

BORBE U SLOVENIJI 1944. GOD.

- JANUAR -

I

**DOKUMENTI JEDINICA NARODNO-
OSLOBODILACKE VOJSKE I PARTIZANSKIH
ODREDA JUGOSLAVIJE**

BR. 1

**IZVESTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA OD 1. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O POVLA-
ČENJU NEPRIJATELJSKIH SNAGA IZ RIBNICKE I DO-
BREPOLJSKE DOLINE¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**
u 17.15 časova
Br.

Položaj, 1. I 1944. godine

**GLAVNOM ŠTABU NOV I PO
SLOVENIJE**

Neprijateljske snage koje su se nalazile u Ribničkoj i Dobreooljskoj dolini su se u toku jučerašnjeg dana i 30. p. m. povukle iz navedenih sektora i krenule prema Ljubljani. Prema poslednjim podacima koje smo primili ispraznili su i Grahovo. Na ostalim sektorima stanje je bez promene.

Raspored naših divizija je nepromenjen. XV divizija očekuje svoju XV brigadu da upotpuni raspored svoje divizije.² Sektor koji bi morala da kontroliše XV brigada sada je, tako reći, prazan. Još sada ne znamo da li će ta brigada uopšte doći i kada. U slučaju da ne dođe treba diviziji odmah promeniti raspored.

Na položajima XV divizije nije bilo nikakvih operacija, izuzev što je V brigada vršila dalje izviđanje sa izviđačkim

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 21/11.

² Petnaesta slovenačka NO brigada nalazila se u to vreme na sektoru Metlika — Griblje i prema neposrednom naređenju Glavnog štaba NOV i PO Slovenije pripremala se za napad na Netretić. Vidi dok. br. 3. 5. 10. 16. 20, 23 i 27.

četama. Ta brigada ima zadatak da očisti Ribničku dolinu u koju svrhu se sada vrše pripreme. (Ribnička dolina je prazna izuzev Lašča.)

Na svim sektorima pristupilo se rušenju komunikacija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju štaba VII korpusa
operativni oficir, major:
Malnarič Jože

BR. 2

IZVEŠTAJ ŠTABU PETNAESTE DIVIZIJE OD 1. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPO- REDU JEDINICA I NAPADU NA LEŠNICU¹

Š T A B

XV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj 1. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Na sektoru IV brigade nema ništa novo. Vršiti se dalje prokopavanje cesta i izvode se vežbe sa vojnicima. Na sektoru te brigade ne primećuju se nikakvi pokreti neprijatelja.

V. brigada, koja se nalazila na sektoru Polom — Zvirče, dobila je zadatak da pročisti teren Videm — Dobropolje. Ako se neprijatelj odatle već povukao, mora odmah da pregleda Vel. Lašče i Ribničku dolinu i odmah da nam javi gde se neprijatelj tačno nalazi kako bismo na istog izveli napad. XV brigada, koja bi morala da stigne na sektor Senturje — Grosuplje, još nije došla.²

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

² Petnaesta slovenačka NO brigada nalazila se u to vreme na sektoru Zumberak — Bela krajina i od Glavnog štaba NOV i PO Slovenije dobila je zadatak da u zajednici sa jedinicama Zumberačko-pokupskog sektora učestvuje u napadu na Netretić i Donje Stative. Vidi dok. br. 3. 5. 7. 10. 17, 20, 23 i 27 i Zbornik, tom VI, knj. 9. dok. br. 149.

XII brigada nam javlja da na njenom sektoru 31. XII nije bilo nikakvih pokreta ili ispada neprijatelja. U noći 30/31. o. m. 3. četa II bataljona, pod vodstvom druga operativnog ofic. II bat., držala je zasedu na cesti Novo Mesto — St. Peter.³ Kako na cesti nije bilo nikakvih pokreta neprijatelja, četa je izvela demonstrativni napad na uporište Lešnicu. Nemci su odgovarali jakom vatrom i raketama osvetljavah okolinu. Posle toga četa se povukla na polazne položaje. Naknadno izveštavaju da su se na dan 29. o. m. u borbama kod Harinje Vaisi⁴ nestali drugovi svi vratili, te je vest da ih je zarobio neprijatelj neistinita. Također se naknadno konstatovalo da je četa II bataljona ispod Češnjica ubila 6 Nemaca i 2 teško ranila. U noći od 30/31. o. m. dezertirala su iz XII brigade 2 druga: Anton Mlakar, iz Bučke kod Skocjana, i Anton Bučar, iz okoline Šentjerneja. Po bataljonima i četama izvode se vežbe sa vojnicima: disciplina, stražarska služba, pregled oružja, upoznavanje oružja i njegovog dejstva.

XV brigada, od koje smo primili izveštaj pisan na dan 29. XII, nalazi se na položajima: I bataljon Lović Prekriški, II bataljon Vivodina i Petruš vrh, IV bataljon na položaju oko Drašiča. Tog dana nisu imali borbi. Po bataljonima i četama izvode se vojne vežbe. Primili smo pismo od načelnika štaba XV divizije, pisano 29. XII, da XV brigada ne može stići na položaje prema naredbi štaba divizije od 27. o. m., jer je primila ponovni zadatak od Glavnog štaba da zajedno sa 2 umberačko-posavskim sektorom odmah izvrši akciju na određena uporišta.

Stanje na sektoru Turjak — Grosuplje — Ljubljana do sada još nije tačno konstatovano i na taj pravac poslate su obaveštajne patrole. Veza sa štabom divizije nalazi se u Žužemberku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant major:
Ciril³

pr. 1. I 44 u 16.45

' Danas Otočec ob Krki.

**IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE
OD 1. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA O DO-
LASKU JEDINICA ČETVRTOG KORPUSA NA SEKTOR
KARLOVAC — OGULIN — REKA KUPA¹**

**Za
ŠTAB XV DIVIZIJE NOV I POS
položaj 1. I 1944.**

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Pošto se nalazim na položaju I karlovačkog partizanskog odreda, zbog saradnje između istog i XV SNOUB, izveštavam da je juče stigao na naš položaj izaslanik IV korpusa NOV i POJ i izjavio sledeće:

Snage IV korpusa, u jačini jedne divizije, stižu u toku 4—5. januara na trougao: železnička komunikacija Ogulin — Karlovac i reka Kupa, radi akcija na prugu i likvidacije neprijateljskih uporišta. Štab IV korpusa računa na snage Glavnog štaba Slovenije, koje se već nalaze na tom sektoru. Štab IV korpusa interesuje da li može da računa na naše snage, koje su već na tom sektoru, da one ostanu i za vreme njegovih operacija za sadejstvo (oko 10 dana).

Pošto se od danas nalazi na tom sektoru naša XV brigada i pošto se izaslanik protivio akciji prema Netretiću i D. Stativama pre dolaska IV korpusa, poslao je korpusu specijalni radiogram da li da se vrši akcija na Netretić i D. Stative.² O prednjem vas izveštavamo da izdejsstvujete kod IV korpusa da ne odbije pomoć I karlovačkog partizanskog odreda. Izaslanik IV korpusa je izjavio da bi prethodna akcija verovatno ometala akciju IV korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik, poruč.
Savo Konvalinka

**IZVEŠTAJ ŠTABA ARTILJERIJE PETNAESTE DIVIZIJE
OD 1. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ
O DEJSTVIMA PRVOG I DRUGOG DIVIZIONA OD 16. DO
31. DECEMBRA 1943. GODINE¹**

STAB ARTILJERIJE XV DIVIZIJE

Položaj dana 1. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

Dostavljamo vam petnaestodnevni vojni izveštaj za vreme od 16. do 31. XII 1943.

I divizion naše artiljerije nalazio se do 28. XII u Podgradu, sa zadatkom obezbeđenja prema Beloj krajini, kuda je dnevno slao borbene patrole. Imao je uspostavljenu tesnu vezu sa IV UB »Matija Gubec« i sa IV bataljonom XV brigade. Za sve vreme na položajima diviziona nije bilo nikakvih promena i nikakvog kontakta sa neprijateljem.

Drugi zadatak I diviziona bio je u tome da prekopa cestu u pravcu Laze — Semič i da ruši železničku prugu u istom pravcu. Divizion je taj rad obavljao jednim delom sa sopstvenim ljudima a jednim delom pomoću mobilisanog civilnog stanovništva. Završena i potpuno nanovo iskopana su bila na glavnoj cesti 2 prokopa, a 5 prokopa prošireni su i produbljeni. Kod većine prokopa ljudi su naišli na živ kamen, koji je trebalo ponovo minirati da bi se moglo kopati do dovoljne dubine.

Za to vreme bilo je porušeno 2.400 metara železničke pruge i to najviše na taj način da su se zapalili pragovi, a šine su se nad vatrom iskrivile.

U danima od 21. do 25. XII divizion je ponovo zakonspirisao topove i svoju municiju na taj način što je topove i municiju zakopao.

Dana 28. XII 1943. divizion se premestio u Birčnu Vas, sa zadatkom obezbeđenja prema Novom Meštu. Obezbeđuje na taj način što postavlja zasede kod zamka Pogance. Dana 29. XII bila je zaseda kod Poganca napadnuta od neprijatelja, te se zbog jakog neprijateljskog pritiska, posle kraće borbe povukla prema Crmošnjicama. Sam divizion nije došao u kon-

takt sa neprijateljem. Naši nisu imali nikakvih gubitaka, a gubici neprijatelja nisu poznati. Dana 30. XII divizion je postavio zasedu na Ruperč vrhu, gde je neprijatelju, u gustoj magli jutarnjih časova uspelo da se sa jakim snagama približi zasedi.² Započela je oštra borba, koja se vodila sat i po, posle čega se zaseda morala povlačiti prema položajima II divizona, koji je u međuvremenu hitao u pomoć I divizionu. Ovaj je zaprečavao put trima neprijateljskim kolonama koje su dolazile iz Novog Mesta, kroz Birčnu Vas, sa tri tenka (četvrti se vratio sa Ruperč vrha prema Smihelu) i dva protivtenkovska topa, te teškim i lakim bacačima. Jačina nastupajuće kolone iznosila je 500 ljudi. Tenkovi su prekopana mesta na cesti obišli ili pak prešli, što nije tačno konstatovano, te je neprijatelj na taj način prodro pravo u Uršna Sela i dalje prema Toplicama. I i II divizion su ga napadali sa položaja na Ušivcu ali nisu mogli da zaustave prodiranje. U tim borbama imao je Divizion (I) 7 mrtvih i 8 ranjenih. Izgubilo se i postolje za tešku »bredu« i to zbog toga što je mitraljezac poginuo, pošto je do poslednjih mogućnosti zadržavao neprijatelja. Glavu mitraljeza uspeali su poneti sa sobom. Neprijatelj je svoje mrtve i ranjene uzeo sa sobom i zato se nije mogao tačno konstatovati broj njegovih gubitaka. Gubici su bili veliki, što se moglo videti po velikom broju lokava krvi na položajima gde je neprijatelj prodirao. Očevici pričaju da je mitraljezac drug Kerne, koji je poginuo, sam ubio više od 20 neprijatelja. Previše istog dana, kad se neprijatelj povukao, I i II divizion zaposeli su svoje ranije položaje.

U vremenu od 16. do 31. XII I divizion mobilisao je još 10 ljudi i 17. XII sam organizovao jedan miting u Podgradu, a 25. XII u Lazama, zajedno sa II divizionom i SKOJ-em. Oba mitinga su uspeła i posetio ih je veliki broj civilnog stanovništva.

I divizion se 31. XII još nalazi u Birčnoj Vasi.

II divizion: nalazio se od 16. XII do 31. XII 1943. u Uršnim Selima, sa zadatkom obezbeđenja prema Novom Mestu. U tom cilju divizion svakog dana postavlja zasedu kod Sv. Roka ili na Ruperč vrhu. Za to vreme zaseda je došla po prvi put u kontakt sa neprijateljem dana 19. XII kad je neprijatelj došao do prokopane ceste, dok su naši držali zasedu kod Sv. Roka.³ Usled jake neprijateljske vatre na našu zasedu ova se povukla na Ruperč vrh, odakle je snažnom vatrom dejstvovala na neprijatelja, koji nije uspeo da pređe prokop već se

vratio prema Novom Mestu. Naši su ostali bez gubitaka, dok gubici neprijatelja nisu poznati.

Dana 30. XII držao je II divizion položaje na Ušivcu, odakle je napadao neprijatelja koji je prodirao. Tok borbe poznat je iz opisa borbe I divizona, jer su oba divizona sadejstvovala.

Pored ovog imao je Drugi divizion zadatak da ruši železničku prugu i cestu od Novog Mesta prema Lazama. Taj zadatak izvršavao je delimično vlastitim snagama a delimično uz pomoć civilnog stanovništva. U tom vremenu izradio je:

1. Cesta Uršna Sela — Novo Mesto 2 prokopa.
2. Cesta Uršna Sela — Toplice 5 prokopa.
3. Cesta Uršna Sela — Laze 1 prokop i jedan prokop produbljen.
4. Cesta Laze — Rožni Dol 2 prokopa.
5. Pruga Uršna Sela — Novo Mesto, porušeno 1500 m pruge.
6. „ Uršna Sela — Rožni Dol, porušeno 1100 m pruge.
7. Srušen je i nadvožnjak preko železničke pruge kod stanice Uršna Sela. Železnička pruga je prekinuta na taj način što su pragovi spaljeni a deo šina iskrivljen nad vatrom. Porušene su i sve signalne sprave.

I II divizion je u tom vremenu zakonspirisao svoje topove i municiju time što ih je zakopao.

Za to vreme divizion je primio jednog novomobilisanog i pretrpeo gubitak od jednog mrtvog.

Divizion je organizovao dva mitinga i to 16. XII u Uršnim Selima, a 19. XII u Lazama. Oba su dobro uspela uz veliku posetu od strane civilnog stanovništva.

Dana 31. XII 1943 divizion se još nalazi u Uršnim Selima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara
(pot. nečitak)

Komandant, kapetan
Petar Brajović

**ZAPOVEST ŠTABA BELOKRANJSKOG NOP ODREDA OD
1. JANUARA 1944. ŠTABU PRVOG BATALJONA ZA OBEZ-
BEDENJE NAPADA IZ PRAVCA OZLJA PRI NAPADU JE-
DINICA OPERATIVNOG ŠTABA NA NETRETIC I DONJE
STATIVE¹**

**ŠTAB
BELOKRANJSKOG ODREDA**
na položaju, 1. I 1944.

Z A P O V E S T ²
(Karlovac, Ogulin, Novo Mesto, Samobor 1 : 100.000)

PODACI O NEPRIJATELJU:

Karlovac: 1 puk pešadije u jačini 1.200 ljudi, štab Komande i SS straža kao obezbeđenje za Komandu 371. divizije. Nemci se u poslednje vreme nalaze u pokretu prema Zagrebu. Ustaša ima dve bojne (X i V) u jačini cca 400 ljudi. Ustaša regruta ima tri satnije sa oko 360 ljudi. Domobrana ima oko 1800, od toga 400 nenaoružanih. Imaju kamione i tenkove (8).

Duga Resa: Satnija domobrana u jačini 150 ljudi, satnija ustaša u jačini 120 ljudi. Nemci su otišli 30. 12. 1943.

Lešće: Satnija domobrana i ustaša u jačini cca 250 ljudi.

Ozalj: Tri satnije domobrana cca 400 i cca 80 ustaša.

Zorkovac: 30 domobrana.

G. Pokuplje: 25 ustaša i 10 domobrana.

Netretić: 93 ustaše, 25 domobrana i 7 žandarma. Naoružanje: 1 teški bacač, 1 laki bacač, dva teška mitraljeza, 8 puškomitraljeza, ostalo puške.

Donje Stative: 40 ustaša i 20 domobrana. Naoružanje: 1 laki bacač, dva teška mitraljeza, tri puškomitraljeza, ostalo puške.

U cilju likvidacije neprijateljskih uporišta Netretić i Donje Stative, uništenja mosta preko reke Dobre kod Donjih Stativa te obezbeđenja iz pravca Ozlja, prema zapovesti Operativnog štaba za zajedničke akcije slovenačkih i hrvatskih jedinica od 31. 12. 1943.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 11.

² Vidi dok. br. 3, 5, 10, 16, 17, 20, 23 i 27 i Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 149.

n a r e đ u j e m o :

I bataljon se mora u toku 3. o.m. premestiti na položaje Karabogdani — Piščetke, tako da će 3. o.m. u 20 časova uveće zaposesti položaje Karabogdani i Piščetke sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Ozalj. Prema samom Ozlju slati isturene patrole zbog kontrolisanja neprijateljskog uporišta u Ozlju i zbog eventualnog pokušaja ubacivanja pomoći napadnutim uporištima, što patrole moraju odmah konstatovati i napasti neprijatelja već na samom polaznom položaju, iz njegovog uporišta. Neprijatelj, koji bi eventualno nastojao da dođe u pomoć napadnutom uporištu, mora se energično napasti i potući. Odmah posle dolaska na položaje mora se cesta potpuno porušiti i prekopati te minirati na način da za svako prevozno sredstvo bude potpuno neupotrebljiva.

Putem kurira morate održavati vezu sa operativnim štabom koji će se nalaziti kod I. KPO u selu Begunjare i sa XV SNOUB, čiji će se štab nalaziti u Mondekaru. Vezu održavati pomoću kurira koje treba unapred odrediti, — po mogućnosti poznavaoce terena — kako bi veza bila što brža i tačnija. Za ovo odgovara štab bataljona.

Štab odreda će se nalaziti na položajima samog bataljona.

Posle uspele ili neuspele akcije bataljon će se pomaći na stare položaje Metlika (Bušinja Vas), sa zadatkom daljeg rušenja javnih komunikacija i komunikacijskih linija, kontrole terena kao i učestvovanja u slučaju neprijateljskih napada na teritoriju koju kontroliše bataljon.

Prelaz preko Kupe izvršiti kod Primostka. Bataljon će se za vreme akcije hraniti na samom terenu. Pri povlačenju sa položaja mineri moraju pokupiti nagazne mine i poneti ih sa sobom. Naređenje za povlačenje sa položaja štab bataljona će primiti na samom položaju, te se bez prethodnog naređenja ne sme povući sa položaja koji su mu određeni. Ostale zadatke primiće štab bataljona usmeno u štabu odreda na sastanku 2. o.m. u 16 časova. Naredbu treba držati u tajnosti a pri polasku na svoje položaje paziti da to ne primeti neprijatelj i spreči uspeh akcije.

Štab bataljona neka unapred obezbedi prevozno sredstvo preko reke Kupe, kako ne bi bilo u poslednji čas nepotrebnog posla.

Prilikom napada neprijatelja na položaje *sve* neprijateljske vojnike koji bi za vreme akcije bili zarobljeni treba predati operativnom štabu na dalji postupak, u Komandu Karlovačkog područja u Podbrežju.

Vreme pokreta na nove položaje primiće štabovi bataljona usmeno na sastanku.

Pošto će se za vreme akcije znakovi davati putem raketa, neka to ne zbunjuje borce i sam štab bataljona.

Bataljon neka organizuje bataljonsko previjalište za ranjenike, koji će se transportovati u vojnu bolnicu Adlešiči.

Znaci raspoznavanja za 3. I 1944, za vreme akcije, će biti: **Mitraljez — Timošenko**. Ugovoreni znaci su: **1** udar dlana o dlan, a odgovor 2 udara dlana o dlan.

Svu pažnju treba pokloniti rušenju cesta, tako da u slučaju eventualnih neprijateljskih ispada neprijatelj ne može ni sa svojom motorizacijom da pređe prepreke koje će bataljon da izradi.

Dostavljeno:

1.) Operativnom štabu, u vezi sa operativnom zapovešću od 31. 12. 1943, na znanje.

2.) I bataljonu B[elokranjskog] O[dreda] na izvršenje zadatka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. odsutan

Komandant poručnik:
Leopold Gerdovič

BR. 6

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 2. JANUARA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O POVLAČENJU NEMACA IZ NOTRANJSKE I SITUACIJI NA SEKTORU KARLOVAC — OGULIN — REKA KUPA¹

2. I. 44. — 19 č.

VRHOVNOM ŠTABU:

Nemci napustili Notranjsku. Nalaze se još u Kočevju, Vel. Lašče; stara posada u Novom Mestu. Jako obezbeđena pruga Ljubljana — Trst.

Hteli smo napadati Netretič.² IV korpus prekinuo akciju zbog odlaska na taj sektor. Sada je momenat za odlučnu za-

jedničku akciju na Ogulin.³ Molimo da hrvatskom Gl. štabu izdate naređenje. Ako nećemo napadati Ogulin, onda ćemo XVIII diviziju povući da čisti Notranjsku, jer u Gorskom kotaru nema posla. Sama ne može napadati Ogulin.

G. S. S.

BR. 7

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 2. JANUARA 1944. ŠTABU ČETVORTE OPERATIVNE ZONE O VOJNO-POLITICKOM RADU, MOBILIZACIJI I ORGA- NIZACIJI JEDINICA¹

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE**

2. 1. 1944.
Br.: 295./II.²

u 18 časova.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

1.) Povlačenje VI UB »Slavko Slander« sa teritorije vaše Zone smatramo da je bilo nepotrebno i štetno po razvitak brigade.³ Istina, Nemci su poslednjeg meseca pokušali sa ofanzivnim akcijama protiv naših jedinica u svim delovima Jugoslavije pa i Slovenije, ali su sve te njihove ofanzivne akcije, u upoređenju sa njihovim prošlogodišnjim ofanzivama, bile mnogo slabije i imale su više karakter lokalnih potera. Nemci nemaju snaga da bi jednu našu jedinicu duže vremena i ozbiljno gonili ako ova ume dobro da manevriše. Svoje snage moraju svuda brzo da premeštaju i prebacuju iz pokrajine u pokrajinu a za potere upotrebljavaju sve moguće tatarsko-mongolske bande. To ne znači da smemo potcenjivati nemačku snagu. Treba da budemo oprezni, da izvežbamo brigadu za brzo manevrisanje i menjanje položaja. Ne postoji nikakva situacija iz koje se brigada ne bi mogla da probije na nove položaje. Čak i sa velikim brojem tenkova, s kojima su nastupali u poslednjoj ofanzivi u Notranjskoj, Nemci nisu mogli da blokiraju naše jedinice u tolikoj meri da se one ne bi mogle

³ Vidi dok. br. 25, 77, 83 i 89.

probiti. Zbog toga naglašavamo da ubuduće trezvenije proverite vesti o nastupajućoj ofanzivi i da protiv nje preduzmete celishodnije mere. Ako se ukaže potreba za većim pokretima, izvedite ih po selima na štajerskoj teritoriji, koja je svakako dovoljno široka za manevrisanje. Ni u kom slučaju nema smisla povlačiti se u visoke planine i visoko u planinama zamirati vojsku u snegu i studeni. Time se vojska i moralno ubija, jer je u tim planinama vezana samo za konspiraciju. Samo visoke planine i nenastanjena mesta su u današnjoj fazi opasni po partizanske jedinice. Tamo jedinice gube udarnost. Kod nas su iskustva pokazala da su baš one jedinice koje su se povukle u takve nenaseljene krajeve u poslednjoj ofanzivi pretrpele najteže gubitke. Konačno, to je štetno i po politički rad na terenu, među civilnim stanovništvom, koje takva povlačenja demoralizuju. Mobilizacija je pod takvim uslovima skoro nemoguća, jer se vojni obveznici plaše napora kojima su izloženi partizani u visokim planinama.

Već prilikom odlaska VI brigade na Vašu teritoriju,⁴ upozorili smo štab brigade i štab Zone na pravac kojeg treba da se držite u slučaju većih nemačkih koncentracija. Taj pravac je vodio ka istoku, prema hrvatskim jedinicama, gde je teren prohodniji, gde brigada, istovremeno sa svojim pokretom, može i politički mnogo da koristi i da nađe oslonac u snažnom partizanskom pokretu u Hrvatskom zagorju.

2.) Potrebno je najhitnije prići formiranju jedne prave brigade i izvođenju borbenih dejstava u okviru brigade. Iz svih izveštaja naših osmatrača i kurira i po izveštajima Vašeg štaba o operacijama koje ste izvodili, jasno je da je to već danas moguće a za dalji razvitak partizanskog pokreta, za dalji razvitak vojske u Štajerskoj, i nužno. Time ne mislimo da brigada svoje akcije i pokrete mora vršiti u koloni po jedan, svi bataljoni jedan za drugim. Štab brigade mora planirati akcije i pokrete da ih izvodi sa svim svojim bataljonima na način da svaki bataljon, a prema potrebi i čete, kreće samostalno svojim putevima. Ipak, štab brigade mora svakome da tačno odredi put i vreme kad treba da stigne na određenu tačku, kako bi celokupan pokret predstavljao jedinstvenu akciju cele brigade u svrhu operacije po jedinstvenom planu.

3). Za sada smatramo da bi bilo suviše rano da se na Pohorju formira nova brigada.⁵ Formirajte odrede po uputstvima koje smo Vam već dali. Odredi treba da imaju najviše do 200 ljudi, formiranih u dva bataljona. Svu ostalu vojsku

⁴ Odnosi se na povratak Šeste slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« iz Dolenjske na sektor Štajerske, krajem septembra 1943. godine.

⁵ Vidi dok. br. 66. napomena 5.

koncentrišite u brigadi, koja treba da ima do 1000 ljudi. Prilikom formiranja odreda treba paziti da im date dobre kadrove, sposobne za samostalno rukovođenje. Ipak, neka to ne ide na račun brigade. Brigada je Vaša osnovna snaga, koju treba pre svega izgrađivati i koja mora da predstavlja osnovnu udarnu snagu Vaše Zone. Pri tome je razumljivo da će se baš u brigadi kovati najbolji kadrovi, ali prilikom uzimanja tih kadrova za odrede ne smeju se preduzimati neke mere koje bi mogle da štete brigadi.

4.) Na Vaš sektor smo, za pojačanje akcija, poslali jednu našu diviziju.® Divizija će ostati pod našom neposrednom komandom, ali ipak morate odmah, čim stigne na Vaš teren, da sa njom, zbog koordinacije akcija, uspostavite što bržu neposrednu vezu. Čim se divizija pojavi na sektoru koji smo joj odredili, morate na svojim sektorima da pokrenete sve svoje snage, kako bi ste time sprečili koncentrisanje manjih nemačkih uporišta za hajku protiv naše divizije. Na sektor gde će stići divizija pošaljite odmah svog oficira da uspostavi brze veze.

5.) Pitanje mobilizacije treba uzeti mnogo ozbiljnije nego što ste ga uzimali do sada. Nikako ne treba da se plašite da novomobilisane, koje ne možete sami da naoružate, šaljete na našu teritoriju. Svi koje ste nam poslednjih nedelja poslali vratite se sa gore pomenutom divizijom k Vama. Pitanje mobilizacije na Vašoj teritoriji je za sada najvažnije pitanje naše vojske u čitavoj Sloveniji. Štajerska predstavlja danas naš glavni rezervoar i zbog toga na taj teren šaljemo novu diviziju. Pitanje mobilizacije je pitanje najšire vojne i političke kampanje. To je pitanje odlučne borbe protiv svih oportunističkih sklonosti stanovništva u Štajerskoj. To je i pitanje borbe protiv Bele garde, protiv mihailovićevaca, koji svoje najjače agente šalju baš u Štajersku, jer su svesni da im jedino ona još može pružiti rezervoar za organizovanje njihovih protivnarodnih bandi. To je i jedan od najvažnijih razloga što smo se odlučili da na Vaš teren pošaljemo diviziju. Vojnički uslovi za razvitak divizije i za izvršenje mobilizacije na Vašem terenu su danas stvoreni.

Posebno Vas upozoravamo da je pitanje mobilizacije neposredno vezano sa pitanjem ofanzivnosti na Vašem terenu. Mobilizacija treba da se vrši paralelno sa izvođenjem napada na neprijateljska uporišta i kolone.

6.) Za izvršenje prednjih zadataka treba snažno oživeti politički i propagandni rad u svim jedinicama Vaše vojske. Vreme je već da i u Štajerskoj naše jedinice javno pokažu svoje prisustvo. Treba organizovati propagandističke grupe

• Vidi dok. br. 51, napomena 2.

koje će u svakom mestu gde stigne partizanska jedinica ispisati sve zgrade našim parolama, koje će sistematski popularisati našu vojsku, maršala Tita, AVNOJ, Nacionalni komitet, raskrinkavati Mihailovića, Karla Novaka, Rupnika itd. U jedinicama treba organizovati partizansku štampu. Odredi i brigade neka stvore vlastite tehnike za izdavanje svojih listova, letaka itd.

7.) Posebno Vas upozoravamo na plansko vaspitanje vojničkog kadra. Štab Zone neka organizuje podoficirsku školu, a najbolje kadrove neka pošalje u našu oficirsku školu. Nemojte da klonete pred dnevnim teškoćama zbog nedostajanja kadra. One koji najviše obećavaju u pogledu svoga razvitka, potrebno je poslati u školu, i pored toga što će bataljon zbog te okolnosti imati slabijeg komandanta, odnosno četa slabijeg komandira. Ukoliko budemo mogli, poslaćemo vam iz naše oficirske škole još nekoliko kadrova. Ali ipak je Vaša osnovna dužnost da šaljete pitomce u našu školu i da na taj način vaspitavate nov kadar.

8.) Organizujte patrole koje treba da dođu k nama po oružje i municiju. Ono čime raspolažemo poslaćemo Vam, a Vaš je zadatak da pošaljete patrole koje će Vam taj materijal doneti.

9.) Odobravamo Vaš postupak protiv dezertera iz jedinica VII korpusa.⁷ Kazne ćemo objaviti. Na isti način postupajte i protiv budućih dezertera. Baš prošle nedelje iz IX brigade dezertirala je k Vama opet grupa od 6 partizana sa četnim komandirom.

10.) Vaš postupak prema Rusima koji su dezertirali iz nemačke vojske nije bio pravilan. Svuda u Primorskoj, Gorenjskoj, Notranjskoj i Dolenjskoj dezertiraju Rusi u većem broju i dolaze k nama. Takvim postupkom, koji ste Vi preduzeli, kočite proces demoralizacije u njihovim redovima. Jasno je da među tim dezserterima Nemci šalju k nama i svoje gestapovce. Zbog toga treba biti oprezan. Ruse uključite u brigadu kao borbenu jedinicu i dobro organizovanom kontrašpijunažom, pre svega protiv njih, raskrinkavajte među njima gestapovce.

11.) Radi boljeg rada štaba Zone pristupite u najkraćem vremenu organizaciji odseka. Smatramo da je potrebno odmah

⁷ Odnosi se na borce koji su prilikom povratka Šeste slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« na sektor Štajerske ostali u jedinicama Sedmog korpusa. Oni su u više navrata, u grupama ili pojedinačno, samovoljno napuštali te jedinice i prelazili na sektor Štajerske. Da bi se to sprečilo, bilo je nužno u najizrazitijim primerima preduzeti mere strogog kažnjavanja.

organizovati bar sledeće odseke: obaveštajni odsek, odsek za veze, sanitetski odsek i propagandni odsek. Odseku za veze predajte organizaciju neposrednog uspostavljanja radio-veze između Vas i nas. Mi smo Vam pre nekih 14 dana poslali nov isproban radio-aparat sa radio-tehničarom i telegrafistom. Veze još do danas nemamo. Vaš odsek za veze neka bude stalno aktivan, kuriri neka budu stalno na putu k nama i k Vama., samo sa zadatkom da uspostave radio-vezu. Od uspostavljanja radio-veze, pre svega, zavisi uspeh Vašeg rada.

12.) Danas šaljemo na raspoloženje Vašem štabu druga Platina,⁸ zamenika komandanta XII brigade, druga Milana Savinca,⁹ komesara naše centralne bolnice, a Sanitetski odsek Vam šalje lekara dr Mitju.¹⁰

Drug Platin je kod nas vrlo dobro obavljao funkciju zamenika komandanta brigade, a sposoban bi bio i za rukovođenje brigadom.

Drug Milan Savinc je dobro obavljao funkciju politkomesara bolnice. Zbog svog zdravstvenog stanja ne bi bio pogodan za mesto brigadnog politkomesara, za što je inače na svaki način sposoban. Predlažemo Vam da ga postavite za načelnika Propagandnog odseka pri štabu Zone. U tom svojstvu je najbolje da bude istovremeno i član Agitpropa pri PK-u. U tom smislu se dogovorite sa PK-om. Bilo bi na svaki način dobro da ga zadržite u vojsci, jer poseduje velika vojnička iskustva, a moći će da Vam pomogne i pri organizaciji saniteta.

Drug Gagovič¹¹ je ranjen. Poslaćemo Vam ga čim ozdravi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B. Kraigher

Komandant — general-major:
Rozman Franc

Dostavljeno na znanje PK-u.'

⁸ Alojz Pacek

• Milan Venišnik

" Dr Rudi Kac. Poginuo sredinom marta 1944. u bolnici »Triglav« kod Kamnika.

" Karl Krautberger

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 2. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA KOD NOVOG MESTA I RUPERC VRHA¹**

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 2. I 1944. u 14 č.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

IV brigada. I bataljon te brigade nalazi se na starim položajima. Juče, 1. I oko 10 časova, gruda neprijatelja je u streljačkom stroju prodirala prema magacinu u Zabjoj Vasi, odakle ih je proterala naša zaseda. Bataljon i dalje prekopa-va puteve na svom sektoru. II bat. je povukao svoju zasedu od Sv. Roka na tunel kod Stranske Vasi i slao jake patrole prema Sv. Roku. Danju je neprijatelj patrolirao prema Stranskoj Vasi i bio je nateran u bekstvo od strane naše zasede. III bat. nije na svojim položajima imao nikakvih borbi. Posle podne je kolona od 20 bg,² sa dvoja kola, pokušala da iz Grma prodre prema Gotnoj Vasi, ali se odmah, čim je naša zaseda udarila na nju, u paničnom bekstvu povukla na Grm. IV bat. vodio je manje borbe sa bg, koji su u jačini 100 ljudi došli preko Krke kod Stare Vasi. Kad je patrola koja se nalazila na tom terenu otvorila vatru, neprijatelj se odmah povukao. Prilikom bežanja na neprijatelja je bataljon otvorio vatru iz teškog bacača. Bataljon je produžio prekopavanje ceste u Gradišću. Baterija nije vodila nikakve borbe. Na sektoru te brigade nisu primećeni nikakvi naročiti pokreti neprijatelja. Izveštaj te brigade, koji se odnosi na iznenađenje II bataljona, još nismo primili.³ Verovatno je bio poslat i na putu se izgubio. Zbog toga smo od brigade naknadno zahtevali da nas tačno izvesti o toku borbe u Stranskoj Vasi i o merama koje je preduzela prema krivcima.

V brigada. I bat. te brigade nalazi se u selu Prevale. Zadatak mu je da konstatuje stanje neprijatelja u Dobropoljskoj dolini i da ga napada. Jedna četa tog bataljona nalazi se u Kompoljama i javlja da tamo nema neprijatelja. Četa je krenula dalje ka Videmu, da izvidi kakvo je stanje u Dobropoljskoj dolini. Četa se još nije vratila. Sa četom koja je bila poslata u zasedu kod Zlebiča, bataljon još nema veze. II bataljon je poslao borbene patrole preko Korinja na Krku i Ti-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 26/11.

² Belogardisti

³ Vidi dok. br. 15.

sovec. III bat. nalazi se na svojim starim položajima Polom — Vrbovec i drži zasedu kod Male Gore. III bat. XV brig. javlja da se neprijatelj, prema podacima naših patrola i obaveštajaca, povukao iz Dobropolja, Ribnice i Struga. U Ribnici se nalazi komanda mesta. Neprijatelj se povukao u pravcu Grosuplja.

XII brigada. U toku 1. o.m. na sektoru te brigade nije bilo nikakvih borbi. Od Novog Mesta prema St. Peteru nalazi se veći broj kareta natovarenih municijom i to je verovatno deo komore koja je stigla od Žužemberka.

XV brigada. I bat. nalazi se na položaju Lović Prekriški. Jedna četa nalazi se u selu Novaki. Odatle šalje patrolu u pravcu Ozlja i Draganića. II bat. drži položaje Vivodina i Petruš vrh. Patrole šalje u pravcu Metlike i Ozlja. IV bat. se nalazi u Draščima. Stab brigade se nalazi u Vivodini (u toku dana nije bilo borbi). Izveštaj od 31. XII.

Štab artiljerije. Izveštaj od 31. XII 1943.

I divizion nalazi se u Birčnoj Vasi, a juče je poslao zasedu i na Ruperč vrh.⁴ Tamo je napao neprijatelja, kome je uspelo da se približi u gustoj magli. Na Ruperč vrhu je iz neposredne blizine otpočela oštra borba. I pored velike nadmoći neprijatelja divizion je sat i po pružao jak otpor, a posle toga morao se povlačiti prema položajima II divizona. Neprijatelj je dalje prodirao u tri kolone, naoružan sa 3 tenka, 2 protivtenkovska topa, lakim i teškim bacačima. Jačina neprijatelja bila je 500 ljudi. I divizion, kome se pridružio i II divizion, napao je neprijatelja sa položaja između Ušivca i Podljubena, ali nije mogao da zadrži tenkove koji su preko prokopa nadirali na taj način što je prvi tenk ušao u prokop a drugi i treći su preko njega prešli na drugu stranu, pa onda i prvog izvukli iz prokopa. Neprijatelj je na taj način prodirao pravo u Uršna Sela, a mi smo ga međutim napadali sa naših položaja s leđa. U borbi na Ruperč vrhu imali smo gubitke od 7 mrtvih i 8 ranjenih. Neprijateljski gubici nam nisu poznati jer je neprijatelj svoje mrtve odneo sa sobom. Oko 13 časova neprijatelj je sa tri »Štuke« mitraljirao naše položaje.

Ostali izveštaji od njih još nisu stigli.

Politkomesar, drug Jože,⁵ otišao je u XII brigadu. Zam. politkomesara, drug Leko,⁶ otišao je u V brigadu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Zam. komandanta, kapetan:

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA SEDME SLOVENAČKE BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 2. JANUARA 1944. DOPISNIKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O BORBI PROTIV NEMACA KOD SV. MOHORA¹

**PROPAGANDNI ODSEK
VII U. B. »FRANCE PREŠERN«**

Dopisnik

Na položaju dana 2.1 1944.

DOPISNIKU XXXI DIVIZIJE

Dana 28. XII 1943. naša je brigada bez bojazni logorovala oko Sv. Mohora i u okolini. Pre podne, oko pola deset časova, iznenada su zapucali mitraljezi. Nemci su se neprimetno privukli do položaja pratećeg bataljona i napali ga. Ovaj se brzo povukao iz kuća i u blizini zauzeo položaje. Uskoro posle toga bio je napadnut i prvi bataljon. I prvi bataljon je odmah zauzeo položaje te odlučno odbijao napade neprijatelja. Posle toga počela je da gori štala u kojoj se ranije nalazio prateći bataljon. Zapalili su je Nemci i u njoj je izgorelo dvanaest grla stoke. Na položajima vodila se ogorčena borba do dvanaest časova. Tada su stigli u pomoć drugi i četvrti bataljon. Nemci su već prodirali od crkve Sv. Mohora i nastojali da našim jedinicama spreče povlačenje. Zamenik kom. brig, drug Krtina² uvideo je tu opasnost i odmah izdao komandu: »Juriš!« Drugi bataljon se žestoko bacio na neprijatelja a odmah za njim i četvrti. Drugovima su se zažarili obrazi, zasjale oči, pritisnuli su obarače i otpočela je žestoka pucnjava. Drugovi koji su pred sobom videli neprijatelja, koji je našem narodu naneo već toliko zla, a koji sada pokušava da ih okruži, besno su udarili na njega. Neprijatelj se počeo povlačiti preko čistine gde su ga kosili naši hrabri mitraljesci. I jedan naš mitraljezac je mrtav klonuo u sneg. Drugove to nije obeshrabilo, nego su uzeli mitraljez poginulog druga i još žešće udarili po neprijatelju. Nemci su ponovo zaposeli položaje i odande pružali otpor. Iz doline se čulo sve jače zujanje nemačkih automobila. Dolazili su u pomoć s namerom da nas opkole. Tu opasnost su naši komandanti na vreme primetili i u pola četrnaest časova počeli sa povlačenjem. Bataljon za bataljonom je u redu napuštao polo-

žaje i povlačio se prema Jamniku. Nemci su od straha pucali čitavo poslepodne mada su naši bili već daleko od njih. U mraku su prvi, drugi i prateći bataljon zaposeli selo Jamnik i tamo kuvali večeru. Odmah nakon dolaska u selo otišla je grupa iz drugog bataljona pravcem gde se vodila borba sa zadatkom da obezbedi prilaz u selo. Ali Nemci su se već nalazili u zasedi i naši su naišli na nju. Nemci su otvorili jaku vatru ali pogodili nisu nikoga. Naš mitraljezac, koji je došao ispred samih Nemaca, puzao je po čistini prema grmlju i tom prilikom izgubio puškomitraljez, dok se sam nepovređen vratio u jedinicu. Nemci su prodrli do sela gde su ih naši zadržali. Tek kad su se naši nahranili, u redu su se povukli u šumu Jelovicu. Mada su drugovi bili umorni, radovali su se što su se tako lako probili na sigurnije mesto a istovremeno Švabe dobro izmlatili. Nemci su sami priznali da su poginula sto dva Nemca, dok je ranjenih bilo još više.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Dopisnik:
Branko

Načelnik odseka:
Otsutan

**ZAPOVEST ŠTABA PETNAESTE SLOVENAČKE NO BRI-
GADE OD 2. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA BATALJONA
ZA NAPAD NA NETRETIĆ¹**

STAB
XV SNO BRIGADE
na položaju, dana 2.1 1944.
Br. /44.

ŠTABU BATALJONA

na položaju

ZAPOVEST®

(Sekcija Karlovac, Ogulin, Samobor, Novo Mesto, 1 : 100.000)

Podaci o neprijatelju:

Karlovac: 1 pukovnija pešadije cca 1.200 ljudi, štab komande i SS straža, kao osiguranje za komandu 371. divizije. Nemci se u posljednje vreme nalaze u pokretu prema Zagrebu. Ustaša ima cca 400 i to X i V bojna. Ustaških regruta ima tri čete, cca 360. Domobrana oko 1.800, od čega 400 nenaoružanih; pored toga ovo uporište raspolaže sa kamionima i 8 tenkova.

Duga Resa: 1 četa domobrana, cca 150, i oko 120 ustaša. 30. XII 1943. Nemci su otišli iz ovog uporišta.

Lešće: 1 četa domobrana i jedna četa ustaša. Brojno stanje tog uporišta iznosi cca 250 ljudi.

Ozalj: 400 domobrana i 80 ustaša.

Zorkovac: 30 domobrana.

Gor. Pokuplje: 25 ustaša i 10 domobrana.

Netretić: 93 ustaše, 25 domobrana i 7 žandarma. Naoružani su jednim teškim bacačem, jednim lakim bacačem, sa dva teška mitraljeza, 8 puškomitraljeza, ostalo puškama.

Donje Stative: 40 ustaša i 20 domobrana. Naoružani su sa jednim lakim bacačem, dva teška mitraljeza i tri puškomitraljeza.

Prema zapovesti Glavnog štaba NOV i POS i Operativnog štaba slovenačkih i hrvatskih jedinica, u noći 3/4. o. meseca likvidiraće:

I karlovački odred neprijateljsko uporište u Donjim Stativama i srušiti most preko reke Dobre kod Donjih Stativa. Obezbeđivaće iz pravca Karlovac i to kod Kalvarije.

Belokranjski odred postaviće obezbeđenje i vršiti akcije sa jednim bataljonom kod Polaka (Karabogdani).

XV SNOUB neprijateljsku posadu u Netreću i postaviti obezbeđenje u pravcu Lešća i Duge Rese.

U vezi s gornjom naredbom i u cilju likvidacije neprijateljske posade u Netreću

NAREĐUJEMO

I bataljon da iz pravca Ribnika izvrši napad na neprijateljsku posadu u Netreću i to sa jednom četom na bunker br. 1, u kome je najčešće postavljen laki mitraljez a ponekad se u tom bunkeru nalazi i teški mitraljez koji prenose iz bunkera br. 2. Istovremeno bataljon napada sa jednom četom i bunker br. 2 i to iz pravca grupe kuća koje se nalaze na brdu severozapadno od drumskog raskršća. Preostala četa nalazi se u rezervi bataljona i to kod Mondekara (zamak).

II bataljon da istovremeno izvrši napad na Netreću iz pravca Vinskog Vrhla i to sa jednom četom na bunker br. 4. Posle likvidacije tog gnezda četa ostaje, do daljeg naređenja, na zauzetoj tački. Sa drugom četom napada domobrane, ukupno 25 ljudi, koji se nalaze u zgradi označenoj brojem 6. Odmah nakon likvidacije domobrana mora ova četa izvesti napad na mitraljesko gnezdo br. 3. Posle likvidacije ostaje ta jedinica do daljeg na zauzetoj tački. Treća četa istog bataljona napada puškomitraljesko gnezdo označeno pod br. 5. Posle likvidacije ostaje ova četa na istom mestu sa zadatkom obezbeđenja ceste prema Donjim Stativama. Minerski vod, koji će još pre odlaska na položaje biti dodeljen ovoj četi, ima zadatak da na najpogodnijem položaju nagaznim minama minira cestu Netreću — Donje Stative. Vodnik minerskog voda je odgovoran za pravilno miniranje te ceste. Pored već navedenih zadataka ova četa ima i zadatak da, u slučaju bežanja neprijatelja iz Netreća cestom u pravcu Stativa, izvede napad na njega, da ga uništi ili vrati natrag u uporište. Čim primeti nameru neprijatelja da pobegne u dolinu ispod Netreća, u pravcu Smirovskog Sela, mora i tu nameru da spreči.

IV bataljon da do 21 čas 3. o. m. postavi zasedu, jačine jedne čete, prema Lešću. Zaseda neka bude postavljena na najpogodnijem položaju kod Ladešić Drage. Ova četa mora da ima najmanje jednog iskusnog минера i nagazne mine, ili eksploziv, da se minira cesta Netreću — Lešće na mestu gde će biti postavljena zaseda. Do tog vremena mora bataljon postaviti

jednu četu kod Majara i to na takvo mesto odakle će moći da ovlada mostom preko Dobre i cestom koja ide uz samu Dobru. Preostala četa neka se kao rezerva nalazi u selu Gor. Kučevica, a u slučaju nadiranja neprijatelja neka se prebaci na sektor gde bi se ovaj pojavio.

U slučaju da neprijatelj htjedne da pritekne u pomoć okruženoj posadi u Netretiću i Donjim Stativama, zadatak tog bataljona je da to po svaku cenu spreči a o svakoj promeni da blagovremeno obaveštava jedinice koje napadaju kao i štab brigade.

Topovsko odeljenje, koje nam je za vreme ove akcije pridodato od XVI omladinske brigade, i prateći vodovi I i II bataljona, za čiju kompletnost odgovaraju štabovi bataljona, do daljeg naređenja ostaju u Mondekaru (zamak). Odmah nakon dolaska na određeni položaj, neka komandir topovskog odeljenja pronađe mesto odakle će moći da najuspešnije tuče položaj gde bude postavljen neprijateljski teški bacač (opštinsko dvorište). Sve dalje zadatke će topovsko odeljenje, kao i prateći vodovi I i II bataljona, dobiti usmeno od štaba brigade.

Napad na uporište Netretić izvešće se dana 3. januara tačno u 21 čas. Do tog vremena mora IV bataljon postaviti sve zasede koje su mu određene za vreme ovog napada.

Posle likvidacije i uspešno izvedene akcije bataljoni se povlače na položaje i to: I bataljon u Donja i Gor. Stranica, II bataljon u Breznik iznad Ribnika, IV bataljon u Breznik iznad Svetica sa jednom četom u Belinskom Selu. Ovaj bataljon mora sa ovih položaja sve vreme strogo kontrolisati Ozalj i to iz neposredne blizine.

Štab brigade će se sa jednim članom nalaziti u Mal. Modruš Potoku, kuda treba, putem najbližih kurira, slati sve izveštaje.

Brigadna ambulanta će se nalaziti u zamku Mondekar, gde treba transportovati sve eventualne ranjenike.

Zarobljenike i plen transportovati, pod jakim obezbeđenjem, u Mali Modruš Potok.

Napad na uporište treba izvesti tačno u udređeno vreme. Zbog toga neka se štabovi bataljona pobrinu da njihove jedinice blagovremeno stignu na polazne tačke. Napad mora biti energičan i brz i bez ikakvog zastoja. Treba težiti da se posada likvidira u prvom naletu. Ni pod kakvim uslovima ne sme se u toku akcije dozvoliti neprijatelju da predahne i time dobije mogućnost da ponovo organizuje odbranu. Naročito je važna brza likvidacija tog neprijateljskog uporišta jer je to prva akcija naše brigade koja će nam dati potrebna iskustva za dalje teže zadatke.

Znaci raspoznavanja za dan 3. I 1944. su:

Mitraljez — Timošenko.

Glasni znaci: udar dlana o dlan, a odgovor dva udara dlana o dlan.

Istovremeno će jedna četa XVI slavonske omladinske brigade vršiti fingirani napad na Ozalj.

XVIII divizija će za vreme akcije vršiti blokadu Ogulina.

Štabovi bataljona neka do sastanka sa komandama četa, koji će održati sutra pre podne, zadrže stvar u strogoj konspiraciji.

Sve jedinice koje će sadejstvovati u napadu i one koje će se nalaziti u zasedama moraju biti međusobno najčvršće povezane. To naročito važi za I i II bataljon koji ne smeju da oko Netretića ostave nijedno mesto koje ne bi bilo kontrolisano od strane naše vojske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Boris³

Komandant:

P. S. I i II bataljonu prilažemo skicu Netretića.

IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG NOP ODREDA OD 2. JANUARA 1944. POKRAJINSKOM KOMITETU KPS ZA GORENJSKU OD 28. DECEMBRA 1943. DO 2. JANUARA 1944. GODINE¹

**STAB
GORENJSKOG ODREDA**

Na položaju, 2. I 44.
br. 706/19

PK KPS ZA GORENJSKU

Dnevni izveštaj za 31. 12. 43. i 1. 1. 44.

Koncentracija i većih pokreta neprijatelja na teritoriji Gorenjske ovih dana nije bilo.

Primili smo izveštaj da se oko 100 neprijateljskih vojnika odvezlo iz Škofje Loke u pravcu Poljanske doline.

Dana 28. o. m. naša prva četa uništila je železničku stanicu Gorenja Vas-Reteče. Uništeni su i svi uređaji. Četa je tom prilikom zaplenila i telefonski aparat i veću količinu sanitetskog materijala.² Stanica se nije nalazila pod stražom. Šefa stanice smo mobilisali.

Dana 25. o. m. minerski vod »Triglav« zapalio je Andrejevu Vas na Mežakli. Ukupno je bilo 22 zgrade. Selo je bilo prazno. Postojala je namera da se u njemu nastane 200 Nemaca.³

Dana 27. o. m. vod 1. čete G. O. mobilisao je sela Zg. i Sp. Senica i Zeje kod Medvoda. Mobilisano je 12 novih drugova. Disciplina u našim jedinicama je dobra. Moralno stanje se poboljšalo zahvaljujući uspelim akcijama u poslednje vreme. Akcije su učinile dobar utisak na stanovništvo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Gor. odred:

Politkomesar:
Ljubo — A. Kržišnik
Ljubo

Zam. Komandanta:
Igor Savski

Načelnik štaba:
Damjan — B. Globočnik
Damjan
(M. P.)

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 293/III.

² Vidi dok. br. 81. 203 i 232.

³ Vidi dok. br. 203.

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA TREĆE SLOVENACKE NOU BRIGADE »IVAN GRADNIK« OD 3. JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE AJDOVŠČINU¹

STAB III SNOUB »IV. GRADNIK,<
Propagandni odsek
Na položaju, 3. I 44.

Br. 8

ŠTABU XXXI DIVIZIJE
Propagandni odsek

Od 25. XII 43. do 29. XII nije bilo nikakvih akcija.

Noću 29/30. decembra I bataljon napadao je neprijateljsko uporište Ajdovščinu. Ostala tri bataljona držala su zasede na cestama: Ajdovščina — Gorica, Ajdovščina — Col i Ajdovščina — Razdrto.

Napad je počeo u 12 časova [noću]. I bataljon se posve približio neprijateljskim uporištima ali ga je primetio stražar, koji je nakon toga alarmirao ostale. Počeli su da gađaju minobacačem, mitraljezima, a kroz prozore su bacali bombe. Naši su odgovorili [vatrom], ali su se zbog suviše jake vatre neprijatelja morali kasnije povući.

U borbi su poginula 2 naša druga a trojica su ranjena. Neprijateljski gubici nisu poznati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Braniselj Drago-Svarun
Svarun

Vojni dopisnik:
Rihtar Srečko
Rihtar Srečko

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 4. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU KOD NEPRIJATELJA I ZADACIMA JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA'

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br. Položaj, 4. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj.

RASPORED SNAGA:

XV divizija: *IV. U. B., dva divizionu artiljerije i specijalni bataljon U. B. »I. C.«* na sektoru Toplice — Težka Voda — Kostanjevica, sa zadatkom što tešnje blokade Novog Mesta sa južne strane, odn. sa desne strane Krke. Sve te jedinice stavljenе su pod jedinstveno oper. rukovodstvo štaba IV U.B., s tim da dosadašnje položaje artiljerije zaposedne posebni bataljon V U.B. radi zaštite naših artiljeraca. Prilikom poslednjeg prodora neprijatelja, dana 30. XII, poginulo je nekoliko nišandžija. I bataljoni IV brigade međusobno će se zameniti na položajima, kako bi se time unekoliko rasteretili bataljoni koji su do sada imali stalne borbe sa neprijateljem. Čim bude postojala mogućnost zamenićemo jedinice na tom sektoru.

XII B.: na položajima severno od Novog Mesta, odn. na levoj strani Krke, sa zadatkom da napusti tesnu blokadu Novog Mesta ali da na svom sektoru, spretnim manevrisanjem i brzim pokretima, tuče neprijateljske kolone koje bi se tamo pojavljivale.

V *U. B.:* u toku jučerašnjeg dana, tj. 3. o. m., učinila je pokret iz Hinja na nove položaje i to: jedan bataljon u 2virčama, jedan bat. u Dol. Lazama, jedan bat. u Zlebiču, jedan bat. u Dol. Vasi. Brigada ima zadatak da poruši sve mostove koje je neprijatelj opravio prilikom svog poslednjeg prodora prema Kočevju, da poruši ceste, onemogućiti svaki pokret neprijatelja između Kočevja i Ljubljane i da najozbiljnije pristupi pripremama za napad na Kočevje.

Dol. odred: nalazi se na sektoru Zalna — Spodnja Slivnica sa zadatkom da se premesti na sektor Mali Ločnik — Turjak — Zapotok i da ruši cestu Pijava Gorica — Lašče.

Notranjski odred: premešta se iz Orlake preko Zagorice na sektor Zigmarice. sa zadatkom da ruši cestu i kontroliše teren sve do Rakeka i uspostavi vezu sa Istarskim odredom.

XVIII divizija: VIII brigada sa bat. na Kupi, sa drugim u Mrzloj Vodici, sa trećim u Delnicama. Poslednji bat. (u Delnicama) još se formira, jer je kompletan bat. te brigade bio poslat u Notr. odred, naoružan sa 6 puškomitraljeza i jednim lakim bacačem.

IX brigada na položajima Ljubošina, Trboviči, Brezova Poljana, sa zadatkom obezbeđenja prema Ogulinu.

X brigada na sektoru Sungari — Lokve — Fužine.

XV brigada XV divizije nalazi se u pokretu na Kočevski sektor. XV divizija mora također postaviti jednu od svojih brigada na sektor Brod — Kočevje.

POKRETI NEPRIJATELJA:

Potvrđuje se izveštaj da je neprijatelj povukao sve manje posade od Rakeka do Kočevja² i da je znatno smanjio posadu u Kočevju. Dana 1. o. m. neprijatelj se još nalazio u Grosuplju. Nismo još primili izveštaj, ali se i sa tog sektora već povukao. Sve neprijateljske snage kretale su se prema Ljubljani i verovatno odande dalje na položaje. Drugih pokreta neprijatelja na sektoru našeg Korpusa nije bilo.

BORBE S NEPRIJATELJEM:

U toku 3. o. m. IV U. B. imala je manji sukob sa neprijateljem na desnoj obali Krke,³ ah o tome još nemamo detaljnijeg izveštaja. Na svim drugim sektorima u toku jučerašnjeg dana nije bilo borbi sa neprijateljem.

Naši planovi za operacije:

Štab Korpusa je svestan da je potrebno maksimalno iskoristiti slabljenje neprijateljskih snaga, što je posledica teškog položaja neprijatelja na frontu. Odmah nakon dolaska komandanta i komesara u štab bila je sazvana konferencija sa štabom XV divizije, na kojoj je štab divizije primio naredbu da uz naše sadejstvo pripremi sve potrebno za napad na Kočevje,⁴

² Vidi dok. br. 8.

³ Vidi dok. br. 21.

pri čemu će sadejstvovati njihove V i XV brigada, zatim Dolenski i Notr. odred, te ev. jedna brigada XVIII divizije. Zadatak štaba divizije jeste da pripremi sve potrebno za neposredni napad, dok bi štab Korpusa sam izradio plan i vodio operacije svih sadejstvjućih jedinica. U tom smislu već smo rasporedili sve u obzir dolazeće jedinice, kako smo već gore naveli, a uz to smo Notranjskom odredu posebno poslali našeg operat. oficira druga Križevskog.⁵ Svim jedinicama izdali smo naređenje da, i pored solidnih i temeljitih priprema, budu što pre spremne za akciju.

Obzirom na to da u neposrednu blizinu XVIII divizije dolazi IV korpus, naše je mišljenje da je moguće izvršiti uspeli napad i likvidaciju Ogulina, te taj sektor očistiti sve do mora

Molimo vas da nas obavestite ako sa GS Hrvatske budete uredili pitanje koordinacije rada naših jedinica na tom sektoru sa IV korpusom, i to za konkretne akcije.® Ukoliko vi to ne biste učinili, bilo bi potrebno da to uredimo mi neposredno sa IV korpusom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁷

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

5. I.

P. S.

Prema poslednjim podacima koje je u smislu naših direktiva pribavila Obav. služba V UB, u Kočevju se nalazi 420 Nemaca. To su Švabe iz Voivodine, koi su nastanien' u gimnaziji, u Marijinom domu, karabmiierskoj stanici, gostionici Henigman, u vili »Sunce«, u kući Cetinskog, Kajfeževoj vili i Rete-lovoj vili. Oko grada izgrađuju bunkere uz pomoć civilnog stanovništva. Bunker su jedan od drugog udaljeni 25 m. U velikim bunkerima nalaze se jedan top i dva bacača, što je sve ukopano u zemlju. Ti bunker su uz glavnu cestu od Salke Vasi prema groblju i od Mariiinog doma do mosta, sa obe strane ceste. U malim bunkerima ima 1 do 2 mitralieza. žičana prepreka postavljena je od đackog doma, iza Sokolskog doma, uz samo groblje do »Korpus Kristi«. Prema pričanju meštana u Kočevje navodno dolazi cca 1.000 domobrana. Već nekoliko dana žene čiste kasarnu, gde su se nalazili ital. karabmiieri, i hotel »Trst«.

⁵ Jože Malnarič

⁶ Vidi dok. br. 6.

⁷ Dr Jože Brilej

⁸ Naziv za crkvu na groblju u Kočevju.

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETRNAESTE DIVIZIJE OD 4. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BROJ-
NOM STANJU I RASPOREDU JEDINICA¹**

STAB
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Na položaju, 4. I 1944
br. 10

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Izveštaj:

Brojno stanje na dan 3. I 1944.

	Po spisku:	Na licu:	Rashod:
I. U.B.	450	333	117
II. U.B.	566	325	241
XIII. U.B.	294	236	58
Štab Div.	80	91	11
Ukupno:	1390	985	427

U rashod su ubrojana 64 druga iz II U. B. koji su otišli u No-
tranjsku po municiju, tehniku, eksploziv itd. Tu grupu je vodio
kapetan drug Avšič² i treba da se vrati u toku današnjeg dana.
Dalje je ubrojano 110 drugova koji se nalaze u bolnici i
drugovi na raznim kursevima. Kod brojnog stanja štaba Divi-
zije ubrojano je i 20 drugova koji se nalaze na političkom
kursu pri štabu Divizije.

Raspored jedinica:

I U.B. u Lazama, 1 bataljon te brigade u Travnom Dolu.

II U.B. u Podgradu, divizion u Selima.

XIII brigada: štab brigade sa jednim bataljonom u Bušinjoj
Vasi, 1 bataljon u Lokvicama, 1 bataljon u Crešnjevcu.

U toku poslednja dva dana sve su naše jedinice ošurile odelo,
očistile se i okrpile.

U jedinicama su se izvodile i vojne vežbe, na kojima se uvež-
bavala strojeva obuka, vežbanje streljačkog rasporeda, ratna

služba, pravilno zauzimanje zaklona. Raspravljalo se i o disciplini na maršu.

Politički rad: Značaj Drugog zasedanja AVNOJ-a kod nas i u inostranstvu, čitanje i detaljno tumačenje tekuće literature i čitanje radio-vesti.

II U.B. je u selu Podgrad priredila miting, koji je narod posećio u punom broju. Na mitingu se govorilo o Teheranskoj konferenciji, o Drugom zasedanju AVNOJ-a i o poslednjim pobedama Crvene armije.

Prilažemo spisak naoružanja i spisak mazgi, teglećih i jahaćih konja. Treba nam još priličan broj mazgi, po koje smo poslali u komandu Belokranjskog područja i do večeras će biti u našim jedinicama. U toku današnjeg dana popunićemo i municiju, te se obezbediti i rezervnom municijom. Nešto težih zaprežnih konja predaćemo artiljeriji XV divizije, a lakše ćemo upotrebiti za tovarenje. Prilažemo i kadrovske liste.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant — major:
Klanjšek Jože

BK. 15

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 4. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA ČETVRTE BRIGADE »MATIJA GUBEC« KOD NO-
VOG MESTA»**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
na položaju 4. I 1944.
u 9.30 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Na položaju.

IV brigada. Izveštaj od 30-XII-1943. Oko 8.30 časova počeo je neprijatelj da nadire ka položajima I bataljona. Položaje bataljona obasipao je vatrom topova i teških minobacača. Neprijatelj je prema Malom Slatniku nadirao kolonom od 30 ljudi, a drugom prema položajima bataljona i položajima susjednog III bataljona. Zasede su energičnom vatrom neprijatelju sprečile dalje nadiranje i nanele mu gubitke. Tačno se zna da je prilikom tih sukoba neprijatelj imao 2 mrtva i više ranjenih. Posle podne neprijatelj je sa većim snagama pokušao da prodre prema položajima bataljona ali je odbačen natrag i nanesen su mu gubici koji se nisu mogli utvrditi.

Bataljon produžuje sa prekopavanjem cesta na svome sektoru.

II bataljon nalazio se na položajima oko Stranske Vasi. Neprijatelj je pokušao napadati položaje bataljona time što ih je najpre obasuo granatama i minama, kojom prilikom je ošteti crkvu kod Sv. Roka. I pored svih nastojanja, neprijatelj je u pravcu prema Škrjančama stigao samo do železničke čuvarnice, odakle je proteran minama i mitraljeskom vatrom bataljona. Prema dosadašnjim podacima neprijatelj je na tom sektoru imao 1 mrtvog i više ranjenih. Bataljon nije imao nikakvih gubitaka.

III bataljon. Neprijatelj je u 9 časova počeo sa snažnim gađanjem položaja bataljona iz teškog bacača, topa i mitraljeza. Odmah posle toga pokušao je ispad i to sa jednom kolonom od cca 150 ljudi iz Grma prema Gotnoj Vasi i sa drugom, koja je brojila oko 200 ljudi, iz Šmihela prema Regerči Vasi.

Obe kolone imale su nameru da zauzmu naše položaje, i to položaje na Barončevom brdu i one iznad Gotne Vasi. Zasede su na tim dvema tačkama, posle oštre vatre i priličnih gubitaka, prinudile neprijatelja na povlačenje u Novo Mesto. Prilikom pokušaja da zauzme položaje III bataljona, neprijatelj je imao 7 mrtvih i 10 ranjenih.

Zbog neprijateljskog ispada bataljon juče nije mogao da prekopava ceste. Pošto je bataljon saznao da neprijatelj nametava da se smesti u Gotnoj Vasi, u dve kuće iz kojih su se vlasnici iselili u Novo Mesto, bataljon je noću te kuće zapalio i porušio.

Sa svojih položaja oko Kostanjevice IV bataljon nije javio ništa naročito. Prekopavao je cestu Mokro Polje — Šentjernej između br. 21, 22, 23,² na sektoru Kostanjevica.

Baterija je i juče učestvovala u borbi koju su vodili II i III bataljon, te gađala neprijatelja iz brdskog topa.

Nekih naročitih neprijateljskih pokreta na našem sektoru nije bilo.

IV brigada. Izveštaj od 31. decembra 1943. godine.

I bataljon nalazio se na starim položajima i na svom sektoru nije imao nikakvih borbi.

II bataljon vodio je teške borbe sa neprijateljem koji je prodirao iz Novog Mesta. U 6.15 neprijatelj je počeo da prodirati iz Smihela i to u 2 kolone. Sa jednom je prodirao prugom prema tunelu kod Stranske Vasi, a sa drugom kroz šumu i cestom Smihel — Birčna Vas. Neprijatelj je bio jačine cca. 500—600 ljudi, pomešanih belogardista, Nemaca, Mongola, Rusa itd. Skoro svi su bili prilično pijani. Sa sobom je imao 3 teška bacača. Bataljon je jednu svoju četu postavio na Ruperč vrhu, a jednu iznad tunela. Položaje tih četa neprijatelj je vrlo jako gađao iz mitraljeza i teških bacača, ali su čete ipak izdržale na položajima i neprijatelju u tim borbama nanele teške gubitke. Zna se da je neprijatelj imao 6 mrtvih i veći broj ranjenih. Zbog guste magle, koja je bila za sve vreme borbe i koju je neprijatelj iskoristio za opkoljavanje, bataljon se morao povući sa tih položaja prema Laknicama. Prilikom povlačenja 5 drugova je ranjeno a 1 je poginuo. Istovremeno je neprijatelj prodirao prema Stranskoj Vasi i stigao do sela. Četa koja se nalazila u zasedi između Stranske Vasi i Laknica iz neposredne blizine udarila je na njega, te je neprijatelj i tu imao teške gubitke. Neprijatelj je opkolio selo Laknice, te se četa morala povući kroz selo u kojem se neprijatelj već nalazio. Četa se

probila bez većih gubitaka. U toj borbi neprijatelj je imao 3 mrtva. Dok se bataljon povlačio prema Jurnoj Vasi magla se podigla i neprijatelj je napao bataljon na čistini te mu naneo gubitke od 2 mrtva i 13 ranjenih. Bataljon je posle toga zaposeo položaje: Pristava, Podgrad, Mihovec i bio u vezi sa I divizionom. U toku noći bataljon je zaposeo stare položaje. Neprijateljski gubici u toj borbi iznosili su 11 mrtvih i najmanje 20 ranjenih. Gubici bataljona iznose 3 mrtva. III bataljon krenuo je kad i II bataljon. Sa jednom četom otišao je u pomoć II bataljonu. Borbe sa neprijateljem nije vodio. Baterija je sadejstvovala u borbama II bataljona.

IV brigada. Izveštaj od 2. januara 1944. godine.

Na položajima svih bataljona nije bilo nikakvih borbi niti se primetilo neko kretanje neprijatelja. Bataljoni produžuju na svojim sektorima sa prekopavanjem cesta.

V" brigada. Izveštaj za 1-1-1944. godine. I bataljon nalazio se u selu Prevale i izviđao je Dobropoljsku dolinu. Konstatovao je da se neprijatelj 31-XII-43. povukao u pravcu Grosuplja. II bataljon nalazio se u selu Lopata i na njegovom sektoru nije bilo ništa naročito.

III bataljon izviđao je Ribničku dolinu i konstatovao da u Ribnici nema stalne posade ali svakog dana dolaze i odlaze automobilima.

V brigada. Situacija 2-1-44. Neprijatelj se povukao iz uporišta Ribnica, Sodražica, Sušje, Zlebič, Rasica, Zdenska Vas i Videm u pravcu Grosuplja. Brigada se prebacila na nove položaje: I bataljon u Zlebič, II bataljon u Zvirče, III bataljon u Lipovec kod Ribnice. Topovska baterija na Makošu iznad Lipovca. Stab brigade u Lipovcu.

XII brigada. U 9.45 časova, na cesti Novo Mesto — Mirna Peč — Trebnje kretalo se 70 kamiona, 20 putničkih automobila, oko 200 mazgi, 6 topova i 40 natovarenih pokrivenih kola u pratnji 10 tenkova. I bataljon zauzeo je položaje na Velikom Kalu i stanici Mirna Peč. III bataljon na položajima Poljane — Rihpovec. I bataljon je napao kolonu kod Mirne Peči i umakao. Gubici neprijatelja nisu konstatovani. Bataljon je imao 1 teže i 1 lakše ranjenog. Neprijatelj je u 17 časova krenuo iz Trebnja prema Ljubljani. Manji deo ostao je u Trebnju i kasnije krenuo za kolonom.

Artiljerija. Izveštaj od 3.1.44. I divizion se nalazi u Birčnoj Vasi, sa zadatkom obezbeđenja od Novog Mesta i ubrzanog rušenja komunikacija. Zasedu je postavio kod Skrjanča. Sukoba sa neprijateljem nije imao.

II divizion nalazi se u Uršnim Selima, sa zadatkom obezbeđenja od Novog Mesta i rušenja komunikacija. Juče je raskopavao cestu Uršna Sela — Toplice — Rumanja Vas. Pomoću civilnog stanovništva prošireni su stari prokopi.

I bataljon UBIC³ nalazi se na Vrhcu sa zadatkom najstrožije blokade Novog Mesta i rušenja komunikacija. Bataljon drži zasedu kod M. Škrjanča, a drugu kod Marofa. Bataljon je prekopavao cestu kod Volavča.

Izveštaj od XV brigade nismo primili. Istragu u II bataljonu IV brigade izvršićemo odmah.⁴ Istragu u V brigadi smo završili.⁵ U toku jučerašnjeg dana nismo mogli poslati izveštaje, jer smo pre podne imali sastanak štapske ćelije, a posle podne sastanak sa štabom Korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.
odsutan

Zam. komandanta
Raco«

³ Odnosi se na Prvi bataljon Pete slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« kojeg je, naredbom od 5. novembra 1943, Glavni štab NOV i PO Slovenije stavio pod svoju neposrednu komandu (vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 72).

⁴ Istraga je preduzeta u vezi sa iznenađenjem kod Stranske Vasi na dan 30. decembra 1943. godine.

⁵ Istraga je preduzeta povodom iznenadnog napada na Brigadu u selu Zvirče na dan 30. decembra 1943. godine. Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 155.

**IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD
4. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O
NEUSPELOM NAPADU NA NETRETIĆ I DONJE STATIVE¹**

**ZA
ŠTAB XV DIVIZIJE NOV I POS**
položaj, 4-1-1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Akcija koja je bila izvedena od strane XV S.N.O.U. brigade i Karlovačkog partizanskog odreda na Netretić i D. Stative nije uspela.-' XV S.N.O.U. brigada imala je nekoliko mrtvih (tačan broj još nije konstatovan) i ranjenih. I karlovački partizanski odred imao je 4 ranjena (3 teško). Prema izveštaju Štaba XV S.N.O.U.B., ista će izvršiti pokret u Suhu krajinu (prema zapovesti GŠ NOV i POS).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik, poruč.
Savo Konvalinka

¹ Original (pisan mastilom) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 4. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
PRIPREMI ZA NAPAD NA NEMAČKI AERODROM U KI-
KOVICI I UPORIŠTE ZLOBIN¹**

STAB
xvni **DIVIZIJE NOV I POJ**
dana 4.1 1944.
Položaj

Dnevni izveštaj.

ŠTABU Glavnom štabu

Primili smo dopis štaba VII korpusa u kojem se našoj diviziji određuje zadatak obezbeđenja akcije XV brigade i Karlovačkog odreda, u kojoj navedene jedinice napadaju Netretić i Donje Stative, i to 2. ili 3. o.m.² Naredbu smo primili 3. o. m. u 10.15 časova, te smo po toj stvari odmah izdali naređenje. Od IX brigade, koja se nalazi u Gomirju — Ljubošini, još o tome nismo primili izveštaj.

VIII brigada premestila se na položaj Mrzla Vodica, odakle će večeras izvesti napad na neprijateljski aerodrom Kikovica/¹ Na aerodromu se nalaze 4 aviona i 60 ljudi posade, a imaju i 7 bunkera. Akcija je dobro pripremljena sa prethodnim izviđanjem obaveštajnih patrola, koje su neprijateljsko uporište i skicirale. Pripremljena je i vojno i politički, jer se juče u tom cilju nalazio kod VIII brigade komandant divizije.

X brigada se premestila na sektor Vrata — Fužine — Lič. Istovremeno kad i VIII brigada, izvršiće napad na neprijateljsko uporište Zlobin.⁴ U tom cilju smo za vreme akcije pridodali X brigadi bateriju IX brigade, koja se sastoji od brdskog topa 75 mm i protivtenkovskog topa 47 mm. I u X brigadi je komandant divizije održao sastanak, na kojem se iscrpno obrađivalo izvođenje te akcije.

Naročiti problemi se u našim jedinicama nisu pojavili ali je još uvek teško pitanje ishrane, koju, i pored našeg nasto-

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 12/11.

janja i toga što smo se po tom pitanju obratili svim nadležnim forumima, još nismo mogli da poboljšamo.

Molimo gornji naslov da nam, ako je predviđeno da se naša divizija duže zadrži na ovom sektoru, odobri da pošaljemo u Sloveniju jedan bataljon koji bi nam dopremio raznu kožu, veš, samare i druge stvari koje nam se tamo još nalaze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA-NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

Komandant — p. pukovnik:
odsutan

9. I.

BR. 18

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
5. JANUARA 1944. O DODELJIVANJU NAZIVA »MIRKO
BRAČIĆ« TRINAESTOJ SLOVENACKOJ BRIGADI¹**

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
br. 303/II**

Na položaju, dana 5. I 1944.
u 11 časova

N A R E D B A

Kao priznanje za hrabro i požrtvovano držanje u borbama kod Kočevja XIII brigadi dajemo naziv

Brigada Mirka Bračiča²

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Boris Kraigher

Komandant — general-major:
Rozman Franc

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 11/11.

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 5. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI KOD NEPRIJATELJA I BORBENIM ZADACIMA JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA¹

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
U časova
Br.**

Položaj, 5. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Položaj.

Raspored naših snaga jeste onakav kako smo vam javili u jučerašnjem izveštaju.²

Neprijateljska uporišta nalaze se u Novom Mestu sa oko 800 vojnika, većinom belogardista. U Kočevju oko 500 Nemaca, to jest vojnika raznih nacionalnosti u nemačkim uniformama. U Rakeku 250 vojnika. Stanje u Ljubljani momentano nije poznato. Na ostalim sektorima nema neprijateljskih uporišta.

Aktivnost neprijatelja: neprijatelj se uglavnom ograničio na odbranu i kontroliše samo neposrednu okolinu svojih garnizona. Iz Novog Mesta vrši svakog dana manje ispade prema našim jedinicama koje blokiraju grad. Te ispade vrši neprijatelj isključivo radi nabavke hrane, jer su prilike za ishranu u Novom Mestu očajne. Do dolaska naših jedinica u Ribničku dolinu neprijatelj je redovno patrolirao i saobraćao komunikacijom Kočevje — Ribnica — Sodražica — Rakek — Vrhnika — Ljubljana. Vozili su hranu, civile, materijal, municiju i ostalo. Naše jedinice dobile su zadatak da neprijatelju spreče svako kretanje ovom komunikacijom i zbog toga su dobile odgovarajući raspored. Jednu takvu neprijateljsku automobilsku kolonu napale su juče kod Zlebiča jedinice V brigade.³ Uništen je jedan autobus sa vojnicima. Detaljnije podatke o toj borbi još nismo primili.

Štab XV divizije vrši pripreme za akciju na Kočevje.¹ XV brigada još nije stigla na svoje položaje. Štabu XVIII divi-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju rad—

² Vidi dok. br. 13.

» Vidi dok. br. 21.

* Vidi dok. br. 40, napomenu 2.
ničkog pokreta u Ljubljani. F. 21/II.

zije izdali smo naređenje da brigadu, koja se do sada nalazila u Brodu na Kupi, odmah prebaci na komunikaciju Brod na Kupi — Kočevje, sa rasporedom snaga na liniji Rogati Hrib — Štalcerji — Novi Lazi. Brigada je dobila naređenje da poruši komunikaciju, spreči svako patroliranje neprijatelja po toj cesti i da blokira Kočevje sa južne strane (širom blokadom). Tu brigadu prebacili smo na nove položaje u vezi sa predstojećom akcijom na Kočevje, jer smo mišljenja da moramo u planu obuhvatiti više snaga, naročito zbog obezbeđenja i potrebne operativne rezerve. Izdali smo naređenje da se komandant brigade, nakon dolaska na nove položaje, javi štabu Korpusa radi dobijanja konkretnih direktiva. U Notranjski odred pošao je major drug Križevski⁵ da postavi odred na nove položaje. Ljudstvo iz XVIII divizije upućeno je za Notr. odred. Ne znamo tačno da li su već stigli na sektor Notranjske, jer nam odred o tome ništa ne javlja.

Naša radio-stanica ne radi. Radio-telegrafista tvrdi da je ispravna ali, uglavnom, veze nema. Naše je mišljenje da je neispravna, jer kad bi bila ispravna svakako bi sa nekim uspostavila vezu. Na primer XV divizija nalazi se od nas oko 4 km vazdušne linije i sa njom ne možemo uhvatiti vezu. Sve naše radio-stanice poslaćemo u radionicu. Ukoliko postoje mogućnosti, molimo vas da nam date jednu ispravnu stanicu. Stanica nam je potrebna što pre za brzu vezu s vama, a naročito kad preduzmemo operacije. Kurirske veze sa Glavnim štabom i štabom XV divizije dobro funkcionišu. Sa XVIII divizijom slabo. Pošta redovno zakašnjava za dva do tri dana. Drug Urban⁶ je po tom poslu bio upućen u XVIII diviziju, u kojoj se zadržao 14 dana . . .

Štab XV divizije dostavio nam je naredbu kojom su sa strogim ukorom kaznili štab Cankareve brigade.⁷ Mi se sa oštrinom kazne ne slažemo i lično ćemo ispitati stvar kod štaba Cankareve brigade. Po svoj prilici izgleda da sve članove treba smeniti i izvesti pred vojni sud.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Bolko — Brilej*

Rajko Tanasković

6. I

⁵ Jože Malnarič

⁶ Dr Marjan Dermastija

⁷ Kazna je izrečena Štabu Pete slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« zbog slabog obezbeđenja jedinica u s. Zvirče na dan 30. decembra 1943. Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 155.

⁸ Dr Jože Brilej

**IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD
5. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O
TOKU I UZROCIMA NEUSPELOG NAPADA PETNAESTE
SLOVENAČKE NOU BRIGADE I PRVOG KARLOVAČKOG
NOP ODREDA NA NETRETIĆ¹**

NAČELNIK ŠTABA XV DIVIZIJE NOV I POS
na položaju 5. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

U vezi sa akcijom XV SNO brigade i I karlovačkog part. odreda² dostavljaju se pregled toka napada i uzroci neuspeha:

XV SNO brigada započela je sa napadom u 22.05 časova. Vodič, koji je bio određen od strane I KPO i koji je vodio štab brigade i bataljona u izviđanje Netretića, zaveo ih je, tako da su odgovorni rukovodioci stigli na tačku za izviđanje tek u 17.45 časova kad je već bila tama. Zbog toga je akcija zakasnila za jedan sat i 5 minuta. I bataljon XV brigade, koji je napadao iz pravca M. Modruš Potok — Netretić, već je naišao na vatreni otpor neprijatelja. II bataljon, koji je napadao uz Lujzinsku cestu (pravac Ladešić Draga — Netretić), također je naišao na već spremnog neprijatelja. Jedna četa II bataljona naišla je na ustašku satniju u zboru, pripremljenu za pokret (verovatno ka D. Stativama). Pošto je KPO otpočeo napad već u 21.25 časova, četa je otvorila vatru tek kad je ustaška satnija bila upozorena, sa namerom da je odseče, i satnija se opet povukla u Netretić. I bataljon izvršio je dva juriša na bunker iz pravca M. Modruš Potok, posle čega je neprijatelj pobegao iz bunkera. I bataljon je posle toga izvršio još četiri juriša na drugi bunker uz cestu iz Mal. Modruš Potoka, te iz njega proterao neprijatelja, koji se povukao u robove iza bunkera. II batalion proterao je neprijatelja iz bunkera uz cestu koja vodi u Donje Stative i iz bunkera uz Lujzinsku cestu, ali je ipak bio zaustavljen koncentričnom vatrom neprijatelja iz bunkera iznad Netretića, kod sela Vinski Vrh, i iz bunkera pred raskršćem cesta Ladešić Draga — Donje Stative — Mali Modruš Potok.

U to vreme je I KPO sa dva bataljona napadao na Donje Stative, te je bio zaustavljen vatrom iz neprijateljskih bunkera.

Prema izveštaju zam. komandanta I KPO »mineri su odustali od miniranja mosta iako nije bila posada kod mosta likvidirana. Tu stvar moramo još raspraviti«.

U 0 časova stigla je iz Karlovca kolona neprijateljskih motornih vozila. Ispred nje išla su dva tenka od 3 i 1/2 tone u pravcu gde je držao obezbeđenje IV bataljon I KPO. Pred tenkovima išla je patrola koja je primetila mine, jer nisu bile dobro ukopane u zemlju (zbog smrznute ceste). Ipak, vatra od strane IV bataljona nije dozvolila neutralizaciju mina. Tom prilikom bio je oštećen jedan tenk (ne zna se uzrok) i pomoću oklopnog automobila odvučen natrag. Posle toga je neprijatelj izvršio prodor između IV bataljona i II bataljona I KPO, koji je bio raspoređen desno od IV bataljona, na položaju Kalvarija, te se isti povukao. U 3.45 I KPO se povukao sa obezbeđenja prema Karlovcu i sa položaja Donje Stative.

U 4.30 časova XV SNO brigada povukla se sa položaja Netretić.

Ostala obezbeđenja neprijatelj nije napadao.

Top koji je upotrebila omladinska brigada »Jože Vlahović« imao je oko 20 neeksplozivnih zrna, dok ih je eksplodiralo oko sedam.

Četa omladinske brigade »Jože Vlahović«, koja je fingirala napad na Ozalj, izvela je isti tačno u 21 čas, u vreme koje je bilo određeno za početak napada.

Veza Operativnog štaba sa XV SNO brigadom putem kurira uopšte nije funkcionisala. Prvi izveštaj od njih primio je Operativni štab tek u 6 časova ujutro, na položaju Vinski Vrh, kad se brigada već povukla. Veza sa I KPO je funkcionisala.

Uzroci što Netretić u toku noći nije bio zauzet su: Svetla noć koja je omogućila neprijatelju (braniocu) preciznu vatra. Slabi vodiči koje je poslao I KPO, a koji su i uzrok zakašnjenja napada za jedan sat i 5 min. (nije bilo iznenađenja). Neprecizna vatra iz topa, koji nije uništio ni jedan bunker. Nehomogena mitraljeska vatra, koja je trebalo na sebe da privuče neprijateljsko automatsko oružje i omogući prilaz bunkerima (to je bila prva akcija XV SNO brigade na utvrđeno uporište).

Uzroci neuspeha u zauzimanju Donjih Stativa i u rušenju mosta vide se iz već izloženog toka napada. I KPO je u toku akcije zapalio zamak u selu Novi Grad i kod tog sela porušio most preko reke Dobre.

Prema podacima civila neprijatelj je u Netretiću imao oko 15 mrtvih i veći broj ranjenih, a u Donjim Stativama, prilikom nadiranja iz Karlovca, oko 30 mrtvih.

XV SNO brigada imala je 3 mrtva (među njima komandir 2. čete I bataljona) i 14 ranjenih. I KPO imao je 14 ranjenih (jedan teško).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

6.1 44.

Načelnik — poručnik:
Savo Konvalinka

BR. 21

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 5. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BABA KOD NOVOG MESTA I RIBNICE¹**

**ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, dana 5. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

IV brigada. I bataljon je kod Smolenje Vasi imao sukob sa manjom grupom bg,² koji su došli da pljačkaju. Imali su jednog mrtvog i posle toga vratili se natrag. Bataljon je sa manjim delovima sa Zibertovog brda gađao uporište Št. Peter. Bataljon produžava raskopavanje cesta. II bataljon nije u toku dana imao nikakvih borbi sa neprijateljem. Ceo dan je prekopavao ceste. III bštaljon također u toku celog dana nije vodio nikakve borbe. Zaseda tog bataljona ubila je jednu ženu, jer je grupa civila kod Gotne Vasi pravila mostić preko vode za prelaz u Novo Mesto. Zaseda je opalila rafal u tu grupu i rasterala je. Produžava se prekopavanje ceste kod Poganaca. IV bataljon je kod Kostanjevice imao sukob sa bg koji su napravili ispad prema Malim Vodenicama. Beli su se nakon napada IV bataljona morali brzo povući natrag u Kostanjevicu. Ujutro u 4 sata stigla je bg patrola u Šentjernej i raznosila plakate i časopise. Bataljon je gađao Šentjernej teškim minama, posle čega se patrola najhitnije povukla iz Šentjerneja.

V brigada. U Ribničkoj dolini i Sodražici neprijatelj se ne nalazi stalno, već sa manjim motorizovanim grupama kontroliše cestu do Brega kod Ribnice. Trenutno stanje u Kočevju iznosi 420 Nemaca (Svaba iz Vojvodine i Banata).³ Nalaze se u karabinijerskoj stanici, gostioni Henigman, gimnaziji, vili «Sunce», kući Cetinskog (tamo se nalazi policijska komanda), Marijinom domu (tu je 100 Nemaca sa 3 topa), Kajfeževoj vili (tu se nalazi vojna komanda), Retelovoj vili (kuhinja). U Kočevju se Nemci brzo utvrđuju i civili, pod pritiskom Nemaca, grade bunkere. Sam grad ograđen je duplom žicom. Bunker su građeni u dve veličine. Veliki su naoružani sa po jednim topom i 2 bacača. Nalaze se uz glavne ceste, i to od Salke Vasi — Kočevje i od Marijinog doma, sa obe strane ceste, te prema groblju. Svi su ukopani u zemlju. Mali bunker nalaze se cca 25 m udaljeni jedan od drugog i naoružani su samo mitraljezima. U Kočevju se nalazi i nekoliko tenkova ali civili ne znaju gde jer su sakriveni. Prema pričanju civila za kratko vreme dolaze domobranci. III bataljon je zapalio ribnički zamak. III bataljon poslao je juče zasedu na cestu kod Jasnice, koda 497. Zaseda je stigla na položaj oko 5 sati, kad su cestom iz Kočevja došla 3 automobila. Kad je zaseda udarila na njih i jedan automobil oštetila, iz pravca Ribnice je stiglo 17 automobila. Sa njima je vodila borbu zaseda I bataljona, ali je ta zaseda bila od strane obezbeđenja te kolone prinuđena da se povuče sa ceste, te je motorizacija produžila put. Automobili su vozili hranu i materijal za posadu.

XII brigada. I bataljon nalazi se na položaju Vel. Kal i stanica Mirna Peč. II bataljon na položaju Hmeljnik — Jagodnik. U toku noći kretala je kolona jačine 100 kola, nekoliko kamiona i cca 250 ljudi pratnje iz Novog Mesta — Št. Peter prema Zameškom. III bat. nalazi se na položaju Sv. Ana i Češence. Prema izveštaju obaveštajne službe te brigade u Novom Mestu se sada nalazi cca 800 vojnika. Od Zumberačko-pokupskog odreda primili smo izveštaj, datiran 1. I, u kojem javljaju da je kod njih situacija vrlo promenljiva. Svakog dana prevoze se jake nemačke snage cestom Zagreb — Karlovac, i svakodnevno se vrši izmena u garnizonima uz tu cestu. Obavešteni smo da je neprijatelj napustio Dolinu i još neka uporišta oko Doline, te da su se Kočevari povukli iz zamka Mokrice i okoline. Na sektoru Samobor — Brežice primećeno je da se Nemci spremaju za put i priča se da kreću prema Zagrebu.

Drug komandant je otišao u Cankarevu brigadu, drug komesar u XII brigadu, a zam. politkomesara u IV brigadu.

Od obaveštajnog centra Notranjskog odreda: U Kočevju se nalazi cca 420 ljudi posade, i to 170 policajaca, dok su ostalo obični vojnici.

Naoružanje: 4 topa, nekoliko lakih i teških bacača, 40 mitraljeza, većinom lakih, 78 automata. U Rakeku se sada nalazi 200 Rusa i 50 Nemaca. U Cerknici, Grahovu, Begunjama, 2erovnici, Martinjaku i drugim okolnim selima nema Nemaca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Zam. komandanta, kapetan:
Raco⁴
5. I 44.

BR. 22

IZVEŠTAJ OBAVEŠTAJNOG ODSEKA SEDME SLOVENACKE NOU BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 5. JANUARA 1944 OBAVEŠTAJNOM ODSEKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O NAPADU NA POLJANE'

OBAVESTAJNI ODSEK
VII SNOUB »FRANCE PRESERN«
Na položaju 5.1 1944.
Br. 11/44

OBAVEŠTAJNOM ODSEKU XXXI DIVIZIJE X KORPUSA²

Obaveštajac I bataljona javlja:

Bataljon je 2. o.m. izvršio pokret u Mlaku. Obaveštajac i zamjenik su se juče vratili natrag u jedinicu.

Juče prepodne stiglo je u Sp. Lušu 30 Nemaca odakle su produžili put preko Stirpnika natrag u Selca. U Škofju Loku je juče u noći stiglo oko 15 kamiona vojske, a 15 ih je produžilo put za Poljane. U Volče je juče pre podne stiglo oko 30 Nemaca u pratnji oklopnih kola, ali su se za kratko vreme vratili natrag prema Poljanama.

⁴ Radomir Božović

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/IV.

² Pogrešno. Treba: IX korpus (vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 103, napomenu br. 2).

Drugarica Veber Marija, koja se 31. 12. 1943. nalazila na odsustvu kod kuće u Žalom Logu, bila je aretirana od strane Nemaca i odvezena u s. Železniki. Sa njom se istovremeno nalazila na odsustvu i njena sestra Marija, koja je bila takođe aretirana (iz prateće čete).

Obaveštajac 1. čete 2. bataljona javlja:

Bataljonski obaveštajac i njegov zamenik još se nisu vratili. U noći 3/4. o.m. izvedena je akcija na uporište Poljane. Istovremeno se izvodila i akcija za nabavku hrane. U toj akciji učestvovala su 34 čoveka iz 1. bataljona, 23 čoveka iz 4. bataljona i ceo 2. bataljon. 4. bataljon je postavio zasedu iznad ceste Poljane — Gorenja Vas i u 22 časa prekinuo telefonsku vezu između Poljana i Gorenje Vasi. Sukoba sa neprijateljem nije imao. 1. i 2. bataljon izvršili su rekvizicije i blokirali uporišta (na 15 m udaljenja). Još dok sve zasede nisu bile na mestu, stražar je primetio partizane i na naše ispalio 3 metka; posle toga je pbegao u uporište. Naši su ubili policijskog psa koji je počeo da laje. Kad je rekvizicija bila već upola gotova, Nemci su otvorili vatru iz 2 teška mitraljeza. Tom prilikom poginuo je jedan drug iz 2. bataljona³ jer je bio suviše smeo i pucao bez zaklona. Posle izvršene rekvizicije zasede su bile povučene. Prateća četa je posle toga počela da gađa uporište teškim minama. Nekoliko mina palo je daleko od uporišta, dok su ostale padale u neposrednu blizinu ili pak na samo uporište. Cim su počele padati mine Nemci su izgubili hrabrost i uopšte nisu odgovarali vatrom. Za vreme akcije drugovi su u Poljanama sve kuće ispisali partizanskim parolama. Naši su sve vreme klicali drugu Titu, Staljinu, OF itd. Kad su se vraćali natrag, stalno su pevali partizanske pesme. I pored toga što je poginuo 1 drug, moral je uopšte bio odličan. Mobilizacija nije uspela . . . Likvidacija uporišta nije bila moguća jer se na utvrđeno uporište nije mogao izvesti juriš.⁴

Nemci koji su došli u Poljane izvršili su premetačinu u Volči gde su tražili partizane. Kad nisu ništa uradili, vratili su se u Poljane. Posle podne su oklopna kola otišla natrag u Skofju Loku, a takođe i polovina Nemaca koji su došli u Poljane. Ostala polovina otišla je u pravcu Žiri.

Obaveštajac 4. bataljona javlja:

Nakon poslednjeg napada kod Sv. Mohora⁵ uporište u Bukovščici je napušteno. U s. Železniki su dobili 12 ljudi pojačanja — zamena za one koji su nestali posle borbe kod Sv. Mohora.

Mnogo partizana koje su Nemci zarobili u poslednjim hajkama oko Blegoša, Leskovice i Novaka javilo se iz logora Dahau.

3. o.m. patrolirala su mala oklopna kola cestom od Škofje Loke do s. Železniki. Za gestapovskog majora, koga su naši ubili u Medvodama, Nemci su streljali 25 partizana, koje su držali zatvorene u Begunjama.

Nemci su veoma ljuti, zbog napada na Poljane. Juče su celog dana patrole od 20—30 ljudi patrolirale cestom između Poljana i Gorenje Vasi. Jedna patrola bila je čak jačine 100 finansia. U noći između 4. i 5. o.m. u 11.15 nepoznati avion veoma nisko nadletao je teren između Suše, Javorja i Blegoša.

Obaveštajac prateće čete izveštava:

3. ov.m. vratilo se 27 nestalih drugova iz prateće čete. Od te grupe je poginulo 3 druga, ranjena su trojica, pobjeglo 12, među njima 7 Francuza, nekoliko se nalaze kod svojih kuća, jednu drugaricu su Nemci zarobili u kući.

Izgubljeno je i 3 laka mitraljeza. Sa sobom su doveli jednu mazgu koja je pripadala toj četi.

Moral svih ljudi u brigadi je dobar, naročito u 2. i 1. bataljonu. Civilno stanovništvo nam je jako naklonjeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Rukovodilac Obaveštajnog odseka:
Veljko⁸

IZVEŠTAJ ŠTABA BELOKRANJSKOG ODREDA OD 5. JANUARA 1944. O STANJU I RADU ODREDA¹

5.1 44.

PREGLED BELOKRANJSKOG ODREDA

Na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO Slovenije² od 24.11.1943, Belokranjski odred formiran je 2.12.1943, u jačini od 200 ljudi, koje ljudstvo je bilo dodeljeno iz XV SNOB. Tom prilikom bi prema naredbi morao biti dodeljen, zajedno sa ljudstvom, i rukovodeći kadar za odred, ali smo za oba bataljona primili samo jednog bataljonskog rukovodioca, zamenika komandanta bataljona, koji je bio poslat za komandanta bataljona. Zbog toga morali smo ostale rukovodioce sami da postavimo, među njima i jednog komandanta bataljona koji je bio poslat za komandanta ali je za vreme poslednje nemačke ofanzive bio smenjen sa te dužnosti. Zamenika za štab odreda do danas još nemamo i između sadašnjih bataljonskih rukovodilaca ne možemo da ih postavimo. Za zamenike politkomesara bataljona morali smo da postavimo zamenike četnih politkomesara, dok su mesta zamenika četnih politkomesara ostala upražnjena. Ova mesta smo sada formalno popunili politdelegatima, koji privremeno obavljaju taj posao, te smo već predložili da se potvrdi njihovo postavljanje, ali to još nije učinjeno. Tom prilikom nismo mogli da postavimo obaveštajca, koga smo na molbu primili od Glavnog štaba iz IV SNOUB »MG«, dok smo za obaveštajca II bataljona morali postaviti druga koji je bio zam. komandanta bataljona u XV SNOB ali je za vreme poslednje nemačke ofanzive bio razrešen dužnosti. Ranije se nalazio u V SNOUB »IC« odakle je dezertirao kao desetar. Ljudstvo koje je bilo određeno u sastav odreda većinom je bilo pocepano i slabo obučeno te mahom mGBilisano posle kapitulacije Italije. Bez prethodne izgradnja isto se ne može postavljati na odgovorna mesta.

Naoružanje odreda je sledeće: 2 teška mitraljeza, 9 puškomitraljeza, 2 laka bacača, 202 puške, 3 automata i 12 pištolja. Od toga smo iz XV SNOB dobili većinom dugačke italijanske puške i tri neispravna puškomitraljeza, koje smo dali na opravku.

Odredu je postavljen zadatak da vrši mobilizaciju u Beloj krajini, da lovi dezertere i one koji se sakrivaju, da ruši komunikacije i komunikacijske linije, održava vezu sa svim susjednim jedinicama, Glavnim štabom NOV i POS i NOV i PO Hrvatske, sudejstvuje u akcijama prema naredbama pretpostavljenog foruma, kao i da napada na neprijatelja, ako bi ovaj htio da prođe na teritoriju koju kontroliše odred.

Pri tom je odred uspostavio sve veze, vršio mobilizaciju, hvatao dezertere i skrivače, rušio javne komunikacije i komunikacijske linije te sudejstvovao pri napadu na Netretić i Donje Stative.³ U toj akciji odred je imao zadatak da sa jednim bataljonom vrši obezbeđenje iz pravca Ozlja. Odred, odnosno bataljon, u toj akciji je izvršio svoj zadatak, dok ostale jedinice nisu. U vezi s tim se konstatuje da je konspiracija bila suviše slaba [a neprijatelju] je došla i pomoć iz Karlovca. Ova je bila najpre odbijena a kasnije, prema izjavi štaba III bataljona I KPO,⁴ kad je došlo pojačanje, nije bila sprečena.

U poslednje vreme odred je dobio usmena uputstva za rad od štaba VII korpusa NOV i POJ. Na tom sastanku raspravljalo se o radu i objasnilo se pitanje raznih nesuglasica između odreda i civilne vlasti. Napominjemo, da je na sastanku u Črnomelju, gde su bile prisutne komande područja, komande mesta i privredne komisije, bila postignuta saglasnost o zajedničkoj saradnji u eventualnom pomaganju. Na tom sastanku je bio i drug zam. politkoma Gl. štaba ali civilne vlasti se na to ne osvrću i hoće da komanduju odredu, kao na pr. desilo se da smo od komande područja dobili dve molbe za drugove, koje smo mobilisali, da se isti puste na odsustvo odnosno iz vojske, da moramo svoje snage imati na mostovima kod Metlike, da moramo držati zasedu na Kupi u Vinici prema putu ka Adlešićima, da moramo privrednoj komisiji u Metlici svakodnevno slati brojno stanje radi ishrane, mada ne primamo hranu, da se put između Suhora i Hrasta ne sme prekopavati, da se putom ne sme voziti u mlin, jer ako je prekopamo, oni će se sami brinuti za hranu (privr. kom. odnosno rejonski odbor Suhor 5. I 1944) i to, da je na zahtev o mobilizaciji bicikala za kurire radi održavanje veze, Komanda Vinice izvestila da nam ih može dati samo dotle dok se bataljon nalazi u Vinici. Pošto smo dobili naređenje (usmeno) od štaba 5. korpusa da mobilizujemo konje i bicikle, izdali smo naređenje štabovima bataljona, da u sporazumu sa komandom mesta mobilizuju bicikle i konje, što nije uspelo, jer se komanda žalila organizacijskom odseku pri Glav. štabu, pa smo morali bicikle koje

smo mobilisali vratiti. Pošto je hitno potrebno radi održavanja veze prevozno sredstvo odnosno jahaće sredstvo, neka se radi toga izda naređenje komandama mesta ili područja da nam se dodele sredstva, kako bismo mogli obavljati službu veze redovno. Pošto je zbog održavanja čvrstih veza neophodno potrebno prevozno sredstvo, odnosno jahaći konj, potrebno bi bilo po tom pitanju narediti komandama mesta, odnosno područja, da nam se ta sredstva dodele, kako bismo službu veze mogli u redu da vršimo.

Pošto se ishrana odreda vrši putem privrednih komisija, kojima se mora hrana odmah platiti, potreban nam je ponovo novac, kako bi se tim putem mogla i dalje obezbediti ishrana. U početku nam privredne komisije nisu davale hrane, sve dok nismo dali posebnu izjavu da novca nemamo a uz to i brojno stanje ljudstva.

Dalji rad, koji odred mora da obavlja, vrši se prema direktivama primljenim od štaba VII korpusa NOV i POJ.

Otkad odred postoji, on nema prevoznog sredstva i tako kuriri moraju svakog dana peške da pređu samo u jednu stranu 30 km. Do danas još nismo od strane područja i privrednih komisija primili nikakvih prevoznih ili jahaćih sredstava, te smo čak i ona koja smo mobilisali morali, prema naređenju organizacijskog odseka Gl. štaba, vratiti natrag.

Na položaju, 5. I 1944.

**DNEVNA ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLO-
VENIJE OD 6. JANUARA 1944. KOJOM SE POHVALJUJE
OSAMNAESTA SLOVENACKA NO BRIGADA ZBOG PO-
ŽRTVOVANOSTI I HRABROSTI U RUŠENJU I UNIŠTA-
VANJU NEPRIJATELJSKIH INDUSTRIJSKIH POSTRO-
JENJA'**

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 307/11**

Na položaju, dana 6. I 1944.

DNEVNA ZAPOVEST

III bat. 18. brigade XXXII divizije uništio je 18. 12. rud-
nik olova u Rabelju u Koruškoj.² Partizani su morali podneti
velike napore, da bi se preko planina visokih 2000 m, u dubo-
kom snegu neprimećeno približili rudniku. Rudnik je potpuno
uništen. Nemci su morali da otpuste radnike, koji su se u ve-
ćini pridružili partizanima.

Za veliku istrajnost, požrtvovanje, hrabrost i snalažlji-
vost odajemo borcima, politkomesarima i oficirima 18. brigade

pohvalu i priznanje

Požrtvovanje i hrabrost te jedinice prilikom rušenja ne-
priateljskih postrojenja neka služi kao primer svim jedini-
cama NOV i PO Slovenije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Boris Kraigher

Komandant — general-major:
Rozman Franc

**IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 6. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
SITUACIJI NA SEKTORU KORPUSA¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

6. januara 1944. u 17 časova
na položaju.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Raspored snaga je nepromenjen, sa razlikom što se V U.B. XV divizije premestila na zapadnu stranu ceste Ribnica — Kočevje, te se nalazi na položajima Rakitnica — Zadolje i prekinula je saobraćaj na cesti Kočevje — Ribnica. Dva bataljona te brigade nalaze se na Hinjama i u Polomu, kontrolišu i ruše komunikacije prema Kočevju. Notranjski odred nalazi se u selu Kot ali će se danas prebaciti na nove položaje oko Zigarica. — XV brigada XV divizije još se nije javila na novim položajima.

Kretanje neprijatelja:

Dana 4. o.m. vraćala se iz Kočevja prema Blokama nemačka auto-kolona, koja se sastojala od 24 automobila i 6 autobusa. Kod sela Zamostec dva automobila su naišla na dve lake mine te su bila oštećena. Kad je kolona stigla do zaseka, koje je kod Boncarja napravio. Notranjski odred, sukobila se sa jedinicama tog odreda, koji je zadržao kolonu kod prokopa tri časa. Neprijatelj je imao neutvrđen broj gubitaka, dok na našoj strani gubitaka nije bilo.

Inače se na celom sektoru nigde ne primećuju nikakvi veći neprijateljski pokreti ili koncentracije. Sa manjim patrolama, 40—50 ljudi, neprijatelj patroliše iz svog uporišta u Grosuplju u pravcu Police i Vel. Loke. Tačan pregled položaja na sektoru Grosuplje — Ljubljana još nemamo i sumnjamo da se izveštaji o neprijateljskom uporištu u Grosuplju temelje na pokretu neprijatelja iz Novog Mesta u pravcu Trebnje — Grosuplje — Ljubljana. Od Dolenjskog odreda, koji ima zadatak da kontroliše taj sektor, do sada još nismo primili tačan izveštaj.

Mobilizacija se na čelom našem sektoru prilično uspešno produžava. Kao što vas je štab korpusa usmeno izvestio, *Belokranjski odred* je do sada na svom sektoru mobilisao oko 300 ljudi i poslao ih u razne brigade, mahom u XV brigadu XV divizije. Uspešnu mobilizaciju na svom sektoru također vrši i Notranjski odred, koji je 4. o.m., u sporazumu i uz saradnju OK i RK Ribnica, izvršio mobilizaciju u Ribnici i okolnim selima te mobilisao 63 muškarca, od kojih je bilo nekoliko stalno nesposobnih. Odred nam tom prilikom javlja da se u međuvremenu na njihovom sektoru javilo nekoliko skrivača, te da se uopšte u toj mobilizaciji primećuje da narod sve ozbiljnije uvažava našu vlast, da postaje disciplinovaniji i nama naklonjen. To se može pripisati istorijskim političkim događajima kod nas i vojnim uspesima Crvene armije i naše Narodnooslobodilačke vojske, o čemu je narod preko političkih organizacija i naše vojske dobro informisan. Također nam javlja i *Istarski odred*, sa kojim sada imamo bolje veze, da na svom sektoru uspešno izvršava mobilizaciju. U toku poslednjih 10 dana odred je na svom sektoru mobilisao cca 50 ljudi, koje je privremeno zadržao u svom sastavu. Mi smo u vezi s tim poslali posebnog kurira Istarskom odredu, da se poveže s njim i sa mobilizacijskom ekipom, koju je svojevremeno po našem naređenju poslala XIV divizija. Od Dolenjskog odreda nismo u poslednje vreme primili nikakvih konkretnih izveštaja.

Primili smo Vaš današnji radiogram, u kojem nam javljate Vašu odluku u vezi sa Glavnim štabom Hrvatske o napadu na Ogulin² i o tome da XVIII divizija ostaje i dalje vezana za svoj sektor, ali mi smo u vezi sa pripremama za napad na Kočevje 5. o.m. izdali štabu XVIII divizije naređenje da prebaci jednu od svojih brigada na sektor Stalcerji — Novi Lazi — Rogati Hrib. I pored toga što pravilno ocenjujemo važnost napada i likvidacije Ogulina, mišljenja smo da bi bilo potpuno dovoljno ako u tome sadejstvuju dve brigade XVIII divizije, jer su nama za predviđene operacije potrebne malo veće snage nego što ih trenutno imamo na raspoloženju na tom sektoru. Zato smo mišljenja da bi uspešan napad na Kočevje u najvećoj meri potpomogao operacije pri napadu na Ogulin. Molimo da nam po tom pitanju javite Vaše mišljenje.

Od načelnika štaba XV divizije primili smo detaljniji izveštaj o napadu XV brigade i Karlovačkog odreda na neprijateljsko uporište Netretić — Stative.³ Pregledajući taj izveštaj došli smo do zaključka da uzroci neuspeha nisu u vedroj noći, slabim vodičima i nepreciznosti artiljerije, već da je

glavni uzrok neuspeha suviše mala udarna snaga Karlovačkog odreda pri akciji na Stative, odnosno pri likvidaciji mosta, gde je postojao uslov za likvidaciju celog uporišta. Iz toga se vidi da Karlovački odred nije učinio ono što je bez većih teškoća mogao da učini. Deo neuspeha ide i na račun XV brigade, koja dosada još nije sadejstvovala ni u jednom napadu na utvrđena uporišta.

Vezu sa Vama održavaćemo preko radio-predajnika XV divizije, jer naša tri radio-predajnika ne funkcionišu. Našu najjaču stanicu R4V juče smo poslali u radio-radionicu a' tako ćemo učiniti i sa ostale dve stanice. Načelnik odseka za vezu u našem štabu drug Urban⁴ razgovarao je o tome sa radio-tehničarima, koji misle da su ležišta železa u Kočevskom rogu (Rdeči Kamen) uzrok što radio-stanice u neposrednoj blizini tih ležišta ne funkcionišu. Mada nismo stručnjaci, ipak ne možemo da razumemo zašto naša stanica, koja je mnogo jača od stanice XV divizije, zbog tog železa ne bi funkcionisali u Lipju, kad istovremeno funkcioniše mnogo slabija, radio-stanica XV divizije, u Žužemberku i sada u Hinjama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej'''

Komandant-potpukovnik:
Rajko Tanasković

P. S.

U vezi s našim gornjim izveštajem o mobilizaciji dodajemo da se i u Suhoj krajini produžava mobilizacija i to uspešno. U Hinjama smo u crkvi, preko mesnog sveštenika, razglasili neka se jave skrivači — vojni obveznici, jer će u suprotnom porodice biti iseljene. Posledica toga je bila da su se u Hinjama javili skoro svi skrivači, a među njima i sin poznatog trgovca i gostioničara Pečjaka, koji se prikrivao sve vreme od kapitulacije Italije.

Dostavljamo Vam italijanske fotografske snimke Kočevske za vreme prošlogodišnje italijanske ofanzive na oslobođenu teritoriju, prilikom bombardovanja.

BK. 26

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE OPERATIVNE ZONE OD 6-
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O AKCIJAMA KOZJANSKE CETE OD 11. DO 21. DECEM-
BRA 1944. GODINE¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE

br. 271

Na položaju, 6. I 1944.

Ratni izveštaj.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Informativni otsek)

13. XII. Kozjanska četa je iz zasede napala nemački kamion kod Sv. Petra.¹ Ubijena su 2 nemačka graničara i 2 naoružana Kočevara.³ Plen: 1 automat i 2 puške. Naši nisu imali gubitaka.
16. XII. Kozjanska četa je napala žandarmerijsku patrolu kod Pišeca. Ubijena su bila 4 žandarma a 1 zarobljen.⁴ Plen: 2 automata, 2 puške, 2 bombe i municija, te druga vojna oprema. Naši nisu imali gubitaka.
16. XII. Kozjanska četa vodila je kod Pišeca borbu sa žandarmerijskom patrolom od 60 ljudi. Ubijeno je više Nemaca, a takođe je bilo i ranjenih. Naša jedinica imala je 1 mrtvog druga. Plen: 1 puška, 1 pištolj.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

³ Danas Bistrica ob Sotli.

⁵ U izveštaju komandanta policije bezbednosti i službe bezbednosti od 12. decembra 1943. Saveznom vodstvu štajerskog Hajmatbunda navodi se da je 11. XII 1943. kod Sv. Petra nepoznati broj bandita puškomitraljezima gađao kamion nemačkog naseljeničkog društva, kojom prilikom je ubijen jedan a ranjena su dva Nemca. (Dokumenat u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

⁴ U izveštaju komandanta policije bezbednosti i službe bezbednosti za Donju Štajersku od 17. decembra 1943. Saveznom vodstvu štajerskog Hajmatbunda navodi se da su 16. XII 1943. u 10 časova, kod Pavlovske Vasi, banditi sa tri puškomitraljeza gađali žandarmerijsku patrolu. Ubijena su 3 žandarma, dok su dvojica ranjeni. Angažovane su žandarmerijske snage brežičkog sreza i jedan vod vojske iz Brezica, koji su se odmah sukobili s neprijateljem. (Dokumenat u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

Zbog nadmoći neprijatelja četa se posle toga morala povući.

14. XII. Na Kozjem je zapaljen luksuzni automobil gestapovca Serneca.
15. XII. Kozjanska četa je zajedno sa hrvatskim Zagorskim odredom izvela napad na žandarmerijsko uporište Sv. Petar, koje broji 18 žandarma.⁵ Borba za uporište vodila se 3 časa. Ubijenih i ranjenih bilo je više Nemaca, a zarobljena su bila 3 žandarma. Plen: 3 puške i nešto municije. Uporište se nije moglo zauzeti, jer je bilo suviše jako utvrđeno, a naše jedinice nisu imale za tu stvar odgovarajućeg oružja (eksploziva, lakih bacača).

⁵ U telegramu saveznog vode štajerskog Hajmatbunda za Donju Štajersku od 22. decembra 1943. navodi se: »Telegram Gaulajteru! — *Poverljivo!* — U noći od 19. na 20. 12. 2. bataljon hrvatskog Zagorskog odreda, koji je brojao 140 ljudi, prodro je preko državne granice i sjeđinio se sa slovenačkim Kozjanskim bataljonom koji je brojio 40 ljudi. Planirani napad na Sv. Petar pod Sv. Gorami nije uspeo zbog hrabrog držanja žandarma i graničara.

Banditi su imali jednog mrtvog i nekolicinu ranjenih. Povukli su se u pravcu Sv. Gora.

20. decembra, pre podne, lovački odred Vermanšafta jačine 1:60, pod rukovodstvom hauptšurmfirera Bamera, naišao je kod Osredeka na bandu i naneo joj teške gubitke. Prema izjavama zarobljenika, koje su potvrđene nalazom leševa i grobova, banditi su imali 40 mrtvih i veći broj ranjenih. Pri tom je komandir odeljenja Vermanšafta Rotman, sa svojim odeljenjem, u iznenadnom napadu ručnim bombama i automa ubio u jednoj seljačkoj kući 30 bandita. Konstatovali smo da je tom prilikom pretrpela gubitke i slovenačka kozjanska banda, i to 15 mrtvih.

Gubici lovačkog odreda: 4 mrtva i 6 ranjenih.

21. decembra prodro sam sa ojačanim lovačkim odredom preko Pišeca — Sv. Jedrte i posle manjih sukoba u 11 časova zaustavio glavninu bande na Drenovcu — k. 546. Posle teške tročasovne borbe banda se povukla i na bojištu ostavila 7 mrtvih, puške, rančeve i ostalu ratnu spremu.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih.

21. 12. do mraka sam tragao za demoralisanim i razbijenim manjim banditskim grupama. Pošto više nije bilo snežne podloge izgubili smo trag.

U 21 čas u blizini granice kod Sv. Petra pod Sv. Gorami zarobili smo pobeglog bandita, koji je dao vrlo značajne izjave.

Ostaci hrvatske bande su se noćas kod Stare Vasi (južno od Bizeljškog) i Majke (istočno od Sv. Petra pod Sv. Gorami) povukli na hrvatsku stranu. Na našoj prostoriji ostala je teško poražena i za 15 ljudi smanjena kozjanska banda.

Prema naređenju SS-grupenfirera Resenera, na navedenoj prostoriji će od jutros 1. bataljon 14. SS policijskog puka, sa vojskom i dve čete Vermanšafta, započeti veliku akciju.

Veći uspeši se ne očekuju ...« (Dokumenat u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

20. XII.⁶ Patrola od 30 nemačkih policajaca izvela je napad na kantonman Kozjanske čete. Posle kratke borbe su policajci naterani u bekstvo. Ubijeno je 5 policajaca, a 4 su ranjena. U borbi je poginuo drug Kostja,⁷ politkomesar Kozjanske čete, dok je komandir drug Modras⁸ nestao. Plen: 1 automat i 3 puške.
21. XII.⁹ Veće nemačke snage, 1000 ljudi, izvele su napad na Kozjansku četvu i 1. bataljon hrvatskog Zagorskog odreda na Drenovcu. Napad su izveli sa više oklopnih automobila i jednim tenkom. Posle kratke borbe našim jedinicama je uspelo da jurišem probiju obruč i da se povuku na nove položaje. Ubijenih je bilo preko 20 policajaca i više ranjenih.
23. XII. Minerski vod brigade »Slavko Slander« minirao je prugu kod Litije. Oštećen je bio teretni voz. Saobraćaj je zaustavljen za 1 dan. Akcija je zadržala nemački transport motorizovane vojske koji je kretao iz Kranja u pravcu Zid. Mosta.
- Od 16. XII do 24. XII nemačka ofanziva na savinjsko-kamničkom sektoru. Za tu ofanzivu su Nemci koncentrisali oko 7000—8000 pripadnika vojske i policije. Ofanziva se izvodila na širokom frontu od Dobrovlja do Kamnika, te do ceste Lukovica — Trojane — Vransko. Spretnim manevrom naše jedinice su bez borbi izmakle nadmoćnom neprijatelju.
30. XII. 1. bataljon brigade »Slavko Slander« sukobio se kod Luča u Savinjskoj dolini sa nemačkom Vermanšaft patrolom jačine 26 ljudi.¹⁰ Nakon kratke borbe Nemci i vermani su panično pobjegli. 2 žandarma su teže ranjena, 2 lakše, 1 verman zarobljen. Plen: 1 puška. Naše jedinice nisu imale gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Gorjan Božidar

Komandant:
Franc Poglajen-Kranjc

⁶ Vidi napomenu 5.

⁷ Jože Planine

⁸ Ivan Skvarča, narodni heroj. Poginuo u toj borbi.

⁹ Vidi napomenu br. 5.

¹⁰ Vidi dok. br. 184 i 211.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 6. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA KOD NOVOG MESTA I O NAPADU NA NEPRIJA-
TELJSKU KOLONU KOD RIBNICE'**

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 6. I 1944. u 12.40 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

IV brigada. Izveštaj za 4. I. Brigada se nalazi na starim položajima. Juče posle podne došlo je do magacina na bloku kod Žabje Vasi oko 150 belogardista, naoružanih jednim teškim i 3 laka bacača, te 1 teškim i 6 lakih mitraljeza. Nakon pret-
hodne jake vatre počeli su jurišati na naše položaje, odakle je bataljon jakom vatrom zadržao neprijatelja i naterao ga u bekstvo. Istovremeno je kolona od oko 50 bg prodirala prema Cikavi u nameri da opravi most. Zaseda, koja se nalazila kod Cikave, napala ju je i proterala. Neprijateljski gubici nisu poznati, dok bataljon nije imao gubitaka. II bataljon je oko 15 časova vodio borbu sa oko 50 bg, koji su došli po krompir u Regerču Vas. Zaseda koja se nalazila iznad sela napala ih je i morali su da ostave krompir. Bataljon vrši raskopavanje ceste između škole i stanice Birčna Vas. III bataljon u 10 časova imao je sukob sa neprijateljem iznad Gotne Vasi i nakon duže borbe prinudio ga na povlačenje. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena. Naši gubici su jedan mrtav i 2 lakše ranjena. Produžava se prekopavanje ceste kod Poganaca. IV bataljon nalazi se oko Kostanjevice. Nema ništa naročito. Kod sela Dolnje Gradišče napravio je prolaz pravih dimenzija.

Izveštaj 5. I 1944. I bat. nalazio se na starim položajima. Neprijatelj je sa manjom patrolom prešao preko Krke i pošao prema Ratežu i Brusnicama. Jačina 25 ljudi. Napala ga je četa I bat. i presekla mu odstupnicu prema Ratežu, tako da je bio prinuđen povlačiti se prema Potov Vrh, gde ga je napala zaseda iste čete. Drugi vod ga je naterao u panično bekstvo. Sa sobom su nosili trojicu, za koje se ne zna da li su bili mrtvi ili ranjeni. Kod I i II bataljona nije bilo nikakvih promena, niti je neprijatelj pravio ispade. IV bat. vodio je borbu sa neprijateljem koji je učinio ispad iz Kostanjevice, u jačini cca 120 bg i Nemaca. Prodirao je prema Malim Vodenicama

ali je nakon 1-časovne borbe bio proteran natrag u Kostanjevicu. Gubici neprijatelja nisu poznati, a bataljon ima 2 lakše ranjena. Bataljon je teškim bacačem gađao Kostanjevicu.

V brigada. Brigada je zaposela položaje i to: I bataljon Zadolje, II bataljon Hinje (dok ne stigne XV brigada), III bataljon Blato i IV bataljon (top. baterija) nalazi se u selu Blato kod III bataljona. 5 I u 13.30 krenula je iz Kočevja neprijateljska kolona sastavljena od 21 automobila, jedne autoblinde i motora (2). Kao obezbeđenje levo i desno od ceste kretala se pešadija. Na Jasnici, kota 568, sukobila se sa našom zasedom III bataljona i zaseda se premestila iznad Rakitnice, kota 528. Odatle su ih ponovo napali i oštetili im 2 kamiona, koje su užadima odvukli sa sobom

XII brigada. Na sektoru te brigade nije bilo nikakvih promena, sem sukoba patrola. Neprijatelj nije kretao iz Novog Mesta.

XV brigada. Brigada se 3. I 1944, radi zajedničke akcije sa I karlovačkim partizanskim odredom, prebacila preko Kupe na položaje za akciju na uporište Netretić.² Imala je ovakav raspored: I bat. zaposeo je položaje Sopčič Vrh, II bat. položaje Sračak, IV bat. zaposeo je cestu Netretić — Lešće, štab brigade u Sopčič Vrh. U toku noći, u 10 časova uveče, izveden je napad na uporište. Borba se vodila do 5.30 ujutro, posle čega su se povukli zbog nadiranja neprijatelja iz Karlovca. Imali su 3 mrtva i 14 ranjenih. Neprijateljski gubici nisu konstatovani. Uništili su 2 bunkera i zaplenili nešto municije. Brigada je 4—5. o.m., po naređenju Glavnog štaba, krenula sa položaja preko Kupe na položaje u Suhu krajinu (do sada se još nije javila).

Artiljerija XV div. I divizion nalazi se u Birčnoj Vasi i nije dolazio u dodir sa neprijateljem. II divizion nalazi se u Uršnim Selima. Produžuje se raskopavanje ceste Uršna Sela — Toplice i Uršna Sela — Laze. I bat. U.B.I.C. nalazi se u Vrh. Zasede drži kod Malih Škrjanča i Broda. Raskopava cestu između Novog Mesta i Vavte Vasi.

Dolenjski odred nalazi se sa jednim bataljonom u Dobu kod Šentvida, dok je drugi bat. po naređenju Gl. štaba, otišao po oružje i municiju u Ribnicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

•

Zam. komandanta, kapetan
Raco*

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE NO DIVIZIJE OD 6. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA KIKOVICU I ZLOBIN¹

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
dana 6. I 1944.
Položaj

GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

Kao što smo Vam već juče javili, naša VIII brigada napala je u noći 4/5. o.m. neprijateljsko uporište — aerodrom kod Kikovice.² Zbog čistine i brisanog prostora, koji je neprijatelj osvetljavao raketama, napad nije uspeo. Sledeće noći vršen ie ponovan napad, o kojem do sada još nismo primili izveštaja.

Iste noći X brigada napala je neprijateljsko uporište u Zlobinu,³ koje je dan ranije dobilo nešto pojačanja. U početku napada jedinice su zaposle dva bunkera i tri kuće iz kojih su proterale Nemce. Protivtenkovskim topom naši su Nemcima srušili jednu kuću i uništili brzometni top. Na do sada neobjašnjiv način, jedinica koja je zaposela bunker napustila ga je, te je Nemcima uspelo da se probiju na dominirajući položaj. Zbog snežne oluje, koja je mnogo ometala vidljivost, Nemci su iznenadili naše topovsko odeljenje sa protivtenkovskim topom, te našima nije uspelo da odvuku top; pri tome smo imali jednog mrtvog i tri ranjena. Danas će na licu mesta komandant i komesar, koji odlaze tamo, ispitati taj slučaj, te ćemo o svim preduzetim merama detaljnije javiti.

IX brigada, koja je imala zadatak obezbeđenja akcije XV brigade i Karlovačkog odreda,⁴ i pored ponovnog zahteva, do sada nam još nije poslala izveštaj.

Napominjemo da zbog velike udaljenosti naših jedinica i snežnih oluja mnogo trpi veza sa jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

v. d. komandanta — kapetan:
Petar Brajović

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 27/11.
² i » Vidi dok. br. 17. 31 i 35.

IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG NOP ODREDA OD 6. JANUARA 1944. POKRAJINSKOM KOMITETU KPS ZA GORENJSKU O BORBENIM DEJSTVIMA OD 29. DECEMBRA 1943. DO 6. JANUARA 1944. GODINE¹

Š T A B
GORENJSKOG ODREDA
Na položaju, 6. I 44.
br. 715/19

PK KPS ZA GORENJSKU

Dnevni izveštaj za 4. i 5. I. 44.

U Šentvid kod Ljubljane stiglo je 600 vojnika kao smena ranijoj posadi koja je otišla. Iz tog mesta neprijatelj je prema Ljubljani odvezao oružje koje je bilo tu nagomilano. Aktivnost neprijateljskih patrola unekoliko se smanjila i uglavnom se ograničila na kretanje dolinama i glavnim cestama. Koncentracije neprijateljskih snaga nije bilo.

Dana 30. 12. 43. jedna desetina 4. čete G.O. izvela je fingirani napad i gađala neprijateljsko uporište u Kamnoj Gorici. Kasnije smo primili izveštaj da je ranjen jedan žandarm, koji se nalazio u izviđačkom tornju.²

Dana 31. 12. 43. prvi vod 1. čete G. O. pošao je u zasedu u pravcu Babjeg Dola kod Medvoda. Neprijateljska patrola iz uporišta Sv. Katarina primetila je taj pokret i u blizini zasede našeg voda postavila drugu zasedu. Naša izvidnica je primetila tu nemačku zasedu i odmah je poslata jedna desetina da je napadne, što je odmah i učinjeno. Borba u kojoj su ubijena 2 Nemca a više ih ranjeno, vođena je pola sata, a posle toga je druga desetina koja je ostala u zasedi kod Babjeg Dola. pošla prvoj desetini u pomoć. Istovremeno je stiglo pojačanje i neprijatelju. Naša druga desetina napala je neprijateljsko pojačanje i razbila ga. Odmah posle toga naš vod je počeo da opkoljava Nemce, koji su bili prilično raštrkani, a neprijatelj je dobio iz Medvoda novo pojačanje. Time se položaj izmenio, i Nemci, koji su sada pored više puškomitraljeza, imali i 1 teški mitraljez i 2 laka bacača, opkolili su naš vod i stegli obruč u promeru od 200 m.

U tom položaju borba se vodila dva sata ali se neprijatelj ipak nije usudio da izvede juriš na naš položaj. Komandir čete, koji je bio prisutan, izdao je naređenje za napad u cilju probijanja obruča. Neprijatelj je otvorio žestoku vatru ali naš vod je na određenom položaju razbio grupu Nemaca i posle toga se povlačio u pravcu loških brda. Primetio je neprijateljsku patrolu koja se nalazila u zasedi, prilično udaljenu od pravca kretanja našeg voda. Jedna desetina, pod rukovodstvom komandira čete, izvela je napad na tu neprijateljsku zasedu. Naši borci su primetili da su sigurno ubili 3 Nemca i više ih ranili, a desetina je bila primorana da se povuče, jer je bila gađana sa više strana. Borba je vođena čitavi dan. Neprijatelj je imao najmanje 5 mrtvih i više ranjenih, ali su njegovi gubici bili verovatno veći, što nije bilo moguće konstatovati. Naš vod imao je jednog lakše ranjenog. Zbog neprijateljske brojne nadmoćnosti i pošto se vod nalazio pod stalnom jakom vatrom neprijatelja, oružje se nije moglo zapleniti. Na neprijateljskoj strani bilo je angažovano cca 90 vojnika, dok je jačina našeg voda iznosila 22 čoveka. U toj borbi naročito se odlikovao mitraljezac drug Blažin Lovro-Dušan, koji je svojom hrabrošću i požrtvovanjem odlučujuće uticao na tok borbe i nekoliko puta spasao kritičan položaj.

Dana 31. 12. 43. patrola 1. čete G.O. na više mesta je prekinula telefonski vod Sv. Katarina — Babji Dol i žicu odnela.

Dana 3. 1. 44. je 4. četa G.O., na cesti Radovljica — Kamna Gorica, zaustavila poštanski automobil i zapalila ga. Zaplenila je svu poštu i mobilisala šoferu.³ Za to vreme je 1. četa G.O. u selima Bodovlje, Zminec i Podpulferca mobilisala 15 novih drugova. 4. četa G.O. je mobilisala dva dezertera iz nemačke vojske i 1 šoferu. Ukupno je bilo mobilisanih 18 novih drugova. U brigadu smo poslali 28 novomobilisanih i nekoliko ostalih drugova. Svuda se primećuje dobar uticaj vojnih i sabotažnih akcija na civilno stanovništvo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Gor. Odred

Politkomesar:
Ljubo A. Kržišnik
Ljubo

(M. P.)

Zam. komandanta:
Igor Savski
Igor

Načelnik štaba:
Damjan B. Globočnik
Damjan

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 7.
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O SITUACIJI NA PODRUČJU ŠTAJERSKE¹**

**Š T A B
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 280**

Na položaju, 7. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

U vezi s Vašim dopisom br. 233/11 od 21. XII 1943, dostavljamo sledeći izveštaj:

I. Od Brežica, Zidanog Mosta, Ptuja, Celja do hrvatske granice stanovništvo se nalazi pod utiskom poraza naših prvih četa na toj teritoriji. U pojasu gde dejstvuje Kozjanska četa na partizane, kao na vojnu snagu, gledaju sa nepoverenjem, jer zbog svoje malobrojnosti nisu bili u stanju da Nemcima nanesu takav udarac koji bi pribavio vidnije poštovanje naših snaga i koji bi narodu pružio jasan dokaz za ono što mi pričamo. Najbolje stanje je uz iseljeni pojas i uz Savu, jer je tamo operativni sektor naše jedinice, jer se tamo narod nalazi pod uticajem naših uspeha preko Save i što u Bizeljskom imaju dokaz nemačke okrutnosti. To se vidi i u odnosu muškaraca prema nemačkoj vojsci i Vermanšaftu. U nekim selima uz Savu i iseljenog pojasa ljudi se uopšte ne odazivaju pozivima i mobilizaciji u vermane, te se većina momaka koji dolaze na odsustvo iz nemačke vojske odazivaju našoj mobilizaciji. Što se više ide u dubinu prema Celju i Ptuj, sve su ljudi manje obavešteni i sa strahom gledaju naše momke, mada su već svi upoznati sa nemačkim prilikama. To se vidi po dezerterima iz nemačke vojske koji se prikupljaju na Donačkoj gori i okolini, te padaju pod uticaj Rupnikovih organizatora.²

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

² U nastojanju da na tom terenu, gde narodnooslobodilački pokret još nije došao do punog izražaja, pridobije narod za formiranje svoje izdajničke organizacije, general Rupnik poslao je tamo nekolicinu svojih agitatora i organizatora. Dolaskom Četrnaeste divizije na sektor Štajerske i pojačanjem oružane borbe na Kozjanskom sektoru, ta njegova akcija bila je osuđena na neuspeh, jer se narod počeo masovno odazivati mobilizaciji u jedinice NOV i PO Slovenije.

Gde god bi se pojavile naše snage, područje koje je u odnosu na druga još neiscrpljeno sigurno bi se moralno podiglo i odazvalo našoj mobilizaciji. Već sadašnje akcije ljudi su uveličavali a pojedinci su čak i na osnovu nejasnih vesti i podataka o nama stupali u naše redove.

Vest, koju smo primili od Vašeg štaba, da u Kozjansku četu dolazi 11 ljudi iz hrvatskih jedinica, obistinila se 15. XII kad su ovi stigli sa dva puškomitraljeza i jednim automatom. Četa se preformirala u bataljon, koji je brojao oko 50 ljudi. Dana 19. XII došao je preko Sutle 1. bataljon Zagorskog odre- da II operativne zone Hrvatske, koji je brojao oko 120 ljudi. Naš bataljon je zajedno sa njim uspešno izveo nekoliko borbi, dok ih nisu opkolile jače snage, te se prilikom proboja obruča deo naših priključio hrvatskom bataljonu, koji je otišao natrag preko Sutle. Na taj način je na našoj strani ostala samo četa od 19 ljudi, bez višeg komandnog kadra. U borbi je poginuo politkomesar bataljona drug Kostja,³ nestao drug Mohor,⁴ kao zamenik komandanta bataljona, a sam komandant otišao je sa nekoliko ljudi u Hrvatsku. Takvo stanje nam prikazuje zadnji izveštaj. Preduzećemo sve potrebno da se sve ljudstvo vrati na Kozje i da se postavi čvrsto rukovodstvo. Cim se politkomesar zone drug Ciril⁵ vrati sa puta, obojica ćemo poći na Kozjanski sektor.

Tačniji pregled stanja u Koruškoj dobićemo tek sa izveštajima komesara druga Cirila i druga Bora,⁸ koji su otišli na to područje. Iz izveštaja se vidi da Koruškom bataljonu glavne teškoće stvaraju zima i provala na terenu, do koje je došlo zbog plavogardističkog izdajstva.⁷ Samo u dva rejona Mežičkog okruga Nemci su poslednjih dana uhapsili 72 lica. Mnogi ljudi koji su do pre kratkog vremena izgledali dobri, sada su odjednom postali zagriženi plavogardisti. Kod onih ljudi koji nas podržavaju moral je zbog toga veoma opao. Izgubili su poverenje i u vojsku, koja nije mogla da reaguje na hapšenja, koja su kod stanovništva naišla na veliki odjek. I u samoj jedinici otkriveni su novi plavogardisti. Opet su trojica likvidirana, a konci vode još dalje. Duboki sneg je također teška prepreka kojoj se priključuju i stalne zasede, a naročito ih osećaju kuriri

* Jože Planine

⁴ Nadimak Mohor je pogrešan. Odnosi se na Ivana Skvarču Modrasa, narodnog heroja, koji je poginuo u toj borbi.

³ Mitja Ribičič

⁵ Boris Cižmek

⁷ Na sektoru Dravograd — Mežica Gestapou je uspeo da ubaci u terenske organizacije OF nekoliko svojih agenata koji su potajno radili na organizovanju četnički nastrojene Plave garde. Kad im se ušlo u trag, organi VOS-a su neke likvidirali, dok su se ostali sklonili pod nemačku zaštitu.

i politički radnici. Provale u Koruškoj inače više nema, ali je jedinici otežano zimovanje. I pored toga moral partizana je odličan.

Raspoloženje stanovništva za mobilizaciju u naše redove je i pored svega toga dobro. Svi dezerteri iz nemačke vojske javljaju se u naše jedinice. Naročito dobro je raspoloženo radništvo u Mežici, Guštanju, Črni i ostalim industrijskim mestima.

3. — Pohorski odred ometaju stalne i jake potere iz pojačanih uporišta. Indirektan izveštaj iz Pohorja javlja o jakoj ofanzivi SS odeljenja na Pohorje,⁸ gde su upotrebljeni i flak topovi. Narod se potpuno otrešao teškog uticaja prošlogodišnjeg uništenja Pohorskog bataljona i moral se stalno poboljšava. I ovde se svi koji dolaze na odsustvo iz nemačke vojske javljaju u odred. O stanju na Pohorju pod novim okolnostima nemamo tačnih izveštaja već mesec dana, ali će isti uslediti.

Baš brojne posade, koje prave zasede te ometaju rad i veze, i Vermanšaft, koji je tamo bolje naoružan i jačeg morala nego u Savinjskoj dolini, ukazuju na potrebu da se što pre formira Pohorska brigada, koja bi se nalazila usred dva žarišta Plave garde i svih problema koji nastaju u vezi sa njom i nemačkom vojskom. Formiranje brigade izvešće se ovih dana, jer su na lice mesta već stigli komesar zone drug Ciril i drug Bor. Brigadi je poslato i nešto automatskog oružja iz 6. brigade »Slavko Slander«, te nešto ljudi i oružja iz Koruškog bataljona.

4. — 6. udarna brigada »Slavko Slander« bila je prekinuta usred priprema za stupanje u ofanzivu i mobilizacije, jer je morala da preduzme mere pred nemačkom ofanzivom, koja se već razvijala iz Savinjske i Gornjegradске doline preko Menine i Sipeka prema Moravškoj dolini,⁹ Jedinice SS, koje su već prodirale prema nama, brojale su oko 7.000 ljudi. Stalno su pristizale nove snage dok se u međuvremenu deo tih jedinica već ukopavao uz cestu za Beč. Mobilisane, njih 79, brigada je još otpremila preko.¹⁰ Mobilizacija je prekinuta i brigada je krenula u Štajersku. Tamo je primila zadatak da stvori bazu odakle će operisati u Gor. i Donj. Savinjskoj dolini i u Revirima.¹¹ Brigada je stavljena pred probleme i zadatke koji su značajni za štajerske prilike. Stalni i veći pokreti, koje ste i vi naglasili, sada su postali nužni, a naročito zbog jake koncen-

⁸ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 164, 165, 166, 167 i 169.

⁹ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 91.

¹⁰ Zbog nedostatka oružja u jedinicama na sektoru Štajerske, novomobilisani su slati preko Save u Dolenjsku, gde su naoružavani i uključivani u jedinice VII korpusa NOV Jugoslavije, a delom se naoružani vraćali u Štajersku.

¹¹ Odnosi se na rudnički sektor Hrastnik — Trbovlje — Zagorje.

tracije nemačkih snaga u Savinjskoj dolini. Već prvih dana moglo se primetiti da stanovništvo gleda na nas drugim očima nego pre izvesnog vremena. To je i zbog brojnosti partizana, kojih je poslednjih meseci bilo više nego pre formiranja brigade.

Raspoloženje stanovništva prema partizanskoj vojsci je odlično. Još uvek ima tragova velikog nemačkog terora nad stanovništvom, koji još uvek traje i koji se ispoljava u strahu. Mogućnost mobilizacije je dobra.

Raspoloženje stanovništva u Revirima je odlično i mobilizacija je uspešna. Zbog toga je brigada primila naređenje da še kreće i operiše na tom sektoru i da izvodi mobilizaciju.

U Kamničko-zasavskom sektoru odziv na mobilizaciju bio je stopostotan a kvalitet mobilisanih odgovarao je opštem moralnom stanju u tim mestima. Na toj teritoriji sada je formirana jedna četa od 30 ljudi sa 2 puškomitraljeza. Ona ima isključiv zadatak da vrši mobilizaciju, ali je trenutno ne izvodi, jer su svi prelazi preko Save zatvoreni. U toku je organizovanje kanala na drugim sektorima. Ova četa će istovremeno predstavljati zametak Kamničko-zasavskog odreda.

Sa isključivim prelaskom brigade na Štajersku i formiranjem Pohorske brigade te određivanjem zadataka operisanja i manevrisanja po Štajerskoj, javlja se problem formiranja odreda koji će operisati na sektorima koje brigade neće moći stalno da kontrolišu. Pošto će Pohorska brigada operisati, pored Pohorskog sektora, i na Kozjanskom, bilo bi nužno da se formira Istočni štajerski odred,¹² koji bi sa jednim bataljonom kontrolisao sektor Pohorje a drugim sektor Kozje, u vremenu kad brigada sa tog sektora bude odsutna.

Iz vašeg poslednjeg dopisa vidi se da Glavni štab ima nameru da pošalje veću pomoć.¹³ Novoposlate jedinice iz Dolenjske bile bi nam veoma dragocene i ogromno bi koristile daljem razvitku u Štajerskoj. Sa njima bi smo potpuno obezbedili izvođenje mobilizacije, nabavku oružja a time i naoružanje mobilisanih u Štajerskoj.

Molimo da nas bar približno obavestite o vremenu dolaska jedinica, kao i o njihovom broju, kako bi naš štab, s obzirom na to i na zadatke koje će te jedinice primiti od Vas, mogao izvršiti pravilnu organizaciju i raspodelu operativnih sektora i operativnih zadatak? jedinica koje se sada nalaze u Štajerskoj.

¹² Navedeni odred nije formiran, već je naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 21. marta 1944. početkom aprila osnovan Kozjanski odred.

U poslednjem dopisu ste naglasili da se veze sa Glavnim štabom i između jedinica što bolje uspostave. Po tom pitanju preduzeli smo sledeće mere:

a) Odsek za vezu kod našeg štaba mora po relejnim stanicama na svim linijama uspostaviti vezu dva puta nedeljno. ^TJ priloženoj skici može da se vidi plan relejnih linija i stanica te njihovo funkcionisanje.

b) Kod obeju brigada formirali smo vodove za vezu, a kod bataljona odeljenja za vezu. Te jedinice će pomoću stalnih patrola održavati vezu sa štabom zone na taj način što će jedna patrola od svake jedinice biti uvek kod štaba zone, a druga kod svoje jedinice. Taj način nam se već kod Koruškog bataljona pokazao kao veoma praktičan i najsigurniji.

Veza sa Glavnim štabom dobro funkcioniše, ukoliko se to odnosi na našu stranu do granice. Bilo bi neophodno da se uspostavi radio-veza. Do sada smo od odseka za vezu pri vašem štabu već primili dva aparata, ali su oba bila neispravna. Sada je u vaš štab ponovo otišao radio-telegrafist da uredi sve što je potrebno.

III

Podatke za oficire smo uglavnom već sve poslali, izuzev onih koji su bili postavljeni na položaje u poslednje vreme. Za podoficire još nismo uspeli, mada smo svim jedinicama poslali naredbu za podnošenje predloga. Sve jedinice još nam nisu poslale, jer zbog potera nismo imali veze sa njima.

IV

Radi pojačanja sabotažnih akcija na železnici formirali smo:

a) 1 minersku četu od tri voda. Dva od njih će operisati od Celja do Litije, a treći od Zidanog Mosta do Brežica. Ceta je neposredno podređena štabu zone.

b) Jedan minerski vod formiran je u Pohorskoj brigadi i operisaće na železničkoj pruzi Maribor — Celje i prema Dravogradu.

U Pohorskoj brigadi za najkraće vreme formiraćemo i drugi vod, a u Koruškom bataljonu jedan vod.

Nadamo se da će se time akcije na železnice znatno pojačati.

Tačne podatke o oružanoj snazi neprijatelja za celo područje zone trenutno ne možemo da vam pošaljemo. Naš obavestajni centar poslao je obavestajnom odeljenju vašeg štaba pregled snaga u uporištima. Te podatke je primio od podređenih jedinica i od VOS-a. Ipak to nije dovoljno jer VOS nije formiran u svim okruzima, a obavestajna služba u svim našim jedinicama, kao i u obavestajnom centru našeg štaba, tek je postavljena na noge. Napominjemo da je to najaktuelnije pitanje, jer za tu tešku službu imamo potpuno nove, još nedovoljno iskusne kadrove, koji se polako uvode u posao. Uložili smo sve napore da se i ta služba podigne na odgovarajući stepen.

Kako smo već javili, Nemci su u toku decembra izveli dve ofanzive na Pohorje, ali obe bez uspeha. Poslednju ofanzivu na Kamničko-savinjski sektor izveli su sa 7.000 ljudi, ali je i ona bila bezuspešna.

Nemci su sada ojačali svoja stara uporišta, a postavili su i nova, pre svega uz važne ceste kao na pr.: na cesti Domžale — Celje: Vir 100 vojnika, Dob 50 vojnika, Lukovica 100 vojnika, Krašnja 60 vojnika, Blagovica 40 vojnika, Vransko 500 vojnika, koji imaju i topove. Na cesti Tuhinjska dolina: u Lokama 100 vojnika, Tuhinj 50 vojnika, Spitalič 150 policajaca, Motnik 250 vojnika. Na cesti Domžale — Litija: Dolsko 200 vojnika, Senožeti 30 vojnika, Hotič 40 vojnika. U Savinjskoj dolini, od Celja do Gornjeg Grada i Solčave, računa se približna snaga jedne divizije.

Na sektoru Kozjeg i Pohorja također su pojačali uporišta, ali tačne podatke još nismo primili. Ta ojačanja su u prvom redu zbog obezbeđenja cesta za transporte.

Od 4. I prevoze se veći transporti vojnika od Celja prema Ljubljani. Do sada je otišlo 5 transporata u ukupnoj jačini preko 2.000 ljudi. Transporti su mešani: pešadija, konjica i komora. Vojska nije nemačke nacionalnosti. Najviše ima Mongola, Italijana i drugih. Moral je vrlo slab. Vojnici pričaju da idu za Ljubljanu i u borbu protiv partizana.

Ostale izveštaje o brojnom stanju ljudstva i oružja, o vojnom i političkom radu, dostavićemo za kratko vreme, čim bude izvedena organizacija formiranja Pohorske brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Gorjan Božidar

Komandant:
Franc Poglajen

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 7. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
SITUACIJI NA SEKTORU DIVIZIJE¹**

Š T A B
XVIII DIV. NOV I POJ
7. januar 1944. god.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS I ŠTABU VII KORPUSA

VIII brigada dobila je zadatak da se sa jednim bataljonom prebaci na levu obalu Kupe, sa zadatkom rušenja ceste Brod — Kočevje, te da, shodno naređenju VII korpusa, održava vezu sa jedinicama XV divizije u Ribničkoj dolini. Jedan bataljon te brigade prebaciće se danas sa štabom brigade u Brod na Kupi. Na dan 4/5. januara ova brigada napala je sa jednim bataljonom aerodrom Kikovica.² Iznad samog aerodroma nalazi se brdo koje nije vezano sa ostalim brdima i na njemu se nalazi 9 dobro utvrđenih bunkera. Bunkere i hangar su naši snažno gađali teškim bacačem i mitraljeskom vatrom. Naši su prodrli do žice ali su se usled snažnog neprijateljskog otpora i brisanog prostora povukli. Gubici neprijatelja nisu nam poznati.

Po jedinicama održavaju se vojni i politički časovi. Danas ide u ovu brigadu komandant na sastanak sa štabom brigade i bataljona u cilju kritičkog osvrta na samu akciju.

IX brigada nalazi se na sektoru Vrbovskog, sa zadatkom da uznemirava neprijatelja u Ogulinu i Sv. Petru, dok jedinice VIII divizije vrše napad na posadu na Globorničkom mostu u Tounju. Noću 6/7. jedinice IX brigade izvršile su minobacačkom i mitraljeskom vatrom jak pritisak na neprijatelja u Ogulinu i Sv. Petru da bi se snage vezale u uporištima i da ne bi mogle ići u pomoć, jedinicama na koje vrši napad VIII divizija. Rad: zajedničkih akcija mi ćemo se što pre povezati sa IV korpusom i VIII divizijom.

Po jedinicama održavani su politički časovi po materijalu iz »Ljudske pravice«, komentarisani su članci o Crvenoj armiji, njenoj borbenosti i disciplini. Također su izvođene vojne vežbe u rukovanju oružjem i napadu na utvrđena mesta.

X brigada nalazi se u Fužine — G. Benkovac i Lič, sa zadatkom da svako veče uznemirava neprijatelja u Zlobinu, te ruši železničku prugu i cestu Sušak — Zlobin.

Sa štabom brigade i bataljonom koji je izvodio napad na Zlobin³ vršen je kritički osvrt na akciju, koji su vodili komandant i komesar divizije. Na sastanku je konstatovano da je štab brigade kriv što je izgubljen protivtenkovski top, jer jedinicama koje su izvodile napad nisu izdali naređenje da čuvaju top. Lično je još odgovoran komandant drug Jaka,⁴ koji je bio kod topa a nije naredio jedinicama da čuvaju top u slučaju ako neprijatelj pokuša da izađe iz uporišta.

Po jedinicama se održavaju vojni i politički časovi.

Imamo vezu sa XIII i VIII divizijom⁵ kao i sa Dolenjskim partizanskim odredom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

V-d. komandant — kapetan:
Petar Brajović

**IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA ŠESNAESTE SLO-
VENACKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 7.
JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET
PRVE NO DIVIZIJE O BORBAMA PROTIV NEMACA I BE-
LOGARDISTA KOD SV. TRIJE KRALJI I GOROPEKA OD 4.
DO 6. JANUARA 1944. GODINE'**

**STAB XVI SNOB
JANKO PREMRL VOJKO«**
Položaj, 7. januara 1944.
propagandni odsek.
Br. 2.

PROPAGANDNOM ODSEKU XXXI DIVIZIJE

Ratni izveštaj za dan 4, 5. i 6. januar 1944.

Ovog momenta nam javlja dežurni da treba odmah skloniti sva dokumenta i spremu, jer su Nemci u blizini. U rekordnom vremenu smo sklonili dokumenta, spremu i oružje. U posljednjem momentu smo uspjeli da izidemo na ulicu, a Nemci su odmah otvorili jaku mitraljesku vatru na nas. Zaklonili smo se iza susedne kuće i otvorili na Nemce vatru svim raspoloživim oružjem kako bismo se lakše probili kroz neprijateljsku vatru. Počeli smo se probijati; neprijateljska vatra je bila vanredno jaka. Nekoliko drugova je ranjeno a nekoliko je ležalo na zemlji. Kad smo se probili Nemci su napustili Žiri i povukli se prema Govejku, gde ih je napao naš III bataljon mitraljeskom vatrom. Nemci su imali oko 15 ranjenih i 15 mrtvih i razbežali su se na sve strane. Namera Nemaca je bila da zauzmu Žiri, za šta su se bili očigledno dogovorili sa izdajnicima belogardistima. Kad su Nemci videli da belogardista nema ni od kuda, povukli su se iz s. Ziri. Belogardiste je zaustavio naš I bataljon. Na taj način smo sprečili nemačko-belogardističkim bandama da zaposednu mesto Ziri. Tom prilikom su Nemci pokazali na kakvom se nivou nalazi nacistička kultura. Nekoliko ranjenih drugova, koji su Nemcima pali u ruke, streljano je divljački. Molimo vojni obaveštajni odsek IX korpusa, u ime svih drugova XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«, da izvesti svetsku štampu, s namerom da svetska javnost sazna o do-

ličnom nemačkom divljačkom zločinu. Nemci i belogardisti su u borbama s našom brigadom izgubili od 25. dec. pa do 6. jan. 40 mrtvih i isto toliko ranjenih.

U toj borbi naročito se istakao drug Janez, kurir štapske patrola, koji je u najjačoj neprijateljskoj vatri zadržavao Nemce bombama, iako je bio ranjen od bacača u ruku i od metka u nogu. Pored svega toga uspelo mu je da se probije kroz neprijateljsku vatru i sada se nalazi u bolnici. . . .

Isto tako odaje se čast i priznanje drugu zameniku komandanta Blažu, koji je pored toga što je bio bolestan s visokom temperaturom, kosio Nemce svojom brzometkom.

Štab brigade je sa svim pomoćnim osobljem ispucao svu municiju i tako omogućio proboj kroz neprijateljsku vatru.

Poginuli drugovi u toj borbi ležali su na mrtvačkom odru u s. Ziri, narod ih je prekrrio vencima i cvećem u znak priznanja, jer su dali život radi prevelike ljubavi prema otadžbini, za rodnu grudu i za našu domovinu koja se ponovo rađa.

Dana 6. jan. smo ih položili u večni počinak, otpraćajući ih sa večnom zahvalnošću naroda i domovine.

Dana 4. o.m. od belogardista napadnut je II. bat. naše brigade koji se u borbi dobro držao. Odmah je zauzeo najpogodnije položaje i tukao belogardističke izdajnike. Bilo ih je oko 60. Posle jednočasovnog puškaranja bili su prinuđeni da se povuku a posle toga počeli su da nas tuku topom i bacačem iz Sv. Trije Kralji. Imali su 4 do 5 ranjenih. Ceo bataljon se do mraka nalazio na položajima i branio prilaz iz Sv. Trije Kralji i Račeve. Celu noć držao je i zasedu prema Sv. Trije Kralji. Izgubili su druga Pogon Borisa, koji je sa patrolom i sa dva druga pošao u pravcu Ziri, ali nije imao sreće. Nemci su ga ranili i onako ranjenog divljački ubili.

Dana 5. I 44, oko devet časova, oko 500 belogardista napalo je drugi i 4. bataljon. Položaj prema Sv. Trije Kralji držao je 4. bataljon i 1 naša četa. Između 12 i 13 časova zbog slabog obezbeđenja belogardisti su prodrli na položaje 4. bataljona, koji se morao povući prema Goropekama. Prvi vod 2. čete, koji je obezbeđivao desno krilo, nije se povukao, već je otvorio na njih jaku vatru iz teške i lake »Brede«. Vatra iz naših mitraljeza ih je zaustavila a posle toga je počeo da tuče po njima i 4. bataljon iz Goropeka, tako da su bili apsolutno zaustavljeni. Vatra sa obe strane vodila se do 16 časova, posle čega su se izdajnici povukli natrag prema Sv. Trije Kralji. U toj borbi dobro se pokazao 1. vod 1. čete sa mitraljescom Podobnik Maksom. Ostale jedinice zaposele su položaje u pravcu Račeve, Nove Vasi i Ziri. Gubitaka nisu imali. Belogardistički izdajnici su, naljućeni što sa pet stotina ljudi nisu mogli da probiju

naše položaje, u obližnjim selima opljačkali sve što im je došlo pod ruku, a što nije bilo za njih uništiti.

Dana 4. I 44. u 9 časova, bila je na cesti Zirovski Vrh — Lučine napadnuta patrola 1. bataljona. Kad smo u pola 9 časova pošli da pregledamo teren gde smo imali nameru da iskopamo položaje, primetili smo na desnom brdu kolonu belogardista pomešanih sa Nemcima. Polovina je išla pešice a ostali na skijama. Još nismo mogli ni da utvrdimo broj neprijatelja i pravac kojim kreće kolona, kad nam je neprijatelj već zašao za leđa. Pred nama se pojavio čovek obučen u italijansku uniformu, sa kacigom i crvenom maramom oko vrata. Sa čuđenjem smo ga gledali iz male udaljenosti dok nije jedan od naših drugova opalio i pogodio ga metkom.

Posle toga smo se povukli nekoliko metara i sa bataljonom zaposeli položaje. Neprijatelj je držao zasede sa druge strane žice i u međuvremenu nas je primetio vičući »živeo«. Uz poklike »boljševici, ruke u vis« osuo je vatru na nas. Na ovo izazivanje odgovorili smo jakom mitraljeskom vatrom, posle čega se neprijatelj panično razbežao.

Dana 5. I 44. I bat. je celu noć slao patrolu na sve strane. Ujutro u 8 časova jedna jaka naša patrola krenula je u Zirovski Vrh sa zadatkom da prokontroliše teren. Oko 11 časova primetila je neprijateljsku kolonu koja se kretala prema Goroppekama i nije prošlo mnogo vremena kad se sukobila sa našim 2. i 4. bataljonom. I naš bataljon je u zasedama zauzeo položaje te čekao neprijatelja. Oko 15 časova primetili smo kretanje neprijatelja u pravcu Sv. Trije Kralji. Oko 22 časa sahranili smo drugove koji su poginuli u borbi.

Dana 6. I 44. u 7 časova stigli smo u novi kantonman u Novoj Oselici. Odmah su bile postavljene straže i poslate su patrolu koje nisu primetile nikakvo kretanje neprijatelja.

U 19 časova uveče u Sovodnju smo priredili miting koji je dobro uspeo. Prisustvovao je srazmerno zadovoljavajući broj civilnog stanovništva. Moral civilnog stanovništva nije bio na zadovoljavajućem stepenu.

Dana 6. I 44. 3. bataljon izveo je pokret iz Breznice na položaj ka seljaku Slabetu. Pokret je izveden u potpunom redu.

Moral drugova u brigadi je dobar i stalno se poboljšava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik odseka:
Jaroš

V. d. Ratnog dopisnika:
Šraj Jože-Jože

**PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ ŠTABA GORENJSKOG
NOP ODREDA OD 7. JANUARA 1944. POKRAJINSKOM KO-
MITETU KPS ZA GORENJSKU O VOJNO-POLITIČKOM
STANJU U ODREDU'**

**S T A B
GORENJSKOG ODREDA**

Na položaju, 7. 1. 44.

Br. 734/20

PK KPS ZA GORENJSKU

Predmet: 15-dnevni izveštaj za vreme od 15. 12. 43 — 31. 12. 43.

Brojno stanje

Ljudstva: 297 drugova (280 muškaraca i 17 žena)

Oružja: 268 pušaka, 5 automata, 22 puškomitraljeza, 22 pištolja,
2 laka bacača.

Na osnovu naredbe štaba III operativne zone »Alpske« za komandanta Gor. odreda postavljen je drug Škrabar Leopold-Vanja, dosadašnji komandant Idrijskog područja. Dosadašnji komandant drug Bertoncelj Zvonko-¹ otišao je na novu službenu dužnost. Funkciju zamenika komandanta Odreda ponovo je preuzeo drug Igor Savski,³ do sada komandant bataljona u »Vojkovoj brigadi«. Pri štabu odreda formiran je odsek za veze, kojim rukovodi drug Dermota Franc-Borislav. Drug komandant odreda je 29. 12. 1943. otišao na službeni put po jedinicama, u svrhu pregleda, i još se nije vratio.

Za to vreme izvršili smo pregrupaciju nekih jedinica i odredili im nove sektore, a u vezi s tim i nove zadatke. Pregrupisani su 2. četa G. O. i minerski vod »Grintavec«. Te dve jedinice smo osvežili novim snagama i izmenjali nekoliko rukovodilaca. Pregrupacija u odnosu na teren, odnosno nove sektore, bila je potrebna zbog novih zadataka i uputstava, zatim, u vezi sa pregrupacijom jedinica XXXI divizije IX korpusa NOV i POJ i zbog pregrupacije neprijateljskih snaga na teritoriji Gorenjske. Sada je raspored naših jedinica sledeći:

1. četa G. O. ostala je na starom sektoru u Poljanskoj dolini, sa zadatkom da svoju aktivnost upravi pre svega u pravcu Medvode, Šentvid, do Save.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 293/III.

² Anton Bertoncelj

³ Ivan Javor

2. četa G.O. otišla je na novi sektor, koji se nalazi na prostori-
riji Žirovnica — bivša državna granica — Ljubelj — Plaz —
Tržič — Tržiška Bistrica — Sava.

3. četa G.O. ima sektor: utok Tržiške Bistrice u Savu — Tr-
žiška Bistrica — Tržič — Plaz — Ljubelj — bivša državna
granica — dolina Kokre — Sava.

4. četa G. O. ima teren Jelovica i Pokljuka do Save i Save Do-
linke. Minerski vod Triglav ima teren Pokljuka, sa zadatkom
da svoju aktivnost upravi pre svega na saobraćaj u Bohinju
1 dolini Save Dolinke, a naročito da ometa železnički saobraćaj.
Minerski vod »Grintavec« ima teren Selca — Jamnik — Ra-
dovljica — Kranj — Skofja Loka — Selška Sora.

U tom vremenu naše su jedinice bile aktivne na celoj teritoriji
Gorenjske, ukoliko ih nisu zadržavali pokreti u vezi sa pregru-
pacijom.

Postignuti su bili sledeći uspesi: ubijenih je bilo 16 Nemaca,
ranjenih 6, zaplenjena 2 pištolja, 1 puška, iz koloseka izbačena
3 voza, uništene 2 lokomotive i 1 oštećena, dalje, više motornih
vozila, i uništena 1 železnička stanica.

Napominjemo da smo naveli samo one neprijateljske gubitke
koji su bili tačno konstatovani i sigurno dokazani. U većini
akcija nisu se mogli konstatovati neprijateljski gubici, mada
su bili prilični. Zbog toga gornje brojke, ukoliko se odnose na
mrtve i ranjene, ne odgovaraju. Naši gubici iznose 3 mrtva i
2 ranjena. Za to vreme smo mobilisali 181 novog druga i to
većinom u dolinama. Neki od tih su dezertteri iz nemačke voj-
ske. U brigadu smo poslali 129 drugova, od kojih 46 u Kamničku
brigadu. Tih 46 novomobilisanih mobilisala je naša 3. četa i
transport preko Save za toliki broj nije bio moguć, odnosno,
bio je vezan sa velikim rizikom. Nekoliko drugova ustupili smo
za teren i za PK VOS.⁴ Moralno stanje u našim jedinicama je
vrlo dobro. Simpatije stanovništva prema našoj vojci takode
stalno rastu, a naročito se vidi razlika u Bohinjskoj i Zg. Sav-
skoj dolini.

Vojni, politički i časovi kritike redovno se održavaju. Politički
rad u jedinicama dosta je živ i obavlja se prema uputstvima
koja primamo od Štaba IX korpusa NOV i POJ, odnosno prema
planu koji izradi i šalje u vremenu od 14 dana politkomesar
Odreda.

Kulturni rad u jedinicama je u tom vremenu dosta napredovao
i tim radom rukovode kulturnici. Džepni časopisi redovno izlaze
svakih 14 dana. Za Novu godinu 1944. po svim jedinicama odr-

žavani su mitinzi kao i mitinzi u čast imenovanja Vrhovnog komandanta druga Tita u čin prvog maršala Jugoslavije. Na tim mitinzima prikupljali su se potpisi svih drugova, kao i civilnog stanovništva, za čestitke Vrhovnom komandantu NOV i POJ.

Izašao je 3. broj »Gorenjskog partizana«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Gor. odred

Politkomesar:	Načelnik štaba:	Komandant:
Ljubo A. Kržišnik	Damjan B. Globočnik	službeno odsutan
Ljubo	Damjan	

BR. 34

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG BATALJONA SEDME SLOVENACKE NOU BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 7. JANUARA 1944. ŠTABU BRIGADE O DIVERZANTSKIM AKCIJAMA NA ŽELEZNICKOJ PRUZI U REJONU KRANJA¹

STAB II. BAT. VII. SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju, 7. I 1944.

ŠTABU VII. SNOUB »FRANCE PREŠERN«

Večeras se vratila u sastav bataljona patrola koja je bila poslata napred da izvrši akciju o kojoj smo razgovarali sa zamenikom komesara divizije. Prema izveštaju te patrole saznali smo da su na svom putu onesposobili na kolodvoru u Kranju 1 drezinu. Patrola je u međuvremenu mobilisala i 6 минера od kojih je jedan pobegao. Drezina je oštećena na taj način što je demontirana a delovi pobacani u Savu.

Akcija, koja je bila predviđena za noćas, odložena je za iduću noć zato što u toku noći ne možemo stići na mesto gde će akcija biti preduzeta.² Za tu akciju upotrebićemo sav eks-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/IV.

² Odnosi se na miniranje tunela na pruzi Podnart — Radovljica. Akcija nije uspela jer je iste noći Gorenjski odred napadao Kamnu

ploziv koji nosimo sa sobom i zbog toga molimo da nam pošaljete još nešto eksploziva za akcije koje još imamo u planu. Eksploziv neka donesu drugovi koji se nalaze u III bataljonu (to je ona grupa koja je bila poslata po oružje te se sada vratila. Kod njih se nalazi komandir 2. čete Kobal). Tamo se nalazi i mula koja je prenosila eksploziv iz Crnog Vrha u štab brigade. Molimo da i nju uputite za nama. Drugovi koji će nositi eksploziv neka ga predaju u selu Pozirno. Tamo neka potraže vezu sa terencima ili kuririma i neka nas sačekaju jer ćemo se posle završene akcije, to jest nakon dva dana, vratiti. Za to vreme, dok ne budemo na tom sektoru, nećemo moći održavati vezu sa štabom brigade, ali čim se vratimo odmah ćemo vam poslati kurira. Noćas u 24 časa izvršićemo pokret u blizini izvršenja akcije.³ Posle izvršene akcije krenućemo opet natrag na ovaj sektor.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Gartner Ferdo-Mitja

Komandant:
Jerneje Franc
(Milče)

Goricu. Stab VII udarne brigade »France Prešern« u svom dnevnom izveštaju od 15. januara 1944. javlja o tome Štabu XXXI divizije sledeće:

»Šaljemo vam također izveštaj II bataljona od 10. I 44. koji je bio adresiran na druga Matjažeka (nap. Redakcije: Branko Karapandža), zamenika politkomesara Štaba Divizije. Akciju na tunel smo pokušali dva puta ali bez uspeha. Uzroke neuspeha treba pripisati činjenici da je četa odreda to veče, kada smo nameravali preduzeti akciju izvršila demonstrativni napad na uporište Kamnu Goricu. Dok smo očekivali voz, da bismo na njega bacili eksploziv, koji bi trebalo da eksplodira u tunelu, stigla je četa Nemaca koji su dolazili u pomoć napadnutima u Kamnoj Gorici. Zbog nadmoćnosti neprijatelja koji nas je napao, zaseda se morala povući.

Napad na prugu sledeće veče bio je nemoguć jer su Nemci prugu tako jako osigurali da joj se uopšte nije moglo približiti.

Sam tunel čuvaju Nemci u bunkerima. Posada broji 40 a ne 12 ljudi, kao što nam je bilo saopšteno. Nacrt kako ćemo izvršiti napad na tunel uslediće.

Akciju između Škofje Loke i Kranja i još nekoliko drugih nismo izvršili, jer su Nemci blokirali sela kojim« nismo mogli prići usled vedrih noći.« (Original se nalazi u arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

Pošto nije uspeo da preduzme neku veću akciju na pruzi, kao što je bilo predviđeno, bataljon je sledećih dana izvršio napad na Kamnu Goricu. Vidi dok. br. 93

³ Iz dnevnika borca *ovog* bataljona Rakuš Franca vidi se da je bataljon krenuo sa sektora Topole na Jamnik.

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 8. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU KOD NEPRIJATELJA I RASPOREDU JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA¹

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br. Položaj, 8. januara 1944.
u 12 časova.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Raspored snaga:

Isti kao i do sada, s tim što su se jedinice Notranjskog odreda pomakle na nove položaje i to jedan bataljon u selo Petrinci, sa zadatkom da ruši cestu kod Boncarja. Podklaneca i kod kote 823 i da kontroliše cestu do Nove Vasi i Bloka. Drugi bataljon istog odreda nalazi se u Strmci kod Lužarja, sa zadatkom da ruši cestu Vel. Lašče — Mala Slevica, Podstrmec, Lužarji i kod kota 534 i 559.

XV brigada XV divizije juče se nalazila, prema izveštaju štaba XV divizije, u Toplicama te bi morala biti najkasnije večeras na našem sektoru.

VIII brigada XVIII divizije nalazi se na sektoru oko Mrzle Vodice, odakle je u toku 4. o. m. vršila napad na neprijateljski aerodrom Kikovica.² Na aerodromu se nalaze 4 aviona i 60 ljudi posade. Napad nije uspeo, te su ga jedinice VIII brigade 5. o. m. ponovile, a o uspehu toga napada još nismo primili izveštaj.

X brigada XVIII divizije je prilikom napada na neprijateljsko uporište u Zlobinu³ proterala neprijatelja iz dveju kuća i nekoliko bunkera i blokirala ga. Neprijatelj je doduše učinio više ispada ali su ga naše jedinice potisle natrag u uporište.

IX brigada XVIII divizije nalazi se na starim položajima.

Pokreti neprijatelja:

Na celom sektoru neprijatelj nije pravio nikakve pokrete a i njegovo patrolno dejstvo bilo je minimalno.

Priprema se plan za napad na Kočevje, te pre svega čekamo samo dolazak XV brigade da stigne na svoje položaje. Napad priprema sa svoje strane i za svoje jedinice štab XV divizije a štab korpusa za sve jedinice koje će pri napadu i obezbeđenju sadejstvovati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁴

Komandant-potpukovnik-
Rajko Tanasković

BR. 36

DIREKTIVE ŠTABA DEVETOG KORPUSA NOVJ OD 8. JANUARA 1944. ŠTABU SEDME UDARNE BRIGADE »FRANCE PREŠERN« O IZUČAVANJU TAKTIKE NEMACKIH JEDINICA U NAPADNIM I ODBRAMBENIM DEJSTVIMA RADI USPEŠNIJEG SUPROTSTAVLJANJA I RAZBIJANJA NEPRIJATELJSKIH OFANZIVA¹

Š T A B
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 8. januara 1944.
Br. 20
Operativni odsek

ŠTABU 7. UB »FRANCE PREŠERN«

Za razbijanje neprijateljske ofanzive protiv naših brigada dajemo sledeće *direktive*, sastavljene na osnovu poznavanja taktike koju upotrebljava neprijatelj prilikom tih ofanziva i na osnovu iskustava iz mnogih neprijateljskih ofanziva protiv jedinica NOV i POJ.

I

1. Okupator vrši protiv jedinica NOV i POJ ofanzive većeg ih manjeg značaja (hajke, čišćenja) sa namerom da uništi

našu živu silu, da demoralizuje civilno stanovništvo, kako bi se potčinilo okupatorovoj i belogardističkoj volji, te da na taj način na okupiranoj teritoriji obezbedi red i mir, sigurne veze, transport te materijalnu i političku podršku stanovništva. 2. Naši zadaci su međutim: sačuvati naše čete kompaktne, sprečiti sve namere okupatora i temeljito razbijati okupatorovu silu, pribaviti oružje i proterati okupatora iz naše zemlje. Naš zadatak je takođe da okupatorove ofanzive iskoristimo za borbeno i moralno učvršćenje naših jedinica.

II

1. Za izvršavanje ofanzive protiv naših jedinica na operativnom sektoru IX korpusa okupator upotrebljava po kvalitetu veoma slabe snage. Njegove jedinice sačinjavaju Austrijanci, Štajerci, Slovenci, zatim zarobljenici: crvenoarmejci, Italijani, belogardisti i vrlo mali broj pravih Nemaca, koji kao komandanti rukovode tom šarenom vojskom. Razumljivo je da ovako sastavljena vojska ne može biti udarna, niti disciplinovana, niti moralno na visini. Svakako se mora računati i sa tim da okupator, na sektorima koji su za njega vrlo važni (uz Južnu železnicu, u Dolomitima i Gorenjskoj) upotrebljava kvalitetno bolje nemačke snage.

Taktika nastupanja okupatora veoma je šablonska, što možemo da utvrdimo u svim operacijama koje su planirali i vodili nemački oficiri. Ta šablonska taktika izražava se u tome što neprijatelj protiv partizanskih snaga upotrebljava uvek jedan te isti način borbe i svojim jedinicama ne dozvoljava nikakvu inicijativu. Nemački plan je do tančina izrađen i okupatorske čete se tog plana dosledno pridržavaju ne pokazujući pri tom bilo kakvu samoinicijativu. Ta šablonska taktika pokazuje se i u tome što okupatorove čete nikada ne nastupaju preko određenog roka i van unapred određenog sektora, mada se naše jedinice pojavljuju na takvim mestima gde bi okupator mogao da ima veće uspehe.

Iz poslednjih nemačkih ofanziva do detalja nam je poznata okupatorova taktika, koja se pre svega izražava u dva taktička oblika sprovođenja ofanzive.

a) Izvođenje ofanzive sa postavljanjem zaprečnih linija u vidu grupnog posedanja, te gonjenje neprijateljskih jedinica sa posebnim manevarskim snagama u pravcu te zaprečne linije. Takozvanu zaprečnu liniju okupator postavlja obično na komunikacijama koje prolaze kroz teško pristupačne doline, gde kao posebne prepreke postoje i

reke. Zaprečnu liniju sačinjavaju pojedine otporne tačke (uporišta sa poljskim utvrđenjima, kuće itd.) a međuprostor kontrolišu pojedine patrole. Ako ima mogućnosti i sredstava, okupator umesto otpornih tačaka postavlja tenkove ili oklopne automobile (u prvoj nemačkoj ofanzivi u Dolenjskoj i Notranjskoj).² Posebne čete imaju posle toga zadatak da gone neprijateljske jedinice prema toj liniji, koja treba da ih zadrži i uništi (druga nemačka ofanziva protiv XXXI divizije na sektoru Ziri, Blegoš, Zelin, Cerkno, Idrija).³

b) Izvođenje ofanzive sa potpunim okruženjima pojedinih sektora, za koje neprijatelj dobro zna da se na njima nalaze naše veće jedinice. Taj način upotrebljava neprijatelj pre svega na terenu gde može upotrebiti svoju motorizaciju.

Takva taktika ima svakako svoje nedostatke koje partizani uvek koriste. Najveći nedostatak svih tih načina izvođenja ofanzive jeste u tome što okupator nikad nema dovoljno četa za organizovanje snažne zaprečne linije koju naše jedinice ne bi mogle da probiju. Drugi vrlo veliki nedostatak jeste u tome što se na krajnjim tačkama zaprečne linije uvek nalazi nekontrolisana prostorija. Također su i snage koje imaju zadatak da gone neprijatelja prema zaprečnoj liniji suviše slabe i nisu u stanju da u određenom roku izvrše potpuni pregled i čišćenje određenog sektora. Moralni kvaliteti nastupajućih neprijateljskih snaga su vrlo slabi. Šablonsko dejstvovanje omogućava nam predviđanje pravca i načina neprijateljskog nastupanja. Obzirom na te slabe tačke možemo preduzimati protivmere koje nam omogućavaju ogromne prednosti prilikom odbijanja neprijateljske ofanzive. Ako poznamo neprijatelja i njegovu taktiku možemo unapred odrediti naš postupak i naše mere prilikom ofanziva.

2. Obzirom na naše ciljeve, našu jačinu, naše sposobnosti i s obzirom na okupatorske snage, naša taktika mora biti sledeća:

- a) neprestanom izmenom sektora naših akcija moramo onemogućiti okupatoru da sa velikim snagama i sa sigurnošću udari na glavninu naših jedinica i prinudi je na borbu na nepogodnim položajima. Našim neprekidnim manevrima mi moramo primorati okupatora da udari u slepo.
- b) Kad smo preko naših obaveštajnih organa konstatovali koncentracije i prve pokrete neprijatelja, koji tačno nagoveštavaju ofanzivu, možemo sa velikom sigurnošću odrediti jačinu.

oblik i nameru neprijateljske ofanzive, kao i pravac njegovih pokreta, te način nastupanja koji misli upotrebiti.

c) Odmah treba iskoristiti sve slabe strane neprijateljske taktike i celokupne snage u redu izvući, bočno, sa sektora koji neprijatelj namerava da napadne, ili pak odmah prve noći probiti zaprečnu liniju.

č) Odmah treba premestiti sve snage neprijatelja iza leđa, to jest, pre svega, iza onih četa koje imaju zadatak da vrše gonjenje, a ako to nije moguće, onda iza leđa zaprečne linije te izvršiti snažan udar na neprijatelja.

d) Rušenjem komunikacija i postavljanjem minskih polja neprijatelju onemogućiti upotrebu njegovih oklopnih i motorizovanih odeljenja.

e) Održavati dobru vezu između brigada upotrebom signalnih barjačica a u noći svetlosnim signalima. Naročito dobru vezu treba održavati sa pretpostavljenim štabom, čime se omogućava plansko odbijanje i razbijanje neprijateljske ofanzive.

Prilikom razbijanja ofanzive moramo se pridržavati sledećih taktičkih mera: brigade moramo da održimo koncentrisane; da obezbedimo čvrsto rukovodstvo jedinica i da izbegavamo teritoriju koja je belogardistički raspoložena. Sve velike pokrete i manevre ne izvršavati danju, već u toku noći. Preko dana treba u takvim ofanzivama sa celom brigadom zaposesti pogodne položaje, jer je brigada u stanju da jedan dan odbija bilo kakve napade neprijatelja.

Danju možemo sa svojih položaja slati manje bojne patrole koje će napadati okupatora i onemogućavati koncentraciju njegovih snaga protiv naših položaja. Pokret iza leđa neprijatelju ili proboj zaprečne linije mora se izvršiti noću, čime ćemo neprijatelju onemogućiti da konstatuje tačan pravac našeg pokreta, ili pak da se dobro obezbedi protiv naših protivnapada. Nikako ne smemo dozvoliti da se pravac naših pokreta određuje prema snazi neprijateljskog pritiska, već pri tom treba biti apsolutan gospodar u donošenju odluka i izvršavanju preduzetih mera protiv okupatora. To znači da pravac naših pokreta ne sme zavisiti od toga gde nas neprijatelj pritiskuje, već od toga kuda smo odlučili da izvršimo pokret. Proboj zaprečnih linija mora se izvršiti energično i sa odgovarajućim obezbeđenjem. Komore i ranjenici moraju ići sa jedinicama. Prelaze preko reka treba unapred dobro pripremiti i obezbediti.

III

Masovno nastupanje neprijatelja prilikom ofanzive prouzrokuje među mladim partizanima i neiskusnim borcima prilično

opadanje borbenosti. Mladi partizani su skloni demoralisanju. Da bismo to sprečili, sve manevre trebe vršiti pod stalnom borbom i ne dopustiti da se jedinice izvuku daleko na druge sektore, gde bi u bezbednoj zavetrini sačekali kraj ofanzive. Okupatora treba stalno tući, a treba biti ofanzivan u odbrani i pre ofanzive. Rukovodioci se moraju stalno nalaziti među ljudima, podsticati ih i odlučnim komandama pokazati čvrsto rukovođenje. Po tom pitanju imaju naročito veliki zadatak politkomesari. Takvo držanje u okupatorovim ofanzivama snažno će podići borbeni duh naših partizanskih jedinica.

IV

Posle završetka takve ofanzive okupatorska snaga postaje slabija. Zbog toga treba odmah započeti sa protivofanzivom, jer na taj način možemo postići velike uspehe protiv neprijatelja i podići moralne i borbene kvalitete naših jedinica. Ove direktive ste primili kao strogo poverljive. O njima diskutujte na konferencijama štabova divizija, brigada, odreda, bataljona, sa komandama četa i u odgovarajućem obliku sa partizanima. Sledeća neprijateljska ofanziva protiv nas mora biti potpuno razbijena. Prilikom razmatranja ovih direktiva poslužite se i skicom rasporeda jedinica XXXI divizije za vreme II ofanzive i pismenom zapovešću 303. pešadijskog puka⁴ koju smo vam poslali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:	Načelnik odseka:
Lado Ambrožić-Novljan s. r.	Kapetan Milutin Dapčević s. r.
Ambrožić	Mil. J. Dapčević

**IZVEŠTAJ ŠTABA IV OPERATIVNE ZONE OD 8. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O MINI-
RANJU MOSTA KOD ZELEZNIČKE STANICE SAVA¹**

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 279
Ratni izveštaj.

Na položaju, 8. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

5. I 1944. Minerski vod 1. minerske čete minirao je železnički most kod stanice Sava u momentu nailaska teretnog voza.² Uništeni su lokomotiva i 10 vagona. Saobraćaj prekinut za dva dana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Gorjan Božidar

Komandant:
Franc Poglajen

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 8. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA KOD NOVOG MESTA I STARE CERKVE¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 8. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Na sektoru naše divizije nema ništa novo.

IV brigada nalazi se na jučerašnjim položajima. Dana 5. I vodio je III bataljon iste brigade borbu s neprijateljem koji je učinio ispad iz Novog Mesta na Barončevo brdo. Zahvaljujući gustoj magli neprijatelj je uspeo da dođe u neposrednu blizinu naše zasede. Tu se neko vreme vodila borba, posle čega se naša zaseda povukla za 150—200 m natrag, odakle je dalje vodila borbu i sprečila neprijatelju dalje nadiranje. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke od našeg teškog bacača i topa, koji su uspešne gađali neprijateljsku kolonu. Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen. Na položajima ostalih bataljona nije bilo ništa novo. U noći 6/7. o.m. bataljoni su međusobno zamenili položaje. Produžuje se sa raskopavanjem cesta i izgradnjom bunkera u zasedama. Po bataljonima i četama održavali su se vojni i politički časovi.

V brigada nalazi se na istim položajima kao što smo vam javili juče. Jedna četa I bat. poslata je da sruši most i postavi prepreke na odseku ceste Ribnica — Zlebič. Tamo ruši most kod Zlebiča koji je dugačak 10 m. Izrađene su tri prepreke od drveta, od kojih je jedna kod Zlebiča, druga kod Podstene i treća kod Dolnjih Laza. Kod Goriče Vasi zapaljen je most dužine 8 m. Jedna desetina sa puškomitraljezom nalazi se u zasedi kod zaseka koje je izradio III bataljon na Jasnici i minirao sa 50 protivpešadijskih bombi. Bojna patrola, koja je 7. I pošla od Jasnice prema Staroj Cerkvi, sukobila se s neprijateljem.² Posle toga stigli su jedan tenk i jedna autoblanda blizu zaseke na Jasnici i počeli da je uklanjaju. Tom prilikom eksplodiralo je nekoliko mina. Tim poslom bavili su se do uveče. Bataljon je tukao teškim bacačem i otežavao rad na cesti. Bilo je više uspešnih pogodaka. Jedna

četa II bat. pošla je da napadne neprijatelja sa desne strane ceste prema Kočevju i vodila je borbu s njim. Neprijatelj je zaposeo ivice sa desne strane ceste do Stare Cerkve. Pošto se ta zaseda nalazila pod snažnom zaštitom tenkovskog oružja, nije se mogla isterati. Jedan vod III bat. pošao je još dalje prema Staroj Cerkvi, sa zadatkom da zađe neprijatelju iza leđa. Neprijateljski gubici nam nisu poznati. III bat. ima 1 mrtvog i 1 nestalog. Pošto je neprijatelj do noći ostao na položajima, i ako ostane i preko noći, napašće ga V brigada. O daljim događajima još nemamo izveštaja. Kad se vodila borba kod III bataljona I bataljon je poslao jednu četu preko pruge kod Lipovca, sa zadatkom da kod Jasnice zađe neprijatelju za leđa. Kakav uspeh je postigla ta četa nama još nije poznato, jer se do pisanja izveštaja još nije vratila. Neprijatelj je imao 2 teška bacača i 1 top. Sa topom i bacačem tukao je Dolenju Vas i tamo zapalio nekoliko kuća. Pucao je i u Rakitnicu ali bez efekta.

XII brigada u toku 6. I nije imala nikakvih borbi s neprijateljem, te je produžavala sa raskopavanjem i rušenjem cesta. Četa koja je u okolini Trebnjeg mobilisala, odn. hvatala skrivače, nije imala nikakvih uspeha. Za rad na cestama mobilisalo se i civilno stanovništvo. Po bataljonima i četama održavaju se vojni i politički časovi.

Artiljerija se nalazi na starim položajima. I divizion u Birčnoj Vasi, sa zadatkom što uže blokade Novog Mesta i rušenja komunikacija. II divizion u Uršnim Selima, sa zadatkom obezbeđenja od Novog Mesta i rušenja komunikacija. Tog dana nije bilo borbi. Uveče je održan sastanak divizijskih rukovodilaca, na kojem se raspravljalo o redu, disciplini, dežurstvu, slozi među rukovodiocima i partizanima itd.

Od Dolenjskog odreda nismo primili izveštaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara:
L. **Marjanović**

Komandant, major:
Ciril³

**NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 8.
JANUARA 1944. ŠTABU OSAMNAESTE SLOVENAČKE NO
BRIGADE »SOŠKE« ZA PREBACIVANJE U ČEPOVANSKU
DOLINU¹**

**STAB 32. DIV.
NOV I POJ
8. I 44.**

ŠTABU XVIII BRIGADE

U vezi s usmenim dogovorima neka još ove noći jedan vaš bataljon konspirativno krene preko Slapa u Dol u Čepovanskoj dolini. Sa njim neka pođu i komandant brigade, mineri svih bataljona i komandanti bataljona radi izvidanja terena. Ostali bataljoni neka se sutra uveče prebace na naš sektor i to: jedan bataljon u Gorenji Lokovec iznad Vrata, a jedan u Čepovan. Za sve bataljone važi krajnja konspiracija. Sa sobom donesite sav eksploziv, minerski materijal, bacače, mine za bacače i vojska neka bude uopšte kompletna.

S. F. — s. N.

V. a. komandanta:
Kajtimir²

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 9. JANUARA
1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O BORBI PETE
NOU BRIGADE »IVAN CANKAR« KOD RAKITNICE I DO-
LENJE VASI¹**

**ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 9. I 1944. u 23.45 časova.

ŠTABU VII KORPUSA

Primili smo Vašu zapovest 9. I u 23.30 časova.-'
Borba koja se čuje vodi se kod V brigade.³ V brigada nije nam do sada poslala nikakav izveštaj. Borba se vodi^ preko dana, a predveče je prestala. XV brigada krenula je u 19 časova na određene joj položaje. Sada je opet počela borba u Ribničkoj dolini i još traje. Čuju se topovi i mitraljezi. Kod V brigade nalazi se načelnik štaba XV divizije drug Konvalinka.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major:
Ciril³

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

- Odnosi se na zapovest za planirani napad na Kočevje, koji je trebalo da izvedu jedinice Petnaeste divizije 11. januara 1944. Zbog nadiranja neprijatelja iz pravca Ljubljane prema Kočevju odustalo se od te akcije.

» Vidi dok. br. 44. 46 i 47.

* Savo Konvalinka

⁵ Franc Hočevar

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 9. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE, O
RASPOREDU I BORBENIM DEJSTVIMA NA PODRUČJU
DIVIZIJE¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
9. januara 1944. god.

GLAVNOM ŠTABU I VII KORPUSU NOV I POJ

VIII brigada nalazi se na položajima Novi Lazi — Štalcerji — Rogati Hrib, sa zadatkom da raskopava cestu Kočevje — Brod i Kočevje — Mozelj, te vrši blokadu Kočevja sa južne strane.

Po bataljonima održani su vojrfički časovi o straži, disciplini i borbenoj obuci. U Vasi je održan miting koji je dobro uspeo.

IX brigada nalazi se u Ljubošinu, Brezovoj Poljani i Vrbovskom, sa zadatkom da raskopava cestu Ogulin — Vrbovsko i vrši obezbeđenje sa pravca Ogulina.

Po bataljonima vršene su vežbe u rukovanju oružjem, o stražarskoj službi i o disciplini. Po jedinicama su održavani politički časovi.

X brigada nalazi se u Fužinama, Mrzloj Vodici i Liču, sa zadatkom da ruši cestu i prugu Sušak — Fužine, te cestu Kikovica — Mrzla Vodica.

II bataljon iste brigade pošao je u noći 7/8. da demonstrativno napadne uporište Zlobin. Kod samog uporišta naši su ubili jednog nemačkog stražara. Zatim su Nemci došli u pomoć i naši su ubili još tri Nemca, dok ih ranjenih ima više. Zbog jake topovske i bacačke vatre naši su se povukli. Naših žrtava nije bilo.

Po jedinicama održani su politički i vojni časovi. Na dan 7. o.m. održan je miting u Fužinama koji je dobro uspeo.

Na dan 7. o.m., oko 12 časova, iznad naših položaja leteli su engleski i američki avioni. Bilo je oko 60 bombardera i 12 lovaca. Nemačka uporišta pokraj mora gađala su ih iz protivavionskih topova sa oko 30 metaka, ali bez uspeha.

Naređenjem Glavnog štaba NOV i POS od novembra 1943. god. naređeno je da sve divizije pošalju ljudstvo, koje je

aa vreme prošle ofanzive dezertiralo po raznim jedinicama, u njegove ranije jedinice. Napominjemo da nam nijedna jedinica nije vratila ljudstvo. Nalazimo se na terenu Gorskog kotara gde nam nije moguće mobilisati, jer mobilisane predajemo Hrvatima. Brojno stanje naših brigada je sasvim malo, i to od 300 do 450 na licu mesta, te je zbog toga i udarna snaga divizije mala. Stoga molimo da se ljudstvo koje se nalazi u drugim jedinicama vrati ovoj diviziji, a i odredi neka novomobilisane upućuju ovoj diviziji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

V. d. komandanta-kapetan:
Petar Brajović

BR. 42

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA TREĆE SLOVENAČKE NOU BRIGADE »IVAN GRADNIK« OD 9. JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O BORBI TREĆEG I ČETVRTOG BATALJONA PROTIV NEMACA KOD TREBČA¹

STAB III SNOUB »rv. GRADNIK«
Propagandni odsek
Na položaju, 9. I 44.

Br. 9

ŠTABU XXXI DIVIZIJE
Propagandni odsek

Od 29. XII 43. do 6. I 44. nije bilo nikakve akcije.

Dana 6. januara dva naša bataljona, koja su se nalazila u Trebčama kod Crnog Vrh, tj. 3. i 4. bataljon, napali su Nemci koji su došli iz Idrijskog Loga. Bilo ih je oko 200. Napad je počeo u pola devet pre podne. Zbog prokazanih položaja borba je bila vrlo teška. Sam napad izveden je ovako:

4. bat.: Najpre je bila napadnuta patrola koja je pošla prema Zadlogu. Patrola je prihvatila borbu a u međuvremenu je ceo bataljon zaposeo položaje. 3. četa pošla je na levo krilo,

a 1. i 2. četa na desno. Posle četvrt sata borbe patrola se zbog nadmoćnosti [neprijatelja] povukla na nove položaje, tj. priključila se bataljonu. Najžešća borba vodila se na levom krilu, gde su Nemci imali vrlo dobre položaje. Posle pola sata borbe morala se 3. četa povući zbog mrtvih i ranjenih. Također se povukla, zbog suviše jake vatre iz mitraljeza i minobacača, 1. i 2. četa. Posle toga se bataljon povukao preko Zadloga na zborn^o mesto.

Borba je bila vrlo teška, i da ljudstvo nije imalo odličan moral gubici bi bili mnogo veći.

Naši gubici: 30 mrtvih i 4 ranjena. Nemački gubici su oko 30 mrtvih i dosta ranjenih. (Iz Trebča su Nemci odvezli 3 kola mrtvih i 1 kola ranjenih.)

3. bat.: Odmah posle napada na 4. bat., bataljon se povukao na položaje iznad sela i vodio borbu do 12 časova, posle čega se povukao na zborn^o mesto. Ubijen 1 Nemač^{an} i neko licina ranjena.

1. bataljon, koji se nalazio u zasedi između Godoviča i Idrije, poslao je prema Lomu patrolu koja je bila napadnuta. Od naših 2 mrtva i 2 ranjena.

2. bataljon, koji se nalazio u zasedi između Godoviča i Hotedršice, nije prihvatio borbu i povukao se na zborn^o mesto.

Naši ukupni gubici iznose: 38 mrtvih i 4 ranjena. Neprijateljski gubici: preko 30 mrtvih i dosta ranjenih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Braniselj Drago-Svarun
Svarun

Vojni dopisnik
Rihtar Srečko
Srečko

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 10. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU I BORBENIM DEJSTVIMA NEPRIJATELJSKIH I SOPSTVENIH SNAGA NA SEKTORU KORPUSA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Br. Položaj, 10. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Položaj.

Neprijateljska uporišta u Novom Mestu, Kočevju i Raketu su bez promene. Na sektoru od Borovnice, preko Barja, do Stične stoji veća kolona neprijatelja u jačini *cca 8.000 ljudi*, među kojima je većina inorodaca, Rusa.² Podoficirski i niži oficirski kadar je ruski. Kolona ima malo tenkova ali mnogo kareta i automobila. Od artiljerije imaju na *Igu 16 topova*. Na svim ostalim sektorima našeg korpusa stanje je bez promene.

Raspored naših snaga je bez promene. XV divizija vrši sa dve brigade blokadu Novog Mesta, koju uspešno produžuje. XV brigada nalazi se na maršu ka novim položajima. XV divizija priprema sve potrebno za predstojeće operacije. Od XVIII divizije nismo primili izveštaj.

Tokom jučerašnjeg dana vodila je V brigada borbe s neprijateljem oko Rakitnice i Dolenje Vasi.³ Nemačkoj koloni od 17 do 20 vozila, koja je htela da doveze hranu i municiju u Kočevje, pošla je u susret iz Kočevja grupa neprijatelja u jačini 160 ljudi, da zaštiti prelaz preko Ribničke doline, gde se nalaze položaji V brigade. V brigada je sa obe kolone vodila ceo dan uspešne borbe i gonila neprijatelja do 2 časa ujutro 10. o.m. do samog Kočevja. U borbama je neprijatelju nanoseno više gubitaka, uništen je jedan oklopni automobil i zarobljen jedan domobran.

Na položajima IV i XII brigade vodile su se oštre borbe lokalnog značaja, u kojima su naši borci uspešno odbacili neprijatelja i naneli mu teže gubitke.⁴

U prilogu Vam dostavljamo skicu Kočevja sa svim detaljnijim legendama.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 21/11.

² Odnosi se na jedinice 162. nemačke Turkestanske divizije.

³ Vidi dok. br. 40, 46 i 47.

⁴ Vidi dok. br. 47.

Notranjski partizanski odred produžuje sa prekopavanjem cesta Nova Vas — Sodražica i Bloke — Velike Lašče. Skice 0 raskopanim mestima prilažemo. Odred uspešno produžuje sa mobilizacijom i prikupljanjem onih koji bi to hteli da izbegnu. Mobilisane šalju preko V brigade u XV diviziju.

Dolenjski odred je ponovo napustio svoj teren i nalazi se potpuno neaktivan na sektoru Metnaj. Svoj sektor je napustio I pored svih direktiva i zadataka koji su mu bili postavljeni. U štab odreda bio je poslat naš operativni oficir kapetan Vinko Bon da dovede odred natrag na njegov teren. Izgleda da u štabu odreda vladaju nezdravi odnosi, što će urediti drug politkomesar korpusa i načelnik štaba potpukovnik drug Pehaček. koji će otići u odred radi predstojećih akcija.

Belokranjski odred se nalazi na svojim položajima i vrši prekopavanje cesta. Skice prilažemo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁵

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

BR. 44

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 10. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O UŠPEHU JEDINICA OSAMNAESTE NO DIVIZIJE U ČIŠĆENJU NEMACKIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH UPORIŠTA U GORSKOM KOTARU¹

**ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br. Položaj, 10. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Položaj.

**VOJNI IZVEŠTAJ XVIII DIVIZIJE VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Jedinice XVIII divizije VII korpusa već sedmu nedelju uspešno produžuju ofanzivne operacije na jugu Slovenije u pravcu Gorskog kotara ka moru.

Revised 10.4.1944.

VOJNO POROČILO XVIII. DIVIZIJE VII. KORPUSA
NOV IN PO JUGOSLAVIJE.

V tem času je XVIII. divizija pod poveljstvom komandanta podpolkovnika Rada Peharčka in politkomisarja Janka Rudolfa obiskala vrsto mest in večjih naseljenih krajev nemških banditov in si prisvojila: Brede na Kolpi, Delaice, Lekve, Pušine in Lič. Večina teh krajev leži ob glavni komunikaciji Ljubljana - Sušak, ki je za sovražnika ve- liko pomembna.

Nadalje se edimice XVIII. divizije očistile v tem času poleg gerajih naselbih postojak še naslednje ustaško- domobranske postojanke: Stari Iazi, Ravna gora, Slujake in Vrbovsko. Posebno hude boje se so vršile za Ravno goro, ter še posebej za Vrbovsko, kjer se trajale 8 dni nepretrgane boje.

V tih borbah je imel sovražnik preko 800 mrtvih, ranjanih in ujetih. V vseh borbah se je posebno odlikovala IX. brigada s komandantom majorjem Mile Gubrišem in politkomisarjem Francijem Kelarjem.

Sart faizini ⁵⁴⁵ sypoddo aaredu!

Politkovskiy:

Komandant - podpolkovnik

P.S. Prosimo Glavni štab odmahno informacijski oddelek Glavnega štaba, da gornje vojno poročile v celoti objavi preko RSJ, kakor je svoj čas objavil vojno poročile XIV. in XV. divizije.

U tom vremenu XVIII divizija, pod komandom potpukovnika Rada Pehačeka i politkomesara Janka Rudolfa, očistila je niz mesta i većih naselja od nemačkih bandita i to: Brod na Kupi, Delnice, Lokve, Fužine i Lič.² Većina tih mesta nalazi se uz glavnu komunikaciju Ljubljana — Sušak, koja je za neprijatelja od velikog značaja.

Dalje, jedinice XVIII divizije su u tom vremenu, pored gore navedenih nemačkih uporišta, očistile i sledeća ustaško-domobranska uporišta: Stari Lazi, Ravna Gora,³ Senjsko i Vrbovsko.⁴ Naročito teške borbe vodile su se za Ravnu Goru a naročito za Vrbovsko, gde su 8 dana vođene borbe bez prekida.

U tim borbama neprijatelj je imao preko 800 mrtvih, ranjenih i zarobljenih. U svim borbama naročito se odlikovala IX brigada sa komandantom Milom Cubrićem i politkomesarom Francom Kolarom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko—Brilej"

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

P. S. Molimo Glavni štab, odnosno odeljenje za informacije Glavnog štaba, da gornji ratni izveštaj u celini objavi preko RSJ,[®] kao što je svojevremeno objavio ratni izveštaj XIV i XV divizije.

² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8. dok. br. 134 i 140; knj. 9, dok. br. 16 i 148.

³ Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9, dok. br. 36. 53 i 69.

⁴ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 42. 47, 59. 69. 83, 94. 105, 113 i 127.

⁵ Dr Jože Brilej

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTJE OPERATIVNE ZONE OD 10.
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O AKCIJAMA POHORSKOG NOP ODREDA OD 29. NOVE-
BRA DO 15. DECEMBRA 1943. GODINE¹**

**Š T A B
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 284**

Na položaju, 10. I 1944.

Ratni izveštaj
Pohorskog odreda.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

- 2S. XI naša patrola sukobila se sa neprijateljskom patrolom od 30 ljudi i naterala je u bekstvo. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena. Plen: 1 puška. Naši gubici: 1 mrtav.
12. XII naša patrola sukobila se sa većom neprijateljskom patrolom. Naši nisu imali gubitaka, dok je neprijatelj imao više mrtvih i ranjenih.
13. XII veća neprijateljska grupa izvela je napad na patrolu u kojoj su se nalazili i naši bolesnici i ranjenici.² Nakon kraće borbe naši su se povukli. Poginula su dva naša druga. Neprijatelj je imao više gubitaka.
13. XII I batalion Pohorskog odreda izveo je sabotažnu akciju na železničkoj pruzi Maribor — Dravograd, između stanica Vuhred i Vuzenica.¹ Iz koloseka je izbačen i uništen jedan teretni voz. Saobraćaj je bio u prekidu do 18. XII tj. 6 dana.
15. XII 2. bataljon Pohorskog odreda izveo je napad na grupu Vermanšafta i tom prilikom ubio 4 vermana a više ih ranio. Bataljon je imao 2 mrtva.
15. XII Likvidirana su trojica tajnih policijaca i narodnih izdajnika.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Gorjan Bežidar

Komandant:
Franc Poglajen

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 331 II.

² Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9. dok. br. 172.

* Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9, dok. br. 171.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 10. JANU-
ARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O BORBI
PETE NOU BRIGADE »IVAN CANKAR« PROTIV NEMAČ-
KIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH KOLONA IZ LJUBLJA-
NE I KOČEVJA KOD RAKITNICE I DOLENJE VASI"**

STAB XV DIVIZIJE
Na položaju 10. I u 5.25

ŠTABU VII KORPUSA

Prema izveštajima kojima do sada raspolažemo, neprija-
telj je kretao iz Ljubljane i istovremeno iz Kočevja. V brigada
je celog dana vodila borbe sa jednom i drugom kolonom.² Više
puta je jurišem odbijala neprijatelja koji je nadirao sa obe
strane. Do uveče uspelo je neprijateljskoj koloni iz Ljubljane
da dođe do Dolenje Vasi, a koloni iz Kočevja do sela Rakitnica.
Iz Rakitnice je neprijatelj proteran jurišem III bat. O koloni
iz Ljubljane još nemamo izveštaja da li je uspela da se probije
do Kočevja. Uništena je jedna autoblanda koja je stigla od Ko-
čevja i ona gori. Zarobljen je jedan domobran. V brigada
i dalje će napadati kolonu koja je stigla iz Ljubljane.

Detaljniji izveštaj poslaćemo kad ga primimo.

S. F. — s. N.

Politkomesar:

Komandant:
Ciril³

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju rad-
ničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

² Vidi dok. br. 40 i 47.

³ Franc Hočevar

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE NOU DIVIZIJE OD 10. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA PROTIV NEMAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRANSKIH SNAGA KOD RAKITNICE, DOLENJE VASI I NOVOG MESTA¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 10. januara 1944.
u 9.50 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

V SNOUB I. C.

Juče, 9. o. m., neprijatelj je u jačini 80 be-ga i 80 Nemaca (podaci su dobijeni od zarobljenog domobrana) napao iz pravca Kočevja prema Dolenjoj Vasi i prema Lipovcu.² Kolona iz sastava gore označene jačine obišla je zasedu na položaju Jasnica i prodrla u selo Rakitnicu, gde je vodio borbu III bataljon V brigade. Oko 13 časova III bat. je ponovo izvršio juriš i u jurišu zauzeo selo Rakitnicu. Posle toga je ta neprijateljska kolona držala položaj iznad sela Rakitnica do 15.30 časova, kad su III bat. i četa I. bat., pod rukovodstvom štaba brigade, izvršili 2 juriša. Neprijatelj se povukao u pravcu Kočevja, gonjen jednim vodom III bataljona.

Grupa od oko 80 ljudi, iz sastava kolone koja je prodirala iz Kočevja, htela je da u 13.30 časova prodre u Dolenju Vas iz pravca Lipovca. Delovi I bat. i top. baterije, koji su držali položaje iznad i u selu Dolenja Vas, nagnali su je u bekstvo. U dejstvo je stupio i protivtenkovski top, koji je raspršio nastupajuću grupu.

U oba pravca neprijatelj je nastupao uz pomoć 2 teška bacača i 1 topa manjeg kalibra. U selu Rakitnica bilo je teškim minama zapaljeno oko 8 stambenih zgrada.

Za to vreme jedna neprijateljska motorizovana kolona od 17—20 vozila (još nisu poznati jačina neprijatelja i sastav kolone) prodrla je iz Ljubljane do Goriče Vasi (u 17 časova bila je u Goričoj Vasi). Kolonu većinom sačinjavaju automobili koji su u Kočevje vozili nešto civila, vojske, vukli 2 topa manjeg

kalibra (47—60 mm) i hranu. Ta kolona bila je obezbeđena jednom autoblindom, koja je išla na čelu kolone, i jednim tenkom (od 15—20 tona), koji se kretao na začelju kolone. U 17.30 izvestila je patrola, koja je stigla sa položaja iznad Dolenje Vasi, da je ta kolona prispela u Dolenju Vas.

Pošto je neprijatelj, koji je iz Kočevja bio poslat da zaštititi tu kolonu kao neka pobočnica za obezbeđenje položaja oko ceste, do vremena kad je kolona motorizovanih vozila bila u Dolenjoj Vasi, bio već nateran u bekstvo, Stab V brigade I. C. doneo je odluku i izradio plan za napad na tu motorizovanu kolonu. Sa položaja iznad Rakitnice sa III bat., teškim bacačem i mitraljeskom vatrom zaustavljao je kolonu koja se kretala iz Dolenje Vasi prema Kočevju, a sa I bat. napao je začelje te neprijateljske kolone. Neprijateljski tenk, koji se kretao na začelju neprijateljske kolone, manevrisanjem duž kolone i svojom mitraljeskom vatrom i vatrom iz topa sprečio je borcu I bat. da uništi neprijateljske automobile. Neprijateljska blinda jo na odseku kod Jasnice naišla na minu i eksplodirala.

Oko 1 čas posle ponoći neprijateljskoj koloni uspelo je da se probije do Kočevja. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih (tačan broj se još nije mogao konstatovati i kad Stab V brig, o tome pošalje tačan izveštaj, izvestićemo vas). Zarobljen je bio jedan ranjeni domobran (lakše ranjen), od koga smo dobili podatke o jačini i sastavu kolone koja je prodirala iz Kočevja. ... V SNOUB imala je jednog mrtvog i 4 ranjena (o broju ranjenih u toku noćnih borbi detaljni podaci još nisu stigli).

IV brigada.

I bataljon. Stanje nepromenjeno. Prekopavanje cesta na određenim položajima. II i III bataljon i zaseda IV bat., zajedno sa II divizionom artiljerije, vodili su borbu sa bg i Nemcima, koji su u 8 časova počeli da u 4 kolone prodiru iz Novog Mesta. Jedna kolona prodirala je prema položajima I bat., druga prema položajima II divizona artiljerije, treća prema Barončevom brdu i četvrta prema položajima IV bat. Zbog jake vatre malih topova i bacača, zaseda I bat. povukla se cca 100 m natrag, ali je posle toga bat. ipak zaposeo stare položaje. Usled napada neprijatelj sa fronta i s boka (jačina neprijatelja oko 90 ljudi), zaseda IV bat. iznad Žabje Vasi povukla se oko 100 m na pogodnije položaje, odakle je prešla u protivnapad i oko 12 časova zaposela svoje stare položaje. III bat. otvorio je jaku vatru na neprijateljsku kolonu, koja je pokušala da opkoli položaje. II bat. je istu rasterao (jačina kolone oko 200 ljudi) i prinudio je na povlačenje na polazne položaje. Baterija, koja se nalazi u sastavu brigade, sadejstvovala je prilikom odbija-

nja neprijateljskog napada i sa vidnim uspehom gađala neprijateljske položaje kod bloka u Zabjoj Vasi i na Božjem grobu.

I bataljon V SNOUB I. C. vodio je borbu sa neprijateljskom kolonom koja se u streljačkom stroju kretala prema njegovoj zasedi. Zbog jake vatre iz minobacača zaseda se povukla na nove položaje između Srebrniča i Boričevog, odakle je ponovo proterala neprijatelja natrag u Novo Mesto.

I, II, III i IV bat. nastavljali su raskopavanje cesta na određenim mestima. I bat. V SNOUB također je nastavljao raskopavanje cesta.

Na odseku I bat. neprijatelj je pretrpeo prilične gubitke koji još nisu poznati. I bat. imao je 1 mrtvog i 2 ranjena. Na odseku III bat. neprijatelj je imao 5 mrtvih i 3 ranjena. III bat. bez gubitaka. Na odseku IV bat. neprijatelj je pretrpeo prilične gubitke koji još nisu poznati. Bataljon je imao 2 ranjena. Na odseku I bat. I. C. neprijatelj je imao prilične gubitke. I bataljon I. C. bez gubitaka.

I bat. održao je vojne vežbe i političke časove. II bat. održao je vojne vežbe i političke časove. III i IV bat. zbog borbe nisu održavali vojne i političke časove.

XII brigada. Izveštaj od 8. I 1944.

II bat. te brigade vodio je juče borbu na Kuz. Kalu. Neprijatelj je prodirao u tri kolone: jedna iz Novog Mesta prema Dol. Kamencama na Kuz. Kal, druga iz Prečne prema Kalu i treća iz Prečne na Luknju (tu je ta kolona iskopala 4 sanduka municije). Zaseda II bat. povukla se na nove položaje prema Kalu, odakle je nastavila borbu s neprijateljem. U tim borbama naročito se odlikovao mitraljezac zasede, koji je sa svojim mitraljezom zadržavao cca 15 Nemaca, dok se njegova zaseda nije povukla na novi položaj. Kad mu je poginuo pomoćnik, sam je na leđima odneo mitraljez na položaj zasede, mada je bio ranjen u obe ruke. Navedeni mitraljezac biće predložen za odlikovanje. Neprijatelj je imao osetne gubitke (nisu još tačno poznati). Bataljon je imao 1 mrtvog i 2 ranjena. Na sektoru ostalih bataljona nije bilo borbi. Isti bat. vršili su raskopavanje cesta. III bat. mobilisao je 5 ljudi.

Svi bataljoni održavali su vojne i političke časove, a i Stab brigade. U 7 časova obaveštajac Brigade primetio je da se iz pravca Ajdovec — Brezova Reber prema Bršljinu kretala kolona od 43 civila sa belom zastavom i nekolicinom naoružanih. Svi su otišli u Novo Mesto okupatoru.

Od XV brigade još nismo primili nikakav izveštaj. U toku današnjeg dana mora da zaposedne nove položaje.

Artiljerija XV divizije.

I divizion: nikakve promene. U obe baterije održani su politički časovi. I baterija je pripremala zaprežni pribor.

II divizion vodio je borbu s neprijateljem zajedno sa bataljonima IV brigade. Divizion se povukao zajedno sa bataljonima IV brigade koji su se nalazili u borbi, a posle toga zajedno sa njima proterao neprijatelja u njegova polazna uporišta u Smihelu. Neprijatelj je na njegovom sektoru imao dosta mrtvih. Divizion nije imao gubitaka. Zbog borbe divizion nije održao vojne i političke časove.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major:
Ciril³

BR. 48

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 10. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
RASPOREDU I ZADACIMA JEDINICA'**

S T A B
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
10. januara 1944. god.

GLAVNOM ŠTABU I VII KORPUSU NOV I POJ

VIII brigada nalazi se na položajima Štalcerji — Morava — Novi Lazi, sa zadatkom da sa južne strane blokira Kočevje i da raskopava ceste Kočevje — Brod na Kupi i Kočevje — Mozelj.

Po jedinicama održavani su vojnički i politički časovi.

IX brigada nalazi se na položajima Ljubošina, Brezova Poljana i Vrbovsko. Brigada sa te strane vrši blokadu Ogulina. Ima stalnu vezu sa VIII divizijom i Dolenjskim odredom. Po jedinicama održani su vojnički časovi iz stražarske službe, te čišćenja oružja i municije. Održani su i politički časovi.

*** Franc Hočevar**

Prorađivan je govor druga Kidriča, list »Mlada pest«, o SKOJ-u i komsomolcima u Rusiji.

X brigada nalazi se na položajima Fužine, Vrata i Mrzla Vodica, sa zadatkom prekopavanja ceste i žel. pruge Sušak — Mrkopalj, kao i obezbeđenja sa tog pravca. II bataljon te brigade poslao je zasedu između uporišta Zlobin i Plaše. Oko 20 časova uveče naišla je nemačka kolona na koju su otvorili vatru iz puškomitraljeza. Zbog čistine i jake topovske i bacačke vatre iz obližnjih uporišta zaseda se morala povući. Tom prilikom videli su da su poginula 2 Nemca a više ih je bilo ranjenih. Naših žrtava nije bilo. U toku noći jedinice X brigade vršile su demonstrativan napad na Zlobin.

Po jedinicama održani su vojnički i politički časovi. Obradivani su stražarska služba, disciplina i zauzimanje utvrđenih uporišta.

Po bataljonima održani su sastanci štabova bataljona sa štabom brigade, na kojima je dat kritički osvrt na zadnju akciju.

Prema dobivenim podacima saveznici su, u talasima od 120 aviona, jako bombardovali Sušak i Rijeku.

Imamo telefonsku vezu sa XIII divizijom IV korpusa, a sa VIII divizijom IV korpusa uspostavili smo relejnu vezu. Komandant i komesar danas idu u IX brigadu u Vrbovsko, gde će, zbog zajedničkih akcija, doći jedan član Štaba VIII divizije. Veza sa VIII i XIII divizijom je stalna i zajednički sarađujemo u akcijama. Prilikom napada VIII divizije na golubarnički most, IX brigada držala je blokadu Ogulina, odakle nije mogla stići pomoć. Javili smo IV korpusu da prilikom izdavanja zapovesti za akcije računa i na naše dve brigade, koje se nalaze na teritoriji Hrvatske.

Štab Divizije nalazi se u Mrkoplju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

V. d. komandanta — kapetan:
Petar Brajović

IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 10. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O BROJNOM STANJU I NAPADU NA ZELEZNICKU STANICU LEŽEČE¹

STAB ISTARSKOG ODREDA
na položaju, dana 10. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i PO JUGOSLAVIJE

na položaju

Brojno stanje je sledeće:
Po spisku br. 205 drugova
u rashodu br. 30 drugova
U XV diviziju poslano 36 drugova
na mestu br. 139 drugova.

I bataljon našeg odreda, uz pridodatu štabnu patrolu, napao je na pruzi Divača — Št. Peter železničku stanicu Ležeče. Poginula su tri nemačka vojnika koji su obezbeđivali tu stanicu. Aparatura stanice u potpunosti je razbijena i uništena. II bataljon našeg odreda je, u noći 8/9. o. m., na cesti Trst — Rijeka, napao automobil i potpuno ga uništio. Zbog nepogodnog terena posada je uspela da pobegne.

Danas smo preko Notranjskog odreda poslali u XV diviziju 36 novomobilisanih drugova. Sa njima smo poslali i izlečene drugove, koje su pre nekog vremena ovde ostavile »Tomšičeva« i »Šercerova« brigada. Ovom transportu smo dodelili odgovarajuću pratnju do Notranjskog odreda. Vašu poštu od 27. XII 1943. primili smo. Nama je stigla 9. I 1944, što znači veza između naslova i nas još ne radi dobro i taj nedostatak moraćemo otkloniti. Prema našim konstatacijama ta greška se nalazi između naslova i 18. stanice² ili pak između 1. i 18. stanice.

Situacija okoline poslata je putem obaveštajne službe našeg odreda.

Po pitanju nabavke raznog materijala stvar je sledeća: iz Trsta može se dobiti razni materijal, samo treba dostaviti konkretne porudžbine kako za radio-materijal tako i za sanitetski. Teškoće postoje samo za so i duvan. Ukoliko nam bude moguće da te stvari nabavimo i pošaljemo, to ćemo učiniti.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 296/11.

- Odnosi se na kurirsku relejnu stanicu 18, koja se nalazila u predelu Javornika iznad Loške doline.

Danas vam šaljemo nešto soli i duvana, onoliko koliko nam je moguće. Molimo, ako je moguće, da nam pošaljete i staru partijsku literaturu, naročito Istoriju SKP(b), koja nam je neophodno potrebna za izgradnju potrebnog kadra, koji nam sada nedostaje. Privremeno, to jest do rešenja naslova, zaposlili smo drugarice koje su došle iz Fossombrone.³ Dosta su izgrađene i do sada su se dobro pokazale. Razmestili smo ih po četama kao politdelegate i pomoćnike intendantata, a čim ih bolje upoznamo, imamo nameru da im poverimo i sekretarske poslove. Čekamo samo rešenje naslova kako će ih rasporediti. Zanimljiv je i njihov časopis koji su izdale u zatvoru i koji se trenutno nalazi kod potpisanog štaba na pregledu. Isto tako molimo naslov da nam dostavi uputstva po pitanju njihove želje da upute deputaciju drugu maršalu **Titu**.

Takođe molimo, ako je moguće, da nam se pošalje nešto komandnog kadra, jer smo po tom pitanju vrlo slabi. Novoizgrađenog kadra još nemamo jer svi novi borci, koji su ovde mobilisani pokazuju vrlo malo smisla i simpatije za borbu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — kapetan:

BR. 50

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 11. JANUARA 1944. ZA FORMIRANJE INŽINJERIJSKIH ČETA U BRIGADAMA I POSTAVLJANJE INŽINJERIJSKIH REFERENATA U DIVIZIJAMA¹

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
dana 11. I 1944.**

Prilikom svakog napada naših boraca na utvrđena uporišta imali smo ponovo priliku da konstatujemo od kolike je važnosti sadejstvo inženjerije sa pešadijom (mineri i bombaši) u prvoj liniji. Također je od ogromne važnosti mreža protiv-

³ Odnosi se na drugarice koje su pobile iz italijanskog zatvora u Fossombroni.

tenkovskih prepreka. Prepreke postavljene na pravom mestu pružice našim jedinicama mogućnost da na celom terenu postave dobro raspoređene zasede za slučaj neprijateljskog prodora.

U vezi s tim potrebna je temeljita reorganizacija inženjerije u NOV i POS, koja će se oslanjati na tehnička iskustva stečena u dosadašnjim borbama. Naši inženjerci moraće postati majstori tehnike. Naši borci su stekli dosta praktičnog znanja, a to znanje, uz dobru organizaciju, treba pravilno koristiti. Zbog toga

n a r e đ u j e m o

1. Da se u brigadama formiraju inženjerijske čete, koje će imati tri voda i to: vod za vezu, minerski vod i pionirski vod.

2. Komandni kadar u inženjerijskim četama mora biti u prvom redu sastavljen od stručnjaka, po mogućnosti od aktivnih i rezervnih inženjerijskih oficira, podoficira i starih partizana. U tu svrhu moraju brigade izraditi spisak svih gore navedenih partizana i prema stručnom znanju podeliti ih po vodovima.

3. Ljudstvo u vodovima za vezu i minerskim vodovima moraju sačinjavati specijalisti. Za ljudstvo u pionirskim vodovima treba odabrati zanatlije i to: tesare, zidare, bravare i pionire, odn. pontonire bivše jug. vojske.

4. Inženjerijska četa je borbena jedinica i naoružana je puškama, lakim mitraljezima, a ako u brigadi ima dosta oružja, i lakim bacačima. U slučaju potrebe inženjerijska četa vodi borbu u sastavu pešadije.

5. Brigade moraju za najkraće vreme da opreme inženjerijske čete svim potrebnim materijalom.

6. Vod za vezu mora da ima sav potreban telefonski materijal i sprave za signalizaciju. U ostalom treba se upravljati po već dobivenim direktivama za vodove za vezu.

7. Pionirski vodovi moraju imati pionirski alat: pijuk, ašove, makaze za rezanje žice, železne motke, francuske ključeve, konopce, čekiće, sprave za rušenje pruge itd. Za prenos tog materijala moraju imati mazge ili konje.

8. Minerski vodovi moraju imati eksploziv i sav ostali materijal za miniranje. Sa sobom moraju imati već izrađene nagazne mine. Za eksploziv i ostali minerski materijal mineri moraju imati posebne rančeve ili sanduke u kojima će materijal ostati suv.

9. Nad pionirskim i minerskim materijalom treba vršiti stalan nadzor i što više ga popunjavati.

10. Inženjerska četa u brigadi kao celina pridodata jednom bataljonu. Prema potrebi može se izdvojiti potreban broj inženjeraca i privremeno ih pridodati pojedinim bataljonima ili četama.

11. Inženjerska četa je po priloženom pregledu formacijskog sastava.²

12. Brigadni štabovi treba da se stalno brinu za stručnjaka u inženjerskim četama i zbog toga moraju blagovremeno da šalju partizane na kurseve.

13. U štabovima divizija treba postaviti inženjerskog referenta koji će se brinuti za pravilan raspored stručnjaka po brigadama. Taj referent mora da bude inženjerski oficir ili pak mora da ima teoretsko i praktično tehničko obrazovanje. Prilikom napada na utvrđena uporišta mora da izradi zapovest za sadejstvjuće inženjerske jedinice. Inž. referent u diviziji mora da izradi sve planove mreža protivtenkovskih prepreka i treba da ima evidenciju svih postavljenih mina na sektoru divizije, kao i detaljne skice položaja tih mina. Na sektoru također mora da rukovodi svim radom civila koji prekopavaju ili zasecaju ceste. Ako je potrebno, treba da projektuje i rukovodi izradom svih pionirskih i pontonirskih mostova preko prokopa i reka. Izvesne zadatke podeli komandirima pionirskih četa.

14. Pionirske čete moraju biti sposobne da u najkraćem vremenu postave pionirske mostove. Ako bi se naša artiljerija morala premeštati iz mesta u mesto, onda treba da izrade jednostavne prenosne mostove (mostovni tren) i da ih na kolima prevezu od prokopa do prokopa. Na taj način više neće biti nepotrebnog zamaranja ljudstva i stoke po nemogućim putevima. Ti mostovi mogu da budu vrlo jednostavne konstrukcije i lako prenosni, jer raspon prokopa ne iznosi više od 8 m. Pionirski vodovi moraju da ovladaju izradom svih vrsta prepreka, rušenjem i paljenjem bunkera i zgrada, rezanjem žičanih prepreka. Delimično moraju da ovladaju i minerskom službom.

15. Minerski vodovi moraju u potpunosti da savladaju svu minersku službu. U tom cilju moraju dnevno praktički i teoretski da upotpunjuju svoje znanje. Svaki novi eksploziv i minerski materijal moraju odmah da temeljito prouče i isprobaju. Prilikom napada na utvrđena uporišta moraju mineri, odn. pioniri, da sarađuju sa pešadijom (bombaši).

16. Inženjerske jedinice moraju svakodnevno s pešadijom da vežbaju napade na utvrđena uporišta (miniranje bun-

kera, utvrđenih zgrada, žičanih prepreka itd.). Na taj način ćemo postići pravilno sadejstvo s pešadijom a i nju samu uvežbati.

17. Formiranje inženjerijskih četa ne sme nikako da ima za posledicu to da našu pešadiju ne vežbamo u minerskoj i pionirskoj službi. Naprotiv, svaki partizan mora poznavati osnovna pravila minerske i pionirske službe i znati da izvede svaku sabotažnu akciju. Inženjerijske čete moraju biti samo osnova tehničkog znanja u brigadama, a posledica toga mora **St** odraziti u tehničkoj osposobljenosti svih partizana.

18. Sve brigade moraju u roku od deset dana poslati Glavnom štabu podatke o novoformiranim inženjerijskim četama.

Sve teškoće koje bi nastale prilikom formiranja inženjerijskih četa treba na mestu savladati. Inženjerijske čete neka ne budu usiljena tvorevina u našoj vojsci, već nužna posledica razvitka naše vojske. U radu moramo izbegavati svaki šablon. Organizacija tehničkih jedinica je veoma teška stvar i u to građenje moraće štabovi da ulože mnogo nastojanja. Posebne teškoće predstavljaće nabavka materijala i postavljanje inženjerijskog kadra, ali partizani ipak imaju za sobom odličnu praktičnu školu i njihovo znanje potrebno je da se samo pravilno iskoristi u dobro organizovanoj inženjeriji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Boris Kraigher

Zam. komandanta — general-lajtnant:
Jaka Avšič

Dostavljeno Štabu VII i IX korpusa
III i IV ooperativne zone
XIV, XV,* XVIII. XXXI
i XXXII divizije,
organizacijskom odeljenju Gl. št.
odseku za kadrove Gl. št.
komandi oficirske škole.

IZVEŠTAJ ZAMENIKA POLITIČKOG KOMESARA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 11. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU SLOVENIJE O GUBICIMA ČETRNAESTE NOU DIVIZIJE PRI PRELASKU PRUGE ZAGREB — KARLOVAC IZ BELE KRAJINE U ŽUMBERAK¹

Primljeno od XIV divizije
11. I 44. u 2.20.

Prešli smo prugu i cestu Zagreb — Karlovac.² Na cesti i na pruzi sačekali su nas Nemci, legionari i ustaše. Nakon žestoke borbe uspjeli smo da pređemo obe komunikacije. Znamo za 36 poginulih, među kojima kdt. 2. U. B. drug Jaka,³ i 2 ranjena, među kojima 2 teže ranjena. Moral odličan. Zovite nas svakoga dana, i ako više dana uzastopno ne bude veze zbog udaljenosti ili raznih prepreka.

Hrvati nam idu na ruku.

Rudi.⁴

¹ Original prijemne radio-depeše (pisane na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1.

² Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Slovenije Četrnaesta divizija krenula je 7. januara 1944. iz Bele krajine da preko Zumberka, Moslavine i Hrvatskog zagorja stigne na sektor Štajerske i ojača borbu na toj teritoriji. Vidi dok. br. 52, 116, 159, 161, 169, 191 i 199.

BK. 52

NAREĐENJE POLITIČKOG KOMESARA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 11. JANUARA 1944. ŠTABU ČETRNAESTE NOU DIVIZIJE DA DOSTAVI IZVEŠTAJ O GUBICIMA NA PRUZI ZAGREB — KARLOVAC PRI PRELASKU IZ BELE KRAJINE U ŽUMBERAK¹

11. I 44 — 18 č.

XIV diviziji:

Javite tačnije žrtve prilikom prelaska.- Na daljem putu prethodno izvršite dobra izviđanja. Pouzdajte se u svoje snage i nikome ne otkrivajte pravac pokreta. Bolje je da se na putu zadržavate nego da ponovo reskirate slične žrtve. Unapred se obavestavajte kod Hrvata — ali pri tom ipak kamuflirajte svoj pravac.

Janez¹

¹ Original predajne depeše (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1.

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD II JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O JAČINI NEPRIJATELJSKIH SNAGA NA LINIJI LJUBLJANA — GROSUPLJE — KOČEVJE I BORBENIM DEJSTVIMA PETNAESTE NOU DIVIZIJE'

**STAB
Vir KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br.

Položaj, 11.1. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Položaj.

Prema izveštajima koje smo primili noćas u 20 časova, nakon odlaska komandanta Vašeg štaba general-majora Staneta,- situacija na sektoru Ljubljana — Kočevje je sledeća:

Neprijateljska vojska u Kočevju sastoji se od dve policijske kompanije br. 19, III bat.³ To su IX i XI kompanija. Svaka od tih kompanija broji 220 ljudi, a pored toga još 10 bolničara i 50 pionira. Dakle, ta vojska broji zajedno 500 ljudi i različite je nacionalnosti (Rusi, Poljaci, Hrvati i Nemci). Njihova prosečna starost iznosi 40 godina. Moral je vrlo slab. Pored toga se u Kočevju nalazi još oko 400 domobrana, čiji moral je bolji od prednjih.

Naoružani su sa 8 lakih topova, sa tri protivavionska topa, od motorizacije imaju 4 tenka (tri srednje tonaže i 1 od 35 tona) te veći broj autoblinde. 4 teška mitraljeza, 12 mitraljeza. 5 teških i 5 lakih minobacača te 50 automata. Ovako su naoružani vojnici tuđih nacionalnosti, dok su domobrani, koji su odvojeni od Nemaca, naoružani samo italijanskim oružjem.

Oko Kočevja nalazi se žičana prepreka koja je minirana i to ispred i ispod žice. Utvrđeni su sa 26 bunkera, od kojih se većina nalazi u zemlji. Na dva mesta kopaju streljačke rove.

Taj izveštaj nam dostavlja VIII UB, koja je uhvatila jednog civila što je pre kratkog vremena došao u društvu Nemaca iz Ljubljane.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 21/11.

² Franc Rozman, narodni heroj. Poginuo 7. novembra 1944. u Lokvama kod Crnomelja.

³ Odnosi se na jedinice nemačkog 19. SS policijskog puka. Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9. dok. br. 173.

Iz Ljubljane je nemačka vojska prešla u okolna sela na Barju: Matena, Črna Vas, Ig, Studenec, Tomišelj. Etapna komanda koja se nalazila na Mirju u Ljubljani prešla je na Ig (Studenec). Tačne podatke o brojnoj jačini uporišta, kao i namere itd., dostavićemo vam prvim izveštajem. Pored toga nemačka vojska zajedno sa domobranima i u svom mešanom sastavu, nalazi se u Šmarju i Grosuplju u jednom pravcu, te u Rašici i u Laščama u drugom pravcu iz Ljubljane. Brojnih podataka za Šmarje još nemamo, a u Grosuplju ih ima od 400 do 600. Taj broj se dnevno menja dolaženjem i odlaženjem novih vojnika. Po nacionalnom sastavu su i ovde pola domobrani, pola Nemci, Čerkezi itd. Iz Grosuplja patrolišu Nemci sa manjim patrolama, koje se sastoje od jednog tenka, jedne blinde i nekoliko kamiona, do Velikih Lašča. Na Rasici posada broji oko 100 Nemaca i 100 domobrana, dok je, međutim, u Velikim Laščama posada od 400 ljudi, također podeljena na pola. Iz Velikih Lašča do Kočevja i natrag Nemci nastoje da patrolišu pomoću motorizacije.

Naše jedinice na tom sektoru imaju trenutno isti raspored kao i ranije. Izvestili smo vas o dosadašnjim borbama V UB sa nemačkim kolonama, koje su nastojale da dobiju međusobnu vezu u pravcu Kočevja i Velikih Lašča. Do uključno 10. o.m. vodila je na toj komunikaciji borbe sa neprijateljem samo V UB.

U toku 10. o.m. stigla je po staroj cesti iz Kočevja do Lipovca kolona u sastavu od jedne blinde, 5 kamiona i jednog luksuznog automobila.⁴ Vojska je išla prugom pešice iz Kočevja. Pored toga vojsku su pratili jedna blinda i jedan tenk. Nakon kratke borbe uspelo im je da stignu u Dolenju Vas. Oko 10 časova pre podne stigla je iz Ribnice druga kolona sastavljena od više kamiona vojske i jednog kamiona materijala. V UB vodila je čitav dan borbe između Dolenje Vasi i Rakitnice. Oko 15 časova neprijatelj se povukao prema položajima III bataljona te brigade, gde se rasplamsala naročito teška borba. Vršeni su obostrani juriši i položaji su menjali gospodare. Oko 15 časova dovukli su na Jasnicu jedan top većeg kalibra i 4 teška bacača, te počeli naše položaje da zasipaju granatama i minama. O konačnom toku te borbe još nismo primili izveštaj.

U toku današnjeg dana, to jest 11. o.m., V i XV brigada, svaka na svojim položajima, vodile su opet ogorčene borbe sa neprijateljem čije konačne rezultate još ne možemo javiti.⁵ XV brigada je u blizini Rašice uništila nemački kamion.

I V brigada je na svom položaju uništila Jedan kamion, dok nam detalji još nisu poznati.

Obzirom na promene u situaciji, jedinice V UB, XV UB, Dol. i Notr. odreda dobile su zadatak da napadaju i uništavaju neprijateljske kolone na tim komunikacijama i da započnu sa likvidacijom tih manjih uporišta. Te podatke, koji nam se čine posve istiniti, dobili smo našim vlastitim nastojanjem i ne od OC XV div. Ukoliko ti podaci budu tačni, jer smo ih zahtevali i od štaba XV divizije, bićemo svakako prinuđeni da privremeno odustanemo od našeg pripremljenog i razrađenog plana, te da pristupimo likvidaciji pogodnih uporišta na liniji Ljubljana — Grosuplje, Ljubljana — Kočevje.

Ukoliko naše radio-stanice budu dobro funkcionisale, javljaćemo vam redovno, u pozivnom vremenu koje je određeno za naš štab i u pozivnom vremenu određenom za štab XV divizije, sve promene na sektoru Ljubljana — Kočevje i uopšte sa sektora našeg korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej"

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

**NAREĐENJE ŠTABA DEVETOG KORPUSA NOVJ OD 11.
JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE NO DIVIZIJE
ZA PRELAZ OSAMNAESTE SLOVENAČKE NO BRIGADE
PREKO SOČE RADI AKCIJA U BENEŠKOJ SLOVENIJI'**

ŠTAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 11. januar 1944.
Broj

Strogo poverljivo!

ŠTABU XXXII DIVIZIJE NOV I POJ

Primili smo vaše naređenje od 10. 1. 1944.²
18. brigada, posle završene akcije u noći 11/12. o.m., ostaće nekoliko dana na sektoru koji ste vi odredili, a zatim će izvršiti prelaz preko Soče u Brda i Benešku Sloveniju.³ Na sektoru Brda — Beneška Slovenija izvršiće poseban zadatak, koji će od našeg štaba primiti usmeno i pismeno. Zbog toga nije potrebno da se bataljon, koji je predviđen za učešće u planiranoj akciji, sa desne obale Soče opet vraća preko Soče u sastav,⁴ već neka ostane na desnoj obali Soče u Brdima i preduzima akcije na železničku prugu Gorica — Podbrdo, zatim akcije protiv patrola i upada nemačkih odeljenja u Brda i političke mitinge u Brdima. Na svaki način neka 18. brigada sa svojim bataljonom u Brdima uspostavi vezu signalizacijom a vaš štab neka pre odlaska brigade izvežba signaliste koji će preko Soče održavati vezu sa 18. brigadom tako da ćete od nje primati dnevne izveštaje i izdavati dnevne zapovesti. Biće potrebno odrediti kote sa kojih ćete vršiti signalizaciju. Zapovest za prelazak 18. brigade, koji se mora izvršiti između Gorice i Sv. Lucije, primićete pravovremeno. Posle odlaska 18. brigade doći će u vaš sastav 19. tako da ćete moći predu-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 273/1.

² Verovatno se odnosi na zapovest Štaba Trideset druge divizije za napad na uporišta u dolini Soče. Dokument nije pronađen.

* Jedinice Trideset druge divizije tek krajem januara i početkom februara 1944. prešle su Soču i stigle u Benešku Sloveniju. Vidi dok. br. 183.

zimati divizijske akcije sa 17. i 19. brigadom i svakodnevno rukovoditi akcijama 18. brigade. Mesto vašeg štaba biće na sadašnjem sektoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamenik politkomesara:
Branko Babič-Vlado s.r.
Vlado

Komandant-poručnik:
Lado Ambrožič-Novljan s.r.
Ambrožič

BR. 55

IZVEŠTAJ KOMANDANTA PETNAESTE DIVIZIJE OD 11. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O BORBI PETE SLOVENAČKE NOU BRIGADE »IVAN CANKAR« KOD RAKITNICE I DOLENJE VASI¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 11. I 1944. u 11.15 časova

ŠTABU VII KORPUSA

Primili smo sledeći izveštaj V brigade o današnjoj borbi:
U 9.30 stigla je starom cestom iz Kočevja do Lipovca kolona sastavljena od luksuznog automobila, 1 blinde i 4 kamiona. Vojska se kretala i pešice, a prugom iz Kočevja istovremeno su stigli jedna blinda i 1 tenk. Posle kraće borbe prodrli su u Dolenju Vas. Oko 10 časova stigli su iz Ribnice: 1 luksuzni auto, 1 autobus, 3 kamiona vojske i 1 kamion materijala. Kretali su se putevima u Lipovec i odatle u Dolenju Vas. Borbe su se vodile celog dana na položajima između Dolenje Vasi i Rakitnice. Oko 15 časova neprijatelj se povukao prema položajima III bat., kojeg sada napadaju. Vrš se obostrani juriši i položaj menja gospodare. Oko 15.30 časova, posle borbe na Jasnici, dovukli su na Jasnicu 1 top većeg kalibra i 4 teška bacača, kojima zasipaju naše položaje. Imali smo nekoliko ranjenih. Borba još traje.-' Ovaj izveštaj pisan je kod V brigade u 17.50 časova.

Jučerašnja kolona, koja se iz Ljubljane probila u Kočevje,³ bila je jačine 24 automobila (luksuznih, teretnih, autobusa, nekoliko blindi i 1 tenk od 35 tona). Imali su i 2 topa. OK VOS Ribnica javlja da je u Vel. Lašče prispelo 1.000 domobrana. Stvar ćemo proveriti i javiti vam.

Juče smo javili da je razbijena 1 blindi, a danas smo konstatovali da je to bio tenk.

U jučerašnjim borbama⁴ imala je V brigada 3 mrtva i 6 ranjenih, a u današnjoj borbi 1 mrtvog i 6 ranjenih. Neprijateljski gubici su prilični ali do sada još nisu utanačeni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, major:
Ciril⁵

BR. 56

IZVEŠTAJ ŠTABU PETNAESTE DIVIZIJE OD 11. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI PETNAESTE NO BRIGADE KOD ORTNEKA¹

Š T A B

XV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj, 11. I 1944. u 20.15 časova.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Štab XV divizije krenuo je danas posle podne na put iz Hinja i u 20 časova stigao u selo Zapuže, severno od Ribnice. Ovde se nalazi relejna stanica XV brigade, gde smo već primili poštu iz XV brigade i Dolenjskog odreda, te vam odmah javljamo situaciju na tom sektoru.

V brigada je preko dana vodila borbe. O toku tih borbi još ništa ne znamo ali se vidi da gori selo Rakitnica.-'

³ Vidi dok. br. 56 i 58.

⁴ Vidi dok. br. 46, 47, 58 i 59.

⁵ Franc Hočevar

XV brigada javlja da su jutros iz pravca Vel. Lašče — Ribnica stigla 2 tenka, 2 teretna automobila i 1 luksuzni automobil, ukrcani sa vojskom. Kod sela Ortnek teretni automobil nagazio je na minu i bio potpuno uništen. Ostali automobili i tenkovi pobjegli su natrag prema Laščama. Broj žrtava nije poznat, ali ih ima dosta jer je nađeno mnogo delova čovečjeg tela. Prema nađenim delovima ima oko 10 mrtvih. Zaplenjene su 2 puške »Mauser«, 2 italijanske, 1 nem. pištolj, 6 šaržera mitraljeske municije i 1 par cipela. Posle podne, oko 13 časova, iz pravca Vel. Lašča ponovo je stigla veća kolona ter. automobila i nekoliko tenkova. Kod sela Ortnek napala ih je zaseda II bataljona XV brigade. Kad je pisan ovaj izveštaj, u XV brigadi borbe su se još vodile, tako da nam rezultat još nije poznat.

Komanda mesta Ribnica, koja se nalazi u Zapužama, izjavila je da je danas u 16 časova stiglo iz pravca Vel. Lašča u Ribnicu 15 motornih vozila (automobili, motocikli, autobusi). Tri su otišla dalje prema Kočevju, dok se ostali nalaze sada, u 20 časova, još u Ribnici. Ti automobili sigurno su oni koji su kod Ortneka stigli do zasede XV brigade i iz toga možemo zaključiti da se ta zaseda povukla.

Vel. Lašče: kod Sv. Roka nalazi se nekoliko domobrana i nemačkih vojnika. Imaju ukopan manji top. U Vel. Laščama i Rašici ostala je posada koja iznosi oko 400 ljudi. Nastanjeni su po privatnim kućama a oko sela su izgradili provizorne bunkere.

Dolenjski odred javlja da je 10. I imao pokret prema Šenturju. Kad se II bataljon kretao prema Grosuplju, naišao je na jednu neprijateljsku autoblindu i 3 putnička automobila koji su išli na Mlačevo. Bataljon je na automobile otvorio vatru i zapalio jedan automobil koji je izgoreo. Blinda i ostala 2 automobila vratili su se prema Grosuplju. Nemci su imali 2 mrtva. Isti odred javlja da se u Grosuplju nalazi posada od oko 100 ljudi. U Višnjoj Gori, Mlačevu i Žalni nema neprijatelja. Štab odreda nalazi se u Šenturju.

Izveštaj je pisan u Zapužama. Oдавde krećemo dalje za V brigadu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major:
Ciril³

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 11. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
RASPOREDU I VOJNO-POLITICKOM RADU U JEDINI-
CAMA'**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
dana 11. 1. 1944.
Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Dnevni izveštaj.

Brojno stanje divizije je priloženo.

VIII brigada nalazi se na sektoru Brod — Štalcerji. Na brdu Štalcerji daje zasedu u jačini čete. Minirana je cesta Štalcerji — Kočevje, a prekopava se cesta Novi Lazi — Kočevska Reka. Poslali smo patrole u Brigu — Kočevsku Reku — Gotenicu — Grčarice, sa zadatkom mobilizacije, a također su pošli po municiju koju su dovezla dvojica kola.

IX brigada nalazi se na sektoru prema Ogulinu i to jedan bataljon u Ljubošini, jedan u Gomirju, a jedan bataljon, sa štabom brigade, nalazi se u Vrbovskom. Bataljon koji se nalazi u Ljubošini vrši stalan pritisak na Ogulin. Otkako se brigada nalazi na ovom sektoru, prestalo je svako neprijateljsko patroliranje. Uspostavljena je veza sa VIII divizijom koja se nalazi na sektoru Generalski Stol — Dubrave. Patrole su uhvatile dva begunca iz Ogulina, koji su izjavili da su bili silom odvedeni iz Vrbovskog u Ogulin i da se u Ogulinu nalazi još dosta prinudno odvedenih ljudi, koji bi hteli da pobegnu ali im je to nemoguće zbog suviše oštre kontrole. Dalje su izjavili da u Ogulinu mnogo hara tifus i da svakog dana pokopaju po deset ljudi.

X brigada nalazi se na položajima prema Zlobinu i Sušaku, sa jednim bataljonom u Fužinama, jednim u Vratima, a jednim u Mrzloj Vodici. Jedinice X brigade vrše stalan pritisak na Zlobin. Prilikom tih napada svakog dana ubiju ponekog nemačkog vojnika stražara. III bataljon šalje patrole u pravcu Kamenskog, koje ne javljaju ništa naročito. Duboko u neprijateljsku pozadinu bila je poslata posebna snajperska patrola, sa zadatkom da napada neprijateljski saobraćaj. Po

svim jedinicama vrši se vojnički i politički rad prema dobivenim direktivama. Izdali smo bilten za politkomesare u kojem se nalaze opšta uputstva za politički rad u jedinicama kao i uputstva za tekuću sedmicu. Pored ishrane, koja je još uvek vrlo slaba, najvažniji je problem pitanje odeće i obuće. Svim raspoloživim sredstvima popravljaju se po jedinicama cipele. Kožu smo dobivali iz naših zakamufliranih skladišta iz Slovenije, a nedostaje nam postolarskih potrepština, naročito eksera. Komandant i komesar bili su juče u IX brigadi, gde su održali sastanak sa štabom brigade i detaljno obradili sva važnija pitanja koja se odnose na tu jedinicu. Posle toga održan je i poseban sastanak sa politkomesarima, na kojem smo se dogovorili o političkom radu. Konstatovali smo da je politički rad najviše otežan u onim jedinicama koje se nalaze na isturenim položajima, gde se većina ljudstva nalazi na dužnostima, te se uglavnom obavlja sitan politički rad. Moral i borbenost su na visini a i odnos prema civilnom stanovništvu i hrvatskim jedinicama se također mnogo poboljšao. Komandant divizije otišao je na položaje gde će sam da izvidi situaciju.

Sa štabom VIII divizije dogovorili smo se da jedan od njih juče dođe u Vrbovsko u cilju dogovora za budući zajednički rad. Pošto na ugovoreni sastanak nije bilo nikoga, moraćemo to obaviti pismenim putem.

Pošto smo saznali da se, navodno, u Otočcu nalazi prilična količina vojne opreme, sutra će tamo otići komesar i intendant, jer se nadamo da ćemo od toga nešto dobiti, pošto nam je hitno potrebna. Također i po pitanju potrebnog materijala za našu tehniku, koji smo već svugde poručivali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

V. d. komandanta — kapetan:
odsutan

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 12. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI PETE BRIGADE PROTIV NEMACA KOD DOLENJE VASI¹

V
«-v

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 12. I 1944. u 10 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

U toku jučerašnjeg dana V brigada vodila je borbu sa neprijateljem koji je stigao iz Kočevja.² U 11.30 časova započela je borba sa neprijateljem koji je stigao iz pravca Grčarica. Jačina te kolone iznosila je 200 ljudi, većinom samih Nemaca. Istovremeno neprijatelj je napadao još iz druga tri pravca i to od Jasnice — Lipovca i iz šume u pravcu Kočevja. Ukupno napadalo je oko 500 ljudi. Bili su naoružani tenkom, teškim bacačem, topom i priličnim brojem automatskog oružja. Neprijatelj je tenkom stalno kontrolisao cestu od Jasnice do Dolenje Vasi i topom tukao položaje naših bataljona. Na položaju iznad sela Rakitnica neprijatelj, koji je stigao iz pravca Grčarica, posle jednog i po časa borbe uspeo je da jurišem probije položaje III bataljona. Bataljon je zauzeo nove položaje, na kojima je vodio borbu sve do uveče. Neprijatelj je u tri kolone prodro u selo Rakitnicu a cestom je stigao tenk. Nakon dolaska u selo, neprijatelj je zapalio 3 kuće i sve privredne zgrade. Bataljon je imao 3 mrtva i 6 ranjenih. U Rakitnici su pokupili sve namirnice i svinje te nešto goveda. Pljačkali su i po kućama, oduzimali novac i sve što im je došlo pod ruke. Protivtenkovski top nalazio se na položaju iznad Dolenje Vasi i ispalio je nekoliko metaka na napadajući tenk i prateću pešadiju. Imao je 6 direktnih pogodaka sa probojnom municijom ali to neprijateljskom tenku nije naškodilo. Prema izgledu i dimenzijama tenk je bio tipa »Panter« i sigurno je imao preko 30 tona. Svu tu borbu vodili su III bat. i deo IV bat., to jest top, baterija. Tri čete I bataljona odnele su ranjenike u bolnicu i nisu se još vratile. II bat. V brigade nalazi se na drugoj strani ceste u Vrbovcu. Jučerašnje ranjenike mora jedna četa opet odneti u bolnicu, tako da se na ovoj strani ceste kod

V brigade nalazi samo III bat. i top. baterija, ali su nakon trodnevnih borbi dosta iznureni.

Kod svih tih borbi nedostaje minerski materijal, kojeg već duže vremena nema. Više puta se već jurišalo na neprijatelja ali se moralo povući samo zbog tenka, koji se nije mogao uništiti raspoloživim oružjem.

Neprijatelj je juče, dok je V brigada vodila borbu sa Nemcima, prodro sa 15 motornih vozila iz pravca Velikih Lašča u Ribnicu i Dolenju Vas, te dalje prema Kočevju. Noćas je neprijatelj tenkovima patrolirao po cesti Dolenja Vas — Kočevje. Danas je došao sa 33 automobila, 1 teškim tenkom i 2 lakša od Kočevja u Dolenju Vas, te se, u momentu dok pišemo izveštaj, nalazi tamo. Top. baterija je sa protivtenkovskim topom zapalila 1 automobil, koji je sada u plamenu. XV brigadi smo javili da postavi dobre zasede i ne dozvoli neprijatelju da se probije iz Lašča prema Kočevju ili iz Kočevja prema Laščama.

Stab divizije nalazi se u Zadoljama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Poiltkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major:
Ciril⁵

**IZVEŠTAJ NAČELNIKA ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD
12. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVE-
NIJE O JAČINI NEMAČKIH I DOMOBRANSKIH SNAGA U
KOČEVJU I BORBAMA PETE BRIGADE KOD SELA RA-
KITNICE¹**

STAB XV DIV. NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Na položaju, 12. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE I
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Operativni izveštaj:
za dan 11. I 1944.

na položaju

Za V SNOUB. Obaveštajac V SNOUB izvestio je da se u Kočevju nalazi 440 Nemaca (9. i 10. Compagnie des 3. bat. Polizeiregiment No 19), 20 bolničara i 50 pionira (pridati tim kompanijama). Domobrana 300—400. Prema izveštaju OK VOS Kočevje stiglo je sa zadnjom kolonom oko 300 Nemaca i domobrana (u noći od 10—11). Ranije su u Kočevju bila 3 topa lakšeg kalibra. Ponovo su dovukli 4 topa, od kojih 3 lakšeg kalibra i jedan kalibra 75 mm. Ranije su u Kočevju bila 3 srednja tenka i 5 autoblinde. (Od tih je jedan bio uništen kad je iz Kočevja pošao u pomoć dana 9. I 1944.) Naknadno je stigao 1 tenk od 35 tona i više blindi (nije utvrđeno koliko) i 34 kamiona.

Opis borbe na dan 10. o.mr Toga dana stigla je u pravcu Lipovca kolona od 4 automobila i 2 tenka. Tenkovi su došli železničkom prugom. Posle kraće borbe neprijatelj je iz Lipovca prodro u Dolenju Vas. Ta kolona stigla je u Dolenju Vas u 10 časova.

Približno u isto vreme iz Ribnice je stigla kolona od jednog luksuznog automobila, dva autobusa puna vojske i 4 kamiona, od kojih su tri vozila ljudstvo a jedan materijal.

Obe kolone prebacivale su se poljem pored mostova na cestu i odatle krenule prema Kpčevju. Za sve vreme tog manevra naše snage su ih napadale. Neprijatelj je nadirao prema položajima 3. bat. Na položaju iznad same ceste Ribnica — Kočevje napale su ga dve čete svim oružjem. Vatra je bila tako jaka da su u Rakitnici razbijeni svi krovovi. Sa jednom

četom 3. bat. je napao tu kolonu iz neposredne blizine. Neprijatelj je bežao i vozio po čistini koju je četa tukla sa svim oružjem. Četa je u jurišu stigla do automobila, ali pošto je istovremeno iz Kočevja stigao tenk sa topom težeg kalibra, četa se morala povući. Neprijatelj je posle toga na to mesto dovukao 4 bacača i položaje zasipao minama. 3. bat. je u jurišu proterao neprijatelja sa grebena između Rakitnice i glavne ceste. Tu je neprijatelj pretrpeo više gubitaka, jer su se primetili jaki tragovi krvi. Borba se vodila do kasnog mraka. Kolonu je napadao i 1. bataljon i ljudstvo topovske baterije. Dejstvovao je i top koji je bio postavljen na grebenu iznad sela Blato. Jedna topovska granata pogodila je tenk pod gusenice, ali je vozio dalje. Borba se vodila do 18 časova, kad se neprijatelj povukao prema Kočevju. Gubici tog dana: jedan mrtav i 7 ranjenih.

*Opis borbe na dan 11. o.m**

Oko 10 časova iz Kočevja je došao do prokopa kod položaja Jasnica 35-tonski tenk. Ispred prokopa, preko kojeg je porušen most, a koji Nemci stalno opravljaju, tenk se zaustavio i krenuo natrag prema Kočevju. Oko 11 časova prodrli je kolona od oko 250 Nemaca, samo u bluzama, sa usukanim rukavima, upola pijanih i većinom naoružanih automatima, u pravcu Koblarji — Jelendol — Rakitnica. Kolona je prodirala u tri različita pravca sa namerom da okruži položaje 3. bataljona na Rakitnici. Pošto je 3. bataljon imao snažno obezbeđenje od 2 čete zapadno od ceste Jelendol — Rakitnica, Nemci nisu uspeli da okruže položaje koje su držale te dve čete. Započela je oštra borba uz mnogobrojne juriše koje je 3. bataljon odbijao i sam vršio protivnapade do 15 časova. Tada se bataljon povukao na bočne položaje prema Rakitnici. Nemci su prodrli u selo Rakitnicu i celo ga zapalili, izuzev dve do tri privredne zgrade koje zbog jake mitraljeske vatre bataljona sa bočnog položaja nisu uspeli da popale. Istovremeno je cestom prema Dol. Vasi prodro i tenk od 35 tona uz pratnju jedne kolone pešadije. Protivtenkovski top ispalio je na njega 7 granata koje su pogodile tenk, ali je on zbog jakog oklopa neoštećen napredovao. Pešadija oko njega se divlje razbežala i zato se protivkolski top morao povući sa položaja, jer je tenk napredovao i krstario ravnicom severno od sela Rakitnica.

Stab V SNOUB premestio se u selo Zadolje, jer je komandant brigade morao da sastavi plan i zapovest za napad na Kočevje,⁴ a zam. komandanta i politkomesara brigade su upravljali borbom.

Prema izveštaju koji je uveče u štab V brigade donela drugarica partizanka iste brigade, a koja se uveče 11. o.m. slučajno nalazila u Ribnici, isto veče je u Ribnicu stigla iz pravca Vel. Lašče jedna kolona od oko 7 kamiona. Još se ne raspolaže podacima šta je sa tom kolonom dalje bilo.

Uveče 11. o. m. održan je u štabu brigade sastanak svih bataljonskih štabova radi tačnog razmatranja akcije na Kočevje. Prisutan je bio i štab 3. bataljona XV brigade. Oko ponoći prispeo je na položaje u Zadolje štab XV divizije sa članovima štaba Korpusa. Akcija je bila odložena.

Pošto sam primio direktive da se vratim na položaj Hinje, gde sam stigao danas u 11 časova, to po direktivama komandanta divizije podnosim ovaj izveštaj. Sto se odnosi na haubičku bateriju ja sam već usmeno razgovarao sa komandantom I art. divizionu XV divizije i dao mu potrebna uputstva.

Pošto znam da je situacija u Ribničkoj dolini od velike važnosti za akciju na Kočevje, to zbog hitnosti podnosim još izveštaj XV SNOUB. Izveštaj ostalih brigada i štaba artiljerije XV divizije poslaću još u toku današnjeg dana.

Operativni izveštaj XV SNOUB za 11. o.m.

Raspored jedinica: I bataljon na položajima Škrlovice, sa jednom četom kod sela Močile, odakle ima mogućnost akcije na cestu, a sa jednom četom na položaju Vel. Slevica, koju je neprijatelj u noći 10—11. o.m. napustio, koja ima vezu sa položajima Dolenjskog i Notranjskog odreda. 2. bat. na položaju Sv. Gregor. 4. bataljon je danas u 17 časova krenuo na položaj Ilova gora. Stab brigade Sv. Gregor. Neprijatelj je tog dana motornim vozilima kretao cestom Vel. Lašče — Zlebič i odatle je vraćen. Po drugi put krenuo je sa pojačanjem istom cestom i uspelo mu je da probije položaje naših bataljona te ode prema Ribnici. Tačnije izveštaje o tim pokretima poslaće obaveštajac brigade drug Jernej.⁵ U toku današnjih borbi uništili smo jedan kamion sa vojskom — tačan broj neprijateljskih gubitaka nije nam poznat. Zaplenili smo nešto oružja i ostale opreme. Bataljoni ruše cestu Vel. Lašče — Ribnica na sektoru Vel. Lašče — Zlebič.

Dodatak operativnom izveštaju za V SNOUB za 11. o.m.

3. bataljon je imao 6 mrtvih, 1 teže i 2 lakše ranjena. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i veći broj ranjenih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik, poručnik,
Savo Kenvalinka

⁵ Jernej Rovšek

**IZVEŠTAJ POLITIČKOG KOMESARA OSAMNAESTE DIVI-
ZIJE OD 12. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO
SLOVENIJE O RASPOREDU I ZADACIMA JEDINICA¹**

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ**
dana 12. 1. 1944.
Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Dnevni izveštaj.

VIII brigada nalazi se na starim položajima i do ovog momenta još nismo primili izveštaj.

IX brigada nalazi se na položajima Ljubošina, Trnova Poljana, Gomirje, Vrbovsko. Drugi i treći bataljon izvršili su demonstrativni napad na Ogulin. Napad se vršio na most i vodnu crpku gde se nalazi straža, a pored toga i iz pravca Velikog Gradišća. U toku samog napada neprijatelj je slabo reagovao, a jače kroz oko pola sata. U vezi sa akcijom VIII divizije na Oštarije IX brigada će napasti Sv. Petar, sa zadatkom da ga likvidira, a ako to nebi bilo moguće, onda iz tog pravca vrši pritisak na Ogulin i tako rastereti VIII diviziju.

Sa štabom IV korpusa, sa kojim također imamo vezu, dogovorićemo se o daljim akcijama na tom terenu.

X brigada nalazi se na položajima Fužine — Vrata — Mrzla Vodica. Bataljon koji se nalazi u Fužinama demonstrativnim napadima danju i noću stalno uznemirava neprijateljsko uporište. Neprijatelj živo odgovara, naročito vatrom teškog oružja. Specijalna patrola, koja je imala zadatak da duboko u pozadini neprijatelja napada njegove pokrete, još se nije vratila.

Po svim jedinicama odvijao se intenzivan politički rad, vojnički časovi i čišćenje oružja. Naročitu pažnju poklonili smo pranju i uništavanju vaški, što je nužno zbog pojave pegavog tifusa u Lici.

Komesar divizije na putu u Otočac urediće i organizaciju transporta ranjenika, onako kako stoji u naredbi sanitetskog

odeljenja Gl. št. Također će u štabu XIII divizije razgovarati po pitanju daljeg zajedničkog rada. Komandant će se danas vratiti sa položaja IX brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

V. d. komandanta — kapetan:
odsutan

BR. 61

ZAPOVEST ŠTABA TRIDESET PRVE DIVIZIJE OD 12. JANUARA 1944. ŠTABU SEDME NOU BRIGADE »FRANCE PREŠERN« ZA ODBRANU MESTA ŽIRI¹

**STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ**
Na položaju 12. I 1944.
Broj 307

ŠTABU VII U. B. »FRANCE PREŠERN«

Najbliža neprijateljska uporišta su: Gorenja Vas — 240 Nemaca, Lučine — 150 Nemaca, Sv. Trije Kralji — 250 be-ga, Rovte 250—300 be-ga, Idrija — 750 Nemaca i Mongola, Sp. Idrija — 65 Nemaca.

Da se neprijatelju spreči eventualni prodor u Žiri

n a r e đ u j e m o :

I. — da se VII SNOUB »France Prešern« u noći od 12—13. prebaci sa dva bataljona i to, s prvim i četvrtim, sa dosadašnjih položaja na sektor Zirovski vrh — Vrsnik, tako:

a) da se jedan bataljon smesti na Zirovskom vrhu sa zadatkom kontroliranja i sprečavanja upada neprijatelja u Žiri. Bataljon će odašiljanjem bojnih patrola u neposrednu blizinu neprijateljskih uporišta Gorenja Vas, Lučine, Sv. Trije Kralji

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/11.

kontrolisati svaki izlazak neprijatelja iz gore navedenih uporišta i sprečavati prodore neprijatelja u Žiri;²

b) da se jedan bataljon smesti u Gorenjem Vrsniku sa zadatkom kontrolisanja i sprečavanja prodiranja neprijatelja iz Idrije.

Bataljoni moraju da budu u stalnoj međusobnoj vezi.

Stab brigade treba da u vezi sa obezbeđenjem na novim položajima izda štabovima bataljona detaljna uputstva. Da ne bi došlo do kakve izdaje, treba paziti na kretanje civilnog stanovništva.

U slučaju prodiranja neprijatelja treba izbegavati frontalnu borbu i manevrisanjem i upotrebom partizanske taktike napadati i uništavati neprijatelja.

Stab brigade treba da bude kod jednog od bataljona a sa ostalima, kao i s našim štabom, održavati redovnu vezu.

II. — Vaš II bataljon, koji ste uputili u akciju, neka ostane i izvrši primljeni zadatak. Također mu izdajte naređenje da vrši demonstrativne napade na neprijateljska uporišta na sektoru na kome se nalazi.³

III bataljon neka do daljeg ostane kod našeg štaba bataljona.⁴

² U vezi s tim naređenjem Štab Sedme udarne brigade izdao je istog dana Štabu Prvog i Četvrtog bataljona sledeću naredbu: -Odmah nakon prijema ovog naređenja sastavite patrole i to: I bataljon daje 20 ljudi sa kompletnim naoružanjem (dva puškomitraljeza), sa četnim komandirima i komesarom i sa zamenikom komandanta bataljona.

IV bataljon daje takode 20 ljudi sa dva puškomitraljeza, sa četnim komandnim sastavom i zamenikom komandanta bataljona.

Ovako sastavljene borbene patrole trebaju nam za specijalne zadatke i oba zamenika komandanata bataljona dobiće u štabu brigade potrebne direktive.

Svi navedeni drugovi neka ponesu *sa sobom svu spremu*.

Patrola IV bataljona neka odmah nakon prijema ovog naređenja krene na put i neka se zaustavi u I bataljonu.

I bataljon neka u međuvremenu također pripremi bojnu patrolu i kad ljudstvo bude spremno, neka se oba zamenika komandanata bataljona jave Štabu brigade.

Odmah nakon prijema naređenja neka se javi Štabu brigade i komandant I bataljona dt us Janez (napomena Redakcije: Janez Malovrh).

Naređenje smatrajte kao vrlo hitno i neka se izvrši odmah.' (Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

³ Vidi napomenu 2 u dok. br. 34.

⁴ Stab Sedme SNOUB »France Prešern« poslao je 13. januara 1944. sledeće naređenje Štabu Trećeg bataljona: Prema naređenju štaba divizije ostajete dalje na svome mestu i održavajte vezu s nama preko kurira koje ćemo vam poslati. Naređenje vam dajemo u vezi s tim što naše jedinice menjaju svoje položaje.« (Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

Vaš I i IV bataljon treba da izvrše pokrete tako da budu u ranim jutarnjim časovima na novoodređenim položajima.

Pre kretanja bataljona treba poslati napred izviđačke patrole kako bi ustanovile stanje na novom terenu.

Pokret treba izvršiti što konspirativnije!

Pre svega treba razviti dobru obaveštajnu službu, kako bi vaš štab, kao i štabovi bataljona, bili pravovremeno obavešteni o svim pokretima i namerama neprijatelja na novom sektoru.

Posebnu pažnju posvetite obezbeđenju jedinica gde budu smeštene kako ne bi došlo do kakvog iznenađenja.

Čim jedinice stignu na nove položaje, treba odmah iskopati dobre i pokrivene bunkere koji će štititi borce i od mina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril-Metod

Komandant:
major: Stane Potočar —
odsutan

BK. 62

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 12. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA SEDAMNAESTE I OSAMNAESTE SLOVENAČKE NO BRIGADE ZA PREDUZIMANJE MERA OBEZBEDENJA U SLUČAJU NEPRIJATELJSKOG NAPADA'

**STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV i POJ
Položaj. 12. I 44.**

**ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB**

Prema izjavama saslušanih Mongola, Nemci bi morali danas, 12. o. m. u 3 časa ujutro, da krenu sa polaznih položaja protiv iias.-' Ponovo vas upozoravamo na to da morate pod bilo kakvim okolnostima i u svakom vremenu da šaljete izviđačke patrole do samih neprijateljskih uporišta, kako bi mogle da već

u navedenim časovima kontrolišu neprijateljske pokrete i javljaju vam jačinu, pravac i namere neprijatelja. Samo na taj način ćete sprečiti svako iznenađenje, a istovremeno od takvih izviđačkih patrola dobiti toliko podataka, da ćemo neprijatelja moći dostojno i planski dočekati. Pri tom je najvažnije da ne budete nikada iznenađeni vi, već neprijatelj, a to je već polovina naše pobeде.

Štab XVIII SNOB mora u toku ove noći da zaruši cestu koja vodi u Avče i sa svojim izviđačkim patrolama već u 4 časa ujutro kontrolisati Avče i Sv. Luciju i povezati se sa štabom XVII SNOB, koji se nalazi u Srednjem Lokovcu. O svakom eventualnom napadu neprijatelja neka istovremeno obaveste štab divizije i štab XVII SNOB sa pregledom rasporeda svojih jedinica. Štab XVIII SNOB neka također povede računa o obezbeđenju prolaznih raskršća Vrata — okuka reke kod Dolenje Trebuše i prihvatni položaj na liniji Vrše — Lokve, koji bi jedinice posele u slučaju neprijateljske ofanzive. U svakom slučaju bataljon koji se nalazi u Kanalskom Lomu i u Dragama, mora obratiti naročitu pažnju na komunikacije koje vode iz Slapa prema Grudnici i Vratima, te iz Sv. Lucije na Tolminski Lom — Grudnicu.

Štab XVII SNOB mora također da uspostavi vezu sa štabom XVIII SNOB i održavati je i za vreme borbe. Štabu XVIII SNOB mora da pošalje raspored svojih jedinica pre i za vreme borbe. Do tog vremena mora da pošalje svoje izviđačke patrole prema Kanalu, Grgaru, i da obrati pažnju na raskršća u Puštalu, Grgaru i Cepovanu. Za njega također važi obezbeđenje gore navedenog prihvatnog položaja, kojeg mora, u slučaju veće neprijateljske ofanzive, da zaposedne u sporazumu sa štabom XVIII SNOB. Cim stigne III bataljon, neka zaposedne položaj u Podlaki, a štab neka se odmah sasluša.

Štab XVIII SNOB, kao i štab XVII SNOB, neka nas izveste o preduzetim merama i rasporedu jedinica i zaseda.

Štab XVII SNOB neka ovu naredbu bez odlaganja dostavi i štabu XVIII SNOB, te nas o tome obavesti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kogej Vasja s. r.
Vasja

V. d. komandanta:
Jakopič Albert s. r.
Kajtimir

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 12. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE NO DIVIZIJE O NAPADU NA NEMACKA UPORIŠTA KANAL — ROCINJ I SV. LUCIJU¹

**STAB XVII »S. GREGORČIČ«
XXXII DIVIZIJE NOV i POJ
Na položaju, 12. 1. 1944.**

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Izveštaj o noćnoj akciji 11—12. januara 1944.

Brigada je imala zadatak da izvrši demonstrativni napad na Kanal, Ročinj i Sv. Luciju.

I bataljon imao je zadatak:

1) da sa jednom četom izvrši demonstrativni napad na neprijateljsko uporište Kanal;

2) da jednu čet u ostavi u rezervi u neposrednoj blizini uporišta i to između kote 316 i 104;

3) da sa jednom četom opkoli uporište i prema mogućnostima likvidira ga i sprečava eventualni ispad neprijatelja;

4) da minerski vod prekine železničku prugu ispred Kanala i nagaznim minama sruši i minira cestu između Kanala i Avča.

Bataljon je zadatak izvršio i to:

a) Prva četa jačine 37 drugova, sa tri laka i 1 teškim mitralj[ezom], pod rukovodstvom komandira čete Strojina Stanka i uz prisustvo druga zam. politkomesara bataljona Jaklič Alfonza, srušila je u 11.05 [č.j 4 metra širok i 6 metara dugačak drveni most na cesti između Kanala i Avča. Posle završenog rušenja četa je postavila zasedu ispred želez[ničkog] mosta preko Soče.

b) Druga četa, pod rukovodstvom komandira čete druga Rutar Štefana, nalazila se u rezervi kod štaba XVII brigade.

c) Treća četa, sa jednim vodom u jačini 14 drug[ova] i sa 2 puškomitralj[eza], pod rukovodstvom druga komandira čete Stare Milana, prešla je Soču i minirala prugu te srušila 6 telef. stubova. Posle završenog rušenja vod je postavio zasedu na glavnoj cesti i držao je do 5 časova ujutro.

d) Jedna desetina (Rusa i Mongola) u jačini 10 drug[oval, aa 1 puškomitralj[ezom], pod rukovodstvom druga Petra napala je školu u Kanalu. Napad nije uspeo zbog toga jer su Nemci već bili na položajima.

e) Druga desetina od 10 drug[ova] sa 1 puškomitralj[ezom], pod rukovodstvom druga zam. komand[anta] bataljona [Janeza] Gorišeka, napala je gostionu i kovačnicu u Kanalu. Ova desetina također nije imala uspeha zbog toga jer su Nemci već bili na položaju.

f) Treća desetina, 10 drug[ova] sa 1 puškomitralj[ezom], pod rukovodstvom komand[anta] bataljona Munjize Dragoljuba napala je opštinsku zgradu i 2 konjušnice. Kao i ostale dve [desetine] ni ova nije mogla da pride utvrđenom objektu, jer su Nemci već bili na položaju.

d, e, f) Pošto pomenutim desetinama nije uspelo likvidirati neprijateljske utvrđene objekte, zaposele su položaje u blizini i gađale ih.

Bataljon prilikom akcije nije imao ni mrtvih ni ranjenih drug[ova].

Neprijatelj nije imao gubitaka.

II bataljon imao je zadatak:

1) Da sa jednom četom izvrši demonstrativni napad na neprijateljsko uporište Sv. Luciju.

2) Da jednim vodom poruši železničku prugu i telef. uređaje između Sv. Lucije i Podsela.

a) Minerski vod, pod rukovodstvom druga vodnika Podgornik Leona, krenuo je u 22 časa da izvrši svoj zadatak sa 20 drug[ova] i 1 puškomitralj[ezom~). Jedna desetina imala je zadatak da ruši a druga da drži zasedu. Kada je vod stigao na određeno mesto, napao ga je neprijatelj. Zbog jake neprijateljske vatre morao se povući. Nakon pola sata vodio je vod drug komandant bataljona Komarnitski. I on nije izvršio zadatak usled jake neprijateljske vatre.

b) Dva voda imala su zadatak da postavе zasedu prema Sv. Luciji. Raspored je bio ovakav: Na levo krilo (od Sv. Lucije prema Podselu) sa zadatkom da izvrši napad na neprijatelja ako bi krenuo prugom prema Podselu. Zaseda je bila naoružana sa 2 p[uško]mitralj[eza] i 1 teškim mitralj[ezom] na levom krilu a sredina i desno krilo imali su 4 p[uško] mitralj[eza] i 1 teški mitralj[ez].

Neprijatelj je sa novim pojačanjem napao levo krilo. Napad prvi put nije uspeo. Izvršili su još dva napada. Pri zadnjem napadu otkazao nam je teški mitralj[ez]: zbog toga se IPVO krilo moralo povući na nov položaj. Neprijateljska peša-

dija bila je čitavo vreme borbe potpomognuta bacačima i lakim topovima kal[ibra] 10.

Položaj se držao do 2,30 ujutro. Zbor čete bio je u 5 sati na Tolminskom Lomu. Prilikom odlaska, u 7.30, četa je ponovo napadnuta. Neprijatelj se posle borbe povukao. Položaj je zatim zaposeo I bataljon XVIII brigade.

Prema izveštaju drugova neprijatelj je imao 7 mrtvih.

Četa ima 1 ranjenog, mrtvih nema. Nedostaju 4.

Štab brigade nalazio se u selu Morsko. Jedan član štaba brigade nalazio se kod 1. čete II bataljona (Sv. Lucija).

Brigada je izvršila svoj zadatak. Kuriri i veza su delimično funkcionisali. Pojedine jedinice nisu držale vezu sa štabom brigade tako da su članovi štaba brigade morali sami da se uvere na terenu kakva je situacija. Kod akcije se naročito istakao drug komandant brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v. d. politkomesara:
(Mihevc Ivan)

Mihevc Ivan

Načelnik:
(Čakarević)

M. Čakarević

Zam. komandanta:
(Knežević Vladimir)

Vodnik Jože²

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
»SOŠKE« OD 12. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE
NO DIVIZIJE O BORBI PROTIV NEMACA KOD TOLMIN-
SKOG LOMA¹**

STAB XVIII SNOB SOŠKE
Na položaju, dana 12. 1. 44.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Danas u 10.30 primili smo vest da dve kolone Nemaca kreću prema Tolminskom Lomu, gde se nalazi naš 1. bataljon. Istovremeno primili smo izveštaj da su sa dva kamiona stigli u selo Levpu. Bilo je oko 40 Nemaca.

Naš 3. bataljon prebacili smo u sela Vrhovec — Murovec i to zbog toga što su se u Kalu nad Kanalom nalazili ranjenici, koje smo pod zaštitom bataljona otpremili prema određenom mestu.

Ovog časa primili smo izveštaj 1. bataljona da ga je napao neprijatelj jačine 30 ljudi, naoružanih lakim i teškim mitraljezima i bacačima. Naši su ih odbili. Neprijatelj, koji je imao dva mrtva i 1 ranjenog, povukao se na položaje iznad Sv. Lucije² i tamo ostao.³

Bataljonu smo stavili u zadatak da ih napadne i protera. Bataljonu treba municija, naročito za bredu.

3. bataljon ima 1 teški i 2 laka bacača, za koje nema municije (mina). Javite šta treba momentalno da učini s njima.

P. S. — I bataljon uhvatio je vodiča koji je doveo Nemce. Štab brigade se nalazi kod 3. bataljona (selo Murovec).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Nač. štaba:

Komandant:

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 286/III.

² Danas Most na Soči.

³ Vidi dok. br. 73. U Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani postoji pod br. F. 286 III sličan izveštaj o toj borbi.

**IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA DEVETOG KORPU-
SA NOVJ OD 13. JANUARA 1944. INFORMATIVNOM OD-
SEKU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE O IZVE-
DENIM AKCIJAMA NA SEKTORU KORPUSA OD 1. DO 13.
JANUARA 1944 GODINE¹**

**ŠTAB
IX KORPUSA NOV i POJ
PROPAGANDNI ODSEK
Položaj, 13. 1. 1944.**

GL. ŠTABU NOV I POS — informativni odsek

Vojni izveštaj IX korpusa NOV i POJ dana 13. 1. 1944.

U prvoj trećini januara naše su jedinice napale neprija-
teljska komunikacijska sredstva, zauzele i razoružale više ne-
priateljskih uporišta i odbile veći neprijateljski napad
na Žiri.²

Jedinice Južnoprimeorskog odreda neprestano ruše elek-
trične i telefonske vodove između Trsta — Ljubljane i Trsta
— Gorice: pored ostalog uništile su 14 stubova dalekovoda vi-
sokog napona. Iste jedinice su dana 8. 1. 1944. porušile oba
koloseka između Opčina i Sežane.

Odeljenje Gorenjskog odreda je na cesti Radovljica —
Kamna Gorica zapalilo poštanski automobil i zaplenilo svu
poštu.³

Razne jedinice IX korpusa su izvršile iznenadne napade
na neprijateljska uporišta Ajdovščinu,⁴ Košanu na Krasu, Po-
ljane,⁵ Kamnu Goricu⁶ i belogardističko uporište kod Sv. Trije
Kralji⁷ u Gorenjskoj.

Odeljenje 19. SNOB »S. Kosovel« je u jurišu zauzelo
neprijateljsko uporište na železničkoj pruzi između Ležeča i
Divače.⁸ Naši borci su zarobili 7 neprijatelja i zaplenili laki
mitraljez, 12 pušaka i drugo. Zaseda 3. bataljona te brigade je
30. 12. 1943. odbila nemačku kolonu, koja je išla prema Colu.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju
radničkog pokreta u Ljubljani. F. 12/11.

² Vidi dok. br. 61.

³ Vidi dok. br. 29, 81 i 203.

⁴ Vidi dok. br. 12 i 81.

⁵ Vidi dok. br. 22, 201 i 203.

⁶ Vidi dok. br. 81 i 208.

⁷ Vidi dok. br. 81 i 200.

⁸ Vidi dok. br. 81.

16. SNOB »J. P. Vojko« je 4. i 5. 1. 1944. vodila teške borbe sa daleko nadmoćnijim neprijateljem, koji je nastojao da zauzme Žiri.⁹ Sa junačkom istrajnošću naši su borci, uz neznatne vlastite gubitke, odbili neprijatelja koji je brojao preko 1000 ljudi tako da je odustao od svoje namere i povukao se. U tim borbama Nemci su samo u mrtvima izgubili preko 40 ljudi. U gađanju neprijatelja naročito su se odlikovali ... kurir Janez.

Partizanske straže zapalile su i porušile most između Podmeleca i Huma, kojeg je neprijatelj pre kratkog vremena opravio.

Jedinice XXXII divizije su u noći između 11. i 12. 1. 44. izvršile smeo napad na glavnu komunikacijsku venu između Gorice i Sv. Lucije. U noćnim borbama naši su borci bacili u vazduh 4 mosta i porušili 500 m telefonskog voda te 6 stubova dalekovoda visokog napona. Na taj način su prouzrokovali zastoj čitave industrije u dolini Soče između Gorice i Sv. Lucije. Zauzeli su neprijateljsko uporište kod Avča, zarobili 10 neprijatelja i zaplenili: 1 teški bacač, 2 mitraljeza »šarca«, 2 automata, 12 sanduka municije, 10 pušaka tipa »Mauzer« i znatnu količinu druge opreme. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao oko 50 mrtvih. U tim borbama odlikovala se 5. četa³. bataljona 18. SNOB soške."

Dana 12. 1. 1944. naša je četa u jurišu proterala neprijateljsku kolonu koja se primicala Tolminskom Lomu. Iznenađeni neprijatelj izgubio je 5 mrtvih. Četa je zaplenila 1 mitraljez »šarac« i drugu opremu.

Izričemo pohvalu borcima, komandirima, politkomesarima i Štabu 19. SNOB »S. Kosovel« za uspešne napadne poduhvate, inicijativnost kod mobilizacije i uzorne odnose na terenu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Branko Babič-Vlado s. r.
Vlado

Komandant, poručnik:
Vlado Ambrožič-Novljan s. r.

Rukovodilac odseka
ing. Marjan Tepina s. r.
Marjan Tepina

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 13.
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O VOJNO-POLITICKOM STANJU NA PODRUČJU ZONE'**

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 295

Na položaju, 13. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Vašu naredbu br. 295/11 od 2. januara 1944-' primili smo danas, putem zamenika komandanta brigade druga Platina/' Drug Platin je stigao sa zakašnjenjem jer nije bio moguć prelaz preko Save, te je čekao 4 dana.

S obzirom na primljenu naredbu dostavljamo Vam sledeći odgovor.

1. — U toku nemačke ofanzive, koja je počela krajem prošlog meseca na Savinjsko-kamničkom sektoru,⁴ 6. brigada »Slavko Slander« izvršila je manevarsko povlačenje, sa ciljem izbegavanja borbe sa daleko nadmoćnijim neprijateljem, u pravcu Kamnik — Tuhinjske planine — Luče u Savinjskoj dolini. gde bi odmah iza leđa nemačke ofanzive prešla u ofanzivne operacije. Brigada se prilikom svog pokreta uopšte nije kretala van sektora naše zone, niti van operativnog područja same brigade. Pokret nije vršen po planinskim grebenima, koji su sada zbog velikog snega krajnje teški za prelaz i našim jedinicama opasni. Izabran je bio najkraći i najbolje odgovarajući pravac i put, kako bi se brigada probila van blokade ofanzive i pomakla prema istoku u Štajersku.

Brigada operiše sada u Savinjskoj dolini.

2. — Javljam Vam da je štab zone, u sporazumu sa PK-om za Štajersku, odlučio da na Pohorju formira novu brigadu.⁵

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332111.

² Vidi dok. br. 7.

³ Alojz Pacek

⁴ Vidi dok. br. 7, 9, 30 i 184 i Zbornik, tom VI. knj. 9. dok. br. 91.

⁵ Pohorska brigada — kasnije Jedanaesta slovenačka NO brigada »Miloš Zidanšek« — formirana je 8. januara 1944. u Primožu na Pohorju od jedinica bivšeg Pohorskog odreda i bataljona koji je stigao sa sektora Koruške. Prvi komandant brigade bio je Boris Cižmek Bor a politkomesar Franta Komel.

Potrebe za formiranje brigade su sledeće:

a) Pojačanje aktivnosti i ofanzivnosti naših jedinica na krajnjem severnom području naše zone. Odred kao takav nije imao one udarne snage da bi mogao udovoljiti potrebama.

b) Razbijanje i uništavanje organizovanja Plave garde baš na sektoru Pohorja, Ptuja i Dravskog polja, gde se, prema izveštajima VOS-a, već nalaze i naoružane grupe. Brigada, kao jaka udarna snaga, bila bi u stanju da te pojave razbije i uništi pre nego što bi plavogardisti mogli da stvore jake pozicije za oružanu borbu protiv naših jedinica, što joj je i postavljeno u zadatak.

c) Izvođenje mobilizacije na sektoru Pohorja sa brigadom bi se znatno ubrzalo jer bi bila u stanju da izvede prilično široku mobilizaciju, a sa akcijama bila bi u stanju da izvestan broj i sama naoruža. Pored toga i samo prisustvo brigade na tom sektoru mnogo bi uticalo na dalji razvoj borbe u tim krajevima, gde je narod već znatno promenio svoj stav prema našoj vojsci, te bi se i to u velikoj meri ubrzalo a stvorili bi se svi uslovi za opštu mobilizaciju.

d) Pored toga imali smo u vidu i Vašu naredbu od septembra meseca,^u gde je naglašeno da naš štab mora težiti za tim da se nakon formiranja brigade »Slavko Slander« što pre formira još jedna brigada na Pohorju. Imajući u vidu tu Vašu naredbu i potrebe koje su se pojavljivale, već smo pristupili izvršenju. Politkomesar zone drug Ciril⁷ i drug Bor⁸ su tu organizaciju i formiranje brigade već izveli najkasnije do 6. o.m. i očekujemo njihov izveštaj.

Iz Vaše naredbe zaključujemo da se Glavni štab ne saglašava sa našim postupkom. Molimo za objašnjenje da li da brigada kao takva ostane i vrši zadatke po našim već izdatim direktivama ili pak moramo od nje ponovo formirati odrede kao što nam u sadašnjoj naredbi nalažete?

Naše mišljenje i predlog jeste, da bi sada, kad je formiranje već izvedeno, bilo vrlo nezgodno iz brigade ponovo formirati odrede.

3) Sa ciljem uspostavljanja veze sa divizijom na Kozju otputovao je poručnik drug Platin, koji će da uredi i sve ostalo, kako bi sadejstvo i koordinacija operacija jedinica naše zone i divizije bili što tešnji.

4. — Pitanje mobilizacije smatra naš štab sada kao najvažnije, jer smo svesni potreba i koristi, a također i teških posledica koje bi usledile ako nas neprijatelj u tome predu-

hitri. Prilikom izvođenja iste imamo vrlo velike teškoće. Transportovanje novomobilisanih vezano je sa najvećim teškoćama, jer se Sava nalazi pod jakom stražom. Nemci imaju uporišta u Dolskom, Senožetama i Hotiču. Uz Savu stalno patroliraju i na prelazima postavljaju zasede. Tu nam je do sada bio jedini put preko Save, a sada je trenutno sprečen. Zbog toga smo više drugova poslali na teren da na drugim mestima organizuju kanale za prelaz. Čim to bude uređeno, umnožićemo naše transporte preko u Dolenjsku.

5) U smislu Vaše naredbe organizovaćemo podoficirsku školu pri štabu zone. Od sada ćemo da šaljemo pitomce za oficirsku školu u Dolenjskoj. Na poslednji kurs, koji je održan u Dolenjskoj, nismo ih mogli poslati, jer je naredba suviše kasno stigla do nas. O tome smo obavestili Odsek za kadrove pri Vašem štabu.

6) Odredili smo patrole za prenos oružja od Glavnog štaba do nas. Do sada je patrola druga Tomaža³ bila u Dolenjskoj najmanje pet puta, a donela je samo eksploziv. Za oružje, mine itd. drug Tomaž je javio da ih ne može dobiti jer toga više nema na raspoloženju. Naknadno smo saznali za njegov površni rad te smo ga smenili sa tog mesta i odredili drugog. Patrola će što pre opet otići do Vašeg štaba kako bi primila najpotrebnije: eksploziv, puške, puškomitraljeze, mine za lake minobacače i protivtenkovsku pušku. Pošto se znatno povećao i broj političkih radnika na terenu, koje vojska mora da naoruža, nužno je da nam pošaljete najmanje bar 30 pištolja. Naše jedinice su skoro sve pištolje, izuzev najnužnijeg broja za sebe, već predale. Broj političkih radnika i kurira, koji su još uvek bez oružja, ipak je još velik.

7) Pri štabu zone organizovali smo: odsek za veze, ekonomski odsek, sanitetski i obaveštajni centar. Propagandni odsek još nismo osnovali, jer za njega nemamo sposobnih ljudi. Drug Miloš Savinc¹⁰ i drug Mitja¹¹ još nisu stigli. Čim se jave, odmah ćemo ih odrediti na dužnosti koje ste Vi predložili.

Na svaki način je potrebna i popuna štaba zone. U sadašnjim prilikama kad su razmah, potrebe, zadaci i kontrola nad jedinicama veliki, nužno je da vojničke poslove kod štaba zone obavljaju bar dva čoveka. Pošto drug Bor za sada ne dolazi u obzir, ostaje nam jedino drug Simon,¹² komandant brigade. Molimo da u tom smislu preduzmete nešto za lakše funkcionisanje našeg štaba.

⁸ Leon Cibic

¹⁰ Milan Venišnik

¹¹ Dr Rudi Kac Mitja. Poginuo marta 1944. u bolnici »Triglav« kod Kamnika.

¹² Janko Sckimik

8) Obaveštavamo Vas da smo iz Slovenačkog primorja primili radio-aparat. S njime su došla tri druga. Povodom toga Vas molimo za objašnjenje da li moramo za održavanje radio-veze imati za svaki štab posebnu šifru ili pak možemo jednu šifru da upotrebimo za sve štabove sa kojima ćemo održavati veze?

Pošto sada ovde imamo *tri radio-predajnika* i prijemnika, mogli bismo da uspostavimo vezu sa Pohorjem i Kozjem. Povodom toga molimo za dozvolu kao i nekoliko uputstava po tom pitanju od Otseka za veze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Gorjan Božidar

Komandant:
Franc Poglajen

BK. 67

**IZVEŠTAJ OBAVEŠTAJNOG CENTRA ŠTABA ČETVORTE
OPERATIVNE ZONE OD 13. JANUARA 1944. OBAVEŠTAJ-
NOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVE-
NIJE O JAČINI I RASPOREDU NEMAČKIH SNAGA NA
PODRUČJU KAMNIKA'**

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
Obaveštajni centar
Br

Na položaju, 13. I 1944.

OBAVEŠTAJNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA

Situacijski izveštaj.

Promena oružanih snaga:

U Trzinu je bilo jako uporište od 200 ljudi, naoružanih lakim mitraljezima i s nešto automata. Većinom su bili Nemci. Patrolirali su samo po selu.

U Mengešu je bilo uporište jačine 200 ljudi, naoružanih teškim pešadijskim oružjem, tj. sa 3 laka topa i teškim mitraljezima. te nešto automata. Juče, tj. 12. I odneli su se, odnosno

pošli na voz, te se odvezli u pravcu Črnuča. Na njihovom mestu ostalo je nekoliko žandarma, čiji broj još nije poznat.

U Podšentjurju nalazilo se 150 do 200 SS vojnika, koji su se također 13. I odselili, odnosno otišli na voz u Trbovlje. Kuda su otišli još nije poznato. Na njihovom mestu ostalo je 25 žandarma.

Javljaju aktivisti, 12. I 1944.

Ostala uporišta su za sada bez promene. Pošto iz Štajerske, Koruške i Pohorja još nismo primili izveštaj kakvo je tamo stanje oružanih snaga, to vam izveštaj o tome za sada ne možemo da pošaljemo. Zbog slabih veza sa brigadom, koja se nalazi u Štajerskoj i Koruškoj, tj. brigada »Slavko Slander«, također vam ne možemo da pošaljemo tačne izveštaje. Sa brigadom već 4 dana nemamo veze. Prema izveštajima aktivista, prolazi i ceste u Štajerskoj i u delu Koruške nalaze se pod jakom stražom.

Pre nekoliko dana bila je provala u kamničkom srezu.¹ Usled izdajstva nekog kurira bilo je provaljeno nekoliko bunkera i kurirska karaula, preko koje smo dobivali vrlo važnu poštu.

Komisija VOS Kamnik je pre kratkog vremena pogubila 8 osumnjičenih belo i plavogardista.³ Nemci su zbog toga streljali u Begunjama 25 taoca a u Mengešu 30. Moral stanovništva jako je opao.

Javlja aktivist 12. I 1944.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Obaveštajni centar.
Avbelj Franc-Pajk

¹ Zbog izdajstva Gestatio je uspeo da likvidira nekoliko kurirskih stanica. Vidi dok. br. 208, 210, 215 i 219.

³ Tada su likvidirani saradnici Gestapoa: Miran Kvartič, Marjan Sever, Franc Polak, Vinko Pučko, Franc Lipar, Alojzij Mejač i Alojzij Plemelj. Kao agenti Gestapoa oni su se uvukli u razne forume OF, a istovremeno potajno radili na organizaciji Bele i Plave garde u kamničkom srezu. Pošto im je saradnja sa neprijateljem u potpunosti dokazana osuđeni su na smrt i pogubljeni 25. novembra 1943. godine. Vidi Zbornik, tom VI, knj. 6, dok. br. 37. napomenu 8. i Kamniški zbornik, Letnik VII, str. 174.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 13. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBA-
MA PETE I PETNAESTE BRIGADE PROTIV NEMAČKE
KOLONE KOD RIBNICE I VELIKIH LAŠČA, O JAČINI I
RASPOREDU NEPRIJATELJSKIH SNAGA U ZONI DIVI-
ZIJE¹**

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj. 13. I 1944. u 11.40

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

V brigada. 12. I, oko 8 časova ujutro, neprijatelj je iz Kočevja krenuo u pravcu Ribnice.-' Jačina kolone cca 150 ljudi, 36 automobila i 5 tenkova. V brigada je tu kolonu napala i tukla te zapalila 1 automobil. U Ribnici se ta kolona zaustavila do 12 časova i odatle krenula dalje. U Ribnici je vatrom bacača zapaljen još jedan kamion, kojom prilikom su bila 2 ranjena. Kolona je krenula prema Ljubljani i naišla na zasede XV brigade, od kojih je bila napadnuta. Brigada nije imala svih snaga na položaju i zbog toga je ta kolona brzo uspela da dođe u Vel. Lašče, odakle je krenula prema Ljubljani. Zapaljen je 1 automobil. Čim je zaseda XV brigade, jedna četa i po, primila borbu, bile su na položaj poslate i druge jedinice koje su zakasnile, jer je neprijatelj u međuvremenu odstranio prepreke i otišao kamionima dalje, te su se jedinice, koje su kasnije stigle na položaj, tukle samo s pešadijom. Ovde je stanje sledeće: Od Kočevja do Vel. Lašča nema uporišta. U Vel. Laščama nalazi se oko 400 Nem. i domob. (nešto kod Sv. Roka). U Rašici ima oko 200 Nem. i domobrana, te u Račni oko 200 Nemaca i domobrana s kamionima i tri tenka. U Račnu su došli 10. I, nastanili se po kućama i još se tamo nalaze. Stanje na Ljubljanskom barju još nije jasno i još ne znamo kako je tamo. Poslate su obaveštajne patrole ali se još nisu vratile.

U Grosuplju se nalazi 150—200 neprijateljskih vojnika. U Kočevju se nalazi cca 700 vojnika, od kojih 250 Nemaca i 450 domob. Nastanjeni su u vilama »Deka«, »Kajfež« i »Pere«. Domobrani se nalaze u gimnaziji i vili »Retel«. Nemci imaju komandu u kući Cetinskog a domobrani u Romovoj vili. U Marijinom domu imaju bolnicu. U Kočevju se nalaze 3 tenka,

4—5 oklopnih kola i nekoliko tenkova. Imaju 3 topa manjeg kalibra. Po ulicama su počeli da grade bunkere. Svi bunkeri su obezbeđeni žicom a oko žice položene su mine. (Prema pričanju civila puštena je električna struja.) U toku noći 12. na **13.** o. m. naši su porušili železnički most, podvožnjak, kod sela Močile i drumski most kod Zlebiča.

Drug komandant Ciril³ i zam. politkomesara drug Leko⁴ otišli su u XV brigadu da tačno izvide situaciju. Tamo se nalaze i oper. oficir Korpusa i načelnik štaba drug Pehaček.

Naši radio-telegrafisti čuju vašu radio-predajnu stanicu, ali izgleda da vaši ne mogu dobiti vezu.

Šaljemo vam radiogram druga Pehačeka, za slučaj ako ga naša radio-stanica ne bi mogla da preda.

Brigade javljaju da im nedostaje Mauser municija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože **Borštnar**

Zam. komandanta, kapetan:
Kaco"

¹ Franc Hočevar

⁴ Aleksandar Marjanović

³ Radomir Božović

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE NOU DIVIZIJE OD 13. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O PRODORU NEMAČKE KOLONE NA PRAVCU KOČEVJE — RIBNICA — LJUBLJANA¹

**STAB XV DIV. NOV i PO
JUGOSLAVIJE**

na položaju, 13. I 1944.
u 18 časova

ŠTABU VII KORPUSA NOV i PO JUGOSLAVIJE

na položaju

Operativni izveštaj
za 12. I 1944.

V" *S.N.O.U.B.*

U toku noći neprijatelj je tenkovima i autoblandama patrolirao cestom Kočevje — Ribnica i zaposeo brdašce iznad Dolenje Vasi. Sa blindama su patrolirali i do Rakitnice. Oko 8 časova (ujutro) neprijatelj je kretao iz Otavica u 3 uzastopne streljačke linije pravcem Gorica Vas — Ribnica. Bilo je cca 150 ljudi. Kod Goriče Vasi izradili su provizoran mostić preko jarka, preko koga se kasnije kretala neprijateljska kolona automobila, koja je u 9.15 krenula preko Dolenje Vasi — Lipovca — Otavica i odatle dalje preko polja za Ribnicu. U početku Ribnice kamioni su se zaustavili. Na putu je kolonu tukla topovska baterija sa topom i zapalila jedan automobil.² Sa položaja iznad Zadolja bacač I bataljona razbio je i zapalio neprijateljski kamion u Ribnici. Tom prilikom je neprijatelj imao 2 ranjena. Neprijateljska kolona je brojila 36 automobila koji su skoro svi bili prazni. Pored toga je prema Ljubljani krenulo 5 tenkova. Veliki tenk od 35 tona nije primećen da se kreće prema Ljubljani. Neprijatelj je preko celog dana držao zasedu kod Jasnice. Oko 12 sati krenuo je iz Ribnice dalje. Oko 14 časova neprijatelj je počeo da povlači zasede između Dolenje Vasi i Rakitnice.

Zbog borbi od 9—11. o. m.³ I bataljon nije održavao vojne časove. Politički rad izvodio je sa novim borcima — o AVNOJ-u i o novoj vladi. U ostalim danima borbe nije bilo političkog rada.

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 15a'L.

² Vidi dok. br. 68 i 75.

³ Vidi dok. br. 46, 47, 55. 58 i 59.

3. bataljon je 9. o. m. održao vojne časove, borbenu i strojevu obuku. Politički rad: komentarisanje okružnice IOOF. Ostalih dana zbog borbi nije imao nikakvih časova.

2. bataljon: od 9. o. m. strojeva obuka, a za ostale dane nismo primili izveštaje. Politički rad 9. o. m.: diskusija o sadašnjem političkom položaju. Za ostale dane nismo primili izveštaje.

Topovska baterija: od jutra do uveče nalazila se na položaju i tu je izvodila vežbe s topovima. Politički rad: 9. o. m. čitanje radio-vesti i komentarisanje napredovanja CA.

/V SNOU brigada.

Zbog odlaska artiljerijskog divizionu XV divizije⁴ izvršili smo pregrupaciju bataljona:

1. bataljon na položajima (nepromenjen položaj) oko Kostanjevice. Nikakvih promena.

2. bataljon na liniji Barončevo brdo — Sv. Rok. Nikakve promene. Produžuje se raskopavanje cesta.

3. bataljon je sa jednim vodom zaposeo položaje koje je do sada držao 2. divizion artiljerije XV divizije. Mitraljeskom vatrom sprečio je neprijatelju gradnju bunkera na Grmu. Inače nikakve promene.

4. bataljon svojim razmeštajem kontroliše položaje na sektoru Novo Mesto — Vahta do Krke. Stanje je mirno.

Topovska baterija — nikakvih promena.

Nije izvršena nikakva mobilizacija.

Vojnički rad: 1. bataljon: strojeva obuka. 2. bat.: praktična stražarska služba. 3. bataljon: vojni časovi o disciplini i zadacima dežurne čete.

Politički rad: 1. bat.: o položaju na Balkanu i na istoku i značaj AVNOJ-a. Politkomesar održao je sastanak sa rukovodiocima bataljona. 2. bat.: program OF. Politkomesar bataljona je održao sastanak sa svim bataljonskim obaveštajcima. 3. bataljon: politički časovi sa objašnjavanjem akcija u SSSR. 4. bat.: raskrinkavanje izbegličke vlade u Londonu.

Komesar brigade održao je sastanak sa svim politkomesarima i njihovim zamenicima.

Održan je sastanak svih komandanata bataljona, ubrajajući i 1. bat. I.C., sa štabom brigade.

Štab artiljerije XV divizije:

1. divizion: 1. haubička baterija nalazila se u pokretu u pravcu Kočevja. Određeni su ljudi koji će prevesti 150 granata

za haubicu 100 mm iz Mavrlena prema Kočevju, koju će zakonspirisati kod Mačkoveca. Zbog zaposlenosti ljudi nije bilo vojnih vežbi i političkih časova.

2. divizion: do 18 časova nalazio se u Birčnoj Vasi, sa zadatkom blokade Novog Mesta i rušenja komunikacija. U 2 časa posle podne zaseda tog divizona otvorila je vatru na neprijateljsku kolonu, jačine jedne čete, koja je prodirala iz Novog Mesta. Naših žrtava nije bilo a neprijateljski gubici nisu poznati.

Operativne izveštaje za XII i XV SNOU brigadu do sada još nismo primili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik,
Savo Konvalinka

DOSTAVLJENO:

Glav. štabu NOV i POS i
Štabu VII korpusa.

BK. 70

**ZAPOVEST ŠTABA SEDME SLOVENACKE NOU BRIGADE
»FRANCE PREŠERN« OD 13. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA
PRVOG I ČETVRTOG BATALJONA ZA IZVRŠENJE MARŠA
PRAVCEM LESKOVICA — KOPACNICA — SOVODENJ —
ŽIRI¹**

**STAB VII SNOB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju 13. I 1944.
Br. 65**

Predmet: novi položaji.

ŠTABU I i IV BATALJONA I KOMANDI ŠTABNE PATROLE

Zbog divizijskih akcija, koje se izvode ovih dana,² određujemo pokret na nove položaje i to:

I bataljon kreće danas u 17 časova na Zirovski vrh i zauzima se kod seljaka Selaka.

IV bataljon i štabna patrola kreću u isto vreme u Gorenji Vrsnik.

I bataljon neka kontroliše teren prema Gorenjoj Vasi, Lučinama, pravac prema Sv. Trije Kraji, pravac prema Rovtama.

IV bataljon neka kontroliše: pravac prema Lučinama, prema Spodnjoj Idriji i samoj Idriji, a također i pravac prema Sv. Trije Kralji i cestom prema Rovtama.

Bojne patrole moraju da spreče svaki eventualni upad neprijatelja u Ziri.

Patrole, koje su bile sinoć poslate u izviđanje terena, priključiće se pojedinim jedinicama na licu mesta.³

Štabovi bataljona dužni su da blagovremeno obezbede vodiče za pokret.

Pravac kretanja: Leskovica — Kopačnica — Sovode.nj — Ziri. Posle toga se tu delimo i I bataljon kreće na Zirovski vrh a IV bat. i štabna patrola u Gorenji Vrsnik.

I bataljon dužan je da odmah uspostavi veze sa štabom brigade.

Štabna patrola dužna je da ostavi veze u Slugovoj dolini sa II bataljonom.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petelinšek Ludvik (Ort) s. r.
Crt

V. d. komandanta.
Jereb Slavko s. r.
Jereh

³ Vidi napomenu 2 u dok. br. 61.

¹ Drugi bataljon je posle akcije na Poljane 5. januara krenuo preko Selške Sore da izvrši značajniju akciju na pruzi Kranj — Radovljica (vidi dok. br. 34). Istog dana Stab Brigade poslao je Štabu Drugog bataljona sledeće naređenje: »... Izvršite predviđene akcije a zatim neka vaš bataljon pređe u Slugovu dolinu (Crni vrh) (nap. Redakcije: Slugova dolina je naziv doline od Crnog vrha prema s. Novaki).

Dok se nalazite na označenom sektoru održavajte vezu sa nama preko Slugove doline, gde se nalazi naša javka, do komande mesta Cerkno.

U slučaju nekih hajki ili većeg naleta neprijatelja na vaš sektor, izbegavajte frontalne sukobe i nastojte da se povučete na ovu stranu (Slugova dolina).

**IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA ŠESNAESTE SLO-
VENACKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 13.
JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET
PRVE DIVIZIJE O AKTIVNOSTI TREĆEG BATALJONA¹**

STAB XVI SNOB
„JANKO PREMRL VOJKO«
Propagandni odsek
Položaj, 13. januara 1944.
prot. br. 14.

PROPAGANDNOM ODSEKU XXXI DIVIZIJE

Platni izveštaj za dane 7, 8, 9, 10, 11, 12. o. m.

Dana 7. o. m. naša jedinica III bataljona napala je Idriju teškim bacačem, teškim i lakim mitraljezom. Na Idriju je ispaljeno 10 teških i 6 lakih mina. Jedinica je time prouzrokovala veliku paniku među neprijateljem, koji je iz gostiona i bioskopa počeo da beži bez šinjela i kapa. Proteklo je 3/4 sata pre nego što je neprijatelj reagovao vatrom. Naša jedinica se posle toga povukla bez gubitaka. Krećući se oko Idrije i Vojskog, ista jedinica zaplenila je 6 kola municije za teški i laki bacač, za teški i laki mitraljez, za puške, upaljače i barut z? bacač, tri teška mitraljeza i protivavionski mitraljez.

Dana 3. o.m. bio je drug Petar, rodом Francuz, iz I bat. poslat u patrolu. Na nesreću slučajno je izgubio vezu sa ostalim drugovima. Dok je tražio drugove bio je primoran da zanoći kod nekog seljaka u štali, ne znajući da se u kući nalaze belogardisti i Nemci. Neprijatelj ga je otkrio i pokušao da ga zarobi, ali Petar se snašao i, kad su belogardisti otvorili vrata, bacio među njih bombu. Među njima je izazvao paniku a sam ie sa puškomitraljezom iskočio kroz prozor i pobegao dolinom. Pri likom skoka slomio je kundak mitraljeza. Neprijatelj je tek kroz neko vreme pokušao da puca za njim ali se Petar spasao. Dva dana tražio je vezu sa svojom jedinicom, koja se za to vreme već premestila na nove položaje, i posle toga se srećno sa svojim puškomitraljezom vratio svojim drugovima.

Moral drugova u vojsci je dobar i stalno se poboljšava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik odseka:
Jaroš²

V. d. ratnog dopisnika
Šraj Jože-Jože

IZVEŠTAJ PRVOG BATALJONA OSAMNAESTE NO BRIGADE »SOŠKE« OD 13. JANUARA 1944. ŠTABU BRIGADE O DEMONSTRATIVNOM NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE DOBLAR'

**I BATALJON
XVIII SNOB SOSKE**

Na položaju 13/1 1944.

ŠTABU XVIII BRIGADE SOŠKE

Na položaju

Ratni izveštaj o akciji koja je preduzeta u noći od 11—12. I 1944.

Prema naredbi štaba brigade¹ zaposeli smo određene položaje. U selo Markiči stigli smo sa bataljonom već posle podne u 15 časova. Odatle su rukovodioci otišli u selo Avšje.³ U mraku su komandiri i štab otišli da pregledaju položaje. Posle pregleda položaja otišli smo po bataljon. U 21 čas i 30 minuta rasporedili smo čete na položajima. U 23 časa čuli su se prvi pucnjevi na pruzi. Na ovo mi nismo odmah odgovorili vatrom. Odmah posle toga započela je jaka vatra svih bataljona koji su napadali neprijateljska uporišta. Tako smo se i mi javili sa nekoliko rafala. Kurire smo odmah poslali u štab brigade da Vam dostavimo izveštaje. Položaje smo držali sve do detonacija, koje su usledile u dužim razmacima.

Vezu sa 3. bataljonom nismo mogli da dobijemo.⁴ Do njih smo poslali dva kurira ali su se vratili bez veze. Kad smo primetili kretanje neprijatelja ispred električne centrale, otvorili smo na njega jaku vatru. Oni su također odgovorili jakom vatrom iz teških mitraljeza (šaraca) a takođe su izbacili na nas i 5 mina iz teškog bacača.

U 3 sata i 30 minuta cestom iz Sv. Lucije stigao je jedan automobil. Na njega smo otvorili jaku vatru. Automobil se momentano zaustavio, ugasio farove i posle kraćeg zastanka produžio put. Posle 20 minuta vratila su se dva automobila. Zaustavili su se na donjoj cesti ispod centrale. Ta cesta vodi

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 286 III.

² Naredba nije pronađena. Bataljon je dobio zadatak da izvede demonstrativan napad na nemačko uporište Doblar i da postavi zasedu prema Sv. Luciji (vidi dok. br. 79).

³ Verovatno se odnosi na s. Avška.

⁴ Vidi dok. br. 94.

uz samu Soču. Na njih smo otvorili samo još jedan rafal iz teške brede. Ostali su na mestu. Nismo mogli da konstatujemo da li su to autoblinde.

U 4 časa i 30 minuta vratio se naš kurir iz štaba brigade sa naređenjem da se povučemo u selo Tolminski Lom. U selo Strana stigli smo u 7 časova sa namerom da pokupimo spremu i komoru te da krenemo na novo određeno mesto Tolminski Lom. U to vreme primili smo obaveštenje da su Nemci već opkolili selo, ali smo zbog boljih položaja i dalje ostali u tom selu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
(Klanjšček Zdravko)
Zdravko

Komandant:
(P.poruč. Dabanović Mitar)
M. Dabanović

BR. 73

**IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG BATALJONA OSAMNAESTE
SLOVENAČKE NO BRIGADE »SOŠKE« OD 13. JANUARA
1944. ŠTABU BRIGADE O BORBI PROTIV NEMACA KOD
SELA STRANA'**

**1. BATALJON
XVIII SNOB »SOŠKE«**

Na položaju, 13. I 1944.

ŠTABU XVIII BRIGADE SOŠKE

Na položaja

Ratni izveštaj od 12. I 1944.

Iz akcije se bataljon vratio u 7 časova.² Već u 8 časova čuli smo rafale teških mitraljeza iz sela Tolminski Lom. Nemaca, koji su stigli u to selo, bilo je 50, i to 25 Nemaca i 25 Mongola. U selu su se podelili u dve kolone sa ciljem da nas opkole. Prva kolona išla je cestom koja vodi u Kanalski Lom. dok je druga kolona išla stazom u nameri da nam dođe iza leđa. Mi smo odmah rasporedili bataljon i obezbedili se pred

svakim iznenađenjem. Kolonu, koja je dolazila u selo Kanalski Lom, odmah je napala lakim mitraljezima naša zaseda, kojom je rukovodio sam komandant. Nemci su se razbegli po selu i bez reda bežali natrag odakle su došli. Kad je druga kolona čula da smo napali prvu kolonu, počela je jako da gađa naše položaje teškim bacačem i teškim mitraljezima (šarcima). Mi smo ostali na svojim položajima. Kolona, koja je htela da nam zađe iza leđa, nakon kraćeg gađanja napustila je svoj položaj i pošla za svojom prvom kolonom koja je bežala u neredu. Borba se vodila od 9 do 10 časova.

Prema izveštajima koje smo primili od terenskih radnika, Nemci su imali dva mrtva i jednog ranjenog. Mi nismo imali nijednog ranjenog. Odmah iza toga bila je za njima poslata patrola u pravcu Tolminski Lom. U tom selu nije o njima bilo više ni traga. U tom selu su izjavili da će se vratiti s jačim snagama. Mi smo ostali u pripravnosti.⁸

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
(Klanjšček Zdravko)
Zdravko

Komandant:
(P.poruč. Dabanović Mitar)
M. Dabanović

**IZVEŠTAJ DRUGOG BATALJONA OSAMNAESTE SLOVENACKE NO BRIGADE »SOŠKE« OD 13. JANUARA 1944.
ŠTABU BRIGADE O NAPADU NA NEMACKO UPORIŠTE
DOBLAR¹**

**STAB 2. BATALJONA
XVIII SNOB**
Položaj, 13. I 1944.

ŠTABU XVIII S.N.O.B.

Predmet: Ratni izveštaj.

Bataljon je u noći od 11. na 12. o. m., prema naredbi štaba brigade,¹ izveo akciju. Bataljon je stigao u blizinu mesta i podelio se u dve grupe:

1. grupa, pod rukovodstvom druga komesara bataljona, imala je zadatak da obezbedi miniranje železničkog mosta. U 23. č. i 15 min. ta je grupa zauzela položaje iznad mosta. Tačno u 11 č. i 30 min. gađala je mitraljezima stražaru. Posle kratkog otvaranja vatre osmatrala je teren. Posle ponovnog gađanja nije se ništa primetilo. Tada je patrola otišla da pregleda most i stražaru i javila da se na tom sektoru neprijatelj trenutno ne nalazi. Odmah je bio obavešten drug komandir minera koji je stigao sa svojim ljudima i otpočeo svoj zadatak. Za sve vreme dok su mineri radili ta grupa je štitila most u oba pravca, iznad samog mosta. To obezbeđenje je trajalo dok mineri nisu završili svoj posao i dok most nije poleteo u vazduh. Za to vreme morala se povući u zaklon, a nakon eksplozije je ponovo zaposela položaje iznad ceste da štiti operacije 2. grupe.

2. grupa: pod rukovodstvom druga komandanta bataljona imala je zadatak da napadne stražaru na železničkoj pruzi i da likvidira posadu. Pre no što je započela akcija, grupa se podelila u dva dela. Jedan deo — 11 ljudi sa 3 p. mitraljeza — pod rukovodstvom komandanta bataljona, imao je zadatak da sa leve strane napadne stražaru, a drugi deo — 8 ljudi sa 2 p. mitraljeza — pod rukovodstvom druga zam. komandanta bataljona, da napadne stražaru sa suprotne, desne strane.

Kako nije bilo javljeno da se na toj strani stražare nalazi železnički most, koji je pod stražom, straža je odatle zapucala na grupu koja je prilazila stražari sa te strane. Tako se nepri-

jatelj nalazio na svom mestu pre no što je započeo napad. Kako je nedostajalo samo nekoliko minuta do određenog časa, napad je počeo u 11 č. i 20 min. Odmah je otpočeto opkoljavanje mosta na koji je dotrčalo još oko 8—10 neprijatelja sa 1 nemačkim teškim mitraljezom. Kad su primetili da su opkoljeni, otvorili su jaku vatru iz pušaka i teškog mitraljeza. Na to su pozvani da se predaju. Kad su videli da nemaju izlaza, bili su prinuđeni da se predaju. Posle zauzimanja mosta, počeo je sa obe strane juriš na stražaru. Juriš je bio toliko snažan da je stražara bila zauzeta u nekoliko minuta. Kod stražare bila su 4 Nemca mrtva i 2 teže ranjena. . . .

Grupa sa leve strane još pre no što je stigla do stražare, u nalletu je zauzela 1 teški bacač i 1 teški mitraljez. Posle likvidacije stražare, koja je bila zapaljena, obe su se grupe sjedinile, zauzele viši položaj i sa bacačem i zaplenjenim teškim mitraljezima obasuli vatrom obližnje neprijateljsko uporište kod mosta preko Soče. Nekoliko mina pogodilo je most. Kraj akcije i povlačenje izvedeno je u 3.30 č.

U toj akciji zarobljeno je na mostu 10 Turkestanaca u nemačkoj službi, sa opremom. U blizini i u stražari zaplenjen je sledeći materijal:

1 teški bacač

18 mina za bacače, koje su bile bačene na neprijateljsko uporište, nekoliko nemačkih ručnih bombi

35 raketa

1 bicikl

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE NOU DIVIZIJE OD 14. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O PRODORU NEMAČKE MOTORIZOVANE KOLONE IZ VELIKIH LAŠČA PREMA KOČEVJU¹

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 14. I 1944. u 16.45 časova.

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

13—14.

Neprijatelj je u noći 13—14. o. m. u 10 časova uveče, počeo iznenada da prodire sa 10 kamiona i 2 tenka iz Vel. Lašča prema Kočevju.² Pošto je XV brigada imala noću u zasedi samo manje jedinice, neprijatelj je uspeo da se nakon kraće borbe probije i produži put prema Kočevju. Također mu je uspeo i kod V brigade da se posle kratke borbe probije do Kočevja. Pošto su kod Goriče Vasi i Dolenje Vasi porušeni mostovi, neprijatelj je vozio samo njivama uz prugu, te je na taj način izbegao i zasede V brigade.

Kako neprijatelj već zna za naše zasede te ih izbegava, izdali smo V brigadi naređenje da sa dva bat. postavi zasedu na položajima Podgora — Jasnica — Koblerski hrib. Preostali bataljon i top. bateriju prebacili smo na položaje Kot — Breže te na sektoru Breže — Fužine postavili neprijatelju zasedu. XV brigada drži sa jednim bataljonom zasedu na okukama zamka Ortnek i na suprotnoj strani ceste, sa zadatkom povezivanja sa V brigadom. Jedan bataljon se nalazi na Sv. Gregoru, sa zasedom kod Vel. Lašča i kontrolom terena, kako neprijatelj ne bi zašao iza leđa bataljonu koji se nalazi u zasedi. Jedan bataljon se još nalazi na Ilovoj gori, sa zadatkom da postavlja zasede neprijatelju koji se nalazi u Račni i kontroliše teren prema Grosuplju. Da li se neprijatelj još nalazi u Račni, ne znamo sigurno, jer od tog bataljona od juče još nismo primili izveštaj.

Štab divizije će se nalaziti u selu Dane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major:
Ciril³

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

² Vidi dok. br. 82.

³ Franc Hočevar

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE NOU DIVIZIJE OD 14. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA PETE I PETNAESTE BRIGADE I DOLENJSKOG NOP ODREDA U TOKU PRETHODNOG DANA¹

**STAB XV DIV. NOV i PO
JUGOSLAVIJE**
na položaju, 14. I 1944.
u 17 časova

ŠTABU VII KORPUSA NOV i PO JUGOSLAVIJE

na položaju

Operativni izveštaj
za 13. I 1944.

V SNOU brigada.

Položaj bataljona:

3. bataljon u Blatu i drži zasedu na Jasnici, prema Grčaricama i Kočevju, i iznad Dolenje Vasi.

1. bataljon u Danama.

2. bataljon u Vrbovcu i šalje patrole prema Kočevju i Videmu.¹ Tokom današnjeg dana na našem sektoru nije bilo nikakvih sukoba sa neprijateljem. U 9 časova stigao je iz Kočevja do Koblarja oklopni voz sa vojskom i radnicima. Kad je na njega otvorena vatra, brzo se povukao natrag u Kočevje. Neprijatelj produžava sa opravkom pruge. Prema pouzdanim informacijama prošlog ponedeljka su se spustila između Mahovnika i Kočevja, odnosno kod Đačkog doma, tri laka aviona, koji su odvezli ranjene oficire. U Marijinom domu se pored vojske nalazi i privremena bolnica za ranjenike iz poslednjih borbi. Teški tenk, koji je bio u akciji protiv naše brigade, nalazi se na opravci. U Kočevju neprijatelj raspolaže sa 6 autobusa. 3 teretna i tri luksuzna automobila, sa kojima vrši patrohiu službu i prevozi vojsku u zasede. Patrolnu službu vrši preirc Staroj Cerkvi. Domobrani, uz pomoć civila, punom brzinom grade bunkere od železničke stanice preko »Corpus Christi«³ u pravcu Male Gore. Iz pouzdanog izvora (civila) se javlja da je žica minirana i da je kroz nju provedena električna struja. Na

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

² Odnosi se na selo Videm — Dobropolje.

³ Naziv za crkvu na groblju u Kočevju.

Jasnici neprijatelj više ne drži zasedu. Patrola od 8 neprijateljskih vojnika došla je prugom do Lipovca i posle toga se vratila. Na sektoru Višnja Gora, Stična, Zagradec i Dvor nema nikakvih promena.

U noći 12—13. brigada je izvršila rekvizicije u Goričkoj Vasi kod posednika koje je područni sud u Ribnici osudio zbog neprijateljskog držanja.

Vojni časovi: 1. bataljon: ništa, jer su 3 čete nosile ranjenike, a jedna se nalazila u zasedi. 2. bataljon: 9. o.m. strojeva obuka. 10. o.m. strojeva obuka i rukovanje sa bacačem. 11. o.m. ništa, za 12. o. m. nije poslao izveštaj. 3. bataljon: kritika pojedinaca na osnovu rada u zadnjim borbama. Topovska baterija: nisu održavani časovi, jer se nalazila na položaju i u borbi.

Politički časovi: 1. bataljon: ništa* 2. bataljona imao je 9. o. m. predavanje po okružnicama o Drugom zasjedanju AVNOJ-a. Politkomesar je održao sastanak sa intendancijama u vezi sa pravilnim držanjem prilikom rekvizicija. 10. o.m.: ukidanje pijančenja, psovanja i pravilan odnos prema civilima. 11. o.m. nije bilo političkog rada. 12. o.m. bataljon nije poslao izveštaj. 3. bataljon: vojnoima je tumačena potreba učešća naših jedinica u borbi. Topovska baterija: tumačenje AVNOJ-a i [Nacionalnog] komiteta.

Dolenjski .odred:

(Sekcija Cerknica 1 : 100.000). Odred se nalazi na položajima Smrjene. Vodio je borbu s neprijateljem u jačini od 300 do 400 ljudi, koji je u 9 časova prodro u Pijavu Goricu. U 11.45 časova neprijatelju je iz pravca Velikih Lašča stigla pomoć od 12 punih kamiona i dve blinde (oko 250 ljudi). Odred se sa jednim bataljonom povukao na Gradišče, a sa jednim na Rogatec. Kad je neprijatelj našao selo Smrjene prazno, vratio se u Pijavu Goricu. Prilikom povratka, u 14 časova, upala je u zasedu našeg 1. bataljona neprijateljska kolona od 12 kamiona. Zaseda je razbila dva kamiona. Razvila se borba, u kojoj je 2. bataljon stigao u pomoć 1. bataljonu. Posle toga neprijatelj se povukao. Imao je mrtvih i ranjenih. Pomoć od 80 domobrana, koja je iz Grosuplja stigla preko Senturja, bila je naterana u bekstvo od naše patrole od 10 ljudi sa puškomitraljezom. U 16 časova neprijatelj je u jačini od cca 250 ljudi prodirao uz cestu Senturje — Lipljene. Stigao je do Vira i vratio se u Grosuplje.

U 17.30 prispelo je iz Ljubljane 15 kamiona Nemaca i domobrana, a istovremeno i iz Pijave Gorice veća kolona neprijatelja. Borbu smo prihvatili i još uvek je vodimo. U borbu smo poslali i kulturni odsek i obaveštajni vod. Do sada imamo samo jednog ranjenog.

Zbog borbi vojni i politički časovi nisu održani.

Dolenjski odred.

Dostavlja se operativni izveštaj za dan 12. I 1944 (sekcija ista).

U 10.30 časova je neprijatelj, cca 200 ljudi, prodirao prema Pijavoj Gorici. Borba se vodila do 14 časova. Nakon velikih gubitaka neprijatelj se povukao natrag u Skofljicu. U 14.30 časova 2. bataljon je napao kolonu od 10 kamiona, koja se kretala iz Vel. Lašča na položaj Gradišče, i uništio je jedan neprijateljski kamion pun vojnika. Kolona se povukla i sa sobom odvela razbijeni kamion. U 15.45 neprijatelj je sa tri tenka, 10 kamiona i cca 100 ljudi, pod zaštitom tenkova, pošao u Pijavu Goricu. Pešadija je bila odbijena. U 22 časa ta je kolona prodrla cestom prema Turjaku, mada je cesta bila dva puta raskopana (preko ceste su postavili železne traverze). U noći 12/13. o. m. vodili smo kraće borbe. 13. I ujutru neprijatelj je, u jačini 300—400 ljudi, prodro u Pijavu Goricu.

Imali smo jednog ranjenog druga.

Mada je ljudstvo zamoreno, moral i borbenost su dobri. Politički časovi su otpali.

XV SNOU brigada:

Kako juče nije stigao izveštaj te brigade, operativni izveštaj za 12. I dostavlja se kako sledi:

Raspored jedinica: 1. bataljon, položaj Skrlovica — Močile — Vel. Slevica. 2. bataljon, Sv. Gregor — kota 757 (zamak Ortnek). 4. bataljon je u 1 čas ujutro stigao na položaj Ilova gora.

U toku noći prekopavali smo cestu Vel. Lašče — Zlebič. Preko dana napadali smo neprijateljsku motorizovanu kolonu od 35 motornih vozila (kamioni i autoblinde).⁴ Borba se vodila do 16 časova. Uništili smo jedan kamion (zapalili) a dva oštetili. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i više ranjenih. Posle toga se kolona probila u Vel. Lašče a zatim u pravcu Ljubljane.

Vojne nastave nije bilo. Politički rad samo u 1. bataljonu i to: o značaju naših narodnih oficira i podoficira. Mobilizacije nije bilo. Miting nije održan.

Stanje na našem sektoru: Vel. Lašče 150 Nemaca i 300 domobrana. Rašica: 150—200 belogard. i 10 Nemaca. Male Lašče: 150—200 bega i kod Sv. Roka cca 80 bega i 20 Nemaca.

Operativni izveštaj za 13. I 1944.

Tog dana nije bilo neprijateljskih pokreta. Borbi nije bilo. Politički rad: 1. bataljon, o razvitku OF i potrebi oružanog otpora protiv okupatora. Vojna nastava nije održana.

⁴ Vidi dok. br. 68 i 69.

Mobilizacije nije bilo. Miting nije održan.

Stanje neprijatelja na našem sektoru je isto. Pored juče navedenih uporišta u Grosuplju se nalazi cca 500 Nemaca i domobrana; Polica, cca 200 Nemaca i domobrana; Turjak. 250—300 Nemaca i domobrana.

Pošto iz XII i IV SNOU brigade i iz štaba artiljerije XV divizije još nisu stigli operativni izveštaji, to ćemo iste poslati čim stignu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik,
Savo Konvalinka

Dostavljeno:
Glavnom štabu NOV i POS
Štabu VII korpusa NOV i POJ

BR. 77

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE NO DIVIZIJE OD 14. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O JAČINI NEPRIJATELJSKIH SNAGA U OGULINU I UNIŠTENJU PUTNIČKOG VOZA NA PRUZI SUŠAK — ZLOBIN¹

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ**
14. januara 1944. god. u 6 čas.

GLAVNOM ŠTABU i VII KORPUSU NOV I POJ

VIII brigada nalazi se na sektoru Kočevje sa zadatkom koji je dobila direktno od VII korpusa.²

Po podacima posada u Ogulinu broji: 400 ustaša, 80 žandarma, oko 450 domobrana i 15 Nemaca. Od težeg naoružanja imaju 3 topa 100 mm, jedan brdski top 75 mm. dva protutenvkovska topa, tri mala tenka i dva oklopna voza. Neprijatelj je dobro utvrđen u betonskim bunkerima i ograđen je bodljikavom žicom. Napad na Ogulin započinje danas u 4 časa izju-

tra.³ U akciji učestvuje VIII divizija sa dve brigade, a jedna brigada zatvara pravac Generalski Stol — Ogulin. Naša IX brigada, Karlovački odred, dva bataljona Plaščanskog odreda i X brigada zatvaraju pravac Crikvenica — Sušak.

IX brigada dobila je zadatak sadejstva i vršiće napad na Ogulin sa severozapadne strane, tj. napad na uporište Sv. Petar i zatim na sam Ogulin. I bat., u jačini jedne čete, napada na uporište Sv. Petar na liniji desno od reke Dobre, a levo šumskim putem između kota 519 i 523 prema Sv. Petru. II bataljon napada most i bunkere kod sela Puškarić Selo. III bataljon napada direktno Sv. Petar. IV bataljon nalazi se u rezervi. Sa naše strane učestvuje u akciji i jedan brdski top.

Komandant divizije nalaziće se na položaju.

X brigada nalazi se na položaju Fužine — Lič i Mrzla Vodica sa zadatkom zatvaranja pravca Sušak — Zlobin i Crikvenica.

Dana 13. o. m. III bataljon iste brigade napravio je zasedu na pruzi Sušak — Zlobin i minirao prugu u momentu kad je naišao voz. Voz se sastojao od dve lokomotive i tri vagona. Voz je naišao danju oko 10 časova. Minereri su zapalili fitilj i detonacija je odmah onesposobila obe lokomotive. Zaseda je otvorila jaku vatru na voz, nakon čega su iskočili dva Nemca i jedan Rus te se predali bez borbe. Vozom su se vozili civili, koji su bežali pred partizanima, zajedno sa još tri Nemca. Tom prilikom ubijeno je 5 civila koji su bežali prugom sa Nemcima. Voz je vozio hranu u Zlobin za 4 dana za 400 Nemaca. Obe lokomotive su uništene. Naš plen iznosi: 2 nemačke puške i jedan nemački parabelum, hrana, cigarete i druga sprema. Saslušanje Nemaca i Rusa dostavićemo vam naknadno. Od zasede koja se nalazila na cesti Crikvenica — Kraljevica još nemamo izveštaja.

U brigadi se održavaju vojnički i politički časovi.

Od štaba divizije nalazi se komandant na položaju kod IX brigade, a komesar divizije vratiće se večeras ili najkasnije sutra, jer je otišao po spremu za diviziju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

V. D. komandanta — kapetan:
Petar Brajović

³ Napad nije izveden. Vidi dok. br. 25 i 83.

IZVEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 14. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET PRVE DIVIZIJE O NEUSPELOJ AKCIJI NA POSTROJENJA RUDNIKA U IDRIJI I STANJU BRIGADE¹

**ŠTAB XVI SNOB
»JANKO PREMRL VOJKO**
Na položaju 14. I 1944.

101

ŠTABU XXXI DIVIZIJE — IX KORPUSA NOV I POJ

U vezi primljenog naređenja mi smo, kako se vidi iz priloženog naređenja, odredili da se u noći od 13—14. o. m. likvidira centrala rudnika u Idriji. Vaše naređenje po tom pitanju primili smo 13. o. m. ujutro i odmah preneli potrebna naređenja našim bataljonima. Minerski vod se sa eksplozivom nalazio u sastavu 2. bataljona, te je sa komandantom brigade kretao preko Ledina na novi sektor. Kuriri sa naredbom za 2. bataljon i za komandanta brigade otišli su u označenom pravcu u 10 časova pre podne. Usput su dva puta naišli na nemačke kolone, te su na taj način stigli do komandanta brigade i 2. bataljona tek u 20 časova. Zbog toga 2. bataljon su minerskim vodom nije stigao na određeno mesto, dok se 4. bataljon od 20 časova uveče do 3 časa ujutro nalazio u zasedi između Idrije i Godoviča. 3. bataljon, koji je trebalo da uništi rudnička postrojenja, također je čekao na 2. bataljon od 20 časova uveče do 3 časa ujutro. Kad je 3. bataljon stigao u blizinu Idrije, Nemci su otvorili jaku mitraljesku vatru a gađali su i bacačem. Zbog izostanka 2. bataljona i minerskog voda akcija se nije mogla izvršiti, te su se oba bataljona u toku jutra povukla na stare položaje.

Za današnju akciju⁵ postavili smo sve bataljone na određena mesta, kao što se može videti iz priložene naredbe. Položaje su bataljoni zauzeli u određeno vreme.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 282/1.

⁸ Naredbe nisu pronađene. Uspelu akciju na rudnik Idrija izvršio je 5. februara 1944. minerski vod Trideset prve divizije uništivši unutrašnja postrojenja rudnika.

[®] Odnosi se na napad na Godovič preduzet noću 14/15. januara 1944. godine. Vidi dok. br. 200.

[§] Naredba nije pronađena.

Pošto i pored svih napora u toku današnjeg dana nismo mogli za 3. i 4. bataljon nabaviti dovoljno hrane, te je ljudstvo primilo samo jedan obrok, komore oba bataljona za vreme današnje akcije zadržali smo u Dolenjim Predgrizama, gde smo za prvu potrebu nabavili nešto hrane, tako da će ljudstvo nakon povratka iz akcije dobiti opet jedan obrok. Sedište štaba brigade za vreme akcije također će se nalaziti u tom mestu.

Ljudstvo oba bataljona, tj. 3. i 4, veoma je zamoreno zbog napornog pokreta, te jučerašnjih i današnjih premeštania.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Josip-Branko
Kuk Josip
(Branko)

V. D. Nač. štaba:
Kap. Čapajev⁵

Komandant:
Milan Tominc

Op. oficir:
Major Hojan
Hojan

BR. 79

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE NO BRIGADE »SOŠKE«
OD 14. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE DIVI-
ZIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKE POSADE NA ZE-
LEZNICKOJ PRUZI OD LOGA DO DOBLARA¹**

STAB XVIII SNOB SOŠKE
Položaj, dana 14. I 44.

Predmet: Izveštaj o akciji.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Prema naredbi štaba divizije naša brigada imala je zadatak da u noći od 11. na 12. o. m. likvidira sve posade koje se nalaze na pruzi od sela Log, na levoj obali Soče, do Doblara.²

⁵ Jože Avsec. Poginuo nesrečnim slučajem 2. februara 1944. na Ravnama iznad Cerkljanskog vrha.

Trebalo je likvidirati posade, straže na mostovima i posle toga i porušiti dva mosta.

Raspored naših jedinica bio je sledeći:

1. *bataljon* imao je zadatak da izvede demonstrativni napad na uporište Doblar i da postavi zasedu prema Sv. Luciji.

2. *bataljon* imao je zadatak da likvidira uporište na mostu, i jačine 9 ljudi, i vrši obezbeđenje od neprijateljskog prodora sa pravca Kanala.

3. *bataljon* morao je da likvidira uporište Avče, gostionu, jačine 30 ljudi. Minerski vodovi 2. i 3. bataljona morali su pod zaštitom gornjih jedinica porušiti dva železnička mosta.

Levo i desno od naših jedinica nalazile su se jedinice 17. brigade, koje su vršile demonstrativni napad na Kanal i obezbeđivale bokove naših jedinica. Pred nama, na desnoj obali Soče, te su jedinice vršile demonstrativni napad na Ročinj.¹

Naše jedinice izvele su napad u određeno vreme. Borba je započela istovremeno na svim uporištima.

1. *bataljon* je sa automatskim oružjem i teškim bacačima gađao uporište Doblar, i vršio obezbeđenje od prodora neprijatelja sa pravca Sv. Lucije.⁴

2. *bataljon* napao je posadu koja se nalazila ispred mosta. Napadale su dve grupe, jedna sa leve, u jačini 11 ljudi sa 3 puškomitraljeza, a druga sa desne strane, jačine 8 ljudi sa 2 puškomitraljeza. Neprijatelj ih je primetio i počeo da puca, ali su ga naši borci opkolili, pozvali na predaju i izvršili juriš. Rusi su za to vreme ubili 3 Nemca i predali se. Uporište je za nekoliko minuta bilo na juriš zauzeto.

Isti bataljon postavio je također zasedu prema Kanalu i jednim delom svojih snaga obezbeđivao most, dok su mineri minirali.⁵

3. *bataljon* napadao je uporište, gostionu kod mosta. Naši borci su hrabro napadali, potpuno neutralisali vatru neprijateljskog automatskog oružja i nalazili se pred samim zauzećem uporišta. Tada je, oko ponoći, neprijatelju stigla pomoć iz Ročinja. Grupa neprijateljskih vojnika, koja je stigla iz Ročinja, zauzela je položaje na desnoj obali Soče i sa tih položaja mitraljezima i teškim bacačima gađala naše položaje. Tako su se naši nalazili pod duplom neprijateljskom vatrom. Brigadna rezerva zauzela je položaj na suprotnoj strani i odmah stupila u akciju, ali vatru neprijatelja, koji je gađao bacačem, nije mogla da neutrališe. Uzrok neuspeha našeg 3. bataljona je u

STAB XVIII. SVOH SOSEK.
Poleđa, dan 14.1.44.

2. nastop poražila v akciji.

STAB XXXII. DIVIZIJE.

Do naredbi štabe divizije je imela naša brigada nalogo, da v noči od 11. na 12.1.44. likvidira vse posadke, ki se nahajajo na prosti od vasi Soga, na levi strani Soče, do Doblarjev. Treba je bilo likvidirati posadke, strupe na mostovih in poteg poražiti dva mostova. Nasprotni naših edinic je bil sledeči:

1. bataljon je imel nalogo vršiti demonstrativen napad na postojanko Doblarje in postaviti nasedo proti Sv. Ludi j.

2. bataljon je imel nalogo, da likvidira postojanko na mostu, jušine 3. most, in da štiti pred prihodom sovražnika iz Kamala.

3. bataljon je moral likvidirati postojanko Aveš, gostilno, jušine 30 od Kistraka vodi 2. in 3. bataljona so morali po svojih gornjih edinic poražiti dva izolirana mostova.

Ker in Soča od naših edinic so bile edince 17. brigade, ki so vršile demonstrativni napad na Kamal in sicer v obliki naših edinic. Pred nami, na desni strani Soče, so se edince vršile demonstrativni napad na Rošinj.

Naša edince so izvršile napad v odrejenem času. Sogor so se pribela izločeno na vseh postojankah.

1. bataljon je s svojim obstreljeval postojanko Doblarji z neposrednim ognjem in tekoče brenčim in nasigural vsak šepet sovražnika od 500 metrov. 1. bataljon je napadel posadko, ki se je nahajala pred mostom. Napadalo so dva čuvani, dva s kavo, v jušini 11. most s 3 posrednostnimi, a drug s kavo strani, jušine 8. most s 2 posrednostnimi. Sovražnik jih je opazil ali se prijel preleteti, toda naši borci so ga obkolili, porvali naj se posadko in izvršili juris. Eni so medtem pobili 3 Soce in so prešli. Postojanka je bila odveta v par minutah na juris.

2. bataljon je tudi postavil nasedo proti Kamalu in v čim daljši svoji moči izvršil napad. Napad so minirali vršili miniranje.

3. bataljon je napadel postojanko, gostilno pri mostu. Naši borci so med postojanko opazili, posadka se neutralizirali opazni sovražnikova avtomobila opazili in so bili še tik pred avtomobil postojanko. Tudi je opazil posadko, prišla posadka sovražnika iz Rošinja. Skupno sovražnik opazil, ki je prišla iz Rošinja. Je savela posadko na desni strani Soga in in tak položaj obstreljevala naše položaje s mitraljezi in tekočimi brenčim, tako so bila naša pod dvojnimi sovražnikovimi ognjem. Posadka napredno je savela položaj na nasprotni strani in takoj stopila v akcijo, toda ni mogla neutralizirati sovražnikovega ognja, ki je stal prilejal s kamnom.

Naši napadna posadka 3. bataljona je v tem, Soga deli 17. brigade, ki so imeli nalogo, da vsoje napadajo sovražnikovo moč, ki bi hotela priti na postojanko, ki jih je napadala naša brigada, niso izvršili svoje naloge. Najni delov 17. brigade na postojanko v Rošinj je trajal samo 10 minut.

Minirski vojski na sektorju 2. bataljona, je izvršil svoje naloge in razruši telegrafski most, dolg 50 m; tako, da je polovico porušeno.

Minirski vojski na sektorju 3. bataljona, pa kljub veliki požrtvovalnosti vnaprejšnjim ni mogel izvršiti svoje naloge, ker je bil iz ostanjani sovražnikova stalno koncentriran na most.

Tudi opazil v tej akciji je: 1. teški bačur, 18 min za teški bačur, 2 mitraljeza /Škoda/, 18 pušk /Škoda/, 6 pistol, 2 nemški krustrelki, 18 avtomatske, 50 sign. raket, 1 poljski telefon, 1 bicikl, 3 granatni čevlji, 10 granat, 10 telegrafskih, 8 oboj, 4 sukne, 6 sukničev, 2 škrav upojnih hinc, 3 uze in drug vojni material.

Sovražnikova je imel 12 mrtvih in ve 8 ranjenih, 10 ujetih - Nemci, Slov. Naše izgube: 1 mrtvi, 1 teško ranjen, 13 lažje ranjenih.

Borci 2. in 3. bataljona so se napredno držali in jurisali na sovražnikove postojanke. Disciplin je bila doba.

Št. št. št. št. - svedoče naredal

Polikomisar:

Nač. Št. št.:

Komandant, kapetan

tome što delovi 17. brigade, koji su imali zadatak da vežu neprijateljske snage koje bi htele da dođu u pomoć posadama koje je napadala naša brigada, nisu izvršili svoj zadatak. Napad delova 17. brigade na uporište u Ročinju trajao je samo 10 minuta.

Na sektoru 2. bataljona minerski vod izvršio je svoj zadatak i srušio 50 m dugačak železnički most, od kojeg je polovina srušena.

Na sektoru 3. bataljona, i pored velikog zalaganja minera, minerski vod nije mogao da izvrši svoj zadatak, jer je već pomenuta neprijateljska vatra bila stalno koncentrisana na most. *Ratni plen* u toj akciji je: 1 teški bacač, 18 mina za teški bacač, 2 mitraljeza (šarca), 12 pušaka (Mauzer), 6 pištolja, 2 nemačka automata, 12 sanduka municije, 35 signalnih raketa, 1 poljski telefon, 1 bicikl, 8 pari cipela, 16 opasača, 10 ranaca, 8 čebadi, 4 šinjela, 6 bluza, 9 pari gaća, 3 sata i ostali vojni materijal.

Neprijatelj je imao 12 mrtvih i više ranjenih, 10 zarobljenih — Mongola.

Naši gubici: 1 mrtav, 1 teže ranjen, 13 lakše ranjenih.

Borci 2. i 3. bataljona držali su se hrabro i jurišali na neprijateljska uporišta. Disciplina je bila dobra.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Nač. štaba: Komandant, kapetan:

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 15. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU I AKCIJAMA JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 15. I. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju.

Raspored snaga:

XVIII divizija:² X brigada nalazi se na položajima Vrata Fužine — Mrzla Vodica. Bataljon, koji se nalazi u Fužinama stalno, danju i noću, uznemirava neprijateljsko uporište; sa demonstrativnim napadima.

IX brigada nalazi se na položajima Ljubošina — Trnova Poljana — Gomirje — Vrbovsko. II i III bataljon izvršili su demonstrativni napad na Ogulin i to na most i na vodnu crpku.

VIII brigada, koja se dosada nalazila na položajima Dolnji Lazi — Štalcerji — Rogati Hrib, po našem naređenju premestila se na položaje Polom — Vrbovec i smenila II bataljon V U.B. i III bataljon XV B., koji odlaze u sastav svojih brigada u svrhu veće koncentracije naših snaga.

XV divizija: IV U.B. i XII U.B. sa jednim divizionom artiljerije i jednim bat. V U.B. nalaze se na dosadašnjim položajima. V U.B. premestila se na sektor Velika Slevica — Ulačka, a XV brigada na nove položaje Zapotok — Visoko.

Odredi su ostali na istim položajima, s tim što smo Belokr. odredu izdali naređenje da sa jednim svojim bataljonom kontroliše komunikacije Kočevje — Koprivnik — Bela krajina.

Pokreti neprijatelja; borbe s neprijateljem.

I tokom 13. o.m. neprijatelj je pokušao da tenkovima i oklopnim vozilima kontroliše cestu Kočevje — Ribnica i cestu Škofljica — Grosuplje. Dol. odred vodio je brobu sa neprijateljem, jačine 300 do 400 ljudi, koji je 13. o.m. u 9 časova pro-

dro u Pijavu Goricu.¹ U 11.45 časova stigla je neprijatelju pomoć iz pravca Velikih Lašča i to 12 punih kamiona i dve blinde, ukupno cca 250 ljudi. Odred se zbog nadmoći morao da povuče s jednim bataljonom na Gradišče a sa drugim na Rogatec. Posle toga, kad je selo Smrjene zatekao prazno, neprijatelj se vratio u Pijavu Goricu. Prilikom povratka u 14 časova upao je u zasedu I bat. toga odreda. Zaseda je razbila dva kamiona. Razvila se borba u kojoj je neprijatelj imao velike gubitke, te je zbog toga bio prinuđen da se povuče. Pomoć u koloni od 80 domobrana, koja je dolazila iz Grosuplja, bila je od naše patrole, 10 ljudi sa jednim puškomitraljezom, naterana u bekstvo. U 16 časova neprijatelj u jačini cca 250 ljudi prodirao je uz cestu Šenturje — Lipljene. Stigao je do Vira i vratio se u Grosuplje.

Istog dana u 17.30 stiglo je iz Ljubljane 15 kamiona Nemaca i domobrana, a istovremeno se iz Pijave Gorice kretala veća neprijateljska kolona. Dol. odred primio je borbu ali detaljnih izveštaja još nemamo.

U toku ovog dana V brigada nije vodila borbe, a od XV brigade još nismo primili izveštaj.

Naši planovi:

12. o.m. otišao je na sektor Ribnica — Sv. Gregor — Smrjene načelnik našeg štaba sa oper. oficirom drugom majorom Križevskim,⁴ sa zadatkom da utvrdi situaciju na tom sektoru i da jedinicama na tom sektoru izda naređenja na osnovu konkretne situacije, kako bi sprečile svaki neprijateljski pokret na toj komunikaciji, i naređenje za napad i likvidaciju jednog ili više neprijateljskih uporišta.

Na osnovu izveštaja, koji su 14. o.m. ujutro doneli načelnik našeg štaba i oper. oficir drug Križevski, mi smo na zajedničkoj konferenciji štaba izradili plan za napad na neprijateljska uporišta Rašica, Male Lašče i Turjak.⁵ Sa tim konkretnim zadatkom su otišli do štaba XV divizije načelnik štaba drug potpukovnik Rade⁶ i oper. oficir drug Križevski.

Za to vreme uspostavili smo redovne veze sa Istarskim odredom. Pošto je komandant tog odreda drug Miha,⁷ zajedno sa svojim zamenikom Jožetom i int. odreda Vojkom⁸ dana 12. dec. poginuo, odred je privremeno postavio za komandanta

³ Vidi dok. br. 76.

¹ Jože Malnarič

⁵ Vidi dok. br. 102.

⁶ Rade Pehaček

⁷ Jože Iskra. Poginuo 12. decembra 1943. prilikom pada u neprijateljsku zasedu kod s. Pregarje.

⁸ Stanislav Zadu. Poginuo istom prilikom.

druga kap. Dragu Masla, komand, bat. III brigade »Iv. Gradnik«, koji se nalazio na odsustvu i na raspoloženju. Odred vrši dosta intenzivnu mobilizaciju te nam je počeo slati Transporte mobilisanih. Prvi transport stigao je u Notr. odred, koji je mobilisane u ukupnom broju 56 ljudi poslao u XVIII diviziju. Nju sada treba najpre ojačati. Za najkraće vreme poslaćemo na sektor Istarskog odreda jaču našu jedinicu sa zadatkom da izvede već pripremljenu mobilizaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁹

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

BR. 81

**PETNAESTODNEVNI IZVEŠTAJ OPERATIVNOG ODSEKA
DEVETOG KORPUSA NOVJ OD 15. JANUARA 1944. OPE-
RATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABU NOV I PO SLO-
VENIJE O RADU I BORBENIM DEJSTVIMA JEDINICA NA
SEKTORU KORPUSA¹**

STAB
IX KORPUSA NOV i POJ
Operativni otek
Položaj, 15. jan. 1944.
Op. 1

1-14/1-44.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
Operativno odeljenje
(Sekcija: Tolmm, Gorica, Idrija, Postojna, Vrhnika 1 : 100.000, 1
ital. izd.)

U poslednjih 14 dana, tj. od našeg poslednjeg izveštaja (31. 12. 1943)-' do 14. 1. 1944, jedinice našeg Korpusa imale su veliki broj uspešnih ofanzivnih akcija, od kojih su neke bile velikog obima (divizijske akcije). U tim akcijama oštećene su mnoge neprijateljske komunikacije, vozila i objekti na komunikacijama, a istovremeno su neprijatelju naneseni veliki gu-

*** Dr Jože Brilej**

bici, te zaplenjen priličan broj oružja svih vrsta i dosta različite opreme. U tom periodu pokazalo se veliko poboljšanje u svim jedinicama, kako po pitanju udarnosti ljudstva, tako i u rukovođenju kod komandnog kadra. Pokazalo se da su kao pouku očigledno koristili sve greške iz novembarske ofanzive protiv naših jedinica. Pored toga, ofanziva je ukazala na sve one koji nisu odgovarali kao komandni kadar a istakla također nove sposobne kadrove. Svi ti novi [kadrovi] i oficiri koje je poslao Vrhovni štab unose mnogo više ofanzivnosti i udarnosti u jedinice nego njihovi prethodnici, koji su bili smenjeni. Pored toga moglo se primetiti da svi oni koji su izdržali novembarsku ofanzivu predstavljaju dobar vojnički materijal i obećavaju da će postati odlični borci. Na taj način ne primećuje se naročito da je u ofanzivi brojno stanje jedinica bilo smanjeno za pribl. 20%, jer je otpalo (dezertiralo i nestalo) samo ono što je predstavljalo vrlo slab vojnički materijal i što je u izvesnim slučajevima unosilo paniku među dobre borce.

Da bismo pružili približnu sliku o obimu i rezultatu operacija pojedinih jedinica, dajemo hronološki pregled svih operacija naših jedinica u periodu od 1. do 15. o.m., tj. za akcije za koje smo u ovom periodu primili izveštaje.

I

XXXI DIVIZIJA NOV i POJ

24. 12. 1943.	Zaseda 16. SNOB »J. Premrl Vojko« napala je kod Medna kamion i ubila 2 belogardista.
26. 12.	Delovi 16. SNOB »J. Premrl Vojko« u sukobu sa odeljenjima Bele garde kod Goropeka ubili su 6 belih i više ih ranili. ³
	Istog dana je zaseda 7. SNOB »F. Prešern« kod Jeperce (na cesti Ljubljana — Kranj) napala luksuzni automobil i tom prilikom ranila i zarobila šofera a automobil uništila. Zaplenila 1 pištolj i 1 pušku. ⁴
26. 12.:	4. bat. i prateća četa 7. SNOB »F. Prešern« napali su kasarnu u Bohinjskoj Beli. Nemci su se nalazili u zboru (oko 150). Prilikom pada prvih mina iz bacača oni su se razbegli. Broj mrtvih i ranjenih nije se mogao utvrditi. ⁵

28. 12.: 1. i 2. bal. 7. SNOB »Fran. Prešern« u jurišu su proterali 3.000 [Nemaca], koji su sa svih strana nadirali prema Mohoru. Nemci su imali više mrtvih i ranjenih, koje su sve odneli.[®]
- Istog dana je zaseda 7. SNOB »F. Prešern« kod Podblice napala Nemce, koji su se panično razbegli.
28. 12.: 1. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko« napao je uporište Presku, ubio 2 Nemca i više ih ranio.⁷
- 28.-29.: Noću je min. vod 1. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko«, srušio dva mosta kod Sopota ispod Sv. Trije Kralji. Saobraćaj je prekinut najmanje za 10 dana.^K
29. 12.: 7. SNOB »F. Prešern« imala je sukob sa Nemačima kod Jamnika. U tom sukobu neprijatelj je imao 8 mrtvih i dva automobila ranjenih.³
29. 12.: Patrola 16. SNOB »J. P. Vojko« na cesti između Škofje Loke i Medvoda uništila je automobil, ubila šoferu i više ih ranila.
- 29.—30. 12.: 1. bat. 3. SNOB »I. Gradnik« napao je neprijateljsko uporište Ajdovščinu. Razvila se žestoka borba. Zbog nadmoći neprijatelja uporište nije zauzeto. Gubici neprijatelja nisu se mogli konstatovati.¹⁰
- Prema izveštajima terenskih radnika iz Kranja Nemci su u toku borbi od 26. do 29. 12. imali 120 ranjenih i 80 mrtvih.
30. 12.: Delovi 16. SNOB »J. P. Vojko« napali su automobil, uništili ga i ubili 2 Nemca, od kojih je jedan bio zam. šefa službe bezbednosti na Bledu Helmut Rozumek.¹¹
31. 12.: 1. bat. 16 SNOB »J. P. Vojko« u sukobu s Nemačima na Katarini ubio je dvojicu. Istog dana ubili su još 7 nemačkih žandarma.
1. 1. 44.: 3. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko« na tri mesta srušio je cestu Razpotje — Idrija.

[®] Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9. dok. br. 162 i dok. br. 9 i 203.

⁷ Vidi dok. br. 203 i 232.

⁸ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9. dok. br. 163.

• Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9. dok. br. 124 i 162.

¹⁰ Vidi dok. br. 12.

¹¹ Podatak nije tačan. Rozumek je umro posle rata u Nemačkoj. Vidi Zbornik, tom VI. knj. 6. napomenu 8 u dok. br. 37.

- 1.-2. 1.: Noću je patrola od 20 ljudi iz 16. SNOB »J. P. Vojko« napala belogardističko uporište kod Sv. Trije Kralji. Gubici neprijatelja nisu se mogli konstatovati.¹²
3. 1.: 1. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko« napao je četni fiansa, 5 ubio i 20 ranio.
5. 1.: Beli su u jačini od oko 400 ljudi (iz Rovta, Sv. Trije Kralji, Vrhlike i Ljubljane) napali 2. i 4. bat. 16. SNOB »J. P. Vojko«. Bataljoni su čitav dan izdržali u borbi. Neprijatelj je imao više ranjenih i 30 mrtvih. Uveče su se beli povukli u Sv. Trije Kralji i Rovte.¹³
- e. 1.: Nemci su kod Trebča (Crni Vrh kod Idrije) iznenada napali 4. Bat. 3. SNOB »I. Gradnik«, kome je odmah pošao u pomoć 2. bat. Nemce su odbili i 15 ih ubili.¹⁴

Pored tih akcija jedinice XXXI divizije izvele su nekoliko manjih napada za uznemiravanje neprijatelja, i druge manje akcije u kojima su ubile priličan broj Nemaca i belogardista, ali se tačan broj nije mogao konstatovati.

U tom periodu su jedinice XXXI divizije napadale neprijateljska uporišta, jedinice u pokretu i motorna vozila. Pored toga izvele su veliki broj sabotažnih akcija u cilju rušenja neprijateljske industrije, komunikacija i objekata na njima, kako bi što više onesposobile i sprečile, ili pak otežale neprijateljske napade sa oklopnim i motorizovanim jedinicama. Također su prekinule veze među neprijateljskim uporištima da mu time otežaju koncentraciju i obaveštajnu službu.

U toku navedenih borbi, koje su vodile jedinice te divizije, neprijatelj je imao najmanje 193 mrtva i preko 200 ranjenih.

II

XXXII DIVIZIJA NOV i POJ

21. 12.: Prema naknadnim izveštajima neprijatelj je prilikom napada na uporište Koritnica imao 6 mrtvih i 25 ranjenih.¹⁵
21. 12.: 1. četa 1. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« na cesti blizu Laza napala je automobil u kojem su se nalazila 3 civila i to: ing Johan Babnik iz Lju-

¹² Vidi dok. br. 200.

¹⁵ Vidi dok. br. 65 i 200.

¹⁴ Vidi dok. br. 42.

¹⁴ Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9. dok. br. 110, 115, 122 i 141.

- bljane, Franc Vran iz Celoveca i Franc Ješe iz Kranja. Svi su imali legitimacije izdate od tajne policije Gestapoa. Automobil je bio uništen. 1 sat kasnije bio je uništen još jedan automobil a putnici Italijani pušteni.¹⁰
26. 12. 2. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« imao je kod Renča sukob sa Nemcima. Ubijeni su 1 nemački oficir 1 podoficir, 2 vojnika, a zarobljena 2 Nemca i 1 fašist. Zaplenjen je 1 laki mitraljez, 10 pušaka 3 automata sa municijom, 3 pištolja i razni materijal. Nemački kamion je zapaljen.¹⁷
27. 12. 3. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« porušio je cestu između Ajdovščine i Cola, te između Cola Podkraja.
27. 12. Zaseda 18. SNOB »Soške« kod Kneže je naterala u bekstvo nepr. patrolu. Bilo je više mrtvih ranjenih.
- Istog dana neprijatelj je pokušao da napadne 3. bat. 18. SNOB »Soške« u Lepeni kod Boveca. Naš bataljon je jurišao i neprijatelja naterao u panično bekstvo, tako da je ostavio 10 mrtvih zarobili su 3 nepr., zaplenili 2 puškomitraljeza 7 pušaka, 2.000 [kom.] municije, 30 šinjela, cipele 1 drugi materijal.¹⁸
28. 12. Minerski vod 1. bat. 18. »Soške« SNOB srušio je 50 m žel. pruge između Kneže i Sv. Lucije.¹⁹
28. 12. 2. četa 4. bataljona 19. SNOB »S. Kosovel« vodila je borbu s Nemcima kod Lokoveca. Neprijatelj je ostavio 7 mrtvih i 15 ranjenih. Zarobili su 3, zaplenili 1 nem. mitraljez, 2 automata, 4 puške 2 pištolja, 1 dvogled, 30 kg slanine (koju su Nemci opljačkali a naši su je vratili natrag seljacima)
29. 12.: Stab 18. SNOB »Soške« prilikom pregleda terena u Sentviškoj Gori zarobio je 4 bersaljera, zaplenio 2 mitraljeza, 2 puške, 1 pištolj, 20 bombi.
29. 12. 18. SNOB »Soška« napala je Koritnicu i komunikaciju na liniji Sv. Lucija — Podbrdo. Uništen je jedan blindirani vagon, zaplenjen telefon, ubijeno 5 Nemaca i više ranjeno. Min. vod je na dva mesta digao u vazduh žel. prugu.

" Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 142.

¹⁷ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 142.

¹⁸ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 159.

" Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 159.

- Štabna patrola 18. SNOB »Soške« zarobila je 4 neprijatelja, zaplenila 2 puškomitraljeza, 1 pištolj i 2 puške.⁰
30. 12.: Prilikom napada na Hudajužnu na dva mesta je srušena žel. pruga između Koritnice i Hudajužne. Više neprijatelja bilo je ranjeno.²¹
30. 12.: Zaseda 3. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« napala je kod Cola nemačku kolonu. Nemci su imali 2 mrtva i 6 ranjenih.
30. 12.: Uveče je četa 1. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« kod Merča (na pruzi Sežana — Postojna) napala teretni voz. Uništena su 43 teretna vagona krcata ugljenom, naftom (1 vagon), drvetom, pokućstvom, 2 automobila (sve zapaljeno).
4. 1.: 1. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« napao je neprijateljsko uporište između Ležeča i Divače i nakon dvočasovne borbe na juriš ga zauzeo. Ubijen je 1 Nemač, a 7 zarobljeno. Zaplenili su 1 laki mitraljez, 12 pušaka, 1.000 metaka.²²
5. 1.: Seoska zaštita iz Kromberga kod Gorice zarobila je 7 Mongola i predala ih diviziji. Zaplenjeno je 6 pušaka, 1 laki mitraljez, 1.000 metaka.
8. 1.: Minerski vod 1. bat. 19. SNOB »S. Kosovel« minirao je železničku prugu između Gorenja i Divače. Mina je eksplodirala u momentu kad je naišao putnički voz. Razbijena su 4 vagona.
- 8.-9. 1.: Noću je minerski vod 1. bat. 18. SNOB »Soške« uspešno minirao prugu ispod Logaršča na dva mesta, na jednom 700 m a na drugom 200 m.²³
- 11.—12. 1.: Jedinice XXXII divizije izvele su napad na nemačka uporišta u dolini Soče. Prema nepotpunim podacima rezultat je sledeći: zauzeto je uporište

Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 159.

²¹ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 158 i 159.

* Vidi dok. br. 65.

²⁵ Izveštaj Prvog bataljona Osamnaeste slovenačke NO brigade od 9. januara 1944. o ovoj akciji glasi: »Akcija je izvedena na mestu ispod Logaršča. Između jednog i drugog mesta bilo je razlike 400 m. Eksplozija je bila silovita tako da je kolosek odleteo 200 m daleko, a prilikom druge eksplozije, prema izjavi minera, kolosek je odleteo u brdo 700 m daleko, upravo preko njih.

Te akcije preduzete su u 5 časova ujutro. Kad su straže primetile eksploziju, samo su puštale rakete. Svi su se u redu vratili u logor.« (Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

kod Avča. Ubijeno je 6 Nemaca, zarobljen® 10 Mongola, zaplenjen 1 teški bacač, 2 nem. mitraljeza, 10 pušaka, 2.500 metaka, više ručnih bombi [i] mina, 1 bicikl, te više čebadi, odeli i druge opreme. Istovremeno je kod Avča srušen most u dužini od 50 m, 2 mosta između Avča i Kanala u dužini od 20 m, 6 stubova dalekovoda visokog napona, žel. pruga, električna centrala u Doblaru i srušeno je 10 m ceste između Gorice i Kanala.²⁴

12. 1.: 1. četu 2. bat. 17. SNOB »S. Gregorčič« kod Tol. minskog Loma napalo je 150 Nemaca. Četa je na juriš odbila napad, ubila 6 Nemaca, 7 ih ranila a ostale naterala u bekstvo. Ostavili su 1 nem. mitraljez, 7 pušaka i više opreme.
13. 1.: Minerski vod 18. SNOB »Soške« srušio je most na cesti između Levpe i Kala u dužini od 12 m.

Pored toga jedinice te divizije izvele su više manjih akcija u kojima su uništile priličan broj neprijateljskih vojnika, koji se nije mogao tačno konstatovati.

U proteklih 14 dana jedinice XXXII divizije napadale su neprijateljska uporišta, jedinice u pokretu, vozove, motorna vozila i nekoliko puta izvršile sabotažne akcije većeg obima na komunikacije i objekte na njima, kako bi [ih] što više onespobile i sprečile ili pak otežale neprijateljske napade oklopnim i motornim vozilima. Također su prekinule veze između neprijateljskih uporišta, *e mu time otežale koncentraciju i obaveštajnu službu. Istovremeno su napadale i oštetile neprijateljsku industriju.

U borbama tog perioda, koje su vodile jedinice te divizije, neprijatelj je imao najmanje 166 mrtvih, još više ranjenih i 38 zarobljenih. Prilikom borbi zaplenjeno je: 1 nem. bacač kal. 81 mm, 1 t. mitraljez, 6 lakih mitraljeza (od kojih 4 nemačka), 6 puškomitraljeza, preko 60 pušaka, 5 automata, 7 pištolja, više hiljada bombi i municije.

III

GORENJSKI ODRED

18. 12. 43.: Zaseda 1. čete G.O. napala je neprijateljski motocikl sa prikolicom. 1 ubila, 1 ranila, 1 zarobila.^{5*}

21. 12.: 2. vod 1. čete G.O. napao je kod Jeperce, na cesti Ljubljana — Kranj, nemački putnički automobil, koji se nakon 200 m izvrnuo i zapalio.
22. 12.: Patrola 1. čete G. O. kod Poljane iz zasede je napala i uništila 1 nem. automobil.
25. 12.: Minerski vod »Triglav« zapalio je Andrejevu Vas na Mežakli, gde su bile ukupno 22 zgrade. Selo je bilo prazno ali je postojala namera da se useli 200 Nemaca.²⁶
26. 12.: 1. četa G. O. u Puštalu kod Škofje Loke napala je Nemce. 1 Nemač je ubijen a više ih je ranjeno.
27. 12.: Patrola 4. čete G. O. izvela je napad na nemačku žandarmerijsku patrolu. Ubila je 2 i više ih ranila.
27. 12.: Zaseda G. O. napala je 8 Nemaca koji su stigli iz Radovljice. Ubila je 2 i 1 ranila.
28. 12.: 1. četa G. O. uništila je žel. prugu Reteče — Gorenja Vas. Zaplenila 1 telefon, aparat i sanit. materijal.²⁷
30. 12.: 1 desetina 4. čete G.O. izvršila je napad na uporište u Kamnoj Gorici. Ranjen je 1 žandarm.²⁸
31. 12.: 1 vod 1. čete G.O. napao je nemačku zasedu kod Babjeg Dola (Medvode). 2 Nemca su ubijena i više ih je ranjeno.
31. 12.: 1. četa G. O. je na više mesta prekinula telefonski vod Sv. Katarina — Babji Dol i odnela žicu.
3. 1.: 4. četa G. O. je na cesti Radovljica — Kamna Gorica zapalila poštanski automobil, zaplenila poštu i mobilisala šoferu.²⁹
3. 1.: Patrola 1. čete G.O. je na cesti Skofja Loka — Medvode iz zasede napala 14 ljudi, 3 ubila i više ranila.³⁰
- C. 1.: 4. četa G. O. napala je Kamnu Goricu, ubila žandarma, uništila opštinski arhiv i poštanski ured, zaplenila 3 pisaae mašine, kancelarijski materijal i 145 RM.³¹

²⁶ Vidi dok. br. 203.

²⁷ Vidi dok. br. 203 i 232.

²⁸ Vidi dok. br. 203.

²⁹ Vidi dok. br. 29, 65 i 203

³⁰ Vidi dok. br. 203.

³¹ Vidi dok. br. 209.

9. 1.: Patrola 2. čete G. O. i PK VOS je u Mostama kod Žirovnice pod teškim uslovima likvidirala denuncijanta.³²

U tom periodu su jedinice Gorenjskog odreda imale nešto manje akcija nego ranije, jer se sada vrši reorganizacija odreda i premeštaj na nove sektore, gde će imati više mogućnosti za rad. U toku tih 14 dana jedinice Gorenjskog odreda imale su nekoliko uspešnih akcija na manje neprijateljske kolone, motorna vozila i uporišta. Pored toga su izvodile česte sataotazne akcije i rušenje komunikacija.

U toku tih akcija jedinice Gorenjskog odreda uništile su preko 20 neprijatelja i više ih ranile.

IV

JUZNOPRIMORSKI ODRED

- 28.—29. 12.: Te noći je kod sela Podlaz, između Štanjela i Smrja, minerski vod J.P.O. digao u vazduh mostj; u dužini od 20 m.
1. 1.: Minerski vod je između Trsta i Gorice srušioj 3 električne linije vis. napona, srušio 8 stubova i 2 ošteti. Veza je bila više dana prekinuta.
- > 1. Minerski vod J.P.O. je na pruži Prošek — Opčine digao u vazduh 4 stuba dalekovoda visokog napona. Prekinuli su prugu na dva koloseka i kad je stigao voz na tom mestu se oštetila lokomotiva. Saobraćaj je bio obustavljen 17 sati.
3. 1.: Minerski vod J.P.O. je kod Sežane digao u vazduh 2 električna voda visokog napona. Uništena su 2 stuba.
5. 1.: Minerski vod J.P.O. prekinuo je 2 tel. voda iz Trsta za Ljubljanu. Uništeno je 12 stubova.
8. 1.: Minerski vod je između Sežane i Opčina prekinuo oba koloseka žel. pruge Ljubljana — Trst, srušio. 4 električna stuba visokog napona i 2 signala za zaustavljanje vozova. Saobraćaj obustavljen za dva dana.
- 10—11. 1.: U noći je 1. četa J.P.O., između Opčina i Senožeča, napala nemačku kolonu od 21 kamiona. Bombama i mitraljezima je jedan uništila. Nepr. gubitke nisu mogli konstatovati. Pola sata posle

toga ista četa napala je konjicu (5 napada, 50 konja). Mrtvih 27, ranjenih 16, ubijena 4 konja, ranjeno 12 konja. Četvrt sata kasnije napali su transportni voz (60—70) sa oko 300 ljudi pratnje. Posle 20 min. borbe Nemci su se povukli prema Sežani. Gubici neprijatelja nisu poznati.

12. L.: Ista četa napala je jedan kamion u kojem su se nalazila 2 Nemca, podoficir i vojnik. Zaplenjen 1 češki puškomitraljez, 1 puška i oprema. Kamion je uništen.

Obzirom na kratko vreme postojanja tog odreda, njegove su jedinice imale dobar uspeh, kako u sabotažnim akcijama tako i u napadima na nemačke kolone i komunikacije. Prema dosadašnjim akcijama taj odred obećava da će postati dobra jedinica i pravilno shvatati način paitizanske borbe.

U toku svojih akcija jedinice odreda uništile su preko 30 neprijateljskih oficira i vojnika i preko 20 ranile.

V

KOMANDA IDRIJSKOG PODRUČJA

- t 28.—29. 12.: Straža komande mesta Sela srušila je most i cestu između Poljubinja i Huma.
30. 12.: Straža iste komande napala je uporište u blizini Grahovog. Gubici neprijatelja nisu poznati.
- I 5. 1. Jedinice komande mesta Čepovan napale su stražu goričkog vodovoda, zarobile posadu, zaplenile 1 teški mitraljez, 2 laka. 14 pušaka, municiju i kompletnu opremu te 3 telef. aparata. Uništile su 3 najveća motora, tako da je Gorica najmanje nedelju dana bila bez vode.

Jedinice Komande područja (kom. mesta i partizanske siraže) nisu pokazale mnogo borbenosti i svoju ulogu pozadinske komande shvatile su suviše defanzivno i neborbeno. Preduzeli smo sve potrebno da se i kod njih podigne borbeni duh i prvi rezultati su se već pokazali.

VI

BRIŠKO-BENEŠKI ODRED

Odred je tek u formiranju³⁴ i u tom periodu je njegov glavni zadatak bio mobilizacija i politički rad na terenu, "kako

³³ Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9. napomenu 3 u dok. br. 82 i dok. br. 152 u istoj knjizi.

" Vidi Zbornik, tom VI. knj. 9. dok. br. 5 i 152.

bi se što pre uklonile posledice koje je među stanovništvom Brda i Benečije ostavila poslednja nemačka ofanziva. Pored toga odred je vršio i akcije prinudnog otkupa kod politički nepouzdatih familija i na terenu kojeg kontroliše neprijatelj. Istovremeno je likvidirao i belogardističke agente.

Pored svih teškoća na koje je odred naišao, uspeo je da pripremi sve uslove za razvitak snažne jedinice.

VII

ZAPADNOKORUŠKI ODRED

Odred nije vršio akcije protiv neprijateljskih uporišta niti protiv neprijateljskih jedinica, jer ima suviše mali broj ljudi, koji su bili zauzeti političkim radom, pripremama za mobilizaciju i kurirskom službom. Sada, kad dobije poslato pojačanje, imaće sve uslove da se razvije u jaku jedinicu i da započne sa većim akcijama.

VIII

Kurirske stanice su po svojoj inicijativi češće izvodile akcije protiv manjih neprijateljskih patrola i nekoliko demonstrativnih napada na manja uporišta. Kao primer navodimo napad sastava stanice P 21,⁸⁵ koji su dana 12—13. o.m. napali neprijateljsko uporište kod Klavža i ubili 2 Nemca a više ih ranili.

IX

TAKTIKA JEDINICA IX KORPUSA U TOKU POSLEDNJIH 14 DANA

U toku prvih 14 dana o. g. naše su jedinice pokazale mnogo veći smisao za manevre i primenu partizanske taktike, te su skoro uvek prihvatale borbu u vremenu i mestu gde su one htele, a ne tamo gde bi ih prinudio neprijatelj. Pored toga pokazale su dosta smisla za zajedničke akcije većeg obima, tako da su počele primenjivati divizijske akcije. U tim akcijama bilo je još uvek nešto nedostataka, jer ni jedinice ni komandni kadar još nisu naviknuti na akcije tako velikog obima. U izvesnim slučajevima još nisu pravilno shvatile veliku važnost službe veze, a također i to kako treba obezbediti tako veliku ofanzivnu operaciju. Umesto da drže pod neposrednom kontrolom ona uporišta iz kojih može neprijatelj da ometa tok akcije na druga uporišta, i vršile demonstrativne napade, neke su se jedinice u tim primerima držale suviše defanzivno te zasedama

- patrolama obezbeđivale pravce iz tih uporišta. To nije uvek uspevalo, jer neprijatelj prilikom svojih pokreta iz uporišta nije upotrebljavao samo puteve, već se sa većim kolonama kretao i van puteva, služeći se pri tom vodičima — belogardiističkim izdajnicima, kojima je teren vrlo dobro poznat. Obzirom na uspešno manevrisanje i dobru obaveštajnu službu naših jedinica, zbog tih grešaka nije bilo loših posledica. Pored toga desio se slučaj da jedna jedinica, koja je imala zadatak da jakim demonstrativnim napadom privuče na sebe vatru iz određenih uporišta, to nije pravilno shvatila tako da se pre kraja akcije povukla i na taj način pružila neprijatelju mogućnost da se iz tih uporišta prikupi i koncentriše vatru na tačke gde su jedinice izvodile glavni napad. Posledica toga je bila da jedno uporište nije zauzeto ni uništeno.

U tom periodu pokazao se veliki napredak u pripremi akcije od strane divizija i štabova brigada. Veliku važnost su poklonili planskim akcijama i ispoljili dosta smisla za izviđanje i rekognosciranje terena, tako da su sve starešine, koji su rukovodili poslednjim akcijama, bili do tančina upoznati sa zemljištem na kojem su dejstvovali, s jačinom i naoružanjem neprijateljskih uporišta koje su napadali, a također i s onim koji bi mogli da ometaju njihove akcije. Posledica je bila da je akcija završena sa vrlo malim gubicima, jer je neprijatelj u većini slučajeva bio iznenađen. Osnovne direktive za pripremu planskih operacija davao je uvek naš štab, a pored toga prilikom svake veće akcije bio je prisutan ili operativni oficir, načelnik štaba ili komandant korpusa. Otišli su nekoliko dana ranije, prokontrolisali sve pripreme, dali savete za dopunu ili izmenu pripremljenih planova i priprema, a kasnije, u toku same akcije, kontrolisali izvršenje i ispravljali.

Sve greške su kritički analizirane i nadamo se da će služiti kao pouka, tako da se ubuduće slične greške neće dešavati.

Pored toga što su naše osnovne snage izvodile veće ofanzivne akcije, bilo je potrebno da se kontroliše i što veći teren. Zbog toga su odredi, raspoređeni na velikoj prostoriji, izvodili diverzantske akcije i manje napade na neprijateljska uporišta. Na taj način su na izvesnim tačkama ometali koncentracije neprijatelja i sprečili ga da upozna osnovna mesta naših snaga.

Posle izvršenih akcija jedinice su se premeštale na veća udaljenja, preduzimajući nove akcije na suprotnim tačkama, dosta udaljenim od mesta ranijih akcija, i tako nisu dozvoljavale neprijatelju da prethodno upozna naše namere ili da koncentriše snage na naše veće jedinice.

Radi tačnijeg izveštaja dajemo kratak pregled, kako bismo videli kakvu je taktiku primenjivala svaka pojedina jedinica.

1. XXXI divizija.

Glavni udar te divizije bio je upravljen prema belogardističkom uporištu u Dolomitima i protiv upadanja belogardističkih bandi u Gorenjsku, te na čišćenje Selške i Poljanske doline, kao i Vipave, od nemačkih uporišta. Pored toga su jedinice divizije (7. SNOB »F. Prešern«) izvodile diverzantske akcije na železničkoj pruzi Ljubljana — Jesenice i Postojna — Ljubljana.

Za izvršenje ta dva zadatka divizija je bila podeljena u dve taktičke grupe. 7. brig, na severu imala je glavni zadatak rušenje neprijateljskih komunikacija u Selškoj i Poljanskoj dolini i [izvođenje] napada na uporišta na toj prostoriji, te istovremeno da posluži kao jaka predstraža protiv glavnih neprijateljskih uporišta kao što je Skofja Loka itd. Na taj način ta brigada omogućavala je ostalim jedinicama divizije da neometano vrše ofanzivne akcije na drugim sektorima. Ostale jedinice te divizije sačinjavale su udarnu grupu kojom su se izvodile ofanzivne akcije.

Uticaj štaba divizije na operacije u tom periodu pokazao se mnogo jači nego ranije. Također je i inicijativnost izvesnih starešina bila na mnogo višem stepenu nego ranije. Uopšte se kod svih jedinica te divizije primećuje veliko poboljšanje, kako po pitanju udarnosti tako i u pogledu smisla za zajednički rad i zajedničku vezu.

S obzirom na sve ovo može se ubuduće računati sa sigurnim uspehom divizijskih akcija, a također i sa kombinovanim akcijama divizija.

2. XXXII divizija.

Glavni zadatak jedinica te divizije sastojao se u onesposobljavanju komunikacija u dolini Soče, u uništavanju uporišta na tom sektoru i u sprečavanju komunikacijske veze preko Kobarida i Boveca sa Austrijom i preko Podbrda sa Koruškom. Operativno područje divizije bilo je Tolminska. Šentviška i Banjška visoravan, te okolina Gorice. Pošto se skoro potpuno otarasila posledica novembarske ofanzive i našla dobar starešinski kadar, divizija je izvela nekoliko uspešnih akcija većeg obima i započela sa divizijskim akcijama. U svim akcijama većina štabova pokazala je priličan smisao za brze, iznenadne akcije i juriše, u kojima je zaplenjeno dosta oružja i druge vojne opreme. Pored toga uspelo im je da ljudstvo pripreme na žrtve i udarnost zbog novembarske ofanzive tako smanjene divizije, te je i pored manjeg broja udarnost veća. U tom periodu 19. SNOB »S. Kosovel« izvodila je akcije koordinirano sa XXXI divizijom, te je u taktičkom pogledu tek sada prešla u sastav XXXII divizije.

3. Odredi.

Gorenjski odred je produžio uspešne diverzantsko-sabotažne akcije, ali ovog puta u manjem obimu, zbog reorganizacije i odašiljanja jedinica na nove sektore, zbog čega je izgubio dosta vremena. Reorganizacija i određivanje novog sektora pružiće mu mogućnost za postizanje većih uspeha.

Ostale jedinice (odredi i područja) nalaze se u početku ofanzivnih akcija, jer su tek u formiranju i do sada su raspolagale manjim snagama. U toku idućih perioda i te će jedinice preći na veću aktivnost.

X

ŠKOLE ZA NIZI KOMANDNI KADAR

Škola XXXI divizije pokazala je veliki uspeh. Školu je do sada završilo skoro 100 pitomaca, koji su pokazali veliki napredak i sposobnost za dužnosti vodnika i komandira četa. Školu su završile 3 smene pitomaca, a sada je u toku 4. tečaj, koji će do 25. o. m. završiti oko 40 pitomaca.

Kod poslednja dva tečaja pokazalo se veliko poboljšanje, jer su jedinice shvatile važnost i korist vojne škole, te su poslale pitomce koji stvarno odgovaraju i zbog toga je postignut srazmerno veći uspeh. Zbog dobre organizacije od strane divizije i dobrih nastavnika uspeh se na svakom tečaju vidno poboljšava.

Škola XXXII divizije završila je 1. i održava drugi tečaj, koji će biti završen 25. o. m. Tečaj posećuju 43 pitomca. Škola je reorganizovana i određeni su dobri novi nastavnici. Pitomci su dobri i imaju volju za sticanje vojnog znanja. Sve to je garantija za dobar uspeh. Pored toga ta se škola nalazi u neposrednoj blizini našeg štaba te je stalno kontrolišemo u toku čitavog tečaja, kako bi idući tečaj pokazao što bolji uspeh.

Programi u divizijskim školama su potpuno jednaki, a škole održavaju međusobne veze u cilju jednakog vaspitanja pitomaca.

Pored pitomaca iz divizija školu posećuju i pitomci svih odreda i pitomci štabne zaštitne čete IX korpusa.

Istovremeno se po divizijama održavaju tečajevi za signalizaciju. U XXXII diviziji završena su dva tečaja, a u XXXI diviziji tri.

Napominjemo da nismo mogli da pošaljemo pitomce za viši tečaj pri Glavnom štabu, a također ni pitomce za ostale tečajeve jer smo naređenje uvek primali suviše kasno, obično po 10 ili više dana nakon početka tečaja, i zbog toga smo u tom pogledu dosta zaostali za jedinicama VII korpusa. Molimo da

se to pitanje reši, a naročito da li postoji mogućnost da mi sami pri štabu našeg korpusa formiramo takve škole kao što su formirane kod Glavnog štaba. Ako to odobrite, onda treba da nam pošaljete planove i programe za te kurseve i škole te po jednog nastavnika za svaku školu ili kurs, koji bi kontrolisao izvođenje nastave u prvom tečaju, a kasnije bi nastavnici našeg korpusa mogli samostalno da izvode nastavu. U tom slučaju također bi nam bile potrebne knjige i stručna uputstva.

Spiskove aktivnih i rezervnih oficira i podoficira dostavili smo zajedno sa predlozima za imenovanje.

Spiskove rukovodilaca dostavićemo naknadno, kad primimo podatke od podređenih jedinica za sve promene koje su se desile u poslednje vreme.

Za ovo vreme nije bilo ni poginulih ni nestalih oficira.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant, poručnik: Rukovodilac odseka, nač. štaba:
Lado Ambrožič-Novljan, s. r. kapetan Milutin J. Dapčević, s. r.

Op. oficir, major:
Danilo Sorović, s. r.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 15. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O JAČINI
I RASPOREDU NEPRIJATELJSKIH I SOPSTVENIH SNAGA
U ZONI DIVIZIJE¹**

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 15. I 1944. u 15.25 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 14. I 1944.

XV SNOU brigada.

Raspored bataljona te brigade ostao je bez promene. U noći od 13. na 14. o. m. neprijateljska kolona pod zaštitom tenkova probila se kroz naše položaje u pravcu od Vel. Lašča prema Ribnici.² Pešadija je prodirala istočno od ceste. Borbu sa tom kolonom vodila je jedna naša četa ali se, zbog pritiska neprijatelja s leđa, morala povući sa položaja. Neprijatelj je pretrpeo gubitke (tačan broj nije poznat). Neprijateljski pokreti u toku dana nisu primećeni. IV bataljon, koji se nalazi na položaju Ilova gora, javlja da se na njegovom sektoru neprijatelj ne kreće. Bataljoni ruše i raskopavaju ceste. Politički rad: I bat. — pregled spoljnih vojnih i političkih događaja, borbe na domaćim vojištima. II bat. — o maršalu Titu, Drugo zasedanje AVNOJ-a i čitanje radio-vesti. IV bat. — čitanje radio-vesti po četama.

Mobilisali smo 3 nova partizana.

Miting nije održan.

Stanje neprijatelja na našem sektoru je sledeće: u Vel. Laščama 150 Nemaca i 300 domobrana (naoružani 1 teškim bacačem, 4 teška i 8 lakih mitraljeza). Na Sv. Roku 25 Nemaca i 80 domobrana, naoružanih sa tri topa kalibra 75 i 1 teškim bacačem. U Rašici ima 10 Nemaca i 150 domobrana, naoružanih teškim bacačem, sa 3 teška i 6 lakih mitraljeza. U Malim Laščama, na Turjaku i u Račni nema posade. Grosuplje: oko 250 Nemaca i domob. (broj se stalno menja).

Situacijski izveštaj:

V SNOUB javlja: Prema izveštaju OK VOSⁱ Kočevje od 14. I brojno stanje posade u Kočevju bez promene. Autokolona, koja je prolazila Ribničkom dolinom i 6. o. m. bila napadnuta od Cankareve brigade, imala je 62 mrtva Nemca.⁴ Broj mrtvih i ranjenih bg. i ranjenih Nemaca još nije konstatovan. B[ela] g[arda] i Nemci grozničavo utvrđuju Kočevje: pored već postavljenih postavljaju nove žičane prepreke i grade nove bun-kere. Na Mahovničkom polju spustila su se 3 aviona u koje su ukrkali 6 teško ranjenih nemačkih oficira, od kojih su dvojica za vreme vožnje podlegla.

II bataljon nam javlja da je napao voz sa radnicima koji su došli da oprave prugu kod Lipovca. Radnici su vozom odmah pobjegli natrag u Kočevje. Raspored bataljona nalazi se od sela Breže do kote 588 iznad Lipovca i do Rakitnice.

Ceste smo minirali.

Operativni izveštaji od ostalih brigada još nisu stigli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Zam. komandanta, kapetan:
Kaco^{'''}

³ Okružna komisija Varnostno-obveščevalne službe — Okružna komisija službe bezbednosti i obaveštavanja.

⁴ Vidi dok. br. 38 i 40.

⁵ Radomir Božović

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 15. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RA-
SPOREDU BRIGADA¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
15. januara 1944. god.

GLAVNOM ŠTABU I VII KORPUSU NOV i POJ

VIII brigada nalazi se na položaju Morava — Banja Loka, sa zadatkom blokade Kočevja sa te strane i raskopavanja ceste Kočevje — Brod i Kočevje — Mozelj. I bataljon te brigade izvršio je demonstrativan napad na Kočevje teškim bacačem i mitraljezima. Neprijatelj je odgovorio jakom vatrom. Naših žrtava nije bilo.

Po jedinicama održani su vojnički časovi: napad na utvrđena mesta.

III bataljon iste brigade rušio je cestu Rakitnica — Jelenov Zleb i pravio zaseke.

Po jedinicama održani su politički časovi o IV i V neprijateljskoj ofanzivi na glavninu naše NOV i o neuspehu neprijatelja.

Novomobilisanih bilo je 9 drugova.

Brojno stanje po spisku: 344, u rashodu 57, na licu 287.

IX brigada je, prema dobivenoj zapovesti, sa jedinicama VIII divizije zaposela položaje za napad na Ogulin. Od Glavnog štaba Hrvatske došlo je naređenje da se od napada odustane, jer je prodirala kolona od 3.000 ustaša (legionara) u pravcu Ogulina, a u Gospiću se nalazi jedna nemačka divizija, te ne znaju u kom će pravcu da krene. Neprijatelj je prodirao u pravcu položaja VIII divizije i neke jedinice te divizije vodile su borbe u toku dana. U saglasnosti sa štabom IV korpusa i VIII divizijom, naša IX brigada vršila je pritisak na Ogulin i držala ga u blokadi, tako da neprijatelj sa naše strane, iz Ogulina, nije mogao poslati pomoć. Ukoliko se situacija promeni, izvršiće se ponovna priprema za napad. Imamo stalnu vezu sa IV korpusom, VIII i XIII divizijom, te sa njima zajedno sarađujemo.

Brigada se nalazi na položajima: Ljubošina. u Tounju i Erestovcu.

Po jedinicama održani su politički časovi na kojima se raspravljalo zbog čega nije vršena akcija. Komandant divizije imao je sastanak sa štabom brigade.

Brojno stanje po spisku: 495, u rashodu: 17, na licu: 473.

X brigada nalazi se u Fužinama, Liču i Mrzloj Vodici. II bataljon iste brigade poslao je na dan 13. o. m. jaču zasedu u blizinu samog uporišta Zlobin. Iz uporišta išla je patrola oko bloka u jačini 9 Nemaca. Naši su sa odstojanja od 100 m otvorili na njih jaku vatru i ubili 7 Nemaca. Usled jake vatre i brisanog prostora naši nisu mogli da pokupe oružje. Naših žrtava nije bilo. Brigada je dobila zadatak da ponovo uništi voz, ukoliko bi saobraćao, te da što dublje u pozadini postavi zasede. Zarobljena 2 nemačka podoficira i 1 Rusa nismo likvidirali, već su zatvoreni. Šaljemo vam njihova saslušanja.

Po jedinicama održani su sastanci sa bataljonskim rukovodiocima, koje su vodili pojedini članovi štaba brigade. Izvođene su vežbe iz borbene obuke i stražarske službe. Na političkim časovima obrađivani su značaj oslobodilačke borbe, popularizacija AVNOJ-a i naše privremene vlade na čelu sa maršalom Titom.

Brojno stanje brigade: po spisku: 470, u rashodu: 97. na licu: 373.

Stab divizije nalazi se u Mrkoplju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

V. D. Komandanta — kapetan-
Petar Brajović

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 15. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA SEDAMNAESTE I OSAMNAESTE BRIGADE DA SVOJE JEDINICE PREBACE NA ŠENTVIŠKU VISORAVAN I ZAUZMU POLOŽAJE NA LINIJI: ŠENTVIŠKA GORA — KREMENKAR — PONIKVE — PEČINE — JEROVICA¹

**STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ**
Položaj, 15. I 44.

ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB

U cilju [izvršenja] novih zadataka moraju se jedinice XXXII divizije IX korpusa NOV i POJ, u toku noći od 15. na 16, premestiti na sledeće položaje:

XVII SNOB: I bataljon Gornji Lokovec
II bataljon Vrata

III bataljon Lokve, sa zadatkom da preuzme sve dužnosti koje je do sada imao II bataljon XVII brigade. Za vreme naše odsutnosti taj bataljon mora da stupi u vezu sa komandom područja Crni Vrh i uz njenu pomoć da nabavi najmanje dve hiljade kg eksoloziva. Također neka stupi u vezu sa komandom Idrijskog područja i nabavi:

dva sanduka upaljača za bacač kalibra 81
dva sanduka rezervnih panjenja za bacač kalibra 81
99 teških mina za bacač kalibra 81
4 sanduka municije za laki mitraljez
1 sanduk signalnih raketa
1 telefonski aparat.

To se nalazi u Kanomlji. Partizanska straža u Cekovniku mora staviti na raspoloženje:

5 sanduka municije za laki mitraljez
2 sanduka municije za teški mitraljez
3 puške.

Komanda mesta Vojsko treba da nam stavi na raspoloženje:

1 teški mitraljez »Fiat«
72 mine za bacač 81 mm
200 topovskih punjenja
1 rezervnu cev za mitraljez »Fiat«
200 m minerskog štapina

100 upaljača za bacač.

Sav naznačeni materijal mora štab III bataljona dostaviti u Lokve, spremi ga u magazine na nekqm konspirativnom mestu i iskopati bunker za njega.

Dalje, u selu Nemci nalazi se još jedan magazin ubojnog materijala, kojeg neka štab III bataljona pregleda i dostavi spisak štabu divizije.

Po pitanju eksploziva neka štab III bataljona stupi u vezu sa komandom područja Crni Vrh i Cepovan.

XVIII SNOB neka zauzme sledeće položaje:

I bataljon Kanalski Lom

II bataljon Draga

III bataljon Grudnica.

Sve jedinice XXXII divizije neka se pobrinu za formiranje minerskih vodova i četa pratećeg oružja, ukoliko imaju oružja na raspoloženju.

Po pitanju naše ofanzive, jedinice naročito moraju da imaju u vidu tehnički materijal i organizaciju sanitetske službe. Kako bi znaci raspoznavanja bili jedinstveni, to vam ih dostavljamo, i to za vreme od 16. do 20. o. m.:

16. zmaga — Žiri

17. svoboda — Slovenija

18. bereta — Benečija

19. top — Tolmin

20. ašov — Avča

Pošto su znaci dati za sve jedinice IX korpusa NOV i POJ, upozoravamo vas da obratite naročitu pažnju tome pitanju. Znake morate jedinicama davati svakog dana, a u slučaju da se izgube, odmah javite štabu Korpusa, divizije i svim ostalim jedinicama.

Pokret izvesti što konspirativnije. Po već izdatim naređenjima neka se jedinice na novim položajima svestrano obezbede i međusobno povežu.

U noći od 16. na 17. o. m. neka se jedinice prebace u pravcu Šentviške visoravni i zauzmu sledeće položaje:

XVII SNOB: Šentviška gora — Kremenkar.

XVIII SNOB: Ponikve — Pečine — Jerovica.

Zona obezbeđenja:

XVII SNOB: Nemška Idrija, Bukovo, Grahovo

XVIII SNOB: Sv. Lucija, Slap, Kneža.

Sve jedinice neka se pobrinu da sa sobom ponesu sav tehnički materijal.

Nakon dolaska na nove položaje mora se sektor gde su jedinice smeštene potpuno blokirati i prekinuti svaki saobraćaj u pravcu Sv. Lucija — Grahovo — Nemška Idrija — Slap, i uopšte sa svim neprijateljskim uporištima.

Prilikom pokreta na nove položaje preduzeti 100% konspiraciju.

Nakon dolaska na nove položaje jedinice moraju da preduzmu sve mere po pitanju izviđanja neprijateljskih uporišta:

XVII SNOB: Grahovo, Koritnica, Obloke, Hudajužna, Pranger, Podbrdo.

XVIII SNOB: Kneža, Podmelec, Bača, Sv. Lucija i to što konspirativnije.

Štab divizije nalaziće se u Pečinama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:
Kogej Vasja s. r.

V. d. komandanta, poručnik:
Jakopič Albert s. r.
Kajtimir

P S.: Štab divizije nalaziće se otsada pod šifrom »7 četa XXXII. divizije IX Korpusa NOV i POJ«.

BR. 85

NAREĐENJE ŠTABA SEDME UDARNE BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD JANUARA 1944. ŠTABU DRUGOG BATALJONA ZA POKRET NA PROSTORIJU GOVEJEK¹

STAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju 15. I 1944.²
Br. 93

Predmet: pokret na Govejek.

ŠTABU II BATALJONA

Pre nego što je štab brigade sa dva bataljona otputovao na nove položaje izdali smo vam sva potrebna uputstva za pokret na gorenjskoj strani.³ Pregledajući poštu koju smo primili

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/III.

² Pogrešno. Verovatno: 16. I 1944.

³ Granicom između Gorenjske i Slovenačkog primorja smatrala se bivša jugoslovensko-italijanska granica. O aktivnosti bataljona na sektoru Gorenjske vidi dok. br. 34.

16. o. m. u 0.45 časova, konstatujemo da ta naređenja niste primili.

Pošto ste se sa bataljonom već pomakli na sektor,⁴ određujemo vam pokret na Govejek, to jest blizu naših položaja. Čim stignete na mesto, odmah uspostavite vezu sa štabom brigade.

Zamenik komandanta brigade drug Milče neka se javi štabu brigade.

Za štab bataljona važe za sada sledeće direktive:

Mesto boravka treba dobro obezbediti stražama i kružnim patrolama, a jednu jaku bojnu patrolu treba poslati prema Razpotju. Ta bojna patrola neka od Razpotja patrolira i u pravcu Ledina.

Brinite, koliko je to moguće, da se ljudstvo odmori.

Na Govejek dolaze obično neprijateljske patrole jačine 40 do 50 ljudi. Pazite da oni ne iznenade bataljon već da ih vi tučete.

Sva ostala pošta biće vam dostavljena idućom kurirskom vezom, koju ćete u smislu naredbe odmah poslati k nama čim stignete na novo mesto.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petelinšek Ludvik (Ort) s. r.
Crt

V. D. komandanta:
Je^eb Slavko s.r.
Jereb

**IZVEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE »JANKO
PREMRL VOJKO« OD 15. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDE-
SET PRVE DIVIZIJE O PRODORU NEMACA IZ IDRIJE
PREMA GODOVICU¹**

**STAB XVI SNOB
„JANKO PREMRL VOJKO«**

Na položaju dana
15. 1. 1944.

101

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV i POJ

Ovog časa primili smo od obaveštajca III bat. sledeći izveštaj: iz Idrije stigla je u Godovič pomoć i to sa motornim vozilima. 3. bataljon se povukao, a pošto četvrt sata borbe povukao se i 4. bataljon.

Nije nam poznato kako je bilo moguće da iz Idrije stigne pomoć, kad se tamo nalazio komandant brigade Milan² sa jednim bataljonom.

Sada nam drugo ne preostaje nego da krenemo na zbornu mesto, tj. us. Na Kobilici iznad Crnog Vrha.

Bataljoni su se povukli ne obavestivši o tome štab brigade.³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 282/1.

² Milan Tominc

* Vidi dok. br. 200.

**IZVEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE »JANKO
PREMRL VOJKO« OD 15. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDE-
SET PRVE DIVIZIJE O DEMONSTRATIVNOM NAPADU NA
NEMACKO UPORIŠTE GODOVIC¹**

STAB XVI SNOB
»JANKO P. VOJKO«
Na polož. 15.1. 1944.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV i POJ

na *Položaju*

106/44

Izveštaj o akciji
u noći od 14. na
15. 2. 1944. —

Dana 14. I o. g. 3. i 4. bataljon naše brigade nalazili su se na položajima u Čekovniku, a 1. i 2. bat. sa komandantom brigade drugom Milanom Tomincem na položajima oko Vrsnika — Ledine. Štab brigade nalazio se kod 3. i 4. bat. Na osnovu naredbe koju smo primili za predviđenu akciju,² 3. i 4. bataljon sa štabom brigade krenuli su 14. o. m. u 15 časova posle podne na položaje, koje možete videti iz naredbe koju smo vam poslali.³

— 3. *bataljon*: imao je zadatak da izvrši demonstrativan napad na uporište Godovič i da ga po mogućnosti likvidira.⁴

Nakon dolaska na položaj bataljon je odmah počeo da gađa uporište teškim bacačem. Posle prvih pogodaka Nemci su u panici počeli da beže po uporištu. Uskoro su počeli i oni da odgovaraju, također bacačem. Na predlog bataljonskog obaveštajca i zam. kom. 3. bataljona da počnu gađati i naši mitraljesci i strelci, je komandant bataljona to apsolutno zabranio. Oko 2 časa u noći zam. komandanta hteo je da otvori

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 282/1.

² Naredba nije pronađena.

* Naredba nije pronađena.

⁴ Vidi dok. br. 200.

vatru na uporište i po mogućnosti da izvede juriš, ali je komandant bataljona naredio jedinicama povlačenje, bez da prethodno obavesti štab brigade, mada bi se na položajima još mogle zadržati. Zadatak, koji je, pored pismenog, primio pre polaska na položaj i usmeno, glasio je: uporište opkoliti i gađati bacačem, a posle toga po mogućnosti likvidirati ga. U slučaju da im to ne uspe, treba držati položaje do naređenja za povlačenje od strane štaba brigade.

4. *bataljon*: stigao je na određene položaje pola časa kasnije nego što je bilo naređeno. Cim je stigao tamo, poslao je kurira u štab brigade i potražio vezu sa štabom »Gradnikove brigade«. Oko 2 sata u noći stigli su do njihovog položaja jedan tenk i jedna autoblanda. Naši su otvorili vatru. Borba se vodila 15—20 minuta. Bila je prilično oštra, i kad su Nemci videli da neće uspeti počeli su raketama jako da osvetljavaju položaj. Naše zasede su malo izmenile položaj. Pošto je pešadija, koja je stigla za motorizacijom, bila suviše jaka, bataljon se povukao. Podelio se na dva dela. Sa jednim delom otišao je komesar bataljona a sa drugim komandant. Obe grupe su kretale pored štaba divizije. Geta sa kojom je bio komandant bataljona zaustavila se kod štaba divizije. Komandant je primio naređenje da do daljeg ostane tamo i patrolama kontroliše cestu Godovič — Hotedršica. To je trajalo jedan sat, a zatim je krenuo na zbornu mesto.

Štab brigade primio je obaveštenje o povlačenju bataljona u 2,30 u noći. U štab divizije smo odmah poslali kurire sa pismom o povlačenju bataljona. Tamo su ostali do 4 sata ujutro i pošto do tog vremena nismo od štaba divizije primili nikakav odgovor, krenuli smo na zbornu mesto u s. Na Kobilici. Kurir, koga smo poslali u štab divizije, vratio se tek 15. o. m. u 14 časova posle podne. Sa sobom je doneo pismo da do jutra ostanemo na položajima. Pismo je bilo napisano olovkom i potpisano ime zamenika komandanta druga Duleta,⁵ ali rukopis nije bio njegov.

Na našim položajima, gde smo se nalazili preko dana, nije bilo ništa novo. Prilažemo vam naredbu koju smo izdali štabovima bataljona r.a osnovu vaše naredbe. Verovatno 1. i 2. bataljon neće moći blagovremeno da stignu na određeno mesto. Izveštaj o toku akcije tih dvaju bataljona poslaćemo odmah čim uspostavimo vezu.

Ljudstvo ta dva bataljona (3. i 4.), dosta je iznureno zbog veoma slabe ishrane i suviše napornih marševa. Moral je zadovoljavajući. Zdravstveno stanje nije se mnogo popravilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Josip
Kuk Josip
(Branko)

V. D. Nač. štaba:
Kap. Avsec Jože

Komandant:
Milan Tominc
odsutan

Op. oficir:
Major Hojan

BR. 88

**NAREĐENJE GLAVNOG STAPA NOV I PO SLOVENIJE OD
16. JANUARA 1944. ŠTABU DRTJGE OPERATIVNE ZONE
HRVATSKE DA DOSTAVI IZVEŠTAJ O KRETANJU ČET-
NAESTE DIVIZIJE¹**

Hrvatskoj II Op. zoni:

16. I 44. — 22 č.

Naša XIV divizija ie pod teškom borbom 11. o. m. prešla preko pruge Zagreb — Karlovac. Posle tog prelaza iavila nam se samo jednom depešom. Sada ne znamo pde se nalazi.² Javite ako ste štogod čuli o nienim pokretima. Možda je prešla Savu te se nalazi na vašem sektoru.

G. S. S.

**IZVEŠTAJ KOMANDANTA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD
16. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVE-
NIJE O RASPOREDU I ZADACIMA PETNAESTE I OSAM-
NAESTE DIVIZIJE U DOLENJSKOJ I GORSKOM KOTARU¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br.

Položaj, 16.1. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Dostavljamo vam sledeći izveštaj sa sektora našeg Korpusa i to:

1. — Raspored jedinica: XV divizija sa dve brigade na sektoru V. Lašče, sa zadatkom napadanja na komunikacije i neprijateljska uporišta. Sa dve brigade na sektoru Novo Mesto, sa zadatkom blokade istog i napadanja na neprijateljske patrole. *XVIII divizija:* sa jednom brigadom na sektoru Polom — Vrbovec, sa zadatkom blokade Kočevja i napadanja na komunikaciju Kočevje — Ribnica. IX brigada sudejstvuje u napadu na Ogulin.² X brigada također sudejstvuje u napadu na Ogulin time što obezbeđuje akciju iz pravca Sušaka. **Notranjski odred:** na komunikaciji Rakek — Sodražica, sa zadatkom kontrolisanja te komunikacije i uopšte kontroliše teren Notranjske. **Dolenjski odred:** na sektoru Grpsuplje, sa zadatkom kontrole tog terena i uopšte terena Dolenjske, te aktivnog učešća u akcijama koje izvode jedinice XV divizije. **Belokranjski odrod:** sa jednim bataljonom na sektoru Koprivnik, sa zadatkom kontrole terena od Kočevja prema Beloj krajini, sa jednim bataljonom na sektoru Metlika, sa zadatkom kontrole Bele krajine. **Istarski odred:** na svom starom sektoru Istre, sa zadatkom dejstva na komunikacijama i vršenja mobilizacije za naš korpus.

2. — Neprijateljski pokreti: Na celom terenu koji kontroliše jedinice našeg korpusa ne primećuju se nikakvi neprijateljski pokreti koji bi odavali karakter pripreme neprijatelja za ofanzivu na našu vojsku. Neprijatelj održava živ saobraćaj na prugama Sušak — Rijeka, Trst — Ljubljana, Ljubljana — Zidani Most i obratno. Svi ti neprijateljski pokreti vrše se u vezi sa pregrupisavanjem nemačkih snaga na Balkanu i u sred-

njem delu Evrope. Uglavnom se primećuje da svoje trupe šalju na frontove a dovlače snage slabijeg kvaliteta (Mongole i vojsku ostalih nacionalnosti). Na sektoru Gorskog kotara i Hrvatskog primorja također se trenutno ne primećuju nikakvi veći pokreti neprijateljske vojske.

3.— **Akcije naših jedinica:** Jedinice XV divizije vode uspešne borbe na sektoru Ljubljana — Lašče i pripremaju napad na uporišta. Pod pritiskom naših snaga neprijatelj je napustio Turjak, M. Lašče i Račnu i povukao se prema Ljubljani. Kod Novog Mesta jedinice XV divizije drže Novo Mesto u uspešnoj blokadi te sprečavaju neprijatelju ispade iz uporišta i pljačku civila. Slabija je blokada sa severne strane, koju vrše jedinice XII brigade, jer je ova brojčano dosta slaba, a teren je pogodan u odnosu na cestu Novo Mesto — Skocjan, dok se sa južne strane blokada uspešno nastavlja. Odredi sa uspehom izvode mobilizaciju i vode lokalne borbe na svojim sektorima. U poslednjim borbama se naročito istakao Dolenjski odred na čelu sa komandantom kapetanom drugom Slovonom.³ O borbama tog odreda primili ste izveštaj.⁴ **XVIII divizija:** jedinice te divizije razvijaju svoju aktivnost na neprijateljska uporišta u Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju, te na neprijateljske saobraćajne veze. U toku su borbe za Ogulin u kojima sa hrvatskim snagama aktivno učestvuju i snage XVIII divizije. Jedinice XVIII divizije su na dan 13. o.m., na sektoru Sušak — Zlobin, minirale železničku prugu i srušile neprijateljski voz koji je prevozio hranu za posadu u Zlobinu.⁵ Voz od dve lokomotive i tri vagona je uništen. Zarobljena su 2 Nemca i 1 Rus koji su se predali. Naše jedinice ubile su 5 ustaša koji su bežali ka Nemcima. Zaplenili su 2 puške, parabelum, cigarete i drugu hranu. Naši nisu imali žrtava.

4.— **Naši planovi:** Čišćenje neprijateljskih uporišta i uopšte neprijatelja prema Ljubljani. Držati u blokadi Novo Mesto i aktivna saradnja XVIII divizije sa hrvatskim snagama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
odsutan

KOMANDANT-P. PUKOVNIK:
Rajko Tanasković

NAREĐENJE ŠTABA DEVETOG KORPUSA NOVJ OD 16. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE DIVIZIJE DA IZVRŠI POKRET I POSEDNE POLOŽAJE NA LINIJI TRNOVO — VOGLARJI — GORNJI, DOLNJI I SREDNJI LOKOVEC I ONEMOGUĆI ISPADE BELOGARDISTA IZ GORICE'

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Položaj, 16. 1. 1944. u 17.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE
(Sekcija Tolmin, Trst 1 : 100.000, jug. Zdanje).

U poslednje vreme izvršilo se prilično prikupljanje belogardista u Gorici, koji su uglavnom došli iz Jugoslavije. Izgleda da imaju nameru da u kratkom vremenu postave uporišta u bližoj okolini. To se vidi iz njihovih manjih pokreta, kao što je n.pr. bio danas 16. 1. 1944, kojima nastoje najpre da opipaju naše položaje, pregledaju teren i manifestiraju među stanovništvom. Pomoću Nemaca nastoje da izvedu manje i veće ispade na naše položaje. Pošto je ta pojava za nas od ogromne važnosti, nikako im ne smemo dozvoliti da se bilo gde nastane. Moramo ih blagovremeno likvidirati. Zbog toga

n a r e đ u j e m o :

- 1) U toku ove noći, tj. 16. na 17. 1. 1944, moraju se sve jedinice 17. i 18. brigade premestiti na sledeće položaje:
 - a) 17. brigada mora u toku noći zaposesti položaje, Trnovo. Voglarji, Nemci. Zadatak te brigade jeste da pomoću jakih izviđačkih patrola kontroliše i osmatra sve neprijateljske pokrete iz Gorice i okolnih neprijateljskih uporišta u tom pravcu, da temeljito poruši sve ceste kojima može neprijatelj da stigne motorizovanim jedinicama. Naročitu pažnju treba pokloniti cesti Gorica — Sedovec — Trnovo i svim putevima kojima bi mogli tenkovi da stignu iz Gorice. Štab 17. brigade neka uputi poziv civilnom stanovništvu da odmah poruši sva utvrđenja bivše ital. armije, koja se nalaze na tom sektoru. Zadatak te brigade jeste da odmah interveniše i pomaže susednim jedinicama ako

- bi se neprijatelj pojavio u pravcu Cepovanske doline ilj desno ili levo od njenih položaja, a naročito ako bi se neprijatelj pojavio u Vipavskoj dolini. Zbog toga mora brigada održavati tesni kontakt sa susednim jedinicama. Jake patrole moraju po mogućnosti doći do samih uporišta.²
- b) Jedinice 18. brigade morate povući više u pravcu Gorice i rasporediti ih na sledeće položaje: Gornji, Dolnji i Srednji Lokovec. Zadatak te brigade jeste da kontroliše i da se obezbeđuje u pravcu uporišta u dolini Soče i da bude spremna da odgovori na svaki ispad na njene položaje. Stab te brigade mora održavati tesnu vezu sa štabom 17. brigade, da je u slučaju neprijateljske pojave blagovremeno obavesti i u zajednici sa njom napadne.³
- c) 19. brigada neka ostane na već određenim položajima sa zadatkom, koji ste joj već postavili, da održava tesan kontakt sa 17. brigadom da poruši cestu Predmeja — Lokve. Komandna mesta štabova brigada i divizije neka štabovi sami odrede a nas o tome odmah obavestite. Stab divizije mora obezbediti svoje vojne škole i o tome također obavestiti štab korpusa.

Vašim jedinicama izdajte naređenje da s neprijateljem ako nije suviše jak, ne stupe u borbu odmah pri prvom kontaktu, već da ga puste što dublje u naše položaje, a onda ga obuhvate i unište. Naročito je potrebno da ga jedinice namame dublje u Čepovansku dolinu ili još dublje prema Trnovu, te ga tamo sa pogodnih položaja biju. Naročito energično treba nastupiti protiv belogardista i njihovih patrola, te se nikako ne sme dozvoliti da se živi vrata u svoja uporišta.¹

Predviđenu akciju imajte i dalje u vidu. Proučavajte i pripremajte sve, kako bi mogli, u slučaju da se odlučite za nju istu odmah izvesti.

Na ostalim sektorima našeg korpusa nema nikakvih promena. U posedanju novih položaja od strane vaših jedinici

odmah nas obavestite. Stab korpusa ostaje i dalje na starom mestu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!
Zam. politkomesara: Komandant, poručnik!
Branko Babič-Vlado Lado Ambrožič-Novljai
Rukovodilac odseka, kapetan:
Milutin Dapčević
Mil. J. Dapčević

¹ Vidi dok. br. 130.
» Vidi dok. br. 104.

IZVEŠTAJ POLITIČKOG KOMESARA PETNAESTE NOU DIVIZIJE OD 16. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I POSLOVENIJE O BORBT DVANAESTE NO BRTGADE NA VELIKOM KAI U I JAČINI I RASPOREDU NEPRIJATELJSKIH SNAGA U ZONI DIVIZIJE¹

STAB XV DIV. NOV I PO JUGOSLAVIJE
na položaju, 16. I 1944.
u 5 časova

Naknadni operativni izveštaj za 14. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
na položaju

Stab XII SNOU brigade
Izveštaj o jučerašnjoj akciji: Neprijatelj je u tri kolone prodirao na položaje 1. bataHona. Prva kolona, u jačini 200 ljudi. nrodirala ie na Bučnu Vas — Dobravu — Hmelinik — Karteljevo — Vel. Kal. Druga kolona, u jačini 100 ljudi. prodirala je iz Bršljina prugom na Daljni Vrh — Vel. Kal. Treća kolona prodirala ie sa jednim tenkom glavnom cestom, preko Mirne Peči — Češnjica — Vel. Kal. Naoružani su bili teškim mitraljezima, koje su nosili na mazgama. i teškim bacačima. Četa 1. bataljona, koja se nalazila na položiiima Dalini Vrh. bila je naoadnuta sa tri strane i morala se povući, tako da je stigla na Vel. Kal istovremeno sa Nemcima, koji su stigli iz Karteljevog. Borba se vodila od 9 do 13 časova. Batalion se morao povući na položaje Hmeljčič. Za niim smo odmah poslali dve čete da napadnu neprijatelja na Vel. Kalu, ali se ovaj za to vreme već povukao ka Novom Mestu. Jedna četa gonila je neprijatelja do Novog Mesta. Istovremeno, dok ie vodio borbu 1. bataljon, 2. batalion, koji je držao zasedu iznad Bršljina, napao je neprijateljsku kolonu koja se kretala cestom. 1. bataljon ima 2 mrtva, i to zam. komandanta bataliona druga Cirila i jednog borca, 2 ranjena i 2 nestala. Drug Ciril je prilikom izviđanja terena na položaju za vreme borbe, sa jednim drugom, zašao među neprijatelje. Neprijateljski be-ga²

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 26/II.
² Belogardisti

su ga pozvali i kako je mislio da su to partizani krenuo je prema njima. Kad je došao u njihovu blizinu, be-ga su povikali: »Štajerci ruke uvis«. Drug Ciril je odmah video da su to be-ga i sa drugom se okrenuo da im umakne, a oni su na njih otvorili vatru. Drug Ciril bio je od pozadi ranjen u stomak. Kad mu se neprijatelj približio, on je ranjen, još ležečki pustio dva rafala iz automata. Posle toga su ga neprijatelji okružili, presekli mu nožem vrat i rasekli čitavo lice. Drug koji je bio sa njim bio je također ranjen u leđa ali je ipak pobjegao.

Be-ga su na Vel. Kalu, u kući gde se nalazio štab brigade, ispitivali gde je štab brigade i iz toga se jasno vidi da je ceo bataljon bio izdat, a također i štab brigade, jer smo se tek u noći prebacili na Vel. Kal.

U toku dana na položajima naše brigade nije bilo ništa novo. U noći od 13—14. jedna četa 1. bataljona demonstrativno je napala neprijateljsko uporište Novo Mesto. Neprijatelj je odgovarao jakom vatrom iz teških i lakih mitraljeza kao i iz bacača.

Patrola koja je iz 3. bataljona poslata u pravcu Mokronoga, saznala je da se u Sevnici nalazi cca 1000 vojnika, Nemaca i be-ga, koji su navodno pripremljeni za Mađarsku.

Vojni i politički izveštaj.

1. bataljon: Pošto se ljudstvo svih četa nalazilo u zasedama, patrolama i na položajima vojni i politički rad nije izvođen.

2. bataljon: održao je u toku jučerašnjeg dana dva mitinga na Vinkovom vrhu i Ajdovcu. Mitinzi su uspešni. Narod je izrazio želju da se slični mitinzi i ubuduće priređuju. Sa odobravanjem je primljena rezolucija. Poseta je bila dobra.

3. bataljon nije imao ni vojnih ni političkih časova, jer se ljudstvo nalazilo na položaju i bilo je umorno još od jučerašnjeg dana. Uveče je održan sastanak četnih komandi.

U toku današnjeg dana saslušali smo drugaricu koja je bila juče uhapšena. Toliko je rafinirana i pokvarena da ćemo iz nje teško izvući neko priznanje.

Situacijski izveštaj

Obaveštajnog centra XII SNOU brigade.

Posle kratke borbe na Vel. Kalu neprijatelj je u jednoj koloni krenuo pravcem Mirna Peč — Novo Mesto. Za vreme pokreta be-ga su opet pljačkali i sa sobom odveli 6 žena. Na tom pokretu su be-ga izjavljivali da 16. o.m. polaze za Ljubljano. Cini im se da će iz Ljubljane poći prema Postojni. Također su pričali da će umesto njih zaposesti Novo Mesto

Kozaci i da će onda videti partizani šta su Rusi. Civilnom stanovništvu nije se svidao rad be-ga i osuđivali su ih. Kad je neki domobran pitao šta da radi sa sestrama Cesar Marijom i Glodin Angelom, komandir mu je rekao: »Radi šta god hoćeš. Ti si ionako meštalin i znaš šta radiš«. Posle toga je be-ga Mavc Jože iz Češenjca obe ubio dum-dum mecima.

U Sevnici je došlo nešto pojačanja. U Grosuplju se nalazi posada od 250 ljudi, među kojima 15 gestapovaca (oficira). Posada je sastavljena od domobrana i komanda je nemačka. Ostali Nemci, koji su bili u Grosuplju, krenuli su prema Ljubljani. U Smarju nema uporišta. Danju dolaze patrole koje štite radnike na pruzi između Šmarja i Škofljice, cca 200 domobrana i Nemaca.

Lisičji grad:³ posada cca 250—300 domobrana, naoružanih sa tri laka bacača.

Zalog: posada cca 200 domobrana.

Turjak: nema posade, ali dolaze patrole i postavljaju zasede na okuci ispred Turjaka.

Rašica: posada 200 ljudi.

Vel. i Male Lašče: posada cca 400 ljudi.

Pijava Gorica: na dan 10. o. m. tamo se nalazila posada od cca 200 domobrana, koji su 11. o.m. krenuh prema Vel. Laščama.

Ne sektoru Mokronog — Mirna — Trebnje — Mirna Peč nije bilo u toku dana nikakvih promena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po zapovesti komandanta,
Politkomesar diviz. saveta,⁴
Janez Vipotnik

³ Naziv zamka severno od Lanišča kod Škofljice.

⁴ Pošto u to vreme još nisu bili organizovani divizijski komiteti KP Slovenije, pri Štabu Petnaeste NOU divizije formiran je tzv. Divizijski savet. Sačinjavali su ga politkomesari brigada i politkomesar divizije, a rešavao je isključivo politička i partijska pitanja u diviziji.

**NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 10.
JANUARA 1944. ŠTABU SEDAMNAESTE I OSAMNAESTE
SLOVENAČKE BRIGADE DA BATALJONI BRIGADA PO-
SEDNU NAJPOGODNIJE POLOŽAJE I OBEZBEDE SE OD
NEPRIJATELJA IZ PRAVCA GORICE I SVETE LUCIJE¹**

**STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 16. I 44.**

**ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB**

Da bi u bilo kom slučaju prodiranja neprijateljskih kolona vaše jedinice bile sposobne da neprijatelja opkole, napadnu i unište, u toku današnje noći izvršite sledeći raspored. Mogućnosti neprijateljskog upada postoje iz Sv. Lucije² preko Tolminskog Loma na Banjšku visoravan, dalje, iz pravca Avča i Kanala i pravca Grgara prema Cepovanu i Trnovu. Napominjemo da je neprijateljski upad samo predviđen i nismo sigurni za tu njegovu nameru. Verovatno te kolone neće biti velike, jer prema dosadašnjim izveštajima nisu primećene neke veće koncentracije na liniji Gorica — Sv. Lucija, i baš zbog toga pruža nam se prilika da uspešnim manevrima, borbenošću i inicijativnošću postignemo velike uspehe. Svaka jedinica neka se obezbedi, poveže sa susednim jedinicama i izveštava susedne jedinice levo i desno, tako da budemo u mogućnosti da neprijatelja opkolimo, zadržimo na terenu i da ga u toku dnevnih ili noćnih borbi uništimo. Napominjemo, ako bi neprijatelj pokušao da u selima na našem terenu ostane preko noći, dužnost je naših jedinica da ga u noćnim napadima unište ili rasteraju. U cilju izvršenja tih zadataka

n a r e đ u j e m o :

da jedinice XVII SNOB zaposednu sledeće položaje:
III bataljon — Lokve, sa zadatkom obezbeđenja na pravcima:
Grgar — Trnovo, te miniranje zaseka kod Grgara i Trnovog.
II bataljon zaposeda položaje Srednji Lokovec, a jednu naj-
jaču četu šalje u Vrše (neka joj bude pridodat teški mitraljez).

Taj bataljon ima zadatak rezervne jedinice, sa kojom neka operiše komandant brigade. Također neka skreće pažnju na puštale i Grgar.

I bataljon neka zaposedne položaje u Gornjem Lckovecu.

Jedinice XVIII SNOB neka zaposednu sledeće položaje:

II bataljon neka zaposedne položaje Tolminski Lom, sa zadatkom obezbeđenja u pravcu Sv. Lucija i Avče. Njegov zadatak je da neprijatelja, koji bi eventualno nastupao iz Sv. Lucije ili Avča, pusti u pravcu Cepovanske doline, a sam, u vezi sa I bataljonom koji se nalazi u Dragi, izvrši opkoljavanje i uništenje neprijateljske kolone. Zbog toga neka budu bataljoni u tesnoj međusobnoj vezi.

I bataljon neka zaposedne položaje Draga i neka se levo i desno poveže sa bataljonima i dejstvuje na neprijatelja kojeg će propustiti II ili III bataljon ili na neprijatelja koji bi prodirao Cepovanskom dolinom.

III bataljon neka zaposedne položaje Vrhovec, sa pravcem obezbeđenja: Avče — Kanal — Bate. Njegov je zadatak da u slučaju neprijateljskog prodiranja propusti neprijatelja u pravcu Cepovanske doline, te ga zajedno sa I i II bataljonom XVII SNOB opkoli i uništi.

Četa III bataljona XVII SNOB neka zaposedne položaje na Vršama, sa zadatkom da obezbedi pravce iz Vrata, Dolenje i Gorenje Trebuše. Komandi te čete mora biti pridodat jedan član štaba bataljona.

Stab XVIII SNOB mora dati bataljonu XVII brigade, koji se nalazi u Lokvama, jedan teški bacač sa poslugom i municijom. Taj bataljon neka upotrebi ovaj bacač kod zaseka u pravcu Grgar — Čepovan. Upozoravamo da se bacač postavi na mesto sa kojeg će imati najbolje dejstvo, a također i povlačenje. Bacaču se mora pridodati dovoljno obezbeđenje i mora se bezuvjetno sačuvati, ako ne drukčije onda na taj način da se sakrije na dobro mesto, za koje smeju znati samo nekoliko odgovornih rukovodilaca.

Komandno mesto štaba XVII SNOB je u Lokovecu, a [komandno] mesto štaba XVIII SNOB u Dragi.

Ponovo upozoravamo na taktiku manevrisanja i na tesnu međusobnu vezu jedinica, koja je osnovni preduslov prvog.

Jedinice neka stalno šalju izveštaje svojim pretpostavljenim štabovima.

Komandno mesto štaba divizije biće u Gornjem Lokovecu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:

Kogej Vasja s. r.

Kogej Vasja

V. d. komandanta, poručnik:

Jakopič Albert s. r.

Kajtimir

**IZVEŠTAJ ŠTABA SEDME NO UDARNE BRIGADE »FRANCE
PREŠERN« OD 16. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET PRVE
DIVIZIJE O NAPADU I UNIŠTENJU NEMACKOG UPORI-
ŠTA KAMNA GORICA'**

STAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju, 16. I 1944.
Br.: 101

Predmet: izveštaj o napadu
na uporište u Kamnoj Gorici.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE

U noću između 12. i 13. januara o.g. II bataljon je napao i likvidirao žandarmerijsku stanicu u Kamnoj Gorici.

Plan je u potpunosti uspeo. Uporište je blokirano sa dve strane. Kod mlina ispred uporišta bili su postavljeni 2 laka mitraljeza i 10 strelaca. Njihov zadatak je bio da prilikom eventualnog ispada unište neprijatelja. Također su imali zadatak da otvore vatru na prozore ako bi neprijatelj primetio minere. Sa druge strane vršilo je blokadu 8 strelaca naoružanih sa 2 mitraljeza, sa zadatkom da unište neprijatelja prilikom eventualnog ispada sa te strane. Teški mitraljez stajao je na groblju pored crkve, ispred samog uporišta, tj. udaljen 40—50 m. Zadatak mitraljeskog voda bio je da tuče kroz gornje prozore u uporište, jer su prozori bili obezbeđeni peskom samo do polovine. Dalje, da obezbeđuje leđa drugovima koji su blokirali uporište, što mu je bilo moguće, jer je imao pregled cele seoske okoline i duž doline po suprotnom grebenu. Tu se nalazio i štab bataljona, odakle je imao tačan pregled nad vojistom i komandat je mogao da komanduje direktno svim jedinicama.

Ispred glavnog ulaza postavili smo minere i bombaše. Mineri su minirali ulaz, jer smo imali u planu da se privučemo do uporišta bez pucnja, posle čega bi bombaši upali u zgradu, zaposeli hodnike i stepenice. Mineri su svoj zadatak izvršili u potpunosti. Odmah nakon detonacije su bombaši jurišali ali su bili odbijeni sa gornjeg sprata. Kad su jurišali po drugi put poginuo je terenski obaveštajac drug Jošt,² koji

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/V.

² Janez Vidic, sekretar VOS za rejon Jelovica. Poginuo 13. januara 1944. godine.

Predestinacija e zapadu
na postojanje vjevernica.

V noči med 12 in 13 januarjem t.l. nas je II. bataljon napadel in sikvisiral izslovanirjake sestaje v Kamsigerioi.

[illegible]

Pred glavnim vhodom smo postavili mineve in bombe. Minevo
 je miniral vohar, kar je bilo v cilu, priganiti se v postojanko, brez
 opazila, kakor bi komusi vtrli v postojko, namerili hudike in stopnice.
 Minevo so v svoje robove v polni asfrit izvrtili. Takoj se detenaciji ne
 navedli jurilski, bili so se editti, v njihove nadstrepja. Ko so jur izli
 v asfrit je padel tamkajšnji krovcevalca tor. Jeli, ki je prvi juril so
 kletovali. Po drugem krovcevalca jurilo, smo lo a pred postojanko postavili
 lahke bombe, ki je vrgel direktno v vnahe akno pe dve lahki mini. Po kombo
 me ostreljavajo, so je v tretji jurilski, takrat urodele.

Prvi trikotnik potojenske je bila popolnoma porušena, steno in strehi le še razvalila. Remontna mu pripiravila gorivo, da sežge potojenske. Drugi kor. pa so pričeli s razkopavanjem ruševin, ki so bile poškod. 2. n. virane, so pa tudi nekaj prejšnj. Med tem Janzen so pa Hunzi, ki so se ocajn. del. UNR, tega potoj. na potoj. potoj. Hunzi so pričeli in treh strani. Je Korošice mu da pripeljala 4 avtomobili. Prvi trikotnik vozili v neposredni bližini drug. so drug. so bili razkriti od naše zasede. Četrtni umrli so se ustavili prvoj. daš. pred vaze. so evinke. Pasnika tega avtomobila je v toka v strelcih zapadla naše zasede. Druga potoj. je prišla s Brezki. pol. Naše zasede je udarila na nje, ake. so se v paničnem begu izgubili, is. čez eno skripi. da so mihi na j. naj. nize nadejali na detične. mu naša zasede. Pomege so se razvili v strelce, ter zapadli naše zasede. Tretji je prišla v smeri od Gledkega t.j. ob Solenici in tako predel v vas.

Si smo se uskali z vasi na hrib, da tam prejemamo berbe, če katere
ne bi prile, ker nas sovražnik ni zasedel. In tega hriba smo opazili,
da is hruševski vasi 5 avtomobilov. Istotako vasi 7 avtomobilov in kraj
vsi v vasi tej pa je, ki krije pod svojimi ruševinami 27. majevih
ruševin. *Sovranci, K.V.*

Rekao mi je da su izveli, da se bili ti vojnici namenjani za hajke
na sektor kjer smo se nahajali mi.

Nakon je bio izmisliti sa napad je bio aludajući četiri sta drali napad, tretu pu je bilodeleom, sa vrhki napad na postojanke. Prva zasada je prvi Radovljici, je bila pred vaze Lipica. Ina je na leg, radreći svetkar se ni nije volio, kor je bil a sig pramoće zarazen in ni nagle razpusti napad de čase ko je prišel sovražnik. Druga sosa proti Krepi, je bila svi kaniškom osotu, katerega je seigala.

Prva saseda je bila Mikhleev na česti Kannegerice-Pednart. Četrta saseda je bila nad vodo na grebenih Kannegerice in Gleboke. Razen druge sasede se so vse udeležile zborov.

Morala pri civilnem prebivalstvu, kot pri vojaštvu se je vedno dvignila. Civilisti pravijo vrnjaci, se drebijo nenauke postojanke pod teko postjo "Prodnave brigade".

at R. B. B. B.

je prvi jurišao preko ruševina. Nakon drugog neuspelog juriša postavili smo 10 m ispred uporišta laki bacač, koji je kroz svaki prozor direktno ubacio po dve mine. Posle okončanog gađanja jurišalo se po treći put, ovog puta sa uspehom.

Unutrašnjost uporišta bila je potpuno srušena, zidovi i plafoni bili su samo hrpa ruševina. Odmah smo pripremili gorivo da zapalimo uporište. Ostali drugovi počeli su sa raskopavanjem ruševina, koje su bile negde i do 2 m visoke, kako bi se spasio nešto oružja. U međuvremenu su Nemci, posle sat i po borbe sa našom zasedom, stigli uporištu u pomoć. Nemci su došli sa tri strane. Iz Radovljice su se dovezli na 4 automobila. Prva tri, koja su se kretala neposredno jedan iza drugog, bila su razbijena od naše zasede. Četvrti automobil se zaustavio dosta daleko ispred sela iza okuke. Posada tog automobila je u strelcima sa boka napala našu zasedu. Druga pomoć stigla je iz Brezja pešice. Naša zaseda je udarila **DO** njoj, posle čega **SU** se u paničnom bekstvu raštrkali, po čemu smo zaključili da se na tom mestu nisu ni najmanje nadali zasedi. Kasnije su se razvili u strelce i napali našu zasedu. Treća je stigla iz pravca Globokog, tj. duž železničke pruge, i na taj način prodrla u selo.

Mi smo se iz sela povukli na brdo da tamo prihvatimo borbu do koje nije došlo, jer nas neprijatelj nije pratio. Sa tog brda smo primetili da iz Radovljice dolazi 5 automobila. Također je 7 automobila dolazilo iz Kranja, sve u pomoć tom uporištu, koje pod svojim ruševinama krije 27 neprijatelja.

Naknadno smo saznali da su ti vojnici bili određeni za poteru na sektor gde smo se mi nalazili.

Plan za napad bio je sledeći: 2 čete su držale zasede, dok je treća bila određena da izvrši napad na uporište. Prva zaseda, tj. prema Radovljici, nalazila se ispred sela Lipnica. Imala je zadatak da poruši most, što joj nije bilo moguće jer je nasip bio suviše zamrznut i nije bila u stanju da ga raskopa do vremena kad je stigao neprijatelj. Druga zaseda, prema Kropi, nalazila se kod kamničkog mosta, koji je zapalila.

Treća zaseda bila je kod Miklavca, na cesti Kamna Gorica — Podnart. Četvrti zaseda nalazila se iznad sela na grebenima Kamne Gorice i u Globokom. Izuzev druge zasede, sve su se sukobile s Nemcima.³

Moral civilnog stanovništva, kao i vojske, jako je porastao. Civili kažu: u srcu Gorenjske ruše se nemačka uporišta pod teškom pesnicom »Prešernove brigade«.

IZVEŠTAJ ŠTABA TREĆEG BATALJONA SEDAMNAESTE SLOVENAČKE NO BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« O AKCIJI NA ROČINJ I DOBLAR¹

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Izveštaj o akciji III bataljona od. 11. 1—12. 1. 1944.

U noći između 11. 1—12. 1. 1944. naš bataljon, po naredbi štaba XXXII divizije, imao je zadatak da izvrši demonstrativni napad na neprijateljske objekte u Ročinju i Doblaru.¹ Bataljon je posle završene pripreme za akciju krenuo na određene položaje i to: druga četa, pod rukovodstvom zam. komandfanta] u jačini od 31 druga naoružanih sa 5 puškomitralj[eza] iznad Doblara; 1. četa u jačini od 30 drug[oval naoružanih sa 5 puškomitralj[eza], 3. četa u jačini 35 drugfova], naoružana sa 6 puškomitralj[Teza], i prateći vod u jačini 18 drugfova] naoružanih sa 2 teška puškomitralj[eza], svi pod rukovodstvom komandanta bataljona, iznad Ročinja. Sve čete stigle su na određene položaje, u određenom vremenu, u 23 časa. Javljamo da nismo mogli zapaziti signalne znakove, koji su bili određeni od štaba divizije za početak borbe, kao ni ostale signalne znakove. Napad na oba sektora započeli smo tačno u 23 časa. Prva i treća četa ostale su na položajima do 24.20 č. a zatim se, prema naređenju komndfanta] batfajlona], povukle; jer je neprijatelj otkrio naše položaje i neprekidno ih tukao bacačima a bilo je nemoguće potražiti nove pogodnije položaje. Čete su se povukle u najvećem redu i disciplini.³ Druga

¹ Prepis originala (pisan na mašini), bez datuma, koji je Stqb Sedamnaeste SNO brigade poslao Štabu Trideset druge divizije, u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 274/V.

* Naredba nije pronađena ali je sačuvano obaveštenje Štaba Trideset druge divizije od 8. januara 1944. poslato Štabu Sedamnaeste SNO brigade, koje glasi: »Obaveštavamo vas da smo vašem III bataljonu izdali naredbu da se tokom noći prebaci preko Soče i zaposedne položaje Kambreško. Cim izvrši od nas primljene zadatke, vratiće se u sastav vaše brigade. Njegove dosadašnje položaje će tokom noći zaposesti jedan bataljon XVIII SNOB«. (Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

* Stab Sedamnaeste slovenačke brigade »Simon Gregorčič« dostavio je 16. januara izjave komandanta i zamenika komandanta Trećeg bataljona Štabu Trideset druge divizije o uzrocima povlačenja jedinica bataljona posle kratkog napada na selo Doblar noću 11/12. januara. Izjave su date verovatno po zahtevu Štaba Trideset druge divizije. Detaljnije o tome vidi Arhiv Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 274/V.

četa, koja se nalazila na položaju iznad Doblara, povukla se, prema naređenju zam. komandanta, u 1 sat, jer je vatra SE suprotne strane prestala. Drugovi su za sve vreme borbe ostali disciplinovano na položajima, kako oni iznad Ročinja tako i ovi iznad Doblara. Na našoj strani nije bilo ni mrtvih, ni ranjenih, ni dezertera, ni nestalih. Imali smo jednog lako ranjenog, i to druga Sedej Antona iz 2. čete, koji je bio u borbi iznad Doblara. O neprijateljskim gubicima nemamo nikakvih tačnih vesti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kosel Janez-Tome, s. r.

Zam. komandanta
Milič, s. r.
Milič Anton

Načelnik:
Ljubo Nenezić s. r.

Prepis potvrđuje
v. d. komesara,
Mihevc Ivan

BR. 95

IZVESTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 16. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA TERETNI VOZ NA PRUZI TRST — RIJEKA KOD RODIKA¹

STAB ISTARSKOG ODREDA
na položaju, dana 16. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE

na položaju

Brojno stanje je sledeće:
po spisku 190 drugova
u rashodu 9 „
na mestu 181 „

U noći 16. o.m. jedinice našeg odreda napale su voz na pruzi Trst — Rijeka.² Dobro su uništile lokomotivu ali je kom-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 296/11—8.

² Voz je napadnut kod s. Rodik, a nemački kamion u kojem su se nalazili jedan Nemač i jedan Italijan kod s. Buja. (Vidi dok. br. 156.)

pozicija voza bila prazna. Tom prilikom stiglo je cestom motorizovano pojačanje, zbog čega su se naše jedinice u redu povukle. Napad je postigao dobar moralni uspeh ali pokazalo se da je na ovom sektoru bez eksploziva teško izvoditi ovakve akcije. Zbog toga molimo naslov da nam pošalje eksploziv, ako je moguće. Druga zaseda naših jedinica se već nekoliko dana nalazila na cesti Vreme — Ribnica iznad Sotlera, kod kozjanskog mosta, i čekala, a 16. o.m., u pola 12, stigao je dugo očekivani nemački kamion, na kojem su se nalazili jedan Nemač i jedan Italijan. Zaseda je obojicu ubila te zeplenila jedan automat, 1.800 metaka za automat, nekoliko paketa i 4 ručne bombe. U akciji je bio zapaljen i okupatorov automobil koji je na cesti izgoreo. Patrola, koja je bila ostavljena kao osmatračnica na tom mestu, primetila je veći broj Nemaca. Zbog toga se naša zaseda morala povući za nekoliko stotina metara naviše, kako bi sprečila eventualno nadiranje.

Politički rad u odredu se uspešno i redovno produžava, a samo ekipa štaba I bataljona ne odgovara. Među njima je najslabiji zam. komesara, koga smo prinuđeni da smenimo ah nemamo zamene. Zbog toga molimo, što nam je ranije već obećao štab XIV divizije, da primimo pomoć, jer je to potrebno za dalji i uspešan razvitak odreda.

Situacija okoline dobro se vidi iz izveštaja koje je poslao obaveštajac našeg odreda, gde je priložen i plan grada Trsta, sa tačno označenom lokacijom neprijateljskih uporišta, utvrđenja i njihove jačine.

Uhvatili smo i likvidirali Rupnikovog belogardistu koji je špijunirao na našem sektoru. Detaljnije o tome se vidi iz zapisnika suda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — kapetan:
Drago¹

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 17. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU I ZADACIMA JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA¹

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br.**

Položaj, 17. 1 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

na položaju

Dostavljamo vam sledeći izveštaj sa sektora našeg Korpusa i to:

1.) **Raspored jedinica:** XV divizija sa dve brigade na sektoru Velike Lašče, sa zadatkom napada na neprijateljsku posadu u Velikim Laščama i Rašici.² Sa dve brigade na sektoru Novo Mesto, sa zadatkom blokade grada i sprečavanja neprijateljskih ispada prema slobodnoj teritoriji.

XVIII divizija: VIII brigada na sektoru Polom — Vrbovec, sa zadatkom blokade Kočevja sa severozapadne strane i rušenja komunikacija na liniji Kočevje — Ribnica. IX brigada na sektoru Ogulina drži uporište u blokadi sa zapadne strane. X brigada se nalazi na položaju Fužine — Lič i u Mrzloj Vodici, sa zadatkom pritiska na neprijateljske posade u Hrv. primorju.

Belokranjski partizanski odred: sa jednim bat. na sektoru Koprivnik, sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Kočevja prema slobodnoj teritoriji Bele krajine. Jedan bataljon na sektoru Metlike sa zadatkom povezivanja sa Zumberačkim sektorom.

Dolenjski partizanski odred: ovaj odred se trenutno sam na svoju ruku prebacio na sektor Stična. Poslali smo operativnog oficira da ga zbog predstojeće akcije dovede na sektor Grosuplje.

Notranjski partizanski odred: sa jednim bataljonom na sektoru Lužarji a sa drugim na sektoru Runarsko — Benete.

Ovaj odred ima zadatak, pored kontrole svog terena, da učestvuje u akciji na Lašče i Rašicu.

Istarski partizanski odred: nalazi se na sektoru Tatre — Brezovo Brdo (Istra), sa zadatkom kontrole terena i mobilizacije ljudstva za naš Korpus.

2.) Neprijateljski pokreti: Neprijatelj ne vrši nikakve pokrete u pravcu naše teritorije. Nemci su napustili Turjak, Male Lašče i Račnu. Sa Sv. Roka kod Lašča odvezli su topove. Mi smo vam to javili putem radija na dan 16. o.m., no, kako izgleda, vi ste shvatili da je neprijatelj napustio sva uporišta van Kočevja. Depeša koju smo vam poslali pravilno je šifrirana i prilikom predaje bila su dva radio-telegrafista. Izgleda da vaš radio-telegrafist nije pravilno primio ili nije pravilno dešifrovao. Na sektoru Ljubljane nalazi se 314. nem. peš. divizija (to su nemačke snage koje su se ovih dana kretale na sektoru Ljubljana — Kočevje i Ljubljana — Grosuplje). Jedan bataljon te divizije nalazi se na Sušaku. Štab divizije kod Ljubljane. Divizija je jaka oko 5.000 ljudi, naoružana automatskim oružjem, oklopnih jedinica nemaju. Sastavljena je od Rusa. Komandni kadar su Nemci. Ta divizija je došla na taj sektor za odbranu obale na sektoru Sušaka. Iz poslednjih pokreta zaključujemo da će te snage u kratkom vremenu krenuti na Sušak. Sve detalje videćete iz priloženih saslušanja zarobljenih nemačkih vojnika koji pripadaju toj diviziji. Štab XVIII divizije nas izveštava da su Hrvati odustali od napada na Ogulin. Također nas izveštava o nemačkim koncentracijama u Gospiću (Lika) i da je iz Karlovca u pravcu Ogulina krenulo 3.000 legionara (Francetićeva Crna legija). Hrv. jedinice vode sa njima borbu. Iz Gospića javljaju da je tamo nemačka divizija. Hrvati ocenjuju te pokrete kao pripreme za ofanzivu sa karakterom zabijanja strateških klinova u oslobođenu teritoriju [Gorskog] kotara, Hrv. primorja i zap. dela Like. Mi mislimo da trenutno dole ne izgleda ništa strašno i da je trebalo izvršiti napad na Ogulin.

3.) Akcije naših jedinica: Jedinice XV divizije vode kod Novog Mesta lokalne borbe. Na sektoru Lašča naše jedinice stežu обруč oko Lašča i Rašice, te sprečavaju kretanje neprijatelja po komunikacijama. XVIII divizija trebalo je da učestvuje u napadu na Ogulin. Pošto su Hrvati odložili napad, naša divizija će dejstvovati dalje u zajednici sa Hrvatima, po zajedničkom operativnom planu, ne udaljujući se sa sektora [Gorskog] kotara i Kupe, a sa osloncem na našu slobodnu teritoriju i na Istru. Ukoliko bi neprijatelj vršio jaču ofanzivu na sektor Gorskog kotara, daćemo diviziji konkretnije zadatke.

Jedinice IX brigade kod Zlobina su napale nemačku patrolu i ubile 7 Nemaca.³ Gubitaka nismo imali.

4.) Naši planovi: Sa jedinicama XV divizije, Dol. i Notr. odreda ostaćemo i dalje pri svom prvobitnom planu ofanzivnih operacija prema Ljubljani, sa ciljem likvidacije Lašča, Rasice i Sv. Roka. Ukoliko ne bude novih promena, napad će se izvesti 17. o.m. uveče.⁴ Sve pripreme su gotove. Po likvidaciji tih uporišta orijentisaćemo težište naših snaga na Kočevje i eventualno pre toga likvidirati Grosuplje. S obzirom na teren, koji kontrolišu jedinice našeg Korpusa, i na ustaljene neprijateljske posade, rukovodićemo se uništavanjem neprijateljske žive sile i proširenjem slobodne teritorije. Ako bi trebalo slati specijalne bataljone za diverzantske minerske akcije na prugu Ljubljana — Zidani Most, smatramo da bi u tom slučaju došle u obzir samo minerske grupe a ne bataljoni, jer bismo razbijali udarnu snagu jedinica, a također bi u obzir došla samo pruga na Uniji Ljubljana — Litija, Ljubljana — Rakek. U svojim budućim operativnim planovima predvidećemo i to. Baš sada smo primili izveštaj da u Laščama ima 250 be-ga i 60 Nemaca; u Rašici 250 be-ga, 34 Nemca. Turjak, Maie Lašče, Račnu i Ig su napustili. Odveli su sve topove i oklopna kola. To je sve otišlo prema Ljubljani i verovatno dalje, na obalu Jadrana. Iz Zagreba, Karlovca i Jastrebarskog otišli su svi Nemci, a umesto njih je došla Francetićeva Crna legija. Mi smatramo da neprijatelj uglavnom prelazi u defanzivu i sva pregrupacija koju vrši ima za cilj držanje obale i prebacivanje snaga na zapadno i istočno bojište.

XVIII diviziji izdali smo naređenje da pošalje jedan batalion u Istru i preuzme ljude za naše jedinice. Bataljonu smo dali konkretna naređenja za rad. Također ćemo poslati naše intendante da organizuju nabavku materijala za našu vojsku.

Danas, 17. o. m. u 10,30 časova, primili smo vaš radiogram u kojem nam javljate za akciju na Kočevje. Zbog drugih akcija to trenutno ne dolazi u obzir. To ste verovatno napisali zbog netačnog tumačenja depeše, iz koje ste razumeli da je neprijatelj napustio sva uporišta. Kad dođe red na Kočevje, držaćemo se vaših direktiva.

Mi bismo vam slali skice o svim borbama na našem sektoru (predstavljene grafičkim putem), ali to ćemo moći samo kad regulišemo popunu našeg štaba operativnim odsekom, koji bi se pored ostalog isključivo bavio i tim stvarima. Smatramo

da je to nepotrebno jer se svaki tok borbe može najdetaljnije videti na specijalnim kartama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁵

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

P. S. U Rakeku se nalazi 27 Nemaca i 120 domobrana.
Prilažemo: Zapisnik o saslušanju zarobljenika XVIII div.
Skice o raskopanim cestama Notranjskog odreda.

BR. 97

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE OPERATIVNE ZONE OD 17. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKCIJAMA KORUŠKOG BATALJONA I POHORSKOG ODREDA OD 16. DECEMBRA 1943. DO 7. JANUARA 1944. GODINE¹

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE**

Br. 301

Na položaju, dana 17.1 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Katni izveštaj

- 16. 12. 1943. Koruški bataljon je kod Dravograda zaplenio 7 pušaka sa punom bojnom opremom.
- 17. 12. 1943. Likvidiran je tajni policajac Sajevec Vetrenik Albert, rodом iz Dravograda. Zaplenjen 1 pištolj.
- 22. 12. 1943. Koruški bataljon je na Obiru kod Železne Kaple razoružao 5 nemačkih vojnika. Zaplenjeno 5 **pušaka** i 5 uniformi.

- 28.12. 1943. Minerski vod Pohorskog odreda izbacio je iz šina voz između stanica Vuhred — Brezno, na pruzi Maribor — Dravograd.² Saobraćaj je bio u prekidu dva dana. Šteta je nepoznata.
3. I 1944. Pohorski odred se u blizini Slovenjgradeca sukobio sa nadmoćnim neprijateljem. Borba se vodila više od jedan sat i neprijatelj je bio odbijen. Kod Nemaca je operacijama rukovodio sam Bundesfirer Stajndl. Na bojištu je neprijatelj ostavio 15 mrtvih i mnogo ranjenih. Mi nismo imali gubitaka.
6. I 1944. Patrola Pohorskog odreda je u blizini Ribnice napala neprijateljsku patrolu. Ubijen je 1 Nemač, a dva su ranjena.
7. I 1944. 2. bataljon Pohorskog odreda izveo je akciju na tvornicu metala u Sentlovrencu. Uništio je skladište hemikalija i na taj način zaustavio dalju proizvodnju. Tom prilikom zaplenio je dve puške, 1 pištolj »Stajer« i više ratnog materijala.
8. I 1944. bio je likvidiran tajni policajac Hojnik Anton iz Podgorja kod Slovenjgradeca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribičič

Komandant:
Franc Poglajen

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 17.
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O NAPADU KORUŠKOG BATALJONA NA GLOBASNICIJI**

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE**

Br. 301

Na položaju, dana 17.1 1944.

AGITPROP PRI GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Ratni izveštaj.

6. I 1944. jedinice Koruškog bataljona napale su žandarmerijsku stanicu u *Globasnici* (Podjunska dolina).²
Napad je bio otkriven i neprijatelj alarmiran.
Posle dvočasovne borbe naše jedinice nisu uspele da uđu u žandarmeriju.
Na našoj strani nije bilo žrtava.
Neprijatelj je imao 1 mrtvog i više ranjenih.
Istovremeno je zapaljen *hajmatbund. i pošta* sa svom arhivom.
U zasedi je teško ranjen nemački učitelj, a motor je zapaljen.
Istovremeno je likvidiran izdajnik Laznik Blaž.
Zaplenjene su 3 puške i 1 bomba.
U 10 č. pre podne povukli smo se iz sela. Stigla su jaka pojačanja. Pratio nas je i izviđački avion.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribičič

Komandant:
Franč Poglajen

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

² Napad na selo Globasnicu znatno je uticao na podizanje morala slovenačkog stanovništva, jer je to jedna od prvih značajnijih akcija izvedenih na teritoriji samog Nemačkog Rajha. O teritoriji na kojoj je dejstvovao bataljon vidi dok. br. 108.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 17. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI
ČETVORTE SLOVENACKE BRIGADE »MATIJA GUBEC« KOD
NOVOG MESTA***

**STAB XV DIVIZIJE NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Položaj 17. I 1944.
u 15.20 časova**

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS I ŠTABU VII KORPRSA

P o l o ž a j

IV SNOUB »Matija Gubec«. I bataljon nalazi se na starim položajima oko Kostanjevice. Jedan vod ima na položaju iznad Dolšča, sa zadatkom kontrole neprijatelja od Črneče Vasi i Kostanjevice, jedan vod iznad Zaboršta, jedan vod iznad sela Dobe, jednu desetinu iznad Ledeeče Vasi i jednu desetinu na šilerovoj špici.² U toku 16. o. m. na njihovom sektoru nije bilo nikakvih pokreta. II bataljon nalazi se na starom sektoru i nije imao nikakvog dodira s neprijateljem. Također i na sektoru III bataljona neprijatelj u toku celog dana nije pokušao nikakve ispade. Preko dana vršeno je samo obostrano gađanje položaja. IV bataljon vodio je teže borbe s neprijateljem, koji je uz Krku i preko Krke prodirao prema položajima bataljona. Neprijatelj nije napao na zasede, koje bataljon drži prilikom uže blokade Novog Mesta, već im je došao u desni bok. Zaseda iznad Cikave, koja inače obezbeđuje bok bataljona, prihvatila je borbu s nadmoćnijim neprijateljem ali se morala povući, tako da je neprijatelj stigao do Velikog Slatnika. Cete, koje su se nalazile u zasedama kod samog bloka u Zabjoj Vasi, odmah su stigle u pomoć i zaposele položaje: jedna na Hribu i druga između Št. Jošta i Hriba. Sa tih položaja čete su prešle u protivnapad i proterale neprijatelja natrag. Jačina kolone cca 200 ljudi. Jedna neprijateljska kolona prodirala je iz Potovog Vrhra grebenima prema Hrušici. Borbu sa tom kolonom prihvatila je 3. četa IV bataljona i proterala je neprijatelja, a istovremeno sprečila neprijatelju napredovanje prema Gaberju, gde je neprijatelj hteo da stigne. Borba je vođena do 13.30 časova, kad se neprijatelj morao povući. U tim borbama bata-

r—

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 26/11.

² Mesni naziv za Pirčev hrib (k. 938) na Gorjancima.

ljon je imao 2 mrtva i jednog ranjenog. Poginula je drugarica zastavnik Marija Majeršič (Dunja) i drug Hočevar Stane. Neprijatelj je morao imati *veliki broj gubitaka* koji još nisu poznati. Baterija nije mogla da dejstvuje sa svojih položaja.

I bataljon »Ivan Cankar« nije na svojim položajima imao nikakvih promena, te drži zasede iznad Broda i kod čuvarnice. Jaka zaseda sukobila se s neprijateljem iznad čuvarnice i poterala ga natrag u uporište.

XIII SNOUB. Na sektoru te brigade, u toku 16. o. m., nije bilo nikakvih promena niti nekih neprijateljskih pokreta. I bataljca te brigade drži zasede na Dobravi i Daljнем Vrhу, te iznad stanice Mirna Peč. II bataljon nalazi se u Hrastju i zasedu jačine jednog voda drži iznad Bršljina. III batalion drži zasede iznad Karloveca i Zdinje Vasi, te Gorenjeg Kamenja.

Stab *Artiljerije*. I divizion je sa jednom haubicom otišao u pravcu V. Lašče. II divizion nalazi se u Uršnim Selima, sa zadatkom obezbeđenja prema Novom Mestu. Zasede drži u Birčnoj Vasi. U divizionu održani su vojni časovi i to za artiljerce iz topovske nastave. Prema naređenju politkomesara VII Korpusa divizion je poslao patrolu u Semič da preuzme dve protivtenkovske puške koje su bile naknadno dodeljene i to: 1 brigadi »Matija Gubec« a 1 je poslata u štab Divizije.

I zveštaji od V i XV SNOUB³ biće poslati od štaba, divizije koji se nalazi kod njih. Te brigade su u toku jučerašnjeg dana vršile pokret na nove položaje i to: V SNOUB na položaje Ortnek, Sv. Gregor, M. Slevica, a XV SNOUB na položaje V. Osolnik, Turjak. Haubice 75 mm i top 75 mm su danas u 14 časova otišli iz sela Zvirče prema V. Laščama, gde se večeras u 20 časova predviđa napad na V. Lašče i Rašicu.⁴

Stab IV SNOUB nam javlja podatke o miniranju ceste i to: potpuno je zatvorena cesta Smihel — Birčna Vas — Uršna Sela, te od Smihela do Podljubena. Za prelaz preko te ceste određen je deo u samom selu Birčna Vas.

Sporedna cesta, koja vodi od glavne ceste Smihel — Birčna Vas prema Pogancama ima prelaz samo iznad tunela.

Cesta Novo Mesto — Toplice od Jurke Vasi potpuno je neprolazna i jedini prolaz ima u samom selu Srebrniče. U slučaju prolaska na tom sektoru uzmite ovo na znanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Zam. komandanta
Raco⁵

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 17. JANUARA
jg44 GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPO-
REDU JEDINICA NA SEKTORU KOČEVJE — TURJAK¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 17. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Dana 15. o. m. držale su XV i V brigada na cesti Vel. Lašče — Kočevje preko čitavog dana 4 bataljona u zasedi, jer je bilo javljeno da će se tog dana tom cestom kretati kolona. Neprijatelj toga dana nije išao tom cestom i bilo je samo nekoliko sukoba između naših i neprijateljskih patrola.

U noći 15. na 16. o. m. XV i V brigada imale su pokret na nove položaje.

XV brigada je sa dva bataljona poslala na položaje Osolnik — Turjak, sa zadatkom da spreči neprijateljski pokret od Ljubljane prema Vel. Laščama i da prekopa i ruši cestu na tom sektoru. Jedan bataljon, koji se nalazio na Ilovoj gori, ostao je na istim položajima, sa zadatkom rušenja ceste Grosuplje — Zdenska Vas — Krška Vas.

Jedinice XV brigade su još odmah tog dana, 16. I, vodile borbu s neprijateljem koji je kretao iz Ljubljane prema Vel. Laščama. XV brigada javlja da je bilo 50 vozila. Posle 1-časovne borbe neprijatelj je prinudio jedinice XV brigade da se povuku i produžio je put prema Vel. Laščama. Da je neprijatelj tako brzo prodro, uzrok je u tome što je brigada preko cele noći imala pokret i kad je stigla na određene položaje nije postavila sve svoje snage u zasedu.

Danas ujutro, 17. o. m., III bataljon XV brigade stigao je na Sv. Gregor i odmah produžio put prema položajima XV brigade.

U noći 15. na 16. o. m. V brigada vršila je pokret na nove položaje Sv. Gregor — Slevica, i sada su razmešteni: I bat. Mala Slevica, II bataljon u selu Graben, III bataljon Dvorska Vas — Škrlovica, top. baterija u selu Hojče. Brigada je stigla na novoodređene položaje 16. o. m. od 10—12 časova. II bataljon je usput poslao jednu četu u zasedu kod Zlebiča, koja je

odmah stupila u borbu s neprijateljem, koji se u jačini kamiona i 2 tenka kretao iz Vel. Lašča prema Kočevju. Preostali bataljon, koji je za to vreme stigao na Sv. Gregor, odmah se spustio prema Rigelju i Ortneku. Bataljon koji se kretao u to[®] pravcu naišao je na pobočnicu u selu Maršiči. Na taj bat. je neprijatelj otvorio vatru iz teškog bacača i mitraljeza. Tu se neko vreme vodila borba, posle čega se neprijateljska pobočnica povukla. Bataljon je odmah stigao do ceste ali kasno, jer je neprijatelj sa motorizacijom već otišao prema Kočevju. Također je kasno stigao na položaje i III bataljon.

Vrše se pripreme za napad na Vel. Lašče i Rašicu, koji će se izvesti večeras u 20 časova.²

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major
Ciril³

BR. 101

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 18. JANUARA 1944. ŠTABU DEVETOG KORPUSA NOVJ O PREDUZIMANJU ŠIRIH OFANZIVNIH DEJSTAVA I MOBILIZACIJI NOVIH BORACA NA SEKTORU KORPUSA¹

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
18. 1. 1944.
Br.: 328/11**

ŠTABU IX KORPUSA

Primili smo Vaše izveštaje od 1. o. m. Iscrpniji izveštaj podneo nam je i drug pukovnik Dušan Kveder, koji je ovog časa stigao od Vas.

Prema svim podacima koje smo do sada primili, Nemci poslednjih nedelja vrše opštu reorganizaciju svojih trupa u

⁵ Vidi dok. br. 102 i 107.

* Franc Hočevar

Evropi. Na taj korak prinudila ih je vanredno teška situacija na istočnom frontu, uz istovremenu sve aktuelniju opasnost savezničke invazije na zapadu.

U toj situaciji komunikacije na našem terenu postale su Nemcima vanredno važne. Također je za njih od vanredne važnosti čitava teritorija Jugoslavije i Balkana. Opasnost savezničke invazije i obezbeđenja važnih saobraćajnih linija na Balkanu prinudili su ih na novu, šestu ofanzivu, koju sa svom ozbiljnošću izvođe Nemci u Bosni protiv naših centralnih snaga. Iskustva dosadašnjih ofanziva i dosadašnji gubici prilikom njihovih transporata preko naše teritorije prinudili su ih ka aktivizaciji njihovih snaga i protiv onih delova naše vojske koji nisu neposredno vezani sa centralnim snagama u Bosni. Da nam spreče uspešnije udare protiv glavnih komunikacija, nastoje da našu vojsku zaposle aktivizacijom svojih srazmerno malih snaga. Snage kojima danas Nemci raspolažu na čitavoj teritoriji Slovenije veće su nego ikada ranije, izuzev za vreme većih ofanzivnih koncentracija. Naročito u Štajerskoj i Gorenjskoj nisu Nemci nikada držali toliko oružanih snaga kao što su ih skoncentrisali u poslednje vreme. Pored toga, oni sa svojim snagama nisu bili nikada toliko aktivni protiv nas kao u poslednje vreme i nikada se nisu toliko svestrano služili belogardističkim elementima za potpirivanje građanskog rata. Cilj njihovog stalnog napadanja na naše jedinice i održavanja uporišta na tačkama koje su udaljene od glavnih komunikacija jeste, pre svega, u tome da vežu našu vojsku na čuvanje teritorije daleko od saobraćajnih linija.

Plan Nemaca jeste: što više udaljiti naše snage od osnovnih komunikacija, stalnim napadima onemogućiti naše ofanzivne akcije i na taj način sa jedne strane onemogućiti izvršavanje zadataka koji su postavljeni pred našu vojsku od maršala Tita u vezi sa šestom ofanzivom, a sa druge strane sprečiti korišćenje vremena, dok su nemačke snage vezane na drugim frontovima, za učvršćivanje naše vojske. Najširim korišćenjem domaćih izdajnika Nemci nastoje da spreče našu mobilizaciju. Možemo da kažemo da danas na čitavoj slovenačkoj teritoriji, a pre svega na teritoriji IX korpusa, počinje među nama i Nemcima borba za svakog čoveka.

Te činjenice zahtevaju da se sa strane naše vojske preduzmu potrebne mere.

1.) Mnogo veću pažnju treba pokloniti najširoj mobilizaciji. I pored naših ofanzivnih akcija potrebno je uvek pronaći dovoljno snaga i vremena za izvršenje mobilizacije. Zbog toga ne smemo ni u jednom trenutku da potpuno napustimo terene koje smo zbog naših ofanzivnih akcija ispraznili. Na takvim terenima potrebno je održavati mobilizacijske jedinice. Naj-

veću pažnju treba pokloniti Gorenjskoj i Benečiji. I pored toga što ste 31. diviziju prilično udaljili od Gorenjske, bilo bi pogrešno prepustiti mobilizaciju Gorenjskom odredu. Na pojedine sektore treba i iz divizija stalno slati neke mobilizacijske bataljone. U Gorenjskoj mora takav bataljon poći i preko Save na kokrški sektor i na sektor između Kamnika i Kranja, te tamo mobilisati, tako da se u roku od oko 14 dana ponovo vrati u sastav svoje jedinice. Posle toga treba na isti teren ili u njegovu blizinu ponovo poslati drugi bataljon. Pored ovog treba stalno slati manje mobilizacijske patrole i na ostale sektore Gorenjske, n. pr. na jesenički sektor. Prema mogućnostima treba s vremena na vreme i na taj teren (to jest na teritoriju Radovljica — Begunje — Jesenice) poslati kakav mobilizacijski bataljon.

Također bi bilo pogrešno da se u Benečiji mobilizacija poveri isključivo Briško-beneškom odredu.

Takvim odašiljanjem pojedinih bataljona na specijalne zadatke, za koje treba da imaju tačno određeno vreme, isto-vremeno ćemo postići i vojničku kontrolu široke teritorije. Prvo, time ćemo neprijatelju onemogućiti da mobilše za sebe, a druso, on neće moći sa koncentracijom svoje vojske oko naših jedinica da uspešno sprečava naše ofanzivne akcije.

2.) Naše osnovne jedinice, koje moraju da pređu na izvođenje širih ofanzivnih akcija, moraju planski u najvećoj meri menjati svoje položaje i praviti ispade na raznim tačkama. Na taj način treba izvoditi divizijske akcije, a prema potrebi čak i akcije gde će neposredno da sadejstvuju obe divizije. Pri tome treba se dobro čuvati opasnosti druf?e krainosti. Kod tih koncentracija treba ipak zadržati kontrolu nad što širom teritorijom. To ćemo postići sa gore navedenim mobilizacijskim bataljonima i odašiljanjem manjih jedinica iz divizije po određenim zadacima na udaljenije tačke. U brigadama i odredima nužno je potrebno da se formiraju minerski vodovi i sa njima, baš u vreme kad sa osnovnim jedinicama izvodimo koncentrisane ofanzivne operacije, izvoditi diverzantske akcije na prugama.

Sa takvim patrolama i udaljenijim bataljonima na široj teritoriji treba održavati najtešnje direktne kurirske veze. Na taj način nam te jedinice istovremeno služe i kao široka obaveštajna mreža.

Težiti treba tome da Stab Korpusa što neposrednije raspoređuje jedinice na široke teritorije. Ne misliti da se time uzima inicijativa divizijskim štabovima. Inicijativa divizijskih štabova razvija se na području što temeljitijeg i savesnijeg izvršavanja naredbi i dobivenih zadataka, u što snalažljivijem izvršavanju određenih operacija.

Molimo Vas da u svojim redovnim 15-dnevnim izveštajima dostavljate i tačan raspored svih Vaših jedinica i tačno brojno stanje svih jedinica. Kod toga se u našoj korespondenciji služite dogovorenom šifrom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — generalmajor:
Rozman Stane

BR. 102

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 18. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU
NA VELIKE LAŠČE I RAŠICU¹**

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 18. I 1944. u 11.50 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

17. u 10 č.

Operativni izveštaj:

V brigada I. C. imala je zadatak da u toku zajedničke akcije sa XV brigadom likvidira neprijateljska uporišta u Vel. Laščama i Sv. Roku.²

Raspored V brigade bio je sledeći: I bataljon sa tri čete i pratećom četom, sa pridodatim protivtenkovskim topom, n¹ polaznom položaju Ulaka i Mali Lipovec, napadao je uz cestu koja vodi iz Male Slevice u Vel. Lašče. Jedna četa tog bataljona bila je poslata u zasedu ka Sv. Trojici, da spreči svaki dodir neprijatelja između uporišta Rašica i Vel. Lašče. II bataljon je napadao deo neprijateljskog uporišta Vel. Lašče, neprijateljski položaj Sv. Rok. III batalion, ojačan haubicom i topom 75 mm, prodirao je od železničke stanice Vel. Lašče prema centru varoši. Napad je trebalo da počne u 20 časova, ali se drugi bataljon u 21.20 časova nalazio još oko 300 m udaljen

od neprijateljske žice, kojoj se približavao vrlo sporo i oprezno, tako da ga neprijatelj ni na toj udaljenosti nije primetio. U 23.15 čas. bile su obe čete tog bataljona udaljene 50 m od crkve kod Sv. Roka. Posle toga se minersko odeljenje tog bataljona približilo žici i na više je mesta preseklo. Još pre sečenja žice bataljon je izvršio juriš ali je zbog koncentrične vatre iz neprijateljskog uporišta Sv. Rok bio odbijen. U 4.25 časova su dve čete II bat. opet izvršile juriš i isterale neprijatelja iz tri bunkera, uprkos jakoj neprijateljskoj vatri iz 2 teška mitraljeza, 2 laka bacača, 1 teškog bacača i većeg broj puškomitraljeza. Neprijatelj je ostao još samo u dva bunkera i u crkvi Sv. Rok. Posle toga su obe čete izvršile tri juriša, jedan za drugim, na bunkere, ali su bile uvek odbijene jakom vatrom neprijatelja, koji se očajnički branio.

I bat., koji je napadao uz cestu iz Male Slevice, prodirao je sa dve čete pored ceste. U 20 časova 2. četa tog bat. približila se na 150 m od žice, koja je bila minirana i vezana sa električnom strujom. Iza nje se nalazio streljački rov, u kojem se na svakih 5 m nalazio jedan stražar. Streljački rov je dubok jedan metar. Neprijatelj je na tom sektoru imao 1 teški bacač i 1 pešadijski top (Pito). U 0.45 je I bataljon, i pored jake vatre neprijatelja iz streljačkih rovova (frontalno dejstvo) i bočne vatre iz ulaškog bloka (ispod sela Ulaka) i Sv. Roka, sa dve čete prodro na raskrsnicu cesta u Vel. Lašče (gde se račva cesta za Ribnicu). Taj pravac njegovog napada bio je stalno tučen teškim bacačem. Bataljon je u tom svom nadiranju zaposeo i sve kuće do navedenog raskršća. Na tom pravcu napada nalazio se i komandant V brigade i po njegovom mišljenju u toku dana tom bataljonu ne bi bilo moguće da izdrži na položajima, jer su bili jako tučeni bočnom i frontalnom vatrom. Sve kuće, koje je taj bataljon zaposeo, u zoru je zapalio i povukao se na obližnje položaje, sa kojih blokira sektor Vel. Lašča. Protivtenkovski top do 4 sata uopšte nije stupio u dejstvo, jer nije video cilja.

III bat. se u 22.35 časova približio Vel. Laščama. I pored jake vatre neprijatelja on je vatrom iz svog teškog bacača i automatskog oružja na dva mesta presekao žicu i zaposeo jednu kuću unutar žice, iz koje je bombama proterao neprijatelja. U 22 časa komandant tog bat. posebnom patrolom javio je komandantu I divizionu artiljerije XV div., koji se nalazio sa dva oruđa od 75 mm (jedna haubica 75 mm i 1 top 75 mm), da ga potpomogne haubicom. Kako komandant I divizionu, i pored poslate borbene patrole od 5 drugova sa 1 puškomitraljezom u pravcu položaja XV brigade, nije dobio vezu sa njom, jer je ta brigada u svom napadu na Rašicu zakasnila za oko 3 i po časa i na njenom se sektoru nije čula nikakva borba, on je

po direktivama nač. štaba XV div. sa obe haubice krenuo na položaj III bat. Tu je na položaju za dejstvovanje topova (oko 300 m od železničke stanice Vel. Lašće prema Vel. Laščama) počeo da otvara vatru direktno gađajući Vel. Lašće. Tačno gađanje bilo je otežano slabom vidljivošću i time što je položaj zauzet noću. Ipak su haubice postizale pogotke, naročito kada je neprijatelj svojim svetlosnim raketama osvetljavao prostoriću oko Vel. Lašća da bi otkrio naše položaje, pa je na taj način baterija na momente tačno videla ciljeve koje treba da tuče. U 5 časova stigao je izveštaj da III bat. ni po koju cenu, mada je imao mrtve i ranjene, ne može da prodire dalje u Vel. Lašće. U toku jutra je III bat. zauzeo položaje iznad stanice Vel. Lašće i tu se ukopao zbog blokade Vel. Lašća.

XV brigada je u svom napadu na neprijateljsko uporište Rašica, zbog nepredviđenih okolnosti, zakasnila sa napadom za 4 sata. Njen II bat. je za to vreme stegnuo obruč oko Rašice, a četa I bat. je u međuvremenu proterala neprijatelja iz utvrđenih uporišta i kuća na raskršće cesta iz pravca Turjak. U 3.20 časova stigao je izveštaj da neprijatelj pruža jak otpor i da do tada nije uspeo da prodre preko utvrđenog odbrambenog pojasa. Ipak su čete II bat. te brigade likvidirale sve otporne tačke, izuzev sredine Rašice, jer su se tu nalazili bunker (drveni).

Bilo je izdato naređenje da se na položaj Vel. Lašće sa položaja na Roškoj cesti, gde je bila sakrivena dovuče i 1 haubica 100 mm, XV brigada također drži užu blokadu Rašice.

Danas oko 11 časova čuju se borbe iz pravca Turjaka. Izgleda da neprijatelj nastoji da probije našu širu blokadu Vel. Lašća i Rašice. Tačnijih izveštaja o tome još nemamo.³

Sa kritičke tačke gledano, u toku prve noći borbi uspelo se prodreti u neprijateljska uporišta Vel. Lašće i Rašicu i likvidirati nove otporne tačke neprijatelja. Ipak, za potpuno zauzimanje tih tačaka biće potrebno da se uz pomoć artiljerije na sektoru Vel. Lašća najpre likvidira uporište Sv. Rok, a na sektoru Rašica, također uz pomoć artiljerije, da se likvidiraju drveni bunker. Veza XV brigade sa top. baterijom (prva haubička baterija I divizion art. XV div.) nije postojala, mada je od strane divizionu poslata patrola, a po izveštaju XV brigade i 1 njen vod u selo Ponikve, gde se prva haubička baterija nalazila na mestu već od 19 časova i 30 min.

O borbama na ostalim sektorima naših širih obezbeđenja još nismo primili izveštaje, izuzev izveštaja štaba Notr. odreda, koji nam javlja da u pravcu Rakek — Vel. Lašće i Ribnica nije primećen nikakav pokret neprijatelja.

Za gornje akcije, u toku napada na Rasicu i Vel. Lašče, davao je potrebne direktive i nač. štaba VII korpusa NOV i POJ, p. pukovnik Rade Pehaček.

Dana 17. o. m., posle podne u 15 časova, prodrla je neprijateljska automobilska kolona (cca 50 kamiona, od kojih 30 kamiona iz Vel. Lašča) prema Ljubljani. Sa njima je vodio ogorčenu borbu II bat. XV brig. O mrtvima i ranjenima naknadno ćemo javiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:

P. S. Neorijateliskoj automobilske koloni, koja je išla iz Kočevja i Vel. Lašča prema Ljubljani, uspelo je probiti se kroz položaje II bataljona prema Ljubljani.

BR. 103

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA TREĆE SLOVENAČKE BRIGADE »IVAN GRADNIK« OD 18. JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O NAPADU NA BELOGARDISTIČKO UPORIŠTE HOTE-DRŠICA I O NAPADU NEMACA NA ŠTAB BRIGADE U VOJSKOM¹

STAB III SNOUB »IV. GRADNIK«

Propagandni odsek
Na položaju, 18. I 44.

Br. 1.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE

Propagandni odsek.

Od 6. I 44. do 14. I 1944. nije bilo nikakve akcije.

Dana 14. januara naša brigada napala je sa tri bataljona belogardističko uporište Hotedršica, koje je bilo veoma dobro utvrđeno.

Napad je počeo u pola 10 časova uveče jakim gađanjem j2 tri minobacača. Na uporište je bilo izbačeno 111 mina. Posle toga gađanja sva tri bataljona otvorila su jaku mitraljesku vatru i počela sa okruživanjem.

U 12 časova I bataljon jurišao je na neprijatelja koji se nalazio utvrđen u kućama i na juriš ih zauzeo. Tom prilikom naši su zapalili jednu kuću. Jurišem su rukovodili politkomesar brigade drug Strela i zamenik komandanta brigade drug Marjanović.² Zauzeli su četiri kuće. U međuvremenu su se 3. i 2. bat. približili neprijateljskim bunkerima na 150—200 m i čekali na top, jer se i pored jednog juriša bunkeru nisu mogli zauzeti ili bar bombama likvidirati. No, pre nego što je top stigao na položaj, iz Godovića, gde je držala zasedu Vojkova brigada, stigli su u pomoć belogardisti i 3 nemačka tenka. Zbog jake tenkovske vatre i opasnosti da se nađu između dve vatre, sva tri naša bataljona morala su se povući na nove položaje i odatle na zbornu mesto.

Likvidacija uporišta bila je već gotova činjenica, trebalo bi još samo pola sata i uporište bi bilo uništeno.

Zapaljene su 2 kuće, a nekoliko drugih kuća i 1 bunker porušile su teške mine. Neprijateljski gubici nisu poznati ali nam se čini da su prilično veliki. Naši gubici iznose 10 mrtvih i 9 ranjenih.

U napadu je sadejstvovala i prateća četa divizije sa 1 protutenkovskim topom i minobacačem.

Borba je vođena 5 sati, i to vrlo žestoko, jer su se belogardisti, kojih je bilo 80—100, očajno branili. Kad su čuli nemačke tenkove, počeli su od radosti da urlaju i opet sa svim besom da gađaju naše položaje.

U toj borbi su se odlikovali politkomesar brigade drug Strela i zamenik komandanta drug Marjanović. Oni su prvi jurišali na uporište i time pružili primer ostalima, tako da su od prvog do poslednjeg iz bataljona svi pošli na juriš za njima. Prilikom juriša imali smo 1 mrtvog i 2 ranjena.

O

Izveštaj br. 2: Od 15. I do 17. I 44. nije bilo nikakvih akcija.

Dana 17. I oko 40—50 Nemaca, koji su stigli iz Idrije, napalo je štab naše brigade koji se nalazio kod crkve u Vojskom.

Nešto posle 7 časova čula se pucnjava iz pravca 1. bataljona, koji se nalazio pola sata daleko od štaba brigade. Ali

Nemci su zaobišli 1. bataljon i došli pravo u selo gde se nalazio štab brigade sa tehnikom i štabnim kuririma.

Štabna patrola je odmah zauzela položaje na brdu iznad crkve, dok su ostali pošli na položaje iza crkve. Nemci su se približili u koloni i zaustavili se pod brdom iza neke kuće. Iz bunkera iza crkve odmah smo na njih otvorili vatru iz mitraljeza i pušaka, što ih je za neko vreme zadržalo. Pošto su uvideli da je dalje prodiranje cestom besmislica, počeli su da jurišaju na brdo i ručnim bombama su isterali štabnu patrolu iz bunkera iznad crkve. Tu su odmah postavili mitraljez i počeli da gađaju bunker iza crkve a posle toga postavili su mitraljez i u crkveni toranj. Pošto su se položaji koje su zaposeli Nemci nalazili na dominantnim tačkama, bili smo prinuđeni da se povučemo i iz bunkera koji se nalazio iza crkve, jer su već jurišali sa ručnim bombama. Povlačenje je bilo vanredno teško jer smo se nalazili pod stalnom vatrom te smo morali pretrčati oko 200 m čistine bez najmanjeg zaklona.

Prilikom povlačenja poginula su 2 naša kurira, zamenik politkomesara brigade drug Svarun³ i 1 je ranjen. Neprijateljski gubici iznose 3—5 mrtvih i ranjenih, a naši ukupno 5 mrtvih i 1 ranjen.

Nemci se u selu nisu dugo zadržavali. Pri povratku u Idriju izneli su iz kuće, u kojoj se nalazio 1. bataljon, svu spremu i zapalili je. Kuću su ostavili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Flis Drago-Strela
Strela

Vojni dopisnik:
Rihtar Srečko
Srečko

P. S. Kad je u selo stigla 2. četa 2. bat. da napadne Nemce, ovi su već otišli. Zadržali su se svega pola sata.⁴

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
„SOŠKE« OD 18. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE
NO DIVIZIJE O BORBI KOD SREDNJEG LOKOVECA¹**

STAB XVIII SNOB SOŠKE
Položaj, dana 18. I 44.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

17. o.m. ujutro primili smo obaveštenje da kreću Nemci iz Kanala prema Kanalskom Vrh i Banjšici.² Naša brigada držala je sledeće položaje:³ 1. bataljon — Gornji Lokovec sa sektorom obezbeđenja prema Sv. Luciji i dolini Idrije. 2. bataljon: Dolnji Lokovec sa sektorom obezbeđenja prema Grgaru i Kanalu. 3. bataljon: Srednji Lokovec sa obezbeđenjem prema Kanalu — Avče.

U 10 časova pre podne primili smo naređenje da 3. bataljon pošaljemo u Lokve, a dve čete 3. bataljona⁴ premestimo na mesto 3. bataljona.⁵ U 12 časova pojavile su se neprijateljske prethodnice na cesti Kal — Lokovec. Štab brigade imao je na raspoloženju samo jedan ojačani vod, a jedinice 2. bataljona još nisu stigle.

Stabne patrola brigade i divizije odmah su stupile u borbu, koja se vodila do 4.30 posle podne. U 2.30 naš je 2. bataljon

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 273/11.

j > ¹ Ovo obaveštenje nije nađeno ali je sačuvano naređenje Štaba Trideset druge divizije od 18. januara 1944. poslato Štabu Osamnaeste brigade, koje glasi: »Prema izveštajima koje smo primili putem telefona Nemci se nalaze u Kanalskom Vrh. Jačina neprijatelja i naoružanje nisu poznati. Zbog toga preduzmite sve po pitanju obezbeđenja i izvidanja. U slučaju da neprijatelj nije suviše jak, ne stupajte s njim u borbu pri prvom kontaktu, već ga pustite dublje u naše položaje, okružite ga i uništite. Izveštaje patrola redovno dostavljajte našem Štabu«. (Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 273/11.)

• Vidi dok. br. 97.

¹ Pogrešno. Trebalo bi: 2. bataljona.

⁵ Naređenje Štaba Trideset druge divizije od 17. januara 1944 glasi: »Odmah nakon prijema ove naredbe pošaljite Treći bataljon vaše brigade u selo Lokve. Bataljon neka odmah krene na put.

Drugi bataljon neka odmah pošalje u selo Srednji Lokovec 2 čete. a jednu četu neka zadrži na već određenom položaju.

To smatrajte kao vrlo hitno. O izvršenju odmah dostavite izveštaj štabu divizije«. (Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog Pokreta u Ljubljani.)

napao s boka. Kod neprijatelja nastala je takva panika da je ostavio sve i u neredu pobjegao. Jačina neprijatelja iznosila je oko 150. Naše jedinice su se dobro pokazale.

Prema izveštajima koje smo primili neprijatelj je imao 5 mrtvih i nekoliko ranjenih vojnika i oficira.

Zaplenjen je sledeći vojni materijal: 1 bacač, 1 automat, 1 poluautomatska puška, 15 pušaka mauzerica, 230 mina za teški bacač, 75 sanduka municije za šarac, 2 pištolja, 100 šinjela, 240 čebadi, 12 kola, 18 konja (zarobljeno 16 Mongola, ubijeno 14 konja). Na cesti smo našli radio-depešu koju su primili za vreme akcije.⁶

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Cernugelj F.

Komandant, kapetan:
Gliša Raco

Nač. štaba, potporučnik:
Rad. Perović

⁸ Detaljnije o napadu Nemaca na partizanske snage kod Srednjeg Lokoveca vidi u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 286/III.

12 VEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 18. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJA KOD FAMLJA I NA NEPRIJATELJSKI KAMION KOD ŠKOFIJA¹

STAB ISTARSKOG ODREDA
Na položaju, dana 18. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE

na položaju

Brojno stanje je sledeće:

Po spisku	225
u rashodu	9
na mestu	116

Jedinice našeg bataljona koje se nalaze u zasedi na sektoru Vreme — Ribnica, ostale su još na položaju iznad Sotlera kod kozjanskog mosta, ali u smanjenom broju. Imaju nadu da će neki automobil ili jedinica pešadije nastojati da prođe preko mosta. U 20 časova naša borbena patrola naišla je na nemačku patrolu, koja se vraćala iz sela Famlje prema svom uporištu. U sukobu su ostala tri Nemca, od kojih je bio jedan zarobljen a druga dvojica mrtvi. ... Zaplenjena su 2 automata i jedna italijanska puška.²

Patrola drugog bataljona je kod sela Dolina razoružala žandarmerijsku stanicu, u kojoj se nalazilo 12 italijanskih karabinijera. Zaplenjeno je više ratnog materijala i oružja. Sve to je patrola utovarila u automobil, kojeg je u blizini mobilisala. i dovezla u logor. Zarobljenici su izrazili želju da pođu u italijanske partizanske jedinice. Nastojaćemo da uspostavimo vezu sa Furlanijom, a odande će ih otpremiti dalje.

Patrola II bataljona napala je kamion koji je prevozio fašiste iz Trsta prema Škofijama. Ubijen je šofer i više drugih teže ranjeno. Motor kamiona zapalio se od pogodaka. Patrola se posle toga morala povući jer su u oklopnim kolima stigli Nemci čija se posada nalazila 600 metara od mesta gde je izveden napad.

Uspostavili smo vezu sa 4 Rusa koji su se nalazili u Sezani. Poslali smo patrolu koja ih je otpratila do našeg štaba.

Među njima nalazi se jedan zubni lekar kapetan Crvene armije, jedan poručnik i dva podoficira. Javite nam bar za oficire šta da preduzmemo. Lekara kapetana zadržali smo u štabu jer nam je momentano nužno potreban za pregled novomobilisanih.

Komesar odreda, drug Leon,³ je odsutan. Otišao je u Koteševo, gde danas, 18. o.m. u 19 časova, ima sastanak sa sanitetskim referentom Glavnog štaba.

Danas, 18. ovog meseca, poslali smo, putem obaveštajne patrole Notfanjskog odreda, 26 novomobilisanih za XV diviziju.

Sve naše jedinice i dalje izvode mobilizaciju.

Situacija u okolini je većinom bez promene a tačnije se vidi iz izveštaja koje šalje Obav. cen. našeg odreda vašem O.C.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

Komandant — kapetan:

BR. 106

IZVEŠTAJ OBAVEŠTAJNOG ODELJENJA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 19. JANUARA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIJI OBAVEŠTAJNE SLUŽBE I O RASPOREDU I BROJNOM STANJU NEPRIJATELJA U SLOVENIJI¹

**GL. STAB NOV I PO
SLOVENIJE**

Obaveštajno odeljenje
19. januara 1944.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE

Dostavljamo Vam izveštaj koji sadrži pregled za poslednju trećinu meseca decembra 1943. i za prvu polovinu meseca januara 1944.

' Leon Klemenčič

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 13/1.

j Obaveštajna služba NOV i PO Slovenije:

Prema »Uputstvima o organizaciji obaveštajne službe u NOV i PO Slovenije«, koja je izdao Gl. štab NOV i PO Slovenije 17. februara 1943,² obaveštajna služba je organizovana na sledeći način:

Obaveštajno odeljenje Gl. štaba rukovodi i organizuje obaveštajnu službu u svim jedinicama NOV i PO Slovenije. To odeljenje se sastoji od načelnika i pomoćnika te delegata obaveštajnog odeljenja, koje načelnik šalje u određene jedinice da urede izvesna važnija pitanja. Odeljenje prima od obaveštajnih centara kornusa, divizija i odreda dnevne izveštaje o stanju i pokretima neprijatelja.

Pri VII i IX korpusu postoje obaveštajni centri korpusa, a pri divizijama obaveštajni centri divizija. Sastoje se od načelnika i njegovog pomoćnika. Isti sastav imaju i obaveštajni centri brigada i odreda. Brigadni obaveštajni centri organizuju i postavljaju obaveštajce u podređenim bataljonima i četama.

Obaveštajni centri divizija raspolažu sa četom obaveštajaca, pomoću koje neposredno prikupljaju važnije podatke o neprijatelju i njegovim uporištima, te održavaju dobre veze sa obav. centrima korpusa i Obav. odeljenjem Gl. štaba. Brigadni centri imaju u iste svrhe i za bolje veze sa divizijom svoj obaveštajni vod. Obaveštajni vodovi postoje i pri obaveštajnim centrima odreda.

Radi podizanja stručnog znanja naših vojnih obaveštajaca organizovan je u ovoj godini, u Oficirskoj školi NOV i PO Slovenije, poseban kurs za obaveštajce, čiji nastavni plan u prilogu dostavljamo. Kurs traje 14 dana i svaki kurs pohađa po 25 obaveštajaca iz divizija, brigada, odreda, bataljona i četa. Prvi kurs otvoren je 15. 1. 1944.

Od podređenih obaveštajnih centara primamo dnevne izveštaje o situaciji, o stanju neprijateljskih uporišta, o pokretima, naoružanju, motorizaciji i utvrđenjima neprijatelja. Uglavnom dobro kontrolišemo svu teritoriju bivše Ljubljanske Pokrajine (Dolenjska i Notranjska), Slov. primorje i Gorenjsku, dok su izveštaji iz Štajerske i Koruške nepotpuni i retki, te se odnose samo na sektore uz Savu, Savinju i Dravu zapadno od Maribora u Štajerskoj i na onaj deo Koruške koji je još pripadao bivšoj Jugoslaviji. Prema tome nemamo dobar pregled neprijateljskih uporišta u istočnoj Štajerskoj i bivšoj austrijskoj Koruškoj. Taj nedostatak ćemo ubrzo otkloniti.

Podaci koje primamo od podređenih obaveštajnih centara bili su do sada naročito nepotpuni u tome što veoma retko javljaju naziv (numeraciju) jedinica u uporištima, a naročito u tome što nas ne obaveštavaju o namerama neprijatelja. Sa školovanjem obaveštajaca, na sada otvorenom kursu, nadamo se da ćemo te velike nedostatke za kratko vreme otkloniti.

Podatke o vojnoj idustriji te železničkom i drumskom saobraćaju, na teritoriji koju kontroliše i drži zaposednutu neprijatelj, dobivamo mi i podređeni obaveštajni centri uglavnom od organa službe bezbednosti i obaveštavanja (VOS) na terenu.

Sa obavešajcima VOS-a na terenu uspostavljena je najtešnja saradnja. Mi i podređeni obaveštajni centri primamo, sa teritorije gde se momentano ne nalaze naše voine jedinice, podatke o neprijatelju prvenstveno od njih.

Veliki nedostatak naše obaveštajne službe su također slabe i spore veze između pojedinih obaveštajnih centara i Obaveštajnog odeljenja Gl. štaba. Uvođenjem obaveštajnih četa kod divizija i obaveštajnih vodova kod brigada stanje se unekoliko, ali ne suštinski, popravilo. Pošto se sada između pojedinih korpusa i divizija te Gl. štaba uspostavljaju redovne radio-veze, otpašće i taj nedostatak obaveštajne službe, bar po pitanju javljanja najvažnijih podataka.

2. *Vojna situacija.*

- a) *Opšta situacija:* Slovenija je danas, sa svojim važnim komunikacijskim linijama, za nemačkog okupatora prelazna etapa, kojom se on služi za prebacivanje svojih trupa iz Italije u istočnu i jugoistočnu Evropu. Najvažnija železnička pruga za Nemce, koja vodi preko slovenačke teritorije, jeste pruga Trst — Ljubljana — Zidani Most, odakle se odvaja za Zagreb po okupatora jednako važna pruga, kao i glavna pruga prema Mariboru i Beču. Neprijatelj tom prugom, i sa njom uporednom cestom, još uvek prevozi trupe i materijal, mada ima velike žrtve u materijalu i ljudstvu — jer naše jedinice prugu i transporte često napadaju — i ima velike smetnje jer se pruga stalno ruši, na drugoj pruži od juga prema severu: Trst — Monfalcone (Tržič) — Gorica — Sv. Lucija — Podbrdo — Jesenice više ne može da prevozi transporte, jer je pruga neupotrebljiva zbog porušenog mosta kod Koritnice. Ta pruga saobraća samo na odseku Trst — Gorica i od Podbrda dalje. Zbog porušene pruge bio je i prvi odsek 14 dana neupotrebljiv. Jednako je porušena i za Nemce neupotrebljiva drumska

veza sa Austrijom: Tolmin — Bovec — Beljak. Od juga prema severu saobraća sada samo po jedna pruga i glavna cesta, a još i te dve uz velike smetnje. Od zapada prema istoku ima okupator na raspoloženju pruge Trst — St. Peter — Rijeka i Jesenice — Ljubljana — Zidani Most — Zagreb. Pruge Ljubljana — Novo Mesto — Karlovac i Trebnje — Sevnica su za okupatora potpuno neupotrebljive, jer idu jednim delom po oslobođenoj ili bar po od nas dobro kontrolisanoj teritoriji (St. Janž — Sevnica). Pruge Jesenice — Ljubljana i Trst — Rijeka stalno su rušene od strane naših jedinica i transporti na njima su napadani. Isto važi i za ceste koje idu uz pruge.

U skladu sa opisanim stanjem železničke i drumske mreže Slovenije stoji i raspored okupatorskih uporišta na teritoriji Slovenije. Najjača su uporišta uz železnicu Trst — Ljubljana — Maribor: Trst 3000 vojnika, Postojna oko 1000, Ljubljana oko 800 Nemaca i 500 belogardista, Zidani Most 300 Nemaca, Maribor 1100. Time navodimo samo najjača uporišta. Tamo gde je cesta udaljenija od železničke pruge također se nalaze jača neprijateljska uporišta, kao Trzin 200 vojnika, Mengeš 200 vojnika, Vransko 500 vojnika. Za zaštitu te pruge i ceste, na sektoru Ljubljana — Rakek, služe i sva belogardistička uporišta u Polhovgrajskim Dolomitima, čije ljudstvo ukupno dostiže jačinu od 1500 ljudi (Vrhnika, Horjul, St. Jošt, Polhov Gradec, Rovte, Sv. Trije Kralji, Dobrava kod Ljubljane). Sa istočne strane štite prugu mešovita nemačka i belogardistička uporišta Škofljica, Velike Lašče, Kočevje, Novo Mesto. Već uništena uporišta Kočevje i Velike Lašče okupator je kraiem protekle godine ponovo uspostavio, ali je teritoriju do Vel. Lašča, pod pritiskom naših snaga, morao oonovo da napusti. Uporište Novo Mesto, koje broji 1200 ljudi, štiti istovremeno i prugu Zidani Most — Zagreb već samim tim što sada već više od 2 meseca veže veći deo naših jedinica radi blokade tog uporišta.

Prugu Trst — Rijeka štite uporišta u St. Peteru na Krasu od 150 ljudi a u Ilirskoj Bistrici 1200 ljudi. Cestu preko Materije i Podgrada štite uporišta u Materiji 30 ljudi, koje je bilo 12. 1. likvidirano, i Podgrad 180 ljudi.

Pruge od zapada prema istoku su Trbiž — Jesenice — Ljubljana i Beljak — Celovec — Maribor — Pragersko — Ptuj — Varaždin. Za ovu poslednju prugu poznati su podaci za Celovec, gde posada broji 5000 ljudi, Dravograd 450 ljudi. Maribor 1000 ljudi. Prugu Jesenice — Ljubljana štiti posada na Jesenicama od 320 ljudi i u Skofjoi Loki 950 SS-ovaca. Druga uporišta su manja. Na Bledu se na-

lazi 500 ljudi policije, koji služe za zaštitu Bleda kao vojnog i upravnog centra za Gorenjsku.

Navedene komunikacije Nemci uporno brane i **sva** oštećenja na njima opravljaju najvećom brzinom. Oni **na-**stoje da drže naše snage što dalje od tih komunikacija i za to njihovo nastojanje su najviše karakteristična uporišta u Novom Mestu, a naročito u Kočevju, koja vežu **za** sebe znatne naše snage. Kad njihove stalne posade **uz** pruge i ceste nisu dovoljne za odbijanje napada naših **jedi-**nica, dolaze u pomoć motorizovane nemačke jedinice **iz** severne Italije i Furlanije. Tako je našem napadu na **Ko-**čevje, u prvoj polovini decembra 1943, usledio snažan upad 162. turkestarske divizije na do tada slobodnu teritoriju Notranjske do Kočevja. Tu su ponovo uspostavili jaku posadu od 780 ljudi i sve do početka 1944. držali su zaposednutu Notranjsku od Rakeka, preko Bloka, Sodražice i Ribničke doline. Krajem decembra je deo tih četa iznudio prelaz iz Kočevja, preko Dvora na Žužemberk i dalje **u** Novo Mesto. Tu su stigli uz velike gubitke i tek početkom januara mogli su da produže put, delimično sa motorizacijom preko Trebnja u Ljubljano, a delimično do Kostanjevice i preko Save u Štajersku. Te čete su se prilikom svog pokreta isključivo držale komunikacija i nisu pokušale nikakve akcije uz njih. Sa akcijama su počele tek **u** Štajerskoj, gde su izvele manju ofanzivu na sektoru **uz** Sutlu i Savu i sredinom januara stigle u Ljubljano. Onaj deo četa koji je pošao u Ljubljano zadržao se u njenoj okolini, održavao vezu sa Kočevjem, dok nije bio pod pritiskom naših snaga prinuđen da se povuče iz svih **predela** do Škofljice kod Ljubljane. Sada su čitavu teritoriju Dolenjske, sa izuzetkom dvaju otoka u Kočevju i Novom Mestu koji su blokirani, zaposeli partizani. Radi vezivanja naših snaga za ta dva uporišta Nemci su spremni da žrtvuju većinu posade u njima, jer su tim vezivanjem naših snaga rasterećene komunikacije Trst — Ljubljana — Zidani Most — Zagreb. Veću posadu od 800 ljudi Nemci drže još na Krškom polju, gde se kod sela Cerklje nalazi aerodrom. Tu ima stalno oko 40 »Štuka« i 26 školskih aviona starijeg tipa (Hajinkel). Uglavnom služi aerodrom za školsko sletanje, a u vreme ofanzive protiv partizana i **za** akcije protiv njih.

Dok na teritoriji bivše Ljubljanske Pokrajine, **od** oktobra 1943, Nemci na vlastitu inicijativu nisu više **po-**kušavali prodor na oslobođenu teritoriju na tom predelu, već samo onda kad su spasavali svoja napadnuta uporišta, kao Kočevje, koje nastoje iz navedenih razloga po svaku

cenu da održe, dotle u Slovenačkom primorju još napadaju i nastoje da sa manjim grupama, od po 200 ljudi, prodru na oslobođenu teritoriju, da se na taj način ofanzivno obezbede pred nama, a sa druge strane da u naše redove unesu dezorganizaciju. Ti pokušaji im u poslednje vreme nikad ne uspevaju. Dalje, u tim predelima se služe izdajnicima i uz njihovu pomoć napadaju pojedinačne bataljone.

U Gorenjskoj iznosi broj okupatorovih vojnika oko 7000 ljudi. Sastavljeni su od žandara, finansa i železničke policije. Pomoću patrola još uvek izvode strogu kontrolu terena. Sa oklopnim vozilima patroliraju i po planinskim cestama. Jako su obezbedili mostove i železničke pruge. Uporišta su unekoliko ojačali, a pre svega su ih bolje naoružali bacačima, teškim i lakim mitraljezima. Nakon uspelog napada na Stražišče kod Kranja Nemci su tamo dovukli 2 tenka i [2] oklopna automobila, kao i bacače.

Sa jedinicama koje se nalaze na prolazu Nemci u Štajerskoj prave manje ofanzive na taj način što opkole određeni predeo i posle toga ga pretraže. Sa tih područja se naše jedinice blagovremeno povlače i posle toga napadaju Nemce sa leđa.

Do sada smo mogli da konstatujemo sledeće nemačke divizije i jedinice, koje u poslednje vreme operišu na teritoriji Slovenije:

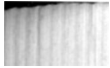
162. turkestanska divizija sa sedištem u Videmu (Udine). Detaljnije podatke o njoj poslali smo Vrhovnom štabu u posebnom izveštaju 7. I 1944.³ Naknadno smo konstatovali da se u sastavu te divizije nalazi 314. puk i da se štab divizije trenutno nalazi u Ljubljani. 1. bataljon tog puka nalazi se sada na Rijeci, a ostala 3 su još uvek na području Ljubljane.

412. bataljon »Ost«, koji se sastoji od 600 Rusa. Štab bataljona bio je u St. Peteru na Krasu. Bataljon je imao zadatak da štiti železničku Drugu Ljubljana — Trst. Bataljon nije priključen nijednoj diviziji.

71. pešadijska divizija, čije su jedinice obezbeđivale prugu Logatec — Trst, dok su je do Logateca obezbeđivale posade belogardista.

Landesšuc bataljon br. 711, koji također nije uključen u neki puk ili diviziju. Sastavljen je od samih Nemaca. Jedna četa tog bataljona prispela je 24. 12. 1943. u Rakek i nastanila se tamo, u Uncu i Ivanjem Selu.

³ Dokumentat nije sačuvan.

Kod svih tih jedinica moral je bio slab. Čak u poslednjem navedenom bataljonu je 80 do 90% ljudstva ubeđeno da će Nemačka izgubiti rat. Kod ostalih jedinica, koje su nacionalno vrlo izmešane i sastoje se najviše iz prinudno mobilisanih ruskih zarobljenika mongolskog porekla, stanje je još slabije. Samo podoficirski kadar, koji je svuda nemački, moralno je još uvek čvrst i veruje u nemačku pobedu. I oni već uviđaju težak položaj Nemačke ali još uvek dozvoljavaju da ih zavaravaju nadama u neko čudesno oružje. Prema izjava jednog zarobljenog podoficira — intendanta to je nekakva teška bomba na zgusnuti vazduh, koju će Nemci da upotrebe u proleće. Slušanje stranih radio-stanica zabranjeno je pod pretnjom smrtno kazne.

Za nemačke vojnike hrana u tim jedinicama bolja je nego za vojnike drugih nacionalnosti. Ovi primaju jednostavnu kazansku hranu, a Nemci 600 gr hleba, 45 gr maslaca, sir, sardine i kobasice, pored redovne hrane.

Pored tih prolaznih jedinica Nemci drže na teritoriji Slovenije i stalne vojničke formacije, koje se uglavnom sastoje od policije, žandarmerije, SS trupa, finansa i domaćih izdajnika Rupnikovih »domobrana«. Tako se za područje Gorenjske i bivše Ljubljanske Pokrajine, koje sačinjavaju »XVII vojnu oblast«, nalazi komanda na Bledu, gde je sedište komandanta »Der höhere SS und Polizeiführer« i »Führungsstab für Bandenbekämpfung«. Šef štaba je pukovnik Peterdorff.

Tom nemačkom rukovodstvu potpuno su podređene slovenačke izdajničke formacije domobrana generala Rupnika. Na njihovom čelu stoji, kao sekcija gore navedene nemačke komande na Bledu, »Organisationsstab f.d. Aufbau der Slowenischer Landeswehr«, kojim sa nemačke strane rukovodi kapetan Schumacher a sa slovenačke potpukovnik Krener i pukovnik Peterlin, koji je slovenački načelnik štaba. Organizacijski štab ima svoj policijski i vaspitni odsek, kojima sa nemačke strane rukovode nadporučnici Schäferer i Henkl. Komandant grada Ljubljane je Standartenführer Weis. Provincija je bila podeljena u 2 komande odseka: Vrhnika i Vel. Lašče. Odsek Vel. Lašče je posle likvidacije tog uporišta rasformiran. Prvi je obuhvatao područje zapadno od pruge Ljubljana — Rakek, a drugi Dolenjsku do Ribničke doline.

Domobranske čete su formirane u bataljone, koji negde nose naziv svojih komandanata. Tako je III bataljon slovenačkog domobranstva dobio samostalan naziv »Grupa Rupnik«, po svom komandantu kapetanu Vuku Rupniku, sinu izdajnika generala Rupnika. Domobranskih četa ima

najmanje 16. Tačan broj »domobrana« još nije bilo moguće konstatovati, jer nije poznato koliko ih je prinudno mobilisanih u Ljubljani i Gorenjskoj. U provinciji je prinudna domobranska mobilizacija svuda propala.

- b) *Saobraćaj*: Železničkom prugom Trst — Ljubljana — Maribor, u oba pravca, bez prekida se prevoze vojni transporti, čiju detaljniju analizu ne možemo da pružimo, jer zbog terora u Ljubljani trenutno nemamo veze sa ljubljanskom organizacijom obaveštajne službe. Vojni obavешtajci nam javljaju da Nemci iz Italije uglavnom odvoze mašine i druge industrijske sprave. Tom prugom se vrše i pokreti vojske iz Italije na istočni front i na Balkan. Kad se prevoze veći transporti vojske, Nemci obezbede prugu na taj način da na sektoru Rakek — Ljubljana, koji je najviše ugrožen od naših jedinica, šalju po cestama preko Notranjske i Rakeka u Cerknicu — Bloke i Vel. Lašče bočna obezbeđenja. Početkom januara se desilo, da se ta pobočnica sastojala od cele divizije. Kad transporti prođu, povuku ta obezbeđenja u Ljubljano i pošalju ih za glavninom. Na sektoru Ljubljana — Zidani Most Nemci obezbeđuju saobraćaj na taj način što jakim patrolama obezbede prelaze preko Save i na liniji Litija — Sv. Križ — Krško zatvore bivšu italijansko-nemačku granicu. Cestom Trst — Ljubljana — Maribor uglavnom kreće pešadija, koja je u poslednje vreme sve manje motorizovana, te je njena komora sastavljena sve više od kola i konjske zaprege, što predstavlja za naše jedinice lak cilj za napad i skupljanje plena.

Sa tom glavnom prugom uporedna pruga Trst — Gorica — Sv. Lucija — Podbrdo još uvek nije upotrebljiva zbog porušenog mosta kod Koritnice. Ta pruga bila je 14 dana prekinuta i na odseku Trst — Gorica, te je na taj način bila Gorica, odn. Italija, bez železničke veze sa Ljubljanskom Pokrajinom i Austrijom. Isto tako je prekinuta cesta Tolmin — Bovec — Beljak. Pošto su te komunikacije prije bile jako opterećene, sadašnje stanje predstavlja za Nemce veliku štetu. Sada je pre svega frekvencirana pruga Videm — Gemona — Trbiž, gde operišu italijanske partizanske jedinice, koje i pored naših upozorenja još nisu preduzele nikakve sabotažne akcije. Tom prugom Nemci iz Italije odvoze industrijske mašine i namirnice.

15. decembra je iz Italije išao za Berlin transport ostataka razbijenih aviona. Transporti petroleja iz Rumunije u Italiju, uglavnom za vojne potrebe, vrše se još uvek u

velikim količinama prvom navedenom prugom. Na pruzi Beljak — Celovec — Maribor — Ptuj — Varaždin nemamo registrovanog saobraćaja, jer na tom sektoru nema naših stalnih jedinica.

U tršćanskoj luci saobraćaj je neznatan. U mesecu decembru otplovilo je prema Albaniji 7 do 9 teretnih lađa, natovarenih produktima tršćanske teške metalne industrije i municijom. Između luka u Tršćanskom zalivu saobraćaj se obavlja sa manjim putničkim brodovima. Od ratne mornarice nalaze se u luci 12 do 14 MAS torpednih čamaca. Jedan od njih stalno se nalazi u patroli po Tršćanskom zalivu. U luci ima i nekoliko sanitetskih brodova (»Julije Cezar« i »Emilija«), Komanda nemačke mornarice nalazi se u hotelu »Kapitol«.

Vazdušni saobraćaj: Sa goričkog aerodroma Miren saobraćaj je ograničen na poštu i kurirsku službu. Na aerodromu Campo Formio kod Videma prosečno dnevno aterira 7 transportnih aviona sa poštom i raznim drugim potrebama (sanitet, optičke sprave i slično). Aerodrom u Cerkljama kod Krškog, uz prugu Zidani Most — Zagreb, služi samo u školske svrhe i samo za vreme akcije protiv partizana kao polazna tačka za letenje protiv naših jedinica. O drugim aerodromima na teritoriji Slovenije za sada još nemamo podataka. Ti aerodromi su u Teznom kod Maribora, u Celovecu, kod Lesca u Gorenjskoj i kod Device Marije u Polju kod Ljubljane.

- c) *Industrija:* Rudnik u Rabelju, koji je mesečno producirao 800 tona olova i kalaja i imao zaposlenih 1000 radnika, bio je u akciji XXXII divizije uništen.⁴ Rudnik žive u Idriji, drugi najveći u svetu, podigao je svoju produkciju za približno 10%. Postrojenja tržičke industrije (Monfalcone) bila su u mesecu decembru smanjena na 70%, a odeljenje za avione potpuno obustavljeno. Brodogradilišta grade 2 podmornice a 2 se nalaze na opravci. U postrojenjima je zaposleno 3500 radnika. Tršćanske topionice i Martenove peći rade sa povećanim kapacitetom. U brodogradilištima Cosulich Loyd Triestino i San Marco i dalje izgrađuju delove oklopa za lađe, koji se posle toga transportuju za Nemačku. Livnice u Gorici stoje. Tekstilna industrija u Gorici zapošljava oko 1100 radnika. Radi sa 25% smanjenim kapacitetom. Na Jesenkama u Gorenjskoj Nemci su već opravili Martenovu peć, koju su oštetili partizani i postrojenje KID (Kranjska industrijska družba) radi dalje. Dnevna produkcija iznosi: 250 tona sirovog željeza

a Martenove peći dnevno proizvode 300 tona normalnog čelika. Izrađuju ploče za tenkove i zrna za granate. Rade u tri smene. Tvornicu su opremili novim nemačkim mašinama. Ranije je u tvornici radilo 700 Francuza koje su sada zamenili sa 700 interniraca, koje su Nemci većinom dovukli iz Dolenjske. Tekstilna industrija Kranj je uglavnom preuređena u vojnu industriju, tako da bivša Jugoslovska sada izrađuje delove za avionske motore, a Jugoslovska svilu za padobrane. Tekstilnu tvornicu u Stražišču kod Kranja su borci VII brigade uništili prilikom svog napada na to mesto u decembru mesecu.⁵ Početkom januara 1944. saveznici su u Štajerskoj bombardovali tvornicu aviona u Teznu kod Maribora, koja zapošljava 20.000 radnika. Uspeh bombardovanja nam još nije poznat. U Koruškoj je u Celovcu bila bombardovana tvornica Messerschmitta, sa kapacitetom 8 aviona na dan. O uspehu te akcije također još nismo imali detaljnije izveštaje.

- d) *Italija*: Nemačka uporišta u Furlaniji su neznatna. Isto tako i u pokrajinama prema Veneciji, Riminiju i Ankoni. Partizanskog pokreta u tim krajevima nema. Prema nadnim izveštajima koje smo primili, Kesserlingov štab se još uvek nalazi u Padovi. Na liniji Bologna — Imola — Forlì — Rimini Nemci grade utvrđenja, a radove na reci Po potpuno su obustavili. Sve ceste na sektoru Bologna — Rimini vanredno su opterećene te prevoze nemački materijal i vojsku za front. Cestu obezbeđuju fašistički milicioneri. Ta cesta ima naziv Via Emilia. U početku novembra su Nemci, na sektoru Ancona — Rimini, očekivali anglo-američko iskrcavanje, te su sa jakim snagama zaposeli dolinu Metavra i Foglia. a naročito velike koncentracije postavili oko grada Carpegna. Kasnije su te čete opet povukli. Obala između Venecije i Ankone sada je neznatno obezbeđena. Također neznatno, ili skoro nimalo, obezbeđene su železnice i mostovi. Pruge od Udina prema Gorici su već kontrolisane. Vrlo jako je sa transportima vojske prema frontu opterećena cesta Rovigo — Adrija. Nemačku vojsku na tim sektorima, između Trevisa — Bologne i Padove, predstavljaju u velikom broju Austrijanci. U severnoj Italiji nema većih nemačkih snaga. Pruga preko Brenera, koju su bombardovali Englezi, nalazi se u saobraćaju.
- e) *Utvrđenja*. Nema nikakvih znakova da Nemci pripremaju front ili odbrambenu liniju u Slovenskom primorju, na staroj austrijskoj odbrambenoj liniji. Slovensko primorje

je za Nemce »Adriatisches Küstenland«, u koju spadaju ranije italijanske provincije Rijeka, Trst, Gorica i Udine. Slovenačko primorje je samo zbog svoje obale frontna pokrajina. Nemci također utvrđuju obalu između Trsta i Gradeža, gde postavljaju obalne baterije i žičane prepreke. Ni ti radovi ne zauzimaju veći obim i izgleda da su to kao neke preventivne odbrambene mere. Ni u furlanskoj pozadini Udine — Gemoni nema nekih odbrambenih radova, izuzev zaštite gemonske pruge.

U Gorenjskoj Nemci ne utvrđuju Karavanke i u poslednje vreme utvrđuju samo železničku prugu, na kojoj grade bunkere po istom sistemu kao što su Italijani utvrdili prugu Ljubljana — Trst. Iz Štajerske nemamo podataka o kakvim radovima na utvrđivanju. U Dolenjskoj su se Nemci snažno utvrdili u ponovo postavljenim uporištima u Kočevju i Vel. Laščama.

- 2.) Podatke o narodnim masama, o njihovom odnosu prema nama i neprijatelju, dalje, podatke o stanju u oslobodilačkom pokretu kod nas, prikuplja služba bezbednosti i obaveštavanja, te nam vojni obaveštajci iz jedinica do sada te podatke nisu dostavljali. Zbog toga u ovom izveštaju te podatke i ne navodim.
- 3.) Pokušaji neprijatelja da se uvuče u redove naše vojske posle italijanske kapitulacije, kad imamo posla još samo sa nemačkim okupatorom, sve su češći. Kad je posle kapitulacije Italije usledio masovan priliv u redove boraca NOV i PO Jugoslavije mogao se, naročito iz Ljubljane, uvući u redove naše vojske veći broj gestapovskih agenata. Na neke smo bili odmah upozoreni od strane obaveštajne službe u Ljubljani, te smo ih nekoliko pohvatali još pre nemačke ofanzive i predali ih sudovima, koji su ih osudili na smrt. U toku nemačke ofanzive, i odmah po ofanzivi, primetilo se u nekim jedinicama da su na radu elementi kojima je cilj da svojim nepravilnim postupcima prema civilnom stanovništvu zatruju odnose između njih i NOV i PO. Sve te slučajeve nepravilnih postupaka strogo istražujemo, kako bismo konstatovali da li se iza toga krije samo politička nezrelost i nepoučenost ili su pak na radu neprijateljski agenti, koji namerno mute odnose između vojske i stanovništva, kako bi vojsci oduzeli oslonac u masama. Krivci su strogo kažnjeni.

U poslednja 2 meseca sve se češće redaju slučajevi dezertiranja iz nemačke vojske u naše redove. Naročito česta su dezertiranja pripadnika stranih nacionalnosti, koji imaju želju da stupe u našu vojsku i da se bore protiv

okupatora. Mi ih uvršćujemo kao borce u jedinice a svakog od njih stavljamo pod najstrožu i neprekidnu kontrolu. Kod nekih se brzo pokazao njihov provokatorski rad i bili su odmah streljani. Od tih nacionalnosti, koje nisu nemačke, dolaze k nama uglavnom Turkestanci iz 162. turkestanske divizije. Ukupno je do sada došlo u naše jedinice oko 100 pripadnika tih nacionalnosti.

NOV i PO Slovenije je posle italijanske kapitulacije izvršila u svim oslobođenim predelima Slovenije prinudnu mobilizaciju. U toku nemačke ofanzive je jedan deo tih mobilisanih otpao i delimično prešao u izdajničke domobranske jedinice. To su bili izrazito belogardistički elementi koje je zahvatila prinudna mobilizacija, a drugi deo se krije po šumama i ne dozvoljava da ga mobilišemo, niti mi niti Nemci. Ti takozvani »skrivači« su danas gorući problem pozadine naše vojske, jer njihov primer sa jedne strane navodi i druge nestabilne elemente da izmaknu našoj mobilizaciji, a sa druge strane njihovo postojanje u pozadini stvara nesiguran položaj za sve pozadinske organizacije. Naše jedinice ih hvataju. Organizatore predajemo sudovima a ostale stavljamo u vojsku gde se nalaze pod kontrolom. Pojavu »skrivača« nastojimo da uklonimo i drugim sredstvima, jer lov na njih nije uvek uspešan. Kao najefikasnije sredstvo pokazala se zaplena njihove imovine i proterivanje njihovih familija u belogardistička uporišta Novo Mesto i Ljubljano. Posle nekoliko takvih preduzetih mera javili su se svi »skrivači« iz pojedinih sela, sa punom ratnom opremom, i pristupili našoj vojsci.

Od sada nadalje mi ćemo vam dostavljati redovne mesečne izveštaje. Javite nam vašu kritiku i direktive za upotpunjavanje naše organizacije i rada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik odeljenja — major:
Krajger Vito

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE OD 19. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O VOJNO-POLITIČKOJ SITUACIJI NA SEKTORU KORPUSA¹

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br.

Položaj, 19. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Za 18. o.m. dostavljamo vam sa sektora našeg korpusa sledeći izveštaj:

1. Raspored jedinica: IV U.B. »Matija Gubec«, I bataljon V U.B.I.C. i II divizion artiljerije nalaze se na starim položajima na desnoj obali Krke, sa zadatkom što tešnje blokade Novog Mesta sa južne strane. — XII brigada nalazi se na levoj obali Krke, na sektoru sev. od Novog Mesta, sa zadatkom kontrole tog sektora. — V U.B., XV U.B., Dol. i Notr. part, odred nalaze se na sektoru Sv. Gregor — Velike Lašče, Rašica sa zadatkom da napadaju i unište neprijateljska uporišta na tom sektoru.

XVIII divizija: VIII brigada na sektoru Polom — Vrbovec, sa zadatkom rušenja komunikacije Kočevje — Stari Log, Kočevje — Ribnica, sa daljim zadatkom stalnog napadanja na neprijateljske patrole i sprečavanja svakog neprijateljskog pokreta u pravcu Ribnice, Suhe krajine i Roga. — IX brigada nalazi se na položajima Vitunj, Brestovac, Ljubošina, sa zadatkom blokade Ogulina sa sev. strane. — X brigada nalazi se na položajima Fužine — Vrata, Mrzla Vodica, sa zadatkom rušenja žel. pruge i ceste Mrkopalj — Sušak, Mrzla Vodica — Sušak i vršenje blokade Zlobina kao i obezbeđenja od pravca Sušaka i Crikvenice. — Belokranjski odred sa jednim bat. na sektoru Koprivnik — Črnomelj, sa zadatkom kontrole te komunikacije, sa jednim bat. Drašiči — Metlika, sa zadatkom rušenja ceste Vivodina — Metlika, sa daljim zadatkom mobilizacije, traženja dezertara — skrivača, kontrole reke Kupe i održavanja veze sa Hrvatima.

2. Neprijateljski pokreti: Detaljnijem izveštaju našeg obavešt. centra dodajemo po tom pitanju našu osnovnu konstataciju da se nemačke snage koje su se nalazile na sektoru našeg korpusa povlače sa našeg sektora, bilo na italijanski, bilo na francuski front, te u Liku i Bosnu, a na njihovo mesto dolaze Mongoli ili pak domobrani. Druga naša konstatacija, do koje smo došli na osnovu opštih izveštaja, jeste da neprijatelj nigde na našem sektoru, ili pak u njegovoj neposrednoj blizini, ne vrši nikakve koncentracije. Treća naša konstatacija na osnovu naših izveštaja jeste da je moral neprijateljske vojske, a naročito među Nemcima vidno opao.

3. Akcije naših jedinica: Sve naše jedinice vrše na koliko-toliko zadovoljavajući način i sa uspehom zadatke koji su im bili postavljeni. Sve jedinice su svoju ofanzivnost prema neprijatelju povezale delimično sa napadima na uporišta a delimično sa napadanjem i uništavanjem neprijateljskih jedinica koje se pojave na terenu.

Operativni izveštaj sa sektora Velikih Lašća, gde V U.B., XV B., Dol. i Notr. part, odred napadaju uporište u Velikim Laščama i Rašici, dostavio vam je štab XV divizije.² Tim izveštajima dodajemo sledeće. Sam plan za napad na ta dva neprijateljska uporišta bio je dobar i imao je sve uslove za potpuni uspeh, naročito u jačini našeg oružja i našoj brojčanoj i moralnoj nadmoćnosti. Ukoliko te borbe naših jedinica dosada nisu dovele do potpunog uspeha odgovorni su štabovi brigada, divizije i članovi štaba Korpusa, koji su se nalazili na tom sektoru sa zadatkom da kontrolišu rad naših štabova i jedinica i da im pružaju pomoć. Prilikom tih napada, odn. već od samog početka, izvesne jedinice, a naročito XV brigada i III bat. V U.B., pokazale su veoma malo zalaganja, jer je samo na taj način moguće objasniti što je XV brigada zakasnila sa napadom tri i po časa, a III bat. V U.B., koji je imao zadatak da prodire od žel. stanice Velike Lašće prema centru varoši, sat i po. Dalje, rukovodstvo u toj akciji pokazalo je odveć malu upornost te se — čim nije napad uspeo prve noći — pred zoru povukao sa jedinicama iz samog uporišta i zgrada koje su već bile zaposednute. To se još bolje vidi kod neprijateljskog uporišta u Rašici, koje su naše jedinice zaposlele celo izuzev strogog centra, gde se neprijatelj još držao. Rukovodstvo akcije uz sve te slabosti nije imalo poverenja u svoje snage, te se stalno kolebalo u toku same akcije da li će neprijatelj intervenisati i odakle će prodreti.

Kad primimo detaljniji izveštaj, dostavićemo ga vama. Jedinicama na tom sektoru dali smo zadatak da sa većom od-

lučnošću i upornošću produžuju borbu do uništenja neprijatelja na tom sektoru.

IV brigada: 17. o.m. zaseda I bat. te brigade naterala je u bekstvo neprijateljsku patrolu koja je došla iz Šentjerneja. Istovremeno je baterija sa protivtenkovskim topom iz neposredne blizine, sa tri puna pogotka, porušila bunker iznad Smihela. Neprijatelj je panično pbegao iz bunkera i tamo ostavio oružje. Također je baterija sa tri puna pogotka pogodila crkveni toranj u Smihelu, gde je neprijatelj imao osmatračnicu i mitraljez.³

I bat. V U.B. 17. o.m. na samom bloku Novog Mesta uništio je luksuzni automobil.

Belokranjski odred vrši raskopavanje ceste te vam dostavljam skice raskopanih mesta. Pored toga je u toku poslednjih dana pohvatao 42 *skrivača* i dezertera te ih sproveo u razne jedinice.

IX brigada je na dan 16. o.m. odbila napad ustaške kolone od 100 ljudi, koja je pod zaštitom oklopnog voza učinila ispad iz Ogulina u pravcu položaja IX brigade. Zbog naše jake vatre neprijatelj je bio prinuđen da se povuče natrag u Ogulin, kojom prilikom je pretrpeo dosta gubitaka u mrtvim i ranjenim.

Notranjski odred, koji sada, u borbama za Velike Lašče, vrši obezbeđenje prema Rakeku, izvodi na svom sektoru intenzivnu mobilizaciju te istovremeno hvata skrivače. Do sada je na taj način ukupno mobilisao 204 vojna obveznika i poslao ih delimično u XV a delimično u XVIII diviziju, izuzev nekoliko desetina koji su bili za oružje nesposobni.

Istarski odred napao je žel. stanicu u Ležečama na pruzi Divača — St. Peter, kojom prilikom su poginula trojica nemačkih vojnika koji su obezbeđivali stanicu. Stanični uređaji bili su razbijeni i uništeni. II bat. istog odreda napao je na cesti Trst — Rijeka neprijateljski automobil i uništio ga, dok je posada automobila uspela da pobjegne. Isto tako su jedinice tog odreda razoružale neprijateljsku patrolu na cesti Trst — Rijeka i tom prilikom zaplenile jedan teški mitraljez »Fiat«, dva laka mitraljeza »Breda«, dva automata, 17 pušaka i dosta vojničke sprema i municije. Na cesti Pula — Trst, u blizini neprijateljskog uporišta Škofija, jedinice tog odreda uništile su neprijateljski automobil i ubile tri nemačka oficira.

4. Unutrašnja organizacija vojske: Stab Korpusa je do sada pre svega nastojao da ukloni najbolniju tačku u našim jedinicama, to jest da što bolje reši pitanje veze među jedini-

čama i pretpostavljenim štabovima. Možemo konstatovati da nam je to u velikoj meri uspelo, tako da i radio-veze delimično funkcionišu kako treba. Imamo redovne dnevne veze sa svim našim jedinicama, također i sa Istarskim odredom.

Istovremeno smo pristupili organizaciji Ekon. otseka našeg korpusa. Za sada smo za privremenog pomoćnika načelnika Ekon. odseka postavili druga Toneta Juriča, dosadašnjeg pomoćnika intendanta XV divizije, te ga odmah poslali u Istru da preuzme cca 1.000 kg soli za našu vojsku, po 2,50 Lit kg, te da organizuje dalje kupovine, pre svega odeli i veša za naše jedinice. Cim primimo od vas konkretnije direktive, mi ćemo našu intendanturu do kraja detaljnije organizovati. U svrhu organizacije operativnog odseka pri našem štabu, koji nam je tako mnogo potreban, bilo bi nam nužno potrebno još nekoliko oper. oficira, koje ne možemo povući iz naših jedinica, jer je aktivnih oficira u našim jedinicama vrlo malo, dok su oficiri NOV neophodni na svojim dosadašnjim mestima.

5. Mobilizacija: Svi naši odredi vrše dosta intenzivnu mobilizaciju te su do sada pohvatali i mobilisali 550—600 vojnih obveznika skrivača te ih poslali u brigade. Pošto smo od mobilizacijske ekipe iz Istre primili izveštaj da su pripreme za mobilizaciju u Istri okončane, izdali smo naređenje XVIII diviziji da tamo pošalje jednog od svojih bat. koji će preuzeti mobilisane, odn. još pomoći Istarskom odredu da mobiliše, kako bi mobilizacija bila što intenzivnija.

6. Naši planovi: Po svim dosadašnjim znacima i prema nekom posebnom izveštaju neprijatelj nema namere da u toj situaciji izvodi neke naročite ofanzivne ispade protiv nas. Ali izgleda da na svaki način hoće da uspostavi kontrolu glavnih komunikacija i to na način da uz te komunikacije postavi uporišta koje će dobro obezbediti od dejstva našeg oružja. Obzirom na to imamo nameru da na sektoru Velikih Lašča produžimo sa napadima na to uporište, sa ciljem da ga uništimo ukoliko se za to ne budu promenili objektivni uslovi. Ukoliko takvih uslova ne bi bilo, na tom ćemo sektoru uništavati živu silu neprijatelja na terenu, te mu na taj način sprečiti kontrolu komunikacija. — Istovremeno preduzeli smo sve potrebno da dobijemo podatke za akciju na tvornicu hartije⁴ o kojoj nam je prošlog puta govorio politkomesar vašeg štaba drug Janez.⁵ — Pored svega toga nastojimo da što više aktiviramo Istarski odred na taj način da ga sa jedne strane brojčano i stručno podignemo a zatim da na njegovom sektoru počnemo sa napa-

⁴ Odnosi se na tvornicu hartije u Radečama kod Zidanog Mosta. Akciju su izvele jedinice Petnaeste divizije NOV Jugoslavije tek u noći 2/3. juna 1944. godine.

⁵ Boris Krajger

dima na železnice. U tom cilju ćemo za najkraće vreme **oda-**
brati iz **XV** brigade minersku ekipu **i** uključiti je u **sastav**
Istarskog odreda. Prethodno smo se kod Istarskog odreda **već**
informisali da li raspolaže minerskim materijalom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Komandant — potpukovnik;
Bolko — Brilej⁰ Rajko Tanasković

BR. 108

IZVEŠTAJ ŠTABA
» K f f l S ^ ZONE'

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE Na položaju, 19. I 1944
Br. 303

Izveštaj o stanju
i potrebama naše zone.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO Slovenije
dostavljamo sledeći izveštaj o stanju jedinica IV operativne
zone:

I. Sastav jedinica naše zone:

1. Udarne brigada »Slavko Slander«.

- a) Sastav, stanje oružja i brojno stanje vide se iz prilo-
ženog pregleda;²
b) Brigada operiše na sektoru Zgornje i Spodnje Savin-
ske doline i u Revirima. Do sada je operisala i na Kamničko-

" Dr Jože Brilej

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za isto-
slovenski radničkog pokreta u Ljubljani F. 332/III. Kraj dokumenta nije
sačuvan. Dokumenti navedeni kao prilog nisu sačuvani.

zasavskom sektoru, ali je formiranjem Kamničko-zasavske
čete taj sektor otpao.

2. Pohorska brigada.

- a) Sastav, stanje oružja i brojno stanje vide se iz prilo-
ženog pregleda.

- b) Sektor operacija zahvata Pohorje, Ptujsko i Dravsko
polje, Mislinjsko-salešku dolinu, Konjice.

3. Koruški bataljon.

- a) Sastav, stanje oružja i brojno stanje vide se iz prilo-
ženog pregleda.

- b) Sektor operacija zahvata jugoslovenski deo Koruške,
austrijski deo Koruške istočno od linije Jezersko — Železna
Kapla — Žitara Ves.

4. Kozjanski bataljon.

- a) Sastav, stanje oružja i brojno stanje vide se iz prilo-
ženog pregleda.

- b) Sektor operacija nalazi se između Save i južne želez-
nice, te od Zidanog Mosta do hrvatske granice.

5. Kamničko-zasavska četa.

- a) Sastav, stanje oružja i brojno stanje vide se iz prilo-
ženog pregleda.

- b) Operiše na Kamničko-zasavskom sektoru.

6. Minerska četa.

- a) Sastav, stanje oružja i brojno stanje vide se iz prilo-
ženog pregleda.

- b) Sektor akcija na prugama Kamnik — Domžale — Li-
tija — Zidani Most, Zidani Most — Brežice, Zidani Most —
Celje.

- c) Četa je sastavljena od tri voda.

II. Operativni zadaci jedinica:

U vezi sa ofanzivom na oslobođenu teritoriju u Bosni i
Hrvatskoj, i u smislu vaše naredbe, sve su jedinice stupile u
ofanzivu protiv okupatora. Težište naših operacija je na komu-
nikacijama. Pošto je u tom vremenu, u toku celog meseca de-
cembra, na celom području naše zone a pre svega na sektoru
operacija Udarne brigade »Slavko Slander«, neprijatelj izvo-
l dio ofanzivu, izostale su ofanzivne operacije većeg obima. Naše
jedinice tek u poslednje vreme opet prelaze na odlučne ofan-
zivne udare.

Pored ofanzive protiv okupatora, naše su jedinice stupile
i u ofanzivu protiv Plave garde, zbog njenog pojačanog dejstva
kako na terenu tako i u vojsci.³ To naročito važi za sektore
na severoistočnom području naše zone.

III. Pregled kadrova.

1. Štab zone.

a) Operativni štab nije kompletan jer nedostaju zam. komandanta i načelnik štaba.

b) Obaveštajni centar. Poslove obavlja samo drug Pajk.< Kad ozdravi drug Mohor,⁵ dosadašnji zam. politkomesara Udarne brigade »Slavko Slander«, povući ćemo ga u OC.

c) Odsek za veze. Za načelnika odseka postavljen je drug Blisk,⁶ a za njegovog zamenika drug Krpan.⁷ Obojica na toj dužnosti ne odgovaraju i biće potrebna zamena.

d) Sanitetski odsek. Poslove do sada obavlja drug Kladvo,⁸ ali će na toj dužnosti biti smenjen čim stigne u naš štab drug Mitja.⁹ Drug Kladvo će biti postavljen za šefa bolnice koju sada organizujemo.

e) Odsek za agitprop još nije formiran, jer za tu stvar do sada nismo imali na raspoloženju odgovarajućih kadrova. Kad stigne drug Savinc,¹⁰ odsek će početi sa radom.

f) Ekonomski odsek. Poslove načelnika vrši potporučnik drug Lipah,¹¹ koji na tom poslu potpuno odgovara.

2. Komandni sastav Udarne brigade »Slavko Slander*.

Sadašnji štab brigade u celini ne odgovara. Komandant brigade drug Simon¹ - još nije preuzeo dužnost, jer se nalazi na bolovanju. Njegov zamenik drug Srečo¹³ i načelnik štaba drug Tugo¹⁴ nemaju dovoljno sposobnosti za samostalno rukovođenje brigadom. Nisu snalažljivi i neodlučni su. Drug Mišel¹⁵ kao komesar ne utiče dovoljno na delovanje samog štaba i pada pod uticaj ostalih. Njegov zamenik drug Jesen¹⁶ mu ne pruža nikakvu pomoć. Zbog toga ćemo sledećih dana izvršiti izmene u štabu brigade, obavestiti vas o tome i predložiti da se saglasite. Nakon povratka druga Platina¹⁷ iz Kozjeg uključićemo ga u štab brigade. Promene u štabu brigade su nužne, jer je štab brigade u prvom redu odgovoran za pasivnost brigade u toku ovoga meseca.

⁴ Franc Avbelj

⁵ Jakob Molk

⁸ Franc Godler

⁷ Franc Jemc

* Jakob Kompanj

⁸ Dr Rudi Kac

¹⁰ Milan Venišnik

¹¹ Jože Humar

¹⁵ Janko Sekirnik

¹¹ Tomaž Novak

¹⁴ Tomaž Slapar

¹⁵ Josip Berkopec

¹⁸ Anton Grošelj

¹⁷ Alojz Pacek

Ostali komandni kadar brigade nekako odgovara, izuzev štaba 3. bataljona, gde će trebati da se izvrši smena na položaju komandanta druga Igora,¹⁸ koji je suviše sklon pijančenju.

Obaveštajni kadar u celini ne odgovara i biće potrebna izmena.

3. Komandni sastav Pohorske brigade.

Vršioći dužnosti u štabu brigade u celini odgovaraju.

Ostali komandni kadar također odgovara, ali još nije popunjen, pre svega zbog čišćenja belo-plavogardističkih elemenata koji su se pojavili u vojsci, pa čak i u komandnom kadru.

4. U svim ostalim jedinicama komandni kadar odgovara, izuzev na Kozjem, zbog gubitka politkomesara bataljona druga Kostje¹⁹ i zam. komandanta druga Modrasa.²⁰

5. *Uzdizanje kadrova.* Prema naredbi Glavnog štaba formiraćemo podoficirsku školu pri štabu zone. Do sada smo održali 1 tečaj podoficirske škole, koji je dobro uspeo. Za kratko vreme započemo drugi tečaj. U cilju uzdizanja viših vojnih rukovodilaca poslaćemo nekoliko pitomaca u ...

¹⁸ Leopold Juvan
" Jože Planine

**IZVEŠTAJ OBAVEŠTAJNOG CENTRA ŠTABA ČETVORTE
OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 19. JANUARA 1944.
OBAVEŠTAJNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA NOV I
PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI PLAVE GARDE NA SEK-
TORU ŠTAJERSKE¹**

OBAVEŠTAJNI CENTAR
ŠTABA IV OPERATIVNE ZONE
Na položaju, dana 19. I 1944.

**OBAVEŠTAJNOM ODELJENJU PRI GLAVNOM ŠTABU
NOV I POS!**

Obzirom na događaje koji su se u poslednje vreme zbili u Koruškoj i Pohorju,² o kojima javljam u priloženim saslušanjima plavogardističkih agenata, napominjem još sledeće opšte primedbe:

Obzirom na međunarodni položaj, Plava garda počela je da jača svoju aktivnost. Jedan od glavnih organizatora plavih u Slovenskim Goricama je izjavio: »Moramo požuriti jer Englezi idu suviše sporo, inače će nas Rusi preduhitriti!« Pošto su plavi bili suviše slabi za upuštanje u borbu s partizanima, morali su da se oslone na okupatora. Glavni četnički odbor nalazi se u Gracu, odakle idu direktive... glavnim organizatorima Plave garde u Štajerskoj. Plava garda radi na terenu pod maskom OF i KPS a iskorišćuje mase koje su naklonjene partizanima i Osvobodilnoj fronti. Na jednoj strani radi sa parolama protiv okupatora, a na drugoj širi čisto komunističke parole i letke, kojima privlači na svoju stranu pre svega kulčke i bolje slojeve. Ta »krivotvorena Osvobodilna fronta«, koja ima svoje terenske i rejonske odbore, i Partija, koja je povezana u čelije, može da postoji samo na terenu gde naša organizacija i naša Partija, odn. partizanske jedinice, uopšte nemaju kontrole i pregleda. ... Ako želimo da nabrojimo uzroke zašto cela ova stvar nije ranije otkrivena, moramo među glavnima da navedemo: nekontrolisanost terena od Slovenskih gorica do Maribora od strane našeg političkog rukovodstva, neiskustvo i mladost rukovodećeg kadra u našim jedinicama na Pohorju i u Koruškoj, a pre svega nedostatak i slabost kadra u obaveštajnoj službi u tim jedinicama, koja

apsolutno nije bila dorašla nastaloj situaciji. To su dakle uzroci što su tek drugovi Ciril³ i Bor,⁴ koji su se tada nalazili u kontroli naših jedinica na severu, osetili da je jedini uzrok provala u Koruškoj, u dolini Kotlje (zatvoreno je oko 75 seljaka), plava garda, te su zbog toga naredili hapšenje partizana i aktivista koji su u saslušanjima, koje je vodio član PK VOS-a drug Luka,⁵ otkriveni kao plavogardistički agenti i likvidatori u našim redovima.

U našim severnim jedinicama je Plava garda uglavnom istrebljena, odn. za sada je izgubila svoj odlučujući uticaj u našim redovima. Ipak, zbog obnavljanja njene aktivnosti na novi način i sa novom taktikom, nužno je da postavimo dobre obaveštajne i kontraobaveštajne sektore u svim našim jedinicama. a pre svega u Pohorskoj brigadi, gde sada obavlja poslove obaveštajca mlad kadar — drug Notranje, i u Koruškoj, gde poslove obaveštajca, posle povlačenja druga Bolea u PK VOS-a, obavlja mladi drug Fric,⁶ koji je početnik u tom poslu. Molim gornji naslov da nam nužno pošalje nekoliko kadrova, kako za pomoć meni tako i za obaveštajce u brigadama i bataljonima. I u 6. brigadi moraćemo da smenimo obaveštajca jer ne odgovara. Ovde. na ovoj strani, uopšte više nemamo kadra za obaveštajce, jer smo sav taj kadar morali da ustupimo PK VOS-a.

Na osnovu već navedene potrebe po pitanju obaveštajne službe predlažemo vam da potvrdite imena i to:

Za zamenika obaveštajca u zoni druga Mohora,⁷ zamenika politkomesara u brigadi.

Za obaveštajca u Pohorskoj brigadi druga Notranjca.

Za obaveštajca u Koruškom bat. druga Frica.

Za obaveštajca u Štajerskoj brigadi druga Kamnara,⁸ sada obaveštajca I bataljona 6. U.B. »Slavko Slander«.

Dostavljamo vam saslušanja plavogardista.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za obaveštajni centar,
Avbelj Franc-Pajk

¹ Mitja Ribičič

⁴ Boris Čižmek

⁵ Ivan Tlakar

" Lovrenc Prek

' Jakob Molk. Poginuo u proleće 1945. u Prekomurju.

" Milan Stajner

0T?tr»i nr <*TAR\ ČETVRTE, OPERATIVNE ZONE OD ...
jJSSARS 1944 GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE ,
zi POSTAVLJENJE ČLANOVA ŠTABA SLOYENACKE NO
ZA FU5,1AVL brigade »MILOŠ ZIDANŠEK«¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
br. 304

Na položaju, 19. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Od jedinica Pohorskog odreda i jednog dela Koruškog®
bataljona formirali smo Pohorsku brigadu.²

Iz vašeg poslednjeg dopisa vidimo da se ne slažete sa for-
miranjem te brigade, već da bi morali formirati odrede.

Pošto je pre primitka Vašeg dopisa brigada bila već for-
mirana i stvarno već operiše kao brigada, te u slučaju da se sa
tim složite,

p r e d l a ž e m o

1. u štab brigade sledeće drugove:
za komandanta druga Bora,³ do sada zam. politkome-
sara zone;
za politkomesara druga Frantu,⁴ do sada politkom. Poh.
odreda;
za zam. komandanta druga Dragu,⁵ do sada kom. Po-
hor. odreda;
za načelnika štaba druga Harkova,⁶ do sada zam. kom.
Poh. odreda;
za zam. politkom. druga Vojina,⁷ do sada zam. polit-
kom. Poh. odreda.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istor
radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

* Vidi dok. br. 66, napomenu 5.

* Boris Cižmek

⁴ Franta Komej

⁵ Drago Poglajen. U oktobru 1944. Nemci su ga ranili i zarobil
Nakon nekoliko dana podlegao je mukama u Mariboru.

* Janko Vincenc

⁷ Aleksandar Vojinović

2. Da se brigadi odredi tekući broj, a za naziv predla-
žemo da se naziva »Miloš Zidanšek«.

Gornje predloge dajemo u sporazumu sa PK Štajerske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

politkomesar:
Ciril Ribičič

Komandant:
Franc Poglajen

BR. III

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 19. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
DEMONSTRATIVNOM NAPADU NA NOVO MESTO I O
BORBI KOD BRODA'

STAB XV DIV. NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Položaj 19.1 1944.
u 11.30 časova

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS I ŠTABU VII
KORPUSA NOV I POJ

P o l o ž a j

IV SNOUB »Matija Gubec«. Izveštaj za 18. I 1944, prim-
ljeno u 11.20 časova.

I bataljon nalazi se na svojim starim položajima oko Ko-
stanjevice. Vod koji se nalazio u zasedi iznad Volčkove Vasi
primetio je da se u Staroj Vasi nalazi oko 50 bg. Vod ih je
napao i u neredu su pobjegli. Bataljon je noću izvršio demon-
strativan napad na Kostanjevicu, koji je trajao do 2 sata ujutro.
Neprijatelj je slabo reagovao.

II bataljon nije u toku dana na svom sektoru imao borbi.
Uveče je izvršio demonstrativan napad na Novo Mesto u pravcu
Grma i Božjeg groba. Neprijatelj je u toku celog napada vrlo
jako odgovarao. Napad ie trajao do 2 sata ujutro.

III bataljon je također u toku dana mirovao, a noću je
' izveo demonstrativan napad u pravcu Šmihela i Grma.

IV bataljon je u toku noći izvodio demonstrativan napad u pravcu Žabje Vasi.

Za vreme napada baterija je gađala brdskim topom Novo Mesto.

I bataljon I. C. vodio je u toku celog dana žestoke borbe s neprijateljem, koji je prodirao prema njegovim položajima. U pola 8 ujutro zaseda je kod Broda primetila kolonu Nemaca, oko 250 ljudi, koja je prodirala prema njima. Također je i zaseda, koja se nalazila iznad čuvarnice, primetila drugu kolonu koja je prodirala uz prugu. Kad je neprijatelj stigao u blizinu, zasede su otvorile jaku vatru i, pored jakog pritiska neprijatelja, izdržale više od jednog sata. Posle toga se zaseda povukla na položaj kod Marofa i ispod M. Škrjanči. odakle ie nakon duže borbe oterala neprijatelja natrag u Novo Mesto i ponovo zaposela svoje stare položaje. Neprijatelj je u tim borbama imao 10—12 mrtvih, a bataljon tri lakše ranjena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Zam. komandanta:
R a c O

BR. 112

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 19. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU KOLONU KOD TURJAKA I VELIKIH LAŠČA'

STAB

XV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj, 19. I 1944. u 18.45 časova.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj:

V SNOUB »I. C«.

Dana 18. o. m. u 12 časova kretala je neprijateljska kolona od 36 motornih vozila, u pratnji jednog tenka i tri blinde. Probila se kroz obezbeđenje jednog bat. Dolenj. odreda kod

pijave Gorice i kroz blokadu dvaju bataljona XV brigade na Turjaku, preko Rašice prema Vel. Laščama. Ceta koja se nalazila u zasedi kod Sv. Trojice i blokirala Vel. Lašče od Rašice, povukla se pred nadmoćnim neprijateljem u sastav bataljona. Oko 14.30 časova ta kolona je stigla u Vel. Lašče. Oko 16 časova I bat., sa svog položaja kod Sv. Roka (gde je na polaznim položajima držao blokadu istog), izbacio 17 teških mina na kolonu u Laščama i raspršio je. Po neprijatelju koji je bežao tukli su teški mitraljezi. Neprijatelj je imao dosta žrtava. Neprijatelj je pokušao da zađe 2. četi I bat. iza leđa, ali ga je četa odbila natrag u Lašče. Oko 16.30 časova pošla je neprijateljska patrola, oko 120 ljudi, iz Lašča na Sv. Rok. Topovi 75 mm, koji su na položaj III bat. stigli posle podne (bili su vraćeni jer su se u toku dana, zbog nezaštićenog položaja južno od stanice Vel. Lašče, povukli preko brda u pravcu Brezje kod Kompolja) vratili su se na položaj na sektor Zvirče. Također je vraćena i haubica 100 mm, koja se nalazila u pokretu preko Dobrepoljske doline u pravcu Vel. Lašča. Bat. su razmešteni na novim položajima i to: I bat. sektor *Mala Slevica — Škrlovica*, II bat. sektor zamak Ortnek—Prapreče (jedna četa tog bataljona transportuje ranjenike), III bat. položaj G. Laze, sa zadatkom držanja zasede na kotama 513 i 567. Zadatak svih bat. je dejstvo na neprijateljsku motorizovanu kolonu na sektoru Vel. Lašče — Zlebič.²

U napadu na Vel. Lašče imali smo 1 mrtvog, 3 teže ranjena i 8 lakše ranjenih. Gubitaka u materijalu nismo imali.

Dana 19. o. m.

Neprijatelj je uspeo da uđe u selo Škrlovicu, gde je zapalio nekoliko zgrada. Iz Vel. Lašča neprijateljska kolona da kreće prema Ortneku. Borbe još uvek traju, jer je jedan naš bataljon sa iednom četom napao neprijateljsku motorizovanu kolonu. Jačina kolone još nije poznata. Jačina neprijatelja, koji je prodro u selo Škrlovicu kao bočna patrola, iznosi oko 300 ljudi (Nemci u smeđim uniformama). O rezultatima današnjih borbi javićemo čim primimo izveštaje.

XV *brigada*.

Dana 17. o.m. oko 18 časova stigla je neprijateljska kolona, sa više motornih vozila, do naših položaja za obezbeđenje napada na Rašicu i Vel. Lašče, do Turjaka. (Jačina kolone konstatovana je kasnije i iznosi oko 35 motornih vozila sa 2 blinde i 1 tenkom.) Neprijatelj je gađao položaje topom iz tenka i šrapnelima. Posle podne zaseda je bila probijena i neprijatelj je krenuo prema Vel. Laščama.

Raspored jedinica, posle proboja obezbeđenja i nakon toga što je neprijatelju stiglo pojačanje u Rašicu i Vel. Lašče, je sledeći: I bat. na sektoru Turjak sa zasedom na cesti Ljubljana — Vel. Lašče. II bat. na sektoru Vel. Osolnik za kontrolu Rašice i obezbeđenje boka. III bat. na koti 614 i 749 sa zasedom na cesti Ljubljana — Rašica. IV bat. na položaju Čušperk.

Dana 19. o. m. na sektoru I i III bat. vodi se borba. Tačnih izveštaja još nismo primili.

Dolenjski odred.

Dana 17. o. m., u vezi sa operativnom zapovešću štaba divizije zbog obezbeđenja napada na Vel. Lašče i Rašicu, zaposeli smo određene položaje. U 7 časova neprijatelj je napao na položaj II bat. kod Spodnje Slivnice jačinom cca 300 ljudi. Upotrebljavao je automate, lake i teške mitraljeze i 2 teška bacača. U redu smo izvršili povlačenje na Predole. Borbu smo vodili do 13 časova. U 19 časova je II bat. izvršio demonstrativan napad na Grosuplje i zapalio zamak Gatina, gde su hteli da se usele Nemci i domob. i koji su već više puta upotreбили kao bunker protiv nas. Ranjenih i mrtvih nismo imali. Posle napada na Grosuplje izvršen je pokret na nove položaje. Bat. na cesti Turjak — Pijava Gorica ne javlja nam ništa novo. Moral i borbenost su dobri. Zbog borbi i pokreta otpali su vojnici i politički časovi.

Dopunski izveštaj štaba V brigade od dana 19. o. m. u 17.30 časova.

I bat. je u 11.45 časova primetio kretanje neprijateljske kolone prema Ortneku. Odmah smo izdali naređenje da se neprijatelj napadne sa svim snagama I, II i III bataljona. Četa I bataljona, koja se nalazila u Skrlovcu, pošla je prema cesti na raskršće kod sela Podpoljane, ali neprijatelja tamo više nije bilo. Četa se posle toga vratila natrag prema Skrlovcu. Na raskršću je ostavila samo borbenu patrolu. Kad su stigli u selo, napao ih je neprijatelj. Neprijatelj je stigao dolinom ispod Zlatog Repa. Naši su primili borbu, ali zbog suviše velike čistine bili su prinuđeni da se povuku. U međuvremenu stigla je jedna četa, koja je imala zadatak da napadne neprijatelja na cesti, i prihvatila borbu s neprijateljem na Skrlovcu. Zbog jake vatre obe čete su se povukle na susedno brdo. Neprijatelj, stalno napadan od tih dveju četa, krenuo je iz Skrlovice za Dvorsku Vas. Borba se još vodi. U 16.45 časova primili smo izveštaj III bataljona da je neprijateljska motorizovana kolona stigla do njihovog sektora između Ortneka i Zlebiča. Pošto je bat. raspoređen u dubinsku zasedu i kad je prva zaseda pustila neprijateljska vozila dalje, ostale zasede sa svim svojim oružjem napale su neprijateljska vozila i uništile 2 luksuzna automobila

i 2 kamiona. Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih (Nemaca), koji su ležali na cesti. U 15 časova neprijateljska kolona još nije probila zasede. Jaka neprijateljska pešadija vrši bočni pritisak na naše zasede. Našem II bat. izdali smo naređenje da tu neprijateljsku pešadiju napada sa boka. U tim borbama imali smo 4 mrtva i 1 ranjenog.

Prema novodobijenim podacima XV SNOUB je u toku napada na Rašicu imala 6 ranjenih. Gubici neprijatelja nam nisu poznati.

Izveštaj IV, XII SNOUB i artiljerije (II divizion)³ dostaviće vam zam. komandanta, drug Raco.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštinar

Komandant — major:
Ciril⁵

P. S. Trenutna situacija dana 19. o. m. u 20 časova. Stab XV SNOUB javlja da neprijatelj sa motornim vozilima kreće iz pravca Ljubljana — Vel. Lašče.® Jačina još nije određena. I bat. vodio je borbu sa neprijateljskom pobočnicom iz pravca Rasica — Turjak, koja se kretala zapadno od ceste Rasica — Turjak.

Održavamo vezu sa VIII brigadom.

* Vidi dok. br. 111.

⁴ Radomir Božović

⁵ Franc Hočevar

⁶ Vidi dok. br. 118 i 127.

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 19. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
MINIRANJU MOSTA KOD KOSANOVICA¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Dana 19. I 1944.
Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

VIII brigada nalazi se na sektoru Polom — Vrbovec. Do ovog momenta još nismo primili izveštaj.

IX brigada nalazi se na položajima prema Ogulinu sa jednim bataljonom u Ljubošini, jednim bataljonom u Vitunju, jednim bataljonom u Brestovcu, a jednim bataljonom i topovskim odeljenjem u Mrvošima. Neprijatelj je manjim jedinicama pokušao ispade iz Ogulina ali su ih naši borci odbili. Da se spreči dejstvo oklopnog voza, jedinice te brigade porušile su železnički most kod Kosanovića i minirale prugu kod Obreva Sela, oko 700 m udaljenog od crkve Sv. Petra. Neprijatelj je nastojao mitraljeskom vatrom da ih ometa ali nije uspeo, a naši također nisu imali gubitaka.

X brigada se nalazi na starim položajima: Fužine — Vrata — Mrzla Vodica. Osim aktivnosti izviđačkih patrola 3. bataljon poslao je zasedu na železničku prugu prema Sušaku, koja se još nije vratila.

Po svim jedinicama je u smislu datih direktiva vršen politički rad. Vojna nastava se uglavnom izvodila o patrolnoj službi i opreznosti na terenu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant
Janko Rudolf

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA SEDME SLOVENA-
ČKE BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 19. JANUARA 1944.
DOPISNIKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O NAPADU NA
NEMAČKU MOTORIZOVANU KOLONU KOD IDRIJE¹

PROPAGANDNI ODSEK
VII SNOUB »FRANCE PREŠERN«
Na položaju dana 19. I 1944

RATNOM DOPISNIKU XXXI DIVIZIJE

U noći 18. I 1944. jedinice IV i II bat. VII U.B. »France Prešern« poslale su u pravcu Idrije zasedu od 50 ljudi sa namerom da napadnu nemačku kolonu koja je dovozila hranu i ostali materijal. Kad su stigli na mesto, neprijatelj se već nalazio u pokretu. Naši su odmah zauzeli položaje i počeli da gađaju neprijatelja. Neprijatelj je odmah odgovorio vatrom jednog teškog i više lakih mitraljeza. Posle toga počeo je gađati naše položaje teškim i lakim bacačem mina. Posle četvrt sata borbe naša se zaseda morala povući. Prema izjavama drugova boraca neprijatelj je imo 6 mrtvih i više ranjenih. Pogodenih je bilo više konja ali se tačan broj nije mogao konstatovati. Naši su se vratili bez gubitaka. Moral ljudstva je zadovoljavajući.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Ratni dopisnik:
Branko

Načelnik odseka:
odsutan

PREDLOG ŠTABA ŠESNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
»JANKO PREMRL VOJKO« OD 19. JANUARA 1944. ŠTABU
TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O REORGANIZACIJI ŠTA-
BOVA BATALJONA¹

STAB XVI SNOB »JANKO PREMRL VOJKO«

Na položaju dana 19. 1. 1944

135/44

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV i POJ

Na položaju

Zbog promena koje su izvršene u štabu naše brigade nužno je potrebno da reorganizujemo neke štabove bataljona.

U vezi s tim predlažemo i molimo da nam što pre odobrite sledeća postavljenja i prekomandovanja:

Za komandanta I bataljona druga Nemgar Franca,² do sada komandira u 4. bataljonu.

Za op. oficira u 1. bataljonu druga Vukčević Blažu. Pomenuti drug bio je dodeljen našoj brigadi kao običan borac, a posle toga bio je postavljen za zam. komandira. U poslednjim borbama i pokretima držao se vrlo hrabro i disciplinovano.

Za komandanta 3. bataljona druga Novak Karla,¹ do sada komandanta u 1. bataljonu. Druga Novaka premeštamo zbog nesporazuma sa dosadašnjim štabom bataljona.

Dosadašnji komandant 3. bataljona drug Đuro Latinović predlaže se za zam. komandanta bataljona. To zbog toga što do sada još nije pokazao vlastitu inicijativu, a pored toga ljudstvo ga ne poštuje i nema poverenja u njega. To se naročito pokazalo prilikom napada na Godovič.

Zam. komandanta 4. bataljona trebalo bi da bude dosadašnji zam. kom. 3. bat. drug Brus Damjan. On sada vrši dužnost komandanta 4. bataljona zbog toga što je komandant Đukić bolestan.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 282/1.

² Poginuo 2. maja 1945. na Općinama kod Trsta kao komandant Osamnaeste bazovičke brigade.

³ Kao izdajnik i saradnik Gestapoa osuđen na smrt od strane vojnog suda 31. div. i streljan 8. februara 1944. godine.

Druga Prezelj Janka (Stanka)⁴ predlažemo za komandanta 2. bataljona i dužnost da preuzme čim se vrati iz bolnice. On je do sada bio zam. kom. u 4. bataljonu.

Druga Jež Pavla (Stanka), dosadašnjeg komandanta 2. bat., predlažemo za nač. štaba brigade. Svoju dužnost trebalo bi da preuzme tek kad se Prezelj Janko vrati iz bolnice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Josip (Branko)
Kuk Josip
Branko

Komandant:
Kapetan Avsec Jože (Capajev)
Capajev

BR. 116

**UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
20. JANUARA 1944. ŠTABU ČETVORTE OPERATIVNE ZONE
O VOJNO-POLITICKOM RADU U ŠTAJERSKOJ¹**

GLAVNI ŠTAB
NOV I PO SLOVENIJE
Dana 20. 1. 1944.
Br. 328/11.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Primili smo vaš izveštaj br. 295 od 13. I 1944.-' Izveštaj je krajnje nevojnički i mi smo njime krajnje nezadovoljni. Vaši izveštaji moraju ubuduće sadržati obavezno izveštaje o razmeštaju svih jedinica, o brojnom stanju svih jedinica, o stanju naoružanja, o mobilizaciji, o svim kadrovima u štabovima brigada i odreda — po mogućnosti i u štabovima bataljona —, o svim pomoćnim rukovodiocima, obaveštajcima, intendantima, sanitetskim referentima, propagandistima itd.

⁴ Kao komandant 1. bataljona 3. SNOUB »Ivan Gradnik« teško ranjen u borbi za Železnike 22. novembra 1944. i na putu za bolnicu ; umro.

Ukoliko smatrate da je u tim izveštajima potrebna veća opreznost, to se za izvesne rečenice, reči i brojke u izveštajima služite dogovorenim šiframa.

1. Ukoliko se može konstatovati iz vašeg izveštaja, mi nismo bili tačno upoznati s vašim »manevrom« u protekloj ofanzivi,³ ali do danas ipak nismo primili nikakvih izveštaja o bilo kakvoj ofanzivnoj akciji, koju bi nakon tog povlačenja preduzela VI brigada. Sam pravac povlačenja i vaš plan bili su verovatno pravilni.

2. Ubuduće vam nikako ne dozvoljavamo da bez našeg prethodnog odobrenja formirate nove jedinice i izvodite reorganizaciju takvog obima kao što ste je izveli u poslednje vreme. Prema podacima kojima trenutno raspolažemo formiranje Pohorske brigade bilo je nepravilno. Nama se čini da time niste formirali snažnu udarnu formaciju, već ste samo oslabili udarnu moć VI brigade i time oslabili u celini udarnu snagu naše vojske u vašoj zoni. To bar možemo da konstatujemo iz oskudnih izveštaja o brojnom stanju vojske u Štajerskoj, ako ste uz to izvršili naša naređenja o formiranju Kamničko-savinjskog, Pohorskog, Koruškog i Kozjanskog odreda.⁴ S naoružanjem kojim raspolažete smatramo da se brigada, čije brojno stanje iznosi oko 300 ljudi, ne može nazivati brigadom, već je to u najboljem slučaju jači bataljon. Smatramo da bi pod takvim uslovima bilo bolje održati samo jednu brigadu, koja bi sa približno 600 ljudi pružala uslove da postane stvarno prava osnovna udarna jedinica vojske u Štajerskoj i da stvarno ojača u pravu brigadu, čije brojno stanje mora, kako u Štajerskoj tako i u drugim krajevima, da stvarno dostigne broj od 800 do 1.200 ljudi. Po tom pitanju odlučno odbacujemo teoriju da se Štajerska bitno razlikuje od ostalih naših pokrajina.

Politički razlozi, koje navodite u svom izveštaju, inače imaju veliku važnost i mi smo iz sličnih razloga poslali na vaš sektor novu diviziju, ali stvar se mora rešavati vojnički. Iz političkih razloga nikako ne smemo da razbijamo vojsku. Naš glavni zadatak iz političkih razloga jeste danas pre svega u tome da se vojska učvršćuje i da jača njena udarnost. Nama se čini da vaš postupak nije imao tu nameru, odn. kod brojčanog slabljenja vojske to se nije moglo postići. Ako na terenu nema vojske za 2 brigade i 4 odreda, nema nikakvih političkih

³ Vidi dok. br. 30.

⁴ Formiranje navedenih odreda, sem Kamničko-savinjskog, umesto kojeg je bio osnovan Kamničko-zasavski odred, usledilo je tek u proleće 1944. godine. Istočnokoruški odred formiran je 5. februara, Kamničko-zasavski 15. februara, Kozjanski, na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 21. marta, u drugoj polovini marta, a Pohorski odred 27. juna 1944. godine.

razloga da formirate ono što nije moguće, već je potrebno da se precizno odgovarajuće vojničke mere kako bi se to ubuduće moglo izvršiti.

XIV diviziju smo iz političkih razloga poslali na taj teren onda kad su za to nastali vojnički uslovi i kad je to postala vojnička potreba. Divizija je već danas prešla Savu i u ovom trenutku se nalazi severno od Zagreba, te će za najkraće vreme biti na određenom mestu. Time su stvoreni uslovi za udovoljenje političkim potrebama koje vi navodite.

3. Obzirom na naš celokupan plan, mi smo do sada, zbog opšte vojne slabosti IV operativne zone, odlučno otklanjali pomisao na formiranje druge brigade. Istina je da smo vam stavili u dužnost da što pre stvorite uslove za formiranje druge brigade, ali nikako nismo rekli da je odmah formirate.

U tome je suštinska razlika. Ako je danas, kad je druga brigada već formirana, na taj način moguće izvršavati sve zadatke, koje vam postavljamo u sledećem, ne bi bilo više umesno da se ta brigada rasformira. U slučaju da brigadu ne rasformirate, neka nosi broj I ili nastojte da naziv »Pohorska« što pre izađe iz upotrebe, jer brigada ne sme biti vezana za teren.

4. U toku poslednjih nedelja Nemci vrše opštu pregrupaciju svojih snaga u Evropi. Na to ih je prinudila vanredno teška situacija na istočnom frontu, uz istovremeno sve više aktuelnu opasnost savezničke invazije na zapadu.

U vezi s tim na našoj teritoriji sva nemačka politika uperena je pre svega na korišćenje reakcionarnih krugova za potpaljivanje građanskog rata i na gušenje našeg oslobodilačkog pokreta, a sva njihova vojna akcija na odbacivanje naše vojske od osnovnih komunikacija.

Na teritoriji VII i IX (Primorskog) korpusa Nemci izvode stalne ispade od komunikacija u unutrašnjost naše oslobođene teritorije i nastoje da u unutrašnjosti naše teritorije uspostave svoja uporišta. Time vežu naše osnovne snage za unutrašnjost, dalje od komunikacija. Sve te njihove snage predstavljaju samo obezbeđenje transporta njihovih osnovnih snaga po našim cestama i železnicama. Za ovo upotrebljavaju svoje slabije jedinice (Tatare i Mongole) i domaće izdajnike — domobrane.

U Gorenjskoj i Štajerskoj za sada još direktno ne upotrebljavaju domobrane, ali su sa njima ojačali svoja uporišta na komunikacijama. Možemo da kažemo da na celoj teritoriji Slovenije počinje odlučujuća faza, koja se pre svega ispoljava u borbi za mobilizaciju. Danas je osnovni problem ko će više mobilisati. Nemci su svesni da naše osnovne mobilizacijske mogućnosti danas postoje u Primorju, Gorenjskoj i Štajerskoj. Zbog toga šalju u Slovensko primorje veće domobranske jedi-

nice, a sa svojim tatarskim i mongolskim bandama nastoje da razviju široku ofanzivnu aktivnost protiv naših snaga. U Štajerskoj i Gorenjskoj za sada još ne dozvoljavaju otvorene domobranske bande, ali se već jasno pokazuju znaci tolerisanja Mihailovičevih plavogardističkih bandi. One treba, naročito na terenu koji predstavlja naš glavni mobilizacijski rezervoar, tj. istočna Štajerska, da parališu sve one snage koje već uviđaju blisku propast Nemačke i većinom zbog svoje neinformisanosti, pristupaju Mihailovičevim bandama. Pri tome važnu ulogu igra oportunizam masa koje još nisu pripremljene na aktivnu borbu protiv Nemaca, te im je zbog toga Mihailovičeva parola čekanja bliža i simpatičnija.

Danas je naš glavni zadatak u Štajerskoj da odmah počnemo sa najširoom mobilizacijom i da u osnovi ugušimo mihailovičevske bande. Time ćemo da oduzmemo utočište oportunističkim tendencijama. Po tom pitanju Štajerska postaje danas osnovno područje borbe za mase, borbe oslobodilačkih narodnih snaga protiv reakcionarnih snaga. Zbog toga je zadatak vašeg štaba danas već skoro centralni zadatak NOV Slovenije.

Prema vašim poslednjim izveštajima izgleda da te činjenice niste dovoljno uzimali u obzir. Mobilizacija se izvodi u suviše maloj meri i prema izveštaju IX korpusa negde ste je čak i ometali.⁵ Na sektoru između Kranja i Kamnika bilo je mobilisano 200 ljudi koje je štab VI brigade odbio, jer navodno, ne prima nenaoružane borce. Kad su se vratili natrag, Nemci su ih razbili i ponovna mobilizacija na tom području biće danas svakako teža.

5. Da bi se mogao izvesti taj osnovni mobilizacijski zadatak, smatramo da je nužno potrebno kontrolisati što širi teren. Zbog toga su potrebni sledeći odredi:

a.) Kamničko-savinjski odred koji treba da izvodi najširu mobilizaciju na svom terenu i novomobilisane šalje jednim delom u brigade a delimično preko Save nama, gde ćemo ih naoružati i prema mogućnosti slati natrag. Minerski vod tog odreda nužno je potreban pre svega za rušenje pruge Ljubljana — Zidani Most.

b.) Pohorski odred, koji mora izvoditi mobilizaciju na svom terenu, neka svoje jezgro, kojim izvodi osnovne akcije, zadrži prikupljeno, a pojedinačne čete i jače patrole neka šalje na što širi teren. Neka kontroliše Dravsku dolinu između Maribora i Dravograda a svoje patrole neka prebacuje preko Drave na Kozjak i neka nastoji da odatle prodre u Slovenske gorice. Svaka patrola, koju štab odreda pošalje na udaljeniji

[teren, mora da ima tačno određen zadatak i tačno određeno
j vreme kad treba da se vrati na određeno mesto. Cīm se jedna
patrola vrati treba u istom pravcu poslati drugu patrolu. Pre-
ma potrebi neka nova patrola ode pre povratka prve, tako da
se patrole smenjuju već na terenu. Odred neka formira i nove
r minerske vodove za miniranje pruge Maribor — Dravograd,
Maribor — Celje i Dravograd — Celje. Ti odredi se moraju
I nalaziti u tesnoj vezi sa štabom odreda i svoje zadatke izvrša-
f vati pod njegovim neposrednim rukovodstvom. Odred neka
s vremena na vreme, uz pomoć izvežbanih minera i njihovih
i minerskih vodova, izvodi odredske sabotažne akcije na
prugama.

Isti principi važe za sav rad minerskih vodova i odredske
i sabotažne akcije na prugama u svim odredima.

c.) Kozjanski odred: Ovome pošaljite što veću pomoć.
Njegov je teren pre svega važan zbog opasnosti Mihailovićevih
j bandi a u strateškom pogledu za svu vojsku u Štajerskoj, jer
I predstavlja najbolju vezu sa hrvatskim jedinicama. Jake hr-
vatske snage koje danas kontrolišu skoro svu Sloveniju i koje
imaju jake pozicije na svojim zapadnim granicama, na grani-
I čama Slovenije, predstavljaju najjaču pozadinu za svu našu
[vojsku u Štajerskoj. Sa tim hrvatskim snagama imamo i mi
I radio-vezu i moći će da vam pruže dobru pomoć.

Kozjanski odred mora izvoditi minerske diverzantske ak-
[cije na prugama Celje — Krapina i Celje — Zidani Most —
j Zagreb.

Taj odred treba formirati i održati i pored toga što će za
najkraće vreme stići na taj teren naša divizija, koja će ostati
pod našom neposrednom komandom. Sa njom ćete morati da
i održavate najtešnje veze i da najtešnje saradujete.

d.) Istočnokoruški odred: Danas mu treba pokloniti naj-
I veću pažnju. Što pre mora da pređe na stvarnu austrijsko-ko-
I rušku teritoriju, da se što više približi Celovecu i poveže sa
i Zapadnokoruškim odredom, koji je podređen IX korpusu, sa
kojim ima i r. vezu. Taj odred neka se sa svojim jezgrom što
i pre pomakne na sektor Železna Kapla i zapadno od nje. Sa
r stalnim jačim patrolama neka se poveže sa Zapadnokoruškim
I odredom. Pošto je ovaj trenutno slab, te ga je u zimsko vreme,
t zbog skoro neprolaznih planinskih prepreka, skoro nemoguće
[jačati snagama IX korpusa, vaša je dužnost da mu pružite
pomoć.⁶ Prema potrebi odmah pošaljite u sastav Zapadnokoru-

⁶ Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije formirana je 24.
aprila 1944. Koruška grupa odreda, koju su sačinjavali Istočnokoruški
i Zapadnokoruški odred. Grupa je uključena u sastav i stavljena pod
komandu Četvrte operativne zone Slovenije.

škog odreda jednu svoju čet, koja neka traži vezu sa štabom tog odreda negde ispod Beljaka.

Istočnokoruški odred mora na svaki način da kontroliše teren i na levoj obali Drave, gde mu kao pozadina može da posluži Svinska planina. Na taj teren treba na svaki način slati stalne jače patrole, sa tačno određenim zadacima i vremenom povratka. Čim se ukaže mogućnost neka odred pošalje na taj teren i stalnu čet. I u Koruškoj treba na prugama izvoditi sabotažne i diverzantske akcije. Zbog toga neka formira svoj minerski vod i sa njim ruši prugu Celovec — Dravograd, a ukoliko je moguće i prugu Celovec — Jesenice i novu prugu 1 Borovlje — Tržič.

Pored gore navedenih zadataka svakako je osnovni zadatak svih odreda, kako smo već u ranijoj tački naveli, izvođenje najšire opšte mobilizacije za vlastito ojačanje i za ojačanje brigade, odn. brigada.

6.) Brigada, odn. obe brigade, moraju u svojim akcijama biti nezavisne od terena i neka pod vašim neposrednim operativnim rukovodstvom izvode akcije šireg brigadnog stila na celoj teritoriji Štajerske. Brigade neka na svaki način izvode stvarne brigadne akcije, tako da su bataljoni u neposrednoj blizini i da rasporedom svojih snaga drže određenu teritoriju. Pri tome moraju se brzo premeštati i planske ofanzivne akcije izvoditi na različitim mestima Štajerske. Time ne mislimo da se brigada kreće u koloni bataljon iza bataljona. Svaki pokret treba da bude dobro pripremljena akcija, tako da svaki bataljon u brigadi ima tačno određen pravac kretanja i zadatak na svom pokretu. Zadaci moraju biti postavljeni tako da bataljoni jedan drugome mogu poslužiti kao zaštita, odn. pomoćnica. Na isti način treba izvoditi sve ofanzivne akcije. Brigade moraju pre svega da daju osnovni kadar naše vojske i da predstavljaju osnovnu školu našeg vojničkog i političkog kadra u Štajerskoj (mislimo na vojni i politkomesarski kadar). Zbog toga treba paziti da oduzimanjem kadra i snaga iz brigade istu ne oslabimo i da joj ne sprečimo normalan razvitak kao osnovne udarne snage naše vojske u Štajerskoj. Pre svega bili smo zbog toga protiv formiranja druge brigade i plašimo se da to ne prouzrokuje ozbiljne teškoće u razvoju vojske u Štajerskoj i ne omete njen dalji zalet.

7.) Posebno vas upozoravamo da sve brigadne štabove isključivo postavlja Glavni štab. Zbog toga zahtevamo da nam predložite postavljenje članova štabova brigada i da ih, ukoliko je to potrebno, sami postavite kao vršioce dužnosti.

8.) Sa engleskom i američkom misijom smo se dogovorili da i na vašem terenu organizujemo mesta za spuštanje materijala. S tim zadatkom dolazi k vama drug Vučko Vučković,

koji je član engleske misije te je do sada rukovodio mestom za spuštanje materijala na terenu VII korpusa. On će samo stručno rukovoditi svim pripremama za spuštanje i biće predstavnik engleske misije prilikom sastavljanja zapisnika o primljenom engleskom materijalu. Sa svoje strane postavite za tu stvar odgovornog čoveka, koji će rukovoditi jedinicom potrebnom za taj posao (1)10¹ i koji će preuzeti organizaciju usklađivanja primljenog materijala. Materijalom isključivo raspolaže štab. Zapisnik o primljenom materijalu neka potpiše jedar, član štaba, a 2 kopije zapisnika potrebno je uvek poslati nama.

Pored Engleza dolazi k vama i grupa od tri Amerikanaca sa radio-aparatom. Sa njima dolazi i naš radio-telegrafist. Ta grupa Amerikanaca ima isključiv zadatak da održava vezu sa engleskom i američkom misijom kod nas, dok direktne veze sa Kairom neće imati. Putem našeg telegrafista, koji ima sa nama dogovorene sve tehničke uslove, možete pomoću šifre, koju vam je poslalo naše odeljenje za vezu, da održavate vezu i sa nama.

Radio-aparat je vlasništvo američke misije. Tu misiju predstavljaju 3 Slovenca, od kojih su 2 rodom iz okoline Celja a 1 je Primorac. Sva trojica su se nalazili u neprijateljskoj vojsci i oni su afrički zarobljenici. Amerikanci su imali nameru da im ti ljudi posluže kao obaveštajci na našem terenu. Imali su zadatak da se presvuku u civilna odela, da nabave nemačka dokumenta i da kao civili vrše obaveštajnu službu, nezavisno od naše vojske. Mi na taj plan nikako ne možemo i nismo pristali. Obaveštajna služba je jednostavno isključivo u našim rukama i oni mogu da javljaju samo ono što im da naša obaveštajna služba. Obavezali su se da će sve svoje depeše davati nama na uvid. Sve obaveštajne podatke šaljite neposredno nama, a njima šaljite samo izveštaje koji nama nikako ne mogu da štete i u kojima nikako ne možete doći u sukob sa izveštajima koje dajemo mi. Dakle, možete im davati izveštaje o industriji, o vojnoj industriji, o toj industriji u Nemačkoj i Austriji, u Koruškoj, o važnim vojnim objektima u Štajerskoj, u Austriji itd. Izveštaje o saobraćaju na prugama ne dajite im neposredno, ali ih zbog toga što iscrpnije dostavljajte nama.

Za oba telegrafista, koji su Štajerci, nastojte pribaviti podatke o držanju pre no što su bili mobilisani, o držanju njihovih porodica itd. Ako bi vam na osnovu tih podataka postali sumnjivi ili opasni, o tome nas obavestite. Sami nikako ništa ne preduzimajte na brzinu, sem ako se to ne ukaže kao vanredno nužno. Sa rukovodstvom savezničkih misija mi smo u najboljim odnosima. Savezničke zemlje su nam posle Drugog

K

Odnosi se na brojni sastav jedinice: 1 rukovodilac i 10 boraca.

zasedanja AVNOJ-a dale takve izjave koje nam danas iz šireg političkog vidika mogu samo da koriste a nikako da štete. Zbog toga treba dobro paziti da im nekim beznačajnim stvarima ne damo povod za pomutnju tih odnosa. Svakako je jasno da sa ljudima koji dolaze k vama, a u suštini su izdajnici već samim tim što su se nalazili u neprijateljskoj vojsci, ne možemo postupati sa onakvim poverenjem kao sa stvarnim predstavnicima savezničkih armija. Ti predstavnici ni sami, iz istih uzroka, nemaju u njih potpunog poverenja.

9.) Uputstva za upotrebu i podelu radio-aparata šalje vam naše odeljenje za vezu i postupajte tačno prema njima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B. Kraigher

Komandant — general-major:

BR. 117

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 20. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI NA SEKTORU KORPUSA'

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Br. Položaj, 20. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Na položaju

Sa sektora našeg Korpusa dostavljamo vam sledeći izveštaj:

1.) Kako smo vam već javili putem radija i pismenim izveštajem od 18. o.m. neprijatelj je iz pravca Ljubljane uspeo intervenisati opkoljenim posadama u Rašici i Laščama. Jačina neprijatelja, koji je intervenisao, iznosi oko 700 vojnika, od toga 40 motornih vozila, uglavnom kamiona i oklopnih automobila. Jedinice koje su bile na osiguranju davale su neprijatelju jak otpor i nanele mu velike gubitke. Sve detalje o vođenju tih borbi videćete iz izveštaja koji vam šalju štabovi divizija neposredno,² a mi ćemo također poslati iscrpan izveštaj.

2.) S obzirom na ovu situaciju, promenili smo svoj plan i postavili svoje jedinice (V U.B. i XV brigadu) na komunikaciju Ljubljana — Kočevje, sa zadatkom aktivnog dejstva za uništavanje neprijateljske žive sile i motorizacije. XV brigadu smo prebacili na sektor Senturje, dok će se Cankareva brigada zadržati na sektoru Lašče — Ribnica. Sve jedinice, kako divizije tako i odredi, dobile su od našeg štaba konkretne zadatke za rad na svojim sektorima.

3.) **Raspored jedinica:** Od našeg zadnjeg izveštaja raspored naših jedinica nije se promenio, izuzev XV i V brigade. U najkraćem vremenu sa članovima štaba divizije pregledaćemo položaje Gupčeve i XII brigade te tamo izmeniti i pregrupisati snage.

4.) **Neprijateljski pokret:** Neprijatelj trenutno ne vrši prema našoj teritoriji nikakve pokrete koji bi odavali vidnije znakove ofanzivnih operacija protiv naše vojske. Snage koje su intervenisale uglavnom su iz sastava ljubljanske posade. Preduzeli smo sve mere opreznosti i razvili najširu mrežu obaveštajne službe, da nas ev. novi momenti zbilja ne bi iznenadili. To imamo u vidu i po pitanju rasporeda naših osnovnih snaga. Prema izveštajima svih obaveštajnih centara stanje u nemačkoj vojsci postalo je slično stanju italijanske armije pred kapitulaciju. U Hrvatskom primorju nemački vojnici najvećom brzinom kupuju civilna odela. Nemačke civilne vlasti su zabranile tu prodaju. Sami vojnici su redovno pijani, govore da će brzo i zadnji transporti napustiti Sušak i da se kreću u susret kapitulaciji. Jasno se vidi da Nemci šalju vojnike nemačke nacionalnosti na istočno i zapadno bojište, dok prinudno skupljenu vojsku bacaju na obalu i Balkan. Iz Sežane su domobrane poslali u Rim i zatim na italijanski front. Između Cerknice i Rakeka Nemci su na velikoj tabli napisali na nemačkom jeziku »Banditengebiet«. Domobrani su u Ljubljani očajni. Nemaju šta da jedu i svojim poznanicima pišu da ih nekako i spasu iz Ljubljane, jer ih Nemci šalju na ruski front i u Francusku. Jači domobranski teror se primećuje u okolini njihovih uporišta. Tako su na primer u poslednje vreme na sektoru Podlipoglav — Dobrunje pobili oko 300 ljudi (dece, žena i stariji). Iz Grosuplja beži stanovništvo u pravcu Stične zbog nemačko-domobranskog terora. Bela garda i nemački banditi provociraju i među stanovništvo ubacuju alarmantne vesti. Tako je na primer jedan nemački oficir u Rakeku izjavio da očekuju dve divizije i da će odmah početi sa ofanzivom.

5.) **Akcije naših jedinica:** Iscrpne podatke o neprijateljskim gubicima u borbi za Lašče i Rašicu poslaćemo vam kasnije. Jedinice XV brigade, koje su bile u zasedi i osiguravale iz

pravca Ljubljane, uništile su 18. o. m. dva neprijateljska tenka i nekoliko kamiona.¹ Istog dana je neprijatelj nadirao prema položajima Dolenjskog part, odreda. Borbe su trajale ceo dan neprijatelj je imao 45 mrtvih i mnogo više ranjenih vojnika Jedinice V U. B. (III bataljon) 19. o. m. vodile su borbu sa neprijateljskom kolonom koja je htela prodreti iz Lašča u pravcu Ribnice.⁴ Bataljon je bio postavljen u zasedama iznad Zlebiča i pustio je neprijatelja u обруч zasede. Bataljon je koncentrisao vatru svih oružja i sprečio neprijateljsko prodiranje. U toj borbi bataljon je uništio 2 luksuzna automobila i 2 kamiona. Neprijatelj je u toj borbi imao 60 mrtvih (Nemaca) koji su ležali na cesti.⁵ Do 15 časova 19. o. m. neprijatelj nije uspeo da probije zasedu. Naši su u toj borbi imali 4 mrtva i jednog ranjenog. Jedinice Istarskog odreda su 16. o. m. napale voz na pruzi Rijeka — Trst., uništile lokomotivu i sve vagone. U vozu su bila dva neprijateljska vojnika koja su ubijena. Istog dana su jedinice tog odreda kod Kozinskog mosta uništile nemački kamion i ubile jednog Nemca i jednog Italijana. Zaplenili su jedan automat i ostali materijal. Automobil su zapalili. Taj odred ubio je nekoliko Rupnikovih agenata koji su se pojavili na njihovom terenu. VIII brigada je za vreme demonstrativnog napada na Kočevje jednom minom iz bacača ubila 12 neprijateljskih vojnika koji su se nalazili u grupi. Sve jedinice našeg korpusa pojačavale su aktivnost svog dejstva i postavljene zadatke izvršavaju sa uspehom. Vezu sa obe divizije i sa sva četiri odreda imamo svakodnevno.

Ukupno su naše jedinice za tri dana, to jest 16, 17. i 18. o. m., ubile cca 200 neprijateljskih vojnika i mnogo više ranile. Uništeno 2 tenka, 6 kamiona i 2 luksuzna automobila.

6.) Naši planovi: Sa potrebnim snagama XV divizije blokada Novog Mesta, sa snagama XVIII divizije akcije prema Hrvatskom primorju, sa ostalim snagama XV divizije aktivno dejstvo na neprijateljsku komunikaciju Ljubljana — Kočevje i Ljubljana — Novo Mesto. Sinoć, 19. o. m., pokvarila nam se radio-stanica i odmah smo je poslali u radionicu na opravku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej"

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

» Vidi dok. br. 102 i 112.

* Vidi dok. br. 112.

⁵ Neprijateljski gubici u ljudstvu i materijalu su u tom prvom izveštaju preuveličani. Stvarni gubici neprijatelja nisu utvrđeni. (Vidi naknadni izveštaj — dok. br. 118 i 121.)

⁶ Dr Jože Brilej

r

D.S.

po ovog časa primljenim izveštajima imao je I bataljon V U.B. I u toku celog dana 18. o. m. na sektoru Marof — Škrjanče teške borbe s neprijateljem koji je u dve kolone prodirao prema njegovim položajima.⁷ Sa položaja kod Marofa i kod M. Škrjanča bataljon je uspeo da potera neprijatelja natrag u Novo Mesto. Neprijatelj je tom prilikom imao 10 do 12 mrtvih. I postavljamo skice prokopa koje je izradio II bat. Notranjskog J odreda.

XVIII divizija nas obaveštava da su Nemci pristali na to da zamene 2 Nemca i 1 Rusa, koji su bili zarobljeni prilikom rušenja voza na njihovom sektoru,⁸ i to za 7 naših drugova i 1 drugaricu. Ta zamena trebalo je da se izvrši 19. o. m. i zbog toga nismo mogli da blagovremeno intervenišemo da se oda! beru drugovi koje bi trebalo, pre svega, zameniti, niti smo vam f mogli blagovremeno javiti da zamenu izvršite vi.

BR. 118

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-BAMA NA SEKTORU VELIKE LAŠČE — TURJAK — PI-JAVA GORICA¹

ŠTAB

XV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj, 20. I 1944. u 18.40 časova.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Dana 19. o. m., u 19 časova, u štabu Divizije održan je sastanak štabova V i XV brigade, na kojem su se pretresali uzroci neuspeha pri napadu na Rašicu i Vel. Lašče, kao i neefikasnog zaustavljanja neprijateljske motorizovane kolone na odseku ceste Turjak — Zlebič. Zaključci te konferencije su bili: [štabovi brigada treba da učine sledeće: 1. da pojačaju politički rad i pored stalnih borbi s neprijateljem, 2. da razvijaju svesnu I disciplinu, 3. pojačaju kontrolu nad štabovima bataljona i nad

⁷ Vidi dok. br. 111.

⁸ Vidi dok. br. 77.

četama, 4. degradiraju rukovodioce u štabovima bataljona i u četama koji su se u poslednjim borbama pokazali kao nesposobni.

Operativni izveštaj za 20. I 1944.

XV SNOUB

(Sekcija Cerknica 1 : 100.000, sektor Turjak — Vel. Osolnik.

Uz naš operativni izveštaj za tu brigadu javljamo o jučerašnjim borbama i sledeće:

Dana 19. o.m., u 10.30 časova, napadnuta je desetina I bataljona na koti 527 i prinuđena da se premesti na položaj na koti 524. U 12 časova zaseda se sukobila sa jakim kolonom domob. i Nemaca, koja je prodirala od kote 527 na kotu 524, sa jakim bočnim obezbeđenjem i glavnom između ceste i ivice šume. Zaseda I bat. napala je kolonu i pobočnicu. Posle 20 min. borbe domob. i Nemci su bili prinuđeni da se povuku i pored jače minobacačke vatre. Neprijatelj je na položaju ostavio 2 puškomitraljeza, 10 ručnih bombi, 2 ranca municije i 5 pušaka. Sa sobom je odneo jednog mrtvog i više ranjenih.

U 15 časova neprijatelj je ponovo došao iz pravca Turjak — Rašica sa autokolonom, pobočnicom i jakim prethodnikom.

Mi nismo imali nijednog mrtvog niti ranjenog.

Operativni izveštaj za 20. o.m.

U 14.35 časova primili smo od XV brigade sledeći izveštaj:

Neprijatelj je jutros krenuo sa automobilima i bočnim obezbeđenjem iz pravca Rašice prema našim položajima. Sa automobilskom kolonom sukobili su se II bataljon sa dve čete (ispod kote 591) i zaseda I bataljona. Uskoro posle sukoba napadnuto je i desno krilo II bat., što je bilo povod da je taj bat. produžio borbu sa pobočnicom, koja je prodirala u blizinu njegovog položaja. II i I bat. zaposeli su kotu iznad Vel. Osolnika. Pošto neprijatelj sa dosta velikom snagom (broj nije poznat) sigurno prodire prema položajima preostalih jedinica, preduzete su sve mere da se na taj sektor brzo dovede nekoliko jedinica, sa zadatkom da odbace neprijatelja.

O borbama I i III bataljona još nismo primili izveštaj. Kod tih jedinica nalaze se zam. komandanta i politkomesara brigade, a kod napadnutog II bataljona komandant i politkomesar brig. O rezultatu borbi izvestićemo u sutrašnjem izveštaju.²

² Vidi dok. br. 127.

Stab V brigade.

Dana 19. o.m. u 11.30 časova izvidnica I bat. primetila je da neprijateljska kolona kreće iz Vel. Lašča cestom prema Ribnici. Stab brigade bio je o tom pokretu obavešten u 13 časova. Odmah je izdao naređenje da sve raspoložive snage svih bat. krenu u napad. Neprijateljska bočna patrola zaobišla je zasedu i iznenada napala selo Škrlovcu (neprijateljska pobočnica). Cete I bat. zaposele su visove iznad Škrlovice i vodile borbu s tom pobočnicom. U tim borbama imao je I bataljon tri mrtva i 5 nestalih. Sa tih položaja neprijatelj nije prodirao dalje. Kolona koja je cestom kretala dalje bila je napadnuta od zaseda II i III bataljona kojima je rukovodio komandant divizije drug major Ciril,⁵ koji se nalazio u obilasku. U toj borbi je III bataljon protivtenkovskom puškom ošteti 1 kamion, a teškim mitraljezima 2 luksuzna automobila i 1 kamion. Sva pokvarena vozila neprijatelj je odvuкао sa sobom. Patrole su izvidale mesto borbe i primetile prilično velike iokve krvi, prve zavoje itd. Prema iskazima civila neprijatelj je u tri kamiona odvuкао mrtve i ranjene.

Tim izveštajem opet se ispravlja definitivni izveštaj V SNOUB I. C. za 19. o.m.

20. o.m. ujutro brigada je izvršila akciju rušenja ceste i izrade barikada. Pri tome radu obezbeđivao je I bataljon sa tri čete prema Vel. Laščama, a III bataljon sa dve čete prema Kočevju. Sve ostale snage su sa mobilisanim civilima rušile i zasecale cestu. To rušenje će se produžiti i u toku noći. Skicu o izvršenim rušenjima dostavićemo naknadno.

U toku današnjeg dana neprijatelj se na našem sektoru nije nigde pojavio.

Stab V SNOUB dodaje da je jučerašnji izveštaj o gubicima neprijatelja u ljudstvu i materijalu preteran (izveštaj pisan u našem jučerašnjem operativnom izveštaju). Istini odgovara današnji izveštaj o jučerašnjim borbama V brigade.

Od poslednjeg boravka u selu Blato, III bataljon je do danas imao 18 dezertera (svi iz okoline Doberniča).

Dolenjski odred.

Od 18. I 1944.

U 10 časova je preko Pijave Gorice na Turjak prodirala neprijateljska kolona sa 4 tenka, 2 autoblinde i 30 kamiona, punih Nemaca i domob., cca 700 ljudi. I bat. je zaposeo Pijavu Goricu i napao tu kolonu. Odmah su u napadu bila zapaljena 2 kamiona a dva druga teško oštećena (jedan autobus i 1 luksuzni auto). Neprijatelj je primio borbu i posle 2-časovne borbe bat. se povukao na položaj Gradišče i tamo ponovo po-

⁵ Franc Hočevan

stavio zasedu. Neprijateljska kolona nije mogla da atomobi
lima prodre do Turjaka. Na Turjak su prodrli samo 4 tenka
i 1 autoblanda. Druga blinda je ispod Turjaka naišla na minu
i bila uništena (napomena štaba XV div.: Cela kolona od **30**
automob., 2 autoblinde i 2 tenka stigla je 18. o.m. oko 14 ča-
sova u Rašicu i Vel. Lašče). Uveče, u 20 časova, II bataljon je
vršio demonstrativan napad na Grosuplje. Drugovi su se pri-
bližili bunkerima na 50 m odstojanja, otvorili vatru i povukli
se. Neprijatelj je besno pucao sve do ujutro. Bacao je mine iz
teških bacača. Mrtvih i ranjenih nismo imali. Od juče se na-
lazi kod nas oper. ofic. Gl. štaba major drug Kolman A.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Za komandanta — načelnik, poručnik:
Jože Borštinar Savo Konvalinka

BR. 119

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 20. JANU-
ARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ I GLAVNOM
ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SUKOBU S NEPRIJA-
TELJEM KOD OGULINA'**

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
dana 20. 1. 1944.
Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

VIII brigada nalazi se na starim položajima. Pošto juče
nismo od nje primili izveštaj, zahtevali smo izjašnjenje po
toj stvari.

IX brigada je zbog promene položaja hrvatskih jedinica
izvršila promenu svog rasporeda i to 1. bataljon u Ljubošini
sa jednom četom u Brestovcu 2 bataljon, artiljerija i štab bri-

⁴ **Alojz Kolman Marok, narodni heroj. Poginuo 7. oktobra 1944.
u Koprivniku.**

gade u Vrbovskom. 3. bataljon u Trnovoj Poljani a 4. bataljon
u Gomirju. Jedinice 1. i 3. bataljona vrše patrolnu službu a
takoder i nasilno izviđanje. Na neprijateljska uporišta vrši se
stalan pritisak. Juče uveče neprijatelj je pokušao sa manjim
snagama ispad prema Hreljinu, gde su naši odbili dva njegova
ispada.² Neprijateljski gubici nisu poznati a jedan naš bio je
ranjen. Promena razmeštaja snaga bila je izvedena zbog toga
što se VIII divizija pomakla na sektor oko Plaškog, a jedna
njihova brigada nalazi se na sektoru Bosiljevo — Vukova Go-
rica. IX brigada ima sa njima vezu, a takoder i sa Karlovač-
kim odredom. Veza postoji i sa Belokranjskim odredom. Pri
tome napominjemo da svu službu veze održavaju naše patrole,
a oni međutim nikoga ne šalju.

X brigada nalazi se na starim položajima Fužine —
Vrata — Mrzla Vodica. Jedinice te brigade vrše demonstra-
tivne napade na tamošnja uporišta. Za dva nemačka podofi-
cira, koji su bili zarobljeni prilikom napada na voz,³ Nemci su
nam obećali 8 ljudi. Mi smo zahtevali drugaricu Vesnu,⁴ koja
je bila zarobljena prilikom nemačkog ispada iz Fužina, a pored
toga i 7 ranjenika koje su Nemci zarobili na Mokrecu. Pošto
su Nemci hteli da nam pošalju 8 nepoznatih ljudi Hrvata, mi
smo taj predlog odbili i poimenično zahtevali drugove iz naše
divizije. Posle toga primili smo odgovor da će se pobrinuti da
dobijemo ljude koje tražimo.

Po jedinicama izvodi se redovna vojna nastava. Trenutno
se kao glavno pitanje obrađuje kretanje izviđačkih patrola i
gonjenje manjih neprijateljskih grupa, koje bi se pojavile na
našoj teritoriji. Pored toga vežba se rukovanje automatskim
oružjem i bacačima. Jedinice koje imaju mogućnost, u hladnim
jutarnjim časovima izvode strojevu obuku. Politički rad
još uvek obuhvata popularisanje odluka Drugog zasjedanja
AVNOJ-a. U tom cilju priređuju se i posebni vojnički mitinzi.
Uz saradnju mesnih omladinskih organizacija priređeno je i
više omladinskih mitinga, koji su vrlo dobro uspeali. Na tim
mitinzima usvajaju se pozdravni telegrami i rezolucije sa pot-
pisima prisutnih. Odnos prema civilnom stanovništvu je vrlo
dobar i više ne dobijamo žalbe od strane mesnih vlasti. Pošto
smo dobili od hrvatske intendature jedan kamion opreme, a
pored toga iz Slovenije 58 pari cipela, opremljenost naših jedi-
nica se dosta poboljšala. Divizijska radionica takoder radi na
opravci cipela. Pored toga su se brigade u dovoljnoj meri
snabdevale i municijom. Sve navedene stvari vrlo su povoljno

³ **Vidi dok. br. 77.**

uticale na moralno stanje naše vojske, koje se nalazi na pristojnoj visini.

U našoj blizini nalazi se drug Krištof⁵ sa ostalim drugovima i mi smo im poslali 6 drugova sa puškomitraljezom.

Telefonsku vezu imamo sa XIII divizijom, te smo stalno obavješteni o kretanju neprijatelja koji prodire od Senja prema Novom.

Prilažemo poseban izveštaj o reorganizaciji divizijskog štaba i štabova brigada."

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:
Janko Rudolf

BR. 120

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 20. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA SEDAMNAESTE I OSAMNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE DA PRIKUPE JEDINIČE I ORGANIZUJU NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA KLAVZE I KNEZU¹

**STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 20. I 44.**

**ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB**

S obzirom na predstojeću akciju-' moraju štabovi jedinica XXXII divizije hitno po jedinicama prikupiti odsutno ljudstvo obeju brigada i svrstati ga u odgovarajuće bataljone.

Štab XVII SNOB neka od ljudstva kojim sada raspolaže formira dva bataljona i posedne sledeće položaje: šentviška gora — Vrh, sa pravcima obezbeđenja Bukovo — dolina Tre-

⁵ Edvard Kardelj

* Dokument nije sačuvan.

buše — Nemška Idrija i sa tačnim izviđanjem svih objekata na komunikacijama, kao i neprijateljskih uporišta od Koritnice do Podbrda. XVIII SNOB mora zaposesti položaje Ponikve — pečine — Jerovica sa pravcem izviđanja i obezbeđenja: Sv. Lucija — Kneža — Grahovo — Slap i izviđanja svih objekata na komunikacijama od Sv. Lucije do Koritnice.

Obaveštajna služba mora također da prikupi podatke na liniji Kobarid — Tolmin — Sv. Lucija — Gorica.

Pokreti moraju da se izvrše noću 20/21. o.m.

XVII SNOB mora da uspostavi vezu sa jedinicama Triglavske divizije, koje se nalaze na pravcu Jesenice — Orehek — Cerkno i sa njima mora dnevno da održava vezu.

Također moraju oba štaba brigade da imaju dnevnu međusobnu vezu i da dvaput dnevna šalju situacijski izveštaj štabu divizije, koji se nalazi u Polju.

Čim jedinice zaposednu određene im položaje, moraju odmah da nam u štab pošalju po dva kurira za vezu kao i skicu rasporeda svojih bataljona i sistema obezbeđenja svojih jedinica. Naše jedinice moraju također da vode tačnu kontrolu nad kretanjem civilnog stanovništva, kao i svih promena koje bi nastale u uporištima na liniji Sv. Lucija — Podbrdo i u Nemškoj Idriji.

Hitno mora da se izvrše tačan pregled oružja i ravnomerna raspodela municije.

Na osnovu dosadašnjih borbi moraju se održati konferencije, na kojima sa ljudstvom i komandnim kadrom treba [analizirati aktivnost i borbenost ljudstva, kao i komandnog kadra, a o rezultatu nam dostaviti tačne izveštaje.

Obzirom na to što smo u poslednjim borbama izgubili nešto ljudstva, delimično u borbi a jednim delom nam se razišlo, pošaljite nam do 21. o.m. do 8 časova tačan izveštaj o brojnom stanju ljudstva i oružja, o deztererima, poginulim, ranjenim i nestalim, kao i opšte vojne izveštaje po pitanju uspeha u borbama: Gornji Lokovec, Trnovo, Lokve. Izveštaji moraju biti iscrpni, a dostavite nam, ukoliko je to moguće, tačan broj koliko su neprijatelja pobile naše pojedine jedinice.

Štabovi brigada neka nam jave mesta gde se nalaze.

U vezi predstojećih akcija ponovo upozoravamo na nabavku tehničkog materijala kao ekrazita, štapina, upaljača, mina za bacač i na nabavku municije.

Štab XVIII SNOB mora također da se pobrine da još u toku noći 20. o.m. prokopa (zbog konspiracije neka ne minira) cestu koja vodi iz Slapa na Ponikve i Pečine, na mestu gde se nalazi raskršće za Pečine.

Odmah po dolasku na nove položaje moraju štabovi brigada i bataljona da svoje niže rukovodeće kadrove upoznaju

sa terenom, eventualnim pravicima napada neprijatelja i posedanjem položaja.

Ponovo upozoravamo na unutrašnje i spoljno obezbeđenje jedinica.

U vezi s nabavkom municije neka štab XVII SNOB, odmah po prijemu ove naredbe, stupi u kontakt sa komandom Idrijskog područja i u vezi sa njom podigne kod partizanske straže u Kanomlji sledeće:

- 1 sanduk upaljača za bacač kalibra 81
- 2 sanduka rezervnih punjenja "
- 99 teških mina za bacač kalibra 81
- svu municiju za laki mitraljez
- 5 rezervnih cevi za laku »Breda«
- 10 sanduka municije za puške kalibra 6,5
- 1 sanduk signalnih raketa

XVIII SNOB neka u vezi sa pomenutom komandom mesta preuzme od partizanske straže Cekovnik sledeće:

- 5 sanduka municije za laki mitraljez
- 2 sanduka municije za teški mitraljez
- 3 puške

Od komande mesta Vojsko svu municiju za laki mitraljez.

- 4 sanduka municije za puške 6,5
- 1 teški mitraljez »Fiat«
- 72 mine za bacač kalibra 81 mm
- 500 m minerskog štapina.

XVII SNOB neka u Kanomlji podigne 6 sanduka municije za teški mitraljez »Fiat« i 1 sanduk aparata za punjenje šaržera »Fiat«.

Ukoliko se taj materijal ne podeli brigadama, neka se odmah uskladišti na pogodnim mestima.

Dok se jedinice nalaze na određenim mestima, preduzmite sve mere da bude ishrana ljudstva dovoljna i zadovoljavajuća.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik.
Kogej Vasja s. r.
Vasja

V. d. komandanta, poručnik:
Jakopič Albert s. r.
Kajtimir

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA NOVJ OD 21. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBENIM DEJSTVIMA JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA¹

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**
u 14 časova
Br.

Položaj, 21. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Potvrđujemo prijem vaših današnjih triju depeša koje se odnose na situaciju na jugu Slovenije i u Gorskom kotaru.

Kako smo vam već u našoj depeši javili, mi smo posebno nim kuririma upozorili štab XVIII divizije na tu situaciju i postavili mu zadatak da se još tešnje poveže sa hrv. jedinicama, sa ciljem što veće preglednosti situacije, dalje i sa Belokranjskim odredom, te da jedan svoj bataljon premesti na Brod na Kupi i preko njega se poveže sa jedinicama u Sloveniji. Također smo posebnim kurirom obavestili jedinice južno od Krke i Belokranjski odred, kome smo postavili zadatak da jedan od svojih bataljona premesti ka Vinici, da se poveže sa XVIII div. i hrv. snagama sa ove i druge obale Kupe.

Tom prilikom smo jedinicama tumačili neprijateljske pokrete i ustaški prodor u Bosiljevo sa pretpostavkom da je u pitanju obezbeđenje komunikacija Jadran — Nemačka, ili se pak mora pretpostaviti namera neprijatelja da preseče veze između hrvatskih i slovenačkih jedinica i izvrši ofanzivne udare u jednom ili drugom pravcu.

Kao što smo vam također u depeši javili, dali smo Dolenjskom odred u naređenje da pošalje minersko odeljenje na prugu Ljubljana — Litija, Notranjskom odred u naređenje da pošalje minersko odeljenje na prugu Ljubljana — Postojna i Istarskom odred u naređenje da pošalje minersko odeljenje na Št. Peter — Trst i Št. Peter — Rijeka. U vezi s tim naređenjem dali smo odredima konkretna uputstva da moraju ta minerska odeljenja brojati 15 do 20 ljudi, da moraju biti odabrana od najboljih i najhrabrijih partizana sa vodnikom i politdelegatom na čelu i da svakom

takvom minerskom odeljenju bude priključen jedan miner stručnjak. Minerska odeljenja moraju biti naoružana sa dva puškomitraljeza i većom količinom bombi. Minerski vodovi vrše akcije pod neposrednom komandom štaba odreda, od kojeg dobivaju konkretne zadatke. I za same akcije dali smo im konkretna uputstva, time, što se moraju ta odeljenja bar po nekoliko dana zadržavati u neposrednoj blizini žel. pruge, biti pri tome oprezna i stalno menjati logore.

Raspored snaga: ostao je bez promene, sa izuzetkom jednog bataljona Belokranjskog odreda i jednog bataljona XVIII divizije, kako smo gore naveli.

Pokreti neprijatelja: sa izuzetkom neprijateljevih pokreta na sektoru Ogulin — Bosiljevo i Lešće — Bosiljevo, na celom sektoru našeg korpusa neprijatelj nije vršio nikakve veće pokrete niti veće koncentracije. Manje promene, za koje smo primili izveštaje, sledeće su: neprijatelj je čvrsto blokirao Ljubljano u kojoj vrši hapšenja. U Istri je zaustavljen sav saobraćaj i svi vozovi su rezervisani za vojsku. Na komunikaciji Ljubljana — Velike Lašče neprijatelj je ojačao pojedina uporišta, svako sa najviše 70 do 100 ljudi. Naš obaveštajni aparat ne javlja nam ni o kakvim promenama na strani neprijatelja. IV i XII brigadu smo posebno upozorili da paze na Krško polje.

Dana 19. o. m. zaseda I bataljona XV B. sukobila se sa jakim kolonom domobrana i Nemaca koja je prodirala na sektoru Rašica — Turjak od kote 527 na kotu 524 sa jakim bočnim obezbeđenjem i glavninom između ceste i ivice šume.² Zaseda I bataljona XV brigade napala je kolonu i bočno obezbeđenje te prinudila neprijatelja da se i pored jake minobacačke zaprečne vatre morao povući. Naši borci su zaplenili dva puškomitraljeza, 10 ručnih bombi, 5 pušaka i 2 ranca municije. Neprijatelj je imao više ranjenih i 1 mrtvog. Istoga dana posle podne neprijatelj je ponovo prodirao u pravcu Turjak — Rašica. Naši borci su razbili pobočnicu i uništili 1 kamion.

Dana 20. o. m. posle podne vodila je XV brigada veće borbe s neprijateljem, koji je sa automobilima i bočnim obezbeđenjem krenuo iz pravca Rašice prema položajima te brigade. O rezultatu tih borbi još nismo primili izveštaj.³

Dana 19. o. m., na sektoru Velike Lašče — Ribnica, vodila je borbe V U. B.⁴ U toj borbi je III bat. V U. B. sa protivtenkovskom puškom ošteti 1 kamion, a sa teškim mitraljezima 2 luksuzna automobila i 1 kamion. Patrole koje su izviđale mesto borbe primetile su tamo prilične lokve krvi i neprijatelj

j₆₁ prema pričanju civila, iz te borbe odvuкао na tri kamiona dosta mrtvih i ranjenih.

Naknadno nam javlja Dolenjski odred da je 18. o. m. 1 bat. tog odreda napao neprijateljsku kolonu koja se sastojala od 4 tenka, 2 autoblinde, 30 kamiona sa cca 700 ljudi domobranske i nemačke pešadije/' U napadu su odmah zapaljena **2** kamiona a 2 druga (jedan autobus i 1 putnički automobil) teže oštećena. Nakon dvočasovne borbe neprijatelj je uspeo da sa tenkovima i jednom autobliandom prodre na Turjak, dok je druga blinda naišla na minu i bila uništena. Neprijateljsku pešadiju je zadržao bataljon tog odreda.

Načelnik našeg štaba, koji se za sve vreme akcija na sektoru Velike Lašče — Rašica — Turjak nalazio kod jedinica koje su tamo operisale, poslao nam je detaljniju analizu tih akcija. Na osnovu tog izveštaja otići će komandant i komesar korpusa u štab XV divizije, gde će održati konferenciju sa štabom divizije. Iz tog izveštaja se vidi da naše akcije na sektoru Velike Lašče nisu postigle onaj uspeh koji su mogle postići, jer pojedini bataljonski, brigadni pa čak i divizijski rukovodioci nisu učinili sve ono što bi morali, a neki među njima su se pokazali kao nesposobni i moraće se smeniti. To je bar za XV brigadu i njene bataljonske rukovodioce utoliko razumljivije, jer je ta brigada do sada vodila malo borbi, te njen rukovodeći kadar još nije imao prilike da se pokaže i očeliči.

Dostavićemo vam zapisnik sa te konferencije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej¹

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

NAREDBA ŠTABA TRIDESET PRVE DIVIZIJE OD 21. JANUARA 1944. ŠTABU SEDME SLOVENAČKE BRIGADE »FRANCE PREŠERN« ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA SELCA I ŽELEZNICI¹

**STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ**
Na položaju, dana 21. 1. 1944.

ŠTABU VII U. B. »FR. PREŠERN«

Neprijateljska uporišta:

Sorica:	Posada broji 80 graničara koji stanuju u parohiji i školi. Oko parohije su 4 bunkera, koji su sa parohijom povezani podzemnim hodnicima. Naoružanje: 1 laki, 1 teški bacač, 2 teška i 7 lakih mitraljeza. Ima različitih nacionalnosti. Moral je slab.
Selca:	U Selcama ima 30 žandarma.
Železniki:	U Zeleznikima ima 55 žandarma koji su nastanjeni u Prosvetnom domu.
Zali Log:	Posada broji 30 žandarma.
Škofja Loka:	Nalazi se 790 SS-ovaca, 50 pripadnika Landšuca.
Gorenja Vas:	Posada broji 230 ljudi.
Poljane:	U Poljanama ima 40 žandarma.
Gaberk:	15 žandarma.
Crni vrh:	170 graničara.
Lučine:	170 graničara.
Podbrdo:	U uporištu se nalazi 40 vojnika. Među njima ima nekoliko Italijana. Na krovu su dva bunkera. Komanda se nalazi u žandarmerijskoj kasarni, odozdo su Nemci, odozgo Italijani. Ispred tunela su 3 bunkera, a pozadi dva. Na vrhu se nalazi jedan bacač. U tunelu se nalazi jedan vagon

sa municijom i ima stalnu stražu. Kod stanice su 5 bunkera, 3 bacača i 3 topa.

U finansijskoj kasarni ima 20 finansa. Ispod stanice je žičana prepreka sa električnom strujom.

Hudajužna: 54 Italijana sa 5 mitraljeza i 5 bacača.

Naša divizija će noću 22/23. o. m. napasti i likvidirati uporišta Železniki i Selca. Zbog toga

n a r e đ u j e m o :

1. VII U. B. »France Prešern« izvršiće direktan napad na Železnike i Selca. Sa dva bataljona napašće Železnike a sa jednim bataljonom Selca. Biće joj dodeljena divizijska baterija. III bataljon, koji se nalazi kod štaba divizije, biće u rezervi kod štaba divizije.

Vaša brigada mora da uzme sa sobom najmanje oko 100 kg eksploziva i mine za teški bacač koje imate u zalihi.²

III U. B. »Ivan Gradnik« vrši obezbeđenje sa pravca Sorice, time da sa jednim bataljonom postavi zasedu kod Podrošta. Sa bojnim patrolama obezbeđujete cestu Petrovo Brdo. Drugi bataljon demonstrativno napada Soricu, a istovremeno vrši rekviziciju u Spodnjim i Zgornjim Danjama. Za demonstrativni napad na Soricu neka bataljon upotrebi vaš teški bacač. Treći i četvrti bataljon obezbeđuju iz pravca Poljanske doline, time da postave jedan bataljon na Crnom kalu i Mladom vrhu, gde treba da je bataljon dobro povezan međusobno. Sa drugim bataljonom obezbeđujete cestu koja vodi od Praprotnog, Luša, Sv. Lenarta, Rovta, time da postavite zasedu kod Sv. Lenarta i Stirpnika. Bataljoni koji vrše obezbeđenje od Poljanske doline moraju biti međusobno tesno povezani, tako da u slučaju nadiiranja neprijatelja može bataljon bataljonu da pomogne. Za vezu između bataljona postavite signalne veze. Materijal, koji ćete dobiti u Danjama, vozite cestom Podrošt — Zali Log — Potok i dalje u pravcu Crnog vrha. Stab brigade neka odredi dobrog komesara koji će da prisustvuje rekviziciji i pazi da se rekvizicija u redu izvrši. Pokupite sav materijal koji treba nama i koji bi trebala bolnica.³

XVI Brigada »Janko Premrl Vojko« ima da obezbedi cestu Škofja Loka — Praprotno — Selca. Sa dva bataljona, i to po mogućnosti sa II i IV bataljonom, ima da postavi zasedu kod sela Bukovica iznad Praprotnog. Jaču bojnu patrolu neka pošalje ispod Praprotnog do Soteske i sa ta dva bataljona poruši mostove kod Praprotnog i cestu u Soteski. Taj rad mora da

¹ Vidi dok. br. 128.

² Vidi dok. br. 150.

obavi minerski vod II bataljona, koji na toj cesti ima da položi i nagazne mine.

Sa dva bataljona treba držati zasedu kod Dolenje Vasi. Ta dva bataljona imaju i zadatak da poruše most u Dolenjoj Vasi i da likvidiraju tamošnju stražu.

Bataljoni koji drže zasedu kod sela Bukovica, moraju održavati tesnu vezu sa bataljonom III U. B. »Ivan Gradnik« koji će zaposedati položaje Sv. Lenart — Stirpnik.

Bataljoni Vojkove brigade, koji drže zasedu kod sela Dolenja Vas, imaju da u slučaju potrebe priskoče u pomoć kako bataljonima koji zaposedaju kod Bukovice, tako i bataljonu Gradnikove brigade koji zaposeda liniju Sv. Lenart — Stirpnik. Zaseda kod Gorenje Vasi postavljena je pre svega kao pomoć prvoj zasedi kod Bukovice, ako bi ova bila prinuđena da se zbog suviše jakog pritiska povuče. Povlačenje te zasede vršilo bi se u pravcu Dolenje Vasi, gde bi se spojila sa ta dva bataljona i držala zajedničku zasedu do završetka akcije.

XVI SNOB »J. P. Vojko« treba da sa svojim jedinicama poruši sve mostove na cesti Skofja Loka — Selca i da na odgovarajućim mestima izvrši zaseke i poruši tu cestu.⁴

Jedinice svih triju brigada treba da na svojim određenim sektorima ruše i preseku sve ceste koje dolaze u obzir za prilaz neprijatelja našim zasedama.

Jedinice trebaju da određene položaje i zasede drže bezuslovno do izdavanja kakve druge naredbe od strane štaba Divizije. Najstrožije će se postupati protiv rukovodilaca koji bez naredbe štaba Divizije odrede ma kakvo povlačenje ili samovoljno premeštanje zaseda, odnosno određenih položaja.

Ranjene drugove sa sektora Železniki — Selca treba otpremiti na javku u Prtovču (javku držati u strogoj tajnosti), a iz ostalih sektora na javku u Crnom vrhu.

Svim štabovima brigada biće dostavljeno po 100 kg eksploziva i nagazne mine. Taj eksploziv treba upotrebiti za rušenje mostova i cesta, a nagazne mine postaviti na cestama kojima bi mogla da dođu neprijateljska motorizovana vozila.

Divizijska prateća četa mora odmah nakon prijema ove naredbe da krene u sastav VII U. B. »Franc Prešern«, kojoj stoji na raspoloženju. Štab te brigade treba da se brine za obezbeđenje te prateće čete i upotrebiće je po svom nahođenju.

Sa određenom akcijom treba započeti noću 22/23 o.m. tačno u 21.00 č.

Sve jedinice brigada moraju biti do tog vremena na određenim položajima. Da po tom pitanju ne bi opet bilo kobnih

zakašnjenja neka štabovi brigada *odrede* svojim jetu»v_ blagovremeno *pouzdan* vodiče.

Štab Divizije će se nalaziti za vreme akcije kod seljaka Megušara na Martinj vrhu. Za vreme akcije moraju štabovi brigada da svaka dva časa šalju u štab Divizije iscrpne izveštaje, a u najhitnijim slučajevima odmah.

Radi lakše orijentacije prilažemo vam skice sektora na kojem će se vršiti određena akcija.

Položaje koji su označeni crveno treba da zaposedne III U. B. »Ivan Gradnik«, položaji koji su ucrtani zeleno pripadaju VII U.B. »France Prešern«, a položaje koji su ucrtani plavo treba da zaposedne XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«.

Prednju naredbu moraju štabovi brigada držati u najvećoj tajnosti i o njoj neka se raspravlja samo u štabu brigade. Bataljonskim štabovima neka se ona saopšti tek posle pokreta sa sadašnjeg sektora.

Kako bi jedinice naše divizije blagovremeno stigle na novi sektor

n a r e đ u j e m o :

da se u toku naredne noći brigade pomaknu i to:

VII U. B. »France Prešern« sa Divizijskom pratećom četom u Davče i to na uzvisine prema Špehu, Mravljetu, Zagaru i Bitencu.⁵

III U. B. »Ivan Gradnik« sa [dva] bataljona koji će zaposesti kod Sorice također u Davče ka Majdliču i Podkočaru, a sa bataljonima koji će zaposesti Črni kal — Sv. Lenart na uzvisine iznad Zetine.

XVI brigada »Janko Premrl Vojko« ima odmah posle večere da krene preko Lanišča — Kopačnice — Studora preko Jelovice — Zetine do naselja Rovte, Debeljak i Rovt.

Kako sam pokret tako i sutrašnji boravak na tim mestima moraju biti strogo konspirativni. Sve jedinice se moraju pomoću patrola i zaseda na sakrivenim mestima dobro obezbediti od napada neprijatelja. Civilnom stanovništvu se mora strogo zabraniti svaki prelaz iz zaposednutog uporišta u neprijateljsko uporište.

Prilažu se znakovi raspoznavanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

ZAPOVEST ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 21.
JANUARA 1944. ŠTABOVIMA SEDAMNAESTE I OSAMNA-
ESTE SLOVENAČKE BRIGADE ZA NAPAD NA NEPRIJA-
TELJSKA UPORIŠTA KNEZU I KLAVŽE¹

STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 21.144.

Z A P O V E S T

Sekcija Cepovan i sekcija Tolmin 1 : 50.000, italijansko izd.

Prema podacima naše obaveštajne službe stanje posada
Sv. Lucija — Podbrdo je sledeće:

Sv. Lucija: 300 ljudi (Nemci, Mongoli, bersaljeri).

Klavže: 10—15 Nemaca i 10—15 Italijana, naoružanih:
1 teški i 1 laki bacač, 2 teška i 3 laka mitraljeza, 5 automata,
minska polja i žičana prepreka. Prilaz prugom i cestom.

Kneža: 60—70 bersaljera, naoružanih: 4 teška bacača,
približno 20 mitraljeza, žičana prepreka i minska polja.

Grahovo: 30 Nemaca i Italijana.

Hudajužna: 12 Nemaca i 100 Italijana.

Podbrdo: U kasarnama ima 40 Nemaca i oko 100 Italijana.
Naš je zadatak da uništimo neprijateljsku posadu na stanici u
Klavžama i u Kneži.²

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za isto-
riju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 286/III. Kraj dokumenta nije sa-
čuvan.¹

² Napad na Knežu i Klavže preduzet je noću 23'24. januara.
O izvršenju i rezultatima napada na italijansko uporište Knežu od
strane jedinica ove brigade vidi dok. br. 151.

Štab Trideset druge divizije, u vezi sa odlaganjem akcije, poslao
je 22. januara 1944. Štabu Devetog korpusa sledeće obaveštenje:

»... U vezi s izveštajima koje smo danas 22. o. m. primili od
štabova brigada, javljamo da se akcija, predviđena za noć 22/23. o. m.
neće izvesti, i to iz sledećih razloga:

a) U borbama koje smo sada vodili naše su jedinice utrošile
skoro svu pušчанu municiju, kao i mitraljesku, tako da n. pr. prema
izveštaju štaba XVII SNOB imaju na 7 mitraljeza 320 kom. municije,
a strelci po 5—10 komada municije. Isto stanje je i u XVIII SNOB.

b) Obzirom na predviđenu akciju izdali smo naređenje štabovima
brigada da preko Komande Idrijskog područja pošalju patrole po mu-
niciju na Vojsko, Cekovnik i Kanomlju. Ipak, zbog udaljenosti i krat-
kog roka po pitanju akcije, patrole se još nisu vratile, te smo usled
toga primorani da od akcije te noći odustanemo.

Naređujemo sledeće: Jedinice XVIII SNOB imaju zadatak da noću 22/23. o. m. napadnu neprijateljsko uporište u Kneži. posada broji oko 70 ljudi (bersaljeri). Naoružani su sa tri teška bacača i oko 20 mitraljeza. Vojska je razmeštena po barakama, koje su okružene žičanom preprekom i minskim poljima. Pored toga imaju 1 bunker na ulazu u kasarne i 5—7 bunkera pored pruge, gde je smešten i bacač. Zbog minskih polja najlakši je prilaz prugom. Svoj bok prema Grahovu brigada obezbeđuje sama time što će na pogodnom mestu porušiti cestu i železničku prugu i postaviti zasedu.

2. Jedinice XVII SNOB imaju zadatak da noću 22/23. o. m. napadnu i unište uporište u Klavžama (stanica Podmelec). Jačina posade 10 do 15 Nemaca i 10 do 15 Italijana. Naoružani: 1 teški i 1 laki bacač, 2 teška i 3 laka mitraljeza, 5 automata nemačkog porekla. Uporište je okruženo minskim poljima i žičanim preprekama a najlakši prilaz je cestom ili prugom.

Svoj bok prema Sv. Luciji obezbeđuje time da na pogodnom mestu sruši cestu i železničku prugu i postavi zasedu. Također se mora obezbediti i protiv eventualne intervencije iz pravca Ljubinja time da na pogodnom mestu poruši cestu Podmelec — Ljubinj i postavi zasedu.

3. Napad mora da otpočne tačno u 22 časa 22. o. m. s tim da se navedeni objekti likvidiraju.

4. Komandno mesto štaba divizije javićemo naknadno. Komandna mesta štabova brigada neka štabovi sami odrede.

5. Veza sa štabom divizije mora se održavati putem kurira svakog časa.

6. Borbeni znaci su: Tomaž — Danilo.

7. Divizijsko previjalište nalaziće se u selu Jurčina.

NAREDBA ŠTABA SEDME SLOVENAČKE NO UDARNE
BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 21. JANUARA 1944. ŠTA-
BOVIMA BATALJONA ZA POKRET NA MARTINJ VRH¹

ŠTAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju 21.1 1944
Br. 178
Predmet: novi položaji.

ŠTABOVIMA PODREĐENIH JEDINICA

U vezi sa predviđenim akcijama-' određujemo za danas
u 21 čas pokret sa dosadašnjih položaja na Martinj vrh i to
sledećim redom:
1. I bataljon kreće sam po najbližem putu. Mesto boravka
biće mu određeno na Martinj vrhu.
2. II bataljon kreće sa štabnom patrolom. Mesto boravka
biće mu određeno na licu mesta.
3. III bataljon kreće ka Megušaru na Martinj vrh.
4. Štabna patrola će se smestiti kod Birta. Tamo će biti
i štab brigade.
5. IV bataljon također kreće pod istim uslovima kao I
odnosno II bataljon.
6. Divizijska baterija, koja do daljeg spada u sastav jedi-
nica VII U. B., kreće također pod istim uslovima. Mesto boravka
biće joj određeno na Martinj vrhu.
Kako sam pokret, tako i sutrašnji boravak na tim me-
stima moraju biti strogo zakonspirisani. Sve jedinice se moraju
sa zasedama i patrolama na prikrivenim mestima obezbediti
dobro od napada neprijatelja.
Patrole (kružne) kreću se u blizini kantonmana. Tihi zna-
kovi raspoznavanja su dati, a glasni su : Janez — Franc.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	V. d. komandanta:
Petelinšek Ludvik ¹ s. r.	Jereb Slavko s. r.
Crt	.Tereh

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radni-
čkog pokreta u Ljubljani. F. 280/III.
² Vidi dok. br. 122.
³ Petelinšek Ludvik Crt. Poginuo 15. marta 1944.- kod Robidnice
u Gorenjskoj.

Naredbu treba dostaviti: svim podređenim jedinicama (pet pri-
meraka).
štabu divizijske baferije u izvršenje,
štabu divizije na uvid i u arhivu.

BR. 125

ZAPOVEST ŠTABA SEDAMNAESTE SLOVENAČKE NO
BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 21. JANUARA 1944.
ŠTABOVIMA BATALJONA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJ-
SKO UPORIŠTE KLAVŽE¹

ŠTAB XVII SNOB
XXXII DIVIZIJE
Na položaju, 21. I 1944.

SVIM BATALJONIMA

Sekcija Čepovan i sekcija Tolmin 1 : 50.000, italijansko izdanje.
Neprijateljska uporišta Sv. Lucija — Podbrdo su sledeća:
Sv. Lucija: 300 ljudi (Nemci, Mongoli, bersaljeri).
Klavže: 10—15 Nemaca i 10—15 Italijana naoružani sa 1 teškim
i 1 lakim bacačem, 2 teška i 3 laka mitraljeza, 5 automata;
minska polja i žičane prepreke. Prilaz prugom i cestom.
Grahovo: 30 Nemaca i Italijana.
Hudajužna: 12 Nemaca i 100 Italijana.
Podbrdo: u kasarnama 40 Nemaca i oko 100 Italijana.
Naš zadatak je da uništimo neprijateljsko uporište na stanici
u Klavžama i u vezi s tim

n a r e đ u j e m o :

da I bataljon napadne i likvidira uporište Klavže. Isti bataljon
obezbeđuje sebi levi i desni bok, i sa rezervom ruši cestu i
železničku prugu prema Sv. Luciji kao i električne i telef.
instalacije.
III bataljon daje obezbeđenje prema Ljubinju i to na
cesti Ljubinj — Podmelec. Na istom mestu ruši cestu, tefon-
ske i električne instalacije.

Napad počinje 22. o. m. tačno u 22 č!- Stab brigade biće naknadno određen.³ Svaki 3/4 sata po kuriru održavati vezu sa štabom brigade.

Borbeni znaci su: Tomaž — Danilo.

Divizijsko previjalište nalaziće se u selu Jurčina, a brigadno kod štaba brigade. Po završenoj akciji bataljoni se vraćaju na svoje polazne položaje.

I bataljon mora održavati stalnu vezu sa XVIII brigadom, koja će napadati uporište Kneža.

I bataljon, koji će minirati železničku prugu, neka će poveže sa drugom Tinetom, rukovodiocem minerskog odeljenja.

III bataljon neka kod XVIII brigade nabavi benzin za molotovke.

Detalje o akciji primiće štabovi bataljona od štaba brigade na sutrašnjem sastanku.

S. F. — s. N.

V. d. komesar:
Mihevc Ivan

Komandant:
Voloda⁴

Dostavlja se štabu XXXII divizije.

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
„SOŠKE« OD 21. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE
HO DIVIZIJE O BORBAMA NA PROSTORU TRNOVO —
LOKVE — CEPOVAN¹

STAB XVIII SNOB »SOŠKE«

Položaj, dana 21, 1. 44.

ŠTABU

Dana 19. 1. 44. primili smo izveštaj da kreće neprijateljska kolona od Trnovog prema Lokvama.

1. bataljon nalazio se u selu Lažna i imao je zadatak da obezbeđuje prilaze iz Gorenje Trebuše i Čepovana, te da zauzme položaje na raskršću ispred »šumarske kuće« i time obezbedi leđa XVII i XVIII brigadi. Neprijatelj se na tom sektoru nije pojavio i bataljon se, prema naređenju štaba Korpusa, u 19 č. povukao sa položaja te stigao u selo Lažna u 20 č. Drugi bataljon, zajedno sa štabom brigade, zaposeo je položaje zapadno od ceste Trnovo — Lokve i južno od ceste Cepovan — Lokve.

Treći bataljon zauzeo je položaje severno od Lokava.

U deset i trideset treći je bataljon otvorio vatru na neprijatelja koji se kretao sa jugoistočne strane prema Lokvama. Posle prve jake vatre nastala je skoro tišina, ali je to potrajalo samo kratko vreme. Vatra se vrlo brzo ojačala a borba se zaoštrila.

Po naređenju štaba divizije štab XVIII brigade se sa drugim bataljonom premestio sa položaja zapadno od ceste Trnovo — Lokve i južno od ceste Cepovan — Lokve na nove položaje severno od ceste Cepovan — Lokve.

Naše ranije položaje zaposela je XVII brigada.² 3. bataljon se pomaknuo više ka severoistoku. Pucnjave i borbe bile su vrlo oštre i teške. Drugi i treći bataljon izvršili su juriš na neprijatelja, prinudili ga da se povuče i stigli skoro do crkve. Neprijatelja je naš juriš veoma iznenadio. Povukao se u crkvu i u toranj, te sa tih i drugih tačaka počeo da gađa naše borce. Tek kad je neprijatelju stigla pomoć, naši su se povukli na ranije položaje. Neprijatelj je počeo naše položaje da gađa bacačima, topovima i brzometnim protivavionskim topom. Pošto neprijatelja nije bilo moguće proterati iz sela, zbog njegove suviše velike nadmoći u oružju i ljudstvu, mi smo u 17 č. sazvali

zbor bataljona i premestili se u selo Lažne. Još dugo nakon našega povlačenja neprijatelj je gađao položaje na kojima su se nalazili drugi i treći bataljon.

Podataka i izveštaja o gubicima neprijatelja nemamo.]
Naši gubici: 7 mrtvih, 9 teško ranjenih i 8 lakše ranjenih. U borbi smo izgubili mitraljez, a u samom selu i na položajima ostavili nešto spremne i razne kuhinjske stvari.

Moral i borbeni duh boraca bili su na visini, tako da ič u jurišu nije bilo moguće zadržati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Komandant
Černugelj France-Zorko	kapetan: ;
	Gliša Raco

Nač. štaba potporučnik:

BR. 127

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 22. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
BORBENIM DEJSTVIMA JEDINICA PROTIV NEPRIJA-
TELJA U ZONI DIVIZIJE¹

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 22. I 1944. u 9.45 časova.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 19. I.

IV SNOUB.

I bataljon: neprijatelj je demonstrativno napao i gađao Dolšce i to iz pravca Kostanjevice. II bataljon: neprijatelj je njegove položaje gađao minama. III bataljon: ništa novog. IV bat.: zaseda je proterala bg patrolu iz Smolenje Vasi prema Novom Mestu.

I bataljon »I. C.« nije imao nikakvih borbi.
Mobilisali smo jednog novog.

XII brigada.

Neprijatelj je sa jednim tenkom prodro iz Mirne Peči. I bat. ih je napao i posle toga su se Nemci povukli. Sa Nemcima su otišli župnik, orguljaš, kapelan i jedan žandarm iz Mirne peči. Zbog borbe I bat. nije održao nikakve vojne časove, a također ni III bataljon. II bataljon izvodio je vežbe u niša-njenju.

Štab artiljerije.

I divizion. Na sektoru Zvirče je ponovo zakonspirisao haubicu 100 mm i haubicu 75 mm sa odgovarajućom municijom. II divizion je na sektoru Uršna Sela održao vojne vežbe i to: topovske vežbe sa dve baterije a sa zaštitnom četom borbenu obuku.

Operativni izveštaj za dan 20. o. m.

IV brigada M. G.

Pod zaštitom magle došla je na odsek I bat. grupa nepri-jatelja, od oko 200—300 ljudi, u Št. Jakob, Ostrog i Prekopu. Tu su ostali preko noći, sa namerom da napadnu I bat. U slu-čaju da bi se neprijatelj hteo tu da nastani bat. će ga napasti i proterati.² II bataljon nije imao nikakvih borbi i produžio je sa prekopavanjem cesta. III bat. je izmenjao položaje od Ba-rončevog brda do sektora I bat. I. C. IV bat. je zaposeo položaj na Potovom Vrh i Tolstom Vrh. Baterija je gađala neprijateljske položaje kod Božjeg groba. I bat. I. C. zaposeo je položaj od pruge do Broda kod Krke. Izvršila se mobilizacija triju novih.

XII brigada.

Operativni izveštaj još nismo primili.³

Artiljerija XV divizije.

Kod oba divizionu stanje je bez promene. Održavaju se vojni i politički časovi.

XV brigada. Dodaje se dopunski izveštaj o borbi te bri-gade, o kojoj je bilo već javljeno u našem operativnom izve-štaju od 20. I 1944.⁴ Oko 9 časova kretala se automobilska kolona iz pravca Vel. Lašča prema Ljubljani. Tu kolonu su odmah napale dve čete II bat. Kolona je brojala 30 automobila, 1 tenk i 3 autoblinde. Pošto je istovremeno neprijateljska po-bočnica prodirala iz Rašice prema M. Osolniku, te dve čete su nakon kratke borbe sa kolonom morale da prihvate borbu sa

¹ Vidi dok. br. 135 i 141.

² Vidi dok. br. 135.

bočnim obezbeđenjem. Za to vreme kolona je prodirala dalje ali ju je tada napao naš I bataljon a sa desnog boka III bat. Razvila se oštra borba (komandir čete drug Maslivec, iz III bat. je sa 6 mitraljeza iz blizine od 30 m napao prethodnicu od 30 ljudi, potpuno je uništio i tom prilikom uništio i dva kamiona sa vojskom). U borbi se neprijateljska vojska iskrcala iz kamiona i htela sa više juriša da izbije na naše položaje. Za vreme te borbe sa automob. kolonom, dve čete II bat. vodile su borbu sa bočnim obezbeđenjem, sastavljenim isključivo od Nemaca, pod komandom nekog njihovog majora (tako pričaju civili iz M. Osolnika). Borba s tom pobočnicom vodila se iz neposredne blizine i nakon neprijateljskog juriša te dve čete su se povukle na nove položaje, pre nego što je stigla pomoć bataljona, iznad Vel. Osolnika. Neprijatelj je nastojao da zauzme i te nove položaje ali mu to nije uspelo, te se je nakon našeg juriša u 14.45 časova morao povući prema Rasici. Za to vreme je neprijateljska motorizovana kolona uspeła da se probije prema Ljubljani. O svim neprijateljskim gubicima ćemo tačnije javiti u toku sutrašnjeg dana, ali ipak, prema do sada sigurnim podacima, neprijatelj je nakon celodnevne borbe sa našom brigadom imao više od 60 mrtvih, dok nam broj ranjenih nije poznat. Od neprijatelja smo zaplenili 3 puške, municiju, više bombi i nešto spremne. Videli su se tragovi odakle su vukli mrtve i ranjene. Mi smo imali tri poginula druga, među kojima puškomitraljesca, čemu je usledio gubitak puškomitraljeza.

Dopunski izveštaj iste brigade o borbi njenog I bat. sa neprijateljem iz pravca Turjak — Rašica, o kojoj smo samo javili da je vođena. Motor, kolona bila je sastavljena od 20 kamiona. Zaseda I bat. je svu svoju automatsku vatru upravlila na dva kamiona s utovarenom vojskom. Vojska je bila pobijena u oba kamiona. Jedan kamion ostao je u jarku pored ceste, a drugog, koji je ostao na sredini ceste, neprijatelj je odvuкао pomoću tenka. Jedna četa III bat. je u toku borbe zaplenila, pored već navedenog, još i tri puške, tri pištolja, municiju i nešto spremne.

V SNOUB I.C.

Operativni izveštaj za tu brigadu za 20. o. m. već smo dostavili u našem operativnom izveštaju od 20. o. m. u 18.40 časova.⁵

Javljam da je ista brigada i u toku 21. o. m., danju i noću, sa civilnim stanovništvom iz svih okolnih sela (čak i iz Sodražice) vršila prekopavanje, rušenje, miniranje i postavljanje prepreka na sektoru Vel. I ašče — Zlebič. U toku 21. o. m.

na njenom sektoru nisu vođene borbe. Kad primimo podatke 0 mestima i obimu rušenja izvestićemo vas.

Dolenjski odred.

Operativni izveštaj za 19. I.

Bataljon koji se nalazio na odseku Smrjene nije vodio borbu sa pobočnicom i neprijateljskom kolonom od 10 kamiona, koja se kretala prema Pijavoj Gorici. Naša zaseda je kolonu poterala natrag, a pobočnica je morala da odstupi prema Pijavoj Gorici. Izgleda da se neprijatelj počeo služiti donjom cestom preko Zelimlja na Turjak. Ta cesta se sa naše strane ne može posesti. Istog dana, u 19 časova uveče, naš je bataljon na odseku Senturje — Grosuplje sa jednom četom napao neprijateljske zasede na mostu između Šenturja i Grosuplja. Zaseda (jačine 30 ljudi) bila je naterana u bekstvo. Most je naša četa zapalila, tako da je od njega ostao još samo pepeo. Neprijateljska posada u Grosuplju je celu noć mitraljeskom i minobacačkom vatrom bezuspešno gađala naše položaje. Neprijatelj se juče zadržavao u Spodnjoj Slivnici od 13—17 časova u jačini cca 50 ljudi. Iz Grosuplja su iselili 4 familije neznano kuda. Postavljanje železničke pruge se juče nije izvodilo, jer je neprijatelj na pruži bio ceo dan napadan od strane naših patrola.

Na osnovu zapovesti štaba VII korpusa NOV i POJ, premestili smo XV brigadu na sektor Senturje, sa novim zadacima. Operativnu zapovest po tom pitanju poslali smo i štabu VII korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
Ciril"

P. S. Veza sa štabom XV divizije NOV i POJ nalazi se u Kalu koa Ambrusa.

NAREĐENJE ŠTABA SEDME SLOVENAČKE NO UDARNE
BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 22. JANUARA 1944.
ŠTABOVIMA BATALJONA DA UNIŠTE ŽANDARMERIJSRE
POSADE U UPORIŠTIMA SELCA I ŽELEZNIKI'

ŠTAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju dana 22.1 1944.
Br. 182

Predmet: Likvidacija uporišta Železniki, Selca.

ŠTABOVIMA PODREĐENIH JEDINICA, U ARHIV

Neprijateljsko uporište Selca broji 30 žandarma koji su
smešteni u dve kuće. Naoružanje normalno. ;Mj

Neprijateljsko uporište Železniki broji 58 žandarma koji
su smešteni u četiri kuće.

Naređujemo potpunu likvidaciju obiju uporišta u noći
od 22. na 23. o. m. H

S

A

Zadatak likvidacije neprijateljskog uporišta Selca pove-
rava se štabu I bat. Neka napadaju dve čete a jedna četa neka
ostane u rezervi sa zadatkom da pokida telefonsku žicu i elek-
trični vod između Selaca i Škofje Loke. Također neka poruši
most u sredini Selaca.

Sve ostalo će se odrediti na licu mesta. Na licu mesta će
se odrediti i položaj za teško bacačko odeljenje I bat.

Operacijama rukovodi načelnik štaba brigade drug Slavko.¹

II.

Zadatak likvidacije uporišta Železniki poverava se šta-
bovima II i IV bat.

Neprijatelj se nalazi u župničkom domu, u Prosvetnom
domu, kod Mucka i u staroj žandarmeriji.

II bat. blokira sa dve čete župnički dom i Prosvetni dom.

Jednu zasedu (dva puškomitraljeza) postavlja kod prve
kuće ispred mosta, na desnoj strani Sore.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju

Drugu zasedu u istoj jačini (dva puškomitraljeza) od de-
set ljudi postavlja iza Sokolskog doma.

Treću zasedu postavlja na padine iznad župničkog doma
i crkve.

IV bat. blokira staru žandarmeriju i kuću kod Mucka,
a jednu zasedu neka postavi iza trgovačke radnje ispred kla-
nce (dva puškomitraljeza, deset ljudi).

Druga zaseda pod Špikom uz cestu, iza najbližih kuća.

Ostalo ljudstvo ostaje u rezervi. Njihov zadatak jeste da
pokidaju sve telefonske i električne instalacije između Selaca
i Železnika.

Odeljenje teškog bacača iz II bat. postavlja se na trgu
ispred kovačnice.

Položaj za top i ljudstvo iz prateće čete odrediće se na
licu mesta.

Operacije kod Železnika vodi zam. komandanta brigade
drug Milče.³

Zadatak blokade ostalih neprijateljskih uporišta pripada
drugim brigadama.⁴ Ljudstvo koje nije određeno za direktan
napad ostaje do daljeg na Martinj vrhu. III bat. ostaje u re-
zervi na svojim položajima.

Štabna četa sa štabom brigade polazi na Ojstri Vrh zbog
tesnije povezanosti i lakše kontrole štaba brigade nad opera-
cijama.

Eventualni ranjenici neka se putem poverljivih lica
otpreme na javku. ..

Znakovi raspoznavanja: borbeni Milan — Marjan, stra-
žarski Sunce — Split.

Napad na oba uporišta počinje 22. I tačno u 21 čas.

Zbog toga neka svi ljudi, koji će biti određeni za izvr-
šenje napada, budu u 18 časova postrojeni ispred štaba brigade.⁵

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

• Poltkomesar:
(Petelinšek^Ludvik) s. r.

V. D. komandanta:
(Jereb Slavko) s. r.
Jereb

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDME SLOVENAČKE BRIGADE
»FRANCE PREŠERN« OD 22. JANUARA 1944. ŠTABU TRJ.
DESET PRVE NO DIVIZIJE O DEJSTVIMA BRIGADE OD
15. DO 22. JANUARA¹

STAB VII SNOUB
- FRANCE PREŠERN«
Na položaju, 22. I 44.
Broj: 224

Predmet: nedeljni
izveštaj od 15—22. o. m.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE

I Vojničke akcije

15. o. m. grupa belogardista jačine 40 ljudi napala je našu patrolu I bataljona od 6 ljudi koja je kontrolisala teren prema Sv. Trije Kralji. Posle toga, kada je ispalio nekoliko metaka na našu patrolu, neprijatelj je pobjegao.

Dva dana kasnije, tj. 17. om., zaseda I bataljona sukobila se na sektoru Zirovski vrh, u pravcu Sv. Trije Kralji, s belogardističkom patrolom koja se u paničnom bekstvu razbegla.

18. I je 1 četa IV bataljona, uz saradnju 1 čete II bataljona, imala zadatak da izvrši napad na nemački transport koji je išao prema Idriji. Zbog dugog puta je naša kolona zakasnila i nije mogla pravovremeno da zaposedne položaje. Akcija nije ispala prema planu. Otvorili su vatru na neprijateljski transport. Broj žrtava kod neprijatelja nije poznat.

19. I belogardisti zajedno s Nemcima, u jačini 300 ljudi, napali su logor I bataljona sa tri strane na sektoru Žiri. Posle borbe od tri časa naši su prisilili neprijatelja na povlačenje.

Dva obaveštajca IV bataljona napala je 21. o. m. nemačka zaseda u Brinjama. Naša patrola koju smo odmah poslali na dotično mesto primetila je da se neprijatelj već povukao u dolinu. Uprkos tome pustili su nekoliko rafala na neprijatelja ali se zbog udaljenosti nije moglo ustanoviti da li je neprijatelj imao gubitaka.

Kod svih pomenutih akcija na našoj strani nije bilo ranjenih ili poginulih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
petelinšek Ludvik (Crt)
Crt

V. D. komandanta:
Jereb Slavko

BR. 130

IZVEŠTAJ OBAVEŠTAJNOG ODSEKA SEDAMNAESTE
SLOVENAČKE BRIGADE »SIMON GREGORČIČ« OD 22. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE NO DIVIZIJE O
BORBAMA NA SEKTORU TRNOVO — LOKVE¹

i STAB XVII SNOB »S. GREGORČIČ«
XXXII DIVIZIJE NOV I POJ
Obaveštajni odsek
Na položaju 22. 1. 1944.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE
Obaveštajni odsek

i' *Izveštaj o borbama dana 17. i 19. o.m.*

Trnovo

U noći 16. na 17. o.m. su jedinice naše brigade zaposele položaje oko Trnovog, jer se očekivala ofanziva Nemaca na taj sektor, koji bez borbe nismo hteli napustiti. Naše jedinice su bile raspoređene: 1. bat. zaposeo je položaje u Voglarjima. : 2. bat. u Trnovom, 3. bat. u Nemcima a štab brigade u Trnovom.² Oko 8 č. ujutro stigli su izveštaji da iz Ravnice prema t Trnovom dolaze Nemci. Jedinice 1. i 2. bat. su odmah zaposele položaje i to: 1. bataljon kod sela Voglarji u pravcu ceste t iz Ravnice prema Trnovom, deo 2. bat. i 1. četa 3. bat. zaposeli su položaje iznad iste ceste kod Trnovog, a preostali deo 2. bat. držao je zasedu na cesti Vitovlje—Nemci. Treći bataljon (1. i 2. četa) ostao je u selu Nemci. Borba je započela oko

¹ Original (pisan olovkom) nalazi se u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 273/III.

² Vidi dok. br. 90.

¹ č. Nemaca koji su napadali je bilo oko 300, većinom SS odeljenja. Bili su dobro izvežbani i pored mitraljeza naoružani bacačima i topom. Sa rezervama bilo je Nemaca oko 700. Nakon prvih pucnjeva Nemci su se razbili, a posle toga počeli da napadaju. Naše položaje gađali su topom i bacačima. Oko 12 č. Nemci su zaposeli Trnovo, jer je naše levo krilo napustilo položaje (na taj sektor stigla je u pomoć četa VOS-a, ali se ista odmah povukla u pravcu Vipavske doline). Borba se vodila do uveče posle čega su se naše jedinice povukle. Prema dosadašnjim[^] izveštajima Nemci su imali cca 35 mrtvih i mnogo ranjenih.

Istog dana pre podne, oko 10 č., oko 60 Nemaca napalo je selo Nemce. Treći bataljon se povukao iz sela i zaposleo položaje iznad sela. Nemci su stigli šumom iz pravca Vitovlja. Zapalili su 6 kuća, posle čega su se oko 2 č. posle podne vratili istim putem. Oko pola noći istoga dana su 3. bataljon XVIII brigade, naš treći i deo drugog bataljona ponovo napali Trnovo.

Zbog velike nadmoći Nemaca napad nije uspeo. Naši su inače uspeali da prodru u selo ali su bili odbijeni. Napad se izvodio do približno 2 č. Nemačke gubitke nije bilo moguće utvrditi, ali su prilični. Mesto prikupljanja naših jedinica bilo je selo Lokve.

Za vreme borbe bio je moral ljudstva viši od onog kojeg su borci do sada pokazivali. Najbolje su se pokazali neki mitraljesci, članovi Partije, i veći deo komandnog kadra, dok se strelci nisu suviše istakli. Mnogo ih je napustilo položaje i izgubilo se.

Lokve 18. 1.

Nemce smo očekivali sa tri strane, i to iz Trnovog, Predmeje i Lažnog. Odmah ujutro su naše jedinice zaposlele položaje po okolnim kotama i držale zasede. Naša namera je bila da Nemce pustimo u selo Lokve i onda da ih napadnemo. Pre podne su Nemci izveli dva vazдушna napada na selo (sa 2 aviona). Porušili su pola zgrade »Dopolavora« i tri kuće u blizini. Malo su oštetili školu, hotel i još jednu kuću te telefon i elektriku.

Lokve 19. 1.

Naše jedinice su ponovo zaposlele položaje kao i ranijeg dana. Oko 10 č. stigla je u selo iz pravca Predmeje, pored zasede našeg 1. bat., kolona Nemaca (nekih 200). Drugi i treći bataljon držali su položaje prema Puštalama, Nemcima i Čepovanu. Oko 12,30 stigli su Nemci iz pravca Nemaca. Drugi i treći bataljon izveli su juriš na Nemce i poti[sli ih prema] crkvi. Neprijatelju je posle toga iz Trnovr[^] stigla pomoć (1 oklop, automobil

J 2 tenka. Naši su se povukli na ranije položaje, posle čega su Uemci izveli juriš. Približili su se skoro do vrha ali su bili odbijeni. Posle toga usledilo je povlačenje naših jedinica (oko 5 č. posle podne). Nemci su pretrpeli velike gubitke (oko 60 jrtvih i vrlo mnogo ranjenih). Prvi bataljon se oko ponoći povukao preko Mrzle Rupe, Gor. Trebuše, Dol. Trebuše na Rentvišku visoravan, a 2. i 3. bat. kroz Cepovan, Vrata, Slap na istu visoravan. Posle stizanja pomoći u Lokve, bilo je Nemaca oko 1.000.

Jedinice XVIII brig[ade] koje su također učestvovala u toj borbi, držale su položaje prema Predmeji i Lažnom i također su učestvovala u jurišu. Položaje su napustile oko 17.00 č. i uveče. te su se povukle prema Šentviškoj visoravni.

Moral i borbenost u tim borbama bili su veći nego kod B Trnovog. Tu se je većina boraca, koji su još ostali, potpuno S dobro pokazala. Primećuje se da se nakon tih poslednjih borbi j polako gubi onaj panični strah pred Nemcima, koji je do sada I zahvatao priličnu većinu našeg ljudstva. Dolaze do uverenja da je i Nemač od mesa i kostiju, da i njega prihvati metak I i to u dosta većoj meri nego li partizana.

Tačnih izveštaja nemamo jer bataljonski obaveštajci ne I odgovaraju i od njih ne mogu da dobijem nikakav pravi izveštaj. Na nikakav način ne mogu da postavim nove, jer po bataljonima ne poznajem ljude, a štabovi bataljona, ne samo što I ne predlažu sposobne, već zahtevaju od mene da ih ja »nabavim«. Ne znam čemu zam. politkom. i njihova briga o ka-
• drovima.

Većinu izveštaja primio sam od samih drugova i iz vlastitog osmatranja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Mihevc Ivan

Obaveštajac:
(potpis nečitak)

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA OD 23. JANUARIJ
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPO-
REDU I BORBENIM DEJSTVIMA JEDINICA NA SEKTORU
KORPUSA'

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Br.

Položaj, 23. I 1944

Dnevni izveštaj za dan 22. o.m.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Raspored snaga: ostao je isti sa izuzetkom IX brigade XVIII divizije, koja je zbog promenjenih položaja hrv. jedinica izvršila promenu svog rasporeda i to: I bataljon u Ljubušini, sa jednom četom u Brestovcu, II bataljon, artiljerija i štab brigade u Vrbovskom. III bataljon u Trnovoju Poljani, IV bataljon u Gomirju.

Prema konstatacijama štaba Korpusa, učinjenim na konferenciji štaba, dana 21. o.m., bilo bi nužno zameniti jedinice koje vrše blokadu Novog Mesta. Štab Korpusa je mišljenja da bi umesto IV brigade i artiljerije došla V brigada. *IV brigada* bi preuzela sektor sev. od Novog Mesta, koji sada kontroliše XII brigada, a XII brigada bi otišla na sektor Ribnica — Kočevje. Sa njom i *I bat.* U.B.I.C. kao pojačanje brigade koja je brojčano slabija. *VIII brigada XVIII divizije po tom rasporedu preuzela bi sektor Brod na Kupi — Kočevje*, dok bi XV brigada ostala na svom dosadašnjem sektoru sev. od Velikih Lašča. Takav razmeštaj bio bi veoma potreban, jer na borbeni moral jedinica nepovoljno utiče činjenica da su izvesne jedinice, kao što je na primer IV UB »Matija Gubec« i XII brigada, već 4 meseca na jednom te istom mestu. To su konstatacije našeg štaba, štaba divizije a i samih štabova brigada. Ukoliko za takvu pregrupaciju ne bi bilo nekih naročitih prepreka od strane neprijatelja, ta bi se pregrupacija izvela na taj način što bi najpre V UB došla na sektor Gupčeve brigade, zatim Gupčeva na sektor XII, pa XII na sektor

I Levstikove, koja bi se kao poslednja jedinica povukla na ozna-
: čene položaje.

Molimo vas da nam javite vaše mišljenje i direktive po
f pitanju tih pregrupacija, koje — ponovo naglašavamo — su
[prema našem mišljenju nužne.

Kretanje neprijatelja i borbe naših jedinica: Kao što smo
vam već u današnjoj radio-depeši javili, prema izveštajima
koje smo primili od posebnog obaveštajca, koji održava vezu
sa Primorskim sektorom i kontroliše neprijatelja na sektoru
[Postojna — Ilirska Bistrica, u Rakeku se nalazi posada od
svega 50 ljudi, a na sektoru od Ilirske Bistrice do Postojne
' svega 4.500 neprijateljskih vojnika, većinom novodošlih. Od
j toga se u Ilirskoj Bistrici nalazi 500, u Št. Peteru 300, Pre-
S straneku 2.200, Postojni 1350. Na sektoru Ljubljana — Litija
— Sevnica nema nikakvih promena.

Na južnom sektoru našeg korpusa — Gorskom kotaru —
nalazi se u pokretu 162. nemačka divizija, koja broji cca 5.000
ljudi, a raspoređena je na Sušaku, Rijeci, u Crikvenici i po
svim obalnim uporištima. Prema izveštajima koje smo primili
od O.C. XVIII divizije nemačke snage, koje su se kretale kroz
Otočac na Senj, krenule su dalje prema Novom. Prema tim
izveštajima cilj tih grupa jeste da uspostave kontakt sa Suša-
kom. Prilikom samog pokreta iz Gospića prema moru, te ne-
mačke trupe imale su dosta gubitaka, koje im je svojim boč-
nim napadima nanosila XIII hrv. div. U Ogulinu se nalazi
3.500 ljudi, koji govore da moraju da uspostave vezu sa Su-
šakom. Zaposedaju uporišta između Karlovca i Ogulina.

Izveštaj O.C. XV divizije, prema kojem je neprijatelj
postavio posade u Rakitnici i Dolenjoj Vasi, nije tačan.
Prema izveštaju VIII brigade neprijatelj je 19. o.m. prodro
iz Kočevja do Rakitnice sa jednim tenkom, blindiranim auto-
mobilom i nešto pešadije. Na položajima iznad Rakitnice, u
okolini sela Blata, odvijale su se borbe koje je vodio sa nepri-
jateljem I bataljon VIII brigade.² Neprijatelj je zapaljivim
granatama iz tenkovskog topa zapalio u selu Blata nekoliko
štagljeva i privrednih zgrada, te do uveče ostao na položajima
između ceste Dolenja Vas — Kočevje i ceste Dolenja Vas —
Rakitnica — Kočevje. Dana 20. o.m. neprijatelj je sa 4 tenka
i 20 kamiona vojske ponovo prodro do Ribnice, ostao preko
dana ponovo na istim položajima kod Rakitnice, i predveče se
vratio u Kočevje. U samom Kočevju se nalazi cca 1.000 domo-
brana i Nemaca. U Kočevju izgrađuju aerodrom. Dana
21. o.m. posle podne su u Kočevju aterirala dva aviona koji
su stigli iz pravca Ljubljane.

Detalnije izveštaje o kretanju neprijatelja na sektori ispod Gorjanaca još nismo primili. Tamo je otišao komandj Korpusa, a sa njim i zamenik komandanta XV divizije di Raco.'

XVIII divizija: jedinice IX brigade vrše stalan pritisak na neprijateljska uporišta. 19. o.m. neprijatelj je manjim snagama pokušao ispad prema Hreljinu, gde su naši odbili dva njihova ispada.⁴ — X brigada, koja se nalazi na starim položajima Fužine — Vrata — Mrzla Vodica, vrši demonstrativne napade na tamošnja uporišta. VIII brigada vodila je, kao što smo već gore izvestili, oko Rakitnice i Blata borbe sa kolonama koje su prodirale iz Kočevja.

XV divizija: jedinice IV UB, I divizion štaba artiljerije i I bataljona V UB vode na sektoru pod Gorjancima lokalne sukobe sa neprijateljem koji pokušava da preuzme kontrolu nad komunikacijom *Novo Mesto — Kostanjevica*, na desnoj strani Krke.

Na sektoru Turjak — Lašče — Ribnica XV brigada vodi uspešne borbe sa neprijateljskim kolonama, koje hoće da kontrolišu i drže tu komunikaciju. Dana 20. o.m. jedinice II bataljona XV brigade napale su neprijateljsku kolonu od 30 automobila, 1 tenka i 3 autoblinde, koja je prodirala iz pravca Velikih Lašča prema Ljubljani, uporedo sa njenom pobočnicom iz Rašice prema M. Osolniku. U trenutku kad su jedinice II bataljona vodile borbu sa tom pobočnicom, I bat. te brigade, zajedno sa III bataljonom, napao je tu kolonu, odnosno njenu prethodnicu, iz neposredne blizine od 30 m. Ukupno je bilo i prethodnici 30 ljudi i dva kamiona. *Sva ta prethodnica bila je potpuno uništena* Neprijateljska vojska, koja se nalazila u glavnini te kolone, pohitala je u pomoć napadnutoj prethodnici i uspeo joj je da zaposedne položaje II bataljona iznad Velikog Osolnika. Naše jedinice su u 14,45 časova proterale neprijatelja sa tih položaja u pravcu Rašice. U toku toga dana neprijatelj je samo u borbama sa tom brigadom imao više od 60 mrtvih, dok broj ranjenih nije poznat.

Dolenjski odred: je dana 20. o.m., sa položaja kod Smrjena, vodio borbu sa neprijateljskom kolonom koja se sastojala od 23 kamiona, 8 tenkova srednje tonaže i dve blinde. Tom prilikom su jedinice Dolenjskog odreda uništile 1 kamion i zaplenile nešto oružja." — Istog dana su jedinice II bataljona tog odreda uništile most na cesti Senturje — Grosuplje, koji

' Radomir Božović

⁴ Vidi dok. br. 119.

⁵ Vidi dok. br. 118 i 127.

* Vidi dok. br. 135.

su inače jedinice tog odreda dan ranije uništile ali ga je neprijatelj u toku 20. o.m. ponovo opravio. Naše jedinice su ga ponovo uništile.

Istarski odred: jedinice tog odreda su kod kozjanskog mosta, iznad Sotlera, uništile neprijateljsku nemačku patrolu. Na mestu su poginula tri Nemca a jednog su zarobili. . . . Tom prilikom su zaplenili dva automata i jednu ital. pušku. — Jedinice II bataljona tog odreda razoružale su neprijateljsko uporište kod sela Dolina, u kojem se nalazilo 12 ital. karabinjera. Zaplenili su dosta pušaka i više vojnog materijala, koji su ukrkali u automobil i odvezli u logor. Zarobljenici su izrazili želju da bi hteli da se bore u redovima ital. partizana, gde su ih naše jedinice i otpremile. Istovremeno su jedinice II bataljona tog odreda — na cesti iz Trsta prema Škofiji — napale neprijateljski kamion u uništile ga. U kamionu se nalazilo nekoliko neprijateljskih vojnika koji su također uništeni. — U štabu Istarskog odreda nalaze se 4 Rusa, među kojima zubni lekar kapetan CA i dva podoficira. Te Ruse ćemo pozvati na naš sektor i ev. od svih dosadašnjih Rusa formirati rusku jedinicu.⁷

O radu i planovima našeg štaba sutra ćemo vam dostaviti zapisnik konferencije našeg štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej*

Komandant — potporučnik:
Rade Pehaček⁰

P. S.

Štab Korpusa će se tokom današnjeg dana preseliti u Smihel kod Žužemberka.

⁷ Jedinica nije formirana, već su ti drugovi bili raspoređeni po raznim jedinicama, a kad su u Petnaestoj i Osamnaestoj diviziji formirani jurišni bataljoni, većina ih se nalazila u sastavu tih bataljona.

⁸ Dr Jože Brilej

* Rade Pehaček nalazio se u to vreme na dužnosti načelnika Štaba Sedmog korpusa NOV Jugoslavije.

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA OD 23. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O VOJNO-
-POLITIČKOJ SITUACIJI NA SEKTORU KORPUSA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Položaj, dana 23. I 1944.
Br. časova

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Raspored snaga: ostao je uglavnom bez promene, s tim, što se jedan bataljon Belokranjskog odreda premestio na sektor Križevska Vas, sa zadatkom rušenja komunikacija, mobilizacije i hvatanja skrivača. U smislu vašeg naređenja, koje ste nam poslali putem radija, izdali smo naredbu štabu XV divizije da prebaci svoju XV brigadu i Dolenjski odred na sektor Predole — Zdenska Vas, sa zadatkom uništenja žel. pruge na tom sektoru.

Na sektor Belokranjskog odreda prešao je III bat. I. karlovačkog partizanskog odreda, koji se nalazi u Hrašću. Prema izveštaju štaba Belokranjskog odreda VIII hrv. divizija nalazi se na sektoru Stari Trg — Sablaki — Prodanović. Isto tako se negde preko Kupe nalazi II brigada VIII hrv. divizije. - j

Kretanje neprijatelja: dana 23. o.m. kretala je veća kolona neprijateljske pešadije, uz pratnju dva tenka iz Kočevja u pravcu Ribnice i sukobila se sa jedinicama XV UB.² Naši su borci uništili dva automobila, a jednoga sa više sedišta zapalili. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. II bataljon te brigade iz zasede je napao na neprijatelja i naterao Nemce i domobrane u panično bekstvo u Predole.

Bataljoni XV U.B. ponovo su rušili cestu Pijava Gorica — Rašica — Turjak — Grosuplje.

Jedinice V U.B. na položajima iznad Velikih Poljana sudarile su se sa neprijateljskom kolonom, koja se kretala po

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 21/11.

* Podatak nije tačan. Na tom sektoru vodila je borbe Peta slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar«, dok su jedinice Petnaeste SNO brigade tog dana vodile borbe na odseku Turjak — Rašica — Predole. Vidi dok. br. 141 i 148.

brdu iznad Velikih Poljana. Snage III bataljona su bile angažovane u borbi s neprijateljem koji je kamionima, tenkom i sa dve autoblinde i topom stigao u pomoć iz Ribnice. Tom prilikom naši su borci zapalili 2 kamiona a 8 kamiona oštetili. Neprijatelj je imao 21 ranjenog.

Dolenjski odred je rasterao radnike koji su pod zaštitom neprijatelja opravljali prugu na sektoru Grosuplje — Predole. Tom prilikom su ubijena 4 radnika (civila) i 2 domobrana u nemačkoj uniformi. Kad se uskoro posle toga na pruži pojavio neprijatelj jačine 300 naoružanih ljudi i 200 radnika, četa Dolenjskog odreda približila se na udaljenje od 80 m i otvorila vatru, posle čega je neprijatelj ponovo pobjegao. Istovremeno su te jedinice Dol. odreda porušile žel. most u Predolama.³

U smislu vašeg naređenja, koje smo danas primili putem radio-depeše, odmah smo izdali naredbu XV diviziji da svoju XV brigadu angažuje za rušenje žel. pruge Predole — Zdenska Vas i Dol. odreda da onemogući opravku pruge, što je taj odred već i do sada sa uspehom izvršavao.

Na ostalim sektorima, to jest na sektoru XVIII divizije i na sektoru južno od Krke, nema nikakvih bitnih promena.

Mobilizacija: Pitanju mobilizacije poklonio je naš štab najveću brigu. Do sada smo pomoću odreda mobilisali ukupno cca 500 ljudi i njima delimično pojačali XV a delimično i XVIII diviziju. Momentano nalazi se u Istri mobilisanih 200 ljudi, po koje je otišao bat. XVIII divizije. Kako nam javlja politkomesar Istarskog odreda moguće je u Istri i Brkinima mobilisati još 1.000 ljudi. Mi ćemo u tu svrhu tamo poslati našeg oficira za mobilizaciju, nekoliko politkomesara i oficira za vojnu obuku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁴

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

NAREĐENJE ŠTABA DEVETOG KORPUSA OD 23. JANU-
ARA 1944. O UKIDANJU IDRIJSKOG PODRUČJA I FORMI-
RANJU DOLOMITSKOG I IDRIJSKO-TOLMINSKOG OD-
REDA¹

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 23. jan. 1944.
Op. 145.

G. Oper.

ŠTABU GLAVNOM ŠTABU NOV I POS.-'

S obzirom na nastale prilike pojavila se potreba da se
ukine komanda Idrijskog područja² sa podređenim jedinicama,
zbog čega

n a r e đ u j e m o :

- 1.) Odmah po prijemu naredbe ukida se komanda Idrijskog područja sa svim podređenim komandama i ustanovama.
- 2.) Od ljudstva dosadašnje komande Idrijskog područja formiraju se Dolomitski i Idrijsko-tolminski odred.

A) DOLOMITSKI ODRED

formiraće se iz ljudstva komandi mesta Crni Vrh i Vojsko i to na taj način, da komanda mesta Crni Vrh formira jedan bataljon a komanda mesta Vojsko drugi bataljon odreda. Odred će formirati dosadašnji komandant Idrijskog područja drug Pajntar Fr. - Močnik. Drug Močnik će pored toga da predloži rukovodioce za štab odreda i za štabove bataljona, a sam će da odredi niže rukovodioce po četama. Sve rukovodioce predložite, odn. odredite iz ljudstva navedenih komandi mesta. Za sada u bataljonima formirajte **DO** dve čete. *Operativno područje Dolomitskog*

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 22<I. Tekst je podvučen crvenom olovkom.

² Glavnom štabu NOV i PO Slovenije naređenje je poslato kao informacija. 26. januara 1944. to naređenje u skraćenom obliku dostavljeno je i svim neposredno podređenim jedinicama Devetog korpusa NOVJ. Original (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/11.

³ Komanda Idrijskog područja formirana je naredbom GS od 22. 10. 1943. godine. Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8. dok. br. 4.

odreda biće uglavnom Dolomiti, pored toga okolina Crnog Vrha, Hrušica, Vojsko i prostorija između Gorenje Trebuše i Idrije. Glavnina odreda nalaziće se oko Crnog Vrha, gde će momentano biti štab odreda, a jedna četa, od oko 30 ljudi, neka ima sedište u Vojskom.

Operativni zadaci odreda su: akcije protiv belogardističkih uporišta na određenom sektoru, a pored toga i protiv manjih razbojničkih kolona, kako nemačkih tako i belogardističkih, koje bi se kretale na tom sektoru. Četa u Vojskom ima zadatak da taj sektor štiti od manjih neprijateljskih kolona i da napada manja neprijateljska pljačkaška odeljenja. Pored toga odred ima zadatak da na celoj određenoj teritoriji vrši diverzantske sabotažne akcije, ruši objekte na komunikacijama i napada neprijateljska vozila. Odred mora takođe vršiti najintenzivniju mobilizaciju na određenom sektoru i u srezu Pivka, kako bi što pre ojačao svoje bataljone, da bi mogao u svakom bataljonu formirati po četiri čete, svaka najmanje od po 50 ljudi.

B) IDRIJSKO-TOLMINSKI ODRED

formiraće se od komandi mesta Sela i Cepovan. Komanda mesta Sela formiraće od svojih ljudi jednu četvu, komanda mesta Cepovan formira od svojih ljudi 2 (dve) čete. Odred će formirati dosadašnji komandant Idrijskog područja drug Dragar Anton-Nedeljko, koji mora pored ovog predložiti rukovodioce za štab odreda, a sam odrediti četne rukovodioce. Sve rukovodioce treba predložiti, odn. odrediti, iz ljudstva komandi mesta Sela i Cepovan. Operativno područje odreda je *Banjska visoravan, sektor Predmeja — Dolenja Trebuša — Cepovan i Tolminsko*, a pored toga prostorija *oko Trnovog, tj. Trnovski gozd i severni deo Vipave* (na toj liniji morate uspostaviti vezu sa Južnoprимorskim odredom, a na Soči, sa Briško-beneškim odredom). Glavnina odreda sa štabom neka se nalazi u *Lokovecu*. Jedna četa na mestu sadašnje komande mesta Sela, jedan vod (20 ljudi) u Predmeji i jedan vod (20 ljudi) u *Dolenjoj Trebuši*. Te vodove treba što češće menjati i kontrolisati njihov rad.

Operativni zadaci glavnine odreda su napadi na manje neprijateljske kolone na Banjškoj visoravi, Trnovskom gozdu, a takođe i na manje kolone koje bi iz Gorice upadale u Cepovansku kotlinu. Četa, koja će se nalaziti u Selima, ima operativno područje u Tolminskom i zapadni deo Šentviške visoravni (zaključno do linije Pečine — Ponikve — Kneža). Na tom sektoru mora da napada sve manje nepri-

rateljske kolone, koje bi se kretale iz doline Idrije, Bače, Soče. te sprečiti njihovo pljačkanje.

Vod u Dolenjoj Trebuši ima operativno područje na ostalom delu Šentviške visoravni, te dolinu Idrije u pravcu Sv. Lucije, a sa druge strane u pravcu *Zelina*. Na tom sektoru mora da spreči kretanje i pljačku manjih kolona, te služi kao osmatračnica u dolini Idrije u pravcu Sv. Lucije i Idrije.

Vod na Predmeji ima operativno područje na ulazu iz Vipavske doline u Trnovski gozd (iz pravca Ajdovščina — Col). Također mora da spreči ispad neprijatelja iz Vipave i da služi kao važna osmatračnica svih pokreta na tom sektoru. Sve jedinice odreda moraju neprekidno da vrše sabotažne diverzantske akcije na neprijateljske komunikacije i napadati neprijateljska vozila. Također moraju na određenim operativnim sektorima vršiti najintenzivniju mobilizaciju, kako bi odred za najkraće vreme formirao četiri čete, svaku od po najmanje 60 ljudi.

Istovremeno sa tim zadacima Idrijsko-tolminski odred će vršiti sve glavne zadatke, koje je do sada obavljala komanda mesta Cepovan, ali treba paziti da glavni zadaci ostanu zadaci odreda.

- 3.) Ljudstvo komande područja, koje nije pripadalo komandama mesta treba srazmerno rasporediti na oba odreda.
- 4.) Ljudstvo radničkog bataljona treba da se uputi u njihove ranije jedinice, a sa njima pošaljite karakteristike za svakog pojedinca. Komandanta bataljona druga Bavdeka⁴ i politkomesara upotrebite prema vašim potrebama za rukovodioce u četama.
- 5.) Druga Cerar Matiju-Matica odmah uputite, preko komande mesta Cerkno, u štab korpusa.

Posle završenog formiranja i razmeštaja odreda i njihovih jedinica morate dostaviti detaljne izveštaje sa brojnim stanjem ljudstva, oružja i municije, a istovremeno i spisak predloga za rukovodioce. Drug Močnik i Nedeljko mogu sporazumno da odrede rukovodioce, te ih u slučaju ako je to potrebno, odrede iz različitih jedinica, bez obzira iz koje komande mesta su formirani u odred.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, kapetan:
Milutin J. Dapčević

Komandant, poručnik: _
Lado Ambrožič-Novljan

BR 134

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OI) 23.
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O AKCIJAMA MINERSKE CETE NA PRUZI LJUBLJANA —
ZIDANI MOST¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 308

Na položaju, 23. I 1944.

Ratni izveštaj
minerske čete.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE!

Dana 17. I 1944. uveče izbačen je iz koloseka voz na pruzi Sava — Litija. Lokomotiva oštećena. Pukao je parni kotao. Mašinovođa mrtav. Sve četiri šine uništene za jednu noć.

Dana 17. I 1944. minirana je pruga Zidani Most — Trbovlje. Dve lokomotive jako oštećene. Saobraćaj stao jedan dan i jednu noć.

Dana 21. I 1944. opet izbačen iz koloseka voz na pruzi Sava — Litija i drugi voz na pruzi Litija — Kresnice. Pruga oštećena celu noć i ceo dan do 12 časova.²

Materijalne štete nije bilo u većoj meri, jer neprijatelj svoje transporte dobro obezbeđuje prethodnim vagonima peska.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribičič¹

Komandant:
odsutan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

² Vidi dok. br. 231.

* Mitja Ribičič

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 23. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA KOD NOVOG MESTA, VELIKIH LAŠČA I PIJAVE
GORICE¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 23. I 1944. u 12.45 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 20. I 1944.

XII SNOUB

Na sektoru I bataljona nema nikakvih promena. Zasede su se nalazile na Dobju, na stanici u Mirnoj Peči i na položaju Vel. Kal. II bat.: 2. i 3. četa tog bataljona nisu imale borbi. Prilikom prodiranja neprijatelja kod Dvora i Suhora,² 1. četa ga je dočekala mitraljeskom vatrom i isti se povukao. III bataljon: nema nikakvih promena. U svim bataljonima održana je vojna nastava. II bat. je u selu Cerovec održao miting za civilno stanovništvo. Iz III bat. dezertirala su tri druga. Za vreme borbi 19. o.m. bg su zarobili jednog druga sa lakim bacačem. Nije još konstatovano da li se drug, koji je nosio laki bacač, sam predao ili je bio zarobljen zajedno sa bacačem. Ovo se dogodilo u 2. četi I bat., koja je usled magle bila iznenađena. Prilikom povlačenja te čete jedan je drug ostavio glavu teške »Brede«. Tog druga ćemo staviti pred vojni sud. Također komandu čete koja se nije dovoljno obezbedila patrolama i koja je bila iznenađena.

Operativni izveštaj za 21. I 1944.

XV SNOU brigada.

U toku dana, na našem sektoru Turjak — Vel. Osolnik nije bilo nikakvih borbi. Neprijatelj nije vršio nikakav pokret van uporišta Rašica i Vel. Lašče prema Ljubljani ili u obrnutom pravcu. Bataljoni su rušili i prekopavali ceste koje vode preko Turjaka. Mobilisali smo dva nova. III bat. nam je naknadno javio da je u toku jučerašnje noći uništeno 2 neprijateljska kamiona zajedno sa vojskom. Broj mrtvih i ranjenih u toku borbe još nije konstatovan.

IV brigada M.G.

Na sektoru I bat. neprijatelj je prodirao prema položajima bat. i to u dve kolone: iz pravca Orehovica i iz pravca prekopa (prema Kočariji).³ Kod M. Bana su se obe kolone sjedinile i tom prilikom se četa našeg bat. našla u zamci, iz koje se pomoću manevra izvukla. Kad su obe neprijateljske kolone primetile nameru bat. da ih napadne, povukle su se u pravcu Pleterja. Druge neprijateljske kolone prodirale su u pravcu iznad Prekope, uz cestu koja vodi u Šentjernej, u pravcu Dolnje Vrhpolje i iz pravca Šentjernej — Orehovica. Trenutno se neprijatelj nalazi u Šentjerneju, u Brezovici, u Šmarju, u D. Vrhpolju, Jelši i Staroj Vasi. Jačina neprijatelja u Kostanjevici je 1500 Nemaca i 300 domob. Jačina kolona, koje su prodirale, iznosila je 100—200 neprijateljskih vojnika, skoro samih Nemaca. Pomoću civilnog stanovništva opravljaju cestu Novo Mesto — Kostanjevica. II bat. je u toku celog jučerašnjeg dana vodio teške borbe s neprijateljem koji je pokušao da prodre prema njegovim položajima. U 8 časova ujutro je 200 neprijateljskih vojnika prodiralo prema položajima kod Cikave. Bat. se povukao do Crmošnjica i odatle proterao neprijatelja natrag u Novo Mesto. Na njegovom sektoru neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena, dok je bat. ostao bez gubitaka. Od 8—16 časova vodio je III bat. borbe s neprijateljem koji je prodirao u pravcu Vel. Rog — Vel. Skrjanče. Bat. je neprijatelja proterao natrag u Novo Mesto. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i veći broj ranjenih. Bat. nije imao gubitaka. Naročito su se istakli puškomitraljesci Erjavec Rudi i Cvelbar Jože, te drug Grivec, vodnik, mitraljezac teškog mitraljeza. IV bat., na odseku Tolsti Vrh, nije vodio borbe. U toku borbi II i III bat. baterija je gadala neprijateljske položaje.

I bat. I. C.

Prema njegovim položajima je neprijatelj prodirao u tri kolone, i to iz pravca Broda u pravcu čuvarnice i u pravcu Mrvara. Zbog jakog neprijateljskog pritiska bataljon se povukao na položaj kod Marofa i M. Skrjanča, koji je neprijatelj duže vreme uzalud napadao. U poslepodnevnim časovima neprijatelj se, zbog gubitaka koje je pretrpeo, povukao natrag u Novo Mesto. Neprijateljski gubici nisu poznati. Bat. bez gubitaka.

Veće pokrete je neprijatelj vršio samo u Šentjernejskoj dolini.

XII brigada.

U toku noći I bat. nije imao nikakvih promena. II bataljon. Jedna četa ovog bat. imala je juče posle podne ponovan

sukob sa neprijateljem, koji se morao usled naše odbrane brzo povući. Ista četa se prema naređenju štaba brigade vratila u sastav bataljona. Patrole su saznale da je neprijatelj prilikom sukoba u toku jučerašnjeg dana imao 1 mrtvog i 6 ranjenih. III bat. Taj bataljon javlja da je u toku jučerašnjeg poslepodneva došlo na Daljni Vrh 50 bg, posle čega su preko Dobrave i Kamnja krenuli natrag u Novo Mesto. Vodila se patrolna borba i bg su bili naterani u bekstvo. U toku noći i dana pobešlo je 9 drugova. Zbog ponovnog dezertiranja partizan Fišter Jožef, rodом iz Karteljeva, osuđen je na smrt i streljan pred strojem.

Dolenjski odred.

Zaseda II bat., na položajima Smrjene, 20. I u 14.30 časova napala je neprijateljsku kolonu od 23 kamiona, 8 tenkova, 2 blinde i uništila 1 kamion, koji je posle borbe ostao na cesti i tamo potpuno izgoreo. Pored izgorelog kamiona nađena je 1 it. puška i 7 nem. bombi. Neprijateljske gubitke nismo mogli konstatovati, jer je vojska pucala iz automobila i brzo vozila dalje, tako da se kolona zaustavila tek u Pijavoj Gorici. Odatle smo primili izveštaj da svi kamioni nisu bili puni. Istog dana, u 20 časova, četa II bat. je ponovo demontirala i zapalila most na cesti Senturje — Grosuplje, koji je neprijatelj u toku dana opravio. Od poslednjeg demonstrativnog napada na Grosuplje nedostaje nam drug Končar Ivan iz Janča. Njegove podatke dali smo patroli 4 operativne zone zbog kontrole.

Stab artiljerije XV divizije.

I divizion vršio je rušenje cesta Mlake — Ambrus. Održani su vojni i politički časovi.

II divizion izveo je vojne vežbe i to za artiljerce iz topovske nastave, a za zaštitnu četу iz borbene obuke. Na Maverlen je poslata patrola po 60 kompletnih tempiranih granata.

V SNOUB I. C.

U noći 21/22 o. m. rušila se cesta Vel. Lašče — Ribnica. U toku dana nije primećeno neprijateljsko kretanje.

III bataljon javlja da je 22. o. m. u 16.00 časova stigla u Ribnicu kolona iz Kočevja, sastavljena od 13 kamiona, 2 tenka i 2 autoblinde. Zaustavila se u Ribnici. U 18 časova je kolona od oko 30 vozila kretala iz Vel. Lašča prema Ribnici. Kad su stigli do zaseda i prokopa II bat., ovaj ih je napao. Neprijatelj je i pored vatre, u stalnoj borbi sa našim zasedama, polako napredovao. II bat. vodio je s neprijateljem borbu do 0.30 časova, a posle je na njega udarila zaseda III bat. Neprijatelj je cestom kretao samo sa motorizacijom i delom svojih snaga koje su opravljale cestu, a ostale snage kretale su levom stranom ceste Vel. Lašče — Ribnica i odatle štitile pokret kolone. O toku

borbe još nismo primili izveštaj od III bat. Neprijateljski gubici nam nisu poznati ali mora da su prilični. Detaljniji izveštaj poslaćemo naknadno.⁴

Operativni izveštaj za 22. o. m. 1944.

XII SNOUB.

Kod I bat. je u toku noći stanje ostalo bez promene. Patrola koja je bila poslata prema D. Vrh i Kamencama, javila je da su danas oko 8 časova došli na Dobravu i Daljni Vrh bg zajedno sa Nemcima. Dalje ne prodiru. Sa pojačanjem koje je stiglo gađali smo ih iz minobacača. Stanje u Mirnoj Peči je bez promene. Dve čete II bataljona, koje su se vratile iz Mirne Peči i Malenske Vasi, gde su vršile rekviziciju, javile su da je ista izvršena u redu i bez incidenata. U 15 časova te dve čete krenule su u pomoć III bat., u pravcu Jagodnika, ali do sukoba nije došlo. III bataljon vodio je borbu s Nemcima koji su prodirali preko Starog Grada na Novu Goru i Tršku Goru. Naše zasede su se povukle na liniju Hmeljnik — Jagodnik.

III bataljonu izdali smo naređenje da napadne neprijatelja na Novoj Gori. O toku borbe ćemo javiti.⁵

Dolenjski odred.

Patrola I bat. sukobila se sa nemačkom graničnom patrolom koja je došla na našu teritoriju i proterala je preko granice. II bat. je u toku pokreta na novi položaj na sektoru Nova Vas, kod stanice Predole, porušio 100 m želez, pruge.

U XVIII diviziju poslali smo 40 novomobilisanih, koje smo primili od 4. oper. zone.

Ostale vojne operativne izveštaje za 22. o. m. dostavićemo vam čim ih primimo.⁶

Na sektoru V SNOUB I. C. vodi se borba i u toku današnjeg dana. O rezultatu ćemo odmah izvestiti čim primimo izveštaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Komandant — major:
Ciril⁷

⁴ Vidi dok. br. 140.

⁵ Vidi dok. br. 148.

⁶ Vidi dok. br. 140.

⁷ Franc Hočevar

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE NOV JU.
GOSLAVIJE OD 23. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU
NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA¹ 1

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ

Dana 23. 1. 1944.

Položaj

Dnevni izveštaj.

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

VIII brigada nalazi se na sektoru Polom — Vrbovec sa zadatkom da demonstrativno napada Kočevje, ruši cestu Kočevje — Ribn'ca i na toj cesti postavlja zasede. Zbog prodora iz pravca Ljubljane i zbog toga što je iz pravca Kočevja stigao jedan 35-tonski tenk, jedinice te brigade nisu mogle postaviti uspešne zasede, već su vodile borbu s neprijateljem oko sela Blato, posle čega se neprijatelj povukao.² Tom prilikom bio je ranjen komandant 1. bataljona drug poručnik Vaso Pilipović. Ranjen je bio tenkovskom granatom. Zbog pokreta i borbi izostao je vojni i politički rad.

IX brigada nalazi se na položaju prema Ogulinu i Karlovcu. Bilo je nužno da se premosti jedan bataljon na Luzijanu¹ u pravcu Bosiljeva i to zbog toga što se 2. brigada VIII divizije povukla preko Kupe na se'itor Vinica — Dalnie Niive — Šoeharje. Također je bilo potrebno promeniti položaje u pravcu Ogulina, jer je naša IX brigada ostala na položajima potpuno sama i morala je preduzeti sve naistrožije mere bezbednosti. I pored vrlo neugodnog položaja, brigadu nismo povukli, jer bi u tom slučaju neprijatelj to odmah iskoristio. Pošto su jedinice preopterećene službom, nije se mogao obavljati ni vojni ni politički rad.

X brigada nalazi se na položajima prema Zlobinu i Sušaku. Po bataljonima izvođene su vojne vežbe, egzercir, teorija o napadima na utvrđena uporišta, vežbanje i rukovanje oružjem. Politički rad je obuhvatao čitanje članaka iz novoprispele literature i diskusiju.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Liublani. F. 27/11.

² Vidi dok. br. 198.

³ Lujzlnska cesta (drum Karlovac — Sušak).

Zdravstveno stanje je zadovoljavajuće i vašljivost je skoro otklonjena. Tome su dosta doprineli nova oprema i veš, što je sve zajedno i podiglo moral naših jedinica.

U brigade su se vratili drugovi koji su se nalazili na 16-dnevnom partijskom kursu u diviziji i isti su s uspehom završili. Kursisti su po završetku priredili vanredno dobro uspeo miting, kojem su bili, uz članove štaba divizije, prisutni »snovi OK za Gorski kotar, kao i članovi komande područja i mesta Mrkopalj. Poseban izveštaj o kursu poslao je drug Mencej.⁴

Juče su nas u našem štabu posetili drug Bevc⁵ i drug major Tošo, koji su se nalazili na putu za XIII diviziju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant:
Janko Rudolf

BR. 137

**NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET PRVE DIVIZIJE NOV
JUGOSLAVIJE OD 23. JANUARA 1941. ŠTABOVIMA BRI-
GADA DA IZVRŠE POKRET I POSEDNU POLOŽAJE NA LI-
NIJI DAVČA — LESKCVICE — KOPRIVNIK¹**

STAB XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
Na položaju, dana 23. I 44.

ŠTABU VII BRIGADE

Radi izvršavanja daljih akcija naše divizije brigadama određujemo sledeće pokrete:

VII U. B. »France Prešern« zaposeda položaje oko Davče sa zadacima da svakodnevno postavlja po jednu manju zasedu na cesti od Petrovog Brda do Škofje Loke.² Ukoliko imate

⁴ Martin Mencej

⁵ Edvard Kardelj

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju
> radničkog pokreta u Ljubljani. F. 230/11.

L - O izvršenju marša i posedanju položaja u rejonu s. Davča od
I strano jedinica Sedme NOU br.gade »France Prešern« vidi Arhiv Insti-
tuta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/111.

na raspoloženju nagazne mine, na pogodnom položaju minirajte cestu kombinovano sa zasedom.

Za ishranu vaše brigade crpite teren Selške doline.

III U. B. »Ivan Gradnik« neka se premesti na nove položaje, na teren oko Leskovice, Studorja, sa zadatkom kontrolisanja terena i postavljanja zaseda na cesti Gorenja Vas — Skofja Loka i miniranja iste. Za ishranu koristite teren Poljanske doline.

XVI B. »Janko Premrl Vojko« zauzima položaj St. Oselica, Fužine, Koprivnik, sa zadatkom kontrolisanja u pravcu Idrije i Rovta, te postavljanja zaseda u okolini tih neprijateljskih uporišta.³ Za ishranu vaše brigade crpite teren u okolini Rovta i Idrije.

Za sve brigade važe sledeća uputstva:

1. Svakodnevno samoinicijativno postavljanje zaseda na određenom terenu, u cilju uništavanja neprijateljskih patrola i kamiona. Pri postavljanju zaseda neka štabovi brigada pokažu najveću samoinicijativu.

2. Štabovi brigada neka se međusobno dobro povežu, tako da u slučaju napada na jednu brigadu može susedna jedinica napadnutoj odmah da priskoči u pomoć.

3. Sve brigade neka izvrše pokret na nove položaje dana 24. I u 13 č. Štabu divizije pošaljite odmah prepis naređenja za 'pokrete i tačan izveštaj o toku poslednje akcije.

4. Stab Divizije će se do 24. I do 12 č. nalaziti kod štaba Prešernove brigade, a potom će izvršiti pokret na svoje staro mesto (Planina). Svi štabovi brigada dužni su [pobrinuti se] da se ljudstvo dobro nahrani i odmori.

Prešernova brigada neka pošalje Divizijsku bateriju u Planinu. Stab brigade neka se pobrine da baterija na svom pokretu bude dobro obezbeđena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Z. Politkomesara
Branko Karapandža

Komandant — major
Stane Potočar
Stane

ZAPOVEST ŠTABA OSAMNAESTE SLOVENAČKE NO BRI-
GADE »SOŠKE« OD 23. JANUARA 1944. PODREĐENIM JE-
DINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE
KNEZU¹

STAB XVIII SNOB SOŠKE

Položaj, dana 23. 1. 44.

SVIM BATALJONIMA!

Prema naredbi štaba divizije naša brigada ima zadatak da napadne i očisti neprijateljsko uporište Knežu i da poruši most između Kneže i Klavža.²

U navedenom uporištu nalazi se oko 100 neprijateljskih vojnika i 3 oficira, svi italijanske nacionalnosti. Naoružani su [sa]: 4 ^ teška bacača, 20 mitraljeza, a oko svog uporišta imaju otvorene bunkere.

Desno od nas nema nikoga.

Levo od nas nalazi se 17. brigada, koja napada uporište Klavže i obezbeđuje komunikacije prema Sv. Luciji i Tolminu.³

U vezi s navedenim

n a r e đ u j e m o :

1.) 2. *bataljon* ima zadatak da sa svojim ljudstvom pođe preko , pruge i ceste i da napadne severoistočno od uporišta, a automatsko oružje rasporedi onako kako je odredio komandant brigade na položaju.

Posle prekida vatre teškog oružja bataljon vrši juriš na upo- j rište pravcima koje je odredio komandant brigade. Likvidirati mora bunker kod tunela i produžiti napad na kasarne,

b) Drugi pravac je: likvidirati bunker istočno od mosta. U tor- nju mora da drži mitraljeze toliko vremena dok ne stigne kolona ispod mosta i izvrši pritisak sa severne strane kasarne, gde se sastaje sa kolonom 3. bataljona.

2.) 3. *bataljon* ima zadatak da likvidira bunker na mostu i . postavi automatsko oružje onako kako mu je bilo naređeno. Posle prekida vatre teškog bacača izvrši pritisak sa severoza-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radni-
čkog pokreta u Ljubljani. F. 286/III.

* O izvršenju i rezultatima napada na italijansko uporište Knežu
i rušenju mosta od strane jedinica Osamnaeste brigade vidi dok. br. 151.

» Vidi dok. br. 125.

padne strane kasarne i postavi automatsko oružje kako bi moglo bez prekida da tuče železnički tunel. Također postavlja manje obezbeđenje na pruzi prema Klavžama.

3.) *1. bataljon* ima zadatak da poruši cestu i prugu koje vode od Grahova prema Kneži, da postavi zasede na cesti i pruzi, kao i na putu koji vodi iz Grahova na Ravne, kota 499.

1. bataljon određuje jedan vod u rezervu kod štaba brigade, i 10 novih, nenaoružanih boraca.

4.) *Prateća četa* ove brigade postavlja teške bacače na koti 439 (preko dana maskira bacače) ispred neprijateljskih teških bacača. Bacači moraju biti u telefonskoj vezi sa izvidnicom koja će odrediti cilj za bacače, čiji je zadatak da minama unište celo uporište, kao i bunker koji se nalazi iznad tunela, te da stalno biju ulaz u tunel.

5.) *Drug Tine* ima zadatak da sa minerskim vodom sruši železnički most između Klavža i Kneže, a također da prokontroliše sva bacačka odeljenja i minobacače, te da o tome podnese izveštaj štabu brigade.

6.) *Brigadno previjalište* nalaziće se u selu Kenda. Ranjenike treba preneti do 3. bataljona, ukoliko se likvidira bunker.

7.) Stab brigade nalaziće se kod teškog oružja, kuda treba slati sve izveštaje. Ukoliko bude radio poljski telefon, sve izveštaje štabu brigade javljati telefonom.

8.) Štabovi bataljona moraju se uzajamno potpomagati.

9.) Borbeni znaci su: Tomaž — Danilo.

10.) Napad mora da počne tačno u 22 časa (u noći od 23. na 24. jan.).

11.) Pešadija vrši pritisak na znak četiri ispaljene rakete, za koje će se štabovima bataljona javiti usmeno kakve će boje biti.

12.) Ako akcija uspe, sav materijal treba da se evakuiše u selo Kenda, gde će se saopštiti dalji transport.

13.) Ako akcija ne uspe, štab brigade će na samom položaju dati dalja uputstva.

14.) Sve ostalo će štab brigade odrediti na položaju. Ljudstvo upoznati sa nagaznim minama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Cernugelj Franc
odsutan

Komandant:
kapetan Gliša Raco
Gliša Raco

IZVEŠTAJ ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG ODREDA OD 23. JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET DRUGE NO DIVIZIJE O AKTIVNOSTI ODREDA¹

**STAB BRISKO-BEN. ODREDA
IX KORPUŠA**

Položaj, 23. I 1944.

ŠTABU XXXII DIVIZIJE NOV i POS

Propagandni odsek

Ratni izveštaj!

16. I 44. patrola od 2 druga iz II bat. Br. Ben. odreda susrela se sa fašističkom patrolom od 20 ljudi na cesti Nimis — Cerneja.² Fašisti su odmah otvorili vatru na našu patrolu. Pošto je našim otkazalo oružje, povukli su se ali su ih napali kad su se vraćali natrag na svoj polazni položaj. Fašisti su odmah pobjegli; imali su 2 ranjena a 3 bicikla ostala su na cesti.

22. januara 44. patrola štaba Odreda susrela se u Vi-polžama sa 3 Nemca na biciklima. Kada su Nemci ugledali našu patrolu, odmah su se okrenuli i pobjegli prema [selu] Moši. Naši su na Nemce odmah otvorili vatru iz mitraljeza ali bez uspeha jer su Nemci već bili odmakli.

Prema tačnim vestima koje smo primili u akciji u Ločniku 12. I 44. bilo je 6 neprijatelja mrtvih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Gačnik Jože s. r.
Jože

Ratni dopisnik Odreda:
Deisinger Janez s. r.
Deisinger Janez

Instituta za istoriju

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 24. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBA-
MA KOD NOVOG MESTA, TURJAKA I ZLEBIČA¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 24. I 1944. u 12.20 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj: za 23. o.m. 1944.

IV SNOUB M. G.

U noći od 21. na 22. o. m. I bat. je izvršio napad na uporište Šentjernej i nakon kraće borbe, uz energično gađanje uporišta minama, proterao neprijatelja iz Šentjerneja u Kostanjevicu. Neprijatelj je pretrpeo 3 mrtva i više ranjenih, a ostao je razbijen i 1 njegov kamion.

U toku jučerašnjeg dana neprijatelj nije nigde pokušao da nadire protiv položaja bat.

II bat., sektor Barončevo brdo — Hrušica. Neprijateljska kolona, koja prodire protiv sektora tog bat., ima polazne položaje na M. Slatniku, V. Slatniku — Potovom Vrh i Brusnicama. Poslata je jedna četa da napadne neprijatelja u V. Slatniku.

III bat. vodio je borbe s neprijateljem, koji je uz podršku 3 tenka sa 50 ljudi prodirao u pravcu M. Škrjanče. Bat. je sa jednom četom manevrisao po terenu i neprijatelju naneo gubitke od 2 mrtva i više ranjenih. Bat. nije imao gubitaka. Neprijatelj se vratio natrag u Smihel.

IV bat. je u toku dana, na položajima oko Hrušice, vodio borbu s neprijateljem, koji je u jačini cca 100 ljudi pokušao napad na njegove položaje. Pod teškom mitraljeskom i minobacačkom vatrom neprijatelj se morao povući. Patrole su konstatovale da je neprijatelj zaposeo položaje po grebenima od V. Slatnika do Brusnica i iznad Brusnica prema Tolstom Vrh. Posle toga je bat. izvršio napad na neprijatelja i prinudio ga da se povuče u Ratež i Brusnice. Baterija je aktivno sadejstvovala u borbi i gađala neprijatelja pri pokušaju prodiranja iz N. Mesta.

I bataljon I. C. vodio je teške borbe s neprijateljem, koji je prodirao uz pomoć 3 tenka. Jačina pešadije nije poznata.

posle 1 časovne borbe bat. se povukao na položaje iznad Marofa i M. Skrjanča. Za vreme borbe neprijatelj je položaje bat. gađao topom iz Češče Vasi te bacio nekoliko granata i na selo y,h. Tenkovima je neprijatelj prodro do Boričevog i posle toga se vratio u Smihel. Neprijatelj je pretrpeo gubitke, dok ih bat. nije imao.

Sem neprijateljske kolone koja prodire po terenu IV bat. (bolje rečeno manevriše) nisu primećeni drugi pokreti neprijatelja. Mobilizacija nije izvođena.

Artiljerija XV divizije.

I divizion na sektoru Zvirče. I baterija tog divizona je ponovo promenila vatrene položaje haubice koja se nalazi na sektoru Črni Potok. U divizionu su održani vojni i politički časovi. Izveden je miting za vojsku i civile.

II divizion na sektoru Uršna Sela. Jedan vod zaštitne iete, sa 2 puškomitraljeza i stalna patrola od 10 drugova, koja održava telef. vezu sa ostatkom divizona, nalaze se u Birčnoj Vasi. U divizionu su održane vojne vežbe. U toku borbi na j sektoru IV brigade zaštitni vod držao je zasedu sa bat. iste ' brigade.

XV brigada.

I bat. na sektoru Sv. Ahac, II bat. na sektoru M. Lipljene, [III bat. sektor Vrbičje i IV bat. sektor Rožnik. Veza sa štabom [brigade u M. Lipljenima. Jedinice I i II bat. sukobile su se sa neprijateljskom mot. kolonom, koja je dolazila iz pravca Ljubljane prema Rašici. Sukob je bio kratak zbog povlačenja I bat. koji je uništio samo 1 neprijateljski kamion pun *neprijateljskih vojnika*. Zbog nedostatka ulja za mitraljeze zaseda II bat. nije uspela da zaustavi neprijateljske automobile i isti su stigli do Rašice. Kod I bat. je zasedu kontrolisao i njom rukovodio zam. komandanta brigade. Prilikom promene položaja jedinice IV bat. kod Predola napale su jaču neprijateljsku patrolu, jurišem je proterale sa položaja i gonile je prema Grosuplju. *Neprijatelj je trpeo dosta gubitaka*, ali tačan broj ipak nam nije poznat. Mobilisali nismo, mitinga nije bilo a zbog akcija otpao je vojni i politički rad.

V SNOUB I. C.

Dopunski izveštaj za 22. o. m.² U 21 čas istog dana neprijatelj je sa mot. kolonom prodirao iz Lašča prema Kočevju. Jedna četa držala je greben južno od ostataka zidina Ortnškog ; zamka i u noći otvorila jaku vatru na neprijateljsku kolonu

iz 4 automatska oružja i pušaka. U toj prvoj zasedi nalazio ^ i zam. komandanta bat. drug Jesen.³ Borba je vođena 1 ^ Pošto II bat. na ostacima Ortneškog zamka nije dobro održavao vezu sa tom četom, neprijatelj je uspeo da se probije između II bat. i te čete. Četa se zbog toga povukla bliže glavnim snagama III bat., južno od Ortneka, gde je posle toga sve vreme držala položaj. Ostale snage III bat. držale su položaje Slatnik — Zlebič i severno od Zlebiča. U toku noći bile su napadane grupe neprijatelja koji je gađao prepreke, odn. opravljao cestu. Tanketa, koja je patrolirala cestom, nije dozvoljavala našim borcima da se približe koloni. Ujutro je neprijatelj uspeo da stigne do porušenog mosta kod Zlebiča. 23. o. m. oko 7 časova neprijateljska pešadija je pokušala da opravi most, ali je III bat. udario po njoj i ista pešadija je u panici pobjegla prema šumi. Istovremeno s tim napadom izveden je i napad na mot. kolonu. Neprijateljska pešadija (100—150) sa kamiona je pobjegla iza prvih kuća uz cestu, odakle je pružala snažan otpor, naročito zbog toga što se između naših položaja i kamiona nalazila čistina. Protivtenkovski top imao je nekoliko punih pogodaka, tako da je 1 kamion izgoreo, a 1 se srušio. Pošto se sa ove strane nije bilo moguće približiti kamionima, u 10 časova poslali smo jednu čet, a drugu oko 13 časova, na istočnu stranu ceste, da napadnu neprijateljsku kolonu sa druge strane. Ipak je pogodna prilika za uništenje cele kolone toga dana bila već pre podne propuštena, jer su te dve čete stigle suviše kasno. Neprijatelj je iz pravca Ribnice dovukao pomoć od 7 vozila, među njima i 1 teški tenk, te pojačao svoju bacačku i topovsku vatru (pomoć je sa sobom dovukla i 1 top). Ipak se četa II bat. kad je prešla cestu, približila kamionima na 80 m, otvorila vatru i ostatak neprijatelja iz svih kamiona proterala u šumu. Dok je neprijatelj bežao u šumu, III bat. ga je sa tri laka i teška mitraljeza napao te sa sigurnošću ubio 8 *neprijatelje*. Oko 16 časova na položaj je ponovo poslat protivtenkovski top. koji je ponovo uništio 2 kamiona (sanduci i paketi su leteli po vazduhu). U vreme javljanja, to jest 23. o. m. u 18.30 časova, borba još traje. *U toku dana neprijatelj je sigurno imao preko 20 mrtvih, koje smo videli na čistini pored automobila.* Tu nisu ubrojani mrtvi koji su poginuli u šumi sa obe strane ceste i u toku noći od 22—23. o. m. Najmanje toliko koliko i mrtvih ima i ranjenih. Naši gubici: 3 *ranjena i 1 nestao.* U toku noći će cela brigada napasti kolonu koja je još ostala na cesti.

Juče, 23. o. m., otišli su u IV brigadu, na završetak partijskog kursa naše divizije, drugovi zam. komandanta Div. drug

I kaP^{etan} P^{iac}^o⁴ i zam. komesara drug Leko.⁵ Drug politkomesar Jože" je također otišao u inspekciju tog kursa i tamo održao [predavanje. Komandant Divizije drug major Ciril⁷ otišao je danas, 24. o. m., u XV brigadu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

politkomesar:
' si. odsutan

Za komandanta
Nač. štaba XV divizije
por. **Savo Konvalinka**

BR. 141

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 24. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBA-MA ČETVRTE SLOVENACKE BRIGADE »MATIJA GUBEC« KOD NOVOG MESTA¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I PO
, JUGOSLAVIJE
Položaj 24. I 1944.
u 13.30 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

P o l o ž a j

Operativni izveštaj za 24. I 1944.

IV SNOUB »Matija Gubec«.

I bataljon, na sektoru Kostanjevice, nije imao nikakvih [borbi. Srušio je mostove kod Prekope (koje je neprijatelj ranije ostavio) i cestu Prekopa — Kostanjevica (istu je nanovo linirao). Srušio je most u Šentjerneju. II i IV bataljon imafi j su teže borbe s neprijateljem. U toku prepodneva neprijatelj je okušao da se približi položajima kod Crmošnjica, ali ga je

⁴ Radomir Božović

⁵ Aleksandar Marjanović

⁶ Jože Borštnar

⁷ Franc Hočevar

zaseda naterala u panično bekstvo. III bataljon je u toku ceW dana vodio borbe s neprijateljem koji je u tri kolone prodirao prema njihovim položajima. Jačina svake kolone oko 100—15q ljudi. Kolone su nadirale prema Sv. Roku i Regerčoj Vasi. Borba se vodila 9 časova. Neprijatelj je imao 2 mrtva i veći broj ranjenih. Bataljon je bio bez gubitaka. IV bataljon vodio je borbe na odseku Hrušica — Slatnik. Ujutro je stigla kolona belih od Potovog Vrha i zaseda ih je naterala u bekstvo. Posle podne je neprijatelj, uz podršku tenkova, ponovio napade i stigao u V. Slatnik, gde je ostao do noći. Bataljon je hteo noću da izvrši napad na V. Slatnik ali je isti bio prazan, jer se neprijatelj povukao iz njega bez borbe. Jedna četa je demonstrativno napala Brusnice i neprijatelj je odgovorio samo sa nekoliko rafala. Na odseku IV bataljona aktivno je deistvovala baterija. Za danas je određen napad IV bataljona na Brusnice.

I bataljon »I. C.«.

Vodio je borbe zajedno sa III bat. IV SNOUB i nakon duže borbe prinudio je neprijatelja na povlačenje u Novo Mesto. Naročiti pokreti neprijatelja na sektoru IV SNOUB nisu primećeni. Jedinice IV SNOUB zbog borbi nisu mogle izvoditi mobilizaciju.

XII SNOUB.

I bataljon. Na njegovom sektoru nema nikakvih promena. Patrole su bile poslate u pravce: Debenec — Trebelno — Mokronog, Stara Gora — Mirna i Lukovek — Trebnje. Stanje na tim sektorima je bez promena. II bataljon kontroliše sektor Mirna Peč — Trebnje i nije vodio borbe. III bataljon. Na njegovom sektoru stanje je bez promene. Bataljoni su održali vojnu i političku nastavu. Četa za vezu vežbala je upotrebu optičkih sredstava veze i Morzeovu azbuku. Obaveštajni odsek iste brigade javlja da u Brunu Vas kod Mokronoga dolaze nemačke patrole od 3—5 ljudi i da su Nemci 22. o. m. iz Krmelja odvozili rudničke mašine i staro železo prema Sevnici. Vojni sud proglasio je krivim drugove Borka² i Gorazda,³ te ih osudio na smrt. Likvidacija je izvršena između 18 i 19 časova.

Stab artiljerije XV divizije NOV i POJ.

I divizion imao je od 8 do 11 časova vojnu nastavu i to stražarsku službu i borbenu obuku. Baterije su u topovskim vežbama izvodile neposredno gađanje. Jedno odeljenje I baterije je ponovo zakonspirisalo haubicu, i municiju za nju, koja se dosada nalazila na sektoru Črni Potok. Desetina sa puško-

¹ Jože Borko, ratni dopisnik Dvanaeste slovenačke NO brigade. Osuđen zbog izdajstva i saradnje sa Gestapoom.

² Cveto Klopčič, obaveštajac Dvanaeste slovenačke NO brigade. Osuđen zbog izdajstva i saradnje sa Gestapoom.

mitraljezom za zaštitu radio-stanice još se nije vratila. Mobilizovali smo 2 druga. Jučerašnji miting je dobro uspeo. Poseta **civila** bila je slaba.

II divizion, sa jednim vodom u Birčnoj Vasi, ojačava i zatvara taj deo sektora protiv neprijateljskih ispada iz Novog jješta. Na zahtev III bataljona IV SNOUB taj je divizion poslao još jedan vod svoje zaštitne čete, 23. o. m. oko pola 24 časa. kao pojačanje za noćnu akciju, ali taj vod nije došao do borbe.

Ostale podatke dali smo već u današnjem operativnom izveštaju.⁴

I SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštinar

Za komandanta, nač. štaba
poručnik
Savo Konvalinka

BR. 142

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 24. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NA-
PADU NA HRELJIN¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ

Dana 24. 1. 1944.

Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

VIII brigada nalazi se na položajima Polom — Vrbovec sa zadatkom blokade u pravcu Kočevja i postavljanja zaseda na cesti Kočevje — Ribnica. Izveštaj još nismo primili.

IX brigada nalazi se na položajima prema Ogulinu a sa bataljonom u Ljubošini. Bataljon drži zasedu južno od Lju-šine na koti 632 i 525, a također i preko ceste na Okruglici,

⁴ Vidi dok. br. 140.

kota 424. Batalion ima zadatak da sa borbenim patrolama vrši nasilno izviđanje i pritisak prema Ogulinu, te je bilo na tom sektoru više manjih sukoba patrola. 2. bataljon nalazi se u Stubici. Jednu četvu ima u G. Kamenskom, odakle šalje patrole prema Brdaricama, Busićima i dalje u pravcu Pepovo Selo — Trošmarija — Ponikve — Osojnik. Ostale snage drži u rezervi 3. bataljon nalazi se u Trnovo Poljani i drži položaj de-ino od 1. bataljona, kota 632. Na svom desnom boku je obezbeđen jednom desetinom na koti 575. Također kao 1, i taj bataljon šalje borbene patrole u pravcu neprijatelja. 4. bataljon i baterija nalaze se u Vrbovskom, gde je i štab brigade. Bataljon ima jednu desetinu sa teškim mitraljezom kao osmatračnicu na koti 635 (Kleber brdo iznad Senjskog). Od članova štaba brigade se, naizmenično, uvek jedan nalazi na položajima.

Ako je brigada htela da ostane na starim položajima, takav razmeštaj snaga IX brigade bio je nužno potreban, jer je na tim položajima potpuno osamljena i vrlo isturena. Hrvatska 2. brigada, koja je pre nekoliko dana vodila borbe oko Ponikava, nakon prilično teških borbi povukla se preko Kupe na sektor Vinica — Dalnje Njive — Speharje. Brigada se juče ujutro, kad je neprijatelj ispraznio Ponikve, Osojnik, Liplje, vratila na svoje stare položaje. Štab brigade se trenutno nalazi u Osojniku, a bataljoni su razmešteni prema Bosiljevu. Na desnom krilu IX brigade također nema nikakvih jedinica, te brigada mora dobro da pazi da ih neprijatelj ne iznenadi. Zbog jake koncentracije neprijateljskih snaga na sektoru Oqulina, te mere bezbednosti bile su nužno potrebne. IX brigada je u vezi sa 2. brigadom VIII divizije i sa njom se dogovorila o zajedničkoj akciji u slučaju nadiranja neprijatelja. U slučaju jačeg neprijateljskog pritiska, brigada ima pravac odstupanja prema Ravnoj Gori i Srpskim Moravicama. Za miniranje kamenog mosta Vrbovsko — Senjsko, na reci Dobri, koji bi se porušio u slučaju potrebe, sve je pripremljeno. U toku današnjeg dana porušiće železnički most u Vrbovskom. Zbog velike zaposlenosti jedinica politički se rad ograničio samo na čitanje radio-vesti, diskusije o značaju naše borbe i na pregled situacije. Vojna nastava održana je samo u 4. bataljonu i to obuka na topu i teškim bacačima. Vršeno je čišćenje i pregled oružja i municije.

Brojno stanje brigade iznosi na licu mesta 484 druga.

X brigada nalazi se na starim položajima prema Zlobinu i Sušaku. Jedan bataljon je u Fužinama, jedan u Mrzloj Vodici, a jedan bataljon sa topovskim odeljenjem i štabom brigade nalazi se u Vratima. U noći od 22—23. o. m. 1. i 2. bataljon, pod vodstvom komandanta brigade majora druga Rojseka, izvr-

kateri so istočasno na več krajih napadle hiše v katerih so spali Nemci. Nemci so bili popolnoma iznenadeni kar očitno niso pričakovali, da bodo napadeni v tej tako med ostalimi postojankami skriti postojanki. Vseeno pa so takoj dajali odpor med tem ko so se Rusi takoj pridružili. Nalga tovarišem in skupno so cilovito sagnali proti Nemcem. V času akcije se je predala našim edincom 29 Rusov ujeti pa so bili 3 Nemci od katerih je uspelo enemu pobegniti, eden je bil na begu ustreljen, drugega pa so živca pripeljali. Na sednje je organizator Rusov. tov. Sergej s snaki razpovedanja prišel do stražarja, ki je strafil topove katerega je ustrelil medtem ko sta se ostala dva stražarja Rusa predala. Skupno s našimi tov. so potem uničili posamezne dele pri topovih, odvleči jih ni bilo mogoče ker so bile to isti na banabice. Pri tej akciji sta bila zaplenjena 2 nemška hrustrobrana mitraljeza št. 14. Nemec pašč nekaj pištol 8 parov ševčijev ter drugi vojni material in municija. Pri tej akciji so se poleg komandanta brigade najorja tov. Rožka, solo dobro izkazal komandant 1. bataljona poročnik tov. Fedanec Dragoljub, ki pravkar je pobil več Nemcev med katerimi je bil sadni oficir, ki ga je komandant a. strali in svoje brastelke rami v noge. Poročnik tov. Fedanec je se nato ko je bil že ranjen tega Nemea do kraja pobil. Neko se je izkazal tudi brigadni ku har tov. Jože ki je v prvi vrsti sam uničil 3 Nemce, nakar se on je več Rusov pre- na med stvari ruskega ranjenega komandanta 1. bataljona ni bilo izgub. Po izvršeni akciji so se naši vrnili na svoje izhodne položaja. Na akcijo je dobila zelo močan odziv po vsem Ovrskem kotaru ker je bila zelo drzna in tudi dobro izvedena. Včas pri tem je to da so se izvršila ravna v času. Karati pale nekaj akcije in dalje s pokreta je odpadlo celodnevno politično delo in se edinec pediralo. Srečer je bil v Fuzinah miting, ki je potekal s zelo dobrim razpoloženjem po uspeli akciji. Posledično stanje brigade na liru 414 tov.

Kar je sovražnik včas nadiral v smeri proti Jasenku, o katerem potekajo vse dobivali tako proti slova poročila, da ni bilo mogoče vedno ustrezno dajenskoga stanja vse poslali en bataljon II. brigade proti Jasenku v tej smeri. Prav tako pa en bataljon I. brigade proti Jasenku. Tako do Jasenka. Pročedno smo se telefonično sporazumeli s komandantom XIII. divizije, katere je tudi poslala en bataljon tja. Od naših so namne dobili nobenih obvestil, pač pa javlja področje, da se vodi borba v smeri od Jasenka proti Dr. čnici. Vse podrobnosti bomo takoj javili čim bomo dobili to zadevna poročila.

Sret falism - svedede narodu!

Političniski:

Komandant:

[Handwritten signature]

šljili su drzak i dobro uspeo prepad na neprijateljsko uporište **Hreljin**.³ Po prethodnom dogovoru sa drugovima iz Kotarskog komiteta, koji su imali vezu sa Rusima, koji su sačinjavali deo posade u Hreljinu, jedinice te brigade 22. posle podne krenule su preko Benkovca, oko Tuhobića, pored kote 959 i 813, preko Meća, kota 756, i Obešenjaka, kota 703. 2. bataljon je sa jednom četom dao osiguranje u pravcu Meja-Gaj, a u pravcu Plasa vršio je osiguranje 1. bataljon sa jednom četom. Za vreme akcije 3. bataljon izvršio je sa jednom četom demonstrativni napad na Zlobin. U 17.30 časova jedinice su stigle na Obešenjak. Po planu bi komandant brigade i komandanti bataljona u 18 časova morali otići do samog Hreljina, gde bi se sastali sa jednim od Rusa. To je bilo nemoguće jer se u to vreme od Crikvenice prema Sušaku kretala velika neprijateljska motorizovana kolona (izveštaji kažu da je bila dugačka 14 km), koja je poslala u Hreljin patrolu od 8 tenkova. Tenkovi su se zadržali u Hreljinu do 21 čas, a po njihovom odlasku naši su počeli da nastupaju prema Hreljinu. Jačina uporišta iznosila je oko 300 vojnika. Naoružani su bili sa 4 haubice, više mitraljeza i bacačima. Nastupajuće jedinice su se podelile na 5 grupa, koje su istovremeno sa više strana napale kuće u kojima su spavali Nemci. Nemci su bili potpuno iznenađeni, jer očigledno nisu očekivali da će biti napadnuti u tom, između tolikih drugih uporišta, skrivenom uporištu. Ali ipak su odmah pružili otpor, dok su se Rusi pridružili našim drugovima i silovito udarili po Nemcima. Za vreme akcije predalo se našim jedinicama 29 Rusa. Zarobljena su bila 3 Nemca, od kojih je jednom uspelo da pobegne, jedan je bio u bekstvu ubijen, a jednog su živog doveli. Na kraju je organizator Rusa, drug Sergej, pomoću znakova raspoznavanja stigao do stražara, koji je čuvao topove, i ubio ga, dok su se ostala dva stražara Rusa predali. Zajedno sa našim drugovima posle toga su uništili izvesne delove topova, jer ih nisu mogli cdvući, pošto su to bile haubice 105 mm. U toj akciji zaplenjena su 2 nemačka brzometna mitraljeza, 34 Mauser puške, nekoliko pištolja, 8 pari cipela i drugi vojni materijal i municija. U toj akciji, pored komandanta brigade druga Rojšeka, vrlo dobro se pokazao i komandant 1. bataljona poručnik Pećanac Dragoljub. On je ubio više Nemaca, među kojima je zadnji bio oficir, koji ga je iz svog automata ranio u nogu. Pećanac je još posle toga, kad je već bio ranjen, tog Nemca do kraja dotukao. Dobro se pokazao i brigadni kuvar drug Lojze,⁴ koji je u jednoj kući sam ubio tri Nemca, posle čega mu se više Rusa predalo. Neprijatelj je imao ukupno

³ Vidi dok. br. 160.

⁴ Lojze Ferčnik

20 mrtvih i veći broj ranjenih, a na našoj strani, izuzev ranjenog komandanta 1. bataljona, nije bilo gubitaka. Po završeno! akciji naši su se vratili na svoje polazne položaje. Ta akcija dobila je vrlo jak odjek po čitavom Gorskom kotaru, jer jo bila toliko drska i dobro izvedena. Važno je kod toga to, da je izvedena baš u vreme kad su jake neprijateljske kolone prodirale iz Crikvenice prema Sušaku. Zbog celonoćne akcije i dugog pokreta otpao je sav politički rad i jedinice su se odmarale. Uveče je u Fužinama održan miting, koji je nakon uspele akcije protekao u vrlo dobrom raspoloženju.

Brojno stanje brigade iznosi na licu mesta 414 drugova.

Pošto je juče neprijatelj prodirao u pravcu Jasenka, o čijem pokretu smo dobivali toliko suprotne izveštaje da nije bilo moguće tačno konstatovati pravo stanje, poslali smo preko Gornirja u tom pravcu jedan bataljon IX brigade, a preko Mrkoplja i Tuka do Jasenka također i jedan bataljon X brigade. Prethodno smo se telefonom sporazumeli sa komandantom XIII divizije, koja je na to mesto također poslala jedan bataljon.

Od naših još nismo primili nikakva obaveštenja, ali područe javlja da se borbe vode od Jasenka prema Drežnici. Cim primimo izveštaje po toj stvari javićemo sve detalje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant:
Janko Rudolf

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 24.
JANUARA 1944. ŠTABOVIMA BRIGADA DA UPUTE PO
JEDNU DESETINU NAJBOLJIH BORACA ZA ŠTAB DEVE-
TOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položai, 24. I 44.

ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB
ŠTABU XIX SNOB

Od Korpusa primili smo naredbu u kojoj zahteva iz naše divizije nekoliko desetina za formiranje bataljona pri Štabu Korpusa. U vezi s tim

N a r e đ u j e m o :

XVII SNOB »Simon Gregorčič« mora 24. I do 16 časova da pošalje jednu kompletnu desetinu sa pripadajućim rukovodiocima i oružjem.

XVIII SNOB »Soška« jednu desetinu i

XIX SNOB »S[rečko] Kosovel« dve desetine tj. jedan vod.

Desetine neka broje tačno 10 ljudi. Neka budu iz jedne jedinice i nikako ne smeju da budu formirane pred samo slanje. Ne dolaze u obzir drugovi koji su se pokazali kao slabi partizani. Svaka desetina, odn. vod iz brigade »S. Kosovel«, mora da ima sve odgovarajuće rukovodioce, kompletno naoružanje, tj. svaka desetina jedan puškomitraljez i kompletnu opremu. Desetine neka budu sastavljene od Slovenaca.

Sa desetinama pošaljite i popratna pisma, koja neka sadrže karakteristiku svakog pojedinog borca i rukovodioca. Sve te jedinice neka se jave do gore navedenog vremena štabu divizije, gde ih čeka potporučnik NOV drug Slavko.²

Na ovoj teritoriji nalazi se još vrlo mnogo nemobilisanih ljudi.

XVIII SNOB neka iskoristi današnju noć za mobilisanje vojnih obveznika u dolini Bače, koji se češće puta nalaze u službi okupatora. Tamo pošaljite mobilizacijske patrole.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubliani. F. 273 I.

* Slavko Fratnik, komandant Zaštitnog bataljona Devetog korpusa.

XVII SNOB i jedinice XVIII SNOB neka u toku **dana-**šnje noći i sutrašnjeg dana izvrše mobilizaciju na **Sentviškoj** visoravni i oko Bukovog, gde još ima nemobilisanih **vojnih** obveznika. U svrhu mobilizacije stupite u kontakt sa **terenskim** organizacijama, OK itd., koji će vam sa podacima pomoći pri mobilizaciji.

Po naređenju štaba IX Korpusa postavljamo za opera-[^]tivnog oficira pri štabu XVII SNOB druga Bertoncelja,³ do- sadašnjeg komandanta Gorenjskog odreda.

U XVIII SNOB ili u XVII SNOB nalazi se jedan slovo- slagač, odnosno mašinski slagač. Pošaljite ga, zajedno sa tra- ženim desetinama, u štab divizije.

U toku današnjeg dana neka se ljudstvo dobro nahrani' i odmori.

Izvršite sve pretpripreme vaših jedinica kako bi bile spo- sobne za pokrete. Imajte u vidu organizaciju pratećih jedinica za teško oružje u vezi sa uputstvima koja će uslediti za najkraće vreme. Pripremite i opremite tovarnu stoku, koja vam treba za prenos teškog oružja, rezervne municije i eksploziva.

Sto pre pošaljite tražene vojne i ostale izveštaje, spiskove municije i javite nam da li su se već vratile patrole, koje su bile poslate po municiju, kao i količinu i kvalitet materijala koji su donele.

Prilažemo dopise štaba Korpusa, namenjene brigadama XXXII divizije, i materijal našeg kulturno-propagandnog odseka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:

Kogej Vasja s. r.

Vasja

V. d. komandanta, poručnik-J

Jakopič Albert s. r.

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 24.
JANUARA 1944. ŠTABOVIMA BRIGADA DA POSEDNU PO-
LOŽAJE NA LINIJI PEČINE — PONIKVE — KAL — SLEME
— KREMENKAR¹

STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 24. I 44.

ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB
ŠTABU XIX SNOB

U toku noći od 24. na 25. o. m. jedinice moraju da zauzmu sledeće položaje:²

XIX SNOB: Pečine — Ponikve i Brdo kod Kala, sa pravcem obezbeđenja: prema Sv. Luciji — Kneži i Slapu.

XVIII SNOB: Jerovica — Kal — Sleme, sa pravcima obezbeđenja Grahovo — Bukovo.³

XVII SNOB: Šentviška gora — Kremenkar, sa pravcima obezbeđenja Nemška Idrija i pravac Bukovo.

Sve brigade moraju određene položaje zaposesti do 6 časova ujutro i onda poslati izveštaje, a izviđačke patrole moraju najkasnije do 5 časova biti u blizini neprijateljskih uporišta sa zadatkom da otkriju u njegovom pokretu neprija-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 286/III.

² Po dolasku na novu prostoriju Stab Osamnaeste slovenačke brigade »Soške« izdao je odmah naređenje štabovima bataljona za posjedanje položaja u cilju zatvaranja pravca Grahovo — Bukovo. (Vidi Arhiv Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 286/III.)

³ Stab Osamnaeste brigade izdao je istog dana štabovima bataljona sledeće naređenje za pokret na novu prostoriju: »... Po naređenju divizije naša brigada mora da zauzme položaje Jerovica — Kal kod Pečina — Sleme, sa pravcima obezbeđenja Grahovo — Bukovo.

U tom cilju n a r e đ u j e m o

1.) 1. bataljon da se premesti u selo Sleme, sa pravcem obezbeđivanja Grahovo — Bukovo.

2.) 2. bataljon da se premesti u selo Kal kod Pečina, sa pravcem obezbeđivanja Grahovo — Bukovo.

3.) 3. bataljon ostaje na dosadašnjem mestu.

4.) Pokret treba da se izvrši *odmah*. Izviđačke patrole...« Stab Brigade će se nalaziti u Kalu kod Pečina.

(Napomena Redakcije: Izostavljeni tekst identičan je tekstu divizijske naredbe do kraja dokumenta. Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

telja i svim jedinicama, koje se nalaze na tom sektoru, odmah jave o pravcu, namerama i jačini neprijatelja.

Zbog koordinacije borbi svi bataljoni, a ne samo štabovi brigada, moraju da budu međusobno povezani što tešnjom kurirskom vezom. U slučaju napada treba neprijatelja pustiti u unutrašnjost naših položaja, a ne odbijati ga već na periferiji, i time mu omogućiti da otkrije naše položaje i umesto nas pre^uzme inicijativu. Naročito upozoravamo na konspiraciju odbranih položaja te na brze i konspirativne pokrete sa ciljem okruženja. Štabovi brigada neka također obrate pažnju na eventualni nastup avijacije i nikako se ne sme dozvoliti da jedinice u panici beže po selima i budu iznenađene od avijacije. Zbog toga se moraju postaviti osmatrači neba, sa zadatkom da odmah upozore jedinice na avione. Same jedinice moraju odmah da zaposednu položaje van sela i u slučaju bombardovanja otvore vatru na avione iz sveg automatskog oružja.

U slučaju neprijateljskog napada jedinice nas moraju obavestiti o neprijatelju, kao i o merama koje su same preduzele.

Nakon dolaska na nove položaje morahu komandanti bataljona sa svojim komandirima rekognoscirati teren i time vežbati svoje komandire na upoznavanju terena i u zauzimanju najboljih odbrambenih i napadnih položaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:
Kogej Vasja s. r.
Vasja

V. d. komandanta, poručnik:
Jakopič Albert s. r.
Kajtimir

**JZVEŠTAJ ŠTABA SEDME SLOVENAČKE BRIGADE
»FRANCE PREŠERN« OD 24. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDE-
SET PRVE DIVIZIJE O NAPADU NA NEMAČKA UPORIŠTA
SELCA I ŽELEZNIKE¹**

**STAB VII SNOUB
.FRANCE PREŠERN«**

Na položaju, 24. I 44.
Br. 215

Predmet: izveštaj o akcijama
Železniki — Selca.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE

U noći 22/23. januara naše su jedinice vršile direktan napad na uporišta **Selca i Železnike.**²

I. Napad na Selca razvijao se sledećim tokom:³

Naši su pošli prema uporištu u pola 18 časova. U Selca su stigli u 21 č. 30 m.

Uporište nisu odmah napali, jer su čekali da mineri miniraju zid, a u tom cilju bilo je potrebno u tišini otkloniti i žičanu prepreku. Pored toga plan napada se u suštini promenio jer se Nemci nisu nalazili samo u dve kuće, prema podacima obaveštajne službe, već u nekoliko njih.

Iz tih razloga napad je mogao da započne nekako oko ponoći, kad je dejstvovala prva doza eksploziva. Naši su imali nameru da izvrše juriš ali im to nije pošlo za rukom, jer je eksplozija napravila suviše malu rupu u zidu. Naši su uspeli da sve Nemce proteraju iz ostalih kuća u njihova osnovna uporišta i bunkere. Naši borci su pokazivali spremnost za borbu, ali je ona opadala usled činjenice što je neprijatelju stigla pomoć iz pravca Jamnika, kako smo mogli zaključiti po signalnim svetlima i raketama. Ta pomoć je stigla ujutro između dva i tri časa. Druga pomoć napadnutom uporištu stigla je cestom iz Škofje Loke u jačini 200 do 300 ljudi.⁴

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/V.

* Vidi dok. br. 122 i 128.

³ Na nemačko uporište Selca napadao je Prvi bataljon te brigade. Podrobnije o tom napadu vidi izveštaj Štaba Prvog bataljona od 26. januara 1944. u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/IV.

⁴ Vidi dok. br. 223.

Zbog dolaska pomoći dalja borba postala je besmislena. Jedinica koja je vodila napad dobila je naređenje da spreft neprijateljski prodor u Železnike, i onemogući njegovu pojavu iza naših leđa. Mada je naređenje izdato blagovremeno, naši u tome nisu uspjeli jer su Nemci prodrli našima iza leđa preko brda, a zatim i cestom. U Železnike su prodrli sa tri strane a naši su mogli energično da brane samo jednu.

Iz **Selaca** su se naši povukli oko 6 časova ujutro, **posle** čega su na cesti **Selca — Železniki** držali položaje još do **10 časova**, a kada je izdato naređenje za povlačenje.

Naši su na tom sektoru imali jednog mrtvog koji je poginuo prilikom juriša.⁵ Ranjenih nije bilo a također ni nestalih. Od oružja na tom sektoru nismo ništa izgubili. Neprijateljski gubici nisu nam poznati.

II. Napad na Železnike razvijao se ovako:⁶

Kad su naši stigli do **Železnika**, naišli su na **mostu** na zasedu koju su jurišem proterali. Taj sukob imao je za posledicu da se Nemci nisu mogli iznenaditi, već su se u kućama i bunkerima pripremili za borbu. Neko vreme vodila se borba od kuće do kuće i neprijatelj je iz privatnih kuća na naše bacao bombe.

II bataljon je prodirao s jedne strane, dok bi IV bat. morao sa druge. Pokazalo se da IV bataljon nije dorastao svom zadatku i za sve vreme borbe nije ispalio ni jedan metak, niti se brinuo za vezu sa II bataljonom.

Naši su uglavnom uspjeli da proteraju Nemce u osnovna uporišta i bunkere. Zatim su pregledavali kuće, a borba na položajima je za to vreme prestala. Imali smo nameru da uporište energično napadnemo i likvidiramo kad svane. Top je počeo da dejstvuje oko tri časa. Ranije nije mogao na položaj jer su se Nemci nalazili u civilnim kućama. Kad je svanulo pogoc: su bili tačniji i obruč se počeo stezati. U to vreme stigao je izveštaj da Nemci prodiru napadnutom uporištu u pomoć. Zbog toga su se top i bacač povukli. Oko 9 časova pre podne Nemci su stvarno zašli našima za leđa i naši su se tada morali povući.

Za sve vreme napada na tom sektoru bilo je ranjeno 5 drugova dok poginuo nije niko.

Za vreme prodora za leđa bilo je ranjeno još 9 a prilikom povlačenja poginulo ih je 6. Zbog toga što su se povlačili u

⁵ Lazo Bukojević, vodnik i puškomitraljezac u bataljonu.

⁶ Napad na nemačko uporište Železniki izvodio je Drugi bataljon te brigade. Podrobnije o tom napadu vidi u izveštaju Štaba Drugog bataljona od 24. januara 1944. u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280'IV.

suprotnom pravcu nedostaje 16 drugova. Prema izveštajima VOS-a navodno je poginulo 16 drugova i jedna drugarica.

Povlačenje svih naših jedinica uglavnom je izvršeno u redu.

Ranjenici su bili transportovani u bolnicu.

Detaljniji podaci o mrtvima, ranjenima i o gubicima uslediće čim o tome primimo tačne podatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petelinšek Ludvik (Črt) s. r.
Črt

V. d. komandanta
Jereb Slavko s. r.
Jereb

BR. 146

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA ŠESNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE »JANKO FREMRL VOJKO« OD 24. JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O AKCIJI NA CESTI ŠKOFJA LOKA — ŽELEZNIKI¹

STAB XVI SNOB »JANKO FREMRL VOJKO«

Propagandni odsek
Položaj, 24. 1. 1944.

Vojni izveštaj za dane 22. i 23. jan.

Dana 22. jan. u 20 č. naš I bataljon krenuo je iz svog logora u pravcu Dolenje Vasi. Njegov zadatak je bio da zapali most na cesti Šk. Loka — Železniki.² Akcija je počela u 22 č. i dobro je uspela. Most je potpuno izgoreo.³ Posle toga je bataljon postavio zasedu iznad ceste. Neprijatelj nije dolazio. Bataljon je ostao na položaju do 14 č. a onda otišao prema novom logoru.

III bataljon izvršio je napad na neprijateljski bunker u Praprotnom. Na položaj su stigli tačno u određeno vreme.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 276a/II.

² Vidi dok. br. 122.

• Vidi dok. br. 223.

Prva je mina bačena u 21.30 i odmah posle toga naši su borci otvorili brzu paljbu iz mitraljeza i pušaka na udaljenju od najviše 100 m. Vatra je bila vrlo jaka i u 22 č. su naši jurišali, i Stigli su na udaljenje od 30 m i ponovo otvorili vatru. Pošto je bio položaj vrlo nepogodan (bez ikakvog zaklona) morali su se povući pred neprijateljskom vatrom. Počeli su ponovo da pucaju i u 24 č. pokušali drugi juriš. Bunkeru su se približili na udaljenje 20—30 m. Otvorili su vatru i bacali bombe ali, kako je bunker bio dobro utvrđen i ograđen žicom, nisu mogli da u njega ubace bombe.

Naš minobacač izbacio je ukupno 6 mina od kojih 2 nisu eksplodirale. Posle toga bacač nije izbacio nijednu više jer su verovatno upaljači bili neispravni.

Bataljon je napadao bunker do 2 č., a posle toga se povukao i priključio I bat., kao što je bilo naređeno, i sa njima zajedno držao zasedu.

U borbi su se naročito istakli sledeći drugovi: bat. obaveštajac Tomo,⁴ komandir Marjan, zam. obaveštajca Rus i mitraljezac Miljašević.⁵

II i IV bat. su u 16 č. otišli u zasedu na cestu između Praprotnog i Sk. Loke. Minerski vod je na cesti postavio minsko polje od 10 mina. Bataljoni su čekali na položaju do 4.30 ali neprijatelj nije nailazio. Tada su iskopali 5 mina i pošli na druge položaje. Naime, položaj kod Praprotnog bio je takav da danju ne bi mogli izdržati napad, jer nije postojala nikakva mogućnost za povlačenje. Kad su se bat. nalazili baš na pola puta u brdo Sv. Tomaž, stigla je cestom iz Sk. Loke neprijateljska automobilska kolona. Kakve vrste su bila vozila, zbog tmine nije bilo moguće konstatovati. Bilo ih je 7 a vozili su na odstojanju od 50—100 m. Kad je prvi automobil naišao na mine eksplodirale su 2 odjednom. Automobil je dignut u vazduh i potpuno ga raznelo. Ostala vozila su stala i ugasila farove. Mi bismo ih gađali teškim mitraljezom, ali oni su se povukli iza okuke u mrtvi ugao. I pored strahovite eksplozije Nemci su se odmah snašli i počeli da gađaju teškim bacačem. Pogrešili su naše položaje i tukli u suprotni breg. Kroz četvrt sata ponovo su nastojali da pođu dalje ali su bili baksuzni: još jedan automobil naišao je na mine i stigla ga je sudbina prvog.⁶

Dana 23. jan. II bat. je držao položaje iznad Bukovice. Cestom iz Sk. Loke stigla su jedna oklopna kola, jedan kamion

i dva luksuzna automobila. Naši su hteli da ih napadnu ali im je teški mitraljez otkazao. Na položajima su ostali do 14 č. a onda su pošli prema novom logoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. ratnog dopisnika:
Žigon Matjaž

BR. 147

**NAREĐENJE GLAVNCG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
25. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA ZA RUŠE-
NJE ŽELEZNIČKE PRUGE NA ODSEKU PREDOLE —
ZDENSKA VAS¹**

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
OPERATIVNO ODELJENJE**
na položaju, 25. januara 1944.

ŠTABU 7. KORPUSA

I

Iz raznih izveštaja koje smo poslednjih dana primili o raznim pokretima i ispadima koje izvodi neprijatelj na sektoru Grosuplje — Velike Lašče, jasno se vidi nastojanje neprijatelja da uspostavi železnički saobraćaj na pruzi Ljubljana — Velike Lašče i dalje do Kočevja.² Svi ispadi neprijatelja protiv naših jedinica iz Grosuplja, Škofljice, Rašice, Velikih Lašča itd. imaju cilj da vežu i zapošljavaju naše snage, te da skrenu njihovu pažnju od železničke pruge, samo zbog toga da bi neprijatelj mogao nesmetano da pristupi opravci na odseku Grosuplje — Predole i da našim jedinicama onemogući rušenje pruge na odseku Predole — Velike Lašče, gde je ona, sem mosta u Zdenskoj Vasi i nekoliko srušenih telegrafskih stubova, u potpuno upotrebljivom stanju. Te naše pretpostavke potvrđuje i postavljanje novog neprijateljskog uporišta u Videm-Dobropolje, kako ste nas obavestili poslednjom depešom, i Opravkom pruge i uspostavljanjem saobraćaja na istoj, polo-

žaj naše vojske bi se znatno pogoršao, jer bi neprijatelj u tom slučaju duž pruge gradio bunkere i komunicirao oklopnim kolima. Na taj način bi uspostavio vezu sa isturenim uporištem u Kočevju koje bi mogao lakše da snabdeva, omogućeno bi mu bilo zaposedanje i mobilizacija otpora u izvesnim mestima u Ribničkoj dolini, koja bi poslužila kao polazni položaj za napade na oslobođenu teritoriju Notranjske i Dolenjske.

Zbog toga je nužno potrebno da se odmah pristupi rušenju železničke pruge na odseku Predole — Zdenska Vas.

Obzirom na gore navedeno, —

n a r e đ u j e m o :

1) Da se sa jednom brigadom odmah pristupi temeljitom rušenju pruge na odseku Predole — Zdenska Vas. Pored brigade upotrebite i mobilišite civilno stanovištvo za rušenje pruge.

2) Sa potrebnim snagama obezbedite iz pravca Grosuplja, Turjaka, Rašice i Videm-Dobropolja. Neprijatelja treba na tim pravcima stalno uznemiravati. Opravku pruge na sektoru Grosuplje — Predole treba onemogućavati stalnim napadima.

3) Železnički nasip, koji se nalazi 200 metara ispred izgrađene drumske prepreke, u pravcu Zdenske Vasi prema Cušperku, treba porušiti u dužini od 20 metara na taj način da se kamena obloga sa nasipa izbacila na cestu a zemljani materijal, u dubini od tri metra, sa obe strane odbaci sa nasipa.

4) Železnička pruga se mora temeljito porušiti. Naročitu pažnju treba skrenuti na to da se unište svi železnički uređaji i koloseci. Železničke pragove treba složiti na gomilu na sredini pruge i preko njih popreko naslagati šine a posle toga pragove zapaliti.

5) Javlajte o preduzetim merama u smislu ove naredbe

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba pukovnik

Načelnik operativnog odeljenja
potpukovnik

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 25. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
EMA NA SEKTORU ZLEBIC — TURJAK — GROSUPLJE¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
ložaj 25. I 1944. u 9.15 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 23. o. m. 1944.

XV SNOU brigada.

I bat. drži zasedu iznad ceste Pijava Gorica — Turjak (položaji oko kote 580), II bat. zasedu iznad železničke pruge Grosuplje — Kočevje (sektor Predole), III bat. sektor Vrbičje, IV bat. sektor Rožnik i jednu četu kod Turjaka. Sa neprijateljskom kolonom, koja je u pratnji 2 tenka i pešadije prodirala iz pravca Kočevja, tog dana se sukobila zaseda I i III bat. U borbi, od pola 12 do 15 časova, neprijatelj je uspeo da pro-
dre kroz naše prepreke i zasedu te produži put prema Ljubljani. Naši borci su uništili 2 automobila, a 1 sa više sedišta zapalili. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. III bat. je sa zasedom iznad Predola napao neprijatelja na položaju koji je služio kao obezbeđenje za rad na pruzi. Nemci i domob. su u paničnom bekstvu. napustili položaje i posakrivali se na • stanici Predole, gde je stajao oklopni voz. Bat. je zaposeo položaje uz samu prugu i za taj dan sprečio opravljjanje pruge. Neprijateljski gubici u toj borbi nisu poznati.

Bat. su ponovo rušili ceste Pijava Gorica — Rašica i Turjak — Grosuplje. Mobilizacija nije izvođena, miting nije održan. Vojnog rada nije bilo, a politički rad sadržao je značaj II kongresa AFOJ² i čitanje radio-vesti.

V brigada »I. C.«

>

Dve čete II bat., koje su bile poslate preko ceste da udare neprijateljskoj pešadiji u leđa (o tome smo javili u jučerašnjem oper. izveštaju),³ bile su napadnute od oko 100 ljudi brojne kolone koja se kretala iznad Vel. Poljana, te su se morale probijati pomoću ručnih bombi. U toj borbi je poginuo

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju
iškog pokreta u Ljubljani. F. 26/11.

² Antifašistička omladina Jugoslavije

³ Vidi dok. br. 140.

polit-komesar čete II bat. drug Milan.⁴ Snage III bat. bile su angažovane u borbama s neprijateljem koji je sa kamionima tenkom, 2 blinde i topom stigao u pomoć iz Ribnice. Pošto do 19 časova nije bilo moguće da se od III bat. prikupi više **snaga** za sam napad na neprijateljsku kolonu i pošto je do 19 časova neprijatelj odvuкао sva mot. vozila, izuzev 2 kamiona koji su zapaljeni ostali na cesti, a 8 kamiona su pomoću lanaca **vukli** tenkovi i autoblanda, brigada nije uspela da uništi sve **kamione**. *Pored gubitaka, navedenih u jučerašnjem izveštaju, neprijatelj je imao i 21 ranjenog.* Kolona je zanoćila u Ribnici, sa pokvarenih vozila pretovarila materijal na ostala i otišla prema Kočevju.

U toku 24. o.m. bat. su rušili provizorne mostove preko zaseka, obnovili prepreke i zaminirali cestu. Oko 16 časova došla je iz Vel. Lašča neprijateljska kolona na greben između Dvorske Vasi i Junča. Četa I bat. pustila je neprijatelja prilično blizu i iz svih oružja otvorila vatru na njega. Neprijateljska patrola, jačine cca 50 ljudi, pobegla je preko Dvorske Vasi u Vel. Lašče. U Dvorskoj Vasi su ubili čerku terenskog radnika, a njega samog izvukli iz bolničkog kreveta i hteli da ga ubiju ali ih je u tome sprečila naša bojna patrola, koja je oterala neprijatelja.

XII SNOU brigada.

Zbog bolje pokretljivosti brigade bat. su zauzeli nove položaje i to: I bat. sektor Rihpovec, II bat. sektor Poljane, III bat. sektor Cerovec.

Dopunski izveštaj III bat. o njegovim borbama:⁵ zbog napada naših četa neprijatelj se morao povući u Gornje Grčevje, gde ga je u 15.05 časova napala 3. četa. Borba je vođena do 17 časova, posle čega se neprijatelj povukao. Jačina neprijatelja iznosila je 200 ljudi, 6 mazgi i 1 teški bacač (iz njega su izbacili samo tri mine). Bili su sami Nemci, izuzev 1 bg koji im je poslužio kao vodič.

I bat., koji je u toku noći zaposeo nove položaje na Rihpovecu, javlja da na sektoru Mokronog — Trebnje već 14 dana nije bilo neprijatelja. U toku današnjeg dana zabranjen je sav civilni saobraćaj. II bat., na sektoru Mirna Peč, javlja da nema ništa novo. III bat., sektor Sv. Jurij — Cerovec, javlja da je 21. o.m. bilo u Šmarjeti 7 kamiona Nemaca koji su tamo noćili i posle toga, 22. o. m. krenuli u pravcu Galovče — Stravberk — Nova Gora i dalje za Novo Mesto (na sektoru Nova Gora taj je bataljon sa njima vodio i borbu). U Škocijanu nema

neprijatelja. Tenkova kod Klevevža juče nije bilo (22. o.m.). fJemci su uveravali meštane da imaju nameru da očiste Blatni klanec, jer raspolažu podacima da se u Štatenberškoj dolini nalaze 2 brigade. Poslate patrole nisu konstatovale ništa naročito.

U toku poolepodneva stigao je drug Stepčšnik⁶ iz OC VII Korpusa,⁸ radi saslušavanja osumnjičenih drugova Borka⁷ i Goražda.

Dolenjski odred.

I bat. je na sektoru Polica zapalio 4 kuće, koje su Nemci i domob. stalno upotrebljavali kad su se zadržavali na Polici. 23. o.m. uveče, u 20 časova, porušio je 40 m pruge između Grosuplja i Škofljice. Više nije mogao jer je iz Grosuplja stigla neprijateljska patrola sa kojom je bat. primio borbu. 23. o.m., u 10 časova, je II bat. sa jednom četom napao neprijatelja na odseku Grosuplje — Predole. Neprijatelj je zajedno sa radnicima bio nateran u panično bekstvo prema Grosuplju. Poginula su 4 radnika (civila) i 2 domob. koji su nosili nemačku policijsku uniformu ali su bili bez oružja. U 13 časova se neprijatelj od 300 ljudi i 200 radnika ponovo pojavio na pruzi. Četa se ovog puta približila na odstojanje 80 m i na neprijatelja otvorila vatru, posle čega je isti opet pobegao. Uveče je u Predolama zapaljena gostiona i porušen je železnički most u Predolama (ovog je neprijatelj tog dana baš dovršio). Tom prilikom naterana je u bekstvo patrola od 50 domobrana. Održani su vojni i politički časovi.

U vezi sa radio-depešom VII korpusa izveštavamo da je na sektoru Ribnica — Vel. Lašče stanje bez promene, izuzev stalnih borbi s neprijateljskim motor, kolonama, koje se kreću u pravcu Vel. Lašče — Kočevje i obratno. Na tom sektoru neprijatelj nema nikakvih novih uDorišta, izuzev što se po neku noć zadržava u Ribnici, odnosno Dolenjoj Vasi. Tačan izveštaj o vojnoj situaciji i o borbama naveli smo u izveštaju V brigade za 23. i 24. o.m.⁹ Iz sektora Vel. Lašče — Grosuplje primili smo izveštaj artiljerijskog diviziona (sektor Zvirče), da je 24. o.m. u mraku neprijatelj, nepoznate jačine, došao u Videm iz Ponikava. U pravicima Korinj — Zagorica i Tisovec — Kompolje (gde se nalaze i patrole artiljerijskog diviziona) bile su poslate patrole, a na sektor Videm otišao je drug obaveštajac da prikupi podatke ako neprijatelj ima nameru da na sektoru Dobropolje formira kakvo novo uporište. Patrole su izve-

• Drago Stepšnik

⁷ Jože Borko. Vidi dok. br. 141, napomenu 2.

⁸ Cveto Klopčič. Vidi dok. br. 141, napomenu 3.

• Vidi dok. br. 140.

stile da je u Dobropoljskoj dolini (do linije Zagorica — Kompolje) stanje bez promene i da neprijatelja nema. Nač. OC naše Div. do sada se još nije vratio.

Operativni izveštaj za IV brigadu »M.G.« i artiljeriju još nismo primili i dostavićemo ga čim ga primimo.

Komandant se nalazi kod XV brigade, zam. komandanta kod IV brigade »M. G«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Za komandanta
nač. štaba Divizije poručnik
Savo Konvalinka

CR. 149

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 25. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SI-
TUACIJI U GORSKOM KOTARU¹**

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ**
dana 25. 1. 1944.
Položaj

Dnevni izveštaj.

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Na sektoru Ogulin — Karlovac situacija kod neprijatelja je sledeća: neprijatelj se nalazi u Bosilievu (cca 60 ljudi), snage u Vukovoj Gorici se ne znaju, u Trošmariji su većinom na prolazu ka uporištima oko železničke pruge Ogulin — Karlovac. U Ogulinu oko 3.000 ljudi. 23. o.m. krenula je od Drešća prema Ogulinu kolona od 2000 »legionara«. Jedna kordunaška brigada napada tu kolonu i vrši pritisak na Bosilievo. Dana 23. o.m. krenula je jedna neprijateljska kolona, u jačini oko 5.000 legionara, ustaša i Nemaca, prema Jasenku. 24. o.m. bili su u Jasenku, a jutros su produžili prema Drežnici i manji deo, oko 500, prema Mošunama.

U Primorju je stanje kod neprijatelja uglavnom nepromenjeno. Premda smo obavešteni od strane XIII divizije da neprijatelj namerava da sa jednom divizijom od Senja prodre preko Broda na Kupi u Sloveniju i od Sušaka da vrši ofanzivne operacije na našu teritoriju, naše patrole i obaveštajci nisu mogli konstatovati ništa pouzdano. U Sušaku zasad nema koncentracija.

Stanje na sektoru Kočevja je nepromenjeno.

Naše snage su raspoređene na sledećim sektorima:

IX brigada, sa dva bataljona, na sektoru Gomirje — Ljubšina — Busići, sa zadatkom obezbeđenja od Ogulina i Trošmarije i napadanja na neprijatelja i njegove kolone na toj liniji. Jedan bataljon sa štabom brigade nalazi se u Vrbovskom, a topovsko odeljenje u Senjskom. Služi kao rezerva i eventualno obezbeđuje pravac Vrbovsko — Lukov Dol — Bosiljevo. Jedan bataljon upućen je u Jasenak, sa zadatkom da sa severne strane, duž ceste Gomirje — Jasenak, na najpogodnijim položajima napadne neprijatelja.

X brigada raspoređena je jednim bataljonom na sektoru Mrzla Vodica, sa zadatkom obezbeđenja i dejstva prema Sušaku. Jedan je bataljon na sektoru Fužine, sa zadatkom obezbeđenja i dejstva prema Zlobinu. Stab brigade i topovsko odeljenje nalaze se u Vratima, a jedan bataljon je upućen u Jasenak, sa zadatkom da napadne neprijateljsku kolonu sa zapadne strane, duž ceste Mrkopalj — Jasenak.

VIII brigada se na dan 22. 1. 1944. nalazila na sektoru Vrbovec — Polom — Seč, sa zadatkom obezbeđenja i napadanja na Kočevje i komunikaciju Kočevje — Ribnica.

Dva bataljona, tj. iz IX i X brigade, koji su bili upućeni u Jasenak, stigli su na mesto sinoć oko 18 časova. Neprijatelj se, sa daleko unaokolo postavljenim zasedama, nalazio u Jasenku i Vrelu. Zbog mraka i visokog snega ta dva bataljona nisu mogla izvršiti neki uspeli napad, već su teškim bacačima napali neprijateljske zasede i glavninu koja se odmarala. Jutros su ta dva bataljona napala kolonu koja je pošla prema Drežnici i Mošunama, ali nam nije poznato sa kakvim rezultatom.² IX brigada izvršila je miniranje i rušenje ceste Gomirje — Ogulin i Vrbovsko — Lukov Dol. X brigada izvršila je pripreme za miniranje i rušenje ceste Zlobin — Lokve i G. Jelenje — Mrzla Vodica. To su kao prve odbrambene mere. Na sektoru VIII brigade nije bilo. prema poslednjem izveštaju, nikakvih akcija niti borbi.

Moralno i zdravstveno stanje po brigadama je vrlo dobro.

= Vidi dok. br. 154 i 172.

Po brigadama izvodila se vojna obuka i to: rukovanje oružjem, strojeva obuka, patrolna i stražarska služba, o disciplini i odnosu prema nižim rukovodiocima, zatim borbena obuka (napad na utvrđena uporišta, borba u šumi). U 2. bataljonu X brigade održan je sastanak štaba bataljona sa komandama četa.

Politički rad: značaj Teheranske konferencije, zasedanje AVNOJ-a, diskusija o položaju vazalnih država, o reakciji u svetu i kod nas, rasprava o privrednom i socijalnom životu u SSSR, a čitale su se radio-vesti i »Slovenski poročevalec«.

U Fužinama je održan miting omladinki i SKOJ-a našeg 2. bataljona X brigade.

Brojno stanje na licu mesta: 1.443.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

potpis nečitak

BR. 150

IZVEŠTAJ PROPAGANDNOG ODSEKA TREĆE SLOVENSKE BRIGADE »IVAN GRADNIK« OD 25. JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O DEMONSTRATIVNOM NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE ZGORNJA SORICA¹

STAB IH SNOUB »IV. GRADNIK«

Propagandni odsek
Na položaju, 25. I 44.

Br. 3

ŠTABU XXXI DIVIZIJE
Propagandni odsek

Od 18. I do 22. I 44. nije bilo nikakve akcije.

Demonstrativni napad II bataljona na Zg[ornju] Soricu*

II bataljon je 22. I izveo demonstrativni napad na nemačko uporište Zg. Sorica, kako bi time onemogućio pomoć koja bi iz tog uporišta eventualno mogla doći u pomoć onom u Zeleznikima, koje je napadala Prešernova brigada.³

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 276a'II.

² Vidi dok. br. 122.

³ Vidi dok. br. 128.

Istovremeno sa napadom bila je planirana i rekvizicija u pronemački nastrojenom selu Sp. Danje, koja je potpuno uspela.

Napad je počeo u 23 časa gađanjem iz minobacača, a približno pola sata kasnije i 3. četa je otvorila vatru iz mitraljeza i pušaka. Nemci su bili iznenađeni i vatrom su odgovorili dosta kasno. Borba je vođena do pola dva ujutro. Tada su Nemci učinili ispad i hteli da našoj 3. četi zađu za leđa. U tome ih je sprečila 2. četa, koja se nalazila u zasedi, te ih sa nekoliko rafala potpuno onemogućila i rasterala. Tu su Nemci imali 5—8 mrtvih i ranjenih.

Za to vreme je 1. četa bez smetnje rekvirirala u Sp. Danjama 10 grla stoke i priličnu količinu drugih namirnica.

Bataljon bez najmanjih gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Flis Drago-Strela
Strela

Ratni dopisnik:
Rihtar Srečko
Rihtar Srečko

BR. 151

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
»SOŠKE« OD 25. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET DRUGE
NO DIVIZIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPO-
RIŠTE U KNEŽI¹

STAB XVIII SNOB SOŠKE
Položaj, dana 25. 1. 44.

Predmet: *Ratni izveštaj*
o *akciji.*

ŠTABU XXXII DIVIZIJE

Po naređenju štaba divizije naša brigada imala je zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište u Kneži i da poruši most između Kneže i Klavža. U uporištu se nalazilo

oko 100 vojnika i 3 oficira, svi italijanske nacionalnosti, **naoružanih** sa 20 mitraljeza i 4 teška bacača.

1. bataljon imao je zadatak da poruši cestu i prugu između Grahova i Kneže, i da obezbedi akciju 2. i 3. bataljona.

2. bataljon — 1. grupa morala je da napadne uporište sa **severoistočne** strane, da likvidira bunker kod tunela i izvrši juriš na uporište.

II grupa tog bataljona imala je zadatak da likvidira **bunker** istočno od mosta i da drži mitraljez u tornju toliko dugo dok ne stigne kolona ispod mosta i da zajedno sa 3. bataljonom napadne kasarnu sa severne strane.

3. bataljon imao je zadatak da likvidira bunker na mostu, da napadne kasarnu i da automatsko oružje postavi tako da za sve vreme tuče železnički tunel. Također mora da postavi manje obezbeđenje prema Klavžama.

Vodnik minerskog voda drug Tine³ imao je zadatak da minira« most između Klavža i Kneže.

U 23.30 počeli su naši bacači da gađaju kasarnu. Zbog gust« pomrčine jedinice uopšte nisu mogle da stignu i da zauzmu položaje. Počeli su da gađaju i neprijateljski bacači, tako da su se naši borci našli između dve vatre.

1. i 2. bataljon nisu mogli da stignu i da izvrše zadatak jer su zašli u stenje preko kojeg uopšte nije bilo moguće da se prede.

3. bataljon poslao je jedan vod sa bombašima na bunker na mostu. Borbu su vodili 2 sata ali bunker nisu mogli da likvidiraju jer su ih stalno gađali iz uporišta Klavže.

Naši su imali 4 ranjena i 1 mrtvog.

Neprijateljski gubici nam još nisu poznati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Černugelj France

Komandant:
kapetan Gliša Raco

Nač. štaba:
potporučnik Radoje Perović

IZVEŠTAJ SUDSKOG ODELJENJA GLAVNOG ŠTABA NOV
I PO SLOVENIJE OD 26. JANUARA 1944. VRHOVNOM
ŠTABU NOV I POJ O ORGANIZACIJI I POSLOVANJU VOJ-
NIH SUDOVA NOV I PO SLOVENIJE'

GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
SUDSKO ODELJENJE
Na položaju, dana 26. 1. 1944

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE

Na položaju

Glavni štab NOV i PO Slovenije, sudsko odeljenje, dostavlja Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije kao informaciju ovaj kratak izveštaj o organizaciji slovenačkog vojnog sudstva i o njegovom poslovanju. U cilju međusobnog upoznavanja vojnog sudstva, poboljšanja i upotpunjavanja celokupne vojno-sudske organizacije NOV i POJ prilažemo pravilnike koji uređuju materijalno i formalno vojno pravo u Sloveniji. To čini sa željom i molbom da bi mu od strane Vrhovnog štaba NOV i POJ također bili dostavljeni pravilnici i ostali propisi koji regulišu materijalno i formalno vojno pravo van Slovenije.

U početku narodnooslobodilačkog pokreta u Sloveniji, kad su se formirali prvi partizanski odredi, nije bilo pravog vojnog sudstva i komande su same kažnjavale za delikte upe-rene protiv vojske i narodnooslobodilačkog pokreta. Porastom pokreta i partizanskih odreda, a naročito kad je iz partizanskih odreda nastala redovna narodnooslobodilačka vojska, javila se potreba za organizovanim i redovnim vojnim sudstvom. Dana 5. 8. 1943. izdat je prvi pravilnik po kojem su se organizovali redovni brigadni i odredski sudovi. Oni su bili formirani i razvijali su se u skladu sa političkim i vojnim razvitkom narodnooslobodilačkog pokreta u Sloveniji. U praksi su se pokazali razni nedostaci i ukazala se potreba za upotpunjavanjem navedenog pravilnika. Zbog toga je dana 16. 10. 1943. izdat novi, sistematski uređeni Pravilnik o organizaciji i poslovanju brigadnih i odredskih vojnih sudova, koji je unekoliko promenjen izmenama od 19. 1. 1944 (Pravilnik BOVS).

Pošto su narodnooslobodilački pokret i vojnoscudska organizacija revolucionarni, oni ne priznaju pravne kontinuitete. Priznavaju se samo dosadašnji opšti principi krivičnog! prava i opšte norme, a i oni samo u koliko su u skladu sa narodnooslobodilačkim pokretom i njegovom opštom političkom linijom.

Pravilnik BOVS određuje osnovne redovne sudove. Oni sude po svim vojnim i nevojnim krivičnim delima, u principu svim civilnim i vojnim licima koja se nalaze na terenu koji kontroliše brigada, odnosno odred. Te sudove sačinjavaju trojica članova, od kojih je jedan odabran iz komandnog, drugi iz političkog kadra, a treći je borac. Time se želi izraziti opšti demokratski princip i u vojnom sudstvu. Član suda je i tužilac koji vodi istragu, podiže i na raspravi zastupa optužbu. Time što se tužilac nalazi u sastavu suda želi se naglasiti potreba njegovog posve objektivnog delovanja, tj. da u postupku iznese sve one momente koji optuženog terete ili mu idu u prilog. 1

Materijalno-pravne kaznene odredbe nalaze se u 61. 7. Pravilnika BOVS. Krivična dela nisu navedena taksativno, već samo u primerima. Princip da je kažnjivo sve ono što šteti slovenačkom narodu, jedinoj slovenačkoj narodnoj vojsci (odluke IOOF) te narodnooslobodilačkom pokretu i teža dela protiv dobra pojedinaca, koje štiti svako uređeno društvo, a ne neka unapred određena dela, bio je usvojen zbog toga jer se i narodnooslobodilački pokret nalazi u razvitku. Uporedo s njim menjaju se i ona dobra koja mora materijalno vojno sudstvo da štiti u praksi. Kazne koje izriče sud su: ukor, zaplena imovine, izgon iz boravišta, prinudni rad, teški prinudni rad i kazna smrti.

Protiv lica koje je inače sumnjivo ali ne dovoljno da bi se moglo optužiti, odnosno osuditi, može sud da primeni preventivnu meru u formi slanja osumnjičenog u radni bataljon.

Poseban istražni sudija po našem pravilniku nije predviđen. Već gore je pomenuto zašto je tužilac član suda. Zbog toga je njemu povereno da vodi istragu i posle toga podigne optužbu ili pak predloži ukidanje istrage. Tužilac sme da naredi hapšenje osumnjičenog.

Rasprava je načelno javna. Branilac se stavlja optuženom na njegov predlog, ali samo u slučaju ako nije sposoban sam da se brani. Time se htelo sprečiti kako se ta institucija ne bi iskorištavala i da branioci ne bi sa neutemeljenim i nestvarnim dokaznim predlozima odugovlačili proces. Presuda se izriče »U ime slovenačke narodne vlasti!« a ako je u pitanju kazna smrti, odluka o tome mora biti jednoglasna.

Za suđenje u naročito važnim političkim i vojnim predmetima formirani su *vanredni pomoćni brigadni, odnosno*

odredski sudovi. Oni se organizuju na taj način što redovnom brigadnom sudu pristupaju članovi, koje po četiri bira svaki bataljon u brigadi, odnosno jedinica u odredu. Postupak tih sudova je inače jednak onom kod redovnih brigadnih sudova. Formiranjem takvih sudova vojna sudska organizacija se približuje pravom narodnom sudstvu i formiranju stvarnih narodnih sudova.

Da se sa jedne strane obezbedi postupak po svakom predmetu, da nijedno krivično delo ne ostane nekažnjeno, a sa druge strane da se zagarantuje brzina postupka, formirani su i *vanredni bataljonski sudovi.* Oni se sastoje od pet članova, sude kad se bataljon kreće samostalno, van sastava brigade, te nema brze i sigurne veze sa svojom brigadnom komandom i brigadnim sudom.

Svi do sada navedeni sudovi vezani su za svoju jedinicu: brigadu, odred, bataljon, i pokretni su, te se njihovo teritorijalno područje menja. Pored tih sudova formirani su pri komandama područja *područni vojni sudovi,* za koje važi Pravilnik o organizaciji i poslovanju područnih vojnih sudova od dana 20. 9. 1943, sa izmenom od 19. 1. 1944 (Pravilnik PVS). Ti sudovi, koji u suštini sude po odredbama Pravilnika BOVS, sa razlikom što kod svakog područnog vojnog suda jedan član mora biti diplomirani pravnik i što ti sudovi smeju izricati i kaznu zatvora, predstavljaju rasterećenje brigadnih, odnosno odredskih sudova. U slučaju spora o tome koji je sud nadležan, odluku donosi brigadni sud.

U skladu sa načelom brzog poslovanja, kod vojnih sudova je uvedena besprizivnost na presude gornjih sudova. Da bi se i pored toga vršila kontrola nad poslovanjem navedenih sudova, kako u materijalnom tako i u formalnom pogledu, na dan 20. 9. 1943. organizovan je viši vojni sud, sa pravilnikom o organizaciji i poslovanju Višeg vojnog suda od 20. 9. 1943 (Pravilnik VVS). Njegov je zadatak da kontroliše svaku presudu prvostepenih sudova i da je potvrdi, izmeni ili stavi van snage. Sav taj postupak vrši se po službenoj dužnosti a ne možda zbog pravnog sredstva tužioca ili osuđenog. Viši vojni sud ima tri člana. Predmeti se rešavaju na javnim sednicama. U slučaju smrtno presude odluka mora da bude jednoglasna.

U skladu sa načelom da svaku presudu prvostepenih sudova mora kontrolisati Viši vojni sud, svi naši pravilnici sadrže načelo da presude prvostepenih sudova nisu izvršne pre potvrde od strane Višeg vojnog suda. Od tog načela dozvoljeni su izuzeci kada bezbednost ili drugi vanredni razlozi zahtevaju da se presuda izvrši odmah. I u takvom slučaju presudu mora potvrditi Viši vojni sud.

Vojno sudstvo na celoj slovenačkoj oslobođenoj teritoriji i teritoriji koju kontrolišu naše vojne jedinice organizuje i nadzira Glavni štab NOV i PO Slovenije preko svog sudskog odeljenja (načelnik sudskog odeljenja i njegov pomoćnik). Ono donosi sve pravilnike o organizaciji i poslovanju vojnih sudova, uputstva za pravilnu primenu pravilnika, okružnice itd.

Kod svakog suda je pravilnicima predviđen jedan član partizan sa pravničkom naobrazbom. Pošto za sada još nemamo na raspoloženju dovoljan broj kvalifikovanih pravnika, bio je uveden sistem sudskih instruktora. Sudski instruktori su pravnički kvalifikovani partizani (sudije po zanimanju, advokati, advokatski pripravnici, diplomirani pravnici), koji su proverene pristalice Osvobodilne fronte slovenačkog naroda i koji su dobrovoljno stupili u našu vojsku. Sudsko odeljenje šalje s vremena na vreme sudovima sudske instruktore, sa zadatkom da pomažu prilikom organizacije sudova, da objasne članovima suda i tužiocima njihove funkcije, da im obrazlože postojeće pravne propise, da vaspitavaju dobre narodne sudije i o svim svojim zapažanjima podnose sudskom odeljenju detaljne izveštaje. Time je znatno podignut nivo našeg sudstva i ostvarena ikoro potpuna jedinstvenost u radu naših sudova, koji danas deluju skoro u svim brigadama i odredima NOV i PO Slovenije.

Na oslobođenoj slovenačkoj teritoriji i na teritoriji koju kontrolišu NOV i POS danas postoji i radi 16 brigadnih i 7 odredskih vojnih sudova. Do sada brigadnog suda nema samo XVII brigada u XXXII diviziji, a odredskih sudova nemaju Koruški i Pohorski odred. Čim se formira kakva nova brigada ili odred, odmah otpočinje organizovanje vojnog suda. Posebnu pažnju trenutno poklanjamo organizovanju vojnih sudova (brigadnih i odredskih) u Slovenačkom primorju i Štajerskoj. Sudski odseci pri štabovima korpusa i zona, koji će se prema predviđanju za kratko vreme formirati, obaviće i po tom pitanju dalji zadatak. Sudski odsek, koji vrlo uspešno radi, nalazi se za sada samo pri IX korpusu.

Područni vojni sudovi su formirani i rade pri komandama novomeškog, ribničkog, belokranjskog i idrijskog područja.

Radi ilustracije rada našeg vojnog sudstva u poslednje vreme, navodimo nekoliko podataka.

Do sada najveći proces vođen je početkom oktobra 1943. u Kočevju, pred vanrednim vojnim sudom koji je za taj slučaj bio posebno određen od strane Glavnog štaba NOV i PO Slovenije. Suđeno je bilo 20-ici najvećih narodnih izdajnika mi-hailovičevskog i belogardističkog kova. Veće petorice, koje im je sudilo, sačinjavali su trojica starih partizana — boraca i dvojica poznatih profesionalnih sudija. Za taj proces bio je vanredno postavljen i poseban vojni tužilac. Navedeni monstr-

Lproces trajao je tri dana i bio je, kako u pravosudnom tako i u političkom pogledu, na visini, te je povoljno odjeknuo kako u zemlji tako i u inostranstvu. Naročito je pogodio domaće izdajnike, jer su okrivljeni bili njihovi najveći i najsposobniji aktivisti. 16 narodnih izdajnika bilo je osuđeno na smrt, a 4 na prinudan rad. Već više meseci neprijatelji u svojoj štampi, u nemoćnom besu, pretresaju taj proces do najsitnijih detalja. Zapisnici sa tog procesa, optužnica i presuda biće bez sumnje [važni i opširni istorijski dokumenti o velikom i odlučujućem I vremenu našeg naroda i njegovoj borbi za bolju budućnost.

U vremenu od 21. 10. 1943. do 15. 1. 1944. Viši vojni sud NOV i PO Slovenije, kao sud drugog i poslednjeg stepena, frešavao je 184 presude nižih vojnih sudova (brigadnih, odred-
[skih, vanrednih bataljonskih i područnih). Po tim presudama bila su osuđena 223 lica, od kojih 161 partizan i 62 civila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant — general-major:

Načelnik sudskog odeljenja:
Dr Teodor Tominšek

PRILOZI:

- 1.) Pravilnik BOVS
- 2.) Pravilnik PVS
- 3.) Pravilnik VVS

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 26. JANUAR*
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RUŠENJU
KOMUNIKACIJA KOD VELIKIH LAŠCA I O BORBI KOD
PREDOLA¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 26. I 1944. u 10.30 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Operativni izveštaj za 25. I 1944.

V SNOUB I. C.

U toku noći od 24—25. o. m. i u toku 25. o. m. obnavljala su se prekopavanja, rušili mostovi i izrađivale prepreke na cesti Vel. Lašče — Ribnica. Cesta je također minirana. Na sektoru I bat. je prilikom postavljanja mine teže ranjen jedan miner, kome je mina nesrećom eksplodirala. U toku akcije na autokolonu imali smo 1 mrtvog i 4 ranjena. Tokom celog dana 25. o. m. neprijatelj se na našem sektoru nije pojavljivao. Održan je sastanak sa štabovima bataljona, na kćem se raspravljalo o akciji brigade na autokolonu.²

XV brigada.

Juče, 24. o. m., neprijatelj se kretao samo iz Grosuplja u pravcu Predola i obratno. Drugih pokreta neprijatelja na našem sektoru nije bilo. Zaseda II bat. napala je neprijatelj, koji je stigao kao obezbeđenje za opravku pruge kod Predolia. Borba je vođena celo prepodne. Kao pojačanje II bat. stigla je još jedinica I bat., posle čega se neprijatelj, i pored pomoći iz Grosuplja, povukao i otišao na svoju polaznu tačku te za taj dan prekinuo rad na pruzi. Kako smo već pomenuli, naše jedinice na sektoru Pijava Gorica — Turjak također nisu vodile nikakve borbe, jer se tog dana na komunikaciji Pijava Gorica — Turjak neprijatelj nije kretao. Naše jedinice su rušile ceste koje dolaze u obzir za kretanje motornih vozila. Mobilizacija nije izvođena. Vojni i politički rad također nije obavljan, jer su sve jedinice bile zaposlene rušenjem i akcijom. J

Komandant Divizije se nalazi kod XV brigade. Naređenje za rušenje želez, pruge, na odseku Predole — Zdenska Vas.

izdali smo XV brigadi odmah nakon prijema naređenja od VII korpusa. Dolenjskom odredu izdali smo naređenje da svim svojim snagama spreči i onemogući opravku pruge između Grosuplja i Predola.

I divizion artiljerije naše divizije izvršio je danas pokret na sektor Podgrad.

Izveštaje ostalih brigada još nismo primili i dostavićemo vam ih odmah nakon prijema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Zam. komandanta — kapetan:
Raco

BR. 154

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 26. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
RASPOREDU I AKTIVNOSTI JEDINICA¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
dana 26.1. 1944.
Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

aealni izveštaj.

VIII brigada nalazi se na položajima Vrbovec — Polom Mekuša. Jedinice te brigade ruše cestu Mala Gora — Polom, a također i železničku prugu Ribnica — Kočevje. Politički rad po jedinicama izvodi se u smislu dobivenih direktiva. U 2. bataljonu sastanak politkomesara. Dužnost komesara preuzeo je drug Senk Vladimir, a vratio se također i zamenik drug Božo Sever.

IX brigada nalazi se na sektoru prema Ogulinu, i to po jedan bataljon u Ljubošini, Gomirju i Vrbovskom, gde se također nalaze topovsko odeljenje i štab brigade, a jedan bataljon

bio je noćas premešten u Ravnu Goru. Stab brigade ima stalnu vezu sa II brigadom VIII divizije, koja se nalazi na sektoru Jadrc — Osojnik. Jedinice te brigade vrše pritisak na **neprijatelja** u Bosiljevu i napadaju njegove kolone koje se kreću od Karlovca prema Ogulinu. Bataljon IX brigade, koji se **nalazi** u Ljubošini, napada neprijateljske kolone koje se kreću od Ogulina prema Jasenku. Napade vrši sa manjim zasedama na sektoru Musulinski Potok. Bataljon koji se nalazi u Ravnoj Gori šalje svoje patrole prema Jasenku. Koliko se do **sada** moglo konstatovati, glavni cilj neprijateljskih kolona jeste **da** stignu do mora, a pošto je Jasenak centralna tačka odakle **bi** neprijatelj mogao da kreće u svim pravcima, bilo je potrebno da premestimo jedan bataljon na Ravnu Goru, kako bismo time sprečili neprijatelja da razdvoji naše snage, što bi se dogodilo kad bi neprijatelj iz tog pravca prodro u Ravnu Goru. U Vrbovskom izvršeno je više premetačina, čiji je rezultat bio pronalaženje jednog teškog mitraljeza »Breda«, triju ital. pušaka, jedne »Mauser« puške, 350 kom. municije, 6 nemačkih defanzivnih bombi i 12 ital. bombi. Premetačine ćemo i dalje vršiti. Politički rad je izvođen s posebnim obzirom na novomobilisane. Diskutovalo se o razvitku slovenačkog naroda od 1918, kao i o programu i ciljevima OF, uz to radio-vesti i pregled vojnog i političkog položaja. I vojni časovi bili su uglavnom namenjeni novim borcima. Objašnjava se dejstvo automatskog oružja i rukovanje njime.

X brigada nalazi se na položajima Fužine — Mrzla Vodica. Bataljon koji je bio na Jasenku smestio se sada u Mrkoplju, odakle šalje do Jasenka borbene patrole. Juče oko 10 časova, nakon prethodne topovske vatre, Nemci su iz Fužina učinili ispad prema našim položajima, gde ie držala zasedu jedna četa 2. bataljona.² Posle kraće borbe bio je neprijatelj, koji je nastupao u jačini 60 ljudi, odbijen i odbačen natrag u Zlobin. Neprijatelj je odneo svoja 4 čoveka koji su bili teško ranjeni. Naši nisu imali gubitaka. Na drugim sektorima te brigade neprijatelj se nije pojavljivao. Bataljon koji se sada nalazi u Mrkoplju je pre svog odlaska sa položaja kod Jasenka napao neprijateljsku kolonu koja je juče izjutra krenula prema Drežnici. Neprijatelj je imao jake pobočnice koje su se kretale u streljačkim strojevima. Gubici neprijatelja prilikom tih napada nisu poznati a naši nisu imali gubitaka. Zbog velike udaljenosti i zbog toga što jedinice nemaju mogućnosti smeštaja u blizini Jasenka, imamo tamo samo stalnu borbenu patrolu. I u tim jedinicama bili su vojni i politički časovi namenjeni novim borcima, te su obuhvatali osnovno vojno i političko znanje, i

Dosada se još nije mogla tačno utvrditi namera neprijateljskih pokreta. To nam je otežano i time što su načelnici odseka obaveštajnih centara otišli na kurs, a nisu se još vratili njihovi pomoćnici.

Zbog bolje veze sa Gl. štabom, što je komandant Gl. štaba lično zahtevao od komandanta divizije, mi ćemo štab divizije premestiti u Skrad, a štab X brigade preseliće se iz Fužina u Mrkopalj.

Sa XIII divizijom trenutno nemamo telefonske veze. Istu ćemo uspostaviti čim bude to moguće, a ako ne uspemo, održaćemo vezu pomoću patrola. Također ćemo poslati dopis štabu 2. brigade VIII divizije, u kojem ćemo im dati direktive za saradnju sa našim jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant:
Janko Rudolf

BR. 155

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DUGE NO DIVIZIJE OD
26. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA BRIGADA ZA FORMIRANJE
MINERSKO-PIONIRSKIH ODELJENJA I PRATEĆIH
ČETA¹

STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 26. 1. 44.

SVIM ŠTABOVIMA BRIGADA XXXII DIVIZIJE

Radi što bolje organizacije naših jedinica, njihove pokretljivosti i udarnosti i radi što bržeg i šireg razvoja samih jedinica potrebno je za što kraće vreme izvršiti formiranje minersko-pionirskih odeljenja po bataljonima i pratećih četa pri štabovima brigada. U tom cilju

n a r e đ u j e m o :

1. Pri svakom bataljonu naše divizije formirati po jedno minersko-pionirsko odeljenje koje treba da broji najviše 8 ljudi. Zadatak toga odeljenja je: da se osposobi za minersko-pionirski rad. da nabavlja, čuva i nosi eksploziv i potreban alat

za rušenje komunikacija i drugih objekata. Pored toga je zadatak tog odeljenja da pod zaštitom jedinica bataljona predužima diverzantske akcije na cestama, železničkim prugama itd., a kada to situacija dozvoljava, te akcije preduzima samostalno. U odeljenje treba odabrati najpre one koji imaju smisao sposobnosti i volju za taj rad. Odeljenjem komanduje vođa minersko-pionirskog odeljenja. Ono ne učestvuje u akcijama za koje nije predviđeno, niti se upotrebljava za rad u logoru. Odeljenje treba da se nalazi kod čete u bataljonu, pod čijom je komandom samo u pogledu discipline, a za akcije i druge borbene zadatke podređeno je štabu bataljona.

2. Pri svakom štabu brigade formirati četnu pratećih oruđa. Četa ima u svom sastavu teške bacače, protivtenkovske i ostale pešadijske topove. Po broju oruđa treba podeliti četnu na vodove i odeljenja tako da jedna četa ima dva voda i jedan vod dva odeljenja. Jedna vrsta oruđa sačinjava jedno odeljenje. Odeljenje sačinjava 7 ljudi. Najsposobniji je vođa odeljenja, koji komanduje odeljenjem, određuje mesto za oruđe, jednom reči upotrebljava ga u taktičkom smislu. Odeljenje treba da ima nekoliko mazgi za nošenje oruđa i municije.

Pratećoj četi treba kao zaštitu dodati odgovarajući broj puškomitraljeskih odeljenja i to prema broju oruđa, tako da na svako oruđe dođe kao zaštita po jedno puškomitraljesko odeljenje. U prateću četnu treba odrediti sve borce koji imaju smisla za taj rad, a također treba voditi računa o fizičkom stanju ljudi, kako bi u slučaju potrebe mogli nositi oruđe. Četa je podređena neposredno štabu brigade i nalazi se uvek tamo gde je štab. Prema potrebi štab brigade dodeljuje štabovima bataljona privremeno, za vreme akcije, pojedina odeljenja koja se posle završene akcije priključuju četi.

U cilju što boljeg upravljanja tim oruđem formiraće se u najkraće vreme škola za rukovanje bacačima. Borci iz prateće čete mogu se uopotrebljavati za rad u logoru, za stražu itd.

Pri formiranju čete odredite također odgovarajući broj vojnog i političkog kadra za komandovanje u četi. Prateća četa treba da nosi odgovarajući broj mina za svoje oruđe a može na pojedinim sektorima da napravi magazine za čuvanje i sakupljanje municije za to oruđe.

Ovo treba izvršiti odmah posle primitka naredbe a najkasnije do 28. o. m.

Štabovima brigada moraju o izvršenju ove naredbe poslati izveštaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 26. JAGUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA TERETNI VOZ KOD RODIKA I NA NEPRIJATELJSKI KAMION KOD BUJA¹

i ŠTAB ISTARSKOG ODREDA
na položaju, dana 26. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

na položaju

Nedeljni izveštaj o radu i akcijama naših jedinica: Dana 19. o. m. naše su jedinice kod Rodika napale teretni voz. U tom napadu bilo je oštećeno više raznih delova voza, a naročito lokomotiva, te je verovatno bilo više ranjenih i mrtvih. • Istoga dana druga patrola, u zasedi kod Buja, napala je nemački kamion koji je prevozio municiju. U tom napadu ubijena su dva Nemca a municije je zaplenjeno onoliko koliko je patrola mogla da ponese. Ostalo je zapaljeno zajedno sa kamionom. Zaplenjen je jedan automat i jedna »Mauzer« puška. Odmah posle napada patrola se povukla jer je stigla pomoć u blindiranim kolima.²

Dana 19. o. m. patrola naše-jedinice, na Škofijama kod Divače, napala je nemačku patrolu od 3 čoveka.³ Zaplenjena su dva automata i jedna »Mauzer« puška. Dva Nemca su ubijena a jedan zarobljen . . .

Dana 20. o. m. naše su jedinice kod Rodika napale nemački teretni voz. Prilikom napada ubijena su 3 italijanska železničara koji su hteli da pobegnu, uhvaćeno je 6 i jedan nemački vojnik. Zaplenjeno je nešto duvana, maslaca i mesnih proizvoda. Po naređenju štaba odreda većinu toga odneli su tamošnji seljaci, jer naša zaseda nije mogla sve da ponese, a ono što je ostalo poliveno je naftom i zapaljeno. Pošto je stigao u pomoć blindirani voz, zaseda se povukla sa položaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. Politkomesara:

Komandant — Kapetan.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 296 II—8.

² O gornjim akcijama vidi dok. br. 95.

³ Verovatno se odnosi na akciju navedenu u izveštaju od 18. januara 1944. Vidi dok. br. 105.

IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG MOP ODREDA OD 26. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU MOTORIZACIJU U SLOVENACKOJ ISTRI¹

ŠTAB ISTARSKOG ODREDA
na položaju, dana 26. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i PO JUGOSLAVIJE

na položaju 1

Brojno stanje je sledeće:
Po spisku br. 225 drugova
u rashodu „ 19 „
na mestu „ 206 „

Dana 23. o. m. jedinice našeg odreda su u SI. Istri napale dva motocikla. U tom napadu ubijena su 4 Nemca, po **koje** su kasnije došli sa jednim kamionom i jednim putničkim **automobilom**.

Jedinice koje su izvele napad na motocikle sačekale su u zasedi i napale skvadraste koji su se vratili da traže poginule motocikliste. U tom napadu su 3 ubijena a 20 zarobljeno. Kako nam javljaju, to su bili sami skvadrasti, preobučeni u karabinijere. Pri tome je zaplenjen sledeći materijal: 2 teška mitraljeza, 5 automata i više municije.

... Na našoj strani nema gubitaka. Ove jedinice su već nekoliko puta izbacile voz iz koloseka. Detalje o uspehu akcije nisu nam još javili.

Patrola od 7 drugova, koje smo poslali na vezu sa Notranjskim odredom, bila je razbijena. Dva druga iz te patrole vratila su se u Odred, dok se ostali još nisu javili.

O transportu, koji je bio poslat na dan 24. o. m., nismo do sada primili još nikakvih izveštaja.

Situacija u okolini vidi se iz izveštaja koje šalje obav. cent, našeg odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

Komandant — kapetan'

**IZVEŠTAJ ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA OD
96 JANUARA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU TRIDESET
PBUGE NO DIVIZIJE O BORBENIM DEJSTVIMA PARTI-
ZANSKIH JEDINICA NA PODRUČJU ODREDA¹**

**STAB BR. BEN. ODREDA
IX KORPUS**

P o l o ž a j 26.1 1944.

¹ ŠTABU XXXII DIVIZIJE IX KORPUSA NOV i POJ —
PROPAGANDNI ODSEK

Položaj

Ratni izveštaj!

24. 1. 44. poslata je patrola štaba Odreda u Zapotok, jer smo saznali da se tamo pälazi Darko, bivši zam. kom. XVII brigade S. G. Patrola je stigla suviše kasno jer je Darko već bio likvidiran.²
25. 1. 44. stiglo je u selo Višnjevnik 7 kamiona Nemaca i belogardista i 2 blindirana automobila. U selu su zapalili 12 kuća. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i to je bio nemački major. Naših gubitaka nije bilo.

U 10 časova stigao je u Višnjevnik pokriven crveni civilni teretni automobil. U 'kabini sedela su 2 civila. Kada je I drug od VOS-a auto zaustavio izašao je iz kabine nemački [major i opalio metak iz revolvera na stražara i ranio ga u ruku. »Stražar je, međutim, bio toliko priseban da je na njega pustio • rafal iz automata i ubio ga. I bat. Br. Ben. odreda koji se • nalazio u susednom selu otišao je na položaj. Jedan vod koji je išao prema Višnjevniku, da bi im zašao u bok, bio je pri- I mećen od neprijatelja, jer je teren potpuno go te su Nemci I otvorili strahovitu vatru na njih. Zbog toga su se povukli I natrag.

• Istog dana u 9.30 belogardisti su na Krozadi, tj. selu ispod Dobrova, ubili lekara odreda Rusa Jakoba i 2 obaveštajca u civilu.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 274/V.

Prema svemu što se dogodilo vidi se jasno da je to delo domaćih izdajnika. Istraga je u toku.

Detaljniji izveštaj će uslediti jer još nemamo svih podataka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Mavrin Ivan-Miloš s. r.
Miloš

Ratni dopisnik
Deisinger Janez s. r.
Deisinger Janez

BR. 159

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
KRAJA JANUARA 1944. ŠTABU ČETRNAESTE DIVIZIJE
DA NASTAVI POKRET ZA ŠTAJERSKU'

X *korpus*:

Za XIV diviziju: ako ikako možete, produžite put. Na tom pravcu sadejstvujte sa hrvatskim jedinicama. Izvidite položaj zapadno od ceste Sv. Ivan Zelina — Varaždin. Ako su koncentracije protiv Vas, budite oprezni. Prelaz na Haloze² nužan. ...

G.Š.S.

¹ Original radio-depeše (pisan mastilom) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1.

Depeša je poslata preko radio-stanice Desetog korpusa NOVJ.

¹ Predeo između reke Drave, Dravinje i Hrvatskog zagorja. Zbog novonastale situacije i lakšeg prelaza na sektor Štajerske, Divizija nije pošla u Haloze, već je krenula u pravcu Kozja i noću između 6. i 7. februara 1944. prešla reku Sutlu kod s. Sedlarjevo.

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA OD 27. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBE-
NIM DEJSTVIMA JEDINICA NA SEKTORU KORPUSA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br

Položaj, 27.1 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Na položaju

Dostavljamo Vam izvestaj sa sektora naših jedinica za
26. o. m.

Raspored snaga: XV divizija sa dve brigade vrši blokadu Novog Mesta sa sev. i južne strane te kontroliše pravac Krško polje i nemačku granicu. Sa dve brigade nalazi se na komunikaciji Ljubljana — Kočevje i kontroliše teren u pravcu Ljubljane i Rakeka. XVIII divizija se sa jednom brigadom nalazi na sektoru Polom — Vrbovec, vrši blokadu Kočevja sa severne strane i kontroliše cestu Kočevje — Zaga — Rog. Sa dve brigade nalazi se na sektoru Gorskog kotara i vrši pritisak na neprijateljske garnizone u Ogulinu i Zlobinu. Notranjski partizanski odred: sa jednim bataljonom na sektoru Markovec sa zadatkom kontrole ceste Cerknica — Grahovo — Bloška Vas i Nova Vas. Sa drugim bataljonom na sektoru Hiteni kod Sv. Trojice, sa zadatkom kontrole ceste Cerknica — Grahovo — Bloke. Sa svojim patrolama kontroliše celu Notranjsku i osnovne pravce, prema severu Ljubljansko barje i zapadno prugu Ljubljana — Postojna. Dolenjski partizanski odred nalazi se na sektoru Grosuplje sa zadatkom rušenja pruge, kontrole granice i sprečavanja ispada grosupaljske posade. Istarski partizanski odred na sektoru Tatre, sa zadatkom kontrole i napada na žel. prugu Rijeka — Trst. Kontroliše ceo teren Istre.

Pokreti neprijatelja: Na celom sektoru, koji kontrolišu jedinice našeg korpusa, ne primećuju se nikakve neprijateljske koncentracije i pokreti koji bi imali karakter trenutnih ofanzivnih operacija na našoj teritoriji. Neprijateljske snage koje su došle u Kostanjevicu i Šentjernejsku dolinu, zbog razvoja

situacije na istočnom i italijanskom frontu, a dobrim delom i zbog pritiska naših snaga, naglo su odstupile u pravcu Krškog. U Gorskom kotaru nema nikakvih promena. Neprijateljske snage, kako nemačke tako i ustaške, nastoje da se probiju na more, radi obezbeđenja jadranske obale i luka i da pojačaju italijanski front. Neprijateljski garnizoni su prilično smanjeni i uglavnom sastavljeni od domaćih najamničkih trupa.

Akcije naših jedinica: U toku 24. i 25. o.m., kao i do trenutka pisanja ovog izveštaja, na sektoru XV divizije nije **došlo** do borbi s neprijateljem. Neprijatelj se drži pasivno i ne **izlazi** iz garnizona. Također ne vrši nikakav saobraćaj od svojih **baza** u pozadini do uporišta na terenu. Po našem mišljenju neprijatelj je neaktivan zbog dosadašnjih velikih gubitaka i **zbog** nedovoljnog broja snaga. Jedinice X brigade su noću 22. na 23. o. m., u jačini od dva bataljona, pod rukovodstvom komandanta brigade druga Rojšeka izvele smeo napad na neprijateljsko uporište u Hreljinu² (Hrvatsko primorje). Napad je imao karakter iznenadnog udara u neprijateljsku relativno sigurnu bazu. Akcija je postigla cilj i jedinice su izvršile **postavljene** zadatak. Oba bataljona su se iz dva pravca približila neprijateljskoj posadi i izvršila juriš na uporište. Ostale jedinice iste brigade su za to vreme fingirale napad na Zlobin i ostale neprijateljske posade. Po udaru naših jedinica u Hreljinu se odmah u početku borbe predalo 29 ruskih zarobljenika, koji **su** aktivno pomagali našim borcima pri uništavanju nemačkih zlikovaca. Pokazivali su stanove i uporišta gde spavaju okupatorski vojnici i sami su učestvovali u likvidaciji pojedinih nemačkih grupa. Rusi su nemačke vojnike klali. U toj **borbi** zarobljena su 3 Nemca, ubijeno 20 i mnogo više ranjeno. Naši borci su uništili 4 haubice kal. 105 mm, zaplenili 2 nemačka automatska mitraljeza. 34 puške, veliki broj pištolja, 8 pari cipela, veliku količinu municije i ostalog ratnog materijala. Naši gubici: 1 lakše ranjen (komandant I bataljona, poručnik drug Pećanac Dragoljub).

U borbi su se junački držali komandant brigade major drug Jaka,³ komandant I bataljona poručnik drug Pećanac Dragoljub i brigadni kuvar drug Lojze.⁴ Akcija koju su izvršile naše jedinice u Hrvatskom primorju, kako po svom karakteru tako i po uspehu, imala je ogroman odziv među celim hrvatskim stanovništvom i vojskom na tom sektoru. — Ostale jedinice te divizije vodile su lokalne borbe i sprečavale neprijateljske ispade.

Dolenjski partizanski odred. Jedinice tog odreda vrše uspešne akcije na pruzi Ljubljana — Grosuplje, sprečavaju opravku pruge i ispade neprijateljske posade iz Grosuplja. 24. o. m. su jedinice tog odreda naterale u bekstvo neprijateljsku patrolu jačine 50 vojnika i porušile 50 m žel. pruge. Naši borci su odneli šine.⁵ Druge jedinice tog odreda sprečavale su opravku pruge i porušile prugu u dužini 150 m. Do ovog momenta neprijatelj nije pokušao da opravi prugu.

Notranjski partizanski odred vrši uspešno rušenje cesta od Rakeka prema Ribničkoj dolini.

Od Istarskog i Belokranjskog odreda još nismo primili operativni izveštaj.

Naši planovi: U toku su pregrupacije naših snaga, kako smo se sa vašim štabom dogovorili. Težište rada prenećemo na neprijateljske komunikacije. V U. B. kreće noću 27. na 28. o. m. na svoje nove položaje. Prebacivanje će izvršiti u tri maršrute. Štabu divizije smo lično objasnili cilj pregrupacije i kako se ona mora izvesti.

S obzirom da vam moramo putem radija dostavljati iscrpnije podatke i da bismo bolje koristili radio-vezu molimo da se vreme razgovora preko radija između vašeg i našeg štaba poveća, jer inače, u vremenu od 20 min., ne možemo predavati veće depeše (slučaj 26. o.m.: vaš radio-telegrafista primao je depešu od 240 grupa ali je primio svega 150 i prekinuo jer je vreme prošlo).

Kod nas su bili komesari Istarskog i Notranjskog odreda, sa kojima smo razgovarali i dali im potrebne konkretne direktive za rad tih jedinica po svim linijama. Preduzećemo sve mere za vršenje mobilizacije u Istri, gde ima uslova da se mobilise 1.000 vojnika. Poslali smo naše oficire da to uredi. U najkraćem vremenu poslaćemo po tom poslu i našeg operativnog oficira (mobilizacijskog druga Frenka)."

Sledećom poštom poslaćemo vam izveštaj kako je izvršena organizacija našeg štaba.

Molimo da nam dostavite eksploziv, onoliko koliko imate, jer nam je isti neophodno potreban za budući rad na prugama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej⁷

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

⁵ Vidi dok. br. 148.

⁶ Josip Zornada. Poginuo 28. septembra 1944. u s. Otave kao politkomesar Sedmog korpusa NOV Jugoslavije.

⁷ Dr Jože Brilej

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETRNAESTE DIVIZIJE OD 27. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SI-
TUACIJI NA PODRUČJU DRUGE OPERATIVNE ZONE
HRVATSKE I O TEŠKOĆAMA NA MARŠU ZA ŠTAJERSKU¹

Primljeno od II zone 27. I 44. u 8.55 časova

Neprijatelj je 22. I zaposeo cestu Sv. Ivan Zelina — Va-
raždin.² Duž ceste zasede. Između njih patrolira pešadija,
konjica i 5 malih tenkova. Hrvatska brigada Radića³ vodila
tri dana borbe oko Visokog i Huma. Danas nismo mogli **preko**
ceste. Ne znamo za situaciju u Zagorju, jer naši obaveštajci
nisu mogli preko ceste. Štab 10. korpusa misli da je tamo
ofanziva koja bi trebalo da se produži na Kalniku. Isti **štab**
javlja o koncentraciji.

Primljeno od II zone 27. I 44. u 9 časova

Pošto sa stanicom nemamo veze preuzima vezu sa XIV.
divizijom stanica sa X korpusom. Preko korpusa javite vreme.
Talas neka bude isti kao sa korpusom. Talas naše stanice je
približno 4,4 mc. Znaci isti kao ranije.

Milan

¹ Original prijemne radio-depeše (pisan na mašini) u Arhivu
Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1.

Depeša je poslata preko radio-stanice Štaba Druge operativne
zone Hrvatske.

⁵ Vidi dok. br. 199.

³ Odnosi se na NOU brigadu »Braća Radić« (Prva brigada Druge
operativne zone Hrvatske).

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETRNAESTE DIVIZIJE OD 27. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE DA ČE
NASTAVITI MARŠ ZA ŠTAJERSKU ČIM PROĐE NEPRIJA-
TELJSKA OFANZIVA NA PODRUČJU DRUGE OPERATIV-
NE ZONE HRVATSKE¹

Primljeno od X korpusa 27. I 44. u 14,45 časova

Isti štab javlja o koncentracijama u Križevcima i Bjelo-
varu. Predlažemo da naša divizija sadejstvuje pri razbijanju
ofanzive. Na svaki način ćemo sadejstvovati sa hrvatskim je-
dinicama, ali ćemo što pre produžiti put. Javljao sam već četiri
puta ali uopšte ne odgovarate. Naša stanica još ne hvata vezu
sa vama.

Rudi² 25. I 44.

BR. 163

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 27. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
BORBAMA KOD NOVOG MESTA¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj, 27. I 1944.
u 16.07 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

P o l o ž a j

Na sektoru XV divizije bez promena.

IV SNOUB »Matija Gubec« imala je u toku 25. o. m. samo
manje sukobe sa neprijateljem, koji se nalazi na istim polo-
žajima kao juče. Zaseda III bataljona iste brigade sudarila se

¹ Original prijemne depeše u Arhivu Instituta za istoriju rad-
ničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1. Depeša je poslata preko radio-
stanice Štaba Desetog korpusa NOV Jugoslavije.

² Viktor Avbelj

sa kolonom od 120—130 ljudi i vratila je natrag. Posle toga je ista kolona krenula na zasede koje je držao I bataljon I. *q* iznad Broda i kod Mrvara, iznad stražare. Zasede su neprijatelja pustile da se približi a onda su ga obasule jakom vatrom. Posle polučasovne borbe zaseda se morala povući na nove položaje na kojima je i ostala. Neprijatelj je uspeo da prodre u selo Boričevo i tamo pokupi nešto stoke, namirnica i odeli. Zasede su neprijatelja stalno napadale i u pola 11 morao **se** povući prema Novom Mestu. Neprijateljski gubici su 3 mrtva i više ranjenih. Naši gubici su 2 mrtva. Po bataljonima i četama izvode se vojne vežbe.

V SNOUB »Ivan Cankar« u toku 25. I nije vodila nikakve borbe. Bataljoni su ostali na starim položajima, rušili cestu, pravili prokope i barikade svaki na svom određenom sektoru. Porušeni, odn. spaljeni, su bili svi provizorni mostići, koje je prošlog puta izradila neprijateljska kolona. Vreme se koristilo za odmor, čišćenje oružja i sprema, pranje veša te za vojnu i političku izgradnju ljudstva. Komandant V SNOUB drug kapetan Džems² i politkomesar drug Frenk³ predali su dužnost u brigadi i 25. o. m. otišli na svoja mesta. V SNOUB krenuće večeras na položaje Hinje — Lopata.

XII SNOUB poslala je jednu četu I bataljona da opkoli selo Zabrđe kod Mirne, jer je bilo javljeno da se u tom selu nalaze skrivači. Ceta nije imala uspeha. Jedan vod, koji je bio poslat u Mirnu Vas, vratio se i doveo 4 skrivača, među kojima i Grad en Franca, dvostrukog dezertera, koji je navodno odneo puškomitraljez iz V SNOUB. On to poriče ali će se stvar razjasniti kod V SNOUB. Dve čete II bataljona i III bataljon su u zoru postavili zasedu na položajima Dobrava — Boršt i Dalnje Njive. Namera je bila da neprijatelja, koji je u jutarnjim časovima postavljao zasedu na Daljnem Vrh, puste da im pride i onda ga iz neposredne blizine napadnu. Prilikom raspoređivanja po položajima nesretnim slučajem došlo je do pucnjave, kojom prilikom su bili u noge ranjeni komandant bataljona drug Petruška⁴ i bataljonski kurir Longer. To se dogodilo na taj način što je jedna četa udarila na drugu, uverena da je to neprijatelj. Stvar ćemo da ispitamo. Tog dana neprijatelj nije dolazio na Daljni Vrh.

XV SNOUB nalazi se na istim položajima kao juče.⁵ Jedinice II bataljona i jedna četa I bataljona napale su neprijatelja, koji je pojačan došao kao obezbeđenje rada na pruži kod Predola. Napadnuti neprijatelj, kome je stigla pomoć i iz

⁵ Ivan Majnik
³ Josip Zornada
⁴ Peter Kos

Grosuplja. hteo je po svaku cenu da zaposedne naše položaje i u izvesnim momentima je nastojao da ih opkoli. I pored truda koji je ulagao ceo dan, ta mu namera nije uspela, jer su ga naši potpuno razbili i poterali prema Grosuplju. Neprijatelj le imao veći broj mrtvih i ranjenih, koje je uspeo da odvuče sa sobom. Na cesti Škofljica — Turjak nije bilo borbi, jer se neprijatelj tog dana po istoj nije kretao.

Artiljerija. Na njenim položajima bez promena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major,
Ciril⁶

BR. 164

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE NO DIVIZIJE OD 27. JANUARA 1944. ŠTABU OSAMNAESTE SLOVENACKE BRIGADE »SOŠKE« ZA NAPAD NA NEMCE U SELU SLAP¹

**t ŠTAB XXXII DIVIZIJE
I IX KORPUŠA NOV I POJ**
Položaj, 27. 1. 44. u 9 časova

ŠTABU XVIII SNOB

I. Prema izveštajima stiglo je u Slap 12 kamiona Nemaca. Naš je zadatak da ih napadnemo i uništimo. XIX SNOB angažovala je jedan bataljon za napad u pravcu Pečine — Slap (između ceste i jaruge sa potokom), jedan bataljon za zatvaranje doline iz pravca Sv. Lucija i za blokadu samog Slapa sa te strane, a sa jednim bataljonom, kao rezervom, u Kalu obezbeđuje leđa iz pravca Kneža. Vaš je zadatak da jednim bataljonom napadnete prema Slapu iz pravca Prapetno time da se povežete sa bataljonom XIX, koji napada iz Pečina i zatvorite dolinu prema Trebuši. Odmah pošaljite vezu u XVII SNOB i objasnite joj vaš zadatak.

s. F. — s. N.

⁶ Franc Hočevar

Vasja³

17VEŠTAJ ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE NOVJ
OD 27 JANUARA 1944. ŠTABU DEVETOG KORPUSA 0
BORBI PROTIV NEMACA KOD SELA SLAP¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 27. I 44.

ŠTABU IX KORPUSA NOV i POJ

Obaveštavamo vas da su nas danas, 27. o. m., pokušali da napadnu Nemci preko Slapa, gde su stigli sa 12 kamiona. Izveli smo manevar okruživanja ali su ipak uspeali da nam umaknu iz obruča i da se povuku u Sv. Luciju. Zaplenili smo 1 mitraljez (zbrojovku) te pobili 10—12 Nemaca i više ih ranili. '

Prema predviđenom planu dolazimo na novi sektor, j
Drugih značajnijih promena na našem sektoru nema. •
Istovremeno vam šaljem na raspoloženje majora druga Šaletića, koji zbog starosti i bolesti ne može sa nama na taj dugačak put. Prema izjavi majora Rupnika nismo mogli ni u školi da ga upotrebimo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:	V. d. komandanta, poručnik:
Kogej Vasja s. r.	Jakopič Albert s. r.
Vasja	Kojtimir

M

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br

Položaj, 28. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO SLOVENIJE

Na položaju

Dostavljamo vam sledeći izveštaj sa sektora našeg kor-
I pusa za dan 27. o. m.

Raspored snaga: XV divizija: XV brigada se nalazi na po-
I ložajima levo i desno od žel. pruge Predole — Zdenska Vas, sa
[zadatkom totalnog rušenja te žel. pruge. Na istom sektoru
nalazi se Dol. odred, sa jednim bataljonom oko Nove Vasi, sa
drugim u Spodnje Brezovo. V U. B. »Ivan Cankar« je u noći
27. na 28. krenula po već određenoj maršruti do položaja
Hinje — Lopata. Tom prilikom je brigada neposredno pred
polazak napala neprijateljsku kolonu ali nam rezultat još nije
javila.² IV U. B. i XII brigada sa artiljerijom nalaze se na
t starim položajima.

XVIII divizija: VIII brigada na starim položajima Polom
— Vrbovec — Mekuša, sa zadatkom rušenja ceste Mala Gora
— Polom i žel. pruge Ribnica — Kočevje. IX brigada na sektoru
prema Ogulinu, sa jednim bataljonom u Ljubošini, sa drugim
u Gomirju i trećim bataljonom u Vrbovskom. Štab brigade
i nalazi se sa IV bataljonom u Ravnoj Gori. Te jedinice imaju
zadatak da vrše pritisak na neprijatelja u Bosiljevu i da na-
padaju neprijateljske kolone koje kreću od Karlovca prema
Ogulinu. Bataljon te brigade, koji se nalazi u Ljubošini, napada
neprijateljske kolone koje kreću iz Ogulina prema Jasenku.
X brigada nalazi se na položajima Fužine — Mrzla Vodica,
a sa jednim bataljonom, koji se ranije nalazio u Jasenku, u
Mrkoplju.

Arhivu Instituta za istori'u

u Arhivu Instituta za is'

Notranjski odred nalazi se sa jednim bataljonom u selu Markovec, sa zadatkom da ruši i prekopava ceste na sektoru Cerknica i da održava veze sa Istarskim odredom. Drugi bataljon tog odreda nalazi se u selu Hiteno, sa zadatkom rušenja ceste Grahovo — Radlek. Ta cesta je uglavnom porušena i dostavljamo skice.

Belokranjski i Istarski odred nalaze se na starim položajima.

Kretanje neprijatelja: Kolone koje se kreću na sektoru XVIII divizije iz pravca Karlovca prema Ogulinu nastoje, prema dosadašnjim izveštajima, da prodru do mora.³ Sva uporedna nova uporišta, koja je neprijatelj postavio na tom sektoru, služe, prema onome što je dosad utvrđeno, samo za jako obezbeđenje tih pokreta.

Na sektoru IV brigade 25. o.m. kretala je neprijateljska kolona, jačine 120 do 130 ljudi, najpre prema položajima III bat. te brigade, ali je bila odbijena. Posle toga se I bat. »I.C.« iznad Broda i kod Mrvara sukobio sa istom kolonom. Neprijatelju je uspelo da prodre u selo Boričevo, a onda se morao zbog naše vatre povući prema Novom Mestu. Neprijatelj je tom prilikom imao 3 mrtva i više ranjenih,⁴ — Na sektoru Grosuplja u toku jučerašnjeg dana stigla je neprijateljska patrola do Višnje Gore, ali se još istog dana vratila preko Mlačevog natrag u Grosuplje. Istovremeno se na komunikaciji Ribnica — Kočevje kretala neprijateljska kolona koja se sukobila sa jedinicama V U.B. ali o tome još nemamo izveštaja.⁵ Jedinice Notranjskog odreda su u toku 25. o.m. napale neprijateljsku patrolu od 30 ljudi, naoružanih sa 4 laka mitra-7.7 Hfsop aC Buop-ji -uiaBoeq x T uioza[Ba;im unašaj l 'ezafj pravca Borovnice i napala Rejonski odbor kod Sv. Vida. Kad je naša patrola stigla na lice mesta, neprijatelj je u panici pobeo prema Borovnici. Ubijena su 2 domobrana i zaplenjene 3 puške. Tom prilikom bila je spasena iz ruku belogardista članica Rejonskog odbora i još jedan drug, koji su bili ranjeni te ih je belogardistička patrola zarobila.

Drugih većih sukoba na sektoru našeg korpusa, kao i većih pokreta neprijatelja na tom sektoru, tog dana nije bilo. Uporišta u pravcu Ljubljane i u Ljubljani samoj, kao i u pravcu Rakeka i Istre, uglavnom su bez promene. U Ljubljani se nalazi cca 3.000 Nemaca i be-ga. Glavna nemačka komanda prešla je iz Ljubljane na Vrhniku bojeći se bombardovanja od strane saveznika. U Ilirskoj Bistrici nalazilo se 27. o.m. cca

I 3.000 alpinskih lovaca i oko 400 biciklista, koji su imali zadat-
I tak da ovih dana otputuju na ital. vojište. Iz Trsta smo primili Rjzveštaj da se tamo stalno kreću nemačke kolone koje odlaze najviše na ital. vojište a delimično u Francusku i Nemačku. prilažemo vam detaljnije izveštaje O.C. Istarskog odreda. Ta-
I koder vam prilažemo plan grada Trsta i posebnu skicu o ne-
I mačkim uporištima u samom Trstu.

Naši planovi: U smislu vaših direktiva naše će jedinice na li sektoru Grosuplje — Zdenska Vas i dalje rušiti žel. prugu, te i onemogućavati neprijatelju opravku pruge i komunikacija j istovremeno će se izvršiti pregrupacija naših jedinica sa obe ji strane Krke, kojom prilikom ćemo na jednoj i na drugoj stra- I ni, kad budu na jednom i drugom sektoru uporedo veće snage, ^izvršiti odgovarajuće akcije: na Gorjanskom sektoru uništava- nje kolona, a na levoj obali Krke čišćenje sektora od brojnih skrivača.

Po vašem naređenju javio se štabu Korpusa drug Zor- nada Josip Frenk, tako da je naš Operativni odsek za sada kompletan. Sa drugom Frenkom smo detaljnije porazgovarali o njegovom zadatku, te će u najkraćem vremenu da otputuje na sektor Istarskog odreda u svrhu mobilizacije. Slučaj je uto- liko hitniji jer nam Istarski odred javlja da će po svoj prilici na Istarskom sektoru izvršiti mobilizaciju Nemci.

Članovi ostalih odseka do sada nam se još nisu javili.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej

Komandant — potpukovnik.
Rajko Tanasković

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 28. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU O AKCIJAMA ŠESTE SLOVENAČKE NOU BRIGADE »SLAVKO ŠLANDER« OD 15. DO 22. JANUARA 1944. GODINE¹

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Br. 326**

Na položaju, dana 28. I 1944.

Ratni izveštaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

15. I su 3. bataljon 6. SNOUB »Slavko Šlander« i 1. četa 2. bataljona izveli sabotažnu akciju na železničkoj pruzi Šoštanj — Šmartno.² Uništeno je 120 metara pruge i 20 telefonskih stubova zajedno sa žicom.

20. I je 6. SNOUB »Slavko Šlander« napala nemačka uporišta u varoši Crna.³

Vojska, u jačini od oko 60 ljudi, pružala je žestok otpor. Naši borci su i pored toga prodrli u uporište ali su bili odbijeni, te su tek nakon ponovnog juriša uspjeli da uporište zapale.

Žestok otpor je također pružala žandarmerija. I pored toga što je uporište bilo minirano, svi juriši naših boraca su bili odbijeni.

Po ulicama su se vodile borbe sa narodnim izdajnicima i gestapovcima, koji su sa prozora pucali na naše borce. 3 od njih su likvidirana i zaplenjen je 1 pištolj.

Landvahe⁴ je bila razoružana.

Zaplenili smo 7 pušaka.

U borbama smo imali 3 mrtva i 8 ranjenih drugova.

3. bataljon, koji se nalazio u zasedi, srušio je 20 telefonskih stubova.

U trgovačkoj radnji bilo je zaplenjeno mnogo materijala i 60.000 cigareta. Gubici okupatora još nisu poznati.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

² Vidi dok. br. 184 i 216.

³ Vidi dok. br. 184 i 231.

⁴ Seoska straža

22. I Sukob sa vermanima i policijom na Budni.⁵ Rezultat: 1 mrtav i tri ranjena neprijatelja. Zaplenjeno je nešto municije za automate.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

politkomesar:
Ciril Ribičič"
Gorjan⁷

Komandant:
Franc Poglajen

BR. 168

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVRTE OPERATIVNE ZONE OD 28. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O VOJNO-POLITIČKOJ SITUACIJI NA PODRUČJU ZONE'

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE**

Br. 328

Na položaju, dana 28. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

U vezi s Vašim dopisom od 20. I 1944. br. 328/II² odgovaramo sledeće:

t Naš izveštaj od 13. I 1944, br. 295,³ za koji tvrdite da je nevojnički i nepotpun, nije bio izveštaj o stanju ili raport, već samo odgovor na vaš konkretan dopis pod istim tek. br. Raport o brojnom stanju svih jedinica, o stanju naoružanja, mobilizaciji, kadrovima itd. poslali smo vam 19. I 1944.⁴ kad smo raspolagali pregledom celog operativnog područja naše zone. Iz vaših dopisa i dopisa vaših odeljenja konstatujemo da naše eštaje i dopise ne primate redovno, odnosno da neke uopšte

⁵ Vidi dok. br. 184.

⁸ Mitja Ribičič

⁷ Božidar Gorjan

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju ičkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

¹ Vidi dok. br. 116.

³ Vidi dok. br. 66.

⁴ Vidi dok. br. 108.

niste primili. Do sada smo imali dobre veze sa svim jedinicama i donekle pregled njihovog stanja, mada su njM ponekad, za izvesno vreme, zbog velike udaljenosti, lošeg mena i neprijateljske ofanzive veze prekinute.

Učinili smo grešku što smo od Koruškog bataljona i p₀ horskog odreda formirali Pohorsku, odn. 11. brigadu, **umesto** da smo ojačali 6. SNOUB »Slavko Slander«. Ipak konstatujemo da navedene naredbe o formiranju odreda nismo primili. ^B

Dana 27. I. 1944. javio se štabu zone drug Matevž,⁵ **zam** politkomesara XIV divizije. Upoznali smo ga sa položajem na Kozjanskom sektoru i posle toga se još isti dan uputio u našu kezjansku jedinicu, gde će dobiti vezu sa XIV divizijom.

Pošto su otvaranjem kanala opet pruženi uslovi za izvođenje šire mobilizacije, izdali smo u tom smislu naređenje potčinjenim jedinicama koje su već počele mobilisati. Novomobilisane koje ne budemo mogli da zadržimo na našem području slaćemo u Dolenjsku.

Po pitanju žalbe IX korpusa da ometamo mobilizaciju,¹⁵ javljamo vam sledeće: Iz Gorenjskog odreda primili smo dve grupe nenaoružanih ljudi, bez nekog dopisa, karakteristike ili propusnica, da ih preko našeg kanala transportujemo u Dolenjsku. Pošto je tada kanal bio zatvoren, mi smo jednu od tih grupa zadržali u brigadi, dok smo drugu vratili natrag Gorenjski odred smo obavestili da naše jedinice ne mogu da primaju njihove novomobilisane ljude, jer je ionako dosta naših novomobilisanih nenaoružano. U Dolenjsku ih je preko naših kanala mnogo teže transportovati nego što je slučaj u Gorenjskoj, gde se Sava svuda može preći. Vraćena je bila samo grupa od 50 a ne 200 novomobilisanih ljudi. Poslali su veoma nepouzdanu plavu i belogardističke elemente, od kojih je više odmah dezertiralo.

Iz vašeg dopisa se vidi da je pored obeju brigada nužno formiranje 4 odreda: Kamničko-savinjskog, Koruškog, Pohorskog i Kozjanskog. Kako smo vam već javili, na Kamničko-zasavskom sektoru operiše jedna četa, koja pre svega ima zadatak da izvodi mobilizaciju, i ona, sa minerskom četom, za sada sačinjava jezgro za osnivanje odreda. U Koruškoj operiše jedan bataljon, iz kojeg će se u najbližoj budućnosti stvoriti odred. Iz II brigade, koja operiše na Pohorju, nemoguće nam je formirati odred a da brigadu ne rasformiramo. Na Kozju je operisao slab bataljon od oko 50 ljudi.⁷ Prilikom odlaska hrvatskog bataljona s njime je otišlo 2/3 kozjanskih partizana. Do sada ih se vratilo 10, tako da na Kozju operiše 30 ljudi sa

4 puškomitraljeza. Tu jedinicu mi sa svojim snagama ne možemo ojačati u odredu, ali čim sa 14. divizijom stignu naši jnobilisani ljudi, koje smo pre izvesnog vremena poslali u polenjsku. uključićemo ih u Kozjanski odred.

Ukoliko nam do sada to nije bilo moguće, mi ćemo kod jvih tih jedinica formirati minerske vodove, pored minerske čete i minerskog voda na Pohorju.

Iz gornjeg izveštaja se vidi da sada ne možemo poslati iz Koruškog bataljona jednu čet u sastav Zapadnokoruškog odreda. Koruškom bataljonu daćemo konkretna uputstva da operiše dublje u koruško-austrijsku teritoriju.

Dana 27. I 1944. stigla je u štab zone englesko-američka misija za radio-vezu sa englesko-američkom misijom kod Glavnog štaba i za spuštanje materijala. Uveli smo ih u rad prema kvasim uputstvima.⁸

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ciril Ribičič⁹

Komandant:
Franc Poglajen

BR. 169

IZVEŠTAJ ŠTABA ČETRNAESTE DIVIZIJE OD 28. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
DOLASKU DIVIZIJE U REJON VARAŽDINSKE TOPLICE¹

PRIMLJENO OD X KORPUSA 28. I 44. U 14 ČASOVA
(XIV div.)

Divizija na sektoru Varaždinske Toplice. Neprijatelj se **zadržao** 4 dana, inače sve u redu. Već danas krećemo dalje. Uspostavili smo vezu sa korpusom. Javljaćemo se preko kor-
pusa dok ne dobijemo direktnu vezu. Klisovu² stanicu dobro
čujemo. Ako je moguće uspostavite vezu sa nama. mi ćemo
vas stalno zvati. Primili smo vaš radiogram. Rudi.³

⁸ Vidi dok. br. 116.

⁸ Mitja Ribičič

¹ Original radio-depeše (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1. Depeša je poslata preko dio-stanice Štaba Desetog korpusa NOVJ.

¹ Miroslav Klavs, radio-tehničar u Glavnom štabu NOV i PO ovenije.

⁵ Viktor Avbelj

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 28. JANUAR¹
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA KOD NOVOG MESTA, PREDOLA I KRIŽKE VASI'

STAB
XV DIV. NOV I POJ
pol. 28. I 1944.
u 14 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

P o l o ž a j

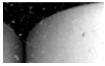
IV SNOUB »Matija Gubec« nalazi se na starim položa-
jima. I bataljon nije imao borbe s neprijateljem. U noći 26/27.
demonstrativno je napao Kostanjevicu. II bataljon je 26. o.m.
vodio borbu s neprijateljem, koji je pod zaštitom tenkova došao
iz Grma i Šmihela, te krenuo prema Gorenjoj Vasi, gde je ba-
taljon držao zasedu. Zaseda se sukobila s neprijateljem, koji
je pokušao da je opkoli. Zasedi je bila odmah upućena pomoć,
posle čega su neprijatelja oterali natrag u Novo Mesto. Isto
tako je i zaseda II bataljona na Barončevom brdu vodila borbu
s neprijateljem, te ga je ubrzo oterala natrag. Gubici nepri-
jatelja nisu poznati a naših gubitaka nije bilo. III bataljon tog
dana nije imao borbi. IV bataljon je 26. o.m. vodio borbu
s neprijateljem koji je nastojao da prodre do Brusnica. Naše
jedinice su pokušale da ga opkole. Posle dvočasovne borbe
naše su mu jedinice zatvorile put, tako da se nije mogao vratiti
prema Novom Mestu ali mu je uspelo da preko Krke pobjegne
u Št. Peter. Bataljon nije imao gubitaka. Neprijatelj je pre-
trpeo prilične gubitke, čiji broj još nije konstatovan. U borbi
II bataljona sadejstvovala je baterija, i sa brdskim topom tukla
Grm i Božji grob. Dana 26. o.m. I bataljon I.C. nije vodio borbe.

Od V SNOUB nismo primili izveštaj, jer se ista nalazi u
pokretu.²

XII SNOUB nije u toku jučerašnjeg dana imala nikakvih
borbi. Noćas su zaposeli nove položaje i to: I bataljon Poljane,
sa zadatkom da ruši prugu Mirna Peč — Trebnje a također
i cestu. II bat. Kamnje — Karlovec i Nova Gora, sa zadatkom

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju.
radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

² Pokret na nove položaje oko Novog Mesta Brigada je izvela
tek 28. januara 1944. uveče, a 27. januara vodila je borbe na sektoru
Ribnica — Ortnek. Vidi dok. br. 171.

da sa manjim snagama ometa svaki saobraćaj na cesti Novo Mesto — Bela Cerkev. III bat. Sentjurje — Hmeljčič — Vel. ĩal, sa zadatkom da prokopava i ruši prugu Bršljin — Mirna peč i postavlja zasade blizu Novog Mesta. Po bataljonima i četama izvode se vojne vežbe.

XV SNOUB vodila je borbu s neprijateljem koji je došao I da opravlj^a žel. prugu kod Predola. Borba je vođena do 15.30 K časova, posle čega se neprijatelj vratio na svoje polazne tačke. I Istog dana neprijatelj je stigao i do Ponove Vasi, ali je uskoro I od strane naših jedinica oteran natrag prema Grosuplju. Bata- I ljon i brigade razmešteni su sada na sledećim položajima:

I bataljon obezbeđuje rušenje pruge od pravca Grosuplja, koda 511 kod Predola, i drži položaje do same pruge. Jedna četa, i koja ima zadatak da održava vezu sa Dolenjskim odredom, na- I lazi se na koti 390. II bataljon ruši prugu prema Cušperku. j II bataljon³ na položajima M. Ilove Gore, sa zadatkom da u slu- [čaju potrebe operiše prema neprijatelju u Križkoj Vasi, koji I vodi borbe s odredom. Dalje, taj bataljon ima zadatak da ruši prugu prema Zdenskoj Vasi. IV bataljon nalazi se na položajima [Sv. Anton sa obezbeđenjem prema Rašici i Vel. Laščama i za- I datkom rušenja pruge. Dana 27. o.m. neprijatelj se vozom dove- I zao do Predola, gde su ga napale naše jedinice. Sa protivten- kovskom puškom naše su jedinice oštetile lokomotivu, koju je I neprijatelj morao odvući pomoću druge lokomotive. Jačina ne- ; prijetelja u prvom vozu iznosila je 150 ljudi. Tom vozu stigla su u pomoć još dva voza, ali je neprijatelj i pored toga bio odbi- I jen te nije mogao opravljati prugu. U 15 časova se povukao na- • trag. Za vreme borbe naše druge jedinice su porušile 550 me- I tara pruge. Pragovi i šine su spaljeni; šine su neupotrebljive jer I su izvijene. Pored toga porušen je i 1 km telefonske i telegraf- I ske instalacije. Neprijatelj se tog dana kretao i iz Grosuplja I prema Senturju, u jačini od 300 ljudi, ali je bio odbačen natrag. I Načelnik štaba XV div. drug Konvalinka otišao je juče u XV SNOUB.

Dolenjski odred nalazi se sa jednim bataljonom na polo- I žajima Sv. Duh, a sa II na koti iznad Nove Vasi. Dana 27. o.m. I neprijatelj, jačine oko 500 ljudi, sa dva tenka, tri blinde, sa 4 lakša topa i dva teška bacača prodro iz Grosuplja prema Viš- I njoj Gori na Peščenik. Druga kolona prodirala je iz pravca Pre- I dola prema Novoj Vasi. Odred je ceo dan vodio borbu. Nepri- [jatelj je uspeo da prodre u Križku Vas. Posle toga je pokušao I da prodre do Nove Vasi i Zavrtače, ali mu to u toku jučerašnjeg I dana nije uspelo. Neprijatelj je cele noći ostao na položajima • Križka Vas — Peščenik — Vel. Loka. Dolenjski odr[^]d će nepri-

³ Greška u originalu. Podatak se odnosi na Treći bataljon.

jateljja napadati zajedno sa delovima XV SNOUB. Tog dana i_e neprijatelj imao 7 mrtvih i oko 20 ranjenih. Dolenjski odred ima 1 teško i 1 lakše ranjenog.

Dana 27. o.m. neprijatelj je u Grosuplju dobio pojačanje i to 2 voza od po 12 vagona i 2 tenka. Na sektoru ostalih brigada nisu primečene nikakve koncentracije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major:
Ciril¹

BR. 171

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 28. JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA PETE SLOVENAČKE NOU BRIGADE »IVAN CANKAR« NA SEKTORU RIBNICA — ORTNEK¹

ŠTAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 28. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

Uz današnji izveštaj-' dostavljamo vam i dodatni koji smo primili od V brigade.

Dana 27. I, u 9.15 časova pre podne, neprijatelj je iz Kočevja i Vel. Lašča prodirao prema položajima V brigade. V brigada javlja: Pre podne u 9.15 časova javio nam je III bataljon da se iz pravca Ribnice čuje autokolona, o kojoj smo već pre toga bili obavešteni da će tog dana da krene. Neprijatelj je iz Ribnice bacio jaku pobočnicu (cca 200 ljudi) koja je u dve kolone, u streljačkom stroju, kretala prema Kotu i Novoj Štifi. Obzirom na taj manevar bili smo prinuđeni da snage III bat. povučemo prema Sodražici, kako bismo brigadu obe/bedili s leđa. Zbog toga, izuzev čete na Slatniku, na samoj cesti nije'

⁴ **Franc Hočevar**

jjilo snaga III bat. Na cesti su jedino dejstvovali top i bacač. Snage III bat. bile su raspoređene na sledeći način: jedna četa bila je prebačena preko ceste iznad Zlebiča (kota 567), a druga se nalazila na Slatniku, koja se, međutim, premestila, jer na tom sektoru neprijatelj nije nadirao ka Sv. Marku. Jedna četa nalazila se iznad sela Vinice (kota 681). Automobilaska kolona stigla je do sela Podstene, gde se zaustavila. Sastojala se od cca 20 kamiona, 3 tenka (1 teži) i 2 blinde. Neprijatelj je isturio napred tenkove, blindu i izvidnicu koja je na cesti tražila mine. Tu grupu je napala četa koja se nalazila na koti 567. Neprijatelj je odgovorio vatrom iz oklopnih kola a grupica tražilaca mina se razbežala. Neprijatelj je u tom pravcu odmah poslao pobočnicu (cca 50 ljudi) koja je htela toj četi da zađe iza leđa. Četa je zbog toga bila prinuđena da se povuče natrag i prešla je na ovu stranu ceste ispod položaja II bat. Posle toga je ta četa ojačala položaj iznad Vinica. U međuvremenu je neprijatelj, pod zaštitom tenka, ponovo poslao tražioce mina, koji su ih bombom i metkom aktivirali. Mine su bile dobro kamuflirane još pre no što je pao sneg. Mišljenja smo da je neko pokazao položaj mina, jer su polagali ručne bombe na više mesta gde su naslućivali da se nalaze mine i to pre no što su ih pronašli. Posle toga je kolona krenula do porušenog mosta u Zlebiču. Bila je tučena od bacača i topa, koji je imao nekoliko dobrih pogodaka.

Snage III bat., raspoređene prema neprijateljskoj pobočnici, za sve to vreme vodile su borbu s neprijateljem, koji je po svaku cenu nastojao da se probije do naših položaja, odnosno da ih zaobide. Zapoceo je celo selo Vinice i Sušje. Ova pobočnica je za sve vreme borbe vezala za sebe sve snage III bat.

Skoro istovremeno kad smo primili izveštaj o koloni iz Ribnice, I bat. primio je borbu sa neprijateljskom pešadijom, koja je sa obe strane ceste prodirala iz Vel. Lašča. U li časova pre podne ta pobočnica je stigla do Gornjih Podpoljana. Pobočnica, koja je prodirala desnom stranom (u pravcu Ribnice), naišla je na položajima Maršiči, gde je I bat. imao dve čete, na otpor I bat. Jedna od te dve čete bila je pomaknuta prema cesti sa zadatkom obezbeđenja, dok je druga držala položaj na samim Maršičima. Izgleda da su položaji te čete bili neprijatelju dobro poznati, jer je posle kraće mitraljeske i pušćane vatre obasuo te položaje lakim i teškim minama. Raspolagao je sa tri bacača i ispaljivao mine u rafalima od po 5 komada. Ta bacačka vatra trajala je dobro pola sata i pri tom je četa pretrpela teške gubitke (10 ranjenih i 1 mrtav, 8 ranjenih od bacača a 2 od mitraljeza). Među ranjenicima nalazi se cela četna komanda, izuzev zam. politkomesara. Pored toga, ranjen je jedan vodnik i operat. ofic. bat., dok je politdelegat mrtav. Zbog svega navedenog četa je bila prinuđena da se povuče natrag i zaposela je

položaje Pusti Hrib. U selu Maršiči neprijatelj je bacačem zapalio 4 zgrade. Pošto je izgledalo da četa I bat. sa šačicom ljudi koji su joj ostali, neće moći da održi položaje, izdali smo naredbu jednoj četi II bat. da zaposedne položaje oko sela Graben i u strelcima prodiere prema položajima čete I bat. Pošto je neprijatelj prodro do Maršiča, ta je četa bila primorana da se premesti u pravcu Ortneka, što je i učinila.

U trenutku kad smo primili izveštaj o koloni, jedna četa II bat. nalazila se na položajima Ortnek. Kako nam zbog jakih i dubokih pobočnica, i zbog toga što autokolona nije stigla preko Podstena, nisu bile poznate tačne namere neprijatelja, to smo ostale čete tog bataljona zadržali u Grabenu, da ih prebacimo tamo gde se ukaže potreba. Kako smo već naveli, poslali smo jednu četetu tog bat. za ojačanje položaja I bat., a jednu četetu, koja je još ostala, poslali smo odmah, čim je neprijateljska kolona stigla u Zlebič, na položaje Ortnek, gde se već nalazila jedna njihova četa.

Kad je neprijatelj, pod zaštitom tenkova i posle proterivanja naše čete sa kote 567, čistio taj predeo ceste, autokolona je krenula u Zlebič. Tu su je obasipali naš b^cač i top. Koliko smo mogli da konstatujemo, bilo je nekoliko pogodaka u samu kolonu. Za to vreme je neprijatelj opravio porušeni most (oko 15.30 časova) te sa 2 tenka i autoblimdom krenuo dalje. Istovremeno je neprijateljska pobočnica na drugoj strani ceste stigla grebenom nasuprot položajima II bat. i poslala na cestu 10 ljudi da uklone prepreke. To se dogodilo u 16.10 časova. II bat. je udario po toj grupi, posle čega se ova razbežala i naši su ih tukli pojedinačno. Odmah zatim stigli su 2 tenka i blinda, po kojima je II bat. udario probojnom municijom. Oba tenka i blinda su se vratili ka koloni i čekali noć. U 1 sat neprijatelj je uspeo da pod zaštitom tenkova i blinde odstrani prepreke ispod II bat. Za sve vreme kretanja pod tim položajima II bat. je svom snagom napadao kolonu. Kolonu je neprijatelj prebacivao pod zaštitom tenkova i blinde u grupama od po 5 kamiona i svaki pokret tih grupa štitili su oklopnjaci koji su se vraćali natrag. Pokret preko naših položaja završio se u 5 časova ujutro. III bat. nam je u pola 1 ujutro javio da se neprijateljska pobočnica povukla iz Vinica i Sušja u pravcu Ribnice. Borbu te pobočnice preko dana podržavao je tenk sa topom, koji se sa pobočnicom zajedno povukao prema Ribnici. III bat. poslao je za neprijateljem patrolu, sa zadatkom da konstatuje kuda je krenuo. Istovremeno nam je bat. javio, da je cestom Ribnica — Zlebič patrolirao tenk, sve do vremena javljanja (0.30 časova). Nije nam poznato koliko je tenk patrolirao cestom jer se patrola, koja je bila poslata u Ribnicu, do ovog momenta još nije vratila.

U celoj toj borbi sigurno smo teže oštetili jedan kamion, jcoji su morali da odvuku sa sobom. Tačni gubici neprijatelja j_nisu nam poznati ali sigurno ima preko 10 mrtvih i najmanje još toliko ranjenih. Naši gubici iznose: 1 mrtav i 10 ranjenih, **od** kojih 2 teže. Svi su iz **I** bat. Kod **III** bat. 2 su zadobila samo manje ogrebotine od automata.

Ranjenike smo već sve poslali dalje.

Zbog borbi preko celog dana i kasno u noć, V brigada nije izvršila pokret. Sa dosadašnjih položaja krenuće V brigada večeras, to jest 28. o.m.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant, major
Ciril^f

BR. 172

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 28. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
BORBAMA KOD BENKOVCA I GROBNIČKOG POLJA¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
dana 28. 1. 1944.
Položaj

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

1. Na sektoru Karlovac — Ogulin — Jasenak stanje neprijatelja je sledeće: Pored starih uporišta u Vukovoj Gorici, Bosiljevu i uz prugu Karlovac — Ogulin, primećuje se veća koncentracija neprijatelja u Ogulinu, gde ima oko 7.500 ustaša i domobrana, naoružanih, pored pešadijskog i teškim oružjem, Spremni su za pokret, ali kuda ne zna se tačno. Pričaju da će preko Gomirja — Vrbovskog na Sušak ali naše patrole to još

^f Franc Hočevar

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 27/11.

nisu tačno konstatovale. Neprijatelj koji se nalazio u Jasenku napustio je taj položaj i otišao u pravcu Drežnice. Za vreme boravka u Jasenku postupao je sa civilnim stanovništvom vrlo surovo. Mislimo da je to privremeno uporište u Jasenku, kao i kretanje prema Drežnici od Jasenka, bilo više demonstrativnog značaja u cilju vezivanja naših snaga, kako bi omogućili svojoj glavnini nesmetani prolaz preko Brinja na more. Delimično su u tome uspeali pošto je XIII divizija vodila borbe sa neprijateljem oko Drežnice.

Na sektoru Hrvatskog primorja stanje neprijatelja je sledeće: Na Sušak je 26. ovog meseca došlo 200 ustaša, koji su po gradu održali paradu i neke govore. Na ostalom delu sektora ne primećuje se ništa naročito sem običnog kretanja tamo-amo.

Na sektoru Kočevja stanje je sledeće: U Kočevju se nalazi oko 700 domobrana i 80 Nemaca. Naoružanje im je staro. Počeli su da grade aerodrom kako bi mogli avionima odvoziti ranjenike i poštu. Moral Nemaca je dosta slab, a još slabiji kod domobrana. Postoji mogućnost da se uspostavi kontakt sa domobranima, pošto, prema iskazu nekih žena, oni sami traže vezu sa partizanskim snagama (izveštaj od 26. 1. 1944).

2. IX brigada nalazi se sa dva bataljona na sektoru Ljubošina — Gomirje, sa zadatkom obezbeđenja prema Ogulinu i dejstva na taj pravac, sa jednim bataljonom i štabom brigade u Vrbovskom kao rezerva za pravac Vrbovsko — Ogulin i eventualno pravac Vrbovsko — Bosiljevo, a jedan bataljon je na Ravnoj Gori, sa zadatkom obezbeđenja od Jasenka (pošto neprijatelja sada tamo nema, može se smatrati operativnom rezervom divizije).

X brigada se nalazi sa jednim bataljonom na Fužinama, sa zadatkom obezbeđenja i dejstva na pravcu Fužine — Zlobin, jedan bataljon na Mrzloj Vodici sa zadatkom obezbeđenja i dejstva u pravcu Mrzla Vodica — Sušak i jedan bataljon sa štabom brigade u Mrkoplju, sa zadatkom obezbeđenja i dejstva Jasenak — Drežnica (pošto u Jasenku nema neprijatelja, može se ovaj bataljon smatrati kao brigadna i eventualno divizijska operativna rezerva).

VIII brigada sa dva bataljona nalazi se na sektoru Polom — Vrbovec, sa zadatkom da blokira Kočevje sa severne i severozapadne strane, a sa jednim bataljonom na sektoru Ribnica — Lipovec, sa zadatkom da napada neprijatelja na komunikaciji Kočevje — Velike Lašče. Stab brigade nalazi se u Polomu.

3. Borbi ili akcija na sektoru IX brigade nije bilo. Obavljana je patrolna izviđačka služba. Održava tesnu vezu sa II brigadom VIII divizije koja se nalazi na sektoru Jadrič — Osojnik. Na sektoru X brigade u borbu se upustio 2. bataljon,

j to na sledeći način. Jedna četa toga bataljona bila je u zasedi nad Benkovcem. U 14.30 časova tu zasedu napali su Nemci koji su išli u dve kolone u jačini 150 ljudi, 6 mazgi, dva teška bacača i dva teška mitraljeza. Jedna kolona krenula je prema našoj zasedi a druga ispod zasede. Naša zaseda je prvu kolonu blagovremeno primetila i odmah otvorila vatru iz mitraljeza i lakog bacača, posle čega je neprijatelj nakon jednočasovne borbe bio prinuđen da se povuče. Drugoj koloni je uspeo da neprimećeno uđe u selo Benkovac, našto je naša patrola otvorila jaku vatru na neprijatelja. Neprijatelj se odmah povukao. Stab bataljona je odmah poslao jednu četvu u pomoć, ali se neprijatelj već bio povukao. Tom prilikom su naši, u borbi sa obe kolone, imali jednog lakše ranjenog. Neprijateljski gubici još nisu konstatovani. Na sektoru X brigade, na položaju zasede iznad G. Jelenja, 3. bataljon te brigade vodio je borbu sa neprijateljem koji je nastupao u 3 kolone sa pravca Grobničkog polja u 14 časova. Zaseda iznad G. Jelenje, pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, najpre se povukla, ali kad je dobila pojačanje u jačini jedne čete, neprijatelja su kontrajurišem oterali sa njegovog položaja. Naši gubici iznosili su dva ranjena, a neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Tačan broj gubitaka javićemo kasnije.

Na sektoru VIII brigade došlo je do borbe.² Zaseda na Maloj gori bila je iznenađena od strane neprijatelja u jačini 120 vojnika. Naša zaseda je prihvatila borbu i posle kraćeg vremena neprijatelj se vratio u Kočevje. Na našoj strani nije bilo žrtava, a kod neprijatelja nije poznato. 2. bataljon te brigade prekinuo je deo železničke pruge između Lipovca i Ložina.

4. Moralno i zdravstveno stanje naše divizije je dobro, sem što se kod jednog bataljona X brigade osećaju posledice napornog puta i borbi oko Jasenka (promrznute noge i prehlada).

5. Po jedinicama se izvodila vojnička obuka i to: patrolna služba, strojeva obuka, borbena obuka, čišćenje oružja, a naročita pažnja je poklonjena obuci novih boraca.

6. Politički rad odvijao se u svim jedinicama i to: postanak i značaj OF, CA i po čemu se razlikuje od drugih armija, o značaju Nacionalnog komiteta, o odnosu prema civilnom stanovništvu, o dezerterstvu, o vojničkoj i borbenoj disciplini, čitanje radio-izveštaja i diskusija po njima.

7. Juče je 3. bataljon X Brigade priredio mitinge u Crnom Lugu, Homeru i Mrzloj Vodici. Svi mitinzi su vrlo dobro uspeali.

8. Od Belokranjskog područja primili smo juče 32 umesto 38 novih boraca, koliko ih je bilo upućeno, 6 ih je dezertiralo na putu, i od Komande mesta Kočevja dva Ital. Isti su raspoređeni u X brigadu.

9. Brojno stanje divizije je na licu mesta 1661.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
N. Majcen®

Zam. komandanta — major:
Mile Cubrić

BR. 173

**IZVEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
»JANKO PREMRL VOJKO« OD 28. JANUARA 1944. ŠTABU
TRIDESET PRVE NO DIVIZIJE O UPADU NEMACA U
CERKNO'**

STAB XVI SNOB »JANKO PREMRL VOJKO«
na položaju dana 28. 1. 1944.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV I POJ

Na položaju

Juče, tj. 27. 1. 44, primili smo od štaba XXXI divizije vest da se Nemci nalaze u Cerknom.² Prema Zelinu smo odmah poslali dva bataljona da pripreme zasedu vraćajućim se Nemcima. Dve čete smo poslali preko Cerkljanskog Vrha u pravcu Cerkna. Naše jedinice stigle su prekasno jer su se Nemci ranije povukli. Prema izveštajima koje smo kasnije primili od naših patrola i obaveštajaca. stvar se razvijala sledećim tokom:

— U noći od 26—27. o. m. odvezlo se iz Idrije pet kamiona Nemaca i to u 1 sat u noći. Pored toga pošla je i jedna kolona, koja je sa sobom imala 57 konja. Automobile su ostavili u Logu, odakle je jedna kolona krenula preko

' Nace Majcen

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 282/1.

² Nemci su u Cerknom iznenadili partijsku školu. Vidi dok. br. 226 i 227.

' Jazni do Plužnja i Kladja i dalje u Cerkno. Druga kolona je navodno krenula cestom preko Zelina i dalje u Cerkno.

Prema izjavi civila Nemci su se vratili od 13—14 časova posle podne. Sa sobom su dovezli 4 kola različite robe, a pored toga imali su i 5 civila — tri muškarca i dve žene.³

Ceta koja je pošla u zasedu na cestu Idrija — Godovič još se nije vratila. Bataljonski obaveštajac, koji se nalazi kod iste čete, javio nam je sledeće:

— »Akciju nismo izvršili zbog toga što su se u transportu koji je stigao iz Trsta u Idriju nalazili civili internirci«. Ceta je do daljeg ostala tamo i kad završi akciju vratiće se.

Dana 27. 1. 44. uveče primili smo dopis R. G. K.⁴ OF za Žiri, da je sa štabom divizije bilo dogovoreno da te noći stigne vojska, poslata od vašeg štaba, da izvede već pripremljenu rekviziciju. Pošto od vašeg štaba nije niko došao, zamolili su nas da im mi damo vojsku. Dogovorili smo se također da je rekvizicija već pripremljena i da će se izvesti u dogovoru sa dotičnim gazdom. Također nam je bilo rečeno da je tamo otišao i jedan njihov član i da apsolutno nema opasnosti za neko izdajstvo. I pored toga smo ljudstvo i bataljonskog politkomesara, koji je otišao sa tom

³ Istog dana je i Štab 3. SNOUB »Ivan Gradnik«, saznajući da su u Cerkno stigli Nemci, poslao svoja dva bataljona protiv njih. O tome Stab brigade šalje sledeće obaveštenje Štabu 7. udarne brigade »France Prešern«:

»Potvrđujemo prijem pošte koju ste nam poslali. Mi smo poslali dva bataljona da napadnu Nemce koji su došli u Cerkno. Ovde se nalazimo sa preostalim ljudstvom, sa kojim smo obezbedili teren prema Gorenjoj Vasi na taj način što smo postavili dve zasede i na sve prelaze u tom pravcu poslali bojne patrole. Jedino prema Crnom Kalu nemamo obezbeđenja. Čim stignu kuriri od bataljona koji su krenuli u napad na Cerkno, javićemo vam kakva je tamo situacija. Sa vama ćemo održavati stalnu vezu i javićemo vam sve eventualne novosti. Također vas molimo da nas obavestite ako bi na vašem sektoru došlo do kakvih novih događaja«.

Toga dana šalje i sledeći izveštaj:

»Javljamo vam da su Nemci otišli iz Cerknog natrag u Idriju. Nemci su proterali Komandu mesta Cerkno i vojnu školu. Bataljoni koji su krenuli prema Cerknom da izvrše napad na Nemce vraćaju se na stare položaje gde će preuzeti osiguranje koje su dosada imali. Dok se ne vrati bataljon koji je otišao prema Poljanama, brigada se nalazi u Robidnici. Mi držimo osiguranje prema Gorenjoj Vasi, Hotavljama. Obezbedite položaje prema Crnom Kalu i Zetini dok se naši ne vrate na stare položaje, o čemu ćemo vas obavestiti.

Dajemo vam na znanje da smo sa terena primili informacije da Nemci drže oko 100 ljudi u zasedi u Zetini i na prelazu na Crnom Kalu. Zasada vam ne možemo javiti da li je ova vest tačna, ali ćemo poslati izviđačke patrole koje će stvar proveriti«. (Originali u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

⁴ Rejonska gospodarska komisija — rejonska privredna komisija.

četom, upozorili da budu vrlo oprezni. Kad su pošli tamo bilo je sve u redu, a na povratku bile su pripremljene dve belogardističke zasede. Na našoj strani nije bilo ni mrtvih ni ranjenih, ali su navodno uhvatili jednog terenca čije nam ime nije poznato. Dakle, rekvizicija nije uspela.

Na našem sektoru ne primećuju se nikakvi pokreti. Patrole šaljemo u sve pravce, a u pravcu odakle se možemo najviše nadati neprijatelju šaljemo bojne patrole. Patrole su stalne, smena se vrši na terenu.

Moral ljudstva je zadovoljavajući, zdravstveno stanje osrednje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Alfirević Petar

Komandant — kapetan:
Avsec Jože-Capajev
Capajev

BR. 174

IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 28. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJA U SLOVENACKOJ ISTRI I KOD S. MATERIJ¹

STAB ISTARSKOG ODREDA
Na položaju, dana 28. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POS

Na položaju

Brojno stanje je sledeće:

Po spisku br. 225 drugova
u rashodu „ 19 „
na mestu „ 206 „

Kao što smo već javili o našim jedinicama u SI. Istri, uspešne akcije se nastavljaju. U toku prošle nedelje dva puta su digli u vazduh Drugu Pula — Trst, ali su stražari to primetili, stigla je radna snaga i prugu opravila. Uspeh je bio u

tome što je zbog opravke pruge saobraćaj bio u prekidu po jedan dan. Primili smo tačne izveštaje o akciji koju je izvela naša jedinica u Slovenačkoj Istri sa napadom na patrolu italijanskih karabinijera koji su se vozili na motociklima. U toj akciji poginula su 3 karabinijera. Pošto je cestom pristizala pomoć, jedinica je sve ostavila na cesti i opet se povukla u zasedu na svoje položaje. Odmah posle toga stigla su dva automobila i zaseda je otvorila vatru. Neprijatelj je odgovorio puškaranjem. U tom napadu dva Italijana bila su ranjena, 4 su pobešla a 10 ih je zarobljeno. Zaplenjeno je bilo sledeće: 1 teška »Breda«, 3 pištolja i .. . pušaka. Vozila su bila spaljena.

Dana 27.1 1944. bio je naš štab obavešten da iz Slivja prema Mršama kreće jedna kolona Nemaca. Odmah posle toga poslali smo štabnu patrolu na položaj ispod sela Tatre i obavestili I bataljon, koji je sa jednom četom postavio zasedu na levoj strani Tatri, dok je II četa zauzela položaje ispod sela Kozjane. Nemci su obišli sledeća sela: Mrše, Ostrovica, Misleče, Prelože i Vareje.

Kolona je brojila 170 ljudi, naoružanih teškim i lakim mitraljezima, automatima, a ostatak običnim puškama. Istoga dana pošla je naša jedinica da napadne uporište u Materiji, gde su se nalazili italijanski finansi. Pozivali su ih na predaju sli se ovi nisu predali već su odgovorili pucnjavom. Posle toga otpočela je borba koja se vodila jedan sat, a onda su se naši bez ikakvih gubitaka povukli. Međutim, računa se da je neprijatelj pretrpeo osetne gubitke. Na našoj strani bio je samo jedan ranjen.

Od transporta koji smo poslali na Mašun do danas još nemamo nikakvih izveštaja. Juče smo poslali još jedan mali transport koji je brojio 25 ljudi. Ovaj transport smo poslali Notranjskom odred.

Veza između nas i Notranjskog odreda je uspostavljena.

Mobilizacija u SI. Istri je obustavljena, jer su Nemci zauzeli više položaja preko kojih smo vodili transporte.

Situacija okoline tačno se vidi iz dopisa koji šalje Obaveštajni centar Istarskog odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. Polikomesara:

Komandant — kapetan:

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDMOG KORPUSA OD 29. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O OPŠTOJ
SITUACIJI NA SEKTORU KORPUSA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Br. Položaj, 29. I 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položajtc

Dostavljamo dopunski izveštaj od 27. o. m. o borbama V brigade u Ribničkoj dolini.² Dana 27. pre noćne, u 9 časova, prodirao je neprijatelj od Kočevja i Lašča prema položajima V brigade. Cim je krenuo iz Ribnice, neprijatelj je postavio jaku pobočnicu od cca 200 ljudi, koja je u streljačkom stroju krenula prema Kotu i Novoj Štifti. Zbog toga je III bataljon morao da povuče svoje snage od ceste prema Sodražici, kako bi brigadu obezbedio s leđa. Zauzeo je položaje iznad Vinice i sela Podstena na koti 567 i 681. Neprijatelj se približio položajima III bataljona i obasipao ih minama ali ipak je bataljon izdržao vatru i sprečio napredovanje pobočnice. Istovremeno stigla je cestom iz Ribnice prema Zlebiču kolona cca 20 kamiona sa 3 tenka, od kojih je jedan bio teži, i sa dve autoblinde. Neprijatelj je gurnuo napred izvidnicu, sastavljenu od tenkova i dve blinde, koja je tražila mine. Tu kolonu napao je II bataljon, koji se morao nešto povući, jer je ta grupa, koja je tražila mine, čim je bila napadnuta odmah dobila pomoć od pobočnice, koja je pod zaštitom tenkova htela da dođe na položaje II bataljona. Tako je neprijatelj uspeo da pod zaštitom tenka ponovo pošalje ljude koji su tražili mine. Oni su mecima i bodbama postavljene mine aktivirali. Mine su bile dobro maskirane ali postoji verovatnoća da je njihov položaj morao biti izdat, jer su na više mesta, tamo gde su naslućivali mine, postavljali bombe pre nego što su mine pronašli. Istovremeno, kad je stigla kolona iz Ribnice, sa obe strane ceste iz Velikih Lašča prodirala je i neprijateljska pešadija. Sa njom je stupio u borbu I bataljon. Položaji I bataljona na Maršičima

morali su biti neprijatelju vrlo dobro poznati jer ih je obasipao jakom bacačkom vatrom, koja je u rafalima od po 5 mina trajala pola sata. Pošto je naša četa tom prilikom imala 10 ranjenih i 1 mrtvog, morala se povući sa navedenog položaja i zaposela je položaje Pusti Hrib, gde se uključila u sastav bataljona. Bataljon je držao položaje od Pustog Hriba prema Ortneku i odatle ih neprijatelj nije mogao više oterati. Borbe su se na svim položajima vodile preko celog dana i kolona nije uspela da proдре u Velike Lašče. Autokolona je nakon borbe krenula u selo Zlebič i u toku noći ponovo naišla na prepreke, koje je uspela, i pored napada naših boraca, da u 1 čas posle ponoći ukloni. Posle toga se pod zaštitom tenkova prebacivala pored Ortneka i u 5 časova ujutro prošla sve položaje. Prilikom te borbe teže je oštećen jedan kamion, koji su morali odvući sa sobom. Bilo je više od 10 mrtvih i najmanje još jedanput više ranjenih.

Izveštaj za 28. o. m.

Raspored snaga: XV divizija: IV brigada nalazi se sa jednim bataljonom kod Kostanjevice, sa drugim kod Sv. Roka, sa trećim na Težkim Vodama, a četvrti je u brigadnoj rezervi. V brigada nalazi se u pokretu na nove položaje i danas je na sektoru Hinje. XII brigada nalazi se na sektoru severno od Novog Mesta; XV brigada: levo i desno od žel. pruge. Obezbeđuje se prema Rašici, Grosuplju, Senturju i Pijavoj Gorici. Jedan bataljon je poslala u pomoć Dol. odredu koji je vodio borbe oko Polževog. Artiljerija se nalazi na starim položajima.

XVIII divizija: VIII brigada nalazi se na položajima Polom — Vrbovec. IX brigada se nalazi na položajima Ljubošina — Gomirje — Vrbovsko — Ravna Gora. X brigada je na položajima Mrzla Vodica — Fužine — Mrkopalj.

Dolenjski odred: nalazi se sa jednim bataljonom na položajima Sv. Duh, a sa drugim iznad Nove Vasi.

Notranjski odred: nalazi se sa jednim bataljonom na sektoru Markovec, sa zadatkom kontrolisanja ceste Cerknica — Grahovo — Velike Bloke i Nova Vas, a sa drugim na sektoru Hiteni kod Sv. Trojice sa zadatkom kontrolisanja ceste Cerknica — Grahovo — Bloke.

Istarski odred: nalazi se na sektoru s. Tatre, sa zadatkom napadanja na žel. prugu Rijeka — Trst i kontrole celog terena u Istri.

Belokranjski odred: na starim položajima.

Kretanje neprijatelja: U toku jučerašnjeg dana na našem sektoru nije bilo većih neprijateljskih pokreta. Činjeni su ispadi iz Novog Mesta i Grosuplja, odakle je stigao i jedan oklopni

voz sa ljudstvom za opravku pruge, ali je bio odbijen. U Gorskom kotaru još se uvek vrše pokreti neprijateljskih kolona iz Ogulina, gde ih ima oko 7.000, preko Jasenka ka moru.³ Neprijateljske koncentracije na našem sektoru nisu primećene.

Akcije naših jedinica: II bataljon IV brigade imao je sukob sa neprijateljem kod Sv. Roka.⁴ Usled nadmoći neprijatelja morao se povući na položaje iznad Malenškega, odakle ga je protivnapadom oterao natrag u Novo Mesto. U 11 časova neprijatelj, u jačini 150 ljudi uz podršku teškog oružja, počeo je ponovo da prodire. Neprijatelj je bio odbijen i imao je 3 mrtva i više ranjenih. I bataljon I. C. napao je kolonu koja je kretala iz Smihela prema Skrjančama.⁵ Neprijateljski gubici nisu poznati. V brigada nalazi se u pokretu. XV brigada je sa I bataljonom, koji je obezbeđivao rušenje železničke pruge prema Grosuplju, vodila borbe sa oklopnim vozom, sastavljenim od 6 oklopnih i 26 vagona." Vojska se iskrcala iz voza oko 500 m ispred stanice Predole i napala položaje. I bataljon ih je odbio, a protivtenkovskom puškom ošteti lokomotivu do te mere da je po voz morala da dođe druga lokomotiva. Neprijateljski gubici su osetni. Patrole IX brigade su kod Jasenka zarobile 3 bivša ital. vojnika, koji su kao profesionalci bili u službi domobrana ali su prilikom pokreta iz Ogulina pobjegli. Pored toga se u XVIII diviziji javilo još 14 »vermana« i 2 ital. dezertara. Patrola Istarskog odreda likvidirala je nemačkog podoficira u Hrušici kod Podgrada. 27. o. m. neprijatelj je sa dva tenka i dve autoblinde, 4 topa i 300 vojnika napao položaj odreda kod Kriške Vasi.⁷ Odred se povukao na položaje Sv. Duh — Nova Vas i celog dana vodio uspešne borbe s neprijateljem, koji nije uspeo da zaposedne položaje odreda, te je posle toga zanoćio u Kriškoj Vasi. U toku noći stigao je odred u pomoć III bataljon XV brigade i preduzete su sve mere da se sledećeg dana neprijatelj odbaci na polazne položaje. Izveštaj o toku akcije još nismo primili.

Naši planovi: do daljeg ostaju isti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Komandant — potpukovnik:
Rajko Tanasković

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 29.
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O PROBLEMU NAORUŽANJA U JEDINICAMA¹**

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
br. 329
Na položaju, 29. I 1944.**

**GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Operativno odeljenje)**

U vezi s vašim dopisom od 21. I 1944.-' u prilogu vam dostavljamo pregled brojnog stanja ljudstva i stanje oružja u jedinicama naše zone.

Javljam vam da je neophodno potrebno da se našim jedinicama pošalje municija za jugoslovenske puške, mine za lake bacače i eksploziv za rušenje komunikacija.

U tom cilju smo poslali u Glavni štab jednu našu patrolu, pod rukovodstvom druga Tomaža,³ koja ima isključiv zadatak da transportuje oružje i municiju za naše jedinice. Također je velika potreba za ostalim oružjem (puške, puškomitraljezi, automati, pištolji), jer postoji mogućnost da se mobilizacijom uvećaju i pojačaju naše jedinice. Zbog organizacije PK VOS-a moramo stalno ustupati automatsko oružje i pištolje, a pored toga moramo naoružati i političke radnike na terenu, kojih ima sve više i koji nisu naoružani, te na taj način slabimo naše jedinice. Zalihe municije nemamo. U našim akcijama plen u municiji je vrlo mali.

Organizovaćemo radionice za opravku oružja ali će na svaki način biti potrebno da za to mobilizujemo specijaliste. Također imamo mogućnost da nabavimo materijal i alat za radionice na sektoru VII korpusa, te ćemo intendantu zone i jedinicama odmah staviti u dužnost da prilikom akcija na tvornice zaplene potrebne stvari. Molimo vas da nam javite kakav alat i materijal su vam potrebni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

**Politkomesar:
Ciril Ribičič'**

**Komandant:
Franc Poglajen**

I prilog

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332/III.

² Verovatno se to odnosi na dok. br. 116.

³ Leon Cibic

¹ Mitja Ribičič

**IZVEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 29
JANUARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O DEJSTVIMA JEDINICA OD 11. DO 23. JANUARA 1944
GODINE¹**

**STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
br. 330
Na položaju, dana 29. I 1944.**

Ratni izveštaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

11. I 44. *patrola Koruškog bataljona likvidirala je špijuna.*
15. I 44. su jedinice 1. i 2. čete Koruškog bataljona napale policijsko i gestapovsko uporište u *Železnoj Kapli* u prostorijama carinarnice. Posada se nije nalazila u kući. Pronašli smo samo 1 gestapovca, koji je ranio zam. kom. druga Bogdana.⁸ Zaplenjena je 1 brzometna puška, nešto jugoslovenske i austrijske municije, te mnogo drugog vojnog materijala. Pomoć koja je stigla iz *Železne Kaple* bila je odbijena. Prilikom odlaska carinarnica je zapaljena.
22. I 44. jedinice 1. i 2. čete Koruškog bataljona na juriš su zauzele žandarmerijsku stanicu u Obiru kod *Železne Kaple*. Ubijena su 2 žandarma, 3 teško ranjena, 3 zarobljena. Zaplenjeno: 1 teški mitraljez, 2 automata, 6 pušaka, 5 pištolja, 1.700 komada jug. puščane municije, 680 kom. austrijske puščane municije, 620 kom. municije za automate i mnogo drugog ratnog materijala. Žrtava i ranjenika nismo imali.
27. I 44. je 6. SNOUB »Slavko Šlander« vodila teške borbe sa nemačkom policijskom kolonom, koja je iz Gor-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 332 III.

² Ivan Roje. Poginuo 15. oktobra 1944. kod Trebnja kao komandant Drugog bataljona Jedanaeste slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek«.

Štab
IV, op. erativne zone
NOV in PO Slovenije
Štev. 330
Na položaju, dne 29.I.1944.

VOJNO POROČILO

GLAVNEMU ŠTABU NOV IN PO SLOVENIJE:

- 11.I.44. je patrula Koroskega bataljona likvidirala vojuna.
- 15.I.44. so enote 1. in 2. čete Koroskega bataljona napadle policijsko in gestapovsko postojanko v žalski kapli v prostorih carinarnice.
Posadke ni bilo doma. Dobili smo samo 1 gestapovca, ki je razil nam. kom. tov. Bogdana.
Zaplenjeno 1 repetirka, nekaj jugoslovanske in avstrijske municije in mnogo drugega vojaškega materiala.
Tovoz, ki je prišla s žalske kaplje je bila odbita.
Savinarica je bila pri odhodu zažgana.
- 21.I.44. so enote 1. in 2. čete Koroskega bataljona napadle na juriš žalske policijske postaje v Obirju pri žalski kapli.
Ubita 2 orožnika, 3 težko ranjeni, 3 ujeti.
Zaplenjeno 1 težek mitraljez, 2 brzoostrelki, 6 pušk, 5 pištol, 1.700 jug. puščene municije, 600 kom. avstrijske puščene municije, 620 kom. municije za brzoostrelke in mnogo drugega vojaškega materiala.
Žrtve in ranjencev nismo imeli.
- 25.I.44. je 6. SKUP "Slavka Štandra" vodila težke borbe s nemško polico, ki je prodirala iz Gornjega grada proti našim postojankam na romanski planini.
Borba je trajala 4 ure.
Z avstrijskim namestnikom in obkoljevanjem sovražnika od strani naših čet je bil popolnoma razbit in pogin v žalskem begu.
Posadke so sovražnika so naši borci sledovali skoraj do Gornjega grada.
Poeni: 2 mitraljezi "Zbrojevka" s 3 perkerji, 3 puške Mauser, 3 pištole in 3 perkerje municije za brzoostrelke, 9 nemških in 4 ital. bomb, 1 nemški lahki bacač s 11 minami, 450 kom. Mauser municije, precej vojaške opreme.
Sovražnik je imel okoli 20 mrtvih in ranjenih ter 3 ujetih.
Med ujetimi je bil tudi njihov komandant Hauptmann /kapetan/, ki je hujše vodil.
Med ujetimi: 6 mrtvih komandantov, 2 lažje ranjeni.
Med mrtvimi je en nam. komandirja čete in 1 politdelegat.
- 29.I.44. Minerska četa je izstrelila vlak pri žalski železniški postaji. Loko so takrat izstrelili, a vlak ni bil uničen, s temni vlakom preveženo pa so sežigali, da so ga ob progi iz tal porušili, da ne bi bilo varnosti.

Politkomisar:

[Signature]

[Signature]

Komandant:

[Signature]

njeg Grada prodirala prema našim položajima na Tomanovoj planini." Borba je vođena 4 sata.

Vešt看 manevrom i okruživanjem neprijatelja od strane naših četa, neprijatelj je bio potpuno razbijen i nateran u panično bekstvo. Pojedine grupe neprijatelja naši su borci gonili skoro do Gornjeg Grada.

Plen: 2 mitraljeza »Zbrojovka« sa 3 šaržera, 3 puške »Mauzer«, 3 pištolja i 3 šaržera municije za automate, 9 nemačkih i 4 ital. bombe.

1 nemački laki bacač sa 11 mina,
450 kom. »Mauzer« municije,

dosta vojne opreme.

Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih te 3 zarobljena. Među zarobljenima nalazi se i njihov komandant kapetan, koji je rukovodio borbom.

Naši gubici: 6 mrtvih, 2 lakše ranjena.

Među poginulima nalazi se jedan zam. komandira i 1 politdelegat.

23. I 44. Minerska četa je izbacila voz kod Rimskih Toplica. Lokomotiva je uništena, a sa sedam vagona uglja su zatrpali cestu uz prugu te na taj način zaustavili saobraćaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politko mesar:
Ciril Ribičić⁴
Gorjan⁵

Komandant:
Franc Poglajen

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 29. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BOR-
BAMA KOD NOVOG MESTA, PREDOLA I KRIŽKE VASI¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 29. I 1944. u 11.10 časova

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA

IV brigada »M. G.« Izveštaj od 28. I 1944.

I bataljon nalazi se na položajima prema Kostanjevici i u toku dana nije vodio nikakve borbe. II bataljon imao je sukob sa neprijateljem kod Sv. Roka. Sukob se u početku vodio samo sa zasedama, te je bat., usled nadmoći neprijatelja, bio prinuđen da zauzme položaje iznad Malenškega. Odatle je protivnapadom poterao neprijatelja u Novo Mesto i bat. je zauzeo svoje stare položaje. III bat. je u 9 časova vodio borbu s neprijateljem koji je stigao iz pravca Mrvareve gostione. Bat. ga je odbacio. U 11 časova neprijatelj je, u jačini cca 150 ljudi, počeo ponovo da prodire protiv položaja bataljona. Neprijatelj je upotrebljavao teško oružje. U toj borbi naneli su neprijatelju 3 mrtva i više ranjenih. Borba se vodila do 17 časova, kad je neprijatelj bio prinuđen da napusti položaj i da se vrati u Novo Mesto. IV bat. nije vodio borbe s neprijateljem.

I bataljon »I. C.« napao je neprijateljsku kolonu koja se kretala iz Šmihela u pravcu Škrjanča. Borba je vođena na grebenu iznad čuvarnice. Kolona se posle podne vratila u Novo Mesto. Njeni gubici nisu poznati.

V brigada »I. C.« 28. I 1944.

Na položaju te brigade u toku dana nije bilo nikakvih borbi s neprijateljem, niti se je neprijatelj pojavljivao na njihovom sektoru. Brigada je u 18 časova, po naređenju štaba divizije, krenula sa svojih položaja na nove položaje. Danas se brigada nalazi na sektoru Hinje.

XV brigada 28. I 1944.

I bataljon obezbeđuje rušenje pruge Grosuplje — Zdenska Vas i drži zasedu iznad Predola na koti 511 (sekcija Cerknica 1 : 100.000 italijanska). Jedna četa tog bataljona drži zasedu

na koti 390. sa desne strane pruge i ceste, i ima zadatak da održava vezu sa Dolenjskim odredom. Obezbeđuje se bojnim patrolama prema Grosuplju, Senturju i Pijavoj Gorici. II bat. sa svim svojim snagama ruši prugu Zdenska Vas — Cušperk. III bat. poslat je u pomoć Dolenjskom odred. IV bat. nalazi se u zasedi iznad Zdenske Vasi i drži zasedu kod Sv. Antona. Obezbeđuje se prema Rašici — Laščama i Krškoj Vasi.

U 13 časova došao je iz pravca Grosuplja oklopni voz sa 26 vagona, od kojih je 6 bilo oklopnih. Nekih 500 m ispred stanice Predole iskricali su vojsku iz voza i napali položaje I bat. I pored nastojanja da zaposednu položaj bat., to im nije uspelo, već ih je bat. sa mitraljeskom i bacačkom vatrom odbacio prema Grosuplju. Gubici neprijatelja nisu poznati. Naših gubitaka nije bilo. Sve pragove smo spalili i na njih položili šine.

Stab artiljerije XV div.

I divizion nalazi se u Pristavi sa zadatkom da posluži kao rezerva II divizionu i da izvuče jedan top na kojem će vežbati. II divizion preselio se iz Uršnih Sela u selo Lakovnice. Zadatak mu je da pomaže IV brigadi pri blokadi Novog Mesta. Divizion je dobio sektor od gostione Mrvar do Sv. Roka. U juče-rašnjim borbama divizion nije učestvovao."

Dolenjski odred, 28. I 1944.

Odred drži sa jednim bataljonom položaje Sv. Duh a sa drugim bataljonom Novu Vas. Neprijatelj se nalazi na položajima iznad Kriške Vasi. Svi pokušaji neprijatelja da odbaci odred sa njegovih položaja nisu uspeali. U 19 časova stigao je odred u pomoć jedan bat. XV brigade.³ U dogovoru bataljona sa odredom odlučeno je da se napadne neprijatelj i odbaci natrag prema Grosuplju. Izvršene su pripreme za napad.⁴

Od OK VOS Grosuplje — Stična primili smo izveštaj koji se odnosi na borbu XV brigade 27. o. m. kod Predola.⁵ Izveštaj glasi: Dana 27. o. m. neprijatelj je hteo da produžava sa radom na pruzi kod Predola. U tom cilju dovezao je voz sa vojskom jačine 150 ljudi i radnike. Zaseda XV brigade odmah ih je napala i borba se vodila do 14 časova. Borci navedene brigade sa protivtenkovskom puškom probili su lokomotivu u toj meri, da je po voz morala da dođe druga lokomotiva. Neprijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih, čiji broj se nije mogao konstatovati. Istog dana je neprijatelj sa dva tenka, 2 blinde, 4 topa i 300 vojnika napao položaj Dolenjskog odreda kod Kriške

³ Vidi dok. br. 170.

^{*} Odnosi se na Treći bataljon. Vidi dok. br. 170, napomenu 3.

⁴ Vidi dok. br. 170 i 187.

⁵ Vidi dok. br. 170

Vasi. Odred je zauzeo položaje Sv. Duh. Neprijatelj je preno-
ćio u Križkoj Vasi. Dolenjski odred nalazio se celog dana ,u
borbi s njim. Uz granicu, na nemačkoj strani našeg okrug_a,
stanje je bez promena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Zam. komandanta — kapetan;
si. odsutan Raco^{1'}

P. S. Drug komandant i drug komesar su otišli u IV brigadu »M. G.« Zam. politkomesara drug Leko⁷ nalazi se kod V brigade. Nač. štaba XV divizije drug Konvalinka⁸ nalazi se kod XV brigade.

BR. 179

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 29. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O PRODORU NEPRIJATELJA U DOLINU KRKE¹

**STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 29. I 1944.**

ŠTABU VII KORPUSA

Načelnik štaba XV divizije javlja da je neprijatelj uspeo da koncentričnim napadom od Lašča prema Grosuplju i od Grosuplja prema Račni odbaci snage XV brigade sa ceste i železnice. Neprijatelj prodire preko Ilove gore — Gradišča ka Videmu. Obzirom na to što su bataljoni odvojeni jedan od drugog, brigada se prikuplja na sektoru M. Korinj i Laze, odakle će poći u napad. Brigadi je naređeno da odmah, čim prikupi snage, zatvori cestu od Videma prema Gradišću i napadne ne-

* Radomir Božović
7 Aleksandar Marjanović
* Savo Konvalinka

prijatelja ukoliko bi se ovaj zadržao u Videmu i Gradišću. Neprijatelj se povukao iz Krške Vasi.

Detaljnije izveštaje poslaću naknadno.²

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.
si. odsutan

Zam. komandanta — kapetan:
Raco

BR. 180

IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 29. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
VOJNO-POLITIČKOJ SITUACIJI¹

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
dana 29. I 1944.
Položaj br. 370

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

VIII brigada nalazi se u selu Polom. Dva bataljona ima razmeštena na sektoru Polom — Vrbovec, da sa severne i severozapadne strane blokira Kočevje. Jedan bataljon na sektoru Rakitnica — Lipovec ima zadatak da napada i uznemiruje neprijateljski saobraćaj na cesti Kočevje — Velike Lašče.

IX brigada nalazi se na svojim starim položajima Ljubošina — Gomirje — Vrbovsko — Ravna Gora. Štab brigade nalazi se u Vrbovskom. Na tom sektoru nije bilo neprijateljskih ispada i uopšte se primećuje da neprijatelj na tom sektoru ne pokazuje nikakvu aktivnost van svog mesta boravka.

U Ogulinu su primećene žive pripreme te se i noću čuju buka motora i glasni razgovori. Prema izveštajima, neprijateljske posade nalaze se u mestima Generalski Stol, Lešće, Tounj i Skradnik. 2. brigada VIII divizije javlja da su prvi delovi

² Vidi dok. br. 187 i 189.

1. kozačke divizije stigli u Jastrebarsko ali jačina još nije konstatovana. Patrole i izvidnice nalaze se stalno na terenu i prate neprijatelja u njegovim pokretima. Sektor Ravna Gora u pravcu Begovo — Tepice prokontrolisale su naše patrolе i nisu naišle ni na neprijatelja ni na civile. Cesta Ravna Gora k 1023, Tepice jako je zavejana snegom, mestimično uz velike smetove, tako da je prolaz motorizovanih jedinica nemoguć. Cesta prema Begovu Razdolju je zasečena. Patrolа poslata da pregleda teren kod Jasenka bila je 25. o. m. opkoljena i gonjena od neprijatelja, te se vratila tek danas i podnela sledeći izveštaj: § U Jasenku bilo je 25. o. m. 800 neprijateljskih vojnika. Kopali su bunkere i duboke jame. Na cesti Ogulin — Jasenak nije bila primećena nikakva neprijateljska patrolа. Neprijateljske patrolе došle su u Musulinski Potok i Debeli Lug. Civilno stanovništvo pobjeglo je u šume, a neprijatelj je međutim zapalio 1 selo. Prema izjavama civila ta vojska je jako demoralisana, i njihovi oficiri su vrlo strogi i surovo postupaju sa vojnicima. Drugih promena na tom sektoru nema.

X brigada nalazi se sa štabom brigade u Mrkoplju. Jedan * njen bataljon se nalazi u Fužinama, sa zadatkom obezbeđenja u pravcu Fužine — Zlobin, jedan bataljon u Mrkoplju, sa zadatkom obezbeđenja u pravcu Jasenak — Drežnica i kao brigadna rezerva, bataljon koji se do sada nalazio u Mrzloj Vodici danas se premestio u selo Lokve a njegov položaj u Mrzloj Vodici zaposeo je 1. bataljon II odreda. Iz Mrkoplja šalju se u Jasenak i okolinu stalne patrolе da nadziru cestu * i sam Jasenak. Kao dopuna jučerašnjem izveštaju o borbi iznad Benkovca,² neprijatelj je, prema pričanju civila, i naših obaveštajaca, imao 7 mrtvih i 9 teže ranjenih vojnika. Naš bataljon, koji je vodio tu borbu, imao je samo jednog teže ranjenog. Danas u 2 časa ujutro Nemci su iz uporišta Zlobin otvorili jaku vatru iz bacača i mitraljeza. Tukli su više od jednog časa i osvetljavali raketama. Pošto su položaji naših zaseda bili otkri- '1 veni, danas su postavljene zasede na nove položaje.

Bataljon u Mrzloj Vodici postavio je, kao obično, zasedu | u pravcu Škrebutnjak — Kamenjak. U tom pravcu je ispred zasede poslata patrolа da pregleda cestu i teren. Sa njom je pošao i mulovodac drug Klemenčić te vodnik 1. voda 3. čete drug Fatur, sa zadatkom da iz Škrebutnjaka donese neku robu za taj bataljon. Na povratku bili su napadnuti od Nemaca kod G. Jelenja. Klemenčić je ranjen u ruku i pobjegao je, dok je Fatur ranjen na tri mesta i nije mogao pobeći, Nemci su ga stigli i naredili mu da pade sa njima. On to nije mogao i jedan od Nemaca ga je streljao u glavu, uveren da ga je ubio. Isto- •

vremeno je osmatrač pomenute zasede primetio neprijateljsku kolonu koja se kretala suprotnim brdom. Ta kolona podelila se u manje grupe i počela se približavati našoj zasedi. Primećena je bila i druga kolona koja se kretala desno prema zasedi, sa očitom namerom da je opkoli. Kad je komandir zasede video da je neizbežno opkoljavanje od strane u ljudstvu i oružju nadmoćnijeg neprijatelja, naredio je povlačenje i zaseda je posle toga zaposela pogodniji položaj. Istovremeno je o tom napadu i pokretu obavestio štab bataljona. Stab je odmah poslao pojačanu patrolu sa puškomitraljezom da konstatuje stvarnu situaciju, a za obezbeđenje sela poslao je jednu četvu u zasedu iznad sela. Prilikom podele ručka primetili su da se prema selu kreće kolona do 30 ljudi. Na osnovu tih podataka komandant je izdao naredbu da se iz sela povuče sva komora, a selo da se po svaku cenu brani. U 14.30 časova stigao je kurir sa izveštajem da se neprijatelj povukao. Istovremeno stigao je i ranjeni mulovodac drug Klemenčić i u detalje opisao napad. Gde se nalazi ranjeni vodnik Fatur nije znao i odmah je otposlata pojačana borbena patrola da po svaku cenu potraži ranjenog druga. Nakon dužeg traženja uspeo im je pronaći vodnika Fatura. Odmah su ga preneli u bolnicu u Delnice, gde je danas posle podne zbog teških rana umro. U 17 časova bataljon se vratio u logor. Istovremeno bila je poslata u pravcu Kamenjaka pojačana borbena patrola, a jedna četa, sa operativnim oficirom, u zasedu. Dosada nije javila ništa novo. Prema konstatacijama neprijatelj je stigao iz pravca Bakar, a vratio se u pravcu Zlobin — Bakar. Primili smo i izveštaj da se posada u Zlobinu povećala od 150 na 350 ljudi, te je verovatno to bila posada iz napada u Mrzloj Vodici.

Moralno i zdravstveno stanje u brigadama je dobro, izuzev 1. bat. X brigade, u kojem se jučerašnje stanje nije promenilo i još uvek boluju na nogama.

Politički rad u IX brigadi obuhvatao je čitanje i komentisanje radio-vesti, predavanje o seljačkom pitanju, čitanje »Domobrani, nikoga ne spasiti«. I bataljon IX brigade učestvovao je na mitingu omladine u Gomirju.

U X brigadi izvođeni su politički časovi samo u 2. bataljonu. Raspravljalo se o disciplini u NOV, o značaju naše borbe i o događajima na svetskom ratištu. Zbog pokreta 3. bataljon nije imao političkih časova. 1. bataljon vršio je pripreme za večernji miting, koji je održan u Mrkoplju. Pozvati su bili civili i hrvatska braća partizani.

Dana 28. 1. primili smo od Belokranjskog područja 100 mobilisanih. Među njima bilo je 9 drugova za pokretnu bolnicu u Delnicama. Prilikom lekarskog pregleda ustanovljeno je da su trojica potpuno nesposobni a 8 za pozadinsku službu. Od

tih 80 mobilisanih 50% su vrlo slabi i teško će se moći osposobiti za aktivne jedinice. Zbog toga molimo da se Belokranjskom odredu javi, da nam šalje samo zdrave i za borbu sposobne ljude, jer se od vojnika zahteva mnogo fizičkog napora. Među njima ima mnogo dezertera koji pobegnu pre nego što stignu do našeg štaba. Sve takve odmah prijavljujemo kako bi okružili i komande mogli da postupaju. Sa većinom od njih postupamo kao sa novim borcima, jer nemaju ni vojnog ni političkog znanja.

Komandant divizije posetio je juče štab X brigade, gde je održao sastanak sa štabom 1. brigade XIII divizije, o čemu prilažemo poseban izveštaj. Zamenik komandanta otišao je danas u IX brigadu.

Brojno stanje divizije iznosi na licu 1641.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
N. Majcen³

Komandant:
Janko Rudolf

BR. 181

NAREDBA ŠTABA TRIDESET PRVE DIVIZIJE OD 29. JANUARA 1944. ZA PROMENU POLOŽAJA BRIGADA I O NJIHOVIM ZADACIMA'

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ

Na položaju, dana 29. I. 1944.
u 14.40 č.

Došlo u 17.00 č. 29. I. 44
317

ŠTABU VII BRIGADE »FRANCE PREŠERN«

Naše brigade zauzeće sledeće položaje:

VII U. B. »France Prešern« ostaje na starim položajima. Brigada neka izvrši totalnu rekviziciju u Danjama i Sorici. Hranu koju budete dobili pošaljite u našu divizijsku bolnicu.

Od terenskih radnika pribavite podatke kod kojih gazda možete rekvirirati. Pokupite sav materijal koji je potreban našoj vojsci i bolnici.

III U. B. »Ivan Gradnik« neka zaposedne položaje u Gorenjim i Dolenjim Novakima, sa istim obezbeđenjem kao što ga je imala ranije. Bataljon koji se nalazi na položajima na Kladju neka ostane tamo.

XVI brigada »Janko Premrl Vojko« neka zaposedne položaje na Cerkljanskom Vrh, Zaklanecu, Plužnjama. Stab brigade neka izabere najpogodnije položaje na sektoru koji smo označili, tako da drži cestu Idrija — Zelin² i da u slučaju potrebe zaposedne položaje na raskrsnici Zelin te zabrani neprijatelju prolaz iz Reke prema Cerknom. Komandant Vojkove brigade neka se nakon dolaska na nove položaje javi štabu divizije.

Štab divizije će se nalaziti na starim položajima.

Brigade »Ivan Gradnik« i »Janko Premrl Vojko« neka što pre uspostave telefonsku vezu sa štabom Divizije.

Štabovi brigada neka se snabdeju dovoljnom količinom municije, bombi i mina za teški i laki bacač, kako u slučaju akcije ne bi bilo pomanjkanja. Svaka brigada neka u blizini svog položaja izgradi mali magacin za municiju.

Ova naredba izdata je zbog toga što Nemci verovatno imaju nameru da dođu u Cerkno.

Brigada »Ivan Gradnik« neka dobro pregleda položaje od Zakriža prema Zelinu, tako da u slučaju potrebe brzo zaposedne svoj položaj.

Brigada »Janko Premrl Vojko« neka pregleda položaje od Cerkljanskog Vrh prema Zelinu.

Štabovi obeju brigada neka se međusobno povežu, tako da u slučaju potrebe znaju za položaje koje su zaposle Vojkova odn. Gradnikova brigada.

Ako nekom štabu nije jasna ova naredba neka se javi štabu Divizije da mu se usmeno obrazloži.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET PRVE DIVIZIJE OD 29. JANUARA 1944. ŠTABU SEDME SLOVENAČKE NOU BRIGADE DA DEO SNAGA PRIKUPI U SELU ZAKRIŽ A DELOM POSEDNE POLOŽAJE U REJONU NOVAKI'

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju, dana 29. 1. 1944.
u 21.15 č.
Br. 380

Primljeno u 2.45 č. dana 30.1 44
Br. 321

ŠTABU VII U. B. »FRANCE PREŠERN«

Odmah nakon prijema ovog dopisa neka se cela brigada »Ivan Gradnik« prebaci u selo Zakriž iznad Cerknog.

Bataljonu koji se nalazi na Kladju i onom koji se nalazi u blizini Joškovca već smo izdali naređenje da vas sačekaju u Cerknom.

U Cerknom skoncentrišite brigadu i odmah krenite na određeno mesto. Brigada mora najkasnije do 1.00 č. da bude na određenom mestu (tj. dana 30. jan.). U Zakrižu ćete dobiti uputstva za dalji rad.

VII U. B. »France Prešern« skoncentriše oba bataljona i odmah krene u selo Zakriž. Ostala dva bataljona, koji se nalaze na položajima Davča, odmah pozovite da zaposednu položaje u Novakima. Oba bataljona, koji se nalaze u Gorjama, moraju najkasnije do 1.00 č. (tj. 30. o.m.) da budu u Zakrižu.

Štabovi brigada neka preduzmu sve mere kako bi u određeno vreme bili na svojim mestima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

P. S. Brigade moraju biti na određenom mestu u 1 č. noću.'

**NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 29.
JANUARA 1944. ŠTABOVIMA BRIGADA ZA PREBACIVA-
NJE NA DESNU OBALU REKE SOČE RADI DEJSTVA U
BENEŠKOJ SLOVENIJI¹**

**STAB XXXII DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 29. 1. 1944.**

**ŠTABU XVII SNOB
ŠTABU XVIII SNOB
ŠTABU XIX SNOB**

Noću od 30. 1. na 31. 1. 44. jedinice XXXII divizije moraju preći Soču i zaposesti sledeće položaje:

XVII SNOB: Debenje — Zapotok, s tim da jednu četu pošalje na Kobalar sa zadatkom da drži tu najdominantniju tačku.

Pravci obezbedenja **XVII SNOB:** Ložice, Anhovo, Vrhovlje, Oborče. Odmah posle dolaska na novi položaj, brigada mora da sruši mostove u Miščeku, ukoliko su posle poslednje ofanzive popravljani.

XVIII SNOB: Kambreško — Srednje.

Pravci obezbedenja: Ročinj, Doblar, Sv. Lucija, Tolmin, Livek.

XIX SNOB: Lig — Ukanje — Zelinje i sela do Kambreškog.

Pravci obezbedenja: Ajba, Kanal, Ročinj, Št. Lenart.

Sve brigade moraju, već u toku marša na nove položaje, ostaviti iza sebe minersko-pionirske vodove sa zadatkom da ruše sve ceste koje vode prema položajima zaposedanja i to prema mogućnosti samo prekopavanjem. (Prethodno se snabdite pijucima i lopatama). Neka bude opšta direktiva da svuda kuda dolazimo rušimo komunikacije u što većem obimu i što bliže neprijateljskim uporištima jer nam je poslednja ofanziva pokazala od kolike su važnosti za nas porušene komunikacije.

Sam prelaz preduzeće se na dva mesta i to: Prvi: preko Kanalskog Vrh i Morskog. Ovaj prelaz koristiće **XVIII SNOB**

i XIX SNOB. Prelaz sam mora biti organizovan tako da obe y jedinice budu u sumrak već na Kanalskom Vrh^u gde će kod terenskog radnika naći jednog druga naše obaveštajne čete koji zna za vodiča koji će ih voditi preko. Obezbeđenje prelaza mora da da XIX SNOB i to u jačini jednog bataljona kako bi XVIII SNOB, odmah posle prelaza, mogla da krene na svoje položaje koji su najudaljeniji. Prilažemo skicu mesta prelaza.^{^ ^ H}

Drugi prelaz je ispod Deskli. Njega će koristiti XVII SNOB. štab divizije i divizijska škola. I ove jedinice moraju biti u sumraku već u Ravnama gde će čekati divizijski obaveštajac Branko-⁸ sa jednim vodičem. Za obezbeđenje prelaza mora XVII SNOB odrediti jedan bataljon. Prilažemo skicu prelaza.^{^ ^ H}

Pošto postoji mogućnost da u toku prelaženja naide na nas neka neprijateljska patrola ili da će iz uporišta pucati na nas ili nas osvetljavati reflektorima, treba ljudima prethodno skrenuti pažnju na to i pripremiti ih da ne dođe do panike ili da se ne desi da delovi neke jedinice ostanu s ovu stranu Soče. Samo prelaženje mora da bude što konspirativnije i dobro organizovano, naročito u pogledu prenosa teškog oružja i tehničkog materijala. Kod pratećih četa teškog oružja neka za vreme prelaženja bude po jedan član štaba brigade. Skrećemo pažnju da prelaženje bude što brže obzirom na blizinu neprijateljskih uporišta i dužinu kolona. Jedinice koje će davati obezbeđenje moraju biti spremne na mogućnost pojave kakvih automobila na cesti Gorica — Sv. Lucija, naročito s onu stranu Soče.

Mesta gde se brigade pre prelaska koncentrišu su sledeće: XVIII: Kanalski Vrh.

XIX: Humarji ispred Kanalskog Vrh^a, s tim da XIX SNOB doda . . .

⁸ Branko Gregorin

BR. 184

JZVEŠTAJ ŠTABA ŠESTE SLOVENAČKE NOU BRIGADE
»SLAVKO ŠLANDER« OD 29. JANUARA 1944. O BORBI
PROTIV NEPRIJATELJA U ŠTAJERSKOJ OD 1. OKTOBRA
1943. DO 27. JANUARA 1944. GODINE'

STAB
6. SNOU BRIGADE
»SLAVKO ŠLANDER« IV OPER. ZONE

Na položaju 29. 1. 44

RATNI IZVEŠTAJ ŠTAJERSKE BRIGADE
»SLAVKO ŠLANDER«

0 izvedenim akcijama od 1. X 1943. do 27. 1. 1944.

1. X 43. U Radmirju je palo policijsko uporište.² 2 policajca su bila mrtva, 2 su pobegla, a 18 ih je stupilo na našu stranu. Ratni plen: 2 mitraljeza, 50 pušaka, 15 pištolja, 10 automata, velika količina municije i još mnogo drugog ratnog materijala.

3. X 1943. Od Trojana do Lukovice, u dužini od 16 km. i bio je porušen telef. i telegr. vod, koji još do danas nisu I opravili.³ 365 telef. stubova bilo je pretesterisano, a 18 telef. I instrumenata uništeno.

i 5. X 1943. Bio je likvidiran tajni policajac i izdajnik Sajevec Rudolf. Zaplenili smo 1 pištolj.⁴ I r Na pruži Kamnik — Domžale bile su zapaljene sledeće stanice: Groblje, Jarše-Mengeš, Homec i Duplica. Zaplenjena je 1 puška.⁵

6. X 43. Zauzeli smo žandarmerijsko uporište u Rečici u Zg. Savinjskoj dolini.® 6 žandarma ubijeno, 7 zarobljeno a 1 je ! stupio na našu stranu

Ratni plen: 70 pušaka, 4 automata, 20 pištolja, tromblon-sfci pištolj sa 30 kom. municije, 4.500 — 5.000 kom. municije i I

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju j radničkog pokreta u Ljubljani. F. 333.

³ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 7, dok. br. 117 i 160, i knj. 8, dok, br. 98 i 99.

B ⁵ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 7, dok. br. 117, knj. 8. dok. br. 99.

⁴ Vidi Zbornik, tom VI. knj. 8, dok. br. 7 i 99.

H ⁵ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8. dok. br. 99.

I ⁶ Vidi Zbornik, tom VI. knj. 7. dok. br. 7 i 117 i knj. 8, dok. br. I »8. 99. 165 i 168.

. 40 bombi, te još mnogo drugog ratnog materijala. Dalje: 2 tehnike, 3 pisaae mašine, radio-prijemnik i mnogo drugog tehničkog materijala. Zapalili smo: tri zgrade predsednika opštine — izdajnika, žandarmerijsko uporište i Hajmatbund.

Na cesti Rečica — Mozirje naša se jedinica borila nemačkom vojnom jedinicom koja je dolazila u pomoć. Nemci su imali 22 mratva i veći broj ranjenih. Ratni plen: 1 automat.

7. X 43. Borbe sa 1. SS divizijom na padinama Mozirskih planina.⁷ Neprijatelj je imao 30 mrtvih.

Zapaljena je električna centrala kod Tuhinja."

Na cesti za Moravče zapaljen je 5-tonski nemački kamion.

9. X 43. Na cesti u blizini Moravča napadnut je putnički automobil.⁹ Poginuo je komandir kamničke policije. Gestapovac koji ga je pratio bio je mrtav a drugi teško ranjen.

15. X 43. Zapalili smo 200 kubnih metara drva namenjenih za Nemačku. Na cesti za Moravče napadnut je motocikl. 1 policajac bio je mrtav, a drugi teško ranjen.

17. X 43. U selu Nazarja, u Zg. Savinjskoj dolini, zaplenili smo 25 kg dinamičnih patrona, 90 upaljača i 2.510.— RM.¹⁰ U nemačkom radničkom domu u selu Kokarje zaplenili smo 60 čebadi.

10. X 43. Na cesti Ljubljana — Celje napali smo nemačku motorizovanu kolonu.¹¹ Razbili smo 4 kamiona, jedan 50-tonski tenk smo delimično uništili, a neprijatelj je imao 30 mrtvih i 100 lakše i teže ranjenih.

23. X 43. Zarobljen je nemački podoficir. Zaplenili smo 1 pištolj i 1000 RM novca.

24. X 43. Na železničkoj pruzi Sava — Litija izbacili smo iz koloseka putnički voz.¹² Broj žrtava nam nije poznat. Saobraćaj je bio zaustavljen 2 dana.

Na cesti Ljubljana — Celje razbili smo nemački kamion¹³ (u Savinjskoj dolini kod Gomilskog). Mrtvih je bilo 5, teško ranjenih 5, a 10 zarobljenih.

Ratni plen: 18 pušaka, 2 automata, 20 kompletnih ratnih oprema i 2 pištolja. Kamion smo zapalili.

⁷ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 98 i 99.

⁸ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 99.

⁹ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 99.

¹⁰ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 7 i 99.

¹¹ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 7, 98 i 99.

¹² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 59, 98 i 99.

¹³ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 59, 158, 159 i 160.

23. X 43. Između Lukovice i Krašnje napali smo 5 automobila.¹⁴ Ubijena su 3 gestapovca i 1 oficir, a 4 su teško ranjena.

24. X 43. Ubili smo gestapovca Gortnera, koji je bio glavni poverenik za Tuhinjsku dolinu.¹⁵

27. X 43. Na cesti Šmartno — Kamnik napali smo žandarmerijsku patrolu.¹⁶ 4 su bila ubijena, a 1 smo uhvatili živog. Ratni plen: 2 puške, 2 pištolja i 45 kom. municije.

29. X 43. Zauzeli smo utvrđeno žandarmerijsko uporište Šmartno ob Dreti u Zg. Savinjskoj dolini.¹⁷ 1 žandarm bio je mrtav, više ranjenih. Likvidirali smo denuncijantkinju — učiteljicu Išku i žandarma Bučara Debelaka (Osvaldiča). Naše zasede su pobile 20 Nemaca koji su stigli u pomoć napadnutom uporištu.

Ratni plen: 28 pušaka, 2 automata, 30 bombi, 3000 kom. municije, 45 pari cipela, 52 odela i još mnogo ostalog ratnog materijala.

30. X 43. Na pruzi Zidani Most — Celje izbacili smo iz koloseka jedan voz sa namirnicama.¹⁸ Voz se razbio. Sav železnički saobraćaj na toj pruzi bio je u prekidu 2 dana.

31. X 43. Ispod sela Lipa, na cesti Liubljana — Celje, napali smo nemačku patrolu.¹⁹ Ubijen je jedan policijski pod-oficir, a veći broj ih je ranjen.

Ratni plen: 1 zbrojovka, 1 puškomitraljez, 1 puška, 1 pištolj, 4 tromblona i još nešto ostalog ratnog materijala (odelo, rančevi, cipele).

IZVEŠTAJI VOJNIH AKCIJA SNOUB »SLAVKO SLANDER,<

30. X 43. Minerski vod naše brigade na pruzi Zidani Most — Celje izbacio je iz koloseka voz sa namirnicama. Više vagona bilo je potpuno razbijeno, dok su ostali bili jako oštećeni. Saobraćaj je bio u prekidu 2 dana.

4. XI 43. jedinice III bataljona naše brigade postavile su zasedu na cesti Domžale — Trojane.²⁰ Napali su putnički automobil, kamion i motor sa prikolicom. U kamionu su prevozili

¹⁴ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 59, 98 i 99.

¹⁵ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 59 i 99.

¹⁶ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 59, 98 i 99.

¹⁷ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 98, 99, 165 i 166.

¹⁸ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 99.

Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 99.

Vidi Zbornik, tom VI, knj. 8, dok. br. 99.

eksploziv, koji se za vreme borbe zapalio i eksplodirao. Eksplozija je bila toliko jaka da je raznela teretni automobil, a motocikl i putnički automobil uništila. Sve oružje i žandarmi odleteli su u vazduh. Svih deset ljudi posade bili su mrtvi, dok smo mi imali tri ranjena.

Plen: 1 puška, 1 pištolj te više odela i cipela.

5. XI 43. Jednice III bataljona su se na cesti Krtina — Moravče sukobile sa žandarmerijskom patrolom iz Moravča. Ubijena su 3 žandarma a 4 su teško ranjena. Zarobljen je bio jedan žandarm Slovenac, koga smo pustili.

Plen: 1 mitraljez (zbrojovka), 1 automat, 3 puške, 1 pištolj i tromblonski pištolj sa 15 tromblona, 200 komada municije.

3. XI 43. II bataljon je na cesti Vače — Litija postavio zasedu i napao žandarmerijsku patrolu. Ubijena su dva nemačka žandarma, a dva su bila teže ranjena.

2. XI 43. Minerski vod naše brigade izbacio je iz koloseka voz između stanica Zagorje — Zidani Most. Voz je prevezio vojsku. Broj mrtvih i ranjenih još nam nije poznat.

12. XI 43. Jedinice II bataljona su u blizini sela Sv. Ožbalt napale nemački kamion. Ubijeno je 5 Nemaca.

Plen: 2 automata, 5 pušaka, 2.000 komada municije i mnogo ostalog materijala.

15. XI 43. Štajerska u.b. »Slavko Slander« upala je u tvornicu platna u Jaršama kod Mengeša. Ubijen je majstor i gestapovac Haložan. Dvojica iz radne službe bili su razoružani.

Iz tvornice su odneli:

1.000 m belog platna za zimska maskirna odela.

1.000 m platna za šatorska krila.

10 pari gumenih čizama

3 pisaće mašine

70 kg Sihtovog sapuna

30 kg kože

10 kg hartije

2 radio-aparata

900 RM.

Veću količinu sanitetskog materijala.

Tvornicu smo oštetili, minirali parni kotao, pokvarili turbinu a električni transformator oštetili. Zapalili smo stanicu Jurše-Mengeš i ubili dva nemačka činovnika. Zaseda je uništila jedan nemački kamion.

R o b u koju nismo mogli da odnesemo uništili smo sonom kiselinom.

24. XI 43. Jedinice II bataljona su postavile zasedu na cesti Črnuče — Trzin. Napale su putnički automobil u kojem se vozio gestapovac Križ. Bio je ubijen a automobil zapaljen.²¹

Jedinice III bataljona zapalile su zamak Groblje, da se u njega ne useli Plava garda.

Jedinice II bataljona su iz zasede, na cesti Crnuče — Trzin, ubile 4 policajca.²²

25. XI. Jedinice II bataljona su između Domžala i Dolskog presekle oko 100 telef. i telegr. stubova.

26. XI. II bataljon zapalio je zamak Križ, da se u njega ne usele belogardisti.²³

Plen: 2 puške, 2 pištolja, 8 bombi i nešto municije.

29. XI 43. Borci 6. štajerske SNOB »Slavko Slander« napali su dva utvrđena uporišta u Novoj Stifci.²⁴ U uporištu nalazilo se oko 130 vermana i Nemaca. Borba je započela oko pola osam uveče. Napadao je III bataljon, dok su se I i II bataljon nalazili u zasedi. Zbog veoma tamne noći i dobro utvrđenih položaja borba je bila teška. Neprijatelj se branio iz bunkera i rovova. Naši borci morali su na juriš da zauzimaju pojedine utvrđene položaje, te su tek na taj način mogli da se približe uporištu. Tek kad su proterali i pobili Nemce u bunkerima bombaši su nakon trećeg juriša prodrli u uporište, a iz ovog i u drugo. Nešto posle 10 časova oba uporišta bila su likvidirana i zapaljena. Zbog tamne i olujne noći mnogi su uspeli da pobegnu iz uporišta, tako da smo u uporištu pronašli samo oko 30 vojnika i 10 mrtvih. Vermene nismo pobili.

Plen: 1 mitraljez zbrojovka, 2 parabeluma, 30 pušaka. 1 pištolj, 90 čebadi, 54 ranca i mnogo ostalog materijala.

Mi smo imali 6 teže i 2 lakše ranjena.

1. XII 43. Jako odeljenje Nemaca opkolilo je selo Pšajnovicu-'' u nameri da ga opljačka. U blizini nalazio se III bataljon koji je odmah napao Nemce. Naši borci su morali svaku kuću posebno da zauzimaju. Posle jednočasovne borbe oterali su Nemce iz sela i gonili ih u dolinu. Ranjenih i ubijenih je bilo oko 17 Nemaca.

4. XII 43. II bataljon je na cesti Domžale — Celje postavio zasedu. Pošto su bili izdani, Nemci su ih napali sa dve strane.

²¹ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 2.

^{ti} Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 2.

^a Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 2.

²⁴ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 2.

²¹ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 2.

Posle kratke borbe morali su se povući na druge položaje. Nemci su imali jednog mrtvog.

23. XI 43. Minerski vod naše brigade je u blizini stanice Sava minirao železničku prugu i digao u vazduh teretni voz, koji je prevozio ratni materijal.²⁶

7 vagona je izbačeno iz koloseka. Saobraćaj je prekinut za 24 sata.

24. XI 43. Minerski vod naše brigade je oko 21 čas u blizini Zagorja minirao železničku prugu. U vazduh je dignut nemački transportni voz pun vojske.

8 vagona je uništeno, a lokomotiva teško oštećena. Nemci su imali oko 50 mrtvih i ranjenih.

5. XII 43. Minerski vod je između stanica Hrastnik — Zidani Most digao u vazduh nemački transportni voz. Iz koloseka je izbačeno 15 vagona.

14. XII 43. Jedinice naše brigade su na cesti Domžale — Litija iz zasede napale jedan teretni automobil. Teretni i putnički automobil su zapaljeni, a 5 vojnika je ubijeno.

Plen: 5 pušaka, 1 pištolj i mnogo drugog ratnog materijala.

14. XII 43. I bataljon naše brigade izveo je sabotažnu akciju na železničkoj pruzi Ljubljana — Zidani Most. Minerski vod minirao je prugu. Voz je imao oko 30 vagona koji su svi bili zapaljeni.

Zaseda se duže vremena borila sa patrolom koja je došla prugom. Broj neprijateljskih gubitaka nam još nije poznat.

Plen: 1 puška, veća količina sanitetskog materijala.

16. XII 43. Jedinice I bataljona su iz zasede napale neprijateljski kamion.

19. XII 43. II i III bataljon izveli su akciju na Dob kod Domžala.²⁷ Zapalili su Prosvetni dom, školu i opštinu gde su imali nameru da se usele belogardisti. Tom prilikom došlo je do sukoba sa žandarmima.

21. XII 43. Posle tri meseca naše ofanzive Nemci su odgovorili protivofanzivom.²⁸ Oko 10.000 Nemaca počelo je planski da blokira izvesne sektore gde se zadržava brigada. Ofanziva se završila potpunim neuspehom.

²⁶« Vidi Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 2.

¹⁷ Vidi dok. br. 232.

²⁸ Vidi dok. br. 30 i 66 i Zbornik, tom VI, knj. 9, dok. br. 91.

29. XII 43. Jedinice I bataljona su se kod Sv. Antona, kod Luča, sukobile sa jakim nemačkom patrolom.²⁹ Nemce smo naterali u panično bekstvo. Imali su više mrtvih i ranjenih. Jednog vermana smo zarobili.

9. I 44. Jedinice naše brigade su kod Ljubnog vodile borbu sa nemačkom zasedom.³⁰

12. I 44. II bataljon je na cesti Mozirje — Celje uništio telef. i telegraf, vod u dužini od 2 km.

13. I 44. Naša patrola se sukobila sa jačom nemačkom patrolom. Ubijen je jedan nemački žandarm.

U noći 15/16. januara III bataljon je na železničkoj pruzi Šoštanj — Paka ošteti prugu u dužini od 100 m.³¹ Pruga je potpuno porušena, a šine su odneli.

U noći 20/21 januara brigada je izvela napad na dva uporišta u Crni u Koruškoj.³² I bataljon je napadao žandarmerijsku stanicu u kojoj se nalazilo 15 žandarma, a II bataljon uporište, u kojem se nalazilo 60 nemačkih vojnika i vermana. III bataljon držao je zasedu na cesti prema Mošeniku i za to vreme presekao 20 telef. i teleg. stubova.

Borba je bila žestoka i vodila se od pola dva do 5 časova ujutro, kad smo se morali povući. Jednom bombašu uspelo je da prodre u žandarmerijsko uporište ali je bio odbijen. Bombaši II bataljona su nakon jednočasovne borbe prodrli u uporište ali su bili odbijeni, jer su Švabe u sobi bili zabarikadirani. Pre no što su se povukli uspeli su da zapale zgradu. Izgorela je polovina zgrade.

Na partizane su u varoši Crna pucali i izdajnici. U varoši se svuda pucalo i razvile su se prave ulične borbe sa izdajnicima, koje su Nemci naoružali automatskim oružjem i bombama.

Broj mrtvih i ranjenih u oba uporišta nije nam poznat, ali je sigurno da je bilo mnogo ubijenih, jer su mine bacane pravo kroz prozore u sobe. Razoružali smo i Landvahe te zaplenili 8 pušaka.

Mi smo imali 4 mrtva i tri ranjena.

Drugog dana napali su nas Nemci u selu Budna,³³ iznad Gornjeg Grada. Napali su nas oko 4 sata posle podne i hteli su da selo opkole. U toku polučasovne borbe naterali smo Nemce u bekstvo. Nemci su imali četiri mrtva i ranjena.

²⁹ Vidi dok. br. 26 i 211.

³⁰ Vidi dok. br. 207.

³¹ Vidi dok. br. 216.

³² Vidi dok. br. 167 i 231

³³ Vidi dok. br. 167.

27. I 44. jedinice U.B. »Slavko Slander« napale su nemačku kolonu koja je brojila oko 120 ljudi.¹⁴ Pratili su našu brigadu, a njihova namera je bila da zaposednu grebene Tomanove planine, te nas u selu napadnu. Ipak smo ih preduhitрили, te pre njih zaposeli sve vrhove i počeli da opkoljavamo njihove jedinice. Jurišem u šumu, gde su koncentrisali svoje snage, potpuno smo ih razbili i naterali u bekstvo, te ih gonili sve do Nove Stifte. Ubijenih i ranjenih je bilo oko 20 Nemaca. Među njima bio je zarobljen i kapetan, njihov komandant, koji je bio teško ranjen. Bio je odlikovan gvozdenim krstom I reda. Dvojicu smo zarobili.

Nemci su pružali žestok otpor. Ukupno sa Nemcima borilo se 80% Slovenaca, koji su bili mobilisani u okolini Celja i Ptuja. Ista četa se pre kratkog vremena borila pred Novim Mestom.

Plen: 2 (mitraljeza) zbrojovke, 1 bacač (pokvaren) sa sandukom mina, 3 pištolja i nešto vojničke sprema koju su ostavili u bekstvu.

Mi smo imali 6 mrtvih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Mišci j""

Komandant — kapetan.
Simon Janković¹"

IZVEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE
»JANKO PREMRL VOJKO« OD 29. JANUARA 1944. ŠTABU
TRIDESET PRVE NOU DIVIZIJE O SITUACIJI U BRIGADI'

STAB XVI SNOB
»JANKO PREMRL VOJKO«
Na položaju 29. 1. 1944.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV I POJ

Na položaju

27. 1. 1944. poslali smo jednu četu sa minerskim vodom u zasedu na cestu Godovič — Idrija. U toku noći mineri su na cesti postavili tri nagazne mine. Četa se posle toga povukla u pozadinu, a iznad same ceste ostao je samo bataljonski obaveštajac 3. bataljona drug Tomo² sa dva puškomitraljeza i nekoliko strelaca. Ujutro, oko 5 časova, cestom iz Idrije prema Godoviču stigao je jedan kamion i prošao preko mina koje nisu eksplodirale. Malo kasnije došli su Nemci sa 22 kola i jednim kamionom, na kojem se verovatno nalazila živa. U 9 časova ujutro stigao je cestom prema Godoviču jedan kamion, a drugi prema Idriji. Na jedan od tih kamiona naši su otvorili vatru i posle kraće borbe se povukli. Ne znamo iz kakvog su razloga pre toga mineri pokupili mine. Kad su se vraćali sreli su jednu drugaricu koja je dolazila iz Idrije i javila im da je videla kako su Nemci istovarili iz kamiona 7 mrtvih i jednog ranjenog u glavu.³

Kad je minerski vod prolazio pored Ledina, eksplodirala je nagazna mina. Tom prilikom bila su tri druga mrtva a 7 ih je ranjeno, od kojih jedan teže. Pošto je drug kome je mina eksplodirala bio noslednji u koloni, nije se moglo utvrditi da li mu je mina ispala na zemlju ili je on sam pao sa minom. Mineri tvrde da su svim minama bile udarne igle obezbeđene žicom onako kako je to potrebno.⁴

Juče, 28. o.m., došli su belogardisti i Nemci da izvrše mobilizaciju u Zirovskom Vrh. Mobilizacija im nije uspela, dobili su samo tri civila. Tačan broj neprijatelja nije nam po-

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za tistoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 282'I.

² Tadek Sadewsky

³ Vidi dok. br. 200 i 227.

⁴ Vidi dok. br. 200.

znat. Prema prvim izveštajima bilo ih je preko 200, a prema drugima oko 100. Iz Zirovskog Vrha otišli su u Račevo i odmah se vratili.

Moral ljudstva je na dovoljnoj visini, samo se primećuje zamorenost zbog suviše velikog patroliranja, a brojno stanje bataljona je malo.

Zdravstveno stanje još se nije poboljšalo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Jože-Branko

Komandant — kapetan:
Avsec Jože-Capajev

BR. 186

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 30. JANU-
ARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O PRODORU
NEPRIJATELJA U DOLINU KRKE'

Š T A B
XV DIVIZIJE NOV I POJ
na položaju, 30. I 1944.
u 3.30 časova.

ŠTABU VII KORPUSA

Položaj

U vezi vašeg primljenog naređenja javljamo:

Kod XV brigade nalazi se načelnik štaba drug Kon-
valinka.

Štabu XV brigade je naređeno da svim svojim snagama napadne neprijatelja koji se nalazi u Krškoj Vasi i Videmu. Brigada odmah da uhvati vezu sa Dolenjskim odredom, koji će napasti neprijatelja sa severne strane. Naređenje je upućeno i samom odredu. Jačina neprijatelja u Krškoj Vasi i Videmu iznosi oko 300 ljudi sa 2 topa manjeg kalibra. Prema izveštaju XV brigade, u Grosuplje su stigla nova pojačanja.

Izveštaj XV brigade od 29. I 1944. u 22.30 časova.

Brigada je ujutro držala sledeće položaje:

I bataljon kotu 511 i kotu 675, da obezbedi pravac od Grosuplja i ne dozvoli da neprijatelj izbije na položaje koje on drži.

II bataljon imao je položaje zapadno od Račne na koti 390 i 321 te jednu četvu i prateći vod u M. Ilovoj Gori.

III bataljon, koji je bio poslat da u zajednici sa Dolenjskim odredom napada neprijatelja u Križkoj Vasi, nalazio se u M. i V. Vrhe.

IV bataljon imao je položaje na koti 511 iznad Zdenske Vasi sa obezbeđenjem prema Laščama.

Rano ujutro neprijatelj je počeo sa istovremenim napadom na položaje I bataljona iz pravca V. i Male Lipijene i Rožnika, protiv II bataljona iz pravca Račne i IV bataljona iz pravca Vel. Lašča. Zbog napada na bok II bataljona isti se morao, posle dvočasovne borbe, povući. Iz Lašča je neprijatelj pokušao da nadire cestom prema Hočevju ali ga je odbio IV bataljon. Posle toga je uputio pešadiju u selo Česta, odakle je prodirao prema Cušperku. Uspelo mu je da se sa tog pravca dokopa ceste, da napadne i potpomaže kolonu iz Grosuplja, koja je napadala II bataljon u pravcu Ilove Gore. Bataljon se morao povući sa tih položaja i tako je bila prekinuta veza sa I bataljonom. Prema našem naređenju je štab brigade izdao zapovest da se bataljoni prikupe na položajima Laze — Korinj i odatle da pređu u napad.¹⁾ III bataljonu, koji je bio poslat u pomoć D. odredu, upućen je zam. komesara brigade da sa tim bataljonom odmah krene prema Ilovoj Gori i napadne sa te strane, dok će od Hočevja napadati snage brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Zam. komandanta
Raco

**IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 30. JANUARA
1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBA-
MA KOD NOVOG MESTA, KRKE I KRIZKE VASI'**

**STAB
XV DIV. NOV I POJ
pol. 30. I 1944.
u 16 časova**

GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

IV SNOUB »Matija Gubec«. Izveštaj za 29. o.m.

I bataljon nalazi se na sektoru Kostanjevica i na njegovom položaju nije bilo nikakvih promena.

II bataljon vodio je borbe s neprijateljem koji je prodirao u većim i manjim kolonama. U toj borbi je bataljon imao jednog ranjenog. Neprijatelj je bio odbijen, a bataljon je zauzeo položaje iznad Gotne Vasi i Cikave.

III bataljon vodio je borbu s neprijateljem koji je prodirao iz tri pravca. Prvi direktno prema položajima bataljona, drugi prema Gotnoj Vasi i treći prema Regerčoj Vasi. Sve tri kolone su bile zaustavljene na liniji Gotna Vas — Regerča Vas. Borba se vodila do 17 časova i neprijatelju su naneseni gubici od 5 mrtvih i više ranjenih.

IV bataljon u toku dana nije vodio borbu.

Baterija je podržavala III bat. vatrom iz brdskog topa, gađajući Regerču Vas i Novo Mesto. I bat. »I.C.« na svojim položajima nije imao nekih većih sukoba, već samo male patrolne sukobe.

XII SNOUB.

I bat. nije vodio borbe s neprijateljem. Bataljon drži zasedu, u jačini jedne čete, na Golobinjeku. U toku noći je bataljon porušio 250 m železničke pruge. Pragovi su zapaljeni i na njih su položene šine.

II bat. imao je sukob (patrolni) u Gornjem Kamenju, gde su se nalazili belogardisti sa kolima da odvezu seno. Patrola je na njih otvorila vatru, posle čega su se belogardisti povukli. Bataljon drži zasedu iznad Dobrave.

III bat. je u toku noći porušio 120 m pruge. Bataljon je imao jednu četu na Vel. Kalu, a zasedu na Daljnem Vrh.

U toku noći je brigada uhvatila tri skrivača i kod njih pronašla dve puške.

XV SNOUB imala je sledeći raspored:

Jedan bataljon u Zagradecu, da zatvori cestu Krška Vas — Žužemberk; jedan bataljon sa leve strane Krke iznad Krške Vasi sa namerom da napadne Kršku Vas; jedan bataljon prema Hočevju za obezbeđenje od Vel. Lašča i jedan bataljon na M. i V. Vrhe kod Dolenjskog odreda, sa zadatkom da napadne Kršku Vas. Neprijatelj je osetio koncentraciju snaga oko Krške Vasi, te je povukao svoje snage iz Krške Vasi i Videma prema Ilovoj Gori.² Brigada ga prati sa dva bataljona. Jačina neprijatelja iznosi 250—300 ljudi, većinom pravih Nemaca, naoružanih sa dva brdska topa. Brigada je primetila pokret neprijatelja i odmah je počela da gađa kolonu sa teškim minama i teškim mitraljezom. Brigadi je izdato naređenje da svim svojim snagama protera neprijatelja prema Grosuplju i da ponovo nastavi sa rušenjem pruge.

Artiljerija XV div.

I divizion nalazi se u Podgradu i selu Konec, sa zadatkom da posluži kao rezerva II divizionu i da praktično uvežbava ljudstvo sa topovima. Odeljenje koje je bilo poslato da ponovo kamuflira haubicu, koja se nalazila kod Crnog Potoka pri Kočevju, vratilo se i kamufliralo haubicu kod Koprivnika.

II divizion nalazi se u selu Lakovnice i u toku jučerašnjeg dana vodio je borbu s neprijateljem na odseku Sv. Rok — žel. pruga. Ubijena su bila 2 Nemca. Divizion ima 1 ranjenog.

Dolenjski odred.

29. o.m. odred je zauzeo položaje Križka Vas — Nova Vas.³ Oko 9 časova neprijatelj je prodirao na položaju Peščenik i iznad Vel. Loke. Jačina neprijatelja je cca 150 ljudi. Borba je vođena do 12 časova, posle čega se neprijatelj, pod pritiskom našeg II bat., morao povući. Naš I bat. je iznad Vel. Loke vodio borbe samo sa manjim neprijateljskim patrolama, koje su bile svaki put odbijene. Kolonu su sačinjavali samo Nemci koji su sa civilima vrlo grubo postupali.

V SNOUB »Ivan Cankar« nalazi se u pokretu prema Gorjancima, gde treba da smeni IV SNOUB. Tokom današnjeg dana kretala se pravcem Hinje — Podturn — Sušice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Zam. komandanta, kapetan,
Raco

**NAREĐENJE ŠTABA PETNAESTE SLOVENACKE NO BRJ.
GADE OD 30. JANUARA 1944. ŠTABOVIMA BATALJONA
ZA NAPAD NA NEPRIJATELJA U KRŠKOJ VASI'**

j
STAB XV SNOU BRIGADE
na položaju, dana 30. I 1944 u 2 časa

Prepis

ŠTABOVIMA BATALJONA XV BRIGADE

Na položaju

Situacijski izveštaj.

Neprijatelj je uspeo da odbaci našu brigadu od železničke pruge Grosuplje — Kočevje, te je zaposeo Ilovu Goru i Kršku Vas — Videm.² Naša brigada primila je naređenje da protera neprijatelja iz Krške Vasi, da po svaku cenu spreči eventualno prodiranje neprijatelja iz Krške Vasi prema Žužemberku i da kontroliše cestu Zdenska Vas — Zvirče.

U vezi s gornjim i naredbom štaba XV divizije³

n a r e đ u j e m o

Da I bataljon, odmah po primitku ovog naređenja, krene na najüogodnije mesto između sela Vel. Lese i Marinče Vasi, prede reku Krku i kod Brega zaposedne najpogodnije položaje uz cestu Krška Vas — Žužemberk. Odmah nakon dolaska na novi položaj mora prokopati i porušiti cestu ispod svog položaja. Rad na cesti neka se temeljito obavi i bataljon neka se na svojim položajima odmah ukopa.

Da II bataljon odmah krene ka cesti Zdenska Vas — Hočevje, da istu odmah minira i poruši, i iznad tih prepreka postavi zasedu bataljona sa zadatkom da spreči neprijatelju prodor tom cestom iz Zdenske Vasi, kao i ispade istom cestom iz Krške Vasi. Položaji neka se postave na najpogodnijem mestu između Zdenske Vasi i Hočevja, odakle će bataljonu biti moguće da sa patrolama i izvidnicama kontroliše cestu Dobropolje — Zvirče, kao i put koji vodi iz Zagorice na Korinj.

III bataljon neka odmah po primitku ovog naređenja i po naređenju načelnika XV divizije, sa znanjem Dolenjskog odreda, koji će mu obezbeđivati pravac Grosuplje i štititi de-

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1. Dokumentat je bez potpisa.

ni bok od sela Gradiček, napadne neprijatelja u Krškoj Vasi sa ciljem da ga protera. U slučaju jačeg neprijateljskog pritiska iz pravca Grosuplja neka se bataljon osloni na naše snage na levoj obali Krke. Ka tom bataljonu krenuće istovremeno sa naredbom i zam. politkomesara brigade.

IV bataljon da krene sa svojih dosadašnjih položaja na položaje Siški vrh i kota 361 sa zadatkom da odmah napadne neprijatelja koji bi pokušao da prodići iz Krške Vasi prema Zdenskoj Vasi, a također ako bi hteo prodirati iz Krške Vasi prema Žužemberku.

U toku napadanja na Kršku Vas i držanja položaja, veza sa štabom brigade nalaziće se u Lazama, gde treba slati sve izveštaje. Izveštaji moraju biti iscrpni i dostavljani najmanje dvaput dnevno.

Svi bataljoni neka svoje određene zadatke uzmu ozbiljno na znanje i neka požure da blagovremeno poruše određenu im cestu, što će se kontrolisati od strane štaba brigade i članova štaba divizije.

30. I.

BR. 189

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 30. JANUARA 1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA O NAPADU PETNAESTE SLOVENAČKE BRIGADE NA NEPRIJATELJA U KRŠKOJ VASI¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
na položaju, dana 30. I 1944, u 21 čas.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Na položaju

Posle pregrupacije XV brigade, koja je bila izvedena u noći 29. na 30. o. m., nakon što je bila zbog proboja neprijatelja na odseku II bataljona odbačena od komunikacije Zdenska Vas — Predole, XV brigada je u toku 30. o. m. krenula u napad na neprijatelja koji je 29. o. m. uveče stigao u Videm i Kršku Vas. Kad su jedinice i 4. bataljona iste brigade krenule u napad, jedan iz pravca Laze a drugi iz pravca Mali Vrhi, ne-

prijatelj se u 12 časova već cestom povlačio iz Krške Vasi u pravcu Grosuplja, sa pobočnicama.

Prema direktivama članova štaba XV divizije, -' IV bataljon XV brigade krenuo je sa ciljem da bočno napadne neprijatelja u povlačenju, a III bataljon je također bočno napadao iz pravca Mali Vrhi.

IV bataljon nije uspeo da stigne neprijatelja, a ni III bataljon ga nije potpuno razbio, jer mu je to sprečio neprijatelj jakim bočnim obezbeđenjima.

Povešćemo istragu po pitanju Dolenjskog odreda, koji nije poslao jedan bataljon na odsek Gradiček,³ gde bi u tom slučaju neprijatelj sa obe strane bio bočno uklešten na cesti koja vodi jarugom i na taj način potpuno uništen.

IV bataljon se u 18 časova već nalazio u Krškoj Vasi i Videmu. Prema izveštaju XV brigade (obaveštajni centar) danas oko 11 časova stiglo je u Videm (Dobropoljska dolina) iz pravca Rasica 3 do 4 tenka i 14 kamiona. Uskoro posle toga stiglo je u Zdensku Vas iz istog pravca 3 tenka i 10 kamiona.⁴ U kratkim razmacima stigao je u Zdensku Vas veći broj tenkova i kamiona, čiji tačan broj obaveštajna služba XV brigade nije mogla još da utvrdi.

II bataljon XV brigade ruši cestu Zdenska Vas — Hočevje.

Neprijatelj je prilikom svog povlačenja imao mrtvih i ranjenih. Broj naših gubitaka još nije utvrđen. III bataljon imao je 5 ranjenih.

Jačina neprijatelja, koji se nalazio u Krškoj Vasi i Videmu, iznosila je oko 300 Nemaca i oko 20 bega (služili su kao vodiči). Sa sobom su imali 4 kola sa opremom i municijom.

Raspored koji će ta brigada u toku današnjeg dana da zauzme jeste sledeći:

III bataljon na sektoru Vel. Ilova Gora.

I bataljon na sektoru Hrib.

IV bataljon na sektoru iznad Zdenske Vasi.

II bataljon na sektoru Vel. Korinj kao rezerva.

Dolenjski odred nije zauzeo položaje kao što mu je bilo naređeno već je odsek koji je trebalo da zaposedne ostavio prazan, kao što je navedeno.

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba XV divizije
poručnik
Savo Konvalinka

Zam. komandanta-kapetan:
Raco

* Vidi dok. br. 186 i 188.

³ Vidi dok. br. 188.

⁴ Verovatno je to deo kolone sa kojom je vodila borbu Peta slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar«. Vidi dok. br. 171.

**IZVEŠTAJ OPERATIVNOG ODELJENJA GLAVNOG ŠTABA
KOV I PO SLOVENIJE OD 31. JANUARA 1944. VRHOVNOM
ŠTABU NOV I POJ O ORGANIZACIONOM STANJU I ZA-
DACIMA JEDINICA NOV I PO SLOVENIJE¹**

GLAVNI STAB NOV I POS
OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 2

Položaj, dana 31.1 ly44.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE

**Operativno odeljenje Glavnog štaba NOV i PO Slovenije
dostavlja sledeći izveštaj:**

A. ORGANIZACIJA KOMANDOVANJA

Glavnom štabu NOV i PO Slovenije neposredno su po-
dređeni: VII i IX korpus NOV i PO Jugoslavije, IV operativna
zona NOV i PO Slovenije, Oficirska škola i komande belo-
kranjskog, novomeškog i ribniškog područja.

Operativni sektor VII korpusa obuhvata teritoriju Do-
lenjske i Notranjske a privremeno i Gorski kotar. Operativni
sektor IX korpusa obuhvata teritoriju Slovenačkog primorja,
Gorenjsku i zapadnu Korušku. Operativni sektor IV operativne
zone obuhvata teritoriju Štajerske, Prekomurja i istočne
Koruške.

Sve operativne jedinice koje se nalaze na operativnom
sektoru korpusa ili zone su u operativnim ili komandnim pita-
njima neposredno podređene odgovarajućem štabu korpusa ili
zone. Pored ovog, obzirom na specijalne prilike, štabu IX
korpusa su neposredno podređene i komande područja na teri-
toriji Slovenačkog primorja.

Na operativnom sektoru VII i IX korpusa postoje kao
osnovne operativne jedinice divizije, koje su kao takve zdru-
žene u korpuse, VII korpus ima 3 a IX korpus 2 divizije. Di-
vizije imaju u svom sastavu 3—4 brigade i obaveštajnu četu.
Pored ovog XV divizija u svom sastavu ima i 2 artiljerijska
diviziona mešovite artiljerije: haubičke, poljske i brdske.

Brigade sačinjavaju 3—4 bataljona pešadije sa potrebnim
brojem pratećih i protivtenkovskih topova, jedna inžinjerijska
četa i obaveštajni vod. Zbog veće samostalnosti u izvođenju
akcija bataljoni u brigadama su naoružani, pored većeg broja

¹ Dokumentat (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju
radničkog pokreta u Ljubljani. F. 20/1. Kraj dokumenta nije sačuvan.

lakog pešadijskog automatskog oružja i lakih bacača, što je normalno, i teškim automatskim pešadijskim oružjem i teškim bacačima.

Pored divizija korpusu su neposredno podređeni, po pitanju komandovanja i u operativnom pogledu, i samostalni odredi. Odredi su ranije bili neposredno podređeni Glavnom štabu NOV i PO Slovenije. Međutim, iskustvo je pokazalo da je upotreba odreda u sklopu opšteg operativnog plana korpusa pogodnija i efikasnija kad korpusi operišu na teritoriji na kojoj se odredi nalaze.

Odredi su uglavnom formirani radi toga da se poveća manevarska sposobnost korpusa, zapravo osnovnih operativnih jedinica, koje se mogu upotrebiti i na drugim bojištima u punom sastavu.

U slučaju odlaska korpusa sa njihove teritorije, odredi delimično preuzimaju operativne zadatke odlazećih jedinica i dejstvuju samostalno po direktivama Glavnog štaba.

B. RAZVITAK I FORMIRANJE FORMACIJA

Postojeće jedinice, komande i ustanove u sastavu Glavnog štaba NOV i PO Slovenije, njihova jačina i naoružanje, vide se iz pregleda brojnog stanja — prilog br. 1.

Za sada se neće formirati nove taktičke i operativne jedinice na teritoriji VII i IX korpusa, mada se mobilizacija i dalje energično izvodi. Uglavnom se sada teži za tim da se sa novomobilisanim povećava brojno stanje osnovnih i taktičkih jedinica u sastavu brigada. Ukoliko se izvode nova formiranja, ista su ograničena na formiranje manjih specijalnih jedinica.

U planu su veća formiranja taktičkih i operativnih jedinica na teritoriji IV operativne zone (Štajerska), po dolasku XIV divizije na tu teritoriju.

Nakon dolaska XIV divizije u Štajersku stvoreni su najbolji uslovi za izvršenje opšte mobilizacije u tom kraju, na široj osnovi. Mobilizacijska mogućnost te pokrajine još je vrlo velika i pod pogodnim uslovima moći će se od novomobilisanih formirati 1—2 divizije.

C. ZADACI I RASPORED NAŠIH SNAGA

1. Na teritoriji VII korpusa
(Vidi skicu — prilog br. 2)-'

a) Belokranjski sektor:

Na tom sektoru angažovan je Belokranjski odred i to' jednim bataljonom na sektoru Križevska Vas, sa zadatkom

obezbedenja pred neprijateljskim snagama iz pravca Hrvatske, i sa drugim bataljonom na odseku Vinica — Krasinec, sa zadatkom rušenja komunikacija, izvođenja mobilizacije i hvatanja onih koji izbegavaju mobilizaciju.

b) Novomeški sektor:

Na tom sektoru angažovana je XV divizija sa dve brigade. Zadatak tih snaga je blokada Novog Mesta a delimično i Kostanjevice.

c) Sektor Ljubljana — Ribnica — Kočevje:

Na tom sektoru angažovana je XV divizija sa dve brigade i dva odreda (Dolenjski i Notranjski). Te jedinice imaju zadatak: rušiti komunikacije, naročito železničku prugu Ljubljana — Grosuplje — Kočevje, sprečiti neprijatelju opravku železničke pruge i aktivne akcije protiv neprijateljskih snaga.

d) Sektor Brod na Kupi — Kočevje:

Na tom sektoru angažovana je XVIII divizija sa jednom brigadom. Ima zadatak obezbedenja pred neprijateljskim ispadima sa desne obale Kupe, kontrole nad neprijateljskim saobraćajem iz Kočevja, aktivne akcije protiv neprijateljskih snaga koje bi pokušale da prodru iz Kočevja u pravcu Kupe i rušenje komunikacija.

e) Sektor Gorski kotar:

Na tom sektoru angažovana je XVIII divizija sa dve brigade. Osnovni zadatak tih snaga je sprečavanje neprijateljskog saobraćaja, rušenje komunikacija, dejstvo protiv neprijateljskih uporišta i posebno upravljanje akcija prema Hrvatskom primorju u sadejstvu sa hrvatskim snagama.

f) Na tom sektoru angažovan je Istarski odred, koji ima zadatak ometanja neprijateljskog saobraćaja i uznemiravanja njegovih posada duž glavnih komunikacija.

2. Na teritoriji IX korpusa

Prema poslednjem izveštaju koji smo primili neprijatelj je započeo novu ofanzivu na teritoriji IX korpusa. Obzirom na to izvršena je pregrupacija snaga tog korpusa sa takvim rasporedom jedinica koji će omogućiti pariranje neprijateljske ofanzive i preduzimanje odgovarajućih protivakcija. Raspored snaga nakon izvršene pregrupacije još nismo primili.

a) Sektor Brda, Benečija i Tolminsko, žel. pruga Gorica — Podbrdo.

Na ovom sektoru angažovana je XXXII divizija, čiji je zadatak rušenje komunikacija, naročito žel. pruge Gorica — Sv. Lucija — Podbrdo, izvođenje akcija u Brda i Benečiju sa

istovremenim izvođenjem mobilizacije, vršenje napada na slabija neprijateljska uporišta, te demonstrativni napadi na veće neprijateljske centre i uporišta.

b) Sektor Idrijsko, Dolomiti i Gorenjska.

Na ovom sektoru angažovana je XXXI divizija. Ta divizija ima zadatak: malim diverzantskim grupama rušiti željezničke objekte i izbacivati vozove, naročito na pruzi Postojna — Ljubljana, rušiti ceste oko Idrije, upad u Dolomite, napadati na slabija neprijateljska uporišta, izvoditi demonstrativne napade na velike centre i neprijateljska uporišta (Skofja Loka, Kranj, Vrhnika) i izvoditi opštu mobilizaciju.

c) Sektor Gorenjska:

Na tom sektoru operiše Gorenjski odred. Taj odred ima zadatak da manjim diverzantskim grupama ruši žel. objekte i izbacuje vozove iz šina, da ruši Blegošku cestu i napada industrijske centre: Kranj, Jesenice.

3. Na teritoriji IV operative zone

a) Pohorski sektor:

Na tom sektoru operiše XI SNO pohorska brigada. Ta brigada ima zadatak: ugrožavanje neprijateljskog saobraćaja na tom sektoru, vršenje akcije protiv manjih neprijateljskih uporišta i izvođenje mobilizacije.

b) Savinjski sektor:

Na tom sektoru angažovana je VI SNOUB »SI. Slander«, koja ima zadatak: rušenje komunikacija, a naročito žel. komunikacija, napadanje na industrijska preduzeća i ometanje pokreta neprijatelja.

c) Zasavski sektor:

Na tom sektoru djeluje jedna četa sa zadatkom uznemiravanja neprijateljskog saobraćaja i izvođenja diverzantskih akcija.

d) Istočnokoruški sektor:

Na tom sektoru nalazi se jedan bataljon (prvi koruški bataljon). Taj bataljon ima zadatak: ometanje neprijateljskog saobraćaja, rušenje komunikacija i akcije protiv neprijateljskih uporišta.

e) Kozjanski sektor:

Na tom sektoru djeluje jedan bataljon čiji je glavni zadatak ometanje neprijateljskog saobraćaja, rušenje komunikacija i napadanje na neprijateljska uporišta.

D. DEJSTVOVANJE I RASPORED NEPRIJATELJSKIH SNAGA

Na teritoriji VII korpusa neprijatelj ne izvodi ofanzivne akcije većeg stila, koje bi imale karakter prave ofanzive protiv naših snaga.

Njegove akcije se izražavaju u raznim ispadima iz osnovnih uporišta: Ljubljane, Kočevja i Novog Mesta. Ti ispadi imaju cilj da se uspostavi saobraćaj na glavnim komunikacijama, kako bi bili omogućeni pokreti njegovih snaga i stvaranje posada u naseljenim mestima duž komunikacija, radi zaštite saobraćaja na toj liniji. Neprijatelj naročito nastoji da uspostavi žel. saobraćaj na pruzi Ljubljana — Grosuplje — Ribnica — Kočevje, te je na tom sektoru vrlo aktivan.

Na teritoriji IX korpusa sve neprijateljske akcije imaju cilj da unište ili neutrališu naše snage koje mu ugrožavaju komunikacije a te su za njega od ogromnog značaja s obzirom na operacije u Italiji.

Akcije koje neprijatelj vrši na teritoriji IV operativne zone imaju za cilj čišćenje teritorije od naših snaga, koje u poslednje vreme osetno ugrožavaju saobraćaj, da postave zaštitu i omoguće rad pojedinih industrijskih preduzeća.

Razmeštaj neprijateljskih uporišta i snaga vidi se iz skice — prilog br. 2.

E. NAORUŽANJE

1. *Pešadijsko oružje.*

Vrsta i količina pešadijskog oružja i municije, kojima raspolažemo i koji se nalaze na upotrebi kod jedinica, vide se iz pregleda brojnog stanja — prilog br. 1.

2. *Artiljerija.*

Vrsta i količina topova kojima raspolaže naša vojska vidi se iz pregleda brojnog stanja — prilog br. 1.

Većinu topova su jedinice zakonspirisale na dobro obezbeđenim mestima. To je izvršeno zbog toga, da u slučaju kakve brze neprijateljske ofanzivne akcije ne bi topovi pali u ruke neprijatelju, jer su brza povlačenja, tj. evakuacija artiljerije, u slučaju brzog i iznenadnog neprijateljskog prodora nemoguća, pošto su sve ceste porušene, zasečene ili pak minirane.

Kad je u planu kakva ofanzivna akcija protiv neprijateljskih utvrđenih uporišta, gde je potrebno i dejstvo artiljerije, topovi se izvlače iz njihovih skrovišta i postavljaju se na određene položaje. Za brzo izvlačenje topova iz njihovih skrovišta temeljito su izvedene sve potrebne pripreme.

3. *Municija.*

Municija koja je zaplenjena prilikom kapitulacije italijanske vojske, a kojom raspolaže Glavni štab NOV i Pospremljena je i uskladištena na raznim mestima oslobođene slovenačke teritorije. Uskladištena je na različite načine, s obzirom na mogućnost i prilike koje su vladale u vreme kada se municija prikupljala.

Grupisanje municije vršilo se na mestima koja su zamišljena kao najpogodnija za čuvanje municije. Pri tom se težilo da razmeštaj bude takav, kako bi manipulisanje i izdavanje municije jedinicama bilo što lakše.

Po pitanju obezbeđenja municije od štetnog uticaja vlage to se nije moglo postići u potpunosti, jer je zasada na terenu, gde je municija u manjim grupama sakrivena među stenjem u jamama i šikarama šuma, to teško izvodljivo. Radi se na tome da se municija premesti i još bolje obezbedi od vlage i oštećenja. Razasuta i izmešana municija se odabira i sortira po vrstama.

Prilikom poslednje nemačke jesenje ofanzive protiv oslobođene slovenačke teritorije, Nemci su pronašli nekoliko municijskih skladišta i delimično ih uništili. Municija iz tih uništenih skladišta se skuplja i sortira po vrstama i upotrebljivosti. Neispravna artiljerijska municija koristi se u našim radionicama za izradu mina.

Brojno stanje uskladištene i zakonspirisane municije, kojom raspolažemo, vidi se iz pregleda — prilog br. 3.

4. **MOTORIZACIJA:**

Prilikom kapitulacije Italije NOV i PO Slovenije dobila je veći broj tenkova, oklopnih kola i ostalih motornih vozila.

Međutim, za vreme nemačke jesenje ofanzive protiv oslobođene slovenačke teritorije, 2/3 tog materijala bilo je uništeno od strane neprijatelja ili su ga pak uništile naše jedinice, kako taj materijal ne bi pao u ruke neprijatelja.

Posle navedene ofanzive, u potpuno ispravnom i upotrebljivom stanju ostao je sledeći materijal:

- 3 tenka od 9 tona sa naoružanjem,
- 2 tenka od 3 tona sa naoružanjem,
- 8 teretnih automobila,
- 2 putnička automobila i
- 6 motocikla.

Sva ta vozila sada su zakonspirisana na sigurno mesto.

Ta vozila su za sada čuvana i izvan upotrebe, jer su ceste porušene, zasečene ili minirane, a ne raspolaže se ni sa pogonskim materijalom.

5. RADIONICE:

Za opravku pešadijskog oružja, artiljerije i motornih vozila na određenim sektorima organizovane su odgovarajuće radionice i to:

— puškarske radionice za opravku lakog i teškog pešadijskog oružja;

— mašinske mehaničke radionice za opravku topova i motornih vozila.

Sve opravke, naročito pešadijskog oružja, izvode se blagovremeno i u redu, jer radionice raspolažu dobrim stručnjacima i materijalom za opravke.

Veće teškoće postoje prilikom opravke topova i motornih vozila, jer nedostaje potreban materijal, a naročito delovi objekata koje treba opraviti. Preduzete su mere za nabavku delova potrebnih za opravku motornih vozila.

Naročito je otežana opravka motornih vozila, jer nedostaje pogonsko gorivo.

Sve radionice se nalaze na dobro sakrivenim mestima i preduzete su sve mere protiv eventualnog neprijateljskog iznenađenja.

Pored gore navedenih radionica, koje su potčinjene Glavnom štabu, organizuju se i radionice koje će biti potčinjene pojedinim komandama područja.

F. INŽENJERIJSKO-TEHNICKA SLUŽBA

Glavna žel. pruga na oslobođenoj slovenačkoj teritoriji, Ljubljana — Novo Mesto — Karlovac, je za duže vreme neupotrebljiva za svaki saobraćaj. Na pojedinim sektorima, kao n. pr. Ljubljana — Grosuplje, neprijatelj je pristupio opravci pruge te istu i opravio bez većih građevinskih radova, jer na tom sektoru nema većih objekata, i sa materijalom koji se nalazio uskladišten u Ljubljani. Na pruzi Grosuplje — Novo Mesto srušen je veliki žel. vijadukt kod Zalne te bezbroj objekata, koje pod sadašnjim prilikama, u doglednom vremenu, neće rnoći opraviti. Na tom delu pruge pragovi su većinom spaljeni a šine iskrivljene. Uz opravku pruge, koju neprijatelj izvodi na odseku Grosuplje — Zalna, postoji verovatnoća da će pod pogodnim uslovima pristupiti i opravci pruge od Grosuplja do Trebnjeg, kako bi sa otcepom prema Sevnici raste-retio već ionako preopterećenu prugu Ljubljana — Zidani Most.

Pruga Novo Mesto — Metlika je sasvim porušena i ne može se zamisliti bilo kakva, ma i provizorna opravka.

Pruga Grosuplje — Kočevje rušena je do Predola, a na odseku Predole — Zdenska Vas je u toku potpuno rušenje. Od

Vel. Lašča prema Kočevju žel. pruga je rušena samo na pojedinim, do nekoliko stotina metara dugačkim pojasevima. Svi objekti na pruži bili su minirani, kao i sva raskršća na žel. stanicama, i potpuno uništeni.

Iz navedenog činjeničnog stanja vidi se da je učinjena velika greška u organizaciji rušenja žel. pruga (ukoliko se plansko rušenje i izvodilo) time što se pristupilo potpunom rušenju na sigurnoj oslobođenoj teritoriji, dok se na najvažnijim sektorima inicijativa prepustila pojedinim vojnim jedinicama, te se njihov rad nije blagovremeno ni dovoljno kontrolisao.

Formiranjem inženjersko-tehničke sekcije pružena je mogućnost da se vodi tačna evidencija neprijateljskih nastojanja u opravkama pruga, da se ista blagovremeno i uspešno ometaju a istovremeno će mu se duboko u pozadini porušiti njegove najvažnije pruge i sabotirati saobraćaj na istima.

Mostovi (žel. i cestovni), pa i oni najmanji, bili su minirani i porušeni, tako da u tom pogledu nije moguće nikakvo poboljšanje.

Ceste na oslobođenoj teritoriji uglavnom se dele na gorske i ravničarske. Zbog toga je način izrade cestovnih prepreka prilagođen vrsti cesta. Na ravničarskim cestama, prema priloženoj skici — prilog br. 4, izrađeno je mnogo prokopa koji se mogu zaobići te zbog toga ne predstavljaju nikakve ozbiljne prepreke. Glavnu prepreku predstavljaju zaseke, minska polja i vode (porušeni mostovi). Zaseke su izrađene skoro na svim mestima koja po tom pitanju dolaze u obzir, te je rad na tome uglavnom završen. Minska polja se za sada nalaze na mestima gde se može očekivati neprijateljski prodor.

Sa novoorganizovanim radom na zaprečavanju, greške koje postoje u mreži zapreka će se ispraviti, izvesni sektori biće još više obezbeđeni, a uglavnom će se sve postojeće i započete zapreke opraviti i dovršiti.

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
31. JANUARA 1944. ŠTABU ČETRNAESTE DIVIZIJE ZA
DEJSTVO NA PRUŽI GROBELNO — ROGATEC¹

XIV divizija:

31. I 44.____17.

Ako prilike dozvoljavaju krenite u Haloze.² Odlučite sami. Kao glavno operativno područje uzmite kasnije prugu Grobelnc — Rogatec. Bazu nastojte stvoriti na terenu južno i severno od te pruge. Više javljajte o terenu gde se nalazite. Gde su Nemci, šta kontrolišu — šta drže partizani. Šta je sa prugama Varaždin — Lepoglava i Varaždin — Zabok.

G. S. S.

BR. 192

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 31. JANUARA
1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O PONOVNOM ZA-
POSEDANJU KRŠKE VASI OD STRANE NEMACA¹

Š t a b
XV DIV. NOV I POJ
pol. 31. I 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Prema najnovijim izveštajima štaba XV SNOUB, koje smo vam već poslali radiogramom, na Krki (Videm) se nalazi 100—150 Nemaca. U štab XV SNOUB otišao je zam. komandanta kapetan drug Raco. XV SNOUB odmah će sa jednim bataljonom² da napadne neprijatelja.

¹ Original radio-depeše (pisan mastilom) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 42/1.

² Vidi dok. br. 159. primedbu 3.

IV i III bataljon XV SNOUB nalaze se na sektoru Zdenska Vas i Ilova gora. O situaciji na tom sektoru odmah ćemo vas izvestiti, čim primimo izveštaje.

Neprijateljska kolona, koja je ponovo stipla u Kršku Vas, došla je iz pravca M. Vrhe.

Operativne izveštaje za situaciju kod drugih brigada poslaćemo vam odmah čim ih primimo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:
Savo Konvalinka

BR. 193

IZVEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE DIVIZIJE OD 31. JANUARA
1944. ŠTABU SEDMOG KORPUSA NOVJ O NAPADU PET-
NAESTE SLOVENACKE NO BRIGADE NA VIDEM'

Š T A B
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 31 I 1944. u 22.25 časova

ŠTABU VII KORPUSA

XV brigada vrši napad na Videm.² Napad je počeo u 18 časova. Neprijatelj je bio proteran iz svih kuća i naši su prodrli do crkve u Videmu. U Videmu treba da zauzmu samo još 1 kuću i neprijatelj će biti proteran. Prema izveštaju zam. komandanta Divizije neprijatelj se još nalazi u Gmajni i Trebnjoj Gorici. Neprijatelj ima samo automatsko oružje. Teškog oružja nema. Jačina iznosi približno 300 ljudi.

Danas su Nemci držali jake zasede od Zdenske Vasi do Predola i sa 6 tenkova patrolirali cestom uz prugu koju opravljaju.

XV brigada ima jedan bataljon kod Zdenske Vasi, za obezbeđenje napada iz pravca Zdenska Vas. Jedan bataljon izvodi napad na Videm, a jedan bataljon mora iz pravca Ilove gore da napadne neprijatelja u dolini Krke. Jedan bataljon je

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 153/1.

na obezbeđenju na Ilovoj gori ali do 18 časova sa njime još nije dobivena veza.

Prema ovog časa primljenom izveštaju Dolenjski odred se premestio sa svojih položaja i nalazi se u Metnaju. Javlja da je sinoć, tj. 30. o.m. u 21 čas, neprijatelj napao i razbio njegovu komoru u V. Vrhima. Izveštava da je neprijatelj napao preko Znojila, koje je III bataljon XV brigade napustio a nije obavestio Dolenjski odred. Dalje, javlja da su se njihova dva bataljona, u vremenu kad je taj bataljon napustio Znojila, nalazila u zasedi na cesti Luče — Krka, gde je već posle podne III bataljon najavio pokret neprijatelja prema Lučama. Izveštava da se neprijatelj nije kretao preko Luča već preko Znojila. Prednje ćemo proveriti, jer smo sami na položaju videli da su se Nemci kretali preko Trebnje Gorice u pravcu Luča i posle toga, kad je već pao mrak, sporednim putem otišli prema Vel. Vrhima.

U 24.15 časova odred je izvršio juriš na Vel. Vrhe ali ga je neprijatelj odbio. Prilikom juriša odred je imao 4 teško ranjena. Neprijatelj je na Vel. Vrhima imao 8 teških mitraljeza, 8 lakih mitraljeza, 1 teški bacač i veliki broj automata. U selu se nalazilo 200 Nemaca (feldžandarma).

O daljem toku akcije XV brigade javićemo odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Nač. štaba XV divizije:
Savo Konvalinka

**IZVEŠTAJ ŠTABA OSAMNAESTE DIVIZIJE OD 31. JANU-
ARA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
RASPOREDU I BORBENIM DEJSTVIMA BRIGADA¹**

**ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, dana 31. 1. 1944.
Br. 444

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU

Dnevni izveštaj.

VIII brigada nalazi se na starim položajima, to jest u selu Polom sa jednim bataljonom, koji je postavljen na sektoru Rakitnica — Lipovec, sa zadatkom da napada i uznemirava neprijateljski saobraćaj na cesti Kočevje — Velike Lašče. Dva bataljona nalaze se na sektoru Polom — Vrbovec, da blokiraju Kočevje sa severne i severozapadne strane. Iz izveštaja te brigade od 28. o.m. vidi se da je stanje u Kočevju bez promene. U toku dana, na cesti Kočevje — Velike Lašče nije bilo nikakvih neprijateljskih pokreta. Kolona koja je juče ujutro krenula iz Kočevja, navodno je uspela da se probije u pravcu Ljubljane.² Stigla je i vest da je moral neprijatelja vrlo slab i da neki domobrani žele da stupe u naše redove. Od 29. o.m. primili smo izveštaj da uporište u Kočevju ima 1000 ljudi posade, od toga oko 700 Nemaca i 300 domobrana. Imaju dva laka i jedan teški tenk, te dve autoblinde, 6 lakih topova i nešto automatskog oružja. Moral neprijatelja je vrlo slab, Nemci nemaju mnogo poverenja u bega. Juče se u Kočevju ubio komandant domobrana. Uzrok samoubistva nije poznat. Dezertiralo je 6 domobrana. U toku dana, na cesti Kočevje — Ribnica, nije bilo nikakvog kretanja neprijatelja.

IX brigada nalazi se na starim položajima Ljubošina — Gomirje — Vrbovsko. Štab brigade nalazi se u Vrbovskom. 2. bataljon te brigade poslali smo u Sloveniju za nabavku hrane i u Istru radi mobilizacije. Sa njim je otišao i komandant bataljona. Na sektoru te brigade dejstvo neprijatelja je pasivno i situacija je bez promene. Patrole se stalno nalaze na terenu.; Borbena patrola je poslata i u pravcu Malik — Gojak — Viš-

njić brdo, sa zadatkom da zbog iduće akcije pregleda teren. Istovremeno je 3. bataljonu bio postavljen zadatak da na tom sektoru operiše time da postavi zasede, napada neprijatelja te ruši ceste i železničku prugu. Sa bataljonom je pošao jedan član štaba. Na tom sektoru na položajima nema promena. Borbi nije bilo.

X brigada, štab brigade i jedan bataljon nalaze se na položajima u Mrkoplju. 2. bataljon, koji obezbeđuje pravac Fužine — Zlobin, nalazi se u Fužinama, a 3. bataljon u Lokvama. Patrole koje su se vratile iz Jasenka, konstatovale su da se u selima Jasenak — Trebovič — Krakov neprijatelj uopšte ne primećuje. Također nisu primetili da se na tim cestama vrši ma kakav pokret neprijateljskih četa. Uz jučerašnji izveštaj dodajemo da je nemačka kolona, u jačini 40 ljudi, nadirala iz uporišta Zlobin prema selu Brdo. Kad su stigli na vrh Brda, primetila ih je naša izvidnica. Deo neprijateljske kolone krenuo je prema našoj izvidnici, a jedna desetina uz ivicu šume prema našoj zasedi. Izvidnica ih je pustila na 150 metara i onda iz mitraljeza otvorila vatru na njih. Neprijatelj se panično povukao, a videlo se da nosi 3 mrtva (ili ranjena). Naših gubitaka nije bilo. Borba se vodila od 15.30 do 16 časova.

I pored nedovoljne i slabe ishrane moralno stanje zadovoljava.

U toku jučerašnjeg dana primili smo 89 mobilisanih iz Notranjskog odreda, 8 iz Belokranjskog odreda i 5 iz Kočevja, ukupno 102, koje smo rasporedili po brigadama.

Vojna nastava bila je pre svega namenjena mobilisanim: stražarska služba, dežurstvo, rukovanje oružjem i sklapanje puškomitraljeza. Izvodila se i borbena obuka, pred razvijanjem za borbu i razvijanje u strelce.

Politički časovi: higijena, vojna disciplina, čitanje radio-vesti sa diskusijom, o nastanku OF. Političke časove održali su i drugovi komesari na temu »pomoć našoj vojsci od strane saveznika«, te spoljni i unutrašnji politički i vojni položaj.

Zam. komandanta divizije nalazi se kod IX brigade.

Brojno stanje divizije je na licu 1723.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
N. Majcen³

Komandant:
Janko Rudolf

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET PRVE DIVIZIJE OD 31. JANUARA 1944. O SPROVODENJU OPŠTE MOBILIZACIJE U GORENJSKOJ I DELU SLOVENAČKOG PRIMORJA¹

S T A B
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju 31. I 1944. g.
Br. 392

ŠTABU VII UB »FRANCE PREŠERN«

Obzirom na naredbu Glavnog štaba o opštoj mobilizaciji* i u cilju izvršenja zadataka koji su postavljeni našoj diviziji, koja ima vrlo opsežan sektor, nužno je da se naša divizija brojno ojača. Naš glavni zadatak jeste izvršenje opšte mobilizacije svih muškaraca sposobnih za NOV i to u celoj Gorenj-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280 III.

* Prilikom kapitulacije Italije 8. septembra 1943. Glavni štab NOV i POS izdao je štabovima divizija i odreda sledeće naređenje o opštoj mobilizaciji:

»... 1. Ujedinjeni saveznici su na osnovu bezuslovne kapitulacije Italije zaključili primirje sa italijanskom vojskom.

2. Hitno je da naša vojska i naše civilne vlasti nastupe odmah, bez ikakvog odlaganja, kao slovenačka narodna vlast i izvršioci tog primirja na teritoriji Slovenije. Glavni cilj tog brzog i odlučnog nastupa je sledeći:

a) doći odmah do oružja i izvesti opštu mobilizaciju;

b) u zametku sprečiti pokušaje Bele i Plave garde da iskoriste pometnju i simpatije Italijana, dočepaju se vlasti na ovom ili onom području i dalje potpaljuju građanski rat;

c) pripremiti opšti narodni otpor protiv Nemaca.

3. U tom cilju potrebno je:

a) da stupite odmah u vezu sa italijanskim komandama i italijanskom vojskom kao izvršiocem primirja na teritoriji Slovenije, taj kontakt mora biti odlučan, ne u smislu pregovaranja, već u smislu vojske koja je preuzela vlast;

b) taj dodir treba također obezbediti ulaskom naših odeljenja u italijanska uporišta kojom prilikom nikako ne smete razbacati naše snage;

c) na svaki način treba od italijanskih vojnika dobiti oružje i sprečiti odvlačenje oružja iz uporišta. Onim odeljenjima koja bi zaista htela da se bore protiv Nemaca ostaviti oružje i uključiti ih u našu vojsku pod našu komandu. (Napomena Redakcije: poslednja rečenica je precrtana.)

d) Način tretiranja italijanskih vojnika i oficira mora odgovarati njihovom ponašanju i mora biti takav da nam olakša pribavljanje oružja i uspostavljanje narodne vlasti.

s k o j, Dolomitima i delu Slovenačkog primorja koji pripada operativnom području naše divizije.

Da bi mobilizacija bila pravilno i u potpunosti izvedena potrebno je da naše jedinice na svim sektorima gde budu vršile mobilizaciju stupe u kontakt sa pokrajinskim, okružnim i rejonskim odborima, od kojih neka zahtevaju spiskove svih muškaraca koji se nalaze na terenu.

Mobilizaciju izvršiti po uputstvima koje su štabovi brigada primili na sastanku štaba Korpusa sa štabom Divizije i sa štabovima brigada na dan 30. januara o.g.

U vezi s tim i za neodložno izvršenje

n a r e đ u j e m o

1. — III UB »Ivan Gradnik« ima kao sektor izvršenja mobilizacije Sentvišku visoravan, Banjšku visoravan, celu Vipavsku dolinu, sektor južno od ceste Crni Vrh — Col i Kras.

Pošto se na tom sektoru nalazi veća količina oružja i municije brigada mora istovremeno da izvrši i uskladištenje sveg oružja, municije i vojničke opreme koja se u većim količinama nalazi na tom terenu. III UB »Ivan Gradnik« poverava se i zadatak da doveze top od 100 mm, koji se nalazi na terenu na kojem će ona mobilisati. Štabu brigade skreće se pažnja da prevoz topa u našu blizinu izvrši u najvećoj konspiraciji. Pošto je to oružje od najveće važnosti za našu borbu, neka štab brigade svim svojim snagama obezbedi njegov pre-

e) Među italijanskim vojnicima i oficirima treba proširiti maksimalnu propagandu za otpor protiv Nemačke.

f) Odmah razoružati Belu i Plavu gardu i od Italijana, kao uslov primirja, zatražiti da ih sami razoružavaju svuda gde se nalaze pod njihovom zaštitom a naše snage nisu stigle do njih. Uhapsiti sve vođe i organizatore Bele i Plave garde kao potpaljivače građanskog rata.

g) Razviti maksimalnu agitaciju među svesnim belo i plavogardistima za prelaženje u Narodnooslobodilačku vojsku.

h) Svuda naglašavati da je jedino NOV predstavnik ujedinjenih saveznika na našoj teritoriji.

i) Odmah porušiti sve komunikacije koje bi mogle poslužiti za prodor Nemaca ili Italijanima za evakuaciju oružja i municije.

j) Svuda uspostaviti narodnu vlast naše vojske i Osvobodilne fronte u smislu direktiva koje su već poslate organima OF i koje ste i vi dobili na uvid.

4. Treba preduzeti opštu mobilizaciju u smislu već primljenih direktiva.

5. Borbu protiv upada Nemaca organizujte u smislu već primljenih uputstava ukoliko se ne budu menjala našim novim uputstvima.

6. Javlajte odmah o razvoju situacije i izvršavanju direktiva.

Pri izvršavanju svih tih uputstava računajte na eventualni otpor Italijana i obezbedite se odgovarajući tome.«

(Kopija originala u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.)

voz na nove položaje. Mesto na koje će se top dovesti naznačiće usmeno komandant divizije drug Lazar.*

2. — Mobilizacijsko područje VII UB »France Prešern« je čitava Gorenjska severno od ceste Podbrdo — Skofja Loka, gradovi Kranj, Jesenice, Bled i Boh. Bistrica te njihova okolina.

Prilikom obilaska radi mobilizacije neka brigada samoinicijativno vrši sabotažne aikcije na železničkoj pruzi Skofja Loka — Jesenice, na svim električnim dalekovodima visokog napona, *transformatorima* i uspešno postavlja nagazne mine motorizovanim neprijateljskim kolonama.

3. — Mobilizacijsko područje XVI B. »Janko Premrl Vojko« je sektor južno od ceste Podbrdo — Skofja Loka, Poljanska dolina, Medvode sa okolinom, ceo dolomitski sektor, Idrija sa okolinom.

o

Prilikom mobilizacije neka brigade poklone strogu pažnju tome da mobilisani donesu u vojsku kompletnu spremu. Prema mogućnosti neka za svakog pojedinca dobiju od strane naših terenskih organizacija karakteristiku, jer će nam time u velikoj meri biti omogućena kontrola nad novomobilisanima.

Za vreme mobilizacije, koju neka brigade obave najkasnije do 15. februara o.g., štabovi brigada su odgovorni za održavanje veze sa štabom divizije.

Na izvršenje gornje naredbe neka brigade sa dosadašnjih položaja krenu na dan 1. februara o.g. posle večere.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Zam. komandanta:
narednik
Dušan Svava
Dule

IZVEŠTAJ ŠTABA SEDME SLOVENAČKE BRIGADE
»FRANCE PREŠERN« OD 31. JANUARA 1944. ŠTABU TRIDESET PRVE DIVIZIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA ŽELEZNIKE I SELCA¹

STAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju, 31. I 1944.

Br.: 341.

Predmet: Nedelj ni izveštaj.

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA

1 Vojne akcije

U noći od 21 — 22. I 44. su II i IV bataljon, zajedno sa pratećom četom, izvršili napad na neprijateljska uporišta u Železnikima, sa zadatkom da ista likvidiraju, ali im to nije pošlo za rukom. To iz razloga: pošto teško oružje nije moglo da razbije neprijateljsko uporište bilo je isto samo blokirano. Borba se vodila svu noć a ujutro, u 10 časova, morao se II bataljon pod vrlo nepovoljnim uslovima povući, jer je neprijatelj zbog povlačenja IV bataljona sa njegovih položaja, udario u bok II bataljona. II bataljon je prilikom povlačenja imao 5 mrtvih, 14 nestalih i 11 ranjenih, među kojima dvojicu teže ranjenih. Svi ranjenici leče se u divizijskoj bolnici.

Dana 27. I 1944. patrola II bataljona digla je u vazduh most na cesti Petrovo Brdo — Zgaga. Iste noći, to jest od 21. — 22. I je bataljon, u vezi naredbe štaba brigade, izvodio u Šelcama akciju sa zadatkom da uništi telefonsku vezu između Škofje Loke i Selaca, da izvede napad na uporišta i izvrši rekvizicije u selu. Zbog navedenih prilika akcija je samo delimično uspela. Neprijatelj se nalazio u privatnim kućama, u crkvenom tornju bila je zaseda sa teškim mitraljezom, a tamo gde je bilo javljeno da je stražarsko mesto nalazio se bunker. Minerima nije posao u celini uspeo. Borba je vođena 3 časa. U toj akciji I bataljon je imao 1 mrtvog druga, dok druge gubitke nije pretrpeo.²

26. I 1944. I četa IV bataljona srušila je most koji vezuje Železnike — Zali Log (između Jesenoveca i Zalog

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280/V.

² O toj akciji se detaljnije govori u dok. br. 145.

Loga), dugačak 14 i širok 8 metara. Most je bio vrlo jak i građen za nosivost od 40 tona. Akcija je odlično uspela.

U brigadnoj akciji između 21. i 22. januara III bataljon nije učestvovao, jer je imao zadatak da obezbeđuje kantonman.

II. Vojnički rad:

Raspravljalo se o disciplini, o pokretima, stražarskoj i dežurnoj službi, vežbama sa oružjem, postavljanju straža, slanju patrola, rasklapanju i sklapanju automatskog oružja, čišćenju oružja i opreme, šta su patrole, prethodnice, bočne i zaštitne, te pešadijski egzercir.

III. Politički rad:

Na političkim časovima raspravljalo se o GESTAPO-u, Beloj i Plavoj gardi u Gorenjskoj i Dolenjskoj, o staroj i novoj Jugoslaviji, čitana je vojna literatura, Titov govor mladim oficirima, herojske borbe prvih partizana, značaj i ciljevi OF, čitanje radio-vesti i »Vojaškog vestnika«.

IV. Ishrana svih bataljona bila je redovna i dovoljna. Moral ljudstva nalazi se na dosta visokom stepenu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petelinšek Ludvik
(Crt) s.r.
Crt

Komandant: -
Hribernik Rudolf
Svarun s. r.
Svarun

Načelnik štaba:
Jereb Slavko s. r.

**IZVEŠTAJ ŠTABA SEDME SLOVENAČKE BRIGADE
»FRANCE PREŠERN« OD 31. JANUARA 1944. ŠTABU TRI-
DESET PRVE DIVIZIJE NOVJ O UZROCIMA NEUSPELOG
NAPADA NA NEMAČKA UPORIŠTA ŽELEZNIKE I SELCA'**

**STAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Na položaju 31. I 1944.
Br. 349.**

**Predmet: dokumenti i pregled
događaja u Železnikima
i Selcama.**

ŠTABU XXXI DIVIZIJE

Na osnovu naredbe štaba divizije od 21. o.m.² pripremali smo se za napad na Železnike i Selca, izveden u noći 22/23. januara.

Ta naredba određuje:

»VII U.B. »France Prešern« izvršiće direktan napad na Železnike i Selca. Sa dva bataljona napada Železnike a sa jednim bataljonom Selca. Dodeljena će joj biti divizijska baterija. III bataljon, koji se nalazi pri štabu divizije biće u rezervi kod štaba divizije.«

»Naređujemo da se u toku noći brigade premeste i to:

VII U.B. »France Prešern« sa divizijskom pratećom četom u Davču i to na visove prema Špehu, Mravlju, Zagaru i Eitencu ...«

U drugom citiranom stavu gore navedene naredbe napominjemo da smo sve naše jedinice premestili na Martinj vrh a ne na navedeni sektor, kao što je bilo određeno na sastanku sa štabom divizije.

Što se tiče prvog stava gore citirane naredbe dostavili smo našim podređenim jedinicama naredbu br. 182 od 22. o.m.,³ koja je bila dostavljena štabu divizije na uvid. Proradili smo je na sastanku sa štabovima bataljona i sa komandirima četa.

Uveče u 17.30 pošlo je naše ljudstvo da izvede napad na gore navedena uporišta.

¹ Original u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 280, V.

* Vidi dok. br. 122.

» Vidi dok. br. 128.

O toku samog napada javljali smo aktom br. 215 dana 24. o.m.⁴ Danas navodimo detalje i prilike u borbi i posle nje, ukoliko smo bili u stanju da ih prikupimo. Navodimo samo najvažnije argumente.

U 0.40 dana 23. o.m. poslali smo u štab divizije sledeći izveštaj:

»Prilikom dolaska do Zeleznika naša izvidnica naišla je na nemačku zasedu koja se nalazila kod mosta. Nemačka zaseda se povukla a II bataljon, kao i IV bat. zauzeli su naredbom određene položaje, dok prateća četa još nije stupila u akciju. U trenutku kad ovo pišemo čuje se topovska paljba i bacač. Izveštaja iz sektora Selaca dosada još nema«. Dopisano: »prema dosadašnjim izveštajima imamo 2 ranjena«.

Izveštaj u 3.40 dana 23. I o.g. sa sektora Selaca:

»Načelnik štaba je sa I bataljonom započeo borbu s neprijateljem. Kako javlja otpor nije baš naročit i postoji nada da će se moći likvidirati uporište.«

Izveštaj u 4.10 dana 23. o.m. iz Zeleznika:

»Naše jedinice su povezane na položaju. Nemci su prote-rani iz celog sela u svoja polazna uporišta i bunkere. Dejstvuju top i teški bacač. Pucnjava se čuje iz Selaca, a pucaju i u Sorici. Do sada je ranjeno 5 drugova.«

Izveštaj u 6.25 dana 23 o.m. sa sektora Selaca:

»I pored upornosti i visokog morala naši u Selcama nisu mogli da zadrže položaj. Nemci su se razvukli po kućama i tukli po našima. Pošto im sa lakim oružjem nije bilo moguće stati na kraj, načelnik štaba je proširio krug dejstva bacača. Tako je bila srušena jedna kuća, a jedan zid su srušili mineri. Nemci su u uporište dobili pomoć koja je stigla iz pravca Jamnika. Načelnik štaba izdao je naređenje za povlačenje našeg I bat. na grebene iznad Selaca (na desnu stranu). U toku borbe je I bataljon, prema dosadašnjim podacima, imao 1 mrtvog.

Vest da su Nemci preko Jamnika stigli u Selca, javili smo i našima u Železnike. U 6.35 primili smo iz štaba divizije odgovor: »Najenergičnije stisnite obruč i napadajte dalje. O izmorenosti ni govora. Konstatovalo se da je ceo štab neaktivan. Da se samo malo energičnije pritislo situacija bi bila čista i uporište likvidirano. Sa napadom produžujemo.« Potpi-san zam. kom. divizije drug Dule.⁵ Dopisano: »ako od strane Selaca stigne neka pomoć, ili pak ako neprijatelj pobegne, lično će da odgovara načelnik štaba«.

U 7.10 smo u vezi sa novonastalom situacijom izdali I bat. sledeću naredbu:

⁴ Vidi dok. br. 145.

⁵ Dušan Svava

»Naređujemo da poklonite najoštriju pažnju na eventualno nastojanje neprijatelja da iz Selaca prodre prema Železnikima.«

U 9.10 objavili smo za sektor Železniki sledeću vest:

»Primili smo vest da iz Škofje Loke prema Selcama prodire kolona Nemaca i to cestom.«

U 9.10 poslali smo štabu XXXI divizije vanredni izveštaj:

»Naši još uvek napadaju i drže položaje uz samo uporište. I top je u akciji. Švabe se ogorčeno brane. Veza sa IV bataljonom ne funkcioniše. Za sektor Selca preduzete su potrebne mere da se stvar ispravi. Prema još nepotvrđenim vestima kolona Nemaca prodire cestom Skofja Loka — Selca. Ukoliko ima u tome istine javićemo. Za sada smo našim jedinicama naredili da budu spremne za svaki slučaj.«

U 9.30 izdali smo štabu I bat. sledeće naređenje:

»Nikako ne smete Nemcima dozvoliti prodor u Železnike jer se tamo vode borbe u najlepšem redu. Naređenje pokažite i načelniku štaba brigade.«

Istovremeno smo ovo naređenje poslali na uvid i štabu divizije sa sledećom napomenom:

»Prednje naređenje poslali smo štabu I bataljona i vama na uvid jer su potvrđene vesti da je većoj koloni Nemaca uspeo prodreti prema Selcama. Deo te kolone ostao je u Selcama a deo prodire dalje prema Železnikima, čemu treba skrenuti najveću pažnju.«

Ovo naređenje je u prepisu bilo dostavljeno na uvid i na sektoru Železniki, zajedno sa napomenom.

U 10.30 primili smo iz štaba divizije sledeći odgovor:

»Ako je istina da kreće kolona Nemaca prema Železnikima moraju se bataljoni povući iz Železnika. Konstatujte kako su Nemci došli u Selca. Bataljoni neka zauzmu položaje Birt. Dalja uputstva primićete kasnije. Odmah javite kakvo je stanje u Železnikima i da li su Nemci stigli u Železnike.« Potpisan komandant Stane.⁶

Izveštaj štabu divizije u 11 h.

»Nemci su prodrli u Železnike i upali našima iza leđa. Izdato je naređenje za povlačenje svih naših jedinica na povoljne položaje.«⁷

Usled velikih nepotrebnih gubitaka, da se stvar raščisti kao i u cilju da dobijemo tačnu sliku o celom toku operacija.

• Stane Potočar

izdali smo poziv svim pristupnim terenskim radnicima, VOS-u' i svojim podređenim jedinicama naredbu:

STAB VII SNOUB
»FRANCE PRESERN*
Na položaju 24. I 1944.

Br. 217

Predmet: izveštaj o borbi.

ŠTABOVIMA PODREĐENIH JEDINICA

Opišite sve detalje borbe, javljajte tačno:

1. Koliko ima poginulih i koji su, sa tačnim podacima.
2. Koliko ima ranjenih i koji su.
3. Koliko ima nestalih, koji su, tačni podaci o istima.
4. Koliko ima dezertera, koji su i tačni podaci o njima.
5. Koliko je bilo izgubljeno oružja: mitraljeza, pušaka i pod kakvim okolnostima.

6. Koliko je bilo utrošeno municije i kakve vrste. Objašnjenje:

Municije za puške i mitraljeze, za teške mitraljeze, bombi, eksploziva, mina, signalnih raketa.

7. Koliko i kakva oprema se izgubila i gde.

8. Kakvo je bilo ponašanje boraca i rukovodilaca, koji se među njima predlažu za pohvalu (zašto se predlažu za pohvalu), koliko se od njih slabo pokazalo, ko između rukovodilaca je možda prema vašem mišljenju skrivio katastrofu (dovoljno je dati objektivnu karakteristiku od svih viših i nižih rukovodilaca).

9. Kolika šteta je bila naneta neprijatelju.

10. Mišljenje rukovodilaca i partizana o akciji.

Štabu brigade dostaviti u roku od 24 časa. Uvažava se vreme na koverti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petelinšek Ludvik (Crt) s. r.

V. d. komandanta:
Jereb Slavko s. r.

Na osnovu tog poziva i naredbe⁹ našim podređenim jedinicama došli smo do sledećih zaključaka:

⁸ Varnostno-obveščevalna služba (Obaveštanja služba i služba bezbednosti).

⁹ Original citirane naredbe u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.

I bataljon:

Akcija I bataljona nije mogla da uspe iz sledećih razloga:

Ljudstvo istog stiglo je na mesto sa jedan i po čas zakašnjenja. Minerima posao nije uspeo. Neprijatelj je bio već upozoren pucnjavom na Praprotnom i u Zeleznikima. Informacije o stražama neprijatelja, koje su nam dali obaveštajci, također nisu bile tačne. Umesto stražarskog mesta nalazio se dobro utvrđen neprijateljski bunker iz kojeg su otvorili vatru na naša odeljenja koja su napadala. Također je i u crkvenom tornju bio montiran teški mitraljez, a oko drugog uporišta bili su iskopani streljački rovovi u kojima je neprijatelj imao dobro sklonište te je sa lakoćom odbijao naše napade. Neprijatelj je bio smešten i u civilnim kućama. Mišljenje partizana za našu akciju u Selcama nije kritično. Neprijatelju naneta šteta nije tačno poznata ali misli se da je i u Selcama bilo nekoliko mrtvih, ili bar teško ranjenih, što je svedočio jauk u uporištu koje je bilo minirano.

Poginuo je jedan drug mitraljezac, vodnik Bukojević Lazo, a nedostaju dva druga — desetar Toman Franc i drug Lah Jakob. Dezertera nije bilo.

II bataljon:

Naš bataljon je zajedno sa IV bataljonom krenuo iz kantonmana brigade prema Zeleznikima, gde smo stigli oko 23 časa. Odmah na ulazu u Železnike naša prethodnica je naišla na nemačku zasedu koja je bila nakon kraće borbe proterana. Posle toga je naša četa očistila gornje Železnike i postepeno započela sa blokadom dvaju uporišta u srednjim Zeleznikima. Zbog tmine teški bacači nisu mogli tačno da dejstvuju a i top, koji je stupio u akciju, se nakon nekoliko ispaljenih granata opet povukao sa položaja. Naše ljudstvo zaposelo je obližnje kuće te smo iz neposredne blizine ponovo počeli da gađamo uporište. Obruč oko uporišta počeo je sve uže da se steže. Tek u osvitu stupilo je u akciju naše teško oružje ali se zbog jake neprijateljske vatre nije moglo dovoljno približiti. Oko devet časova iznenadile su nas rakete sa južne strane Zeleznika. Komandant drug Karel¹⁰ je o tome odmah obavestio druga Milčeta¹¹ koji je naredio da se položaj i dalje drži. Posle toga su se ponovo javile rakete koje su povećale pažnju komesara i komandanta, a istovremeno već su se na brdu primetili Nemci u pokretu, koji su se već posve približili. Izdato je naređenje za povlačenje. Ljudstvo koje se nalazilo po kućama počelo je iste da napušta. Cim su Nemci primetili da se ljudstvo nalazi vani, otvorili su na njega silovitu vatru iz automatskog oružja. Ljudi

su se povlačili delimično po koritu Sore a delimično cestom. Tražili su zaklon kako bi započeli sa zaštitnom vatrom. Kad su se naši drugovi nalazili pod najjačom neprijateljskom vatrom drug zamenik komandanta brigade je uvideo kakav je položaj i odmah je poslao kurira do zasede IV bataljona, kako bi isti udario neprijatelju u leđa. Cim su bili obavešteni, oni su se umesto da udare neprijatelju u leđa, — povukli. Pošto su se u međuvremenu Nemci već spustili sa padine u dolinu pretila je opasnost da nama i ranjenicima udare u leđa. Po naređenju druga Milčeta smo odmah organizovali zasede koje bi u slučaju neprijateljskog napada štitile naše povlačenje. Zasede su se polako povlačile sa položaja na položaj. Zbog iznenađenja koje je doživeo naš bataljon, kad se oslanjao na obezbeđenje od strane IV bataljona, mi smo prilikom povlačenja pretrpeli prilične gubitke. Ranjeno je bilo 12 drugova, nestalih imamo 16 i 3 mrtva. Također smo izgubili 5 puškomitraljeza, 9 pušaka tipa »Mauser«, 4 italijanske puške i 3 pištolja.¹²

Za vreme samog napada na nemačka uporišta izvesni rukovodioci su se vrlo dobro pokazali, ali to ne važi i za povlačenje, kad su neki od njih bili vrlo panični. Prema dobivenim izveštajima neprijatelj je zbog naše vatre imao jednog mrtvog i jednog ranjenog.

Na održanim četnim sastancima ovladalo je mišljenje da najveću krivicu za tu katastrofu snosi IV bataljon, a deo krivice pada i na I bataljon koji je Nemce primetio ali ih nije napao kako bi time privukao pažnju na sebe i omogućio red u povlačenju. Po svem izgledu, moral kod naših boraca nije opao, već su isti samo donekle potišteni zbog zmrti tolikih drugova^M i zahtevaju da se odgovorni rukovodioci, koji su krivi za tu nesreću, najstrože kazne. Po našem mišljenju leži krivica za nepravilno povlačenje i u tome što se na vojničkim časovima poklanja suviše mala pažnja napadu na uporišta, uličnim borbama i povlačenju.

III bataljon:

Od strane našeg bataljona bila su u pomoć poslata 22 druga, koji su zauzeli položaj. Do borbe nije došlo jer su se naše jedinice povukle. IV i II bataljon nisu imali nikakvih gubitaka.

IV bataljon:

Pošto se krivica pripisuje IV bataljonu, da je on kriv za katastrofu, jer se povukao sa položaja, dajemo mišljenje našeg ljudstva koje kaže da bi bio IV bataljon uništen da se nije povukao u mraku. Za žrtve je kriv onaj koji nije povukao jedinice iz sela kad je bilo javljeno da se IV bataljon povlači sa

položaja i zašto. Također smo mišljenja da je bio plan akcije premalo razrađen. Položaj IV bataljona morao bi se nalaziti potpuno na drugom mestu.

Upotreba municije u celoj brigadnoj akciji iznosi:

Ital. bombi	_____	20	kom.
Jugosl. "	—	1	"
Francuskih	—	2	"
municije za laku »Breda«	_____	—	— — — 1200 kom.
" Zbrojovku	—	—	— — — 2020 "
" »Mauser«-puške	—	—	— — — 30 "
„ ital. „	—	—	— — — 2474 "
upotreba eksploziva	— — — — — — —	—	20 kg
upaljača za mine	— — — — — — —	—	3 kom.
štapina	— — — — — — —	—	3 metra.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petelinšek Ludvik
(Crt) s.r.
Crt

Komandant:
Hribernik Rudolf
Svarun s. r.
Svarun

Načelnik štaba:
Jereb Slavko s. r.
Jereb

Napomena:

ROS¹³ Selca javlja u dnevnom izveštaju: Partizanske jedinice izvele su napad na neprijateljska uporišta u Selcama, Zeleznikima i Sorici, koji usled nepoznavanja terena od strane komandanta i komandira nije u potpunosti uspeo. Borba se vodila od 21 čas 22. I do 9 časova 23. I 44. Drugi uzrok neuspeha akcije u Selcama jeste u tome što miniranje nije uspelo, a u Zeleznikima što je prethodnica, odmah prilikom dolaska u varoš naišla na nemačku zasedu. Saznalo se da su u klancu uništeni 2 automobila i jedan oklopni automobil, koji su hitali u pomoć nemačkim uporištima.

25. I 1944. Broj ljudstva u uporištima u rejonu Selca još nije tačno konstatovan. U Zeleznikima su uporište »Prosvetni dom« ispraznili. Dom se opet počeo opravljati i kad se opravi ponovo će se u njega useliti. Prema podacima iz Zeleznika tamo se sada nalazi 40 žandarma. Neki žandarm iz Zeleznika izjavio je: da nisu dobili pomoć ili pak da su naši izdržali još dva sata,

Nemci bi morali da podlegnu zbog nedostatka municije. Dalje je izjavio da jedini teški mitraljez kojeg su imali nije više upotrebljiv jer ga je pogodio naš top.¹⁴

(isti)

BR. 198

IZVEŠTAJ ŠTABA OSME SLOVENAČKE BRIGADE »FRAN LEVSTIK« OD 31. JANUARA 1944. ŠTABU OSAMNAESTE NO DIVIZIJE O DEJSTVIMA JEDINICA OD 15. DO 31. JANUARA 1944. GODINE¹

ŠTAB
vni N.O.U.B. XVIII DIV.
Položaj, 31. 1. 1944.

ŠTABU XVIII DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj

15-dnevni vojni izveštaj od 15. do 31. 1. 1944.

15. I brigada je po naređenju Korpusa izvršila pokret na nove položaje Polom — Vrbovec. Odlazak iz Štalcerja u 7 časova, dolazak u Polom u 21 čas. Pravac kretanja bio je: Štalcerji — Crni Potok — Mozelj — Mačkovec — Rajhenau — Trnovec — Stari Breg — Kleč — Polom. U Polomu smo smenili III bataljon XV U.B., koji je otišao u sastav svoje brigade. Raspored brigade na novim položajima je sledeći: 2. bataljon na sektoru Polom — Vrbovec, sa zadatkom da blokira Kočevje sa severne i severozapadne strane, a prvi bataljon na sektoru Rakitnica — Lipovec, sa zadatkom da napada i uznemirava neprijateljski saobraćaj na cesti Kočevje — Velike Lašče.

16. I na sektoru brigade nije bilo ničeg novog.

17. I sa 2 bataljonom izvršili smo demonstrativan napad na Kočevje sa pravaca Klinja Vas i Mlake. Uglavnom smo napadali teškim bacačem. Kako smo naknadno saznali, jedna

¹⁴ Originalni izveštaji bataljona i ROS Selca u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani.

mina pala je na bunker i ubila 12 Nemaca, dok su tri mine pale na gimnaziju, gde se nalaze domobrani. Neprijatelj je odgovarao jakom vatrom iz mitraljeza i minobacača. Prilikom napada poginuo je, pogođen u glavu, mitraljezac II bataljona Mihelčič Jože.

18. I Zbog akcije na Velike Lašče² sva 3 bataljona držala su zasede oko Kočevja. Cesta Kočevje — Velike Lašče bila je na više mesta minirana.

19.1 Prema položajima I bataljona kod Rakitnice stigli su u 13.45 časova jedan 35-tonski tenk i teretni auto, a istovremeno je šumom stigla i neprijateljska pešadija. Pošto je bilo dosta hladno, automatska oružja nisu funkcionisala i I bataljon se morao povući sa položaja kod Rakitnice do sela Blata. Tenk je stigao na 300 m do sela ali je bio zaustavljen mitraljeskom vatrom. Pešadija se nije usudila da prodiđe dalje. Bataljon je u selu, i iznad sela Blata, vodio borbu do mraka. Od tenkovske granate bio je na 3 mesta ranjen komandant I bataljona drug Vaso.³ Gubici neprijatelja nisu poznati. Pošto akcija na Velike Lašče nije uspjela, II i III bataljon su se vratili na stare položaje Polom — Vrbovec.

20. I. Na sektoru brigade nije bilo ničeg novog.

21. I. I bataljon se u 10 časova preko Makoša vratio u Vrbovec.

22. I. Na sektor Lipovec — Rakitnica krenuo je II bataljon sa istim zadatkom kao ranije I bataljon.

23. I. *II bataljon je minirao cestu Kočevje — Ribnica i rušio 1 most na pruzi Kočevje — Lipovec.*

24. I. Iz Ribnice prema Kočevju stigla je neprijateljska kolona od 40 kamiona koju je kod Ložina napala zaseda našeg II bataljona. Razbijen je 1 kamion i ubijeno 10 Nemaca. Kamion su pomoću tenkova odveli u Kočevje.

25. I. Srušen je još jedan most na pruzi Kočevje — Lipovec i porušen deo Druge.

26. I. Prema zasedi, koja se nalazi kod Male Gore, stiglo je u 11 časova oko 120 neprijatelja. Nakon nekoliko rafala iz mitraljeza neprijatelj se, pošto je ispalio 3 mine iz teškog bacača, povukao prema Kočevju. Na našoj strani nije bilo žrtava. Nastavili smo rušenje pruge Kočevje — Lipovec.

27. I. Na sektoru brigade nije bilo ničeg novog.

28. I. Brigada je držala uobičajene zasede.

29. I. U 22 časa smo sa sva 3 bataljona ponovili demonstrativni napad na Kočevje. Iz teških bacača bilo je bačeno 14

mina. Ovaj put neprijatelj nije odgovarao, jer se nalazio u zasedama van bloka. III bataljon, koji je napadao iz pravca Stara Cerkev, pao je tom prilikom u neprijateljsku zasedu. Zbog jake vatre iz mitraljeza, bacača i automata, te dosta svetle noći, bataljon se morao povući. Povlačenje je u redu izvršeno. Tom prilikom poginuli su 1 drug i 1 drugarica, a 1 je bio lakše ranjen.

30. I. Pošto je nakon odlaska V SNOUB XV divizije iz sektora Dobropoljske doline taj predeo ostao suviše neobezbeđen, XV divizija nas je zamolila da tamo pošaljemo 1 naš bataljon. Zbog toga je II bataljon prešao u Zvirče, sa zadatkom da obezbeđuje pravac Zdenska Vas — Struge — Zvirče i uspostavi vezu sa XV SNOB, koja se nalazi na položajima Korinj — Krška Vas. I dalje rušimo prugu Kočevje — Lipovec.

31. I. Na sektoru brigade nije bilo ničeg novog.

Vojna nastava: Ukoliko drugovi danju nisu bili u zasedama, održani su vojni časovi iz sledećih predmeta: strojeva i borbena obuka, stražarska služba, upoznavanje sa naoružanjem i ratnom službom. Prvenstveno se radilo sa novomobilisanima. 21. I bila je data probna uzbuna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:
Mirtič Jože⁴

**RATNI DNEVNIK TONETA VIDMARA OD 1. DO 31. JANU-
ARA 1944. GODINE¹**

1944.

- 1. januar, u Suhoru, pokret na Jugorje.**
- 2. januar, na starom mestu.**
- Od 3. do 5. januara na starom mestu.**
- 6. januar, ujutro pokret 1. U.B. u Lokvicu — Dragomlju Vas,
II U.B. u Skemljevec.**
- 7. januar, posle podne pokret u Zumberak:
I udarna brigada u Dvorišče,
II udarna brigada u Vivodinu,
XIII U.B. u Prekrižje,
Stab XIV divizije u Vivodinu.**
- 8. januar, na Vivodini.**
- 9. januar, u 12 č. pokret na Sv. Anu, I U.B. u Vranov Dol.**
- 10. januar, pokret cele divizije preko Prilipja, G a l g o v o,
preko pruge Z a g r e b — K a r l o v a c. Prilikom
prelaza ceste i na pruži nailazimo na zasede. Posle
tročasovne borbe obe zasede razbijene. Naša tri
mrtva,³ 16 ranjenih, poginuo komandant II U.B.
Jaka R i h a r. Produžujemo pokret.**
- 11. januar, ujutro stižemo u selo Mački gde se smestili
sa II U.B. I U.B. ostaje u selu Starjak, II u
Mački, XIII u Lipnici. U I U.B. iz nepozna-
tih razloga eksplodiralo 15 kg eksploziva; trojica
mrtvi, 1 civil, 10 ranjenih. Kuća srušena.**
- 12. januar, pokret brigada. Sa I U.B. u Dubrovac⁴ (Dubra-
n e c), II U.B. u K l j u č i ć brdo, XIII U.B. K o z-
j a č a. Ujutro dolaze ustaše i Čerkezi u Silja-**

¹ Original u Arhivu Muzeja narodnog oslobođenja u Mariboru
f15ez broja, vodi se kao dnevnik).

⁴ Deo dnevnika za period do 1. januara 1944. objavljen je u Zbor-
niku, tom VI, knj. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9.

³ Navedeni gubici odnose se samo na Drugu slovenačku NOU
brigadu »Ljubo Sercer«, dok su ukupni gubici bili veći. Vidi dok. br. 51.

⁴ Pravi naziv mesta je Dubranec.

kovinu, Dol. Dragonožec i Gudei. u i XIII brigada zauzimaju položaje, XIII gađa bacačem, neprijatelj se odmah povlači.

13. januar, pokret cele divizije preko sela Kravarsko Podvornica, Ogulinac, preko pruge Zagreb — Sisak između stanica Turopolje — Peščenica, preko reke Odre u selu Gor. i Dol. Veleševac, Gor. i Dol. Rača, gde čamcima predemo Savu i zaustavimo se na levom bregu u selima:
I U.B. u Prečno,
II U.B. u Dubrovčak,
XIII i štab divizije u Prerovec.
Prilikom prelaza preko pruge bila je napadnuta zaštitnica XIII U.B., pa je nestao 1 mitraljezac. Poslednje trupe su se iskrcale 14. I ujutro u 7,45 minuta.
14. januar, odmor, uveče kod II U.B. zbor za pokret. Pokret odložen zbog velikog kretanja nemačkih četa i motorizacije cestom i železnicom od Beograda prema Zagrebu. Sve naše jedinice se nastanjuju u Dubrovčaku i Topoleu.
15. januar, ujutro u 5,30 pokret kroz šumu u selo Vezišće, gde stižemo u 13 časova. Uveče, u 23 časa, pokret preko pruge Zagreb — Virovitica. Prelaz kod Križa, zaseda XIII B. sukobila se sa nemačkom patrolom, kojom prilikom je teško ranjen komandir čete. Drugog dana je podlegao.
16. januar, nakon prelaska preko pruge brigade se razmeštaju po selima: I i XIII B. sa štabom divizije u Rečica, II U.B. u Kompator. Uveče pokret.
17. januar, brigade se razmeštaju po selima: I u Cerina, XIII u Prokljuvani, II i štab divizije u Čazmi.
18. januar, odmor.
19. januar, ujutro u 8 časova pokret preko Dubrave. I i XIII zaustavljaju se u selu Srpska Kapela, II u Dubravi. U 23 časa II U.B. kreće iz Dubrave u Srpsku Kapelu. Muzika.
20. januar, u 13 časova svi krećemo iz Srpske Kapele preko Hagenja — Sv. Ivan Zabno, preko

T

pruge i ceste Križevci — Bjelovar. Prelazimo bez borbe i produžujemo preko Sv. Petar do sela: I U.B. Raščarii,
II u Ruševac,
XIII u Bušići.

21. januar, u 13 časova pokret preko pruge Križevci — Koprivnica do sela: I U.B. Donja Glogovnica,
II Ivanec,
XIII u Gor. Glogovnicu i Marinovac.
22. januar, ujutro se II U.B. premešta u Glogovnicu, I U.B. u Osijek,⁵ također i štab divizije. Ustaše zaposedaju cestu Varaždin — Zagreb.
23. januar, na istom mestu.
24. januar, II se premešta u Kamešnicu,
XIII u Apatovac.
25. januar, ujutro pokret II U.B. u Gornju Rijeku,
I U.B. u Kamešnicu,
XIII i štab div. u Kalnik.
U Donjoj Rijeci ustaše hvataju 2 naša kurira iz O.C. div. Cesta Zagreb — Varaždin snažno zaposednuta, prelaz nemoguć.
26. januar, ujutro pokret XIII brigade u Osijek, II u Kalnik.
27. januar, posle podne pokret kroz šumu Kalničko gorje (Kalnička gora):
I U.B. u Svibovec,
XIII U.B. u Svibovec,
II Donja Poljana,
štab divizije u Jalševac.
28. januar, uveče pokret kroz selo Kelemen, preko ceste Varaždinske Toplice — Varaždin kod Jakopovc, preko glavne ceste Zagreb — Varaždin kod sela Seketin, preko pruge Zagreb — Varaždin kod sela Sv. Ilija, u sela:
XIII i štab divizije u Završje.
II u Margečan,
I u Pece, gde stižemo 29. I ujutro u 7 časova.
29. januar, odmor, u 24 časa zbor za pokret u selu Bela.

30. januar, ujutro u 10 časova stižemo u Hrvatsko zagorje i razmeštamo se u selima:
I U.B. Martinščina,
II i štab div. Belec,
XIII u Repno.
Posle podne u 14 časova 500 ustaša napalo I i XIII B. Nakon kratke borbe neprijatelj nateran u bekstvo prema Zlataru. Ubijeno 5 ustaša i više ranjeno. Od naših 1 mrtav i 2 ranjena iz I U.B. Ranjena 2 civila. I i XIII gone ustaše do Zlatara. Zaplenjeno nešto svetleće municije i raketnih pištolja. Jedan bataljon II U.B., zajedno sa odrednim bataljonom, kod Selnice odbija ustaše i nateruje ih u bekstvo.
31. januar, odmor na istim položajima. Uveče pokret:
II U.B. u selo Petrova Gora,
I U.B. u Golubovac,
XIII i štab div. Veternička Gora.

BR. 200

IZVOD IZ RATNOG DNEVNIKA ŠTABA ŠESNAESTE SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« ZA DECEMBAR 1943. I JANUAR 1944. GODINE¹

2

1. I 1944.

Ratni izveštaj br. 7 za dane 30. i 31. XII 1943.

U noći 29/30. XII krenuli smo iz sela Dobračevo u Novu Vas kod Žiri.

II bat. je sa trećom četom ceo dan držao zasedu kod Lučina ali Švaba nikako nije bilo da naiđu.

3. I 1944.

Ratni izveštaj br. 8 za dane 1. i 2. januara.

1. I III bat. je na tri mesta porušio cestu Razpotje — Gora — Idrija. Isti bataljon izradio je sedam prolaza preko ži-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za istoriju radničkog pokreta u Ljubljani. F. 281/1.

¹ Prednji deo dnevnika objavljen je u Zborniku, tom VI, knj. 9, dok. br. 163.

ćane prepreke na granici³ od Preskovja do Gornjeg Vrsnika. Prolazi su široki po četiri metra. Iskopali su i tri teške mine, dok su lake bile ranije pokupljene.

I bat. je u noći od 1/2. januara, sa patrolom od 20 drugova, napao belogardističko uporište kod Sv. Trije Kralji. Neprijatelj nije odgovorio na našu vatru i tek kad su se naši vratili u kantonman, ispalio je iz teškog bacača nekoliko mina. Patrole, koje su nakon noćnog napada sa najvećom pažnjom osmatrale neprijateljsko uporište, nisu primetile nikakav pokret neprijatelja. Isti bataljon uhapsio je Plesternjak Mariju iz Žirovskog Vrha br. 74. Navedena je majka 12 dece, od kojih se četvoro nalazi kod Bele garde u Rovtama. Patrola koja je bila poslata u Slovenačko primorje vratila se i sa sobom dovela 10 drugova koji su dezertirali prilikom poslednje nemačke ofanzive.

I ostali bataljoni naše brigade su na različitim mestima držali stalne zasede.

Napisao: Silvester Ovsenik-Silvan.

Stab brigade nalazi se u Kladju, I bat. kod Rotovža, IV bat. se uveće premestio prema Lazecu, II bat. na Cerkljanski vrh ka Slabetu. Sa III bat. još nemamo nikakve veze a ni sa četom IV bat, koja je sa zam. komandanta bataljona, pod pritiskom Nemaca, juče prešla na drugu obalu Idrije.

Na svima sektorima ničeg novog. I bat. produžava sa rušenjem ceste Planina — Kladje.

1. XII 43.

Ujutro je u pravcu Ledine bila napadnuta patrola II bat. Komandir 1. čete drug Nace⁴ bio je teško ranjen. Uskoro posle toga bio je kod Mrzlikara napadnut I bat. III brigade »I. G.«⁵ Nemci su ih iznenadili i bataljon je imao teške gubitke (16 mrtvih, mnogo ranjenih) te se razbijen povukao ka našem II bataljonu. Uskoro posle toga stigle su kolone Nemaca u Plužne i Lazec, odakle se IV bat. povukao. Naši bataljoni, sa jednom četom I bat., su u okruženju zaposeli visove od Kladja do Mrzlikara te odbili svaki pokušaj neprijatelja da se domogne visova. Nemci su imali prilične gubitke, do 20 mrtvih i ranjenih. Mi smo imali dva mrtva, i to komandira Leban Ignacija iz II bat. i p. m.⁶ Vidmar Matiju iz IV bataljona.

3 XII 1943. Mi smo na svim položajima. Pobrinuli se za prevoz više zaostalih ranjenika IV bat. III brigade do bolnice. Vest

* Odnosi se na bivšu jugoslovensko-italijansku državnu granicu.

⁴ Ignacij Leban

⁵ Treća slovenačka NO udarna brigada »Ivan Gradnik«.

• Puškomitraljezac

o dolasku Nemaca u Zelin pokazala se kao netačna. Komandant brigade i nač. štaba otišli su u štab divizije. Na sektoru Ledine — Sovodenj — Hotavlje ničeg novog.

4. XII. Mirno na svim sektorima.

Mirno na svim sektorima. Dobili vezu sa III bat. i delom IV bat. te pratećom četom, koja se nalazila kod Vojskog. Uveče miting u Cerknom, koji je vrlo dobro uspeo. Bat. III brigade stigao u Planinu.

5. XII. Ništa novo. Uveče poseta zam. politkom. div. druga Matjažeka⁷. Bataljoni primili naređenje za pokrete na položaje oko St. Oselice.

6. XII je I bat. priredio miting u Podpečju. U toku noći pokret brigade na nove položaje i to 1. bat. iznad ceste Hotavlje — Kopačnica, II bat. na Spolovnice i IV bat. iznad Stare Oselice. Štab brigade se ujutro smestio kod Jezeršeka a posle podne premestio se ka Makinovcu na Vrhovec. Magla i kiša su celog dana zamračivale vidik.

Saznali smo da je bilo 7-XII, prilikom napada na V bat. III brigade, pri prelazu preko žičane prepreke ubijenih 7 drugova od nemačke nagazne mine. Među njima i drugarica Bojana,⁸ sestra drugarice Drine" koja je poginula na Zirovskom vrhu. Na celom sektoru ničeg naročitog. Među civilima kruže vesti da sutra započinje nova nemačka ofanziva, ali se ne primećuju nikakvi nemački pokreti. Uveče dobro uspeo miting u Sovodenju. Prisutno 40—60 ljudi. Prisutan i zam. diviz. politkomesara drug Matjažek.

Konje koje smo izgubili u poslednjoj ofanzivi većinom smo pronašli. Nedostaje samo nekoliko sedala.

8. XII. Radio-vesti o sastanku i sporazumu u Teheranu.

1. I 1944.

Štab se nalazi u Novoj Vasi. Tamo je I bat.; II bat. u Logu, III bat. na Vrsniku, IV bat. na Ravnama.

Uoči Nove godine održan je u Zirima dobro uspeo miting kojim je rukovodio drug Joco.¹⁰ Te noći je neprijatelj na svim sektorima bacaо rakete i pucao mitraljezima.

2. I. Na sektoru ništa novog. Bataljoni se uređuju.

3. I. Tog dana uveče premestila se brigada i bataljoni. Brigada u Žiri u župnički dom, I bat. ka Demšaru u Zir. vrh, II bat.

⁷ Branko Karapandža

⁸ Danica Škapin. Poginula 3. decembra 1943. na Mrzlom vrhu kod Idrije.

⁹ Mihaela Škapin, narodni heroj. Poginula 15. novembra 1943. na Zirovskom vrhu.

u Goropeke, III bat. ostao u Vrsniku, IV bat. u Log (Opalej. Pokreti su se izvršili disciplinovano.

4. I. Danas oko 11 časova u Zirima se iznenada pojavila kolona Nemaca (oko 150). Došli su iz Idrije neprimetno, preko Govejeka u Žiri. Iznenadili su nas. Kuriri štabne patrole imali su baš zbor. Nemci su pucali iz Zirka, gde su imali zasede. Poginulo je osam drugova, među njima Plut Ivan, dr Kramberger Robert, Mitja, Eržen Viktor, Tušar Franc, Pagen Boris i još dva druga. Nemci su se u Zirima zadržali oko jedan sat, a odveli su i dva konja, koji su bili vlasništvo štaba brigade.

Kad su se vraćali napao ih je III. bat. te im naneo teške gubitke. Pričaju da je bilo 15—20 neprijatelja mrtvih.

Na svim sektorima naše brigade pojavilo se oko 800 neprijatelja. Došli su iz Lučina preko Zirovskog vrha, gde ih je zaustavio I bat. Taj bataljon imao je 5 mrtvih i jednog ranjenog.

Neprijatelj se pojavio u Dolnjem Vrsniku ali se odmah povukao.

5. I 1944. U noći od 4/5. bataljoni su se premestili: II i IV su na Goropekama, I na Zir. vrhu, III bat. na Vrsniku, gde se nalazi i štab brigade. Na Goropekama vode se žestoke borbe sa belogardistima koji celog dana tuku sa bacačima. Gubici IV bat.: 5 mrtvih. Bataljoni su i pored jakog pritiska izdržali na položajima.¹¹

6. I. U noći je opet izveden pokret. III bat. najpre na Breznicu, zatim na Bevkovo brdo — Slabe iznad Plužna. I bat. u Novoj Oselici, II. bat. na Lanišću, IV. bat. na Veharšama. Inače ništa naročitog.

7. I. Stab brigade se preselio ka Bendetu.

8. I. Pokreti neprijatelja su neznatni.

9. I. Večeras je miting u Podlanišću.

Sa današnjim danom preuzimam dnevnik ja — Ovsenik Silvester.

10.1. Već juče smo saznali da se od nas opraštaju politkomesar drug Radoš¹² i op. of. drug Capajev¹³ (Avsec).

Na njegovo (komesarevo) mesto danas je došao drug Kuk Jože (Branko). Ranije je bio komesar bat. u Gradnikovoj brigadi.

Sada je završio niži part, kurs te je sa drugom Gorazdom¹⁴ (III bat.) koji se također vratio sa kursa, došao u našu brigadu.

¹¹ Vidi dok. br. 32 i 65.

Vinko Šumrada

¹² Jože Avsec

¹⁴ Stane Primožič

Dalje, danas smo dobili i novog zam. obaveštajca brigade, druga Gašper Zana - Uroša. Drug Stojan¹⁵ je danas primio fotografiju poginulih u Zirima.

Drug Radoš se danas oprašta. Predveče je došao u kontrolu drug Dule,¹⁶ koji je ovde ostao na večeri.

Članovi štaba imali su savetovanje o akcijama koje ćemo izvesti narednih dana. Inače potpuno mirno.

11. I. Od 6 do 8 časova održan je sastanak komandanata bataljona. Raspravljalo se o akcijama narednih dana. U tim akcijama učestvovaće čitava divizija.

U dva časa posle podne prikupili su se kod štaba brig. III i IV bataljon.

Sa ta dva bataljona krenuo je štab prema Cerknom. Na Planini priključila nam se i div. prat. četa. Svi zajedno srno sa dve zastave pevajući ušli u Cerkno gde smo ostali tri četvrt sata. Posle toga smo svi krenuli u Zelin, gde smo prešli Idrijcu. Voda je bila vrlo mala i lako je pregažena.

U osam sati stigli smo u Jagršče, gde smo zanoćili.

12. I. U 6 sati krenuli smo dalje. Išli smo preko Krnica, Oblakovog vrha na Hlevišče — Čekovnik. Na mesto smo stigli u 5 sati posle podne. I pored dugačkog marša ljudstvo je bilo dobro raspoloženo. Odmarali smo se celu noć do drugog dana posle podne.

13. I. U noći od 13/14. trebalo je izvesti demonstrativan napad na Idriju. Napad se nije izveo jer komandant Milan¹⁷ sa II bat. i obaveštajnim vodom nije došao na određeno mesto. Dakle, zbog toga se napad nije izveo. Istovremeno trebalo je da se izvede demonstrativan napad na Rovte, koi treba da izvede I bat. O napadu još nismo primili nikakvih obaveštenja niti izveštaja.

14. I. Noćas, tj. u noći 14/15. o. m., treba da se izvede napad na Godovič (naš III bat.), a Gradnikova brigada na Hotedršicu. Marševali smo ceo dan i svi smo prilično umorni. Time još nije rečeno da moral opada. Borbeni duh je baš na pravom stepenu. Putovali smo preko Bele, Koševnika, Zadloga u Predgrize. Tu smo se nastanili kod nekih seliaka. Selo je prilično spaljeno i narod je dosta uznemiren. Narod se još više uznemirio kad je tačno u 9 sati uveče započela pucnjava na Godovič. Pucalo se žestoko. Naši (III bat.) su počeli oko 11 sati. I naši su bili dosta glasni.

IV bat. držao je zasedu na cesti Idrija — Godovič, dok bi II bat. morao demonstrativno da napadne Idriju.

Tok borbe bio je dobar. III bat. poslao je na Godovič 30 teških mina. Drug (Logatčan) kod teškog bacača je vrlo dobro nišanio. Već drugi pogodak bio je pun: u kuću gde su bili nastanjeni Nemci.

U međuvremenu došao je iz pravca Idrije jedan blindirani automobil i počeo pucati. Naš IV bat. se zbog panike, koju je najviše skrivio politkomesar bat., razbežao.

Zbog toga se i III bat. povukao, mada za to nije primio nikakvo naređenje.¹⁸

Hotedršica je bila likvidirana. Naši su se kasno povukli (grad.)¹⁹ jer je stigla autoblanda.²⁰ Ljudstvo je bilo raspoloženo a ljudstvo III bat. nije bilo prisutno, jer se moralo povući po naređenju komandanta.

15. I 1944. U toku dana smo se premestili preko Zadloga na brdo Zakobilk, gde se nalazi zborna mesto. Našli smo čitav IV bat. i odmorili se.

IG. I. U tri sata ujutro krenuli smo na put. Pošli smo u Zadlog gde bi trebalo da ostanemo, ali je stiglo naređenje za pokret na stare položaje na Cerkljanskom Vrh. Do dva sata posle podne stigli smo na Vojsko, gde smo zanoćili.

17. I. Ujutro u 7 časova krenuli smo dalje na Jagršče, gde ćemo se odmarati. Odmah, čim smo napustili Vojsko, su za nama zaštekali mitraljezi. Kad smo mi otišli, tamo je ostala cela Gradnikova brigada. Verovatno su došli Nemci i sukobili se. Došli su iz Idrije. O ishodu borbe nije nam još ništa poznato.

Gradnikovi su imali 5 mrtvih, među kojima zam. politkomesara Svarun,²¹ 1 kurir, 2 četna obaveštajca i 1 borac.²²

U 12 časova imali smo zbor i odmah smo krenuli prema Zelinu, gde smo pregazili Idrijcu, koja je srazmerno niska ali vrlo studena. U dva i po posle podne stigli smo u Cerkno, gde smo se odmarali pola sata. Posle toga krenuli smo na položaje. Stab: kod HacLna, I bat. kod Slabeta, II bat. na Veharšama. III bat. za Vrhom, IV bat. na Kladju.

18. I. Ceo dan smo se odmarali. (Kancelarijskog posla vrlo mnogo. Zaostala pošta od čitave nedelje.)

19.1. Danas nas je posetio kom. divizije drug Dule. U štabu su izvršene sledeće promene: brig. kom. drug Capajev, Milan odlazi. Drug major Hojan također odlazi u štab divizije. Sada smo ostali bez oper. oficira. Inače ništa novo. Dobili smo novu har-

¹⁸ Vidi dok. br. 87

" Odnosi se na borbe Treće slovenačke NO udarne brigade »Ivan Gradnik«.

¹⁹ Vidi dok. br. 103.

" Drago Braniselj. Poginuo 19. januara 1944. godine.

» Vidi dok. br. 103.

moniku na kojoj odlično svira drug Jaroš.¹ Naša kultura počela da štampa brigadni list »Za Vojkom«.

20. I. Noćas je bio miting u Cerknu. Priredila ga je Jocina pozorišna grupa. Miting je vrlo dobro uspeo. Naročito se istakla u svim scenama drugarica Irma.²⁴ Nakon mitinga igralo se do tri sata posle ponoći. Raspoloženje izvrsno.

21. I. Priprema za novu akciju.²⁵ Na put smo krenuli u osam sati uveče. Putovali smo iza Blegoša u selo Rovte (tri sata od Škof. Loke). — Na mesto smo stigli u prvu zoru.

22. I. Ljudstvo će se odmarati čitavo posle podne. Noću se izvodi napad. Učestvuje cela divizija. Napadamo: Železnike, Soricu, rušimo cestu, palimo most. Napad se izveo. Cesta je bila odlično minirana. Postavljene su nakazne mine. Dva automobila su dignuta u vazduh. Pričaju da ima — 0²⁶ mrtvih.

23. I. Borbe se još vode. O ishodu još ništa nije poznato. Sve ljudstvo na položajima. Najviše uspeha ima naša brigada. Posle podne primili smo naređenje za pokret — s. Zapreval. Tu ostajemo preko noći.

24. I. 1944. U noći primili naređenje za pokret.²⁷ U 13 časova smo krenuli na put. Išli smo istim putem kao ovamo (iza Blegoša). Do osam uveče stigli smo do Kladja. Noćili smo u Kladju. Na put smo zatim krenuli u 6 sati ujutro.

25. I. Na nove položaje smo stigli u 9 sati pre p. Nalazimo se u Jarčjoj Dolini. I bat. na Prtovč.

II bat. Kočar

III bat. Možina

IV bat. Bartel

Na kurs je opet poslato 16 drugova.

26. I. U toku dana nije se desilo ništa naročitog. Uveče sam priredio miting u Sovodenju koji je i pored toga što nismo bili pripremljeni, dobro uspeo. Prisustvovalo je dosta ljudi.

27. I. Danas u podne došli su Nemci u Cerkno. Bilo ih je oko 150. Išli su preko Lazeca. U Cerknu je nastala strahovita panika. U Cerkno su Nemci upali u 7 sati ujutro.²⁸

Naših žrtava ima 48. Pored toga odveli su još nekoliko žena i muškaraca. Među poginulima nalazi se i naš brig, in-

Jaroslav Cihak

⁴⁴ Irma Kacin

» Vidi dok. br. 122.

^{5*} U dokumentu je od celog broja označena samo nula, dok je piva brojka izostala. U izveštaju Devetog korpusa NOVJ od 1 februara 1944. navodi se da je u toj akciji poginulo 60 Nemaca.

" Vidi dok. br. 137.

** Vidi dok. br. 226 i 227.

tendant Milan,²⁹ koji se u to vreme nalazio u Cerknu. Pogođen je bio u stomak, odvuкао se negde u stranu i tamo umro. Kod njega smo pronašli sva dokumenta i novac. Milan je bio dobar drug, stari partizan, savestan i marljiv. Njegov rad će našoj brigadi osetno nedostajati.

Slava njegovoj uspomeni!

28. I. Minerski vod, koji je već dan ranije pošao na cestu Idrija — Godovič, danas se vratio. Na cesti je namestio nagazne mine koje nisu eksplodirale. Drug Tomo³⁰ je iz zasede napao 1 kamion. Prema izveštajima iz Idrije u toj akciji je bilo 7 neprijatelja mrtvih i 1 ranjen.³¹

Vodu se prilikom povratka desila nesreća. Jednome od drugova, koji je nosio minu, ova je nesretno ispala na tlo. Pošto nije bila osigurana ona je eksplodirala. Efekat je bio strašan; na mestu su bila trojica mrtva i 4 ranjena. Ranjeni su bili odmah odpremljeni u bolnicu. Svi drugovi su iz II bat.

29. I. Preko dana se pripremamo za pokret. ... Posle podne premestili smo se na nove položaje tj. štab — Vehairše, I bat. Veharše, II bat. Pagon (N. Oselica), III bat. Nova Oselica. IV Slabe.

Pokret je izvršen u redu.

30. I. Telefonisti postavljaju telefon. Pre podne nas je napustio drug Tine, sekretar SKOJ-a. Dan nam je prošao bez naročitih događaja.

31. I. Svakog dana dobijamo novomobilisane. Brigada će nam se stvarno povećati. Mnogo novomobilisanih nastoji da simulira. Previjaju se i kukaju od bolova. Većina, 30%, ima čir u stomaku.

Uveče smo održali intimni miting na »Slanovju«. Mada sam nastojao, ipak nisam mogao drugove istinski raspoložiti. Mitingu je prisustvovao i deo I bat., koji je na brdu iznad Cerkna zapalio kres. Kresovi su goreli u čast II kongresa Jugoslav, omladine. Palila ih je naša omladina.

²⁹ Nikolaj Luskovec

³⁰ Tadek Sadewsky, Poljak, rodom iz Krakova. Kao radnik u Jesenicama povezao se sa OF i 15. marta 1943. stupio u NOV gde je radio kao obaveštajac. Poginuo u jesen 1944. u Gorenjskoj.

" Vidi dok. br. 185